शिवसूत्राणि.

अ इ उण् ॥१॥ ऋ ऌक् ॥२॥ ए ओङ् ॥३॥ ऐ औच् ॥४॥
ह य व रट् ॥५॥ लण् ॥६॥ ञ म ङ ण नम् ॥७॥ झ भञ् ॥८॥
घ ढ धष् ॥९॥ ज ब ग ड दश् ॥१०॥ ख फ छ ठ थ च ट तव् ॥११॥
क पय् ॥१२॥ श ष स र ॥१३॥ हल् ॥१४॥

It is obvious that the students will find it difficult to comprehend such terms as अच्, हल्, झल् &c, frequently occurring in the Sutras I, therefore, think it necessary to explain the above arrangement of the elements as adopted by Panini, from which all these particles are deduced अच् is any vowel, हल् a consonant and झल् any consonant except a nasal or a semivowel It should, however, be borne in mind that the finals of these sutras signify nothing

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

The most difficult exercise which the student has to go through while studying Sanskrit Grammar is the conjugation of verbs Sanskrit Grammar, and particularly this portion of it is so difficult and the rules referring to it are so intricate and vague that [illegible] intelligent and studious can not follow them closely [illegible] at the correct forms, without being guided by some one [illegible] therefore intended to serve as a guide and not an attempt to sup[illegible] the existing treatises on the subject The books at present used in the Government schools are no doubt, ingeniously designed and admirably executed but they are all incomplete and wanting in the necessary information which the authors can not possibly supply, unless they come to know the wants and the difficulties the learner and the teacher often experience

The apology for inserting the original sutras with their English translations needs no further illustration than the remarkable aptitude which the students always exhibit and in truth the facility, which the sutras afford them of committing them to memory It must be remarked here, that notwithstanding their translation into English, there may be found many sutras quite unintelligible to the students which to be thoroughly understood require, in my humble opinion a key and a Sanskrit commentary of some eminent author This additional matter it is hoped will be introduced into this book if it reaches a second edition In short it is sufficient to say that I have spared no pains to make it serve the purpose for which it is intened Nothing has been inserted without authority and every form has been verified

I have chiefly followed Panini and Bhattoji Dikshit in preparing the present book Other European and Native works have largely contributed to determine the many controvertible points which could not fail to occur in a book on such an abstruse subject and to assist me in translating the sutras To these authors I desire to make the most ample acknowledgements I am also under deep obligations to the learned Shastri of this High School Mr Narasinha Waijanath Ghante who has kindly revised this book in manuscript with the greatest possible care

In offering this book to the public I fervently hope that it will receive that support and encouragement, of which, by hard labour and great care, I have endeavoured to make it worthy

Ratnagiri
1st September 1877

D N GANDHI.

PREFACE TO THE SECOND EDI[illegible]

The anticipations of the author of this work as to its he[illegible] by the students of Sanskrit in mastering the conjugation of Sans[illegible] are amply fulfilled by the rapid sale of the first edition and the la[illegible] mand for its second edition throughout this Presidency and elsew[illegible] Thus encouraged, the author has naturally spared [illegible] to render th[illegible] work more acceptable and useful to the public by add[illegible] the [illegible] ous matter The chapter on the substitution of ण् and [illegible] respectively, is specially inserted in this book *in extenso* as [illegible] one of th[illegible] most difficult and perplexing chapters that a student meets with in th[illegible] course of his study of Sanskrit Grammar The present edition is free from all misprints and incorrections and the difficult and contested proble[illegible] have all been cleared up, by the aid of the best commentaries on Sanskri[illegible] Grammar, and by consulting the learned Grammarians of the presen[illegible] day Some of the chapters have been re written and the order of other[illegible] has been changed to impart a systematic tone to the book.

As a learner and a teacher my own experience is that some of the tech[illegible] terms adopted by European Grammarians in their works in place of native ones are quite inadequate to express what they are intended to do and hence, great difficulty is experienced by students in making up a certain form of a root with the help of their vague and incomplete terminology As an illustration of what I have to say the term ' non conjugational tenses and moods for ' the Ardha Dhatuka affixes ' is so limited in its scope and meaning, that if we view the extent of the latter in connection with the former we are naturally inclined for the sake of accuracy and comprehensiveness to prefer the latter to the former The rejection of native terminology by the European Grammarians has led them to split the general rules into innumerable parts which students find it very difficult to remember and to apply to any particular case Such a course may well suit beginners but for advanced students the terminology employed by native Grammarians will be of immense use, and will it is hoped, with the progress of Sanskrit study, be copiously introduced in the larger Grammars taught in High Schools and Colleges

There is a tendency, of late, in high quarters to disparage the study of Sanskrit Accidence and encourage that of the Syntax which is considered as alone essential to enable the student to write Sanskrit correctly But, in my humble opinion, the student of a dead language need apply his attention equally to all the parts of Grammar and particularly to the study of Accidence rather than that of Syntax He is to learn the language from the first by means of its grammar and if he is not well grounded in its first elements the further study of it will not avail to give him a firm hold on the language Accidence may well be considered as the foundation of grammar, and if it is weak in its structure the whole edifice will not have the necessary support to sustain itself for a long time. In an examination held to test the student's knowledge of elementary grammar it is of late customary with the examiners to give preference to the Syntax over the Accidence which in his first course of study, is not desirable I shall, however, be the last person to undervalue the

REFACE ... which plays a prominent part in the province ... great help to write Sanskrit correctly My object in ... the study of Accidence ... simply to direct the attention ... the Examiners to its equal value with the Syntax, in a language ... by ... spoken ... itively tr... ... ded to ...

D N GANDHI

... July 1883

PREFACE TO THE THIRD EDITION.

The third edition of this book is merely a reprint of the second edition. A few errors and misprints which were left uncorrected in the latter part of the second edition have been removed and some more foot notes added in this edition. The students will also perceive that the list of verbs and the forms of tenses and moods of some of the verbs have been increased.

D N GANDHI.

[illegible]
June 1887

INTRODUCTORY REMARKS

There are two kinds of verbs simple and derivative In Sanscrit there are four moods (viz Imperative Potential Benedictive and Conditional) and six tenses (Present, Imperfect Perfect Aorist and two Futures) Verbs are conjugated in both active and passive voices There are two sets of personal terminations one is called Parasmaipada and the other Atmanepada. Some roots take exclusively the one or the other, while there are some which take either

Sanscrit verbs are divided by native Grammarians into ten classes according to certain modifications which the verbs undergo before the terminations of the Present, Imperfect Imperative and Potential The roots contained in the first nine classes are primitive roots those of the tenth class the roots गुप , धूर् , विच्छ् , पण् , पन् , ऋत् and कम् , the causals desideratives frequentatives and denominatives fall under the head of derivative verbs

The modificatory syllables अ य, नु अ, न उ and ना are added to the roots of the first, fourth fifth sixth seventh eighth and ninth classes respectively These syllables are named Vikaranas The second and the third classes have no Vikaranas but the roots of the latter class are reduplicated before the terminations are applied to them. These Vikaranas appear only in the four tenses and moods named above The roots of all classes are therefore conjugated, in other tenses and moods in one and the same manner The four tenses and moods are called conjugational or special tenses and the remaining ones, non conjugational or general tenses.

The primitive roots differ from the derivative verbs in this that the characteristic marks and the personal terminations are applied immediately to them in the case of the derivative verbs a new base is to be formed first from the root and then the terminations and marks are applied to it The new base remains unchanged generally throughout in the special, as well as, in the general tenses and moods

The personal terminations of all tenses and moods (except those of the Perfect and the Benedictive) and the affixes distinguished by a mute श् are called Sarwadhatuka all other verbal affixes besides these are called Ardha Dhatuka Affixes distinguished by a mute श् are named शित् All Vikaranas of the nine classes except that of the eighth (i e अ य, नु, अ, न and ना) आन (to be substituted for ना of the ninth class before the termination हि) and अन् आन and मान(affixes for the formation of present participles) are the शित् affixes. Besides these and the personal terminations all other verbal affixes are termed Ârdha Dhatuka, such as the Vikarana उ of the eighth class इ of the tenth class (causals and of a few denominatives the affixes स्य तास of the two futures and conditional, all affixes of the Aorist स् of the desiderative, य of the passive the affixes त तव्यत् , त्वा, तुम् and others

The inflective root is the form which the root assumes before any termination It is named अङ्ग भ अ मि भू is here an inflective root since it is immediately followed by the termination अ भो-अ-भव मि Here भव is also an inflective root as it is followed by the termination मि

CONTENTS.

PART I

PART II

CHAPTER I.

CONJUGATIONAL TENSES.

FIRST DIVISION.

SECTION I. (cl. I.)

Present.

Terminations °

	Par.			*Âtm.*	
S	D.	P.	S.	D.	P.
1. मि	वस्	मस्	इ	वहे	महे
2. सि	थस्	थ	से	इथे	ध्वे
3. ति	तस्	अन्ति	ते	इते	अन्ते

‡ नी I. P. Â. to carry.

1. नयामि§	नयावः §	नयामः	नये	नयावहे	नयामहे
2. नयसि	नयथः	नयथ	नयसे	नयेथे	नयध्वे
3. नयति	नयतः	नयन्ति ¶	नयते	नयेते	नयन्ते

बुध् I P. Â. to know.

1. बोधामि	बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे	बोधामहे
2. बोधसि	बोधथः	बोधथ	बोधसे	बोधेथे	बोधध्वे
3 बोधति	बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधेते	बोधन्ते

° The following are the two sets of personal terminations which, with the many changes, are added in all tenses and moods in Parasmaipada and Âtmanepada.

I. मि	वस्	मस्	इ	वहि	महि
II. सि	थस्	थ	थास्	आथाम्	ध्वम्
III ति	तस्	अन्ति	त	आताम्	अन्त

‡ अ is added to the root of the first class in the conjugational tenses, before this अ the final vowels and the penultimate short ones take Guna.

§ (ch. IV. 2. 1. c) ¶ अतोगुणे। अपदान्तादकाराद्गुणेपरतः पररूपमेकादेशःस्यात्। If an inflective word ending in अ be followed by अ, ए or ओ, the second vowel is substituted for both

Imperfect.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	अम्	व	म	इ	वहि	महि
2	स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
3.	त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त
1.	अनयम्*	अनयाव	अनयाम	अनये	अनयावहि	अनयामहि
2.	अनयः	अनयतम्	अनयत	अनयथाः	अनयेथाम्	अनयध्वम्
3.	अनयत्	अनयताम्	अनयन्	अनयत	अनयेताम्	अनयन्त
1.	अबोधम्	अबोधाव	अबोधाम	अबोधे	अबोधावहि	अबोधामहि
2	अबोधः	अबोधतम्	अबोधत	अबोधथाः	अबोधेथाम्	अबोधध्वम्
3.	अबोधत्	अबोधताम्	अबोधन्	अबोधत	अबोधेताम्	अबोधन्त

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
2.	—	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
3.	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्
1	नयानि	नयाव	नयाम	नयै	नयावहै	नयामहै
2.	नय§	नयतम्	नयत	नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
3	नयतु	नयताम्	नयन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्
1.	बोधानि	बोधाव	बोधाम	बोधै	बोधावहै	बोधामहै
2.	बोध	बोधतम्	बोधत	बोधस्व	बोधेथाम्	बोधध्वम्
3.	बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	बोधताम्	बोधेताम्	बोधन्ताम्

Potential.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	ईयम्	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
2	ईस्	ईतम्	ईत	ईथाम्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3.	ईत्	ईताम्	ईयुस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्

---

* अ is prefixed to the root in the Imperfect, Aorist and Conditional.

§ तुह्योस्तातङाशिष्यन्यतरस्याम् ॥ आशिषि तुह्योस्तातङ् वा स्यात् । तात् is optionally substituted for तु and हि if the sense is benedictive, as नयतात् (2nd sing.) नयतात् (3rd sing.) may you or he carry. This termination is weak. The roots, to which the weak terminations are applied, do not generally take Guna or Vriddhi, they likewise undergo Samprasarana, drop स and a nasal consonant, for instance पुतात्, द्विशात्, मृशात्, उष्यात्, इन्दात् &c.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	नयेयम्	नयेव	नयेम	नयेय	नयेवहि	नयेमहि
2.	नयेः	नयेतम्	नयेत	नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
3.	नयेत्	नयेताम्	नयेयुः	नयेत	नयेयाताम्	नयेरन्
1.	बोधेयम्	बोधेव	बोधेम	बोधेय	बोधेवहि	बोधेमहि
2.	बोधेः	बोधेतम्	बोधेत	बोधेथाः	बोधेयाथाम्	बोधेध्वम्
3.	बोधेत्	बोधेताम्	बोधेयुः	बोधेत	बोधेयाताम्	बोधेरन्

SECTION II. (cl. 4.)

शुच् 4 P. Â. to be wet.

Present.

1.	शुच्यामि*	शुच्यावः	शुच्यामः	शुच्ये	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2.	शुच्यसि	शुच्यथः	शुच्यथ	शुच्यसे	शुच्येथे	शुच्यध्वे
3.	शुच्यति	शुच्यतः	शुच्यन्ति	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते

Imperfect.

1.	अशुच्यम्	अशुच्याव	अशुच्याम	अशुच्ये	अशुच्यावहि	अशुच्यामहि
2.	अशुच्यः	अशुच्यतम्	अशुच्यत	अशुच्यथाः	अशुच्येथाम्	अशुच्यध्वम्
3.	अशुच्यत्	अशुच्यताम्	अशुच्यन्	अशुच्यत	अशुच्येताम्	अशुच्यन्त

Imperative.

1.	शुच्यानि	शुच्याव	शुच्याम	शुच्यै	शुच्यावहै	शुच्यामहै
2.	शुच्य	शुच्यतम्	शुच्यत	शुच्यस्व	शुच्येथाम्	शुच्यध्वम्
3.	शुच्यतु	शुच्यताम्	शुच्यन्तु	शुच्यताम्	शुच्येताम्	शुच्यन्ताम्

Potential.

1.	शुच्येयम्	शुच्येव	शुच्येम	शुच्येय	शुच्येवहि	शुच्येमहि
2.	शुच्येः	शुच्येतम्	शुच्येत	शुच्येथाः	शुच्येयाथाम्	शुच्येध्वम्
3	शुच्येत्	शुच्येताम्	शुच्येयुः	शुच्येत	शुच्येयाताम्	शुच्येरन्

* य is added to the root of the fourth class, य is weak

SECTION III (cl 6)

क्षिप् P. Â. to throw.

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	क्षिपामि†	क्षिपावः	क्षिपामः	क्षिपे	क्षिपावहे	क्षिपामहे
2.	क्षिपसि	क्षिपथः	क्षिपथ	क्षिपसे	क्षिपेथे	क्षिपध्वे
3.	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते

Imperfect

1.	आक्षिपम्	अक्षिपाव	अक्षिपाम	आक्षिपे	अक्षिपावहि	अक्षिपामहि
2.	अक्षिप.	अक्षिपतम्	अक्षिपत	अक्षिपथाः	अक्षिपेथाम्	अक्षिपध्वम्
3.	अक्षिपत्	अक्षिपताम्	अक्षिपन्	अक्षिपत	अक्षिपेताम्	अक्षिपन्त

Imperative

1.	क्षिपाणि	क्षिपाव	क्षिपाम	क्षिपै	क्षिपावहै	क्षिपामहै
2.	क्षिप	क्षिपतम्	क्षिपत	क्षिपस्व	क्षिपेथाम्	क्षिपध्वम्
3.	क्षिपतु	क्षिपताम्	क्षिपन्तु	क्षिपताम्	क्षिपेताम्	क्षिपन्ताम्

Potential.

1.	क्षिपेयम्	क्षिपेव	क्षिपेम	क्षिपेय	क्षिपेवहि	क्षिपेमहि
2.	क्षिपे	क्षिपेतम्	क्षिपेत	क्षिपेथाः	क्षिपेयाथाम्	क्षिपेध्वम्
3.	क्षिपेत्	क्षिपेताम्	क्षिपेयु'	क्षिपेत	क्षिपेयाताम्	क्षिपेरन्

SECOND DIVISION.

SECTION I (cl 2)

अद् P to eat.

Terminations

	Present.			*Imperfect.*	
1. मि	वस्	मस्	अम्	व	म
2. सि	थस्	थ	स्	तम्	त
3. ति	तस्	अन्ति	त्	ताम्	अन्

† अ is added to the root of the sixth class Before this अ and य of the fourth class the radical vowels do not take Guna

	Present.			*Imperfect.*	
S	D.	P.	S	D.	P
1. अद्मि	अद्वः	अद्मः	आदम्	आद्व	आद्म
2. अत्सि	अत्थः	अत्थ	आदः	आत्तम्	आत्त
3. अत्ति	अत्तः	अदन्ति	आदत्	आत्ताम्	आदन्

	Imperative.			*Potential.*	
1. आनि	आव	आम	याम्	याव	याम
2. हि	तम्	त	यास्	यातम्	यात
3. तु	ताम्	अन्तु	यात्	याताम्	युस्
1. अदानि	अदाव	अदाम	अद्याम्	अद्याव	अद्याम
2. अद्धि	अत्तम्	अत्त	अद्याः	अद्यातम्	अद्यात
3. अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः

अन् P. to breathe.

	Pre.			*Imperf.*	
1. अनिमि	अनिवः	अनिमः	आनम्	आनिव	आनिम
2. अनिषि	अनिथ·	अनिथ	आनीः· आनः·	आनितम्	आनित
3. अनिति	अनित.	अनन्ति	आनीत् आनत्	आनिताम्	आनन्

	Imperat.			*Potential.*	
1. अनानि	अनाव	अनाम	अन्याम्	अन्याव	अन्याम
2. अनिहि	अनितम्	अनित	अन्याः·	अन्यातम्	अन्यात
3. अनितु	अनिताम्	अनन्तु	अन्यात्	अन्याताम्	अन्यु.

अस् P. to be.

	Pre.			*Imperf.*	
1. अस्मि	स्वः	स्मः	आसम्	आस्व	आस्म
2. असि	स्थ.	स्थ	आसीः	आस्तम्	आस्त
3. अस्ति	स्तः	सन्ति	आसीत्	आस्ताम्	आसन्

	Imperat.			*Pot.*	
1. असानि	असाव	असाम	स्याम्	स्याव	स्याम
2. एधि	स्तम्	स्त	स्याः	स्यातम्	स्यात
3. अस्तु	स्ताम्	सन्तु	स्यात्	स्याताम्	स्युः

अस् †

Âtmanepada.

	Pre.			Imperf.	
S	D	P.	S	D	P
1. ए	वहे	महे	इ	वहि	महि
2. से	आथे	ध्वे	थास्	आथाम्	ध्वम्
3. ते	आते	अते	त	आताम्	अत

	Pre.			Imperf.	
1. हे	स्वहे	स्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. से	साथे	ध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. स्ते	साते	सते	आस्त	आसाताम्	आसत

	Imperat.			Pot	
1. ऐ	आवहै	आमहै	ईय	ईवहि	ईमहि
2. स्व	आथाम्	ध्वम्	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. ताम्	आताम्	अताम्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. असै	असावहै	असामहै	सीय	सीवहि	सीमहि
2. स्व	साथाम्	ध्वम्	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्
3. स्ताम्	साताम्	सताम्	सीत	सीयाताम्	सीरन्

आस् Â. to sit.

	Pre.			Imperf.	
1. आसे	आस्वहे	आस्महे	आसि	आस्वहि	आस्महि
2. आस्से	आसाथे	आध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. आस्ते	आसाते	आसते	आस्त	आसाताम्	आसत

	Imperat.			Pot.	
1. आसै	आसावहै	आसामहै	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2. आस्स्व	आसाथाम्	आध्वम्	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3. आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

इ with अधि to study. Âtm.

	Pre.			Imperf.	
1. अधीये	अधीवहे	अधीमहे	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2. अधीषे	अधीयाथे	अधीध्वे	अध्यैथाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3. अधीते	अधीयाते	अधीयते	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

† अस् is used in the Âtmanepada in certain cases, as व्यति-स्ते; व्यतिषाते; व्यतिषते.

	Imperat.			Pot		
	S	D	P	S	D	P
1.	अध्ययै	अध्ययावहै	अध्ययामहै	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि
2.	अधीष्व	अधीयाथाम्	अधीध्वम्	अधीयीथाः	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
3.	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

† इ P to go

	Pre.			Imperf.		
1.	एमि	इवः	इमः	आयम्	ऐव	ऐम
2.	एषि	इथः	इथ	ऐः	ऐतम्	ऐत
3.	एति	इतः	यन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

	Imperat.			Pot		
1.	अयानि	अयाव	अयाम	इयाम्	इयाव	इयाम
2.	इहि	इतम्	इत	इयाः	इयातम्	इयात
3.	एतु	इताम्	यन्तु	इयात्	इयाताम्	इयुः

ई P to go, to pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat

	Pre			Imperf		
1.	एमि	ईवः	ईमः	आयम्	ऐव	ऐम
2.	एषि	ईथः	ईथ	ऐः	ऐतम्	ऐत
3.	एति	ईतः	इयन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

	Imperat			Pot		
1.	अयानि	अयाव	अयाम	ईयाम्	ईयाव	ईयाम
2.	ईहि	ईतम्	ईत	ईयाः	ईयातम्	ईयात
3.	एतु	ईताम्	इयन्तु	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः

ईड् Â. to praise

	Pre			Imperf		
1.	ईडे	ईड्वहे	ईड्महे	ऐडि	ऐड्वहि	ऐड्महि
2.	ईडिषे	ईडाथे	ईडिध्वे	ऐड्ठाः	ऐडाथाम्	ऐड्ढ्वम्
3.	ईट्टे	ईडाते	ईडते	ऐट्ट	ऐडाताम्	ऐडत

† इ 2 P with अधि to remember should be similarly conjugated, as अधियन्ति, अध्यगात्. According to some this root is to be conjugated like इ in the nonconjugational tenses only so in their opinion it forms its third pers. pl इयन्ति and not यन्ति. Bhatti is quoted here to exemplify this anomaly —वरहीतयोपधयगारधीयत्.

Imperat. S.	D.	P.	*Pot.* S	D	P.
1. ईडै	ईडावहै	ईडामहै	ईडीय	ईडीवहि	ईडीमहि
2. ईड्ष्व	ईडाथाम्	ईड्ढ्वम्	ईडीथाः	ईडीयाथाम्	ईडीध्वम्
3. ईट्टाम्	ईडाताम्	ईडताम्	ईडीत	ईडीयाताम्	ईडीरन्

ईर् A. to go; to shake.

Pre.			*Impf.*		
1. ईरे	ईर्वहे	ईर्महे	ऐरि	ऐर्वहि	ऐर्महि
2. ईर्षे	ईराथे	ईर्ध्वे	ऐर्थाः	ऐराथाम्	ऐर्ध्वम्
3. ईर्ते	ईराते	ईरते	ऐर्त	ऐराताम्	ऐरत

Imperat.			*Pot.*		
1. ईरै	ईरावहै	ईरामहै	ईरीय	ईरीवहि	ईरीमहि
2. ईर्ष्व	ईराथाम्	ईर्ध्वम्	ईरीथाः	ईरीयाथाम्	ईरीध्वम्
3. ईर्ताम्	ईराताम्	ईरताम्	ईरीत	ईरीयाताम्	ईरीरन्

ईश् A. to rule.

Pre.			Imperf.		
1. ईशे	ईश्वहे	ईश्महे	ऐशि	ऐश्वहि	ऐश्महि
2. ईशिषे	ईशाथे	ईशिध्वे	ऐष्ठाः	ऐशाथाम्	ऐड्ढ्वम्
3. ईष्टे	ईशाते	ईशते	ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत

Imperat.			*Pot.*		
1. ईशै	ईशावहै	ईशामहै	ईशीय	ईशीवहि	ईशीमहि
2. ईशिष्व	ईशाथाम्	ईशिध्वम्	ईशीथाः	ईशीयाथाम्	ईशीध्वम्
3. ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

ऊर्णु P. A. to Cover.

Present.

1. ऊर्णोमि-ऊर्णौमि	ऊर्णुवः	ऊर्णुमः	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे
2. ऊर्णोषि-ऊर्णौषि	ऊर्णुथः	ऊर्णुथ	ऊर्णुषे	ऊर्णुवाथे	ऊर्णुध्वे
3. ऊर्णोति-ऊर्णौति	ऊर्णुतः	ऊर्णुवन्ति	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुवते

Imperf.

1. और्णवम्	और्णुव	और्णुम	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि
2. और्णोः	और्णुतम्	और्णुत	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुध्वम्
3. और्णोत्	और्णुताम्	और्णुवन्	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	ऊर्णवानि	ऊर्णवाव	ऊर्णवाम	ऊर्णवै	ऊर्णवावहै	ऊर्णवामहै
2.	ऊर्णुहि	ऊर्णुतम्	ऊर्णुत	ऊर्णुष्व	ऊर्णुवाथाम्	ऊर्णुध्वम्
3.	ऊर्णोतु ऊर्णौतु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवन्तु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवाताम्	ऊर्णुवताम्

Pot.

1.	ऊर्णुयाम्	ऊर्णुयाव	ऊर्णुयाम	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि
2.	ऊर्णुयाः	ऊर्णुयातम्	ऊर्णुयात	ऊर्णुवीथाः	ऊर्णुवीयाथाम्	ऊर्णुवीध्वम्
3.	ऊर्णुयात्	ऊर्णुयाताम्	ऊर्णुयुः	ऊर्णुवीत	ऊर्णुवीयाताम्	ऊर्णुवीरन्

* कश् 2. Â. to go; to command.

	Present.			Imperfect.		
1.	कशे	कश्वहे	कश्महे	अकशि	अकश्वहि	अकश्महि
2.	कक्षे	कशाथे	कड्ढ्वे	अकष्ठाः	अकशाथाम्	अकड्ढ्वम्
3.	कष्टे	कशाते	कशते	अकष्ट	अकशाताम्	अकशत

	Imperat.			*Pot.*		
1.	कशै	कशावहै	कशामहै	कशीय	कशीवहि	कशीमहि
2.	कक्ष्व	कशाथाम्	कड्ढ्वम्	कशीथाः	कशीयाथाम्	कशीध्वम्
3.	कष्टाम्	कशाताम्	कशताम्	कशीत	कशीयाताम्	कशीरन्

‡ ख्या P. to tell.

	Pre.			Imperf.		
1.	ख्यामि	ख्यावः	ख्यामः	अख्याम्	अख्याव	अख्याम
2.	ख्यासि	ख्याथः	ख्याथ	अख्याः	अख्यातम्	अख्यात
3.	ख्याति	ख्यातः	ख्यान्ति	अख्यात्	अख्याताम्	अख्युः-अख्यान्

---

* Some read कन् and others कस्; कस्ते, कंसते, कसते; कस्ते, कस ते, कसते. There is another verb निस् Â. to kiss, निस्ते, निसाते, निसते, निस्से, निसाथे, निध्वे,

‡ दा P. to cut, द्रा P. to fly; to be ashamed. पा P. to protect, प्रा P to fill, प्सा P. to eat, भा P. to shine, मा P. to measure, या P. to go, रा P. to give, ला P. to give or to take, वा P. to blow, to kill, श्रा P. to cook and स्ना P. to bathe, ought to be similarly conjugated.

	Imperat			*Pot*		
	S.	D.	P.	S	D	P
1.	ख्यानि	ख्याव	ख्याम	ख्यायाम्	ख्यायाव	ख्यायाम
2.	ख्याहि	ख्यातम्	ख्यात	ख्यायाः	ख्यायातम्	ख्यायात
3.	ख्यातु	ख्याताम्	ख्यान्तु	ख्यायात्	ख्यायाताम्	ख्यायु.

चकास् P. to shine.

	Pre			*Imperf.*		
1.	चकास्मि	चकास्वः	चकास्मः	अचकासम्	अचकास्व	अचकास्म
2.	चकास्सि	चकास्थ.	चकास्थ	अचकाः-अचकात्-द्	अचकास्तम्	अचकास्त
3.	चकास्ति	चकास्तः	चकासति	अचकात्-द्	अचकास्ताम्	अचकासुः
	Imperat.			*Pot*		
1.	चकासानि	चकासाव	चकासाम	चकास्याम्	चकास्याव	चकास्याम
2.	चकाद्धि	चकास्तम्	चकास्त	चकास्याः	चकास्यातम्	चकास्यात
3.	चकास्तु	चकास्ताम्	चकासतु	चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्युः

चक्ष् A. to speak; to see.

	Pre.			*Imperf*		
1.	चक्षे	चक्ष्वहे	चक्ष्महे	अचक्षि	अचक्ष्वहि	अचक्ष्महि
2.	चक्षे	चक्षाथे	चड्ढ्वे	अचष्ठाः	अचक्षाथाम्	अचड्ढ्वम्
3.	चष्टे	चक्षाते	चक्षते	अचष्ट	अचक्षाताम्	अचक्षत
	Imperat.			*Pot.*		
1.	चक्षै	चक्षावहै	चक्षामहै	चक्षीय	चक्षीवहि	चक्षीमहि
2.	चक्ष्व	चक्षाथाम्	चड्ढ्वम्	चक्षीथाः	चक्षीयाथाम्	चक्षीध्वम्
3.	चष्टाम्	चक्षाताम्	चक्षताम्	चक्षीत	चक्षीयाताम्	चक्षीरन्

जक्ष् P. to eat; to laugh.

	Pre			*Imperf.*		
1.	जक्षिमि	जक्षिवः	जक्षिमः	अजक्षम्	अजक्षिव	अजक्षिम
2.	जक्षिषि	जक्षिथ.	जक्षिथ	अजक्षीः-अजक्षः	अजक्षितम्	अजक्षित
3.	जक्षिति	जक्षितः	जक्षति	अजक्षीत् अजक्षत्	अजक्षिताम्	अजक्षुः
	Imperat.			*Pot*		
1.	जक्षाणि	जक्षाव	जक्षाम	जक्ष्याम्	जक्ष्याव	जक्ष्याम
2.	जक्षिहि	जक्षितम्	जक्षित	जक्ष्याः	जक्ष्यातम्	जक्ष्यात
3.	जक्षितु	जक्षिताम्	जक्षतु	जक्ष्यात्	जक्ष्याताम्	जक्ष्युः

जागृ P. to be awake.

	Pre			*Imperf.*	
S	D	P	S	D	P
1. जागर्मि	जागृवः	जागृमः	अजागरम्	अजागृव	अजागृम
2. जागर्षि	जागृथः	जागृथ	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3. जागर्ति	जागृतः	जाग्रति	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः
	Imperat			*Pot*	
1. जागराणि	जागराव	जागराम	जागृयाम्	जागृयाव	जागृयाम
2. जागृहि	जागृतम्	जागृत	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3. जागर्तु	जागृताम्	जाग्रतु	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

* निञ्ज् Â. to cleanse.

	Pre			*Imperf.*	
1. निञ्जे	निञ्ज्वहे	निञ्ज्महे	अनिञ्जि	अनिञ्ज्वहि	अनिञ्ज्महि
2. निङ्क्षे	निञ्जाथे	निङ्ग्ध्वे	अनिङ्क्थाः	अनिञ्जाथाम्	अनिङ्ग्ध्वम्
3. निङ्क्ते	निञ्जाते	निञ्जते	अनिङ्क्त	अनिञ्जाताम्	अनिञ्जत
	Imperat			*Potential*	
1. निञ्जै	निञ्जावहै	निञ्जामहै	निञ्जीय	निञ्जीवहि	निञ्जीमहि
2. निङ्क्ष्व	निञ्जाथाम्	निङ्ग्ध्वम्	निञ्जीथाः	निञ्जीयाथाम्	निञ्जीध्वम्
3. निङ्क्ताम्	निञ्जाताम्	निञ्जताम्	निञ्जीत	निञ्जीयाताम्	निञ्जीरन्

‡ नु P. to praise.

	Pre			*Imperf*	
1. नौमि	नुवः	नुमः	अनवम्	अनुव	अनुम
2. नौषि	नुथः	नुथ	अनौः	अनुतम्	अनुत
3. नौति	नुतः	नुवन्ति	अनौत्	अनुताम्	अनुवन्
	Imperat			*Pot*	
1. नवानि	नवाव	नवाम	नुयाम्	नुयाव	नुयाम
2. नुहि	नुतम्	नुत	नुयाः	नुयातम्	नुयात
3. नौतु	नुताम्	नुवन्तु	नुयात्	नुयाताम्	नुयुः

* शिञ्ज् Â. to make an inarticulate sound, पिञ्ज्, पृञ्ज् Â to dye, to touch, to form, to tinkle, वृज्; वृञ्ज् Â to abandon and पृच Â. to touch ought to be similarly conjugated, as शिङ्क्ते, पिङ्क्ते, पृङ्क्ते वृक्ते, वृक्षे (2nd. sing.), वृङ्क्ते, and पृक्ते

‡ कु P to sound, क्षु P to sneeze क्ष्णु P. to sharpen द्रु P. to assail, यु P to mix, to separate, षु P. to permit, to assent, to have supremacy and स्नु P. to distil, ought to be conjugated in the same way.

दरिद्रा P. to be poor.

	Present.			*Imperfect.*		
	S.	D	P.	S.	D.	P.
1.	दरिद्रामि	दरिद्रिवः	दरिद्रिमः	अदरिद्राम्	अदरिद्रिव	अदरिद्रिम
2.	दरिद्रासि	दरिद्रिथः	दरिद्रिथ	अदरिद्राः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3.	दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रति	अदरिद्रात्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रुः
	Imperative			*Potential.*		
1.	दरिद्राणि	दरिद्राव	दरिद्राम	दरिद्रियाम्	दरिद्रियाव	दरिद्रियाम
2.	दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रित	दरिद्रियाः	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3.	दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रतु	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

दिह् P. Â to increase; to smear.

Present.

1. देह्मि	दिह्वः	दिह्मः	दिहे	दिह्वहे	दिह्महे
2. धेक्षि	दिग्धः	दिग्ध	धिक्षे	दिहाथे	धिग्ध्वे
3. देग्धि	दिग्धः	दिहन्ति	दिग्धे	दिहाते	दिहते

Imperf.

1. अदेहम्	अदिह्व	अदिह्म	अदिहि	अदिह्वहि	अदिह्महि
2 अधेक् ग्	अदिग्धम्	अदिग्ध	अदिग्धाः	अदिहाथाम्	अधिग्ध्वम्
3. अधेक् ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

Imperat.

1. देहानि	देहाव	देहाम	देहै	देहावहै	देहामहै
2 दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध	धिक्ष्व	दिहाथाम्	धिग्ध्वम्
3. देग्धु	दिग्धाम्	दिहन्तु	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Pot.

1. दिह्याम्	दिह्याव	दिह्याम	दिहीय	दिहीवहि	दिहीमहि
2. दिह्याः	दिह्यातम्	दिह्यात	दिहीथाः	दिहीयाथाम्	दिहीध्वम्
3. दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्युः	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

दुह् P. Â. to milk.

Present.

	S	D.	P.	S.	D	P.
1.	दोह्मि	दुह्वः	दुह्मः	दुहे	दुह्वहे	दुह्महे
2.	धोक्षि	दुग्धः	दुग्ध	धुक्षे	दुहाथे	धुग्ध्वे
3.	दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति	दुग्धे	दुहाते	दुहते

Imperfect

1.	अदोहम्	अदुह्व	अदुह्म	अदुहि	अदुह्वहि	अदुह्महि
2.	अधोक्-ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	अदुग्धा.	अदुहाथाम्	अधुग्ध्वम्
3.	अधोक् ग्	अदुग्धाम्	अदुहन्	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Imperat

1.	दोहानि	दोहाव	दोहाम	दोहै	दोहावहै	दोहामहै
2.	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्ध्वम्
3.	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Pot

1.	दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम	दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि
2.	दुह्याः	दुह्यातम्	दुह्यात	दुहीथा.	दुहीयाथाम्	दुहीध्वम्
3.	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्युः	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

द्विष् P Â. to hate.

Pre

1.	द्वेष्मि	द्विष्वः	द्विष्मः	द्विषे	द्विष्वहे	द्विष्महे
2.	द्वेक्षि	द्विष्ठ	द्विष्ठ	द्विक्षे	द्विषाथे	द्विड्ढ्वे
3.	द्वेष्टि	द्विष्टः	द्विषन्ति	द्विष्टे	द्विषाते	द्विषते

Imperf

1.	अद्वेषम्	अद्विष्व	अद्विष्म	अद्विषि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि
2.	अद्वेट्-ड्	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	अद्विष्ठाः	अद्विषाथाम्	अद्विड्ढ्वम्
3.	अद्वेट् ड्	अद्विष्टाम्	अद्विषन्-अद्विषुः	अद्विष्ट	अद्विषाताम्	अद्विषत

Imperat.

	S.	D.	P.	S	D.	P.
1.	द्वेषाणि	द्वेषाव	द्वेषाम	द्वेषै	द्वेषावहै	द्वेषामहै
2.	द्विड्ढि	द्विष्टम्	द्विष्ट	द्विक्ष्व	द्विषाथाम्	द्विड्ढ्वम्
3.	द्वेष्टु*	द्विष्टाम्	द्विषन्तु	द्विष्टाम्	द्विषाताम्	द्विषताम्

Pot

1.	द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम	द्विषीय	द्विषीवहि	द्विषीमहि
2.	द्विष्याः	द्विष्यातम्	द्विष्यात	द्विषीष्ठाः	द्विषीयाथाम्	द्विषीध्वम्
3.	द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्युः	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

ब्रू P. Â. to speak.

Pre.

1.	ब्रवीमि	ब्रूवः	ब्रूमः	ब्रुवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे
2.	ब्रवीषि-आत्थ,	ब्रूथः-आहथुः	ब्रूथ	ब्रूषे	ब्रुवाथे	ब्रूध्वे
3.	ब्रवीति-आह,	ब्रूतः-आहतुः	ब्रुवन्ति-आहुः	ब्रूते	ब्रुवाते	ब्रुवते

Imperfect.

1.	अब्रवम्	अब्रूव	अब्रूम	अब्रुवि	अब्रूवहि	अब्रूमहि
2.	अब्रवीः	अब्रूतम्	अब्रूत	अब्रूथाः	अब्रुवाथाम्	अब्रूध्वम्
3.	अब्रवीत्	अब्रूताम्	अब्रुवन्	अब्रूत	अब्रुवाताम्	अब्रुवत

Imperat.

1.	ब्रवाणि	ब्रवाव	ब्रवाम	ब्रवै	ब्रवावहै	ब्रवामहै
2.	ब्रूहि	ब्रूतम्	ब्रूत	ब्रूष्व	ब्रुवाथाम्	ब्रूध्वम्
3.	ब्रवीतु	ब्रूताम्	ब्रुवन्तु	ब्रूताम्	ब्रुवाताम्	ब्रुवताम्

Pot.

1.	ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम	ब्रुवीय	ब्रुवीवहि	ब्रुवीमहि
2.	ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात	ब्रुवीथाः	ब्रुवीयाथाम्	ब्रुवीध्वम्
3.	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः	ब्रुवीत	ब्रुवीयाताम्	ब्रुवीरन्

* or द्विष्टात् see note * P 2.

मृज् P to cleanse

Pre S	D	P	Imperfect S.	D	P.
1 मार्ज्मि	मृज्व	मृज्मः	अमार्जम्	अमृज्व	अमृज्म
2. मार्क्षि	मृष्ठ	मृष्ठ	अमार्ट्-ड्	अमृष्टम्	अमृष्ट
3. मार्ष्टि	मृष्ट	मार्जन्ति मृजन्ति	अमार्ट्-ड्	अमृष्टाम्	अमार्जन् अमृजन्

Imperat			Pot		
1. मार्जानि	मार्जाव	मार्जाम	मृज्याम्	मृज्याव	मृज्याम
2 मृड्ढि	मृष्टम्	मृष्ट	मृज्याः	मृज्यातम्	मृज्यात
3. मार्ष्टु	मृष्टाम्	मार्जन्तु मृजन्तु	मृज्यात्	मृज्याताम्	मृज्युः

* रुद् P to weep

Pre.			Imperf.		
1 रोदिमि	रुदिव	रुदिम	अरोदम्	अरुदिव	अरुदिम
2. रोदिषि	रुदिथ	रुदिथ	अरोदीः अरोदः	अरुदितम्	अरुदित
3. रोदिति	रुदितः	रुदन्ति	अरोदीत् अरोदत्	अरुदिताम्	अरुदन्

Imperat			Pot.		
1. रोदानि	रोदाव	रोदाम	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2. रुदिहि	रुदितम्	रुदित	रुद्याः	रुद्यातम्	रुद्यात
3. रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु	रुद्यात्	रुद्याताम्	रुद्युः

लिह् P. Â to taste, to lick

Present.

1. लेह्मि	लिह्वः	लिह्मः	लिहे	लिह्वहे	लिह्महे
2 लेक्षि	लीढः	लीढ	लिक्षे	लिहाथे	लीढ्वे
3. लेढि	लीढः	लिहन्ति	लीढे	लिहाते	लिहते

Imperf

1. अलेहम्	अलिह्व	अलिह्म	अलिहि	अलिह्वहि	[illegible]
2. अलेट् ड्	अलीढम्	अलीढ	अलीढाः	[illegible]	[illegible]
3. अलेट् ड्	अलीढाम्	अलिहन्	अलीढ	[illegible]	[illegible]

* स्वप् P to sleep and श्वस् P to sigh, should be similarly conjugated

वच् P. to speak.

Pre. S	D.	P.	Imperf. S.	D.	P.
1. वच्मि	वच्वः	वच्मः	अवचम्	अवच्व	अवच्म
2. वक्षि	वक्थः	वक्थ	अवक्-ग्	अवक्तम्	अवक्त
3. वक्ति	वक्तः	...§	अवक्-ग्	अवक्ताम्	अवचन्

Imperat			Pot		
1. वचानि	वचाव	वचाम	वच्याम्	वच्याव	वच्याम
2. वग्धि	वक्तम्	वक्त	वच्याः	वच्यातम्	वच्यात
3. वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु	वच्यात्	वच्याताम्	वच्युः

वश् P. to wish.

Per.			Imperf.		
1. वश्मि	उश्वः	उश्मः	अवशम्	औश्व	औश्म
2. वक्षि	उष्ठः	उष्ठ	अवट्-ड्	औष्टम्	औष्ट
3. वष्टि	उष्टः	उशन्ति	अवट्-ड्	औष्टाम्	औशन्

Imperat			Pot.		
1. वशानि	वशाव	वशाम	उश्याम्	उश्याव	उश्याम
2. उड्ढि	उष्टम्	उष्ट	उश्याः	उश्यातम्	उश्यात
3. वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु	उश्यात्	उश्याताम्	उश्युः

* वस् A. to cover.

Pre.			Imperf.		
1. वसे	वस्वहे	वस्महे	अवसि	अवस्वहि	अवस्महि
2. वस्से	वसाथे	वध्वे	अवस्थाः	अवसाथाम्	अवध्वम्
3. वस्ते	वसाते	वसते	अवस्त	अवसाताम्	अवसत

Imperat			Pot.		
1. वसै	वसावहै	वसामहै	वसीय	वसीवहि	वसीमहि
2. वस्स्व	वसाथाम्	वध्वम्	वसीथाः	वसीयाथाम्	वसीध्वम्
3. वस्ताम्	वसाताम्	वसताम्	वसीत	वसीयाताम्	वसीरन्

§ वच is wanting in the 3rd pers plur present, according to some in th whole plural, according to others in all 3rd persons of the plural. (अयमन्तिपरोनप्रयुज्यते । बहुवचनपरइत्यन्ये । झिपरइत्यपरे)

* दीधी A. to shine, to play; वेवी A. (see वी), सस् P. to sleep, वस् and सस्त् P. to sleep are restricted to the Vedic language, दीधे दीधावहे, दीधीमहे दीधीते. दीध्याते, वेवीते, वेव्याते. वेव्यते, सस्ति, सस्तः, ससन्ति; सन्ति-सस्ति, सस्तः, सस्तन्ति The root वश् is also used in common speech भाषायामप्यस्य प्रयोगोदृश्यते । 'वष्टि भागुरिरल्लोपम्' 'अयाय सेनान्य उशन्ति देवाः' इति ।

विद् P. to know.

	Pre. S	D.	P.	*Impef.* S.	D.	P.
1.	वेद्मि—वेद	विद्वः—विद्व	विद्मः—विद्म	अवेदम्	अविद्व	अविद्म
2	वेत्सि वेत्थ	वित्थः—विदथुः	वित्थ विद	अवेः-अवेत्-द्	अवित्तम्	अवित्त
3.	वेत्ति—वेद	वित्तः विदतुः	विदन्ति विदुः†	अवेत् द्	अवित्ताम्	अविदुः

Imperative.

1.	वेदानि	वेदाव	वेदाम	विदाङ्करवाणि	विदाङ्करवाव	विदाङ्करवाम
2.	विद्धि	वित्तम्	वित्त	विदाङ्कुरु	विदाङ्कुरुतम्	विदाङ्कुरुत
3.	वेत्तु	वित्ताम्	विदन्तु	विदाङ्करोतु	विदाङ्कुरुताम्	विदाङ्कुर्वन्तु

Pot.

1.	विद्याम्	विद्याव	विद्याम
2.	विद्याः	विद्यातम्	विद्यात
3.	विद्यात्	विद्याताम्	विद्युः

वी P to go &c (see [illegible] P.)

	Pre.			*Impef*		
1.	वेमि	वीवः	वीमः	अवयम्	अवीव	अवीम
2.	वेषि	वीथः	वीथ	अवेः	अवीतम्	अवीत
3.	वेति	वीतः	वियन्ति	अवेत्	अवीताम्	अवियन् अव्यन् ‡

	Imperat			*Pot*		
1.	वयानि	वयाव	वयाम	वीयाम्	वीयाव	वीयाम
2.	वीहि	वीतम्	वीत	वीयाः	वीयातम्	वीयात
3.	वेतु	वीताम्	वियन्तु	वीयात्	वीयाताम्	वीयुः

*** शास् P to govern, to instruct, to order.**

	Pre.			*Impef*		
1.	शास्मि	शिष्वः §	शिष्मः	अशासम्	अशिष्व	अशिष्म
2.	शास्सि	शिष्ठः	शिष्ठ	अशाः-अशात् द्	अशिष्टम्	अशिष्ट
3.	शास्ति	शिष्टः	शासति	अशात्-द्	अशिष्टाम्	अशासुः

† When विद् is conjugated in the Atmanepada (ch XIII I. 19) it optionally takes र् before अते, संविद्रते संविदते.

‡ [illegible]

* शास् with आ 'to wish' should be conjugated like आस् to sit, आशास्ते, आशासाते, आशासते Even with any other preposition it means the same Ex नमो वाक्प्रशास्महे

§ See ch IV 2 72

Imperat S.	D.	P.	*Pot* S.	D.	P.
1. शासानि	शासाव	शासाम	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम
2. शाधि	शिष्टम्	शिष्ट	शिष्याः	शिष्यातम्	शिष्यात
3. शास्तु	शिष्टाम्	शासतु	शिष्यात्	शिष्याताम्	शिष्युः

शी A. to lie down.

Pre.			*Imperf.*		
1. शये	शेवहे	शेमहे	अशयि	अशेवहि	अशेमहि
2. शेषे	शयाथे	शेध्वे	अशेथाः	अशयाथाम्	अशेध्वम्
3. शेते	शयाते	शेरते	अशेत	अशयाताम्	अशेरत

Imperat.			*Pot.*		
1. शयै	शयावहै	शयामहै	शयीय	शयीवहि	शयीमहि
2. शेष्व	शयाथाम्	शेध्वम्	शयीथाः	शयीयाथाम्	शयीध्वम्
3. शेताम्	शयाताम्	शेरताम्	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

सू A. to give birth to.

Pre			*Imperf.*		
1. सुवे	सूवहे	सूमहे	असुवि	असूवहि	असूमहि
2. सूषे	सुवाथे	सूध्वे	असूथाः	असुवाथाम्	असूध्वम्
3. सूते	सुवाते	सुवते	असूत	असुवाताम्	असुवत

Imperat.			*Pot.*		
1. सुवै	सुवावहै	सुवामहै	सुवीय	सुवीवहि	सुवीमहि
2. सूष्व	सुवाथाम्	सूध्वम्	सुवीथाः	सुवीयाथाम्	सुवीध्वम्
3. सूताम्	सुवाताम्	सुवताम्	सुवीत	सुवीयाताम्	सुवीरन्

* स्तु P A. to praise.

Present.

1. स्तौमि स्तवीमि	स्तुवः स्तुवीवः	स्तुमः स्तुवीमः	स्तुवे	स्तुवहे स्तुवीवहे	स्तुमहे स्तुवीमहे
2. स्तौषि स्तवीषि	स्तुथः स्तुवीथः	स्तुथ स्तुवीथ	स्तुषे स्तुवीषे	स्तुवाथे	स्तुध्वे स्तुवीध्वे
3. स्तौति स्तवीति	स्तुतः स्तुवातः	स्तुवन्ति	स्तुते स्तुवीते	स्तुवाते	स्तुवते

* तु P to go, to grow, to kill and रु P to s und should be similarl conjugated तु इति सौत्रो धातुर्गतिवृद्धिहिंसासु । अयन् लुगित्येके इति माधवः । अन्ये हितविकर्णकधातुमन्तमाहुः ।

Imperfect

	S	D	P	S	D	P.
1.	अस्तवम्	अस्तुव अस्तुवीव	अस्तुम अस्तुवीम	अस्तुवि	अस्तुवहि अस्तुवीवहि	अस्तुमहि अस्तुवीमहि
2.	अस्तौः अस्तवीः	अस्तुतम् अस्तुवीतम्	अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुथाः अस्तुवीथाः	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम् अस्तुवीध्वम्
3.	अस्तौत् अस्तवीत्	अस्तुताम् अस्तुवीताम्	अस्तुवन्	अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुवाताम्	अस्तुवत

Imperative

	S	D	P	S	D	P.
1.	स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम	स्तवै	स्तवावहै	स्तवामहै
2.	स्तुहि स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुवीतम्	स्तुत स्तुवीत	स्तुष्व स्तुवीष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
3.	स्तौतु स्तवीतु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवन्तु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवाताम्	स्तुवताम्

Pot

	S	D	P	S	D	P.
1.	स्तुयाम् स्तुवीयाम्	स्तुयाव स्तुवीयाव	स्तुयाम स्तुवीयाम	स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि
2.	स्तुयाः स्तुवीयाः	स्तुयातम् स्तुवीयातम्	स्तुयात स्तुवीयात	स्तुवीथाः	स्तुवीयाथाम्	स्तुवीध्वम्
3	स्तुयात् स्तुवीयात्	स्तुयाताम् स्तुवीयाताम्	स्तुयुः स्तुवीयुः	स्तुवीत	स्तुवीयाताम्	स्तुवीरन्

हन् P. to kill, to go

	Pre			Imperf		
1.	हन्मि	हन्वः	हन्मः	अहनम्	अहन्व	अहन्म
2.	हंसि	हथः	हथ	अहन्	अहतम्	अहत
3.	हन्ति	हतः	घ्नन्ति	अहन्	अहताम्	अघ्नन्

	Imperat.			*Pot*	
	S	D	P	S	D	P
1.	हनानि	हनाव	हनाम	हन्याम्	हन्याव	हन्याम
2.	जहि	हतम्	हत	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात
3.	हन्तु	हताम्	घ्नन्तु	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

* हन् A.

	Pre			*Imperf*		
1.	घ्ने	हन्वहे	हन्महे	अघ्नि	अहन्वहि	अहन्महि
2.	हसे	घ्नाथे	हध्वे	अहथाः	अघ्नाथाम्	अहध्वम्
3.	हते	घ्नाते	घ्नते	अहत	अघ्नाताम्	अघ्नत

	Imperat.			Pot.		
1.	हनै	हनावहै	हनामहै	घ्नीय	घ्नीवहि	घ्नीमहि
2.	हस्व	घ्नाथाम्	हध्वम्	घ्नीथाः	घ्नीयाथाम्	घ्नीध्वम्
3.	हताम्	घ्नाताम्	घ्नताम्	घ्नीत	घ्नीयाताम्	घ्नीरन्

ह्नु A. to take away, to conceal.

	Pre.			*Imperf.*		
1.	ह्नुवे	ह्नुवहे	ह्नुमहे	अह्नुवि	अह्नुवहि	अह्नुमहि
2.	ह्नुषे	ह्नुवाथे	ह्नुध्वे	अह्नुथाः	अह्नुवाथाम्	अह्नुध्वम्
3.	ह्नुते	ह्नुवाते	ह्नुवते	अह्नुत	अह्नुवाताम्	अह्नुवत

	Imperat.			Pot.		
1.	ह्नुवै	ह्नुवावहै	ह्नुवामहै	ह्नुवीय	ह्नुवीवहि	ह्नुवीमहि
2.	ह्नुष्व	ह्नुवाथाम्	ह्नुध्वम्	ह्नुवीथाः	ह्नुवीयाथाम्	ह्नुवीध्वम्
3.	ह्नुताम्	ह्नुवाताम्	ह्नुवताम्	ह्नुवीत	ह्नुवीयाताम्	ह्नुवीरन्

---

* It takes Atmanepada terminations in certain cases (ch XIII 1[illegible])

SECTION II (cl 3)

¶ ऋ P to go

	Pre S	D	P	Imperf S	D	P
1.	इयर्मि	इयृव	इयृम	ऐयरम्	ऐयृव	ऐयृम
2	इयर्षि	इयृथ	इयृथ	ऐय	ऐयृतम्	ऐयृत
3.	इयर्ति	इयृत	इयति	ऐय	ऐयृताम्	ऐयरु

	Imperat			Pot		
1.	इयराणि	इयराव	इयराम	इयृयाम्	इयृयाव	इयृयाम
2.	इयृहि	इयृतम्	इयृत	इयृयाः	इयृयातम्	इयृयात
3.	इयर्तु	इयृताम्	इयतु	इयृयात्	इयृयाताम्	इयृयुः

*कि P. to know.

	Pre			Imperf		
1.	चिकेमि	चिकिव	चिकिमः	अचिकयम्	अचिकिव	अचिकिम
2.	चिकेषि	चिकिथ	चिकिथ	अचिके	अचिकितम्	अचिकित
3.	चिकेति	चिकितः	चिक्यति	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिकयुः

	Imperat			Pot		
1.	चिकयानि	चिकयाव	चिकयाम	चिकियाम्	चिकियाव	चिकियाम
2.	चिकिहि	चिकितम्	चिकित	चिकियाः	चिकियातम्	चिकियात
3	चिकेतु	चिकिताम्	चिक्यतु	चिकियात्	चिकियाताम्	चिकियुः

दा P. Â. to give

Present

1	ददामि	दद्वः	दद्मः	ददे	दद्वहे	दद्महे
2.	ददासि	दत्थः	दत्थ	दत्से	ददाथे	दद्ध्वे
3.	ददाति	दत्तः	ददति	दत्ते	ददाते	ददते

¶ बहुलं छन्दसि ... अर्तिपिपर्त्योश्च ... The root ऋ is allowed in common speech also

* The roots कि P to know घृ P to drop to shine हृ P to take by violence ऋ सृ P to go भस् P to abuse to shine तुर् P to make haste धिष P to emit sound धन् P to produce जन् P to be produced गा P to praise are restricted to the Veda. जिघर्ति, जिहर्ति, सिसर्ति, बभस्ति तुतोर्ति, तुतूर्त, तुतुर्यात्, दिधेष्टि, दधन्ति, जजन्ति, जिगाति

Imperf.

	S.	D.	P.	S	D	P.
1.	अददाम्	अदद्व	अदद्म	अददि	अदद्वहि	अदद्महि
2.	अददाः	अदत्तम्	अदत्त	अदथाः	अददाथाम्	अदद्ध्वम्
3.	अददात्	अदत्ताम्	अददुः	अदत्त	अददाताम्	अददत

Imperat.

1.	ददानि	ददाव	ददाम	ददै	ददावहै	ददामहै
2.	देहि	दत्तम्	दत्त	दत्स्व	ददाथाम्	दद्ध्वम्
3.	ददातु	दत्ताम्	ददतु	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Pot

1.	दद्याम्	दद्याव	दद्याम	ददीय	ददीवहि	ददीमहि
2.	दद्याः	दद्यातम्	दद्यात	ददीथाः	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3.	दद्यात्	दद्याताम्	दद्युः	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा P. Â. to hold, to maintain.

Present.

1.	दधामि	दध्वः	दध्मः	दधे	दध्वहे	दध्महे
2.	दधासि	धत्थः	धत्थ	धत्से	दधाथे	धद्ध्वे
3.	दधाति	धत्तः	दधति	धत्ते	दधाते	दधते

Imperf

1.	अदधाम्	अदध्व	अदध्म	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2.	अदधाः	अधत्तम्	अधत्त	अधत्थाः	अदधाथाम्	अधद्ध्वम्
3.	अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Imperat

1.	दधानि	दधाव	दधाम	दधै	दधावहै	दधामहै
2.	धेहि	धत्तम्	धत्त	धत्स्व	दधाथाम्	धद्ध्वम्
3.	दधातु	धत्ताम्	दधतु	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

Pot.

1.	दध्याम्	दध्याव	दध्याम	दधीय	दधीवहि	दधीमहि
2.	दध्याः	दध्यातम्	दध्यात	दधीथाः	दधीयाथाम्	दधीध्वम्
3.	दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

* निज् P. Ā. to purify, to maintain.

Present

	S	D	P.	S.	D	P.
1.	नेनेज्मि	नेनिज्व.	नेनिज्म·	नेनिजे	नेनिज्वहे	नेनिज्महे
2.	नेनेक्षि	नेनिक्थ.	नेनिक्थ	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्ध्वे
3.	नेनेक्ति	नेनिक्तः	नेनिजति	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजते

Imperfect.

1.	अनेनिजम्	अनेनिज्व	अनेनिज्म	अनेनिजि	अनेनिज्वहि	अनेनिज्महि
2.	अनेनेक्-ग्	अनेनिक्तम्	अनेनिक्त	अनेनिक्थाः	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्ध्वम्
3.	अनेनेक् ग्	अनेनिक्ताम्	अनेनिजु	अनेनिक्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत

Imperative

1.	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम	नेनिजै	नेनिजावहै	नेनिजामहै
2.	नेनिग्धि	नेनिक्तम्	नेनिक्त	नेनिक्ष्व	नेनिजाथाम्	नेनिग्ध्वम्
3.	नेनेक्तु	नेनिक्ताम्	नेनिजतु	नेनिक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्

Potential

1.	नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम	नेनिजीय	नेनिजीवहि	नेनिजीमहि
2.	नेनिज्याः	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात	नेनिजीथाः	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
3.	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्यु	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्

पृ P to protect, to fill

	Pre			Imperf		
1.	पिपर्मि	पिपृवः	पिपृमः	अपिपरम्	अपिपृव	अपिपृम
2.	पिपर्षि	पिपृथः	पिपृथ	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3.	पिपर्ति	पिपृतः	पिप्रति	अपिपः	अपिपृताम्	अपिपरुः

	Imperative.			*Potential*		
1.	पिपराणि	पिपराव	पिपराम	पिपृयाम्	पिपृयाव	पिपृयाम
2.	पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत	पिपृयाः	पिपृयातम्	पिपृयात
3.	पिपर्तु	पिपृताम्	पिपतु	पिपृयात्	पिपृयाताम्	पिपृयुः

पॄ P. to protect, to fill.

	Pre			Imperf.		
1.	पिपर्मि	पिपूर्वः	पिपूर्मः	अपिपरम्	अपिपूर्व	अपिपूर्म
2.	पिपर्षि	पिपूर्थः	पिपूर्थ	अपिपः	अपिपूर्तम्	अपिपूर्त
3	पिपर्ति	पिपूर्तः	पिपुरति	अपिपः	अपिपूर्ताम्	अपिपरुः

* विज् P Ā 'to divide' ought to be similarly conjugated, वेवेक्ति–वेवित्त

Imperat.			Pot		
S.	D.	P.	S	D	P.
1. पिपराणि	पिपराव	पिपराम	पिपूर्याम्	पिपूर्याव	पिपूर्याम
2. पिपूर्हि	पिपूर्तम्	पिपूर्त	पिपूर्याः	पिपूर्यातम्	पिपूर्यात
3. पिपर्तु	पिपूर्ताम्	पिपुरतु	पिपूर्यात्	पिपूर्याताम्	पिपूर्युः

भृ P. Â. to hold, to maintain.

Present.

1. बिभर्मि	बिभृव	बिभृम.	बिभ्रे	बिभृवहे	बिभृमहे
2. बिभर्षि	बिभृथः	बिभृथ	बिभृषे	बिभ्राथे	बिभृध्वे
3. बिभर्ति	बिभृतः	बिभ्रति	बिभृते	बिभ्राते	बिभ्रते

Imperf

1. अबिभरम्	अबिभृव	अबिभृम	अबिभ्रि	अबिभृवहि	अबिभृमहि
2. अबिभः	अबिभृतम्	अबिभृत	अबिभृथाः	अबिभ्राथाम्	अबिभृध्वम्
3. अबिभः	अबिभृताम्	अबिभरुः	अबिभृत	अबिभ्राताम्	अबिभ्रत

Imperat.

1. बिभराणि	बिभराव	बिभराम	बिभरै	बिभरावहै	बिभरामहै
2. बिभृहि	बिभृतम्	बिभृत	बिभृष्व	बिभ्राथाम्	बिभृध्वम्
3. बिभर्तु	बिभृताम्	बिभ्रतु	बिभृताम्	बिभ्राताम्	बिभ्रताम्

Pot.

1. बिभृयाम्	बिभृयाव	बिभृयाम	बिभ्रीय	बिभ्रीवहि	बिभ्रीमहि
2. बिभृयाः	बिभृयातम्	बिभृयात	बिभ्रीथाः	बिभ्रीयाथाम्	बिभ्रीध्वम्
3. बिभृयात्	बिभृयाताम्	बिभृयुः	बिभ्रीत	बिभ्रीयाताम्	बिभ्रीरन्

भी P. to fear.

Pre.			Imperf.		
1. बिभेमि	बिभीवः / बिभिवः	बिभीमः / बिभिमः	अबिभयम्	अबिभीव / अबिभिव	अबिभीम / अबिभिम
2. बिभेषि	बिभीथः / बिभिथः	बिभीथ / बिभिथ	अबिभेः	अबिभीतम् / अबिभितम्	अबिभीत / अबिभित
3. बिभेति	बिभीतः / बिभितः	बिभ्यति	अबिभेत्	अबिभीताम् / अबिभिताम्	अबिभयुः

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	बिभयानि	बिभयाव	बिभयाम	बिभीयाम् बिभियाम्	बिभीयाव बिभियाव	बिभीयाम बिभियाम
2.	बिभीहि बिभिहि	बिभीतम् बिभितम्	बिभीत बिभित	बिभीयाः बिभियाः	बिभीयातम् बिभियातम्	बिभीयात बिभियात
3.	बिभेतु	बिभीताम् बिभिताम्	बिभ्यतु	बिभीयात् बिभियात्	बिभीयाताम् बिभियाताम्	बिभीयुः बिभियुः

* मा Ā. to measure, to sound.

	Pre.			*Imperf.*		
1.	मिमे	मिमीवहे	मिमीमहे	अमिमि	अमिमीवहि	अमिमीमहि
2.	मिमीषे	मिमाथे	मिमीध्वे	अमिमीथाः	अमिमाथाम्	अमिमीध्वम्
3.	मिमीते	मिमाते	मिमते	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत

	Imperat.			*Pot.*		
1.	मिमै	मिमावहै	मिमामहै	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
2.	मिमीष्व	मिमाथाम्	मिमीध्वम्	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3.	मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

विष् P. Ā. to pervade.

Present.

1.	वेवेष्मि	वेविष्वः	वेविष्मः	वेविषे	वेविष्वहे	वेविष्महे
2.	वेवेक्षि	वेविष्ठः	वेविष्ठ	वेविक्षे	वेविषाथे	वेविड्ढ्वे
3.	वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविषति	वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते

Imperf.

1.	अवेविषम्	अवेविष्व	अवेविष्म	अवेविषि	अवेविष्वहि	अवेविष्महि
2.	अवेवेट्-ड्	अवेविष्टम्	अवेविष्ट	अवेविष्ठाः	अवेविषाथाम्	अवेविड्ढ्वम्
3.	अवेवेट्-ड्	अवेविष्टाम्	अवेविषुः	अवेविष्ट	अवेविषाताम्	अवेविषत

Imperative.

1.	वेविषाणि	वेविषाव	वेविषाम	वेविषै	वेविषावहै	वेविषामहै
2.	वेविड्ढि	वेविष्टम्	वेविष्ट	वेविक्ष्व	वेविषाथाम्	वेविड्ढ्वम्
3.	वेवेष्टु	वेविष्टाम्	वेविषतु	वेविष्टाम्	वेविषाताम्	वेविषताम्

* हा Ā. to go should be similarly conjugated, जिहीते, जिहाते, जिहते.

Pot.

S.	D	P.	S	D	P
1. वेविष्याम्	वेविष्याव	वेविष्याम	वेविषीय	वेविषीवहि	वेविषीमहि
2. वेविष्याः	वेविष्यातम्	वेविष्यात	वेविषीधाः	वेविषीयाथाम्	वेविषीध्वम्
3. वेविष्यात्	वेविष्याताम्	वेविष्युः	वेविषीत	वेविषीयाताम्	वेविषीरन्

हा P. to abandon.

Pre.			Imperf		
1. जहामि	जहीवः / जहिवः	जहीमः / जहिमः	अजहाम्	अजहीव / अजहिव	अजहीम / अजहिम
2. जहासि	जहीथः / जहिथः	जहीथ / जहिथ	अजहाः	अजहीतम् / अजहितम्	अजहीत / अजहित
3. जहाति	जहीतः / जहितः	जहति	अजहात्	अजहीताम् / अजहिताम्	अजहुः

Imperat.			Pot		
1. जहानि	जहाव	जहाम	जह्याम्	जह्याव	जह्याम
2. जहाहि / जहीहि / जहिहि	जहीतम् / जहितम्	जहीत / जहित	जह्याः	जह्यातम्	जह्यात
3. जहातु	जहीताम्-जहिताम्	जहतु	जह्यात्	जह्याताम्	जह्युः

हु P. to sacrifice, to eat, to take, to satisfy

Pre			Imperf		
1. जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः	अजुहवम्	अजुहुव	अजुहुम
2. जुहोषि	जुहुथः	जुहुथ	अजुहोः	अजुहुतम्	अजुहुत
3. जुहोति	जुहुतः	जुह्वति	अजुहोत्	अजुहुताम्	अजुहवुः

Imperat			Pot		
1. जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम	जुहुयाम्	जुहुयाव	जुहुयाम
2. जुहुधि	जुहुतम्	जुहुत	जुहुयाः	जुहुयातम्	जुहुयात
3. जुहोतु	जुहुताम्	जुह्वतु	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयुः

ह्री P. to be ashamed.

1. जिह्रेमि	जिह्रीवः	जिह्रीमः	अजिह्रयम्	अजिह्रीव	अजिह्रीम
2. जिह्रेषि	जिह्रीथ.	जिह्रीथ	अजिह्रेः	अजिह्रीतम्	अजिह्रीत
3. जिह्रेति	जिह्रीतः	जिह्रियति	अजिह्रेत्	अजिह्रीताम्	अजिह्रयु.

Imperat			*Pot*		
S	D	P	S	D	P
1. जिन्हयाणि	जिन्हयाव	जिन्हयाम	जिन्हीयाम्	जिन्हीयाव	जिन्हीयाम
2. जिन्हीहि	जिन्हीतम्	जिन्हीत	जिन्हीया	जिन्हीयातम्	जिन्हीयात
3. जिन्हेतु	जिन्हीताम्	जिन्हियतु	जिन्हीयात्	जिन्हीयाताम्	जिन्हीयुः

SECTION III (cl 5)

Present

Par			Âtm		
1. मि	वस्	मस्	ए	वहे	महे
2. सि	थस्	थ	से	आथे	ध्वे
3. ति	तस्	अन्ति	ते	आते	अते

सु P. Â. to cause to bathe, to churn, to bathe, to press out juice, to distil (wine)

1. सुनोमि*	सुनुव सुन्व	सुनुमः सुन्मः	सुन्वे	सुनुवहे सुन्वहे	सुनुमहे सुन्महे
2. सुनोषि	सुनुथ	सुनुथ	सुनुषे	सुन्वाथे	सुनुध्वे
3. सुनोति	सुनुत	सुन्वन्ति †	सुनुते	सुन्वाते	सुन्वते

Imperfect.

1. अम्	व	म	इ	वहि	महि
2. स्	तम्	त	थास्	आथाम्	ध्वम्
3. त्	ताम्	अन्	त	आताम्	अत
1. असुनवम्	असुनुव असुन्व	असुनुम असुन्म	असुन्वि	असुनुवहि असुन्वहि	असुनुमहि असुन्महि
2. असुनोः	असुनुतम्	असुनुत	असुनुथाः	असुन्वाथाम्	असुनुध्वम्
3. असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन्	असुनुत	असुन्वाताम्	असुन्वत

* लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ॥ असंयोगपूर्वो यः प्रत्ययोकारस्तदन्तस्याङ्गस्य लोपो वा स्यान्म्वोः परयोः ॥ उ is optionally dropped before व् and म् if it is not preceded by a conjunct consonant.

† हुश्नुवोः सार्वधातुके ॥ जुहोतेः श्नुप्रत्ययान्तस्यानेकाचोऽङ्गस्य चासंयोगपूर्वोवर्णस्य यण् स्यादजादौ सार्वधातुके । उवङोऽपवादः ॥ The root हु and the termination नु not preceded by a conjunct consonant change their उ to व् before vowel weak terminations in the conjugational tenses.

Present

	S	D	P.	S	D	P
1.	आनि	आव	आम	ऐ	आवहे	आमहे
2.	हि	तम्	त	स्व	आथाम्	ध्वम्
3.	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्
1.	सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	सुनवै	सुनवावहै	सुनवामहै
2.	सुनु§	सुनुतम्	सुनुत	सुनुष्व	सुन्वाथाम्	सुनुध्वम्
3.	सुनोतु	सुनुताम्	सुन्वन्तु	सुनुताम्	सुन्वाताम्	सुन्वताम्

Pot

1.	याम्	याव	याम	ईय	ईवहि	ईमहि
2.	यास्	यातम्	यात	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3.	यात्	याताम्	युस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1.	सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम	सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि
2.	सुनुया.	सुनुयातम्	सुनुयात	सुन्वीथाः	सुन्वीयाथाम्	सुन्वीध्वम्
3.	सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयुः	सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्

साध् P. to accomplish.

	Pre.			Imperf.		
1.	साध्नोमि	साध्नुवः	साध्नुमः	असाध्नवम्	असाध्नुव	असाध्नुम
2.	साध्नोषि	साध्नुथः	साध्नुथ	असाध्नोः	असाध्नुतम्	असाध्नुत
3.	साध्नोति	साध्नुतः	साध्नुवन्ति	असाध्नोत्	असाध्नुताम्	असाध्नुवन्

	Imperat			Pot		
1.	साध्नवानि	साध्नवाव	साध्नवाम	साध्नुयाम्	साध्नुयाव	साध्नुयाम
2.	साध्नुहि	साध्नुतम्	साध्नुत	साध्नुया.	साध्नुयातम्	साध्नुयात
3.	साध्नोतु	साध्नुताम्	साध्नुवन्तु	साध्नुयात्	साध्नुयाताम्	साध्नुयुः

अश् Â. to pervade, to heap.

	Pre.			Imperfect.		
1.	अश्नुवे	अश्नुवहे	अश्नुमहे	आश्नुवि	आश्नुवहि	आश्नुमहि
2.	अश्नुषे	अश्नुवाथे	अश्नुध्वे	आश्नुथाः	आश्नुवाथाम्	आश्नुध्वम्
3.	अश्नुते	अश्नुवाते	अश्नुवते	आश्नुत	आश्नुवाताम्	आश्नुवत

---

§ उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् । असंयोगपूर्वो यः प्रत्ययोकारस्तदन्तादङ्गात्परस्य हेर्लुक् स्यात् ।
The termination हि after उ, not preceded by a conjunct consonant is dropped.

	Imperat			*Pot*	
S	D	P	S	D	P
1. अश्नवै	अश्नवावहै	अश्नवामहै	अश्नुवीय	अश्नुवीवहि	अश्नुवीमहि
2. अश्नुष्व	अश्नुवाथाम्	अश्नुध्वम्	अश्नुवीथाः	अश्नुवीयाथाम्	अश्नुवीध्वम्
3. अश्नुताम्	अश्नुवाताम्	अश्नुवताम्	अश्नुवीत	अश्नुवीयाताम्	अश्नुवीरन्

SECTION IV (cl. 7.)

अञ्ज् P. to make clear, to anoint, to be beautiful; to go.

Per			*Imperf*		
1. अनज्मि*	अञ्ज्वः +	अञ्ज्मः	आनजम्	आञ्ज्व	आञ्ज्म
2. अनक्षि	अङ्क्थः	अङ्क्थ	आनक्-ग्	आङ्क्तम्	आङ्क्त
3. अनक्ति	अङ्क्तः	अञ्जन्ति	आनक्-ग्	आङ्क्ताम्	आञ्जन्

Imperat			*Pot*		
1. अनजानि	अनजाव	अनजाम	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याव	अञ्ज्याम
2. अङ्ग्धि	अङ्क्तम्	अङ्क्त	अञ्ज्याः	अञ्ज्यातम्	अञ्ज्यात
3. अनक्तु	अङ्क्ताम्	अञ्जन्तु	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्युः

इन्ध् Â. to kindle

Pre.			*Imperf.*		
1. इन्धे	इन्ध्वहे	इन्ध्महे	ऐन्धि	ऐन्ध्वहि	ऐन्ध्महि
2. इन्त्से	इन्धाथे	इन्द्ध्वे	ऐन्द्धाः	ऐन्धाथाम्	ऐन्द्ध्वम्
3. इन्द्धे§	इन्धाते	इन्धते	ऐन्द्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

Imperat			*Pot*		
1. इनधै	इनधावहै	इनधामहै	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि
2. इन्त्स्व	इन्धाथाम्	इन्द्ध्वम्	इन्धीथाः	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
3. इन्द्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

* रुधादिभ्यः श्नम् ॥ रुधादिभ्यो धातुभ्यः श्नम् स्यात्कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे । शपोऽपवादः । मित्वादन्त्यादचः परः: In this conjugation न is inserted between the radical vowel and final consonant.

+ श्नान्नलोपः ॥ श्नम परस्य नस्य लोपः स्यात्. The radical nasal is dropped in this conjugation.

† श्नसोरल्लोपः ॥ श्नस्यास्तेश्चाकारस्य लोपः स्यात्सार्वधातुके क्ङिति । अ of न and अस् is dropped before the weak terminations in the conjugational tenses.

§ or इन्धे (झरो झरि सवर्णे। हल परस्य झरो लोपो वा स्यात् सवर्णे झरि । If a consonant except a nasal, semi vowel or ह् be followed by the same one homogeneous to it and preceded by any consonant, it is optionally dropped) Also इन्धे, ऐन्धा, ऐन्ध्वम्, ऐन्ध इन्धाम् &c.

§ क्षुद् P. Â. to pound.

Present.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. क्षुणद्मि	क्षुन्द्वः	क्षुन्द्मः	क्षुन्दे	क्षुन्द्वहे	क्षुन्द्महे
2. क्षुणत्सि	क्षुन्त्थः	क्षुन्त्थ	क्षुन्त्से	क्षुन्दाथे	क्षुन्द्ध्वे
3. क्षुणत्ति	क्षुन्त्तः	क्षुन्दन्ति	क्षुन्त्ते	क्षुन्दाते	क्षुन्दते

Imperfect.

1. अक्षुणदम्	अक्षुन्द्व	अक्षुन्द्म	अक्षुन्दि	अक्षुन्द्वहि	अक्षुन्द्महि
2. अक्षुणः— अक्षुणत्-द्	अक्षुन्त्तम्	अक्षुन्त्त	अक्षुन्त्थाः	अक्षुन्दाथाम्	अक्षुन्द्ध्वम्
3. अक्षुणत्-द्	अक्षुन्त्ताम्	अक्षुन्दन्	अक्षुन्त्त	अक्षुन्दाताम्	अक्षुन्दत

Imperat.

1. क्षुणदानि	क्षुणदाव	क्षुणदाम	क्षुणदै	क्षुणदावहै	क्षुणदामहै
2. क्षुन्द्धि	क्षुन्त्तम्	क्षुन्त्त	क्षुन्त्स्व	क्षुन्दाथाम्	क्षुन्द्ध्वम्
3. क्षुणत्तु	क्षुन्त्ताम्	क्षुन्दन्तु	क्षुन्त्ताम्	क्षुन्दाताम्	क्षुन्दताम्

Pot.

1. क्षुन्द्याम्	क्षुन्द्याव	क्षुन्द्याम	क्षुन्दीय	क्षुन्दीवहि	क्षुन्दीमहि
2. क्षुन्द्याः	क्षुन्द्यातम्	क्षुन्द्यात	क्षुन्दीथाः	क्षुन्दीयाथाम्	क्षुन्दीध्वम्
3. क्षुन्द्यात्	क्षुन्द्याताम्	क्षुन्द्युः	क्षुन्दीत	क्षुन्दीयाताम्	क्षुन्दीरन्

तृद् P. to kill.

Pre.			*Imperf*		
1. तृणद्मि *	तृन्द्वः	तृन्द्मः	अतृणदम्	अतृन्द्व	अतृन्द्म
2. तृणत्सि	तृन्त्थः	तृन्त्थ	अतृणद्—द्	अतृन्त्तम्	अतृन्त्त
3. तृणत्ति	तृन्त्तः	तृन्दन्ति	अतृणद्—द्	अतृन्त्ताम्	अतृन्दन्

	Imperat			Pot.	
S.	D	P.	S	D	P
1. तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम	तृह्याम्	तृह्याव	तृह्याम
2. तृण्ढि	तृण्ढम्	तृण्ढ	तृह्या	तृह्यातम्	तृह्यात
3. तृणेढु	तृण्ढाम्	तृहन्तु	तृह्यात्	तृह्याताम्	तृह्युः

* पिष् P. to grind.

Present			*Imperfect*		
1. पिनष्मि	पिंष्वः	पिंष्मः	अपिनषम्	अपिंष्व	अपिंष्म
2. पिनक्षि	पिंष्ठः	पिंष्ठ	अपिनट्—ड्	अपिंष्टम्	अपिंष्ट
3. पिनष्टि	पिंष्टः	पिंषन्ति	अपिनट्-ड्	अपिंष्टाम्	अपिंषन्

Imperat			*Pot*		
1. पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम	पिंष्याम्	पिंष्याव	पिंष्याम
2. पिण्ड्ढि †	पिंष्टम्	पिंष्ट	पिंष्याः	पिंष्यातम्	पिंष्यात
3. पिनष्टु	पिंष्टाम्	पिंषन्तु	पिंष्यात्	पिंष्याताम्	पिंष्युः

¶ रिच् P Â. to evacuate.

Present					
1. रिणच्मि	रिञ्च्व	रिञ्च्म	रिञ्चे	रिञ्च्वहे	रिञ्च्महे
2. रिणक्षि	रिङ्क्थ	रिङ्क्थ	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्ग्ध्वे
3. रिणक्ति	रिङ्क्त	रिञ्चन्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते
Imperfect					
1. अरिणचम्	अरिञ्च्व	अरिञ्च्म	अरिञ्चि	अरिञ्च्वहि	अरिञ्च्महि
2. अरिणक्-ग्	अरिङ्क्तम्	अरिङ्क्त	अरिङ्क्थाः	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्ग्ध्वम्
3. अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिञ्चन्	अरिङ्क्त	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत
Imperat.					
1. रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम	रिणचै	रिणचावहै	रिणचामहै
2. रिङ्ग्धि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त	रिङ्क्ष्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्ग्ध्वम्
3. रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चन्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

* शिष् P 'to distinguish' ought to be similarly conjugated.

† or पिण्ड्ढि see note † page 29

¶ विच् P Â to separate तञ्च् P to contract and पृच् P to touch, ought to be similarly conjugated

Pot.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	रिञ्च्याम्	रिञ्च्याव	रिञ्च्याम	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2.	रिञ्च्याः	रिञ्च्यातम्	रिञ्च्यात	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3.	रिञ्च्यात्	रिञ्च्याताम्	रिञ्च्युः	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्

§ युज् P. Â. to join.

Present.

1.	युनज्मि	युञ्ज्वः	युञ्ज्मः	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्ज्महे
2.	युनक्षि	युङ्क्थः	युङ्क्थ	युङ्क्षे	युञ्जाथे	युङ्ग्ध्वे
3.	युनक्ति	युङ्क्तः	युञ्जन्ति	युङ्क्ते	युञ्जाते	युञ्जते

Imperf.

1.	अयुनजम्	अयुञ्ज्व	अयुञ्ज्म	अयुञ्जि	अयुञ्ज्वहि	अयुञ्ज्महि
2.	अयुनक्-ग्	अयुङ्क्तम्	अयुङ्क्त	अयुङ्क्थाः	अयुञ्जाथाम्	अयुङ्ग्ध्वम्
3.	अयुनक्-ग्	अयुङ्क्ताम्	अयुञ्जन्	अयुङ्क्त	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जत

Imperat.

1.	युनजानि	युनजाव	युनजाम	युनजै	युनजावहै	युनजामहै
2.	युङ्ग्धि	युङ्क्तम्	युङ्क्त	युङ्क्ष्व	युञ्जाथाम्	युङ्ग्ध्वम्
3.	युनक्तु	युङ्क्ताम्	युञ्जन्तु	युङ्क्ताम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Pot.

1.	युञ्ज्याम्	युञ्ज्याव	युञ्ज्याम	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2.	युञ्ज्याः	युञ्ज्यातम्	युञ्ज्यात	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीध्वम्
3.	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

रुध् P. Â. to obstruct.

Present.

1.	रुणध्मि	रुन्ध्वः	रुन्ध्मः	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्ध्महे
2.	रुणत्सि	रुन्द्धः *	रुन्द्ध *	रुन्त्से	रुन्धाथे	रुन्द्ध्वे
3.	रुणद्धि	रुन्द्धः *	रुन्धन्ति	रुन्द्धे	रुन्धाते	रुन्धते

§ भुज् P. to protect. Â. to eat. विज् P. to fear; to tremble. वृज् P. to abandon and भञ्ज् P. to destroy are conjugated like युज् ° or रुध् रुध् &c.

Imperf.

	S.	D.	P.	S	D	P.
1.	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्ध्म	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्ध्महि
2.	अरुणत्-द् अरुणः	अरुन्द्धम्	अरुन्द्ध	अरुन्द्धाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्द्ध्वम्
3.	अरुणत्-द्	अरुन्द्धाम्	अरुन्धन्	अरुन्द्ध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत

Imperative.

1.	रुणधानि	रुणधाव	रुणधाम	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै
2.	रुन्द्धि	रुन्द्धम्	रुन्द्ध	रुन्त्स्व	रुन्धाथाम्	रुन्द्ध्वम्
3.	रुणद्धु	रुन्द्धाम्	रुन्धन्तु	रुन्द्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Pot

1.	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
2.	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात	रुन्धीथाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
3.	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

हिंस्. P. to kill

	Pre			*Imperf*		
1	हिनस्मि	हिंस्वः	हिंस्मः	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंस्म
2.	हिनस्सि	हिंस्थः	हिंस्थ	अहिनत्-द्-अहिन.	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति	अहिनत्-द्	अहिंस्ताम्	अहिंसन्

	Imperat.			*Pot*		
1.	हिनसानि	हिनसाव	हिनसाम	हिंस्याम्	हिंस्याव	हिंस्याम
2.	हिन्धि	हिंस्तम्	हिंस्त	हिंस्याः	हिंस्यातम्	हिंस्यात
3.	हिनस्तु	हिंस्ताम्	हिंसन्तु	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः

SECTION V. (cl. 8)

* तन् P. Â to spread.

Present.

1.	तनोमि	तनुवः तन्वः	तनुमः-तन्मः	तन्वे	तनुवहे-तन्वहे	तनुमहे-तन्महे
2.	तनोषि	तनुथः	तनुथ	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
3.	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति	तनुते	तन्वाते	तन्वते

* तनादिकृञ्भ्य उः ॥ तनादेः कृञश्च उप्रत्ययः स्यात् कर्तरि सार्वधातुके परे। शपोऽपवादः । उ is added to the roots of the eighth class beginning with तन् and to the root कृ in the conjugational tenses.

Imperf.

	S	D.	P.	S.	D.	P.
1.	अतनवम्	अतनुव / अतन्व	अतनुम / अतन्म	अतन्वि	अतनुवहि / अतन्वहि	अतनुमहि / अतन्महि
2.	अतनो.	अतनुतम्	अतनुत	अतनुथाः	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
3	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Imperat.

1. तनवानि	तनवाव	तनवाम	तनवै	तनवावहै	तनवामहै
2. तनु	तनुतम्	तनुत	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
3. तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Pot.

1. तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
2. तनुया:	तनुयातम्	तनुयात	तन्वीथाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
3. तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

कृ P. A. *to do.*

Present

1. करोमि	कुर्वः §	कुर्मः †	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2. करोषि	कुरुथः	कुरुथ	कुरुषे	कुर्वाथे	कुरुध्वे
3. करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते

Imperf

1. अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2. अकरो.	अकुरुतम्	अकुरुत	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
3. अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत

Imperat

1. करवाणि	करवाव	करवाम	करवै	करवावहै	करवामहै
2 कुरु	कुरुतम्	कुरुत	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
3 करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वताम्

§ अत उत्सार्वधातुके ॥ उप्रत्ययान्तस्य कृञोऽकारस्य उत्स्यात्सार्वधातुके क्ङिति । कृ is changed to कुर् before the weak terminations

† नित्यं करोतेः ॥ करोतेः प्रत्ययोकारस्य नित्यं लोपः स्यान्म्वोः परयोः । The Vikarana उ is dropped before व् and म्.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. कुर्याम् ¶	कुर्याव	कुर्याम	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि
2. कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
3. कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्

SECTION VI (cl. 9)

क्री P. Â. to buy.

Present.

1. क्रीणामि ‡	क्रीणीवः §	क्रीणीमः	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे
2. क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ	क्रीणीषे	क्रीणाथे	क्रीणीध्वे
3. क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति †	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

Imperf.

1. अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2. अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
3. अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Imperat.

1. क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम	क्रीणै	क्रीणावहै	क्रीणामहै
2. क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

Pot.

1. क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2. क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात	क्रीणीथाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

¶ ये च ॥ कृञ उ लोपः स्याद्यादौ प्रत्यये परे । उ is dropped in the case of the root कृ before the weak terminations beginning with य् in the conjugational tenses

‡ क्र्यादिभ्यः श्ना ॥ क्र्यादिभ्यो धातुभ्यः श्ना स्यात्कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे । शपोऽपवादः । ना is added to the root of the 9th class.

§ ई हल्यघोः ॥ श्नाभ्यस्तयोः आत ईत्स्यात्सार्वधातुके क्ङिति हलि न तु घुसंज्ञकस्य । The Wikarana ना and the roots of the 3rd conjugation (except the घु verbs i. e. दा धा &c.) substitute ई for आ before the weak terminations beginning with a consonant.

† श्नाभ्यस्तयोरातः ॥ अनयोरातो लोपः स्यात् क्ङिति सार्वधातुके । The आ of ना, दरिद्रा and the roots of the third class is dropped before the vowel weak terminations in the conjugational tenses.

. § स्तम्भ् P to obstruct or to stop.

	Pre			Imperf	
	S	D.	P	S	D	P.
1.	स्तम्नामि	स्तम्नाव	स्तम्नीम	अस्तम्नाम्	अस्तम्नीव	अस्तम्नीम
2.	स्तम्नासि	स्तम्नीथ	स्तम्नीथ	अस्तम्ना	अस्तम्नीतम्	अस्तम्नीत
3.	स्तम्नाति	स्तम्नीत	स्तम्नन्ति	अस्तम्नात्	अस्तम्नीताम्	अस्तम्नन्
	Imperat			Pot		
1.	स्तम्नानि	स्तम्नाव	स्तम्नाम	स्तम्नीयाम्	स्तम्नीयाव	स्तम्नीयाम
2	स्तभान*	स्तम्नीतम्	स्तम्नीत	स्तम्नीया	स्तम्नीयातम्	स्तम्नीयात
3	स्तम्नातु	स्तम्नीताम्	स्तम्नन्तु	स्तम्नीयात्	स्तम्नीयाताम्	स्तम्नीयु

§ The penult mute nassal is dropped (ch IV - 5°).
* हल श्नः शानज्झौ ॥ हल परस्य श्न शानजादेश स्याद्धौ परे। Roots of this conjugation ending in a consonant substitute आन for नी before the termination हि, हि is afterwards dropped as the base ends in अ (अतो हे ॥ अत परस्य हे र्लुक्स्यात्)

CHAPTER II.

Irregular verbs of the 1st, 4th, 6th and 9th classes.

SECTION I (cl 1)

1 उर्द् Â to measure, to play ऊर्दते, ऊर्दाञ्चक्रे

2. कुर्द्. 3. खुर्द्. 4 गुर्द् Â. to play कूर्दते खूर्दते गूर्दते.

5 हुर्छ् P. to retreat, to be crooked हूर्छति जुहूर्छ हूर्छिता

6 मुर्छ् P to be faint to increase. मूर्छति. मुमूर्छ मूर्छिता

7. स्फुर्छ् P to spread स्फूर्छति

8 स्फुर्ज् P to thunder स्फूर्जति.

9 उर्व् 10 तुर्व् 11 थुर्व् 12 दुर्व्. 13 धुर्व् P to kill ऊर्वति ऊर्वाञ्चकार ऊर्विता. तूर्वति तुतूर्व. तूर्विता. थूर्वति. दूर्वति धूर्वति.

14 गुर्व् P to endeavour गूर्वति-जुगूर्व

15 मुर्व् P to bind मूर्वति.

16 पुर्व् P to fill पूर्वति.

1-16 उपधायां च ॥ धातो रेफवान्तयो रुपधाया इको दीर्घः स्यात्। The long vowel is substituted for इ उ ऋ or ऌ preceding र् or व् penultimate of a root if र् or व् is followed by a consonant

17 गुप् P. to protect गोपायति.

18 धूप् P to heat धूपायति.

19 पण् Âtm to transact business पणते. he transacts business, to praise पणायति* he praises

20 पन् A. to praise पनायति*

21 ऋत् to censure, to be compassionate ऋतीयते, ऋतीयेते, ऋतीयन्ते.

22 कम् Â. to wish कामयते. कामयेते, कामयन्ते.

23 ष्ठिव् P. to spit ष्ठीवति, ष्ठीवतः ष्ठीवन्ति.

24 चम् P. to eat आचामति, आचामत, आचामन्ति.

25 भ्राश् Â. to shine भ्राशते भ्राश्यते.

26 भ्लाश् Â. ,, भ्लाशते भ्लाश्यते.

27 भ्रम् P. to wander भ्रमति-भ्रम्यति.

28 क्रम् P. to step or walk क्रामति क्राम्यति.

29 लष् P Â. to desire लषति ते लष्यति ते.

17—20 गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आय ॥ एभ्य आयप्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । आय् is subjoined to these roots in the conjugational tenses. गुप् takes Guna before this आय्

* When पण् and पन् take the affix आय् in the sense of 'to praise' they are conjugated in the Parasmaipada

21 ऋतेरीयङ् ॥ ऋतिः सौत्रस्तस्मादीयङ् स्यात्स्वार्थे । The root ऋत् takes the affix ईय in the conjugational tenses it is one of the soutra verbs i e those noticed in the sutras

22 कमेर्णिङ् ॥ कमेर्णिङ्प्रत्ययः स्यात्स्वार्थे । ङकार आत्मनेपदार्थः । कम् takes अय् in the conjugational tenses Before this अय् the penultimate अ is lengthened

23—24 ष्ठिवुक्लमुचमां शिति ॥ एषामचो दीर्घः स्याच्छिति । The roots ष्ठिव्, क्लम् 4 P. and चम् with आ [आङि चम इति वक्तव्यम्] lengthen their vowel in the special tenses

25—26 वा भ्राशभ्लाशभ्रमुक्रमुक्लमुत्रसित्रुटिलष ॥ एभ्य श्यन् वा स्यात्कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे । The roots भ्राश्, भ्लाश्, भ्रम्, क्रम्, क्लम् 4 P त्रस् 4 P त्रुट् 6 P and लष् optionally admit the Vikarana य in the special tenses.

28 क्रमः परस्मैपदेषु ॥ क्रमेर्दीर्घः स्यात् परस्मैपदपरे शिति ॥ क्रम्, lengthens its vowel in the parasmaipada.

13 यस् P to endeavour यस्यति यसति; with सम् *संयस्यति—सयसति.
14 जॄ P. to be old जीर्यति.
15 झॄ P. " झीर्यति
16 शो. P. to make thin or sharpen श्यति. श्यतः. श्यन्ति.
17 छो P. to cut छ्यति. छ्यतः
18 सो P. to put an end to स्यति
19 दो P. to divide द्यति. द्यतः द्यन्ति.
20 जन् Â. to be produced जायते.
21 रञ्ज् P. Â to colour रज्यति ते.
22 भ्रंश् P. to fall. भ्रश्यति.
23 मिद् P. to be unctuous मेद्यति.
24 व्यध् P. to beat to tear, or to hurt विध्यति.

13—यसोऽनुपसर्गात् ॥ यसोऽनुपसर्गाद्वा श्यन् स्यात् । यस् admits य optionally unless it be joined with a proposition
* संयसश्च ॥ सम्पूर्वस्य यसेर्वा श्यन् स्यात् । With the preposition सम् यस् admits य optionally, but with any other prepostion it indispensably requires य, as प्रयस्यति.
14—15 (ch IV 4. 16)
16—19 ओतः श्यनि ॥ ओकारान्तस्य लोपः स्यात् श्यनि । Roots ending in ओ drop it before the य of the 4th class
20 ॥ ज्ञाजनोर्जा ॥ अनयोर्जादेशः स्याच्छिति । जा is substituted for ज्ञा and जन् the conjugational tenses
21—22 (ch IV. 2 52)
23 मिदेर्गुणः ॥ मिदेरिको गुणः स्यात् इत्संज्ञकशकारादौ प्रत्यये परे ॥ मिद् takes Guna in the special tenses
24 (ch. III. 2. 5+b; ch III 5. 52)

SECTION III. (cl. 6.)

1 भ्रस्ज् P. Â. to fry भृज्जति-न्ते
2 मस्ज् P. to purify by bathing मज्जति.
3 लस्ज् A. to blush लज्जते.
4 व्रश्च् P to cut वृश्चति.
5 व्यच् P. to cheat विचति.
6 प्रच्छ् P. to ask पृच्छति.
7 इष् P. to wish इच्छति.

The Wikarana अ of this class is weak.
1. 3, 4, 5, 6 (ch III 2 5+b) 1—2 भृस्ज्, मस्ज्, । स्तोः श्चुना श्चुः ॥ सकारतवर्गयोः शकारचवर्गाभ्यां सयोगे शकारचवर्गौ स्तः । अन्त्यस्यादेशयोर्यथासंख्यम् । (a) श् or a consonant of the palatal class is substituted for स् or a consonant of the dental class when they two are combined. भृश्ज्, मश्ज्, (ch III 2. 95 e) भृज्ज्, मज्ज्, 6 (ch. II I. 51)

7 त्रुट् P. cut त्रुट्यति त्रुटति.
8 विच्छ् P to go विच्छायति.
9 नू P to praise नुवति.
10 धू P to shake धुवति.
11 सू P. to direct, to send सुवति
12 धि P. to hold धियति.
13 दृ Â. to respect आद्रियते.
14 धृ Â. to remain, to hold ध्रियते.
15 वृ Â. to be busy व्याप्रियते.
16 मृ Â. to die म्रियते.
17 रि P to go रियति.
18 पि P to go पियति.
19 क्षि P. to dwell, to go क्षियति.
20 कॄ P. to spread किरति, किरत, उप प्रतिस्किरति *
21 गॄ P to swallow गिरति गिलति
22 सद् P to wither &c. सीदति.
23 शद् P to perish gradually शीयते.
24 लस्ज् A to feel shame लज्जते.
25 मुच् P Â. to release मुञ्चति ते.
26 लुप् P. Â. to cut लुम्पति ते.
27 विद् P. A. to get विन्दति ते.
28 लिप् P. A to paint लिम्पति-ते.
29 सिच् P. A to sprinkle सिञ्चति ते.
30 कृत् P. to cut कृन्तति.
31 खिद् P. to pain खिन्दति.
32 पिश् P. to form, to light पिंशति.

---

7 (ch II I 25) 8 (ch II I 17) 9—12 and 17—19 (ch. III I 4 ¶) also कू A to sound कुवते.

13 and 15 दृ is generally prefixed with आ and वृ with वि and आ.

13—16 (ch VI I 3 and ch III I 4 ¶) 20-21 (ch IV 4. 16)

20 * कॄ See ch xv

21 अचि विभाषा॥गिरते रेफस्य लत्वं वा स्यादजादौ प्रत्यये परे। र् of गॄ is changed to ल् optionally when it is followed by a termination beginning with a vowel

22—23 (sect 1 43 44) The root शद् takes Âtmanepada terminations in the conjugational tenses.

25—32 शेमुचादीनाम्॥मुचादीनां नुमागमः स्याच्छे परे। These roots admit a nasal in the special tenses.

33 तुम्फ् P. to be satisfied तृम्फति.
34 तुम्प् P. to kill तुम्पति.
35 तुम्फ् P. to kill तुम्फति.
36 दृम्फ् P. to give pain दृम्फति.
37 ऋम्फ् P. to kill ऋम्फति.
38 गुम्फ् P. to string गुम्फति.
39 उम्भ् to fill उम्भति.
40 शुम्भ् to shine शुम्भति.

33—40 शे तृम्फादीनां नुम्वाच्यः ॥ Penultimate (न्) of a root belonging to the sixth class, is not dropped before the sign श (exception to note * p. 2)

SECTION IV. (cl 9)

1 स्कु P. A. to go by lips; to lift स्कुनाति स्कुनीते; स्कुनोति स्कुनुते.
2 स्तम्भ् P. to obstruct or to stop स्तम्नाति; स्तम्नोति.
3 स्तुम्भ् P. to stop; to extirpate स्तुम्नाति; स्तुम्नोति.
4 स्कम्भ् P. to obstruct or to stop स्कम्नाति; स्कम्नोति.
5 स्कुम्भ् P. to obstruct; to hold स्कुम्नाति; स्कुम्नोति.
6 पू P. A. to purify पुनाति-पुनीते.
7 लू ,, to cut लुनाति लुनीते.
8 स्तॄ ,, to cover स्तृणाति-स्तृणीते.
9 कॄ ,, to injure कृणाति-कृणीते.
10 वॄ ,, to choose वृणाति-वृणीते.
11 धू ,, to shake धुनाति-धुनीते.
12 शॄ P. to destroy शृणाति.
13 वॄ P. to choose; to support वृणाति.
14 पॄ ,, to protect; to fill पृणाति.
15 भॄ ,, to censure, to support. भृणाति.
16 मॄ ,, to kill मृणाति.
17 दॄ ,, to tear दृणाति.
18 जॄ (झॄ, धॄ) P. to be old जृणाति, झृणाति; धृणाति.
19 नॄ P. to lead नृणाति.
20 कॄ P. to kill कृणाति.
21 ऋ P. to go ऋणाति.
22 गॄ P. to sound गृणाति.
23 ज्या P. to be old जिनाति.
24 री P. to go; to howl रिणाति
25 ली P to embrace लिनाति.

1—5 स्तम्भुस्तुम्भुस्कम्भुस्कुम्भुस्कुञ्भ्यः श्नुश्च ॥ एतेभ्य श्नाप्रत्ययो भवति श्नुश्च. । The roots admit नु or ना in the special tenses.

2—5 These are sontra roots written sometimes as स्तम्भ् स्तुम्भ्, स्कम्भ्, and स्कु

6—27 प्वादीनां ह्रस्व. ॥ प्वादीनां ह्रस्व. स्यात्शिति परे ॥ These roots shorten the vowel in the special tenses

26 व्ली P. to choose व्लिनाति.

27 प्ली P. to go प्लिनाति.

28 व्री P to choose व्रीणाति-व्रिणाति.

29 भ्री P. to fear, to support भ्रीणाति-भ्रिणाति.

30 क्षी ,, to kill क्षीणाति-क्षिणाति.

31 ज्ञा P Â. know जानाति जानीते.

32 खच् P. to be past birth खश्नाति; some read खव्; खौनाति+

33 ग्रह् P. Â. गृह्णाति गृह्णीते.

34 क्षुभ् P. to tremble क्षुभ्नाति.

---

28 हलः ॥ अङ्गावयवाद्धलः परं यत्सम्प्रसारणं तदन्ताङ्गस्य दीर्घं स्यात् । If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ, substituted for य् or व् the short इ or उ is changed to ई or ऊ, as ज्या by ch III. 2 5+b becomes जि, जि now by this rule is changed to जी. By the preceding rule प्वादीनाह्रस्वः, जि shortens its vowel जिनाति.

28—30 These roots shorten their vowel optionally

31 (sect 2. 20) 32+खव्+ना, by ch IX. § 23, we have ख+ऊ+ना (ch III. 2 5 + b) by note+on इ 2. P ch. XV खौनाति 33 (ch III. 2 5 + b)

34 क्षुभ्नादिषु च ॥ न् in क्षुभ्ना, नृनमन. हरिनन्दी &c is not changed to ण् exception to 22 b c P 63

CHAPTER III.

Perfect.

SECTION I.

* Set roots ending in vowels.

Terminations.

$ *Parasmaipada.*			¶ *Âtmanepada.*		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अ	व	म	ए	वहे	महे
2. थ	अथुस्	अ	से	आथे	ध्वे
3. अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

Par.	भू 1. P. to be,		भू 1. Â. to get.		Âtm.
1. बभूव	बभूविव**	बभूविम	बभूवे	बभूविवहे	बभूविमहे
2. बभूविथ**	बभूवथुः	बभूव	बभूविषे §	बभूवाथे	बभूविध्वे ढ्वे ‡‡
3. बभूव	बभूवतुः	बभूवुः	बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

*ऊदृदन्तैर्यौतिरुक्ष्णुशीस्नुनुक्षुश्विडीङ्श्रिभिः
वृङ्वृञ्भ्यां च विनैकाचोऽजन्तेषु निहताः स्मृताः ॥

All roots ending in ऊ and ऋ and यु, रु, क्ष्णु, शी, स्नु, नु क्षु, श्वि, डी, श्रि, वृ, (9th cl Âtm) and वृ (5th cl. P. Â.) are set, while other monosyllabic roots ending in vowels are anit.

$ परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ॥ लिट स्तिबादीनां नवानां णलादयो नव स्युः णल्, (अ) अतुस्, उस्; थल् (थ) अथुस्, अ, णल् (अ), व and म.

† लिटस्तझयोरेशिरेच् ॥ लिडादेशयोस्तझयोरेश् इरेच् एतौ स्तः । The Âtmanepada terminations of the Perfect are the same as those of the second division of the special tenses (except the 3rd pers. sing. and plural), ए (एश्) and इरे (इरेच्) are put instead of ते and अते (झ).

The singulars of the Parasmaipada are strong, the duals and plurals of the Par. and all persons of the Âtmanepada are weak.

1 भू+अ । भुवो वुग् लुङ्लिटोः ॥ भुवो वुगागमः स्याल्लुङ्लिटोरचि । (a) भू admits व् before the terminations beginning with vowels in the Aorist and Perfect. भूव्+अ । लिटि धातोरनभ्यासस्य ॥ लिटि परेऽनभ्यासधात्ववयवस्यैकाचः प्रथमस्य द्वे स्त आदिभूतादचः परस्य तु द्वितीयस्य । (b) The root is reduplicated in the

2 स्तृ 9 P. Â. to cover.

Par.				Âtm.	
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. तस्तार तस्तर*	तस्तरिव¶	तस्तरिम	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे
2. तस्तरिथ	तस्तरथुः	तस्तर	तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिध्वे ढ्वे
3. तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे

Perfect भूव् भूव्+अ । इत्यादि शप ॥ अभ्यासस्यादिर्हल् शिष्यते । अ येइता लुप्यन्ते । (c) The first consonant of the reduplicatve syllable is retained, while others are dropped, so we have भू भूव्+अ । ह्रस्व ॥ अभ्यासस्याचो ह्रस्व स्यात् । (d) A short vowel is substituted for the long one (if there be any) of the reduplicative syllable.
भूभूव्+अ । भवतेर ॥ भवतेरभ्यासोकारस्य अ स्याल्लिटि । (e) अ is substituted for ऊ in the reduplicative syllable of भू मभूव् + अ । अभ्यास चर्च ॥अभ्यासे झशां चरः स्युर्जशश । झशां जश स्युचर । (f) the fourth letter, contained in the reduplicative syllable, of each of the five classes is changed to the third of its class, and the second to the first, the first and third letters and श्, ष्, and स् in the reduplicative, are not changed so we come to बभूव्+अ=बभूव

○ ○ आर्धधातुकस्येड्वलादे ॥ वलादेरार्ध धातुकस्येडागम स्यात् । इ is prefixed to the nonconjugational (or Ardha dhatuka) termination beginning with any consonant except य् । e set roots admit of इ before all Ardhadhatuka terminations beginning with any consonant except य्, anit roots of course, do not admit it. The Perfect, though it is a non-conjugational tense, is not affected by this rule In it all anit roots should be treated like set roots There are only eight roots following क्र that are really anit in the Perfect. See the subsequent Karika अजन्तास्कारवान् on page 48

§ see ch III 23 c d

‡‡इण षीध्वलुङ्लिटा धोऽङ्गात् ॥इण तादङ्गात्परेषा षीध्वलुङ्लिटा धस्य मूर्धन्यः स्यात् । The ध् of the terminations षीध्वम्, ध्वम् and ध्वे of the 2nd pers. plur Benedictive Aorist and Perfect Âtm. must be changed to ढ् when they are preceded by an inflective root ending in any vowel except अ or आ or in one of the consonants य्, व्, र्, ल् or ह्, as rt. च्यु च्योषीढ्वम्.अचोढ्वम् rt. कृ. चकृढ्वे rt गृ अगीर्ढ्वम् (2nd pers pl. Aorist of the passive of गृ 6 P) विभाषेटः ॥ इण परो य इट्तत परे षां षीध्वलुङ्लिटा धस्यवा मूर्धन्य स्यात् । (b) ध् may optionally be changed to ढ् when the intermediate इ is prefixed to them, provided this इ be preceded by any vowel except अ or आ or by one of the consonants य्, व्, र्, ल्, or ह, rt. लू लविषीध्वम्-लविषीढ्वम्. अलविध्वम्-अलविढ्वम्. लुलुविध्वे लुलुविढ्वे.

3. शॄ 9 P. to kill. 4 यु 2. P. to join; to *Separate*.

1. शशार / शशार	शशरिव † / शश्रिव †	शशरिम / शश्रिम	युयाव / युयव	युयुविव	युयुविम
2. शशरिथ	शशरथुः / शश्रथुः	शशर / शश्र	युयविथ	युयुवथुः	युयुव
3. शशार	शशरतुः / शश्रतुः	शशरुः / शश्रुः	युयाव	युयुवतुः	युयुवुः

5 रु P. to sound. 1. Â to go &c.

	S.	P.	S.	P.
1.	रुराव, रुरव	रुरुविम	ररुवे	ररुविमहे
2.	रुरविथ	रुरुव	ररुविषे	ररुविध्वे ढ्वे
3.	रुराव	ररुवुः	ररुवे	ररुविरे

---

2 * स्तॄ + अ, by 1 b स्तॄस्तॄ, शर्पूर्वाः खयः ॥ अभ्यासस्य शर्पूर्वाः खयः शिष्यन्ते । हलादि शेष इत्यस्यापवाद । (a) A hard letter, preceded by a sibilant, is retained in the reduplicative syllable (exception to 1 c.) तृस्तॄ + अ, by 1 d तस्तॄ + अ; उरत् ॥ अभ्यास ऋवर्णस्य अ स्यात् प्रत्यये परे । रपरत्वम् । (b) अ is substituted for ऋ in the reduplicative syllable तस्तॄ + अ. The ending vowel takes Vriddhi optionally in the first and necessarily in the third person singular तस्तार तस्तर In the second person singular it takes Guna. तस्तरिथ.

† ऋच्छत्यॄताम् ॥ तौदादिक ऋच्छेर्ऋ धातोर्ॠतां च गुणः स्याल्लिटि ॥ The roots ऋच्छ, ऋ and those that end in long ॠ change their vowel to अर् before the terminations of the perfect.

3 ‡ शॄदॄप्रां ह्रस्वो वा ॥ एषां किति लिटि ह्रस्वो वा स्यात् । पक्षे गुण. ॥ शॄ, दॄ, and पॄ shorten their vowel optionally before the weak terminations of the Perfect. ददार, ददरतु –दद्रतु; ददरु –दद्रु । पपार, पपरतु पप्रतु, पपरु –पप्रु ॥

4 § अचि श्नुधातुभ्रुवां य्वोरियङुवङौ ॥ श्नुप्रत्ययान्तस्येवर्णोवर्णान्तधातोर्भ्रू इत्यस्य चाङ्गस्येयङुवङौ स्तोऽजादौ प्रत्यये परे । ङित्वेन तादेशः । The ending इ or उ (short or long) of an inflective root is changed to इय् or उव् respectively when followed by vowel weak terminations, the Vikarana नु and भ्रू likewise change their vowels to उव्, प्राप्नुवन्ति, भ्रुवौ, भ्रुव &c.

6 क्ष्णु 2 P to sharpen

	S	P
1	चुक्ष्णाव, चुक्ष्णव	चुक्ष्णुविम
2	चुक्ष्णविथ	चुक्ष्णुव
3	चुक्ष्णाव	चुक्ष्णुवुः

7 शी 2 Â to sleep.

	S	P
1	शिश्ये	शिश्यिमहे
2	शिश्यिषे	शिश्यिध्वे, ढ्वे
3	शिश्ये	शिश्यिरे

8 स्नु 2 P to *drop.* 9 नु 2 P. to *praise* 10 क्षु 2 P to *sneeze*

	8 S	8 P	9 S	9 P	10 S	10 P
1	सुष्णाव, सुष्णव	सुष्णुविम	नुनाव, नुनव	नुनुविम	चुक्षाव, चुक्षव	चुक्षुविम
2	सुष्णविथ	सुष्णुव	नुनविथ	नुनुव	चुक्षविथ	चुक्षुव
3	सुष्णाव	सुष्णुवुः	नुनाव	नुनुवुः	चुक्षाव	चुक्षुवुः

11 श्वि 1 P to swell, to go. 12 डी 1 4 Â to fly.

	11 S	11 P	12 S	12 P
1	शिश्वाय, शुशाव / शिश्वय, शुशव	शिश्वियिम / शुशुविम	डिड्ये	डिड्यिमहे
2	शिश्वयिथ / शुशविथ	शिश्वियथ / शुशुव	डिड्यिषे	डिड्यिध्वे, ढ्वे
3	शिश्वाय / शुशाव	शिश्वियुः / शुशुवुः	डिड्ये	डिड्यिरे

6 कुहोश्चुः ॥ अभ्यास कवर्गहकारयोश्चवर्गादेशः स्यात्। A guttural in the reduplicative syllable is changed to the corresponding palatal. ह् undergoes the same change i. e it is changed to ज्

7 एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य ॥ धात्ववयव संयोग पूर्वो न भवति य इवर्ण स्तदन्तो यो धातुस्तदन्तस्यानेकाचोऽङ्गस्ययण् स्यादजादौ प्रत्यये परे। An inflective root, consisting of more than one syllable and ending in इ or ई, not preceded by a conjunct consonant, changes it (इ or ई) to य् before the weak terminations beginning with vowels

8 सेकसृप्सृस्तृसृजस्तृस्त्यान्ये दन्त्याजन्तसादयः एवाच षोपदेशाः ष्वष्क् स्विदस्वदस्वञ्जस्वपस्मिङ (a) All monosyllabic roots beginning with स् which is immediately followed by a vowel or dental (except सेक्, सृप्, सृ, स्तृ, सृज, स्तृ, and स्त्यै and ष्वष्क्, स्विद्, स्वद्, स्वञ्ज्, स्वप्, and स्मि are to be considered as roots beginning with ष, thus the root स्नु is to be considered as ष्णु धात्वादे षः सः ॥ धातोरादे षस्य सः स्यात्। the root स्नु is substituted for the initial ष् of a root, accordingly ष्णु becomes स्नु (b) स् is substituted for the initial ष् of a root, accordingly ष्णु becomes स्नु स् in स्नु is now a substitute and is, therefore changed to ष् (ch III 3 23 c. d) Or स of these roots is changed to ष् if it is preceded by any vowel except अ or आ or by a semi vowel, ह् or a guttural.

13 श्रि I. P. Â. to serve. 14 वृ . Â. to worship.

	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1.	शिश्राय / शिश्रय	शिश्रियिम	शिश्रिये	शिश्रियिमहे	वव्रे	ववृमहे †
2.	शिश्रयिथ	शिश्रिय	शिश्रियिषे	शिश्रियिध्वे-ढ्वे	ववृषे	ववृढ्वे
3.	शिश्राय	शिश्रियुः	शिश्रिये	शिश्रियिरे	वव्रे	वव्रिरे

15 वृ 5. P. Â. to choose.

	Par.		*Âtm.*	
1.	ववार-ववर	ववृम†	वव्रे	ववृमहे
2.	ववर्थ (वेदे) *ववरिथ	वव्र	ववृषे	ववृढ्वे
3.	ववार	वव्रुः	वव्रे	वव्रिरे

SECTION II.

The following are the anit roots ending in consonants.

शक्लृपच्मुचिरिच्वच्विच् सिच्प्रच्छित्यज्निजिर्भजः ।
भञ्ज्भुज्भ्रस्ज्मस्जियज्युज्रुज् रञ्ज्विजिर्स्वञ्जिसञ्ज्सृजः ॥
अद्क्षुद्खिद्छिद्तुदिनुदः पद्यभिद्विद्यतिर्विनद् ।
शद्सदीस्विद्यतिःस्कन्दि हदीक्रुध्क्षुधिबुध्यती ॥
बन्धिर्युधिरुधीराधि व्यध्शुधःसाधिसिध्यती ।
मन्यहन्नाप्क्षिप्छुपितप् तिपस्तृप्यतिदृप्यती ॥
लिप्लुप्वप्शप्स्वप् सृपियभ् रभ्लभ्गम्नम्यमोरमिः ।
क्रुशिर्दंशिदिशीदृश्मृश् रिश्रुश्लिश्विश्स्पृशःकृषिः ॥
त्विष्तुष्द्विष्दुष्पुष्यपिष्विष् शिष्शुष्श्लिष्यतयो घसिः ।

11 विभाषा श्वेः ॥ श्वयतेः सम्प्रसारण वास्याल्लिटि यङि च। श्वि takes सम्प्रसारण optionally in the Perfect and Freequentive i. e. its base becomes शुशु or शिश्वि; शोशूयते-शेश्वीयते.

14 † कृसृभृवृस्तुद्रुस्रुश्रुवो लिटि ॥ एभ्यो लिट इण् नस्यात् । प्रकृत्याश्रयः प्रत्ययाश्रयोपा याव निष्निषेधः सांडिचत्तद्विक्र्यादिभ्य एव ॥ In the case of these roots इ is not prefixed to the consonantal terminations of the Perfect.

• The form ववर्थ (without the intermediate इ) is restricted to the wedic language; hence the form ववरिथ is used in common speech [बभूथा ततन्थजगृम्भववर्थेतिनिगमे]

वसतिर्दह्दिहिदुहो नह्मिह्रुह्लिह्नहिस्तथा ॥
अनुदात्ता हलन्तेषु धातवो द्व्यधिकं शतम् ॥
*कचछजा दधनपा भमशाः षसहाः क्रमात् ॥
के च फोर्णे पे टौ खडो गे घे ओं छेखेर्जाः स्मृताः ॥

1 **शक्** P. 5. to be able.
2 **पच्** 1. P. Â. to cook. 1 A. to make evident.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	शशाक / शशक	शेकिव	शेकिम	पपाच / पपच	पेचिव	पेचिम	पेचे	पेचिवहे	पेचिमहे
2.	शेकिथ‡ / *शशक्थ	शेकथुः	शेक	पेचिथ / पपक्थ	पेचथुः	पेच	पेचिषे	पेचाथे	पेचिध्वे
3.	शशाक	शेकतुः	शेकुः	पपाच	पेचतुः	पेचुः	पेचे	पेचाते	पेचिरे

3 **मुच्** 6. P. Â. to release.
4 **रिच्** 7. P. to purge. 1. P. to separate.

	S.	P.	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1	मुमोच	मुमुचिम	मुमुचे	मुमुचिमहे	रिरेच	रिरिचिम	रिरिचे	रिरिचिमहे
2	मुमोचिथ	मुमुच	मुमुचिषे	मुमुचिध्वे	रिरेचिथ	रिरिच	रिरिचिषे	रिरिचिध्वे
3	मुमोच	मुमुचुः	मुमुचे	मुमुचिरे	रिरेच	रिरिचुः	रिरिचे	रिरिचिरे

---

* In the first half of this verse the ending consonants of Anit roots are given. In the second half the number of roots is given.

1 अत उपधायाः ॥ उपधाया अतो वृद्धिः स्यात्ञिति णिति च प्रत्यये परे। णलुत्तमो वा॥ (b) उत्तमो णल् वा णित्स्यात्। Vriddhi is necessarily substituted for the penultimate अ of a root in the third and optionally in the first person singular.

§ अत एकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि ॥ लिण्निमित्तादेशादिकं न भवति यदङ्गं तदवयवस्यासंयुक्तहल्मध्यस्थस्याकारस्य एकारः स्यादभ्यासलोपश्च । Roots, which have an अ situated between two simple consonants and which do not change their initial letters in the reduplication, change the अ to ए and drop the reduplicative syllable before the weak terminations of the Perfect. थलि च सेटि ॥ this change, in similar circumstances, takes place before the termination इथ.

* अजन्तोऽकारवान् वा यस्तास्यनिट् थलि वेडयम् ।
ऋदन्त ईदृङ्नित्यानिट् क्राद्यन्यो लिटि सेड् भवेत् ॥

5 वच् 2 1. P to speak (including the substitute of ब्रू which is both P. Â)

6 विच् 7. P. Â to divide.

S.	P.	S.	P.	S	P.	S	P.
1. उवाच * उवच.	ऊचिम †	ऊचे	ऊचिमहे	विवेच	विविचिम	विविचे	विविचिमहे
2. उवचिथ उवक्थ	ऊच	ऊचिषे	ऊचिध्वे	विवेचिथ	विविच	विविचिषे	विविचिध्वे
3. उवाच	ऊचु.	ऊचे	ऊचिरे	विवेच	विविचुः	विविचे	विविचिरे

7 सिच् 6. P. Â. to sprinkle.

8 प्रच्छ् 6. P. to ask.

1. सिषेच	सिषिचिम	सिषिचे	सिषिचिमहे	पप्रच्छ	पप्रच्छिम
2. सिषेचिथ	सिषिच	सिषिचिषे	सिषिचिध्वे	पप्रच्छिथ पप्रष्ठ ‡	पप्रच्छ
3. सिषेच	सिषिचु.	सिषिचे	सिषिचिरे	पप्रच्छ.	पप्रच्छुः

Roots, of the anit class, which end in a vowel or have an अ in them, take इ optionally before the थ of the Perfect, while those (i e. anit roots) ending in short ऋ reject it altogether before the same termination Others (except कृ, सृ, भृ &c) do take इ before all the consonantal terminations.

† According to the rule इणः षीध्व on page 45 the form should be पेचिढ्वे but in the opin on of some the vowel इ, before षीध्वम्, ध्वम् and ध्वे must be distinct from the intermediate इ Both forms पेचिध्वे and पेचिढ्वे are correct एधिषीध्वम्—एधिषीढ्वम्, ऐधिढ्वम्—ऐधिध्वम्.

3 The penultimate short vowel takes its Guna substitute before the strong terminations of the Perfect.

5 इग्यणः संप्रसारणम् ॥ यणः स्थाने प्रयुज्यमानो य इक् स संप्रसारणसंज्ञः स्यात् । The change of य्, व्, र्, ल, to इ, उ, ऋ, लृ respectively is called सम्प्रसारण.

o लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् ॥ वच्यादीनां ग्रहादीनां चाभ्यासस्य संप्रसारणं स्याल्लिटि । All roots mentioned in the following two sutras undergo this change in the reduplicative syllable even before the strong terminations of the Perfect.

† वचिस्वपियजादीनां किति ॥ वचिस्वप्योर्यजादीनां च संप्रसारणं स्यात्किति । (a) The roots वच (including the substitute of ब्रू) स्वप् and those of the यज् class i. e. यज्, वप्, वह, वस्, वे, व्ये, ह्वे वद्, and श्वि take सम्प्रसारण before the कित् weak terminations (i e. generally before the weak terminations of the perfect, in the benedictive passive participle and gerund).

9. त्यज् 1 P to abandon		10 निज् 3 P. Â to purify, to nurture			
S	P.	S	P.	S	P.
1 तत्याज / तत्यज	तत्यजिम	निनेज	निनिजिम	निनिजे	निनिजिमहे
2 तत्यजिथ / तत्यक्थ	तत्यज	निनेजिथ	निनिज	निनिजिषे	निनिजिध्वे
3 तत्याज	तत्यजु	निनेज	निनिजु	निनिजे	निनिजिरे

11 भज् 1 P. Â to worship				12 भञ्ज् 7. P to break or to destroy	
1 बभाज / बभज	भेजिम	भेजे	भेजिमहे	बभञ्ज	बभञ्जिम †
2 भेजिथ / बभक्थ	भेज	भेजिषे	भेजिध्वे	बभञ्जिथ / बभङ्क्थ	बभञ्ज
3 बभाज	भेजु	भेजे	भेजिरे	बभञ्ज	बभञ्जु·

ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीना ङिति च॥ एषा किति ङिति च सम्प्रसारण स्यात् (b) The roots ग्रह, ज्या, वय, (substituted for वे) व्यध्, वश्, व्यच, व्रश्च, प्रच्छ and भ्रस्ज् take सम्प्रसारण before the ङित् and कित् weak terminations (i e generally *before the weak terminations of the Perfect* and conjugational tenses as well as in the Benedictive *Passive*, participle gerund and frequentative), the three last, however, do not take it in the Perfect

8 ‡ व्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशा ष ॥ व्रश्चादीना सप्तानां छशान्तयोश्च षकारोऽन्तादेशः स्याज्झलि पदान्ते च। ष् is substituted for the final of these roots and of those which end in छ or श् when they are followed by any consonant except a nasal or a semivowel or by nothing पप्रच्छ् + थ–पप्रष् + थ–प्रपष्ठ (note 102 b)

11 तॄफलभजत्रपश्च॥ एषा मत एत्वारोऽभ्यासलोपश्च स्यात्किति लिटि सेटि थलि च। (a) राधो हिंसायाम् ॥ राधो हिंसायामर्थेऽवर्णस्यैत्वमभ्यासलोपश्च स्यात्किति लिटि सेटि थलि च। (b) वा जॄभ्रमुत्रसाम् ॥ एषा मेत्वाभ्यासलोपौ वास्त किति लिटि सेटि थलि च। (c) फणां च सप्तानाम् ॥ एषा मत्वाभ्यासलोपौ वा स्त किति लिटि सेटि थलि च। (d) the roots तॄ फल भज त्रप् and राध् when it means 'to kill' change their अ or आ to ए and drop the reduplicative syllable necessarily while जॄ भ्रम् त्रस् फण् राज भ्राज भ्राश, भ्लाश स्यम् and स्वन् do it optionally before the weak terminations and इथ, the 2nd pers, singular of the

13 भुज् 7. P. to protect. Â. to eat. 6 P. to bend.

1. बुभोज	बुभुजिम	बुभुजे	बुभुजिमहे
2. बुभोजिथ	बुभुज	बुभुजिषे	बुभुजिध्वे
3. बुभोज	बुभुजुः	बुभुजे	बुभुजिरे

14 भ्रस्ज 6. P. Â. to fry.

Par. S	P.	Âtm. S.	P
1. बभर्ज-बभ्रज्ज	बभर्जिम / बभ्रज्जिम	बभर्जे / बभ्रज्जे	बभर्जिमहे / बभ्रज्जिमहे
2. बभर्जिथ बभ्रज्जिथ / बभर्ष्ठ बभ्रष्ठ *	बभर्ज / बभ्रज्ज	बभर्जिषे / बभ्रज्जिषे	बभर्जिध्वे / बभ्रज्जिध्वे
3. बभर्ज बभ्रज्ज	बभर्जु / बभ्रज्जु	बभर्जे / बभ्रज्जे	बभर्जिरे / बभ्रज्जिरे

15. मस्ज् 6 P. to purify; to immerse.

16 यज् 1 P Â. to worship a deity, to associate with; to sacrifice, to present or endow

1. ममज्ज	ममज्जिम	इयाज इयज	ईजिम	ईजे	ईजिमहे
2. ममज्जिथ / ममङ्क्थ	ममज्ज	इयजिथ इयष्ठ	ईज	ईजिषे	ईजिध्वे
3 ममज्ज	ममज्जु	इयाज	ईजु	ईजे	ईजिरे

Perfect न शसददवादिगुणानाम् ॥ शसेर्ददे वेकारादीनां गुणशब्देन भावितस्य च योऽकार स्तस्यैत्वाभ्यासलोपौ न स्तः ॥ (c) The roots शस् दद् and those which begin with व् and such roots as have an अ deduced from a guna element, do not undergo this change (exception to 1 §)

12 + असंयोगाल्लिट् कित् ॥ असंयोगात्परोऽपिल्लिट् कित्स्यात् । The weak terminations of the Perfect, subjoined to a root terminated by a conjunct consonant are strong, the root does not, therefore drop its nasal (see note° page 2) 14 भ्रस्जो रोपधयोरमन्यतरस्याम् ॥ भ्रस्जे रेफस्योपधायाश्च स्थ ने रमागमो वास्यादार्धधातुके । मित्त्वादन्त्यादच परः ॥ स्थानषष्ठीनिर्देशाद्रोपधयोर्निवृत्तिः । र (रम) may optionally be substituted for the penultimate स and the radical र् of भ्रस्ज् before an Ardhadhatuke affix, thus it assumes two forms भर्ज् and भ्रज्ज्

* बभ्रस्ज् + थ-बभ्रज् + थ (sect 3 26) बभ्रष् + थ (8 ‡) बभ्रष्ठ (102 b.)

15 मस्जिनशोर्झलि (मस्जेरन्त्यात्पूर्वो नुम् वाच्य) ॥ एतयो र्नुमागमः स्याज्झलादौ.

17 युज् 7. P. Â. to join 4. Â. to meditate. 1. P. to bind. 18 रुज् 6. P. to break

1. युयोज	युयुजिम	युयुजे	युयुजिमहे	रुरोज	रुरुजिम
2. युयोजिथ	युयुज	युयुजिषे	युयुजिध्वे	रुरोजिथ	रुरुज
3. युयोज	युयुजुः	युयुजे	युयुजिरे	रुरोज	रुरुजुः

19 रञ्ज् 1. 4. P. A. to dye; to be intent. 20 विज् 3. P. Â. to divide.

	Par. S.	Par. P.	Âtm. S.	Âtm. P.	Par. S.	Par. P.	Âtm. S.	Âtm. P.
1	ररञ्ज	ररञ्जिम	ररञ्जे	ररञ्जिमहे	विवेज	विविजिम	विविजे	विविजिमहे
2	ररञ्जिथ ररङ्क्थ	ररञ्ज	ररञ्जिषे	ररञ्जिध्वे	विवेजिथ	विविज	विविजिषे	विविजिध्वे
3.	ररञ्ज	ररञ्जु	ररञ्जे	ररञ्जिरे	विवेज	विविजुः	विविजे	विविजिरे

21 स्वञ्ज् 1. A. to embrace 22 सञ्ज् 1. P. to cling.

1.	सस्वञ्जे-सस्वजे	सस्वञ्जिमहे-सस्वजिमहे	ससञ्ज	ससञ्जिम
2	सस्वञ्जिषे-सस्वजिषे	सस्वञ्जिध्वे-सस्वजिध्वे	ससञ्जिथ-ससङ्क्थ	ससञ्ज
3.	सस्वञ्जे-सस्वजे	सस्वञ्जिरे सस्वजिरे	ससञ्ज	ससञ्जुः

23 सृज् 4 Â to be abandoned; 6 P. to leave, to create 24 अद् 2. P. to eat.

1.	ससर्ज	ससृजिम	ससृजे	ससृजिमहे	आद जघास-जघस	आदिम	जक्षिम†

प्रत्यये परे । मस्जेरन्त्यात्पूर्वोनुम्स्यात् । न् is inserted before the last consonant of the verb मस्ज् and after the root नश् when they are followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel ममज्ज् + थ ममम्नज् + थ-ममङ्क्थ sect 3 26)

21 श्रन्थिग्रन्थिदम्भिस्वञ्जीनां लिटः कित्त्वेति व्याकरणान्तरम् । The roots श्रन्थ् 9.P. ग्रन्थ् 9 P दम्भ् 5 P and स्वञ्ज् drop their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect

22 विभाषा सृजिदृशोः ॥ आभ्यां थल इड् वा स्यात् । (a) The roots सृज् and दृश् take इ optionally before थ. सृजिदृशोर्झल्यमकिति ॥ अनयोः रमागमः स्यात् झलादावकिति । (b) सृज् and दृश् substitute र for ऋ when followed by a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel, or सृज् and दृश् insert अ after ऋ when followed by &c.

24 लिट्यन्यतरस्याम् ॥ अदो घस्लृ वा स्याल्लिटि । घस् is optionally substituted for अद् in the perfect

2. ससर्जिथ } सस्रष्ठ } ससृज ससृजिषे ससृजिध्वे आदिथ*जघतिथ† आद-जक्ष

3. ससर्जे ससृजुः ससृजे ससृजिरे आद जघास आदु-जक्षुः

25 क्षुद् 7. P. A. to pound. 26 खिद् 4.7 Â. to be distressed 6. P. to distress.

	S.	P.	S	P.	S.	P.	S	P.
1.	चुक्षोद	चुक्षुदिम	चुक्षुदे	चुक्षुदिमहे	चिखेद	चिखिदिम	चिखिदे	चिखिदिमहे
2.	चुक्षोदिथ	चक्षुद	चुक्षुदिषे	चुक्षुदिध्वे	चिखेदिथ	चिखिद	चिखिदिषे	चिखिदिध्वे
3.	चुक्षोद	चुक्षुदु.	चुक्षुदे	चुक्षुदिरे	चिखेद	चिखिदुः	चिखिदे	चिखिदिरे

27 छिद् 7 P. Â. to divide, to split. 28 तुद् 6 A to inflict pain.

1.	चिच्छेद	चिच्छिदिम	चिच्छिदे	चिच्छिदिमहे	तुतोद	तुतुदिम	तुतुदे	तुतुदिमहे
2	चिच्छेदिथ	चिच्छिद	चिच्छिदिषे	चिच्छिदिध्वे	तुतोदिथ	तुतुद	तुतुदिषे	तुतुदिध्वे
3.	चिच्छेद	चिच्छिदुः	चिच्छिदे	चिच्छिदिरे	तुतोद	तुतुदु	तुतुदे	तुतुदिरे

29 नुद् 6. P. Â. to drive and 6. P. 30 पद् 4. A. to go.

1.	नुनोद	नुनुदिम	नुनुदे	नुनुदिमहे	पेदे	पेदिमहे
2.	नुनोदिथ	नुनुद	नुनुदिषे	नुनुदिध्वे	पेदिषे	पेदिध्वे
3.	नुनोद	नुनुदुः	नुनुदे	नुनुदिरे	पेदे	पेदिरे

31 भिद् 7. P. Â. to tear to pieces. 32 विद् 4. Â. to be 33 विद् 7. Â to consider.

1.	बिभेद	बिभिदिम	बिभिदे	बिभिदिमहे	विविदे	विविदिमहे
2.	बिभेदिथ	बिभिद	बिभिदिषे	बिभिदिध्वे	विविदिषे	विविदिध्वे
3.	बिभेद	बिभिदु.	बिभिदे	बिभिदिरे	विविदे	विविदिरे

---

* इडत्त्यर्तिव्ययतानाम् ॥ अद्, ऋ व्येञ एभ्यस्थलो नित्य मिट् स्यात् । अद्, ऋ and व्ये admit इ necessarily before the termination थ

घसेस्तासावभावात्थले नित्यमिट् । †घस्, being the substitute for अद् admits इ necessarily before the same termination

† गमहनजनखनघसां लोप क्ङित्यनङि ॥ एषा मुपधाया लोपः स्यादजादौ क्ङिति न त्वङि । जघ्नतु । सस्वजे । इतिभाष्योदाहरणादेकदेशानुमत्या इहाप्याश्रीयत । The radical vowel of गम्, हन्, जन्, खन्, and घस्, is dropped before the vowel weak terminations (not, however before the augment अ in the 2nd variety of the Aorist as अगमत्, अघसत्) जघस् + इम-जघ्स् + इम-जक्षिम, घ् is changed to क् before the hard consonant स् which, being preceded by क्, is changed to ष् (ch IV. 2. 85 b)

34 शद् 1. 6. P. to perish gradually.

	S.		P.
1.	शशाद-शशद		शेदिम
2.	शेदिथ शशत्थ		शेद
3.	शशाद		शेदुः

35 सद् 1. 6. P. to wither to destroy, to go. to be weary; 1. P. with आ to go.

	S.	P.
1.	ससाद ससद	सेदिम
2.	सेदिथ ससत्थ	सेद
3.	ससाद	सेदुः

36 स्विद् 4. P. to perspire.

	S.	P.
1.	सिष्वेद	सिष्विदिम
2.	सिष्वेदिथ	सिष्विद
3.	सिष्वेद	सिष्विदुः

37 स्कन्द् 1. P. to go, to be dry.

	S.	P.
1.	चस्कन्द	चस्कन्दिम
2.	चस्कन्दिथ-चस्कन्त्थ	चस्कन्द
3.	चस्कन्द	चस्कन्दुः

38 हद् 1. Â. to evacuate as fæce.

	S.	P.
1.	जहदे	जहदिमहे
2.	जहदिषे	जहदिध्वे
3.	जहदे	जहदिरे

39 क्रुध् 4. P. to be angry.

	S.	P
1.	चुक्रोध	चुक्रुधिम
2.	चुक्रोधिथ	चुक्रुध
3.	चुक्रोध	चुक्रुधुः

40 क्षुध् 4. P. to be hungry.

	S.	P.
1.	चुक्षोध	चुक्षुधिम
2.	चुक्षोधिथ	चुक्षुध
3.	चुक्षोध	चुक्षुधुः

41 बुध् 4. Â. to be conscious.

	S.	P.
1.	बुबुधे	बुबुधिमहे
2.	बुबुधिषे	बुबुधिध्वे
3.	बुबुधे	बुबुधिरे

42 बन्ध् 9. P. to bind.

	S.	P.
1.	बबन्ध	बबन्धिम
2.	बबन्धिथ बबन्द्ध*	बबन्ध
3.	बबन्ध	बबन्धुः

43 युध् 4. A. to fight.

	S.	P.
1.	युयुधे	युयुधिमहे
2.	युयुधिषे	युयुधिध्वे
3.	युयुधे	युयुधिरे

44 रुध् 7. P. Â. to oppose 4. Â. with अनु to desire.

	S.	P.	S.	P.
1.	रुरोध	रुरुधिम	रुरुधे	रुरुधिमहे
2.	रुरोधिथ	रुरुध	रुरुधिषे	रुरुधिध्वे
3.	रुरोध	रुरुधुः	रुरुधे	रुरुधिरे

45 राध् 4. P. intr. to grow 5. P. to accomplish.

	S.	P.
1.	रराध	रराधिम
2.	रराधिथ	रराध
3.	रराध	रराधुः

46 व्यध् 4. P. to strike.

	S.	P.
1.	विव्याध विव्यध	विविधिम
2.	विव्यधिथ विव्यद्ध*	विविध
3.	विव्याध	विविधुः

47 शुध् 4. P. to be pure.

	S.	P.
1.	शुशोध	शुशुधिम
2.	शुशोधिथ	शुशुध
3.	शुशोध	शुशुधुः

* See 95 b 46 See notes 52 and 29 b. sect 5

45 राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव ॥ एतस्रारो भिनक्रमः। राधोऽकर्मकादेव श्यन्। उदाहरणमाह

48 साध् 5. P. to accomplish. 49 सिध् 4. P. to succeed.

1. ससाध	ससाधिम	सिषेध	सिषिधिम
2. ससाधिथ	ससाध	सिषेधिथ	सिषिध
3. ससाध	ससाधुः	सिषेध	सिषिधुः

50 मन् 4. Â to think. 51 हन् 2. P. to kill; to go (as well as its substitute वध्) 52 आप् 5. P. to pervade, 1 P to get (according to some Âtm)

	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1.	मेने	मेनिमहे	जघान जघन	जघ्निम *	आप	आपिम
2.	मेनिषे	मेनिध्वे	जघनिथ जघन्थ	जघ्न	आपिथ	आप
3.	मेने	मेनिरे	जघान	जघ्नुः	आप	आपुः

53 क्षिप् 4. P. 6. P. Â. to throw. 54 छुप् 6. P. to touch.

1. चिक्षेप	चिक्षिपिम	चिक्षिपे	चिक्षिपिमहे	चुच्छोप	चुच्छुपिम
2. चिक्षेपिथ	चिक्षिप	चिक्षिपिषे	चिक्षिपिध्वे	चुच्छोपिथ	चुच्छुप
3. चिक्षेप	चिक्षिपुः	चिक्षिपे	चिक्षिपिरे	चुच्छोप	चुच्छुपुः

55 तप् 1. P. to heat. 4. Â. to have pre-eminent power. 1. P. to burn (of the 10th class.) 56 तिप् 1 Â. to drop. 57 तृप् 4. P. to please; to be satisfied.

1. तताप- ततप } तेपिम तेपे तेपिमहे तितिपे तितिपिमहे ततर्प ततृपिम ततृम्प

घृद्धाविनि । यन्मध्यमपराध्यति । दुर्गानोन्वर्थं । विराध्यन्त इमेनकः । दुष्टन्तमितर्थं । राध्यत्योदनः । कृष्णाय राध्यति । 45 When राध् is intransitive it belongs to the fourth class

51 अभ्यासाच ॥ अभ्यासात्परस्य हन्तेर्हस्य कुत्वं स्यात् । ह् of हन् is changed to घ् after its redoplicative syllable.

* note 24 † page 54.

57 The roots तृप् and दृप् are optionally set (sect III. 17. and 19.) i. e. they take इ optionally before a termination beginning with any consonant except य as ततर्पिथ, ततृप्थ.

2. तेपिथ-ततप्थ	तेप	तेपिषे	तेपिध्वे	तितिपिपे	तितिपिध्वे	ततर्पिथ-तत्रप्थ ¶-ततर्प्थ / ततृप
3. तताप	तेपु.	तेपे	तेपिरे	तितिपे	तितिपिरे	ततर्प / ततृपुः

58 दृप् 4. P. to rejoice; to be proud.

59 लिप् 6 P. Â to increase; to smear.

	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1.	ददर्प	ददृपिम-दद्रप्म	लिलेप	लिलिपिम	लिलिपे	लिलिपिमहे
2.	दद्रर्पिथ-दद्रप्थ*-दद्रर्प्थ	ददृप	लिलेपिथ	लिलिप	लिलिपिषे	लिलिपिध्वे
3.	ददर्प	ददृपुः	लिलेप	लिलिपुः	लिलिपे	लिलिपिरे

60 लुप् 6. P. Â. to cut.

61 वप् 1. P. Â. to sow seed; to procreate; to shave; to weave (according to Maitreya; Madhava; and Bopadeva)

1. लुलोप	लुलुपिम	लुलुपे	लुलुपिमहे	उवाप उवप	ऊपिम	ऊपे	ऊपिमहे
2 लुलोपिथ	लुलुप	लुलुपिषे	लुलुपिध्वे	उवपिथ-उवप्थ	ऊप	ऊपिषे	ऊपिध्वे
3. लुलोप	लुलुपुः	लुलुपे	लुलुपिरे	उवाप	ऊपुः	ऊपे	ऊपिरे

62 शप् 1. 4.P. Â to curse.

63 स्वप् 2. P. to sleep.

1. शशाप शशप	शेपिम	शेपे	शेपिमहे	सुष्वाप-सुष्वप	सुषुपिम
2. शेपिथ शशप्थ	शेप	शेपिषे	शेपिध्वे	सुष्वपिथ-सुष्वप्थ	सुषुप
3. शशाप	शेपुः	शेपे	शेपिरे	सुष्वाप	सुषुपुः

64 सृप् 1. P. to go.

65 यभ् 1. P. to copulate.

66 रभ् 1. Â. to begin.

67 लभ् 1. Â. to obtain.

1. ससर्प	ससृपिम	ययाभ-ययभ	येभिम	रेभे	रेभिमहे	लेभे	लेभिमहे
2. ससर्पिथ	ससृप	येभिथ-ययब्ध	येभ	रेभिषे	रेभिध्वे	लेभिषे	लेभिध्वे
3. ससर्प	ससृपुः	ययाभ	येभुः	रेभे	रेभिरे	लेभे	लेभिरे

¶ अनुदात्तस्यचर्दुपध यान्यतरस्याम् ॥ उपदेशेऽनुदात्तो य ऋदुपधस्तस्याम् वा स्या ज्झलादावकिति परे ॥ Anit roots, having ऋ for their penultimate, change it to र optionally before a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semivowel.

68 गम् 1. P. to go. 69 नम् 1. P. to bow, to sound. 70 यम् 1. P. to refrain.

1.	जगाम जगम	जग्मिम	ननाम-ननम	नेमिम	ययाम ययम	येमिम
2	जगमिथ-जगन्थ	जग्म	नेमिथ ननन्थ	नेम	येमिथ ययन्थ	येम
3.	जगाम	जग्मुः	ननाम	नेमुः	ययाम	येमुः

71 रम् 1. Â to sport. 72 क्रुश् 1. P. to cry; to call. 73 दंश् 1. P. to bite.

1.	रेमे	रेमिमहे	चुक्रोश	चुक्रुशिम	ददंश	ददंशिम
2	रेमिषे	रेमिध्वे	चुक्रोशिथ	चुक्रुश	ददंशिथ ददंष्ठ	ददंश
3.	रेमे	रेमिरे	चुक्रोश	चुक्रुशुः	ददंश	ददंशुः

74 दिश् 6. P. Â to give; to show. 75 दृश् 1. P. to see.

1.	दिदेश	दिदिशिम	दिदिशे	दिदिशिमहे	ददर्श	ददृशिम
2	दिदेशिथ	दिदिश	दिदिशिषे	दिदिशिध्वे	ददर्शिथ दद्रष्ठ	ददृश
3.	दिदेश	दिदिशुः	दिदिशे	दिदिशिरे	ददर्श	ददृशुः

76 मृश् 6. P. to touch; to consider 77 रिश् 6. P. to kill. 78 रुश् 6. P. to kill.

1.	ममर्श	ममृशिम	रिरेश	रिरिशिम	रुरोश	रुरुशिम
2.	ममर्शिथ	ममृश	रिरेशिथ	रिरिश	रुरोशिथ	रुरुश
3.	ममर्श	ममृशुः	रिरेश	रिरिशुः	रुरोश	रुरुशुः

79 लिश् 6. P. to go. 4. Â. to decrease 80 विश् 6 P. to enter.

1.	लिलेश	लिलिशिम	लिलिशे	लिलिशिमहे	विवेश	विविशिम
2.	लिलेशिथ	लिलिश	लिलिशिषे	लिलिशिध्वे	विवेशिथ	विविश
3.	लिलेश	लिलिशुः	लिलिशे	लिलिशिरे	विवेश	विविशुः

81 स्पृश् 6. P. to touch. 82 कृष् 1. P. 6. P. Â to drag along; to plough.

1.	पस्पर्श	पस्पृशिम	चकर्ष	चकृषिम	चकृषे	चकृषिमहे
2.	पस्पर्शिथ	पस्पृश	चकर्षिथ	चकृष	चकृषिषे	चकृषिध्वे
3.	पस्पर्श	पस्पृशुः	चकर्ष	चकृषुः	चकृषे	चकृषिरे

83 त्विष् 1. P. Â to shine. 84 तृप् 4. P. to be satisfied.

1.	तित्वेष	तित्विषिम	तित्विषे	तित्विषिमहे	ततर्प	ततृपिम

2 तित्वेपिथ	तित्विप	तित्विपिषे	तित्विपिध्वे	तुतोपिथ	तुतुप
3 तित्वेप	तित्विपुः	तित्विपे	तित्विपिरे	तुतोप	तुतुपुः

85 **द्विष्** 2. P. Â. to hate

86 **दुष्** 4. P. to act improperly; to blame.

1. दिद्वेष	दिद्विषिम	दिद्विषे	दिद्विषिमहे	दुदोष	दुदुषिम
2 दिद्वेषिथ	दिद्विष	दिद्विषिषे	दिद्विषिध्वे	दुदोषिथ	दुदुष
3. दिद्वेष	दिद्विषुः	दिद्विषे	दिद्विषिरे	दुदोष	दुदुषुः

87 **पुष्** 4. P. to nourish.

88 **पिष्** 7. P. to grind.

1 पुपोष	पुपुषिम	पिपेष	पिपिषिम
2 पुपोषिथ	पुपुष	पिपेषिथ	पिपिष
3 पुपोष	पुपुषुः	पिपेष	पिपिषुः

89 **विष्** 3 P Â to pervade (also 9. P. to separate)

1 विवेष	विविषिम	विविषे	विविषिमहे
2. विवेषिथ	विविष	विविषिषे	विविषिध्वे
3. विवेष	विविषुः	विविषे	विविषिरे

90 **शिष्** 7. P to distinguish, to separate (also 1. P. to leave a residue)

91 **शुष्** 4 P. to be dry.

92 **श्लिष्** 4 P. to embrace.

1. शिशेष	शिशिषिम	शुशोष	शुशुषिम	शिश्लेष	शिश्लिषिम
2 शिशेषिथ	शिशिष	शुशोषिथ	शुशुष	शिश्लेषिथ	शिश्लिष
3 शिशेष	शिशिषु	शुशोष	शुशुषुः	शिश्लेष	शिश्लिषुः

93 **घस्** 1 P. to eat.

94 **वस्** 1. P. to dwell

95 **दह्** 1. P. to burn.

1.	*	उवास उवस	ऊषिम§	ददाह ददह	देहिव	देहिम
2		उवसिथ उवस्थ	ऊष	देहिथ दद्ग्ध	देहथुः	देह
3		उवास	ऊषुः	ददाह	देहतुः	देहुः

---

* अयं न सार्वत्रिकः । लिट्यन्यतरस्यामित्यदेर्घस्लादेशविधानात् ॥ घस् is not conjugated in all tenses and moods as it is stated to be an optional substitute for अद् in the Perfect (see 21) It is used in the conjugational tenses, in the Aorist and before such non conjugational terminations as do not begin with य् It is consequently wanting in the Perfect and Benedictive.

94 § see ch IV. 2. 85

96 दिह् 2 P Â. to grow, to smear.

1.	दिदेह	दिदिहिम	दिदिहे	दिदिहिमहे
2	दिदेहिथ	दिदिह	दिदिहिषे	दिदिहिध्वे ढ्वे
3	दिदेह	दिदिहु	दिदिहे	दिदिहिरे

97. दुह् 2 P A to milk (not दुह् 1. P to kill)

1	दुदोह	दुदुहिम	दुदुहे	दुदुहिमहे
2	दुदोहिथ	दुदुह	दुदुहिषे	दुदुहिध्वे ढ्वे
3	दुदोह	दुदुहु	दुदुहे	दुदुहिरे

98 नह् 4 P. A. to bind   99 मिह् 1 P. to sprinkle   100 रुह् 1 P to grow from seed, to become manifest

1	ननाह ननह	नेहिम	नेहे	नेहिमहे	मिमेह	मिमिहिम	रुरोह	रुरुहिम
2	नेहिथ नन‍द्ध	नेह	नेहिषे	नेहिध्वे ढ्वे	मिमेहिथ	मिमिह	रुरोहिथ	रुरुह
3	ननाह	नेहु	नेहे	नेहिरे	मिमेह	मिमिहु	रुरोह	रुरुहु

101 लिह् 2 P Â to taste.   102 वह् 1 P A to convey.

1	लिलेह	लिलिहिम	लिलिहे	लिलिहिमहे	उवाह उवह	ऊहिम	ऊहे	ऊहिमहे
2	लिलेहिथ	लिलिह	लिलिहिषे	लिलिहिध्वे ढ्वे	उवहिथ-उवोढ	ऊह	ऊहिषे	ऊहिध्वे ढ्वे
3	लिलेह	लिलिहु	लिलिहे	लिलिहिरे	उवाह	ऊहु	ऊहे	ऊहिरे

---

95 दादेर्धातोर्घः ॥ उपदेशे दादेर्धातो र्हस्य घः स्याज्झलि पदान्ते च।(a) The final ह् of a root beginning with द् is changed to घ् when followed by any consonant except a nasal, or a semivowel or by nothing as दद्ह्+थ दद्घ्+थ। झषस्तथोर्धोऽधः ॥ झषः परयोस्तथयोर्धः स्यान्न तु दधातेः। (b) त् or थ् preceded by झ्, भ्, घ, ढ, or ध्, is changed to ध्, except in the case of the root धा 3 P Â [धत्त] as दद्घ्+थ-दद्घ्+ध। झलां जश् झशि ॥ झलां स्थाने जशादेशः स्याज्झशि परे (c) Any consonant except a nasal or a semivowel substitutes the third letter of its class when followed by the third or fourth letter, दद्घ्+ध-दद्ग्ध

98 नहो धः ॥ नहो हस्य धः स्याज्झलि पदान्ते च। नह् changes its final to ध् when followed by any consonant except a nasal or a semivowel

102 हो ढः ॥ हस्य ढः स्याज्झलि पदान्ते च। (a) The ending ह् of a root is changed to ढ् when followed by any consonant

SECTION III.

Roots which admit इ optionally before all non-conjugational terminations beginning with any consonant except य्

§ स्वादिः क्र्यादिश्च धूञ् सूते सूयते स्वरतिस्तथा ।
तनक्ति वृश्चति श्चान्ता वनक्ति मोर्ष्टि मार्जति ॥ १ ॥
क्लिद्यतिः स्यन्दते रध्य सेधतिः शिवशास्त्रयोः ।
कल्पतेच गुपिस्त्राणे तृप्यति त्रपते तथा ॥ २ ॥
दृप्यतिः पञ्च पान्तेषु क्षाम्यति क्षमतेऽश्नुते ।
क्लिश्नाति नेंस्यतिः शान्ता अक्षतिश्च निरः कुषिः ॥ ३ ॥
तक्षति त्वक्षति गोह गूहतिश्च गृहिस्तृहिः ।
तृंहति द्रुंह्यति श्चैव बृहिर्मुह्य वृहिः स्तृहिः ॥ ४ ॥
स्निह्यतिः स्नुह्यति वेंटश्चत्वारिंशदमी स्मृताः ।
† [1]विन्दति [2]वेंपतिः सेके [4]शक्यतिः [3]शेपतिर्हितौ ॥ ५ ॥
वेटस्त्वलिटि चत्वारो मतभेदाद्यतोऽनिटः ।
थलि शक्यत्यजन्तानां वेट् स्यादन्यत्र सर्वदा ॥ ६ ॥

1 धू 5 P. Â. and 2. धू 9 P. Â to shake.

1. दुधाव दुधव दुधुविव दुधुविम दुधुवे दुधुविवहे दुधुविमहे

except a nasal or a semivowel, or by nothing उवह्+थ उवह्+थ—
उवह्+ध (95 b) ष्टुना ष्टुः ॥ स्तोः ष्टुना योग ष्टु स्यात् । (b) ष् or a consonant
of the lingual class is substituted for स् or a consonant of the dental class
when they two are brought together, उवढ्+ढ । ढो ढे लोपः ॥ ढस्य लोपः
स्याड्ढे परे । (c) ढ् followed by ढ् is dropped उवढ् । सहिवहोरोदवर्णस्य ॥
अनयोरवर्णस्य ओत्स्याड्ढलोपे सति । (d) ओ is substituted for अ in the verbs
सह् and वह् when ढ् is dropped उवोढ.

§This and the other Karikas of the Aorist, are composed by Mr.Chintamani Atmaram Kelkar, the present Shastri at the Ratnagiri High School.

1—5 These roots admit, इ necessarily in the Perfect before the terminations व,म,वहे,महे,से and ध्वे but the roots स्वृ and धू 5 9. P. and शक 4. P. take it optionally before the termination थ.

† These four roots also admit इ optionally before all non-conjugational terminations except in the case of Perfect, as some Grammarians call them Set and others Anit.

१ † विन्दतिश्चान्द्रदौर्गादेरिष्टो भाष्येऽपि दृश्यते ।

2. दुधविथ दुधोथ दुधुवथु दुधुव दुधुविषे दुधुवाथे दुधुविध्वे ढ्वे
3. दुधाव दुधुवतु दुधुवु दुधुवे दुधुवाते दुधुविरे

3 सू 2 Á and 4 सू 4 A to bring forth

5 स्वृ 1 P to sound, to be diseased

1. सुषुवे सुषुविवहे सुषुविमहे सस्वार-सस्वर सस्वरिव सस्वरिम
2. सुषुविषे सुषुवाथे सुषुविध्वे-ढ्वे सस्वरिथ सस्वर्थ सस्वरथु सस्वर
3. सुषुवे सुषुवाते सुषुविरे सस्वार सस्वरतु सस्वरु

6 तञ्चू 7 P to shrink or contract

1. ततञ्च ततञ्चिव / ततञ्च्व ततञ्चिम / ततञ्च्म
2. ततञ्चिथ / ततङ्क्थ ततञ्चथु ततञ्च
3. ततञ्च ततञ्चतु ततञ्चु

7 व्रश्च् 6 P to cut

1. वव्रश्च वव्रश्चिव / वव्रश्च्व वव्रश्चिम / वव्रश्च्म
2. वव्रश्चिथ / वव्रष्ठ वव्रश्चथु वव्रश्च
3. वव्रश्च वव्रश्चतु वव्रश्चु

8 अञ्ज् 7 P to make clear, to anoint, to be beautiful, to go

1. आनञ्ज आनञ्जिव / आनञ्ज्व आनञ्जिम / आनञ्ज्म
2. आनञ्जिथ / आनङ्क्थ आनञ्जथु आनञ्ज
3. आनञ्ज आनञ्जतु आनञ्जु

9 मृज् 2 P and 10 मृज् 1 P. to purify, to adorn

1. ममार्ज ममृजिव / ममार्जिव / ममृज्व ममृजिम / ममार्जिम / ममृज्म
2. ममार्जिथ / ममार्ष्ठ ममृजथु / ममार्जथु ममृज / ममार्ज
3. ममार्ज ममृजतुः / ममार्जतुः ममृजुः / ममार्जुः

व्याघ्रभूत्यादयस्त्वेनं नेह पेठुरिति स्थितम् ॥

२—३ अनिट्कारिकासु ष्णिवु ष्ठिवु सिवु इति पाठं शप श्यपोरिति च दण्डकद्वये पठितौ भ्वादौ अपि विपि शिपौ भाष्याविति माधवादयः । नेति वोपदेवादयः ।

४ शक विभाषितो मर्षणे । सन्कोऽयमिति चन्द्रगोमिप्रभृतयः । सन्मतेनानिट्कारिकासु लृदित्पाठतः । भाष्येतु अनुबन्धरहित पाठो दृश्यत इति शाकटायन ॥

5 † (see rule 10 • d sect 5)

8 अत आदेः ॥ अभ्यासस्यादे रतो दीर्घः स्यात् । एकशेषापवादः । (a) अ beginning a reduplicative syllable is lengthened तस्मान्नुड् द्विहलः ॥ द्विहलो धातोर्दीर्घीभूतादकारात्परस्य नुट् स्यात् । (b) न् is inserted after the long vowel of a root consisting of two consonants अञ्ज् अअञ्ज् अ अञ्ज् (a) आनञ्ज् + अ आनञ्ज

11. क्लिद् 4 P. to be wet

1. चिक्लेद	चिक्लिदिम, चिक्लिद्म	
2. चिक्लेदिथ, चिक्लेत्थ	चिक्लिद	
3. चिक्लेद	चिक्लिदुः	

12 स्यन्द् 1 Â. to distil, to go.

1. सस्यन्दे	सस्यन्दिमहे, सस्यन्द्महे	
2. सस्यन्दिषे, सस्यन्त्से	सस्यन्दिध्वे, सस्यन्द्ध्वे	
3. सस्यन्दे	सस्यन्दिरे	

13 रध् 4 P. to kill. to cook, to finish.

1. ररन्ध	ररन्धिम, रेध्म	
2. ररन्धिथ, ररद्ध	ररन्ध	
3. ररन्ध	ररन्धुः	

14. षिध् 1 P. to command, to do an auspicious act.

1. सिषेध	सिषिधिम, सिषिध्म	
2. सिषेधिथ, सिषेद्ध	सिषिध	
3. सिषेध	सिषिधुः	

15. कृप् 1. Â. to be able; to imagin.

1. चक्लृपे	चक्लृपिमहे--चक्लृप्महे	
2. चक्लृपिषे, चक्लृप्से	चक्लृपिध्वे-चक्लृब्ध्वे	
3. चक्लृपे	चक्लृपिरे	

16 गुप् 1 P to protect

1. जुगोप गोपायाञ्चकार -चकर -आस बभूव -; जुगुपिम- जुगुप्म गोपायाञ्चकृम आसिम-बभूविम.

9-10 मृजेर्वृद्धिः ॥ (क्लिच्यजादौ वेष्यते) मृजेरिको वृद्धिः स्याद्धातुप्रत्यये परे। क्लित्यजादौ तु वा वृद्धिः स्यात्। मृज् takes Vridhi before verbal terminations and optionally before vowel weak terminations

13 (ch II I 51) जृम्भ् 1 Â to yawn जजृम्भे, जजृम्भाते, जजृम्भिरे

15 कृपो रो लः ॥ कृप उः इति च्छेदः। कृपेति लुप्तषष्ठीकम्। तच्चावर्तते। कृपोयो रेफस्तस्य लः स्यात्। कृपे ऋकारस्यावयवो यो रेफसदृशस्तस्य लकारसदृशः स्यात् ॥ ऌ is substituted for र् (or ऌ for ऋ) in the Verb कृप्.

16 आयादय आर्धधातुके वा ॥ आर्धधातुकविवक्षायां मायादयो वा स्युः। (a) Roots mentioned in (ch III I 17-20, 21, 22) preserve optionally their आय्, ईय्, अय् respectively before an Ârdha dhatuka affix गोपाय। कास्प्रत्ययादाममन्त्रे लिटि (b) (कास्यनेकाजग्रहणं कर्तव्यम्) कासुधातोरनेकाचश्च धातोराम् स्याल्लिटि न तु मन्त्रे। आम् is subjoined to कास् and to any root containing more than one syllable (not restricted to the Veda) in the Perfect, and the reduplicated forms of कृ भू or अस् are used as auxiliaries after आम्, कम् 1. A कामयाञ्चक्रे चकमे

2. जुगोपिथ जुगोप्थ गोपायाञ्चकर्थ आसिथ-बभूविथ , जुगुप-गोपायाञ्चक्र आस—बभूव.

3. जुगोप -गोपायाञ्चकार-आस-बभूव; जुगुपु गोपायाञ्चक्रु आसु बभूवु

17 तृप् 18 त्रप् 1 Á to be ashamed 19 दृप् 20 क्षम् 4 P to endure

1. त्रेपे	त्रेपिमहे त्रेप्महे	चक्षाम चक्षम	चक्षिम चक्षण्म
2. त्रेपिषे त्रेप्से	त्रेपिध्वे त्रेब्ध्वे	चक्षमिथ चक्षन्थ	चक्षम
3. त्रेपे	त्रेपिरे	चक्षाम	चक्षमु

21 क्षम् 1. A. to endure 22 अश् 5 A to pervade, to heap 23 क्लिश् 9 P to oppose to afflict

1. चक्षमे	चक्षिमहे चक्षण्महे	आनशे	आनशिमहे आनश्महे	चिक्लेश	चिक्लिशिम चिक्लिश्म
2. चक्षमिषे चक्षंसे	चक्षमिध्वे चक्षन्ध्वे	आनशिषे आनक्षे	आनशिध्वे आनड्ढ्वे	चिक्लेशिथ चिक्लेष्ठ	चिक्लिश
3. चक्षमे	चक्षमिरे	आनशे	आनशिरे	चिक्लेश	चिक्लिशु

24 नश् 4 P to disappear. 25 अक्ष् 1 P to occupy 26 कुष् with निर् 9 P to tear, to expel

1. ननाश ननश	नेशिम नेश्म	आनक्ष	आनक्षिम आनक्ष्म	निश्चुकोष	निश्चुकुषिम निश्चुकुष्म

17—19 (sect 2 57 58)

20–21 म्वोश्च॥ मान्तस्य धातोर्मस्य नकारादेशः स्यान्मकारे वकारे च परे(a) Roots, ending in म् change it to न् when followed by व or म् चक्षन् + म। रषाभ्यां णोन समानपदे (b) अट्कुप्वाङ्नुम्व्यवायेऽपि ॥ अट्कवर्ग पवर्ग आङ्नुम् एतैर्व्यस्तैर्यथासंभवं मिलितैश्च व्यवधानेऽपि रषाभ्यां परस्य नस्य णः स्यात्समानपदे। (c) ण् is substituted for न् following ऋ or र् within the same word even though vowels and ह य व र and the guttural and labial consonants and Anuswar intervene चक्षण्म

22 अश्नोतेश्च॥ अश्नोतेर्दीर्घीभूतादभ्यासादवर्णात्परस्य नुट् स्यात्। न् is prefixed to the अ of अश 5 A after its reduplicative syllable made long अअश्, आअश (5 a) आनश, अश्, 9 P to eat आश आशतु आशु

25 आनक्ष् + थ। स्कोः संयोगाद्योरन्ते च॥ पदान्ते झलि च परे यः संयोगस्तदाद्योः सका

2. नेशिथ ननंष्ठ	नेश	आनक्षिथ आनष्ठं	आनक्ष	निश्चुकोपिथ निश्चुकोप्ठ	निश्चुकुप
3 ननाश	नेशुः	आनक्ष	आनक्षुः	निश्चुकोप	निश्चुकुपुः

27 तक्ष् 1. P. to make thin

1. ततक्ष	ततक्षिम-ततक्ष्म	
2. ततक्षिथ ततष्ठ	ततक्ष	
3. ततक्ष	ततक्षुः	

28 त्वक्ष् 1. P. to make thin.

तत्वक्ष	तत्वक्षिम-तत्वक्ष्म
तत्वक्षिथ-तत्वष्ठ	तत्वक्ष
तत्वक्ष	तत्वक्षुः

29 गाह् 1. Â to churn; to penetrate.

30 गुह् 1. P. Â. to cover.

1. जगाहे	जगाहिमहे जगाह्महे	जुगुह*	जुगुहिम जुगुह्म	जुगुहे	जुगुहिमहे जुगुह्महे
2. जगाहिषे जघाक्षे	जगाहिध्वे ढ्वे जघाड्ढ्वे	जुगूहिथ जुगोढ	जुगुह	जुगुहिषे जुघुक्षे	जुगुहिध्वे ढ्वे जुघूढ्वे †
3. जगाहे	जगाहिरे	जुगूह	जुगुहुः	जुगुहे	जुगुहिरे

31 गृह् 1. Â. to take.

32 तृद् 6. P. to kill

33 तृंह् 6. P. to kill

34 द्रुह् 4. P to seek to injure; to bear hatred.

1. जगृहे	जगृहिमहे जगृह्महे	ततर्ह	ततृहिम ततृह्म	ततृंह	ततृंहिम ततृंह्म	दुद्रोह	दुद्रुहिम दुद्रुह्म
2. जगृहिषे जघृक्षे	जगृहिध्वे-ढ्वे जघृढ्वे	ततर्हिथ ततर्ढ	ततृह	ततृंहिथ ततृण्ढ	ततृंह	दुद्रोहिथ दुद्रोढ दुद्रोग्ध	दुद्रुह
3. जगृहे	जगृहिरे	ततर्ह	ततृहुः	ततृंह	ततृंहुः	दुद्रोह	दुद्रुहुः

35 वृह् 6. P. to labour.

36 मुह् 4 P. to be foolish.

37 वृह् 6 P. to labour.

1. ववर्ह	ववृहिम ववृह्म	मुमोह	मुमुहिम मुमुह्म	ववर्ह	ववृहिम ववृह्म

रक्कारयोर्लोपः स्यात्। (a) स् or क् begin the first elements of a conjunct is dropped when it (i. e. the conjunct) is followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing, आनष्+थ-आनष्ठ

2. ववर्हिथ ववर्ढ	ववृह	मुमोहिथ मुमोढ मुमोग्ध	मुमुह	ववर्हिथ ववर्ढ	ववृह
3. ववर्ह	ववृहु.	मुमोह	मुमुहु.	ववर्ह	ववृहुः

38 स्तृह् 6 P to kill — 39 स्निह् 4. P to have affection for. — 40 स्नुह् 4 P- to vomit.

1. तस्तर्ह	तस्तृहिम तस्तृह्म	सिष्णेह	सिष्णिहिम सिष्णिह्म	सुष्णोह	सुष्णुहिम सुष्णुह्म
2. तस्तर्हिथ तस्तर्ढ	तस्तृह	सिष्णेहिथ सिष्णेढ सिष्णेग्ध	सिष्णिह	सुष्णोहिथ सुष्णोढ सुष्णोग्ध	सुष्णुह
3. तस्तर्ह	तस्तृहु	सिष्णेह	सिष्णिहु	सुष्णोह	सुष्णुहुः

41 विद् 6 P Â to obtain

P.			A		
1. विवेद	विविदिव	विविदिम	1. विविदे	विविदिवहे	विविदिमहे
2. विवेदिथ	विविदथु	विविद	2. विविदिषे	विविदाथे	विविदिध्वे
3. विवेद	विविदतु	विविदु	3. विविदे	विविदाते	विविदिरे

42 विप् 1. P to sprinkle — 43 शक् 4 P. A to endure

			P		
1. विवेप	विविपिव	विविपिम	1. शशाक शशक	शेकिव	शेकिम
2. विवेपिथ	विविपथु.	विविप	2. शेकिथ शशक्थ	शेकथुः	शेक
3 विवेप	विविपतु	विविपु	3. शशाक	शेकतु	शेकुः

Â — 44 शिप् 1 P kill.

1. शेके	शेकिवहे	शेकिमहे	1 शिशेप	शिशिपिव	शिशिपिम
2. शेकिषे	शेकाथे	शेकिध्वे	2. शिशेपिथ	शिशिपथुः	शिशिप
3. शेके	शेकाते	शेकिरे	3. शिशेप	शिशिपतु	शिशिपु

41—44 These four roots are wet in all nonconjugational tenses except the perfect. The root शक् only takes इ optionally before थ.

SECTION IV.

The Periphrastic Perfect.

1 कास् 1 Â. to make a bad sound, to cough

1. *कासाञ्चक्रे -आस-बभूव; कासाञ्चकृवहे–आसिव-बभूविव, कासाञ्चकृमहे-आसिम- बभूविम

2. कासाञ्चकृषे-आसिथ बभूविथ; कासाञ्चक्राथे-आसथु -बभूवथु.; कासाञ्चकृढ्वे-आस बभूव

3. कासाञ्चक्रे–आस-बभूव; कासाञ्चक्राते-आसतु.-बभूवतु ; कासाञ्चक्रिरे-आसु -बभूवुः

2 कथ् 10 P. Â. to tell

1. कथयाञ्चकार-चकर-आस-बभूव } कथयाञ्चकृम-आसिम-बभूविम }
कथयाञ्चक्रे „ „ कथयाञ्चकृमहे- „ „

2. कथयाञ्चकर्थ आसिथ बभूविथ } कथयाञ्चक्र आस-बभूव }
कथयाञ्चकृषे- „ „ कथयाञ्चकृढ्वे „ „

3. कथयाञ्चकार-आस-बभूव } कथयाञ्चक्रु आसु –बभूवु }
कथय ञ्चक्रे „ „ कथयाञ्चक्रिरे „ „

3 एध् 1. Â. to increase.

1. एधाञ्चक्रे एधाञ्चकृमहे
2. एधाञ्चकृषे एधाञ्चकृढ्वे
3. एधाञ्चक्रे एधाञ्चक्रिरे

4 उन्द् 7 P to wet

उन्दाञ्चकार-चकर उन्दाञ्चकृम
उन्दाञ्चकर्थ उन्दाञ्चक्र
उन्दाञ्चकार उन्दाञ्चक्रु

1-2 (Section III 16 b) * The Red. Perf Parasmai of कृ is used after verbs which take Parasmaipada the Red. Perf Âtmane of कृ after those which take Âtmanepada. The Red Perfect Par of अस् and भू both after Parasmaipadi and Âtmane, all verbs.

3–5 इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः ॥ इजादिर्यो धातुर्गुरुमानृच्छत्यन्यस्ततः आम् स्याल्लिटि । आम् is subjoined to such verbs as begin with a long vowel or a short vowel which is followed by a conjunct consonant except अ or आ, if they to be conjugated in the Perfect. ऋच्छ् is an exception.
4—5 (see rule 3) उ in उन्द् and उन्द् is long as it followed by a conjunct consonant.

6–8 दयायासश्च ॥ दय्, अय्, आस्, एभ्य आम् स्याल्लिटि ।(a) उषविदजागृभ्यो॒ऽ

5 उक्ष् 1. P. to sprinkle. 6 दय् 1. Â. to give; to go; to protect; to kill· to take.

1. उक्षाञ्चकार-चकर	उक्षाञ्चकृम	दयामास	दयामासिम
2. उक्षाञ्चकर्थ	उक्षाञ्चक्र	दयामासिथ	दयामास
3. उक्षाञ्चकार	उक्षाञ्चक्रुः	दयामास	दयामासुः

7 अय् 1. Â. to go. 8 आस् 2. Â. to sit.

1. अयाञ्चक्रे	अयाञ्चकृमहे	आसांबभूव	आसांबभूविम
2. अयाञ्चकृषे	अयाञ्चकृढ्वे	आसांबभूविथ	आसांबभूव
3. अयाञ्चक्रे	अयाञ्चक्रिरे	आसांबभूव	आसांबभूवुः

9 उष् 1. P. to burn 10 विद् 2. P. to know.

1. उवोष ओषामास	ऊषिम ओषामासिम	विवेद विदामास	विविदिम विदामासिम
2. उवोषिथ ओषामासिथ	ऊष ओषामास	विवेदिथ विदामासिथ	विविद विदामास
3. उवोष ओषामास	ऊषुः ओषामासुः	विवेद विदामास	विविदुः विदामासुः

11. जागृ 2. P. to be awake. 12 भी 1. P to fear.

1. जजागार गर जागरामास	जजागरिम जागरामासिम	बिभाय बिभयाञ्चकार-चकर	बिभ्यिम बिभयाञ्चकृम
2. जजागरिथ जागरामासिथ	जजागर जागरामास	बिभयिथ-बिभेथ बिभयाञ्चकर्थ	बिभ्य बिभयाञ्चक्र
3. जजागार जागरामास	जजागरुः जागरामासुः	बिभाय बिभयाञ्चकार	बिभ्युः बिभयाञ्चक्रुः

न्यतरस्याम् ॥ एभ्यो लिट्याम्वास्यात् । (b) The roots दय्, अय्, and आस्, take आम् necessarily and उष्, विद्, 2 P and जागृ optionally

9 अभ्यासस्यासवर्णे ॥ अभ्यासस्य इवर्णोवर्णयोरियङुवङौ स्तोऽसवर्णेऽचि । इ or उ beginning a reduplicative syllable is changed to इय् or उव् respectively when followed by a dissimilar vowel. उउष्-उओष्-उवोष् + अ-उवोष.

10 विद् does not take guna before the affix आम् ; others do take it.

11 † जाग्रोऽविचिण्णल्ङित्सु । जागर्तेर्गुणः स्यात् विचिण्णल्ङिद्भ्योऽन्यस्मिन्वृद्धिविषये प्रतिषेधविषयेऽपि । जागृ takes Guna, notwithstanding any assertion for

13 ह्री 3. P to be ashamed 14 भृ 3 P. Â. to hold; to support.

1. जिह्राय जिह्रय जिह्रयाञ्चकार चकर	जिह्रियिम जिह्रयाञ्चकृम	बभार बभर बिभराञ्चकार चकर	बभृम बिभराञ्चकृम
2. जिह्रयिथ जिह्रेथ जिह्रयाञ्चकर्थ	जिह्रिय जिह्रयाञ्चक्र	बभर्थ बिभराञ्चकर्थ	बभ्र बिभराञ्चक्र
3. जिह्राय जिह्रयाञ्चकार	जिह्रियु: जिह्रयाञ्चक्रु:	बभार बिभराञ्चकार	बभ्रु: बिभराञ्चक्रु:

Â

1. बभ्रे बिभराञ्चक्रे	बभृमहे बिभराञ्चकृमहे
2. बभृषे बिभराञ्चकृषे	बभृढ्वे बिभराञ्चकृढ्वे
3. बभ्रे बिभराञ्चक्रे	बभ्रिरे बिभराञ्चक्रिरे

15 हु 3 P. to sacrifice

जुहाव-जुहव जुहवाञ्चकार चकर	जुहुविम जुहवाञ्चकृम
जुहविथ-जुहोथ जुहवाञ्चकर्थ	जुहुव जुहवाञ्चक्र
जुहाव जुहवाञ्चकार	जुहुवु जुहवाञ्चक्रु:

16 चकास् 2 P to shine

1. चकासाञ्चकार-चकर	चकासाञ्चकृव	चकासाञ्चकृम
2. चकासाञ्चकर्थ	चकासाञ्चक्रथु	चकासाञ्चक्र
3. चकासाञ्चकार	चकासाञ्चक्रतु.	चकासाञ्चक्रु.

17 चुलुम्प् 1. P to cut.

1 चुलुम्पाञ्चकार चकर	चुलुम्पाञ्चकृव	चुलुम्पाञ्चकृम
2 चुलुम्पाञ्चकर्थ	चुलुम्पाञ्चक्रथु.	चुलुम्पाञ्चक्र
3 चुलुम्पाञ्चकार	चुलुम्पाञ्चक्रतु.	चुलुम्पाञ्चक्रु

Vriddhi or prohibition of Guna and Vriddhi, before any Ârdhadhâtuka or Sârvadhâtuka affix, except वि, चिण्, [इ] णल् [अ 1st and third pers sing Perfect], or one distinguished by a mute इ

12-15 भीह्रीभृहुवां श्लुवच्च ॥ एभ्यो लिट्याम्वास्यादामि श्लाविव कार्यं च । These roots take आम् optionally but they ought to be reduplicated as in the 3rd conjugation before this आम्

16—17 These two roots contain two syllables. (ch III III 17 (b)

* 18 गुप् I P. to protect 19 धूप् I P. to heat, to be heated.

1.	दुधूप धूपायाञ्चकार-चकर	दुधूपिव धूपायाञ्चकृव	दुधूपिम धूपायाञ्चकृम.
2.	दुधूपिथ धूपायाञ्चकर्थ	दुधूपथु. धूपायाञ्चक्रथु	दुधूप धूपायाञ्चक्र
3.	दुधूप धूपायाञ्चकार	दुधूपतु धूपायाञ्चक्रतु	दुधूपु धूपायाञ्चक्रुः

20 विच्छ् 6 P to go, to approach.

1.	विविच्छ विच्छायाञ्चकार-चकर	विविच्छिव विच्छायाञ्चकृव	विविच्छिम विच्छायाञ्चकृम
2.	विविच्छिथ विच्छायाञ्चकर्थ	विविच्छथु विच्छायाञ्चक्रथु·	विविच्छ विच्छायाञ्चक्र
3.	विविच्छ विच्छायाञ्चकार	विविच्छतु विच्छायाञ्चक्रतु.	विविच्छु विच्छायाञ्चक्रुः

21 पण् I. P to praise, Â to gamble

1.	पेणे पणायाञ्चकार-चकर	पेणिवहे पणायाञ्चकृव	पेणिमहे पणायाञ्चकृम
2.	पेणिषे पणायाञ्चकर्थ	पेणाथे पणायाञ्चक्रथु	पेणिध्वे पणायाञ्चक्र
3.	पेणे पणायाञ्चकार	पेणाते पणायाञ्चक्रतु	पेणिरे पणायाञ्चक्रु.

22 पन् 1 P to praise.

1.	पेने पनायाञ्चकार-चकर	पेनिवहे पनायाञ्चकृव	पेनिमहे पनायाञ्चकृम
2.	पेनिषे पनायाञ्चकर्थ	पेनाथे पनायाञ्चक्रथुः	पेनिध्वे पनायाञ्चक्र
3.	पेने पनायाञ्चकार	पेनाते पनायाञ्चक्रतु	पेनिरे पनायाञ्चक्रुः

* The forms of this root are given on page 62
18—21 (ch II I 17—20, 21—22) and (ch. III III 16).

23 ऋत् 1. P. to censure; to be compassionate.

1.	आनर्त	आनर्तिव	आनर्तिम
	ऋतीयाञ्चक्रे	ऋतीयाञ्चकृवहे	ऋतीयाञ्चकृमहे
2.	आनर्तिथ	आनर्तथुः	आनर्त
	ऋतीयाञ्चकृषे	ऋतीयाञ्चक्राथे	ऋतीयाञ्चकृढ्वे
3.	आनर्त	आनर्ततुः	आनर्तुः
	ऋतीयाञ्चक्रे	ऋतीयाञ्चक्राते	ऋतीयाञ्चक्रिरे

24 कम् 1. Â. to love; to desire.

1.	चकमे	चकमिवहे	चकमिमहे
	कामयाञ्चक्रे	कामयाञ्चकृवहे	कामयाञ्चकृमहे
2.	चकमिषे	चकमाथे	चकमिध्वे
	कामयाञ्चकृषे	कामयाञ्चक्राथे	कामयाञ्चकृढ्वे
3.	चकमे	चकमाते	चकमिरे
	कामयाञ्चक्रे	कामयाञ्चक्राते	कामयाञ्चक्रिरे

SECTION V.

Roots which form their Perfect irregularly.

1. अज् 1 P. to go; to throw. 2 ई 1. P. to go.

1.	विवाय-	विव्यिव-	विव्यिम-	इयाय-इयय	ईयिव*	ईयिम
	विवय	आजिव	आजिम			
2.	विवयिथ-	विव्यथुः	विव्य	इययिथ-इयेथ	ईयथुः	ईय
	विवेथ–					
	आजिथ					

1 अजेर्व्यघञपोः । (वलादावार्धधातुके विकल्प इष्यते) अजेः वी इत्ययमादेशः स्यादार्धधातुक विषये घञमपच वर्जयित्वा । वलादावार्धधातुके वा । वी is substituted for अज् before and Ardhadhatuka affix but optionally before such a one beginning with any consonant but य् (unless before the affixes घञ् and अप्)

2 * [ch. III. I 4 §] See Siddh-kaum. vol II P. 63]

3 ‡ दीर्घ इणः किति ॥ इणोऽभ्यासस्य दीर्घः स्यात् किति लिटि । The reduplicative syllable of ई 2. P. is lengthened when it is followed by a weak termination with an initial vowel.

3. निनाय विन्यतुः विन्युः इयाय इयतुः इयुः

3 इ 2. P. to go

4 इ with अधि 2 Â to study.

5 ई 1. 2 P. 4. Â. to go.

1 इयाय– ईयिम † अधिजगे अधिजगिमहे अयामास अयामासिम
इयय
2. इययिथ– ईय अधिजगिषे अधिजगिध्वे अयामासिथ अयामास
इयेथ
3. इयाय ईयुः अधिजगे अधिजगिरे अयामास अयामासुः

6 ऊर्णु 2. P. Â. to cover

1. ऊर्णनाव- ऊर्णुनुविम ऊर्णुनुवे ऊर्णुनुविवहे ऊर्णुनुविमहे
ऊर्णुनव
2. ऊर्णुनुविथ- ऊर्णुनुव ऊर्णुनुविषे ऊर्णुनुवाथे ऊर्णुनुविध्वे-ढ्वे
*ऊर्णुनविथ
3. ऊर्णुनाव ऊर्णुनुवुः ऊर्णुनुवे ऊर्णुनुवाते ऊर्णुनुविरे

7 ऋ 1. P. to go; to acquire, 3. P to go.

8 ऋच्छ् 6 P to go, to fail in faculties, to congeal

9 ऋज् 1. Â. to go, to stand, to acquire, to be strong, to live.

1. आर आरिम आनर्च्छ आनर्च्छिम आनृजे आनृजिमहे
2. आरिथ आर आनर्च्छिथ आनर्च्छ आनृजिषे आनृजिध्वे
3. आर आरुः आनर्च्छ आनर्च्छुः आनृजे आनृजिरे

---

4 गाङलिटि ॥ इङोगाङ् स्यात्लिटि । लावस्थायां विवक्षिते वा । गा is substituted इ with अधि to study in the Perfect.

6 [ऊर्णोतेराम् नेति वाच्यम्] ऊर्णु does not take the affix आम् which is ought to take according to (sect. 4 3) अजादेर्द्वितीयस्य ॥ लिटिपरेऽजादे र्धातो रादिभूतादच परस्य द्वितीयस्यैका चो द्वे स्त. । (a) The initial vowel is not reduplicated, but the consonant, following it is reduplicated नन्द्रा सयोगादय. ॥ अच परा सयोगाद्यो नदरा द्वि-र्न भवन्ति । (b) न्, द् or र being the first element of a conjunct consonant after an initial vowel, is not reduplicated, but the second one is reduplicated, ऊर्णु+अ-ऊर्णुनाव-नव

6 ० विभाषोर्णोः ॥ इडादिप्रत्ययो वा ङित्स्यात् । The intermediate ई is optionally weak in the case of the root ऊर्णु

10 कृ 8. P Â. to do.

1. चकार-चकर	चकृव*	चकृम	चक्रे	चकृवहे	चकृमहे
2. चकर्थ	चक्रथुः	चक्र	चकृषे	चक्राथे	चकृढ्वे
3. चकार	चक्रतुः	चक्रुः	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

11 § कृ with सम्

1. सञ्चस्कार सञ्चस्कर	सञ्चस्करिव†	सञ्चस्करिम	सञ्चस्करे	सञ्चस्करिवहे सञ्चस्करिमहे
2. सञ्चस्करिथ	सञ्चस्करथुः	सञ्चस्कर	सञ्चस्करिषे	सञ्चस्कराथे सञ्चस्करिध्वे ढ्वे
3. सञ्चस्कार	सञ्चस्करतुः	सञ्चस्करुः	सञ्चस्करे	सञ्चस्कराते सञ्चस्करिरे

12 कुट् 6. P to be crooked 13 खन् 1. P. Â. to dig.

1. चुकोट	चुकुटिम	चखान-चखन	चख्निम	चख्ने	चख्निमहे
2. चुकुटिथ†	चुकुट	चखनिथ	चख्न	चख्निषे	चख्निध्वे
3. चुकोट	चुकुटुः	चखान	चख्नुः	चख्ने	चख्निरे

14 ग्रन्थ् 9 P. to arrange 15 ग्रह् 9 P Â to take.

1. जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रन्थिम ग्रेथिम	जग्राह-जग्रह	जगृहिम	जगृहे	जगृहिमहे
2. जग्रन्थिथ-ग्रेथिथ	जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रहिथ	जगृह	जगृहिषे	जगृहिध्वे-ढ्वे
3. जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रन्थुः ग्रेथुः	जग्राह	जगृहुः	जगृहे	जगृहिरे

7—8 ch. III 1 2 ¶ and ch, III 2 24 °

9 (ch III 3 8 b) वृद्धिश्चऋकारैकदेशो रेफो हल्त्वेन गृह्यते तेन द्विहल्त्वान्नुट्। र् involved in the vowel ऋ is considered as a consonant as regards the prefix न्. The root, therefore, contains two consonants and requires न् after अ converted into आ (ch III. 3 8 a),

* (ch III I 14 †)

11 § सम्परिभ्यां करोतौ भूषणे [a] समवाये च [b] सम्परिपूर्वस्य करोतेः सुट् स्यात्, भूषणे सङ्घाते चार्थे। स् is prefixed to the root कृ 'to do' after सम्, परि or उप if it means to decorate or collect उपात्प्रतियत्नवैकृतवाक्याध्याहारेषु च ॥ उपात्कृञ सुट् स्यादेष्वर्थेषु चाद्भूषणे सङ्घाते चार्थे। [c] after उप even in the following senses —changing the quality of any thing without destroying the thing itself, transmuting, or a supplying what is implied, for example उपस्कृता कन्या a girl, adorned with ornaments उपस्कृता ब्राह्मणा Brahmins assembled. एधोदकस्योपस्कुरुते fuel changes the quality of water by heating it. उपस्कृत

16 चक्ष् 2 Â. to speak

	1st pers	2nd pers	3rd pers
S	आचचक्षे	आचचक्षिपे	आचचक्षे
	आचख्यौ	आचख्याथ-आचख्यिथ	आचख्यौ
	आचख्ये	आचख्यिपे	आचख्ये
	आचक्शौ *	आचक्शाथ-आचक्शिथ	आचक्शौ
	आचक्शे	आचक्शिपे	आचक्शे
P	आचचक्षिमहे	आचचक्षिध्वे	आचचक्षिरे
	आचख्यिम	आचख्य	आचख्युः
	आचख्यिमहे	आचख्यिध्वे ढ्वे	आचख्यिरे
	आचक्शिम	आचक्श	आचक्शुः
	आचक्शिमहे	आचक्शिध्वे	आचक्शिरे

17 चि 5 P. Â. to collect

1. चिकाय चिकय चिचाय चिचय	चिक्यिम चिच्यिम	चिक्ये चिच्ये	चिक्यिमहे चिच्यिमहे
2. चिकेथ चिकयिथ चिचेथ चिचयिथ	चिक्य चिच्य	चिक्यिपे चिच्यिपे	चिक्यिध्वे ढ्वे चिच्यिध्वे-ढ्वे
3. चिकाय चिचाय	चिक्यु चिच्युः	चिक्ये चिच्ये	चिक्यिरे चिच्यिरे

भुङ्क्ते he eats unwholesome food. उपस्कृत ब्रूते he speaks by supplying an ellipsis सस्कृ । कृ is reduplicated with स् । सचस्कृ† ऋतश्च संयोगादेर्गुण ॥ (d) Roots, with a final ऋ (short) preceded by a conjunct consonant, take Guna in the perfect सचस्कृ+इव-सचस्करिव The rules (ch. III 1 14 †) and (ch III. 2 1 *) do not hold good in the case of the root कृ with सम्

11 † (ch IV, 4 31 b.)

14 see धन्य् (60)

16 चक्षिङ ख्याञ् (a) वा लिटि (b) चक्षिङ ख्याञादेशो वा स्याल्लिटि । लिटोऽन्यस्मिन्नार्धधातुके नित्य ख्याञादेश ॥ अत्र भाष्ये क्शादिरय मादेश ॥ असिद्धकाण्डे शस्य यो वेति स्थितम् । णित्वात्पदद्वयम् ॥ ख्या is optionally substituted for चक्ष् in the Perfect, but necessarily before an Ârdhadhatuka affix. The substitutes ख्या and क्शा take both Par, and Âtm. (In this edition I have, generally,

18 छृद् 7 P Â. to play, to shine

1. चच्छर्द	चच्छृदिम	चच्छृदे	चच्छृदिमहे
2. चच्छर्दिथ	चच्छृद	चच्छृदिषे } चच्छृत्से† }	चच्छृदिध्वे
3. चच्छर्द	चच्छृदुः	चच्छृदे	चच्छृदिरे

19 जन् 4 Â. to be produced — 20 जभ् 1 Â. to yawn — 21 जि 1. P. to conquer

1. जज्ञे	जज्ञिमहे	जजम्भे	जजम्भिमहे	जिगाय जिगय	जिगिम
2. जज्ञिषे	जज्ञिध्वे	जजम्भिषे	जजम्भिध्वे	जिगेथ जिगयिथ	जिग
3. जज्ञे	जज्ञिरे	जजम्भे	जजम्भिरे	जिगाय	जिग्युः

22 जॄ 4. P. to become old. — 23 ज्या 9 P. to become old.

1. जजार-जजर	जजरिम जेरिम	जिज्यौ	जिज्यिम
2. जजरिथ-जेरिथ	जजर-जेर	जिज्यिथ-जिज्याथ	जिज्य
3. जजार	जजरुः-जेरुः	जिज्यौ	जिज्युः

24 तृद् 7 P. Â. to kill, to destroy, to disregard

1. ततर्द	ततृदिम	ततृदे	ततृदिमहे
2 ततर्दिथ	ततृद	ततृदिषे } ततृत्से* }	ततृदिध्वे
3. ततर्द	ततृदु.	ततृदे	ततृदिरे.

---

used the term Ârdhadhatuka in the place of the 'non—conjugational tenses and moods' for the obvious reasons set forth in its preface For the Ârdhadhatuka see the fifth paragraph of the introductory remarks)

• दशा is likewise a substitute for चक्ष्

17 विभाषा चे ॥ अभ्यासात्परस्य चिञ कुत्वं वा स्यात्सनि लिटि च । चिं is option-ally changed to कि after the reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative चिकीषति चिचीषति

18 † सेऽसिचि कृतचृतछृदतृदनृत ॥ एभ्य परस्य सिज्भिन्नस्य सादेरार्धधातुकस्येड्वा स्यात् । The roots कृत्, चृत्, छृद्, तृद् and नृत् insert इ optionally when followed by any Ârdhadhatuka termination beginning with स्. They do not, however do it in the Aorist • see छृद् (18)

21 सन्लिटोर्जे ॥ जयते सन्लिण्निमित्तो योऽभ्यास स्तत परस्य कुत्वं स्यात् । जि is changed to गि after its reduplicative syllbale in the Perfect and Desiderative जिगीषति

25 तॄ 1 P. to cross, to swim. 26 त्रस् 4 P. to fear.

	25		26	
1.	ततार-ततर	तेरिम	तत्रास तत्रस	तत्रसिम-त्रेसिम
2.	तेरिथ	तेर	तत्रसिथ-त्रेसिथ	तत्रस-त्रेस
3.	ततार	तेरुः	तत्रास	तत्रसुः त्रेसुः

27 दद् 1. Â. to give. 28 दम्भ् 5 P to impose upon.

	27		28	
1.	दददे	दददिमहे	ददम्भ दे†	ददम्भिम देभिम.
2.	ददादिषे	ददादिध्वे	ददम्भिथ-देभिथ	ददम्भ देभ
3.	दददे	ददादिरे	ददम्भ देभ	ददम्भु. देभुः

29 दरिद्रा 2 P. to be poor.

1.	ददरिद्रौ*दरिद्राञ्चकार-दरिद्राञ्चकर	ददरिद्रिम दरिद्राञ्चकृम
2.	ददरिदिथ † दरिद्राञ्चकर्थ	ददरिद्र-दरिद्राञ्चक्र
3.	ददरिद्रौ दरिद्राञ्चकार	ददरिद्रुः-दरिद्राञ्चक्रुः

30 दी 4. Â. to decay. 31 दीधी 2. Â. to shine, to play. 32 दे 1 Â. to protect.

	30		31		32	
1.	दिदीये	दिदीयिमहे	दीध्याञ्चक्रे	दीध्याञ्चकृमहे	दिग्ये	दिग्यिमहे
2.	दिदीयिषे	दिदीयिध्वे ढ्वे	दीध्याञ्चकृषे	दीध्याञ्चकृढ्वे	दिग्यिषे	दिग्यिध्वे-ढ्वे
3.	दिदीये	दिदीयिरे	दीध्याञ्चक्रे	दीध्याञ्चक्रिरे	दिग्ये	दिग्यिरे

28 † According to सुधाकर and others. दम्भ् drops its nasal even before the singulars. It should be conjugated like श्रन्थ् (60)

29 दरिद्रा takes the prefix आम् as it contains more than one syllable (see note 14 b, page 62) According to some it takes also the reduplicated Perfect

29 * आत औ णल ॥आदन्ताद्धातोर्णल औकारादेश स्यात् । (a) Roots ending in आ take औ instead of अ (Perf Ist and 3rd sing) † आतो लोप इटि च॥ (b) अजाद्योरार्धधातुकयो क्ङिदिटो. परयो रातो लोप स्यात् । आ is dropped before the intermediate इ and before an Ârdhadhatuka weak termination beginning with a vowel

30 दीङो युडचि क्ङिति ॥ दीङ परस्याजादे क्ङित आर्धधातुकस्य युट् स्यात् । दी inserts य् before the weak terminations with an initial vowel.

31 दीधीवेवीटाम् ॥ दीधीवेव्यो रिटश्च गुणवृद्धी न स्त ॥ The roots दीधी and वेवी and the intermediate इ do not take guna or Vridhi वेव्याञ्चक्रे, भविता.

33 द्युत् 1 Â to shine	34 द्रु 1 P to go	35 धेट् 1 P to drink	36 नद् 1 P. to sound articulately, with प्र
1. दिद्युते दिद्युतिमहे	दुद्राव दुद्रुव दुद्रुम	दधौ दधिम	प्रणनाद प्रणनद } प्रणेदिम

† The following Karikas extracted from the Kavikalpa-Druma of Bopadeva are given here with some alterations here and there as a help to the students in remembering the roots ending in ए, ऐ and ओ.

*देङ् पालनेऽथ धेट् पाने प्रणिदाने तु मेङ् स्मृत ।
वेञ् स्यूतौ व्येञ् वृतौ ह्वेञ् च शब्दे स्पर्धे परेऽपरा ॥ १ ॥
कै शब्दे क्षै क्षये खै तु स्थैर्ये खननहिंसयो ।
गै गाने ग्लै क्लमेऽथो जै क्षये त्रैङ् पालनेऽथ दैप् ॥ २ ॥
शोधने ध्यै न्यकरणे द्रै स्वप्ने ध्यै तु चिन्तने ।
ध्रै तृप्तौ पै च शोषे प्यैङ् वृद्धौ म्लै कान्तिसङ्क्षये ॥ ३ ॥
रै शब्दे वै च शोषे शै स्वेदे श्रै पचने मत ।
श्यैङ् गतौ षै क्षयेऽथ ष्ट्यै वेष्टे ष्णै स्नानशोभयो ॥ ४ ॥
ष्ट्यै स्त्यै शब्दे च सहत्या मैदन्ना पञ्चविंशति ।
छो छेदे दोऽवखण्डे शो निशाने सोऽन्तकर्मणि ॥ ५ ॥
परस्मैपदिनो दैवादिकाश्चत्वार ओदन्ता ॥

* All these roots belong to the first Conjugation except the first four which belong to the 4th conjugation The roots to which a mute ङ is added are Atmanepadi while those with a mute ञ् are Ubhayapadi and the rest are Parasmaipadi

32 दयतेर्दिगि लिटि ॥ दयतेर्दिग्यादेश स्याल्लिटि । दिग्यादेशेन द्वित्वबाधनमिष्यते । देगि is substituted for दे in the Perfect. दिगि does not admit reduplication

33 द्युतिस्वाप्यो सम्प्रसारणम् ॥ द्युतिस्वाप्योरभ्यासस्य सम्प्रसारण स्यात् । (a) द्युत् and स्वाप् (the causal of) स्वप्) take सम्प्रसारण in the reduplicative syllable द्युद्युत् दि+उ+द्युत् । सम्प्रसारणाच्च ॥ सम्प्रसारणादचि पूर्वरूपमेकादेश स्यात् । (b) When a vowel substituted for a semi vowel is followed by another vowel the first is substituted for both दिद्युत्

35 आदेच उपदेशेऽशिति ॥ उपदेशे एजन्तस्य धातो रात्व स्यान्न तु शिति । आ is substituted for the ending ए, ऐ, ओ or औ in the non-conjugational tenses

2. दिद्युतिषे दिद्युतिध्वे	दुद्रोथ	दुद्रुव	दधाथ / दधिथ	दघ	प्रणेदिथ प्रणेद
3. दिद्युते दिद्युतिरे	दुद्राव	दुद्रुवुः	दधौ	दधुः	प्रणनाद प्रणेदुः

37 पॄ 3. 9 P. to protect; to fill. 1 P.		38 प्याय् 1. Â. to grow.		39 फण् 1. P. to go.	
1. पपार-* / पपर	पपरिम / पप्रिम	पिप्ये	पिप्यिमहे	पफाण पफण	पफणिम-फेणिम
2. पपरिथ	पपर-पप्र	पिप्यिषे	पिप्यिध्वे ढ्वे	पफणिथ-फेणिथ	पफण-फेण
3. पपार	पपतुः पप्रुः	पिप्ये	पिप्यिरे	पफाण	पफणुः फेणुः

40 फल् 1. P. to fructify; 1. P. to divide		41 भृ 1. P. Â. to support.			
1. पफाल-पफल	फेलिम	बभार-बभर	बभृम	बभ्रे	बभृमहे
2. फेलिथ	फेल	बभर्थ	बभ्र	बभृषे	बभृढ्वे
3. पफाल	फेलुः	बभार	बभ्रुः	बभ्रे	बभ्रिरे

---

36 णोपदेशास्त्वनर्दनाटिनाथ्नाध्नन्द्नक्कनॄनृत ॥ All roots beginning with न except नर्द्, नट् 10 P. Â to act. (नाटयति-ते), नाथ्, नाध्, नन्द्, नक्क्, नॄ and नृत् are called णोपदेश i. e. roots originally exhibited with ण्, as the radical initial उपसर्गादसमासेऽपि णोपदेशस्य ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य णोपदेशस्य धातोर्नस्य ण स्यात्समासेऽसमासेऽपि । (b) ण् is substituted for the न् of such roots if it is preceded by a preposition containing र्. This change takes place in composition (समासे) or without it. According to some the roots नाध्, नॄ and नन्द् are also णोपदेश i. e. न् of them may be changed to ण् after a preposition containing र्.

37 • The base पपर् may substitute ए for अ and drop the reduplicative syllable according to (ch. III. 2 1 §) it is not, however, allowed to do so by the following rule (न शसददवादिगुणानाम् ॥ शसेर्ददेर्वकारादीनां गुण शब्देन भावितस्य च योऽकारस्तस्यैत्वाभ्यासलोपौ न । Roots which have an अ, deduced from a guna element &c. ch. III 2 II e.),

38 लिड्यङोश्च ॥ लिटि यङि च प्याय पीभाव ॥ पुन प्रमन्त्रविज्ञानात्पीशब्दस्याद्विस्वम् । पी is substituted for प्याय् in the Perfect and the Frequentative. पेपीयते

41 भृ 3 P Â (Page 69. 14)

42 भ्रम् 1. P. to wander,
4 P. to be unsteady.

1. बभ्राम-बभ्रम	बभ्रमिम-भ्रेमिम	
2. बभ्रमिथ-भ्रेमिथ	बभ्रम-भ्रेम	
3. बभ्राम	बभ्रमुः भ्रेमुः	

43 भ्राज् 1. Â. to shine.

बभ्राजे-भ्रेजे	बभ्राजिमहे-भ्रेजिमहे
बभ्राजिषे भ्रेजिषे	बभ्राजिध्वे-भ्रेजिध्वे
बभ्राजे-भ्रेजे	बभ्राजिरे-भ्रेजिरे

44 भ्राश् 1. Â. to shine.

1. बभ्राशे-भ्रेशे	बभ्राशिमहे-भ्रेशिमहे
2. बभ्राशिषे-भ्रेशिषे;	बभ्राशिध्वे-भ्रेशिध्वे
3 बभ्राशे-भ्रेशे	बभ्राशिरे-भ्रेशिरे

45 म्लाश् 1. Â. to shine.

बम्लाशे-म्लेशे	बम्लाशिमहे-म्लेशिमहे
बम्लाशिषे म्लेशिषे	बम्लाशिध्वे-म्लेशिध्वे
बम्लाशे म्लेशे	बम्लाशिरे-म्लेशिरे

46 मि 5 P. Â. to throw.

1. ममौ	मिम्यिम
2. ममाथ-ममिथ	मिम्य
3. ममौ	मिम्युः

47 मी 9. P. Â. to kill.

मिम्ये	मिम्यिमहे
मिम्यिषे	मिम्यिध्वे-ढ्वे
मिम्ये	मिम्यिरे

48 राज् 1. P Â. to shine.

1. रराज	रराजिम रेजिम	रराजे-रेजे	रराजिमहे-रेजिमहे
2. रराजिथ-रेजिथ	रराज-रेज	रराजिषे रेजिषे	रराजिध्वे-रेजिध्वे
3. रराज	रराजुः-रेजुः	रराजे-रेजे	रराजिरे-रेजिरे

49 राध् 5 P to kill. 50 ली 9. P 4 Â. to adhere, to kill.

1. अपराध	अपरेधिम	लिलाय-लिलय	ललौ	लिल्ये	लिल्यिमहे
2. अपरेधिथ	अपरेध	लिलेथ-लिलयिथ	ललाथ-ललिथ	लिल्यिषे	लिल्यिध्वे-ढ्वे
3. अपराध	अपरेधुः	लिलाय	ललौ	लिल्ये	लिल्यिरे

46—47 मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपि च ॥ एषामात्व स्याल्ल्यपिचकारादशित्येज्निमित्ते।
The roots मी, मि, and दी substitute आ for their final vowel in the gerund in य and before any Guna or Vridhi making termination. प्रमाय, निमाय, उपदाय.

49 (ch III 2 11 b) Even without अप

50 विभाषालीयते ॥ लीयतेरिति यका निर्देशो न तु श्यना । लीलीङो रात्व वा स्यादेज्विषये ल्यपिच । आ is optionally substituted for the final of ली in the gerund in य and before any guna or vridhi making termination विलाय विलीय

51 नद् 1. P. to speak. 52 वम् 1 P. to vomit. 53 वश् 2. P. to wish.

1. उनाद् ऊदिम वनाम } ववमिम उवाश } ऊशिम
उवद् ववम } उवश }
2. उवदिथ ऊद ववमिथ ववम उवशिथ ऊश
3. उनाद ऊदुः ववाम ववमुः उवाश ऊशुः

54 विज् 6. Â. 7. P. to fear, to tremble. 55 वे 1 P. Â. to weave.

1. विवेज विविजिम उद्विविजे उद्विविजिमहे उवाय उवय*ऊयिम-ववौ वविम ऊविम
2.*विविजिथ विविज उद्विविजिषे उद्विविजिध्वे उवयिथ† ऊय-ऊव ववाथ वव ववेथ
3. विवेज विविजुः उद्विविजे उद्विविजिरे उवाय ऊयु-ऊवुः ववौ ववुः
1. ऊये ऊवे ऊयिमहे-ऊविमहे ववे ववहे वविमहे
2. ऊयिषे ऊविषे ऊयिध्वे-ढ्वे-ऊविध्वे-ढ्वे वविषे ववाथे वविध्वे-ढ्वे
3. ऊये-ऊवे ऊयिरे-ऊविरे ववे ववाते वविरे

56 व्यच् 6. P. to deceive. 57 व्यथ् 1. A. to fear, to be unhappy. 58 व्ये 1. P. Â. to cover.

1. विव्याच विविचिम विव्यथे विव्यथिमहे विव्याय विव्यिम विव्ये विव्यिमहे
विव्यच विव्यय

---

62 (ch. III. 2. 11 c.)

54 *विज इट् ॥ विजे पर इडादि प्रत्ययो ङिद्वत् ॥ The intermediate इ is weak in the case of the root विज्.

55 ० वेञो वयि ॥ वेञो वयिरादेशो वा स्याल्लिटि । (a) वय् is optionally substituted for वे in the Perfect, उवाय-ववौ (ch. III 2 5 ०†, ch. III 5 31 and 25) वय् + इम-लिटि वयो य ॥ वयो यस्य सम्प्रसारण न स्याल्लिटि । (b) य् of वय् does not take सम्प्रसारण in the Perfect, व takes it उय्-उवय् ऊय् + इम-ऊयिम । वश्चास्यान्यतरस्यां किति ॥ वयो यस्य वो वा स्यात्किति लिटि । (c) व is optionally substituted for the ending य् of वय् before the weak terminations of the Perfect; ऊविम ।

‡ Here the substitute वय् is conjugated and not the root वे, वय् being set, admits इ necessarily before the termination थ

56 न सम्प्रसारणे सम्प्रसारणम् ॥ सम्प्रसारणे परतः पूर्वस्य यणः सम्प्रसारणं न स्यात् ।

2. विव्यचिथ विविच विव्यचिषे विव्यचिध्वे विव्यचिथ*विव्य विविचिषे विविचिध्वे
3. विव्याच विविचु विव्यचे विव्यचिरे विव्याय विव्यु विव्ये विव्यिरे

59 शस् 1. P. to kill. 60 श्रन्थ् 9 P to liberate, to gladden, to string.

1. शशास शशस शशसिम शश्रन्थ-श्रेथ शश्रन्थिम-श्रेथिम
2. शशसिथ शशस शश्रन्थिथ-श्रेथिथ शश्रन्थ श्रेथ
3. शशास शशसु. शश्रन्थ-श्रेथ शश्रन्थु. श्रेथुः

61 श्रु 1 P. to hear. 62 सृ 1 P. to go. 63 स्मृ 1. P. to remember

1. शुश्राव शुश्रव शुश्रुम ससार-ससर ससृम सस्मार-सस्मर सस्मरिम
2. शुश्रोथ शुश्रुव ससर्थ सस्र सस्मर्थ सस्मर
3. शुश्राव शुश्रुवुः ससार सस्रु सस्मार सस्मरु

64 स्तु 1 P Ā to praise. 65 स्यम् 1. P to sound

1 तुष्टाव-तुष्टव तुष्टुम तुष्टुवे तुष्टुमहे सस्याम-सस्यम सस्यमिम स्येमिम
2 तुष्टोथ तुष्टुव तुष्टुषे तुष्टुढ्वे सस्यमिथ-स्येमिथ सस्यम-स्येम
3 तुष्टाव तुष्टुवु तुष्टुवे तुष्टुविरे सस्याम सस्यमु स्येमुः

66 स्रु 1 P to go 67 स्वन् 1 P to sound

1. सुस्राव सुस्रव सुस्रुम सस्वान सस्वन सस्वनिम स्वेनिम
2 सुस्रोथ सुस्रुव सस्वनिथ स्वेनिथ सस्वन स्वेन
3. सस्राव सुस्रुवु सस्वान सस्वनु स्वेनु.

The second semi vowel takes सम्प्रसारण and not the first व्यच-विव्यच्

57 व्यथो लिटि ॥ व्यथोऽभ्यासस्य सम्प्रसारणं स्यात् लिटि । हलादि शेषापवाद व्यथ् takes सम्प्रसारण in the reduplicative syllable before the terminations of the Perfect

58 न व्यो लिटि ॥ व्येञ आत्वं न स्याल्लिटि । आ is not substituted for the ending vowel of व्ये in the Perfect (exception to ch III 5 31)

° (ch III 2 24 °)

60 According to हरदत्त and others when श्रन्थ् and ग्रन्थ drop their nasal (sect. 2 21) they drop also their reduplicative syllable and change their अ to ए in the opinion of सुधाकर the same change takes place even before the terminations of the singulars

60 § see 10 ° d

7

68. हि 5 P. to go; 69 ह्वे 1. P. Â. to challenge; to call.
to grow.

1. जिघाय-जिघय	जिघ्यिम	जुहाव जुहव	जुहुविम	जुहुवे	जुहुविमहे
2. जिघयिथ-जिघेथ	जिघ्य	जुहविथ-जुहोथ	जुहुव	जुहुविषे	जुहुविध्वे-ढ्वे
3. जिघाय	जिघ्युः	जुहाव	जुहुवुः	जुहुवे	जुहुविरे

CHAPTER IV.

AORIST.[a]

SECTION I.

First variety or form (only Parasmaipadi).

Terminations

	S.	D.	P.
1st per.	अम्	व	म
2nd ,,	स्	तम्	त
3rd ,,	त्	ताम्	उस्

† The Following roots belong to the 1st variety.

गातिस्थीगिणादेशो ददातिर्धेति यच्छति ।
दधातिः पिबति भूस्थौ लुगघ्नानां सिचः सदा ॥ १ ॥
जिघ्रतिश्च च्छयतिश्चैव धयतिश्च श्यति : स्यति ।
लुग्वा सिचस्तु पञ्चानां परस्मैपदिना लुङि ॥ २ ॥

---

†68 हेरचङि ॥ अभ्यासात्परस्य हिनोतेर्हस्य कुत्वं स्यान्नतु चङि । हि is changed to घि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist.

69 अभ्यस्तस्यच ॥ अभ्यस्तीभविष्यतो ह्वेञ्‌ सम्प्रसारणं स्यात् । ह्वे takes सम्प्रसारण when it is to be reduplicated

a There are seven varieties of the Aorist. The augment अ is prefixed to the roots in this tense. The radical आ is dropped before the termination उस्.
† The first nine roots when Parasmaipadi take this variety necessarily some of them when Atmanepadi take the IV th or V th as they are set or Anit. The last five roots take the 1st variety optionally Their other forms are made up according to the 6th variety धे takes the 3rd Variety also

1 इ 2. P. to go. 1 (a) इ with अधि 2. P. to remember.

1.	अगाम्	अगाव	अगाम	अध्यगाम्	अध्यगाम
2.	अगाः	अगातम्	अगात	अध्यगाः	अध्यगात
3.	अगात् ‡	अगाताम्	अगुः	अध्यगात्	अध्यगुः

2 दा 3. P. to give. 3 दो 4. P. to cut. 4. दा 1. P. to give. 5 धा 3. P. to hold; to support.

1	अदाम्	अदाम	अधाम्	अधाम
2	अदाः	अदात	अधाः	अधात
3	अदात्	अदुः	अधात्	अधुः

6 पा 1. P. to drink. 7 भू 1. P. to be.

1	अपाम्	अपाम	अभूवम् ‡	अभूव	अभूम
2	अपाः	अपात	अभूः	अभूतम्	अभूत
3	अपात्	अपुः	अभूत्	अभूताम्	अभूवन् §

8 स्था 1. P. to stand. 9 घ्रा 1. P. to smell. 10 छो 4. P. to cut.

1	अस्थाम्	अस्थाव	अस्थाम	अघ्राम्	अघ्राम	अच्छाम्	अच्छाम
2	अस्थाः	अस्थातम्	अस्थात	अघ्राः	अघ्रात	अच्छाः	अच्छात
3	अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थुः	अघ्रात्	अघ्रुः	अच्छात्	अच्छुः

I गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु ॥ एभ्यः सिचो लुक् स्यात् ॥ गापाविहेणादेशपिबती गृह्येते । गा (substituted for इ 2 P and इ 2 P with अधि to remember in the Aorist इणो गा लुङि ॥ इणो गादेशः स्याल्लुङि । इण्वदिक इति वक्तव्यम् . the घु verbs (दा 3. P. Â. धा 3. P. Â दा 1. P. *to give* यच्छति, दो 4. P to cut दे 1. Â to protect and धे 1 P. to drink) पा and भू *belong to* this variety. The roots दा धा, and दे take the fourth variety in the Âtmanepada.

‡ त् may be changed to द् .

---

1. इ 1. P. to go ऐषीत् . I. (a) इ with अधि 2. A. to study अध्यगीष्ट-अध्यैष्ट 2. दा. 3. A. अदित.दे 1. A to protect.अदित. दा 2 P. *to cut*, दै 1. P to purify. अदासीत् . 5 धा 3. A. अधित. 6 पा 2. P. to protect. अपासीत् 7 भू 1 A. to get अभविष्ट. 8 स्था 1. A. अस्थित. 9 अघ्रासीत् 10 अच्छासीत्

7 ‡ (ch. III. I. 1 a) § *Here the termination is* अन् *and not* उस् , उस् *is* added on to such roots as end in आ.

9–13 विभाषा घ्राधेट्शाच्छासः ॥ एभ्यः सिचो लुग्वा स्या त्परस्मैपदे परे ॥ These roots take this form optionally i. e. they take the forms 1. and VI. धे takes also form III.

	11 धे 1 P. to drink.		12 शो 4. P. to sharpen.		13 सो 4. P. to destroy.	
1	अधाम्	अधाम	अशाम्	अशाम	असाम्	असाम
2	अधाः	अधात	अशाः	अशात	असाः	असात
3	अधात्	अधुः	अशात्	अशुः	असात्	असुः

SECTION II.

Second variety or form *

Terminations

	Parasmaipada S	D.	P.	Atmanepada. S.	D.	P.
1st pers.	म्	व	म	इ	वहि	महि
2nd „	स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
3rd „	त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

The following are the only roots which belong to this variety.

ख्यातायती ससर्ति हृ कान्तौ शक्नोति शक्यति ।
उच् मुच् वक्तिः सिचि थान्ता लुन्थतिः पततिस्तथा ॥ १ ॥
दान्ताः क्लिद्श्विद् मदि मिदो विन्दतिः शद्सदि स्विदः ।
ऋधिक्रुधौ क्षुधिगृधी राधेः शुध्यति सिध्यति ॥ २ ॥
आप्कुपौ गुप्यतिडिपि दृप् रुप् टिम्पति लुप्यति ।
लुम्पतिः सर्पति. पान्ता. क्षुभ्यतिस्तुभ्यतिर्नभि. ॥ ३ ॥
लुभ्यतिश्च भकारान्ता मान्ताः क्लाम्यति क्षाम्यति ।
गमि स्तमि दमिभ्रमी शाम्यतिः श्राम्यतिः समि : ॥ ४ ॥
शान्ता. पञ्च वृशिनशी भृशि भ्रंश्यति वृश्यति ।
तुष्यति तृष्यति दुष. पिनष्टिः पुष्यति मुषिः ॥ ५ ॥
रिष रुष् वेवेष्टि भागे तु व्युष्यतिश्च शिनष् शुषि ।

11 अधासीत् , अदधात् 12 अशासीत् 13 असासीत् .

* This variety is Parasmaipadi, but the seven roots viz. कृ with सम् ख्या, वच् , अस् , 4 with any preposition, लिप् , सिच् , and ह्वे take this variety even when these are Atmanepadi The last three when Atmanepadi take also form IV अलिप्त, असिक्त, अह्वास्त.

प्रयासात्ती श्लिपिर्ह्वय सान्ता अस्याति कुस्याति ॥ ६ ॥
घमिजसी तसिदसी वस्यति विस् वुसी व्युसिः
मस्मुसी यस् वस्यातिश्च तुस्यतिः शास्तिद्रुह्याति ॥ ७ ॥
मुह्यातिः स्निह्यतिः स्नुहि लुङ्यङ्किरणा सदा ।
नशाशीतिश्च धातूना परस्मैपदिनामियम् ॥ ८ ॥
समियर्तिः ख्यातिवक्ती अस्यतिश्चोपसर्गयुक् ।
आत्मनेपदिनोऽपीमे ह्वयतिर्लिपिसिञ्चती ॥ ९ ॥
त्रयो विभाषयाऽङ्वन्त आत्मनेपदिनो यदा ।
आत्मनेपदिनामेवं सह्याङ्किरणा लुङि ॥ १० ॥

1. ख्या 2. P. Â ‡ (the substitute of चक्ष्)

1.	अख्यम्†	अख्याव	अख्याम	अख्ये	अख्यावहि	अख्यामहि
2.	अख्यः	अख्यतम्	अख्यत	अख्यथा.	अख्येथाम्	अख्यध्वम्
3.	अख्यत्	अख्यताम्	अख्यन्	अख्यत	अख्येताम्	अख्यन्त

2 ऋ 3. P. to go. 3. सृ 3. P. to go.

1.	आरम्	आराव	आराम	समारे‡	समारावहि	समारामहि	असरम्
2.	आरः	आरतम्	आरत	समारथाः	समारेथाम्	समारध्वम्	असरः
3	आरत्	आरताम्	आरन्	समारत	समारेताम्	समारन्त	असरत्

4. ह्वे 1. P. Â. to emulate, to sound, to call, to challenge.

1.	अह्वम् ī	अह्वाव	अह्वाम	अह्वे	अह्वावहि	अह्वामहि

† (ch III 5 25 + and 31), page 80

1, ‡ (see ch III 5 15)

2 ऋ + म् । अ is added to the roots in this variety before the termi-
nations ऋ + अ + म् , this अ is weak ऋदृशोऽङि गुण ॥ ऋवर्णान्ताना दृशेश्च गुणः
स्याद्ङि ॥ (a) The roots which end in ऋ (short or long) and दृश् take
Guna before this अ, अरम् । आडजादीनाम् ॥ अजादीनामाट् स्याल्लुङादिषु । अटोऽ
पवाद । (b) आ is prefixed to such roots as begin with a vowel in the
Imperfect Aorist and Conditional, आरम् । आर + अ + व (ch) अतो दीर्घो यञि
अतोऽङ्गस्य दीर्घ स्याद्यञादौ सार्वधातुके परे । The short vowel अ, terminating
base is lengthened when followed by any conjugational termination begin-
ning with a semi vowel a nasal or the letter ह्, झ्, or म्, आराव, आराम

‡ (ch XIII I 17)

2. अहृ॒:	अहृ॒तम्	अहृ॒त	अहृ॒थाः	अहृ॒याम्	अहृ॒ध्वम्
3. अहृ॒त्	अहृ॒ताम्	अहृ॒न्	अहृ॒त	अहृ॒ताम्	अहृ॒न्त

	5. शक् 5 P. 6 शक् 4 P. Â. to be able. to endure.	7 उच् 4. P. to collect.	8 मुच् 6 P. Â. to release.
1. अशकम्	अशकाम	औचम्	अमुचम्
2. अशकः	अशकत	औचः	अमुचः
3. अशकत्	अशकन्	औचत्	अमुचत्

9 वच् 2. P. (also the substitute of ब्रू 2 P. Â.) to speak.

1. अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
2. अवोचः	अवोचतम्	अवोचत	अवोचथाः	अवोचेथाम्	अवोचध्वम्
3. अवोचत्	अवोचताम्	अवोचन्	अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त

10 सिच् 6. P. Â. to sprinkle.		11 लुट् 4 P. to roll on the ground; to churn	12 पत् 1. P. to fall.	13 क्लिद् 4. P. to be wet.
1. असिचम्	असिचे	अलुटम्	अपप्तम्	अक्लिदम्
2. असिच.	असिचथा.	अलुटः	अपप्तः	अक्लिदः
3. असिचत्	असिचत	अलुटत्	अपप्तत्	अक्लिदत्

2 ऋ 1 P आर्षीत् 3 सृ 1 P. असार्षीत् 4 ह्वे 1 A अह्वत, अह्वास्त 6 शक 4 A. अशक्त अशकिष्ट 8 मुच 6. A अमुक्त 10 U अमूमुचत्-त, 9 वच् 10 U and 1 P अवीवचत्-त, अवाक्षीत् 10 सिच 6 A असिक्त 11 लुट् 1 P To charn, to roll अलोटीत् 1 A. To offence. अलुटत्-अलोटिष्ट 6 P अलुटीत् 12 पत् 4. A अपतिष्ट

7 आ + उचम् । आटश्च । आटोऽचि परे पूर्वपरयोर्वृद्धिरेकादेश: स्यात् । Vridhi is substituted for the prefix आ [आट्) together with the vowel which follows it, औचम् .

The radical vowels do not take Guna or Vridhi before the affix अ as it is weak

9 वच उम् । वच उमागम स्यादङि परे । वच् takes the medial augment उ before the affix अ

12 पत पुम् ॥ पत पुमागम स्यादङि परे । पत् requires the medieal augment प् (पुम)

	14 क्ष्विद् 4. P. to be unctuous; to liberate.	15 मद् 4. P. to rejoice.	16 मिद् 4. P. to liquefy.	17 विद् 6. P. Â. to obtain.	18 शद् 1. 6. P. (ch. II) 1. 43.
1.	अक्ष्विदम्	अमदम्	अमिदम्	अविदम्	अशदम्
2.	अक्ष्विदः	अमदः	अमिदः	अविदः	अशदः
3.	अक्ष्विदत्	अमदत्	अमिदत्	अविदत्	अशदत्

	19 सद् I. 6. P (ch II 1. 44.)	20 स्विद् 4. P to perspire.	21 ऋध् 4. P. to prosper.	22 क्रुध् 4. P. to be angry.	23 क्षुध् 4. P. to be hungry.
1.	असदम्	अस्विदम्	आर्धम्	अक्रुधम्	अक्षुधम्
2.	असदः	अस्विदः	आर्ध.	अक्रुधः	अक्षुधः
3.	असदत्	अस्विदत्	आर्धत्	अक्रुधत्	अक्षुधत्

	24 गृध् 4. P. to be greedy.	25 रध् 4. P. to kill, to finish	26 शुध् 4 P. to purify.	27 सिध् 4. P to accomplish.	28 आप् 5. P. and 1. P. to pervade.
1.	अगृधम्	अरधम्	अशुधम्	असिधम्	आपम्
2.	अगृधः	अरधः	अशुधः	असिधः	आपः
3.	अगृधत्	अरधत्	अशुधत्	असिधत्	आपत्

	29 कुप् 4. P to be angry	30 गुप् 4 P to be confused.	31 डिप् 4. P. to throw.	32 युप् 4. P. to perplex.
1.	अकुपम्	अगुपम्	अडिपम्	अयुपम्

10 U to go अपीपतत्-त, अपपतत्-त 1 P अपतीत्-अपातीत्. 14 क्ष्विद् 1 P अ-
क्ष्वेदीत् 1 A अक्ष्विदत्-अक्ष्वेदिष्ट 15 मद् 10 A अमीमदत 16 मिद् 1 A अमिदत्-
अमेदिष्ट 1 U To kill अमेदीत्-अमेदिष्ट 17 विद् 6 A अवित्त-अवेदिष्ट 2 P अ-
वेदीत् 4 A and 7 A अवित्त 10 A अवीविदत 19 सद् 10 U and 1 P
असीसदत्-त, असदत् 20 स्विद् 1 A अस्विदत्-अस्वेदिष्ट. 21 ऋध् 5 P आर्धीत्
27 सिध् 1 P to go असेधीत् 1 P To do an auspicious thing असैत्सीत् अ
सेधीत् 28 आप् 1 A आप्त 10 U आपिपत्-त 29 कुप् 10 U अचूकु
पत्-त 30 गुप् 1 P अगोपायीत् अगोपीत्-अगौप्सीत् 1 A To censure अजुगुपिष्ट
10 U अजूगुपत्-त 31 डिप् 10 A To collect अडीडिपत्-त 10 U अडीडिपत-त

25 अरध्+अम्—अरन्धम् by 54, page 38, by 52, page 83 अरधम्, न् being dropped,

		अडिप	अयुप·
2. अकुप	अगुप	अडिपत्	अयुपत्
3. अकुपत्	अगुपत्		

33 रुप् 4 P to confound.	34 लिप् 6 P Â to increase, to smear		35 लुप् 4 P to disturb Â	36 लुप् 6 P. to cut.
1. अरुपम्	अलिपम्	अलिपे	अलुपम्	अलुपम्
2. अरुप	अलिप	अलिपथा	अलुप	अलुप
3. अरुपत्	अलिपत्	अलिपत	अलुपत्	अलुपत्

37 सुप् 1 P to move	38 क्षुभ् 4 P to be agitated	39 तुभ् 4 P. to kill	40 नभ् 4. P. to kill
1. असुपम्	अक्षुभम्	अतुभम्	अनभम्
2. असुप	अक्षुभ	अतुभ	अनभ
3 असुपत्	अक्षुभत्	अतुभत्	अनभत्

41 लुभ् 4 P to covet	42 क्लम् 4 P to be weary	43 क्षम् 4 P to endure	44 गम् 1 P. to go
1. अलुभम्	अक्लमम्	अक्षमम्	अगमम्
2. अलुभ	अक्लम	अक्षम	अगम
3. अलुभत्	अक्लमत्	अक्षमत्	अगमत्

45 तम् 4 P to desire, to be distressed	46 दम् 4 P to tame	47 भ्रम् 4 P to be unsteady	48 शम् 4 P. to be pacified.
1. अतमम्	अदमम्	अभ्रमम्	अशमम्
2. अतम	अदम	अभ्रम	अशम
3 अतमत्	अदमत्	अभ्रमत्	अशमत्

49 श्रम् 4 P to be fatigued, to perform acts of austere devotion	50 मम 4 P to change form	51 कृश् 4 P to make thin
1. अश्रमम्	असमम्	अकृशम्

---

4 लिप् 6 A अलिप्त ... लुप् 6 A अलुप्त 38 क्षुभ् 1 A अक्षुभ[illegible] ... अक्षोभिष्ट 1 P अक्षोभीत ... तुभ् 1 A अतुभत् अतोभिष्ट ... 9 P अतोभीत् 40 नभ् 1 A अनभत् अनभिष्ट ... 1 अनभत् अनाभीत् 41 लुभ् 1 [illegible] ... 4 गम् 1 P अगमीत् ... and 6 P अलोभीत् ... क्षम् 1 A अक्षंस्त अक्षमिष्ट ... 4 ... सम् 1 P अश्रमीत् [illegible]

. अश्रमः	असमः	अक्रुशः	अनशः
. अश्रमत्	असमत्	अक्रुशत्	अनशत्

	52 नश् 4. P.	53 भृश् 4. P.	54 भ्रंश् 4. P.	55 वृश् 4. P.	56 तुप् 4. P.
	to perish.	to fall.	to fall down.	to choose.	to be satisfied.
1.	अनशम्	अभृशम्	अभ्रशम्	अवृशम्	अतुपम्
2.	अनशः	अभृशः	अभ्रशः	अवृशः	अतुपः
3.	अनशत्	अभृशत्	अभ्रशत्	अवृशत्	अतुपत्

	57 तृप् 4. P.	58 दुप् 4. P.	59 पिप् 7. P.	60 पुप् 4 P.
	to be thirsty.	to spoil.	to grind.	to nourish.
1.	अतृपम्	अदुपम्	अपिपम्	अपुपम्
2.	अतृपः	अदुपः	अपिपः	अपुपः
3.	अतृपन्	अदुपत्	अपिपत्	अपुपत्

	61 मुप् 4. P.	62 रिप् 4. P.	63 रुप् 4. P.	64 विप् 3 P.	65 वुप् 1. P.
	to steal.	to kill	to kill.	to pervade.	to divide.
1.	अमुपम्	अरिपम्	अरुपम्	अविपम्	अवुपम्
2	अमुपः	अरिप.	अरुपः	अविपः	अवुपः
3.	अमुपत्	अरिपत्	अरुपत्	अविपत्	अवुपत्

48 शम् 10 A. अशीशमत. 50 सम् 1. P To be composed असमीत् 54 भ्रश् 1.. A, अभ्रशत्——अभ्रशिट 60 पुप् 1 P. अपोपीत् 9 P अपोपीत्. 10 U अपूपुपत् त. 61 मुप् 9 P अमोपीत. 62. रिप् 1. P अरेपीत् 63 रुप् 1 P अरोपीत, 10 U अरूरुपत्-न्त 64 विष् 3. A अविक्षत. 1 P to sprinkle अवेपीत्-अविक्षत 9 P.अविक्षत्

54. अनिदितां हल उपधायाः क्ङिति ॥ इ इत्येतदित्सञ्ज्ञक येषा नास्ति तेषा हलन्ताना मङ्गानामुपधाया नस्य लोपः स्यात्किति ङिति च प्रत्यये परे । न्, penultimate of a root, which ends in a consonant and is not marked with a mute इ (टुनदि, लवि, लुठि &c, is dropped when the root is followed by the weak terminations generally.

61 A various reading for मुस् according to आत्रेय "राघवस्यामुष कान्ताम्" इति भट्टिकाव्ये प्रयोगश्च ।

	66 व्युष् 4 P. to divide	67 शिष् 7. P to separate	68 शुष् 4. P. to dry.	69 श्लिष् 4 P. to adhere, to cling to.	70 हृष् 4 P. to rejoice.
1.	अव्युषम्	अशिषम्	अशुषम्	अश्लिषम्	अहृषम्
2.	अव्युषः	अशिषः	अशुषः	अश्लिषः	अहृषः
3.	अव्युषत्	अशिषत्	अशुषत्	अश्लिषत्	अहृषत्

71 अस् 4. P. to throw.

1. आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम	पर्यास्थे*	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
2. आस्थः	आस्थतम्	आस्थत	पर्यास्थथाः	पर्यास्थेथाम्	पर्यास्थध्वम्
3. आस्थत्	आस्थताम्	आस्थन्	पर्यास्थत	पर्यास्थेताम्	पर्यास्थन्त

	72 कुस् 4. P to embrace.	73 घस् 1. P. to eat.	74 जस् 4 P. to liberate.	75 तस् 4. P. to perish	76 दस् 4. P. to loose.
1.	अकुसम्	अघसम्	अजसम्	अतसम्	अदसम्
2.	अकुसः	अघसः	अजसः	अतसः	अदस.
3.	अकुसत्	अघसत्	अजसत्	अतसत्	अदसत्

	77 बस् 4 P. to be straight.	78 बिस् 4 P. to direct.	79 बुस् 4. P. to divide.	80 व्युस् 4 P to divide.	81 मस् 4. P. to change form.	82 मुस् 4 P. to cut
1.	अबसम्	अबिसम्	अबुसम्	अव्युसम्	अमसम्	अमुसम्
2.	अबसः	अबिसः	अबुसः	अव्युसः	अमसः	अमुस.
3.	अबसत्	अबिसत्	अबुसत्	अव्युसत्	अमसत्	अमुसत्

	83 यस् 4. P. to strive.	84 वस् 4. P. to be straight, to fix.	85 वुस् 4 P. to throw.	86 शास् 2 P to govern
1.	अयसम्	अवसम्	अवुसम्	अशिषम्
2.	अयसः	अवसः	अवुसः	अशिषः
3.	अयसत्	अवसत्	अवुसत्	अशिषत्

66 व्युष् 4 P. To burn अव्योषीत् 67 शिष् 1 P To kill अशेषीत्-अशिक्षत् 1 P. to leave a residue. अशिक्षत् 10 U अशीशिषत्-त 69 श्लिष् 4 P to embrace. अश्लिक्षत् 1 P. To burn अश्लेषीत्. 10 U. अशिश्लिषत्-त 70 हृष् 1 P अहर्षीत् 74 जस् 1. P अजसीत्-अजासीत् 10 U. अजीजसत्-त 76 दस 10 A. अदादसत 84 वस् 1 P अवात्सीत् 2 A अवसिष्ट 10 U To dwell अवीवसत्-त. 10 U To love, to cut to take away अवीवसत्-त 86 शास् with आ आशास्ते

71 अस्यतेस्थुक् । अस्यतेस्थुगागम स्यादङि परे । अस् takes थ् before affix अ, it takes Atmanepada in this variety * cb XXI I 32

87 दुह् 4. P. to seek; to kill.	88 मुह् 4. P. to be foolish.	89 स्निह् 4. P. to love.	90 स्नुह् 4 P. to vomit.
1. अद्रुहम्	अमुहम्	अस्निहम्	अस्नुहम्
2. अद्रुहः	अमुहः	अस्निहः	अस्नुहः
3. अद्रुहत्	अमुहत्	अस्निहत्	अस्नुहत्

No. II * श्वयति जीर्यति म्रुचि ग्लुचि ग्लुञ्चि मुचि ग्लुचः ॥
रिणक्तिश्च विनक्तिश्च चान्ता स्वष्टौ च शुच्यति ॥ १ ॥
नेनेक्तिश्च पुनक्तिश्च वेवेक्ति स्फोटती च्युतिः ॥
च्योततिश्च जुतिः श्चोतश्चुतिर्दान्ताः क्षुदिश्छिदिः ॥ २ ॥
तृणत्तिश्च तृणत्तिश्च बुन्दतिश्च भिदी रुदिः ॥
स्कन्दतिर्धावतिश्चैव रुणद्धिश्च तृपिर्दृपिः ॥ ३ ॥
स्तभ्नाति स्तम्नोति दशि घोषति क्रुध्यती उहिः ॥
तोहति दोंहतिर्बृहि श्वत्वारिंशदियं लुङि ॥ ४ ॥
विभाषयाऽङ्किरणा परस्मैपदिनी यदा ॥

1 श्वि 1. P. to go; to swell. 2 जॄ 4. P. to be old.

1. अश्वम्	अशिश्वियम् †	अश्वयिषम् ‡	अजरम्	अजारिषम्
2. अश्वः	अशिश्वियः	अश्वयीः	अजरः	अजारीः
3. अश्वत्	अशिश्वियत्	अश्वयीत्	अजरत्	अजारीत्

	3 म्रुच् 1. P. to steal.	4 ग्लुच् 1. P. to steal.	5 ग्लुञ्च् 1. P. to go.	6 मुच् 1. P. to obstruct.	7 म्लुच् 1. P. to go
1.	"	"	"	"	"
2.	"	"	"	"	"
3.	अम्रुचत् / अम्रोचीत्	अग्लुचत् / अग्लोचीत्	अग्लुचत् / अग्लुञ्चीत्	अमुचत् / अम्रोचीत्	अम्लुचत् / अम्लोचीत्

85 शास इदङ् हलो ॥ शास उपधाया इत्स्यादङि हलादौ किति ङिति च प्रत्यये परे । शास् substitutes इ for its penultimate vowel आ before the affix अ and before such weak terminations as begin with a consonant, अशिषम्.
शासिवसिघसीनाञ्च ॥ इण्कुभ्या परस्यैषा सस्य षः स्यात् । ष् is substituted for the ending स् of these roots when it is preceded by इ or उ (short or long) or a letter of the guttural class, अशिषम्, ऊषुः, जक्षुः,

89 स्निह् 10. U. असिष्णिहत्-त.

† (Sect. III. 159) ‡ Sect. V. 2),

* These roots belong to this variety optionally, they take the other fourth or fifth variety according as they are anit or set.

8 रिच् 7. P. Â. to purge	9 विच् 7. P. Â. to separate	10 शुच् 4 P Â. to be wet.	11 निज् 3 P. Â. to cleanse	12 युज् 7 P. Â. to join.
3 अरिचत् अरैक्षीत् अरिक्त	अविचत् अवैक्षीत् अविक्त	अशुचत् अशोचीत् अशोचिष्ट	अनिजत् अनैक्षीत् अनिक्त	अयुजत् अयौक्षीत् अयुक्त

13 विज् 3 P. Â. to separte	14 स्फुट् 1. P to divide.	15 चुत् 1 P to sprinkle	16 च्युत् 1 P. to sprinkle	17 जुत् 1. P, to drop, to distil.
3. अविजत् अवैक्षीत् अविक्त	अस्फुटत् अस्फोटीत्	अचुतत् अचोतीत्	अच्युतत् अच्योतीत्	अजुतत् अजोतीत्

18 श्चुत् 1 P to drop	19 श्च्युत् 1 P to drop, to distil	20 क्षुद् 7 P Â to pound	21 छिद् 7 P. Â to cut.	22 छृद् 7 P to shine, to Play.
3. अश्चुतत् अश्चोतीत्	अश्च्युतत् अश्च्योतीत्	अक्षुदत् अक्षौत्सीत् अक्षुत्त	अच्छिदत् अच्छैत्सीत् अच्छित्त	अच्छृदत् अच्छर्दीत् अच्छर्दिष्ट

---

2 जृ 1 P and 9 P अजारीत्, 10 U अजीजरत्-त 8 रिच् 1 P अरेकीत् 10 U अरीरिचत्-त 10 शुच् 1 P अशोचीत् 12 युज् 1 P अयौक्षीत् 4 A अयुक्त 10 U अयूयुजत्-त 13 विज् with उद् 6 A उदविजिष्ट 7 P अविजीत् 14 स्फुट् 1 A अस्फोटिष्ट 6 P अस्फुटीत् 10 U अपुस्फुटत्-त 17 जुत् 1 A अजोतिष्ट 22 छृद् 1 P अच्छर्दीत् 10 U अचिच्छृदत्-त, अचच्छर्दत्-त

---

1 श्वयतेर ॥ श्वयतेरिकारस्याकार स्यादङि । परस्मम् । श्वि substitutes अ for its final vowel before the affix अ

2 (Sect. II 2 a).

5 (No I 54)

16 Bopadeva adds this verb चुत् (चुतिर्)

17 Maitreya notices, as a different reading जुत् जुतिर् to shine

23 तृद् 7 P. Â. to kill, to disregard	24 बुन्द् 1. P. Â. to know.	25 भिद् 7. P. Â. to break,	26 रुद् 2. P. to cry	27 स्कन्द् 1. P. to go, to be dry.
3 अतृदत्	अबुदत्	अभिदत्	अरुदत्	अस्कदत्
अतर्दीत्-	अबुन्दीत्	अभैत्सीत्-	अरोदीत्	अस्कान्त्सीत्
अतर्दिष्ट	अबुन्दिष्ट	अभित्त		

28 बुध् 1 P. Â. to know	29 रुध् 7. P. Â. to obstruct.	30 तृप् 4. P. to satisfy; to be satisfied			
3. अबुधत्	अरुधत्	अतृपम्	अत्राप्सम्	अतार्प्सम्*	अतर्पिषम्
अबोधीत्-	अरौत्सीत्-	अतृपः	अत्राप्सीः-	अतार्प्सीः	अतर्पीः
अबोधिष्ट	अरुद्ध	अतृपत्	अत्राप्सीत्	अतार्प्सीत्	अतर्पीत्-

31 दृप् 4 P. to rejoice, to be proud			32 स्तम्भ् 5 P 33 स्तम्भ् 9. P to obstruct.	
1. अदृपम्	अद्राप्सम् अदार्प्सम्‡	अदर्पिषम्	अस्तभम्	अस्तम्भिषम्
2. अदृपः	अद्राप्सीः-अदार्प्सीः	अदर्पीः	अस्तभः	अस्तम्भीः
3. अदृपत्	अद्राप्सीत्-अदार्प्सीत्	अदर्पीत्	अस्तभत्	अस्तम्भीत्,

34. दृश् 1. P. to see.	35 घुष् 1 P to do any act except manifest sentiment by sound (according to some it signifies sound).	36. प्लुष् 4. P. to burn.
3 अदर्शत्	अघुषत्	अप्लुषत्
अद्राक्षीत्	अघोषीत्	अप्लोषीत्

28 बुध् 4 A अबुद्ध-अबोधि. 29 रुध् with अनु 4 A अन्वरुद्ध 30 तृप् 1 P, 5 P, 6 P अतर्पीत् 10 U अतीतृपत् त,अततर्पत् त 31 दृप् 1 P. and 6 P अदर्पीत् 10 U अदीदृपत्-त, अददर्पत्-त 32—33 स्तम्भ् 1 A अस्तम्भिष्ट 35 घुष् 1 A अघोषिष्ट 10 U. अजूघुषत्-त 36 प्लुष् 9 P अप्लोषीत्.

30 -31 तृप् and दृप् are optionally set, they take, therefore, the forms IV and V *† (note 57 ¶ page 55)

32 (No 1 52)

34 No 1 2 a) 35 Also घुष् 1 P (optionally belonging to the tenth class) to aver, to manifest sentiment by sound ‡

37 उह् 1. P. to kill. 38 तुह् 1. P. to kill. 39 दुह् 1. P. to kill. 43 वृह् 1. P. to grow; to sound.

3. औहत् औहीत् | अतुहत् अतोहीत् | अदुहत् अदोहीत् | अवृहत् अवर्हीत्

NO. III* रुचि घुटि रुटि लुटो लोठते द्युति वृत् श्वितः ॥
क्ष्विदते मेदते स्यन्दिः स्वेदतेच वृधिः शृधिः ॥ १ ॥
कल्पते क्षुभ् तुभि नभः शोभते स्रंभते भ्रंशिः ॥
भ्रांशि ध्वंसी भ्रंसि स्रंसी रुचादिः पञ्चविंशति. ॥ २ ॥
आत्मनेपदिनी नित्यं लुङि त्वेषा विभाषया ॥
अङं परस्मैपदिनी मजस्यन्यत्र सिच्यती ॥ ३ ॥

1 रुच् 1. A. to shine; to be pleased. 2 घुट् 1. A. to return. 3 रुट् 1. A. to oppose. 4 लुट् 1 A. to oppose. 5 लुठ् 1. A. to oppose.

3. अरुचत् अरोचिष्ट | अघुटत् अघोटिष्ट | अरुटत् अरोटिष्ट | अलुटत् अलोटिष्ट | अलुठत् अलोठिष्ट

6 द्युत् 1. A. to shine. 7 वृत् 1. A. to be. 8 श्वित् 1. A. to be white. 9 क्ष्विद् 1. A. (to be unctuous; to quit; to be deluded).

3. अद्युतत् अद्योतिष्ट | अवृतत् अवर्तिष्ट | अश्वितत् अश्वेतिष्ट | अक्ष्विदत् अक्ष्वेदिष्ट

10 मिद् 1. Â. to 11 स्यन्द् 1. Â. 12 स्विद् 1. Â. to 13 वृध् 1. Â.

---

39 दुह् 2. U. अधुक्षत्-त; अदुग्ध. 40 वृह् 1. P. अवर्हीत्. 6. P. to work. अवर्हीत्-अवृक्षत्.

2 घुट् 6. P. to strike against अघुटीत्. 3 रुट् 10 U. अरूरुटत्-त. 4 लुट् 1. P. अलोटीत्. 4 P. अलुटत् 6. P. अलुटीत् 10 U अलूलुटत्-त. 5 लुठ् 1. P. अलोठीत् 6. P. अलुठीत्. 7 वृत् 1. P अवर्तीत् 4 A. अवर्तिष्ट 10. U. अवीवृतत् त. 9 क्ष्विद्. 4 P. अक्ष्विदत्.

---

* All these roots are Âtmanepadi, but when they take this form they are conjugated in the Parasmaipada. In the Âtmanepada they will take the fourth or fifth form according as they are anit or set.

11 * and 15 † The roots स्यन्द् and कृप् are optionally set, they, therefore, take the forth and fifth forms.

be unctuous	to sprinkle	be unctuous; to quite; to be deluded)	to go, to increase.
3 अमिदत् अमेदिष्ट	अस्यदत् अस्यादिन्ष्ट *अस्यन्त	अश्विदत् अश्वेदिष्ट	अवृधत् अवर्धिष्ट
14 शृध् 1. Â to fart	15 कृप् 1 Â to be able	16 क्षुभ 1 Â. to be confused.	17 तुभ् 1 Â. to kill
३. अशृधत् अशर्धिष्ट	अकृपत् अकल्पिष्ट अकॢप्त †	अक्षुभत् अक्षोभिष्ट	अतुभत् अतोभिष्ट.
18 नभ् 1 Â to kill; not to be.	19 शुभ् 1 Â. to shine	20 स्रंभ् 1 Â. to trust.	21 भ्रश् 1. Â. to fall down.
3. अनभत् अनभिष्ट	अशुभत् अशोभिष्ट	अस्रभत् अस्रंभिष्ट	अभ्रशत् अभ्रशिष्ट
22 भ्रश् 1 Â. to fall down.	23 ध्वंस् 1 Â. to fall, to go	24 भ्रस् 1 Â. to fall down.	25 स्रंस् 1 Â. to fall down
3. अभ्रशत् अभ्रंशिष्ट	अध्वसत् अध्वंसिष्ट	अभ्रसत् अभ्रंसिष्ट	अस्रसत् अस्रंसिष्ट

SECTION III,

† Third or Reduplicated form

Terminations

10 मिद् 1 U अमेदीत्-अमेदिष्ट 4 P अमिदत्. 12 श्विद् 4 P अश्विदत् 13 वृध् 1 P अवर्धीत् 10 U अवावृधत्-त, अववर्धत्-त 14 शृध् 1 P अशर्धीत् 1 U अशर्धीत्-अशर्धिष्ट 10 U अशीशृधत् त अशशर्धत् त 16 क्षुभ 4 P अक्षुभत् 9 P अक्षोभीत् 17 तुभ् 4 P अतुभत् 9 P अतोभीत् 18 नभ् 4 P अनभत् 9 P अनभीत् अनाभीत् 19 शुभ 1 P अशोभीत् 22 भ्रश 4 P अभ्रशत्.

† णिश्रिद्रुस्रुभ्यः कर्तरि चङ् ॥ ण्यन्तात् श्र्यादिभ्यश्च च्लेश्चङ्स्यात्कर्त्रर्थे लुङि परे ।
(a) विभाषा धेट्श्व्योः ॥ आभ्यां च्लेश्चङ् वा स्यात्कर्तृवाचिनि लुङि परे । (b) Roots in अय् (i. e. causals roots of the tenth class, certain denominatives and the root कम्) and the primitive verbs श्रि, द्रु, and स्रु if expressing the agent, take this form necessarily and the two roots धे and श्वि take it optionally.

	Par.			Âtm		
	S.	D.	P.	S	D.	P.
1 st. pers.	म्	व	म	इ	वहि	महि
2 nd. ,,	स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
3 rd ,,	त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

खन् 1 P Â. to dig (caus. खानयति ते).

1. अचीखनम्	अचीखनाव	अचीखनाम	अचीखने	अचीखनावहि अचीखनामहि
2. अचीखनः	अचीखनतम्	अचीखनत	अचीखनथा·	अचीखनेथाम् अचीखनध्वम्
3. अचीखनत्	अचीखनताम्	अचीखनन्	अचीखनत	अचीखनेताम् अचीखनन्त

I खानि + अ । (a) णेरनिटि ॥ अनिडादावार्धधातुके परे णेर्लोप स्यात् । इ is dropped before an Ârdhadhātuka affix which is destitute of the intermediate इ, here अ is destitute of इ, since its initial is not a consonant (note°° page 44)खान् + अ।(b) णौ चङ्युपधाया ह्रस्व ॥चङ्परे णौ यदङ्ग तस्योपधाया ह्रस्व स्यात्। A short vowel is substituted for the penultimate long one खन् + अ । (c) चङि ॥ चङि परेऽनभ्यासस्य धातोरवयवस्य प्रथमस्यैकाचो द्वस्त । अजादेस्तु द्वितीयस्यैकाच । The root is reduplicated in this variety, if it begins with a vowel, its second letter is reduplicated चखन् + अ । (d) सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे ॥ चङ्परे णौ यदङ्ग तस्य योऽभ्यासो लघुपरस्तस्य सनीव कार्यं स्यात् । णावग्लोपेऽसति । A reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodially short, shall be treated like the one in the Desiderative (i e shall have such changes as the reduplicative syllable in the Desiderative undergoes, those changes have been explained in the following three Sutras सन्यत , ओ पुयण्* and स्रवतिशृणोति°) if a vowel has not been expunged from the root (for the farther explanation of this see rule 50) (e) सन्यत ॥अभ्यासस्यात इकारः स्यात्सनि । इ is substituted for अ in the reduplicative syllable before the स् of the Desiderative चिखन् + अ । (f) दीर्घो लघो ॥ चङ्परे णौ यदङ्ग तस्य लघुपरस्य लघो रभ्यासस्य दीर्घ स्यात् । चङ्परे णावग्लोपेऽसति । A long vowel is substituted for the short one in the reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodially short if a vowel has not been expunged from the root. चिखन् + अ, अ is prefixed to the root and the terminations are appended to it अचीखनत्-त

2 दण्ड् 10 P. Â. to Punish.		3. त्रप् 1. Â (caus त्रपयति-ते) to be ashamed.		4 अश् 9 P. (caus. आशयति) to eat	
1. अददण्डम्	अददण्डे	अतित्रपम्	अतित्रपे	आशिशम्	आशिशाम
2. अददण्ड	अददण्डथाः	अतित्रप	अतित्रपथाः	आशिश	आशिशत
3. अददण्डत्	अददण्डत	अतित्रपत्	अतित्रपत	आशिशत्	आशिशन्

5. उन्द् 7. P. (उन्दयति ते) to be wet		6 पू 1 Â. (caus. पावयति ते) to purify		7 नु 2 P नावयति-ते) to praise	
1 औन्दिदम्	औन्दिदे	अपीपवम्	अपीपवे	अनूनवम्	अनूनवे
2. औन्दिद	औन्दिदथाः	अपीपव	अपीपवथाः	अनूनव	अनूनवथाः
3 औन्दिदत्	औन्दिदत	अपीपवत्	अपीपवत	अनूनवत्	अनूनवत

8 स्रु 1. P. (स्रावयति) to go.	9 श्रु 1 P (श्रावयति ते) to hear.	10 द्रु 1 P (द्रावयति) to go
1 असिस्रवम्-असुस्रवम्	अशिश्रवम् अशुश्रवम्	अदिद्रवम् अदुद्रवम्
2. असिस्रव -असुस्रव	अशिश्रव -अशुश्रव	अदिद्रव अदुद्रव
3. असिस्रवत् असुस्रवत्	अशिश्रवत् अशुश्रवत्	अदिद्रवत् अदुद्रवत्

---

2 The reduplicative syllable द is not changed to दि as it is followed by द which is not prosodially short

3 ति is not changed to ती, because it is prosodially long

4—5 अ शि + अ—अशि + अ आशिशि + अ (ch III 5 6 a b) अशिश् + अ—अशिशत् उन्दि + अ—उन्दिदि + अ—उन्दिद् + अ—औन्दिदत् When a root begins with a vowel, the shortening of the penultimate long vowel takes place *before the reduplication which the root must undergo before* ई *is dropped*

6 ओः पुयण्ज्यपरे ॥ सनि परे यदङ्गं तदवयवाभ्यासोकारस्येत्त्वं स्यात्पवर्गयण्जकारेष्ववर्णपरेषु परतः ॥ Before the स् of the Desiderative इ is substituted for उ in the reduplicative syllable provided a labial consonant, a semivowel or ज followed by अ or आ be immediately subsequent to उ (see I d सन्वल्लघुनि॰ the Des of the causal of पू is पिपावयिषति, पुपू + अय् + इ + स पुपावयिषति = पिपावयिषति) अबीभवत्, अमीमवत्, अयीयवत्, अरीरवत्, अलीलवत्, अजीजवत्

7 Here उ in the reduplicative syllable is retained as it is not immediately followed by any labial consonant a semivowel or ज &c

8 स्रवतिशृणोतिद्रवतिप्रवतिप्लवतिच्यवतीनां वा ॥ एषामभ्यासोकारस्येत्त्वं वा स्यात्सन्यवर्णपरे धात्वक्षरे परे ॥ Before the affix स् these roots substitute इ optionally for उ, *in the reduplicative syllable, if followed by any letter containing* अ or आ

11 प्रु 1. Â. (प्रावयति) to go.	12 प्लु 1 Â. (प्लावयति-ते) to go	13 च्यु 1 Â. च्यावयति-ते) to go.
1. अपिप्रवम्-अपुप्रवम्	अपिप्लवम्-अपुप्लवम्	अचिच्यवम्-अचुच्यवम्
2. अपिप्रवः-अपुप्रवः	अपिप्लव.-अपुप्लव·	अचिच्यवः-अचुच्यवः
3. अपिप्रवत्-अपुप्रवत्	अपिप्लवत्-अपुप्लवत्	अचिच्यवत्-अचुच्यवत्

14 भ्राज् 1. Â. (भ्राजयति-ते) to shine.	15 भास 1. Â. (भासयति-ते) to shine.	16 भाष् 1. Â. (भाषयति-ते) to speak.
1. अबिभ्रजम्-अबभ्राजम्	अबीभसम्-अबभासम्	अबीभषम्-अबभाषम्
2. अबिभ्रज·-अबभ्राज·	अबीभसः-अबभासः	अबीभष·-अबभाषः
3. अबिभ्रजत्-अबभ्राजत्	अबीभसत्-अबभासत्	अबीभषत् अबभाषत्

17 दीप् 4 Â. (दीपयति ते) to lighten.	18 जीव् 1. P. (जीवयति-ते) to live.	19 मील् 1. P. (मीलयति-ते) to wink; to close the eye-lids.
1. अदीदिपम्-अदिदीपम्	अजीजिवम्-अजिजीवम्	अमीमिलम्-अमिमीलम्
2. अदीदिपः-अदिदीपः	अजीजिव.-अजिजीवः	अमीमिलः-अमिमीलः
3. अदीदिपत्-अदिदीपत्	अजीजिवत्-अजिजीवत्	अमीमिलत्-अमिमीलत्

20 पीड् 10 P. Â. (पीडयति-ते) to vex.	21 कण् 1. P. to sound (काणयति-ते) 10 P· Â. to wink.	22 रण् 1. P. to sound. (राणयति-ते)
1. अपीपिडम् अपिपीडम्	अचीकणम्-अचकाणम्	अरीरणम्-अरराणम्
2. अपीपिडः अपिपीड·	अचीकणः-अचकाणः	अरीरणः-अरराणः
3. अपीपिडत् अपिपीडत्	अचीकणत्-अचकाणत्	अरीरणत्-अरराणत्

14–20 भ्राजभासभाषदीपजीवमीलपीडामन्यतरस्याम् ॥ एषामुपधायाह्रस्वो वा स्याच्चङ्परे णौ These roots shorten their penultimate vowel optionally in this variety.

21–23 काण्यादीनांचेति वक्तव्यम् These also do the same

काणे राणे श्वणा श्राणे भाणे हेठे लोटे रपि ॥ ण्यन्तस्य भाष्यकारेण काण्यादित्व प्रकीर्तितम् ॥ १ ॥ बोधिन्यासकृता लोटिर्लोपि वाणिश्च हुायिना ॥ महिता. पूर्वमुक्ताश्च काण्यादौ परिकीर्तिता ॥ २ ॥ दुर्गश्चाणिं च काण्यादिं मन्यते शाकटायन ॥ लोडित्येवंमतेऽत्र धातवो द्वादश स्मृता. ॥ ३ ॥

माधवीयधातुवृत्तिः

23 श्रण् 10 P. Â to give. (विश्राणयति-ते)	24 भण् 1.P. to sound (भाणयति-ते)	25 हेठ् 1. Â. to hinder(हेठयति-ते)
1. अशिश्रणम्-अशश्राणम्	अबीभणम्-अबभाणम्	1. अजीहिठम्-अजिहेठम्
2. अशिश्रण:-अशश्राण:	अबीभण:-अबभाण:	2. अजीहिठ:-अजिहेठ:
3. अशिश्रणत्-अशश्राणत्	अबीभणत्-अबभाणत्	3. अजीहिठत्-अजिहेठत्

26 लुप् 6. P. Â. to cut (लोपयति-ते)	27 लुट् 1. P to churn.	28 लप् 1. P. to speak.
1. अलूलुपम्-अलुलोपम्	अलूलुटम्-अलुलोटम्	अलीलपम्-अललापम्
2. अलूलुप:-अलुलोप:	अलूलुट:-अलुलोट:	अलीलप:-अललाप:
3. अलूलुपत्-अलुलोपत्	अलूलुटत्-अलुलोटत्	अलीलपत्-अललापत्

29 वण् 1. P. to sound. (वाणयति-ते)	30 ह्वे 1. P. Â. to challenge; to call. (ह्वाययति-ते)	31 चण् 1. P. to move; to hurt (चाणयति-ते)
1. अवीवणम्-अववाणम्	अजूहवम्-अजुहावम्	अचीचणम्-अचचाणम्
2. अवीवण:-अववाण:	अजूहव:-अजुहाव:	अचीचण:-अचचाण:
3. अवीवणत्-अववाणत्	अजूहवत्-अजुहावत्	अचीचणत्-अचचाणत्

32 लुठ् 1. P. to strike.	33 पा 1. P. (पाययति-ते) to drink.	34 स्था 1.P. (स्थापयति-ते) to stand.	35 घ्रा 1. P. (घ्रापयति-ते) to smell.
1. अलूलुठम्-अलुलोठम्	अपीप्यम्	अतिष्ठिपम्	अजिघ्रिपम्-अजिघ्रपम्
2. अलूलुठ:-अलुलोठ:	अपीप्य:	अतिष्ठिप:	अजिघ्रिप:-अजिघ्रप:
3. अलूलुठत्-अलुलोठत्	अपीप्यत्	अतिष्ठिपत्	अजिघ्रिपत्-अजिघ्रपत्

---

30 ह्वः संप्रसारणम् ॥ सन्परे चङ्परे च णौ ह्वः सम्प्रसारणं स्यात् ॥ ह्वे takes संप्रसारण in the causal Desiderative and in this variety; हु + इ + अ + जुहु + इ + अ-जुहावि + अ-जुहाव् + अ-जुहव् + अ-जूहव् + अ-अजूहवत् (ch. IX.106).

31 चण् 1. P, to give (Ch. VIII II. 34) is मित्; but according to बोपदेव it is optionally मित् in the senses of 'moving' and 'hurting' Thus it has two forms as in the text if it signify to hurt or move.

33 लोपः पिबतेरीच्चाभ्यासस्य ॥ पिबतेरुपधाया लोपः स्यादभ्यासस्येदन्तादेशश्च चङ्परे णौ ॥ The root पा 'to drink' drops its penultimate vowel and adds ई to the reduplicative syllable; पाय्- पय्- पप्य्- पीप्य्- अपीप्यत्.

36 स्मृ 1. P. (स्मारयति-ते) to remember.	37 दृ 9. P. (दारयति-ते) to tear.	38 त्वर् 1. Â. (त्वरयति-ते) to make haste.	39 प्रथ् 10 P. Â. (प्राथयति-ते) 1. Â. (प्रथयति-ते) to be famous.
1. असस्मरम्	अददरम्	अतत्वरम्	अपप्रथम्
2. असस्मरः	अददरः	अतत्वरः	अपप्रथः
3. असस्मरत्	अददरत्	अतत्वरत्	अपप्रथत्

40 म्रद् 1. Â. (म्रदयति-ते) to grind.	41 स्तृ 9. P. Â. (स्तारयति-ते) to cover.	42 स्पश् 1.P. Â. (स्पाशयति ते) to obstruct; to touch. 10. Â. (स्पाशयते) to take; to unite.
1. अमम्रदम्	अतस्तरम्	अपस्पशम्
2. अमम्रदः	अतस्तरः	अपस्पशः
3. अमम्रदत्	अतस्तरत्	अपस्पशत्

43 वेष्ट् 1. Â. to surround (वेष्टयति-ते) अववेष्टत्-अविवेष्टत्

44 चेष्ट् 1. Â. to perform functions; to be busy (चेष्टयति-ते) अचचेष्टत्-अचिचेष्टत्.

45 स्वप् 2. P. to sleep (स्वापयति ते) असूषुपत्.

---

34 तिष्ठतेरित् ॥ 35 जिघ्रतेर्वा ॥ जिघ्रतेरुपधाया इदादेशः स्याच्चङ्परे णौ । जिघ्रेस्तुवा । इ is necessarily substituted for the penultimate vowel of स्था and optionally for that of the root घ्रा.

36—42 अत्स्मृदृत्वरप्रथम्रदस्तॄस्पशाम् एषामभ्यासस्यात्वं स्याच्चङ्परे णौ । इत्वापवादः । अ, in the reduplicative syllable, is preserved in the case of these roots, स्मृ. in the sense of 'to remember with tenderness' forms its causal स्मारयति-ते (ch VIII 2 46)

37 (ch VIII. 2 47.)

43 विभाषा वेष्टिचेष्ट्योः ॥ वेष्टिचेष्ट्योरभ्यासस्यात्वं वा स्याच्चङ्परे णौ ॥ अ is optionally substituted for the vowel of the reduplicative syllable of the verbs वेष्ट् and चेष्ट्

45 स्वापेश्चङि ॥ ण्यन्तस्य स्वापेश्चङि संप्रसारणं स्यात् 47 णौ च संश्चङोः ॥ सन्चङोः परयोर्णौ संप्रसारणं वा स्यात्, स्वप् takes संप्रसारण in this form and शि optionally in this variety and the causal ऍ८१८ure.

46 श्वि 1. P to go, to grow (श्वाययति-ते) अशूशवत् अशिश्वयत्.
47 वृत् I Â. to be (वर्तयति ते) अवीवृतत्-अववर्तत्.
48 पृथ् 10. P. Â. to throw (पर्थयति-ते) अपीपृथत्-अपपर्थत्.
49 कृत् ,, to celebrate (कीर्तयति ते) अचीकृतत्-अचिकीर्तत्.
50 कथ् ,, to tell (कथयति ते) अचकथत्.
51 गण् ,, to count (गणयति-ते) अजीगणत्-अजगणत्.
52 वर् ,, to desire (वरयति ते) अववरत्
53 शठ् ,, to speak ill or well (शठयति-ते) अशशठत्.
54 श्वठ् ,, to speak ill or well (श्वठयति-ते) अशश्वठत्.
55 पट } ,, to string (पटयति ते, वटयति-ते) अपपटत्-अववटत्
56 वट् }
57 रह् ,, to abandon (रहयति ते) अररहत्.

---

46 उर्ऋत् ॥ उपधाया ऋवर्णस्य स्थाने ऋत्स्याद्वा चङ्परे णौ ॥ Roots that have penultimate ऋ short or long preserve ऋ (short) optionally in this variety.

49 (a) उपधायाश्च। धातोरुपधाभूतस्य ॠत इत्स्यात ॥ इ is substituted for the penultimate ॠ (if there be no occasion for Guna or Vriddhi), कि (b) उरण्रपर (ऋइत्यस्यस्थाने जायमानोऽण् रेफपर स्यात्) when अ, इ or उ is substituted for ऋ (short or long) र् is subjoined किर्त् (c) उपधायाञ्च (ch II I I) कीर्त् कीर्तयति

50—148 The root कथ् and others following it do not end in a consonant as is exhibited here but in अ These roots are written in the Dhatupatha as कथ, गण, स्पृह, सार &c and are called अदन्त Before the इ of the tenth class causals and a few denominatives (for instance मालयति) the ending vowel is dropped, कथ + इ + अ—कथ् + इ + अ—कथ् + अ—अचकथ् + अ Now the vowel अ in the reduplicative syllable च, is not changed to इ, since the ending vowel अ is expunged from the root कथ (see I d. if a vowel has not been expunged from the root)

+ These roots do not take Guna or Vriddhi as they are supposed to retain their अ even after it is expunged for example कथ् which being supposed to end in अ has no penultimate अ and hence does not take Vriddhi Similarly, स्पृह् having no penultimate short vowel does not take Guna स्पृहयति

51 ईच्गण ॥ गणेरभ्यासस्य ईत्स्याच्चादच्च चङ्परे णौ ॥ The root गण् takes ई or अ in the reduplicative syllable

5856.

58 स्तन् } to thunder (स्तनयति-ते, गदयति-ते) अतस्तनत्;
59 गद् } ,, अजगदत्.
60 पत् ,, to go (पतयति-ते) अपपतत्.
61 पष् ,, (without a preposition) to go (पषयति-ते) अपपषत्.
62 स्वर् ,, to blame (स्वरयति-ते) असस्वरत्.
63 रच् ,, to compose; to work (रचयति-ते) अररचत्.
64 कल् ,, to go; to count. (कलयति-ते) अचकलत्.
65 चह् ,, to be wicked; to cheat. (चहयति-ते) अचचहत्.
66 मह् ,, to worship (महयति-ते) अममहत्.
67 सार् } to be weak (सारयति-ते; कृपयति-ते; श्रथयति-ते.)
68 कृप् } ,, अससारत्. अचकृपत्. अशश्रथत्.
69 श्रथ् }
70 स्पृह् ,, to wish (स्पृहयति-ते) अपस्पृहत्.
71 भाम् ,, to be angry. (भामयति-ते) अबभामत्.
72 सूच् ,, to give information; to espy (सूचयति-ते) असुसूचत्.
73 खेट् ,, to eat (खेटयति-ते) अचिखेटत्.
74 खेड् } ,, to eat (खेडयति-ते; खोटयति-ते) अचिखेडत्. अचुखोटत्
75 खोट् }
76 क्षोट् ,, to throw; to send (क्षोटयति-ते) अचुक्षोटत्.
77 गोम् ,, to smear; to anoint (गोमयति-ते) अजुगोमत्.
78 कुमार् ,, to play (कुमारयति-ते) अचुकुमारत्.
79 शील् ,, to repeat; to study (शीलयति-ते) अशिशीलत्.
80 साम् ,, to conciliate; to pacify. (सामयति-ते) अससामत्.

---

60 According to some, this root is not अदन्त, they form पातयति-ते अपीपतत् त

67 सार+इ+अ सार्+इ+अ—सार्+अ. This being one of the अदन्त verbs, is supposed to retain its अ even after it is dropped, consequently it has no vowel for its penultimate but र्. अससारत् See note + rule 50.

80 There is another root साम् of the same import which forms असीषमत्.

81 वेल् } to count declare the time (वेलयति-ते. काल्यति-ते)
82 काल् } „ अविवेलत्. अचकालत्.
83 पल्यूल् „ to cut, to purify (पल्यूलयति-ते) अपपल्यूलत्
84 वात् „ to be happy; to serve to go. (वातयति-ते) अववातत्
85 गवेष् „ to search (गवेषयति-ते) अजगवेषत्.
86 वास् „ to perfume (वासयति-ते) अववासत्
87 निवास् „ to cover (निवासयति-ते) अनिनिवासत्.
88 भाज् „ to separate (भाजयति-ते) अबभाजत्
89 सभाज् „ to please; to see; to serve (सभाजयति-ते) अससभाजत्.
90 ऊन् „ to deduct or lessen (ऊनयति-ते) औननत्.
91 ध्वन् „ to sound (ध्वनयति ते) अदध्वनत्.
92 कूट् „ to give pain; to burn; to invite (कूटयति-ते) अचुकूटत्.

93 सङ्केत् } to invite; to counsel or advice (सङ्केतयति-ते
94 ग्राम् } „ ग्रामयति ते) अससङ्केतत्. अजग्रामत्.
95 कुण् or कूण् to converse with; to invite; to counsel; to contract (कुणयति-ते कूणयति-ते) अचुकुणत्. अचुकूणत्-त.
96 गुण् „ to converse with; to counsel (गुणयति ते) अजुगुणत्.
97 केत् „ to call; to advise (केतयति ते) अचिकेतत्.
98 स्तेन् „ to steal (स्तेनयति ते) अतिस्तेनत्.
99 पद् „ 10. Â. to go (पदयते) अपपदत.
100 गृह् „ to take (गृहयते) अजगृहत.
101 मृग् „ to seek (मृगयते) अममृगत.
102 कुह् „ to surprise (कुहयते) अचुकुहत.
103 शूर् } „ to be valiant (शूरयते. वीरयते) अशुशूरत. अविवीरत.
104 वीर् }
105 स्थूल् „ to increase; to fatten (स्थूलयते) अतुस्थूलत.
106 अर्थ „ to ask or beg (अर्थयते) आर्तथत.
107 सत्र् „ to spread (सत्रयते) अससत्रत.
108 गर्व „ to be proud (गर्वयते) अजगर्वत.

109 सूत्र् „ 10 P. Â. to surround (सूत्रयति ते) असुसूत्रत्.
110 मूत्र् „ to urine, to make water (मूत्रयति-ते) अमुमूत्रत्.
111 रूक्ष् „ to be harsh (रूक्षयति-ते अरुरूक्षत्.
112 पार् } 10 P. Â. to finish. to get through (पारयति-ते. तीरयति-ते) अपपारत्. अतितीरत्.
113 तीर् }
114 पुट् „ to be in contact with, to string (पुटयति-ते) अपुपुटत्.

115 धेक् „ to see (धेकयति ते) अदिधेकत्.
116 कत्र् } „ to loosen; to slacken (कत्रयति-ते. कर्तयति-ते) अचकत्रत्; अचकर्तत्.
117 कर्त् }
118 बष्क् „ to see (बष्कयति ते) अबबष्कत्.
119 चित्र् „ to paint: to see a wonderful sight (चित्रयति ते) अचिचित्रत्-त

120 अंस् „ to divide (अंसयति-ते) आंससत्.
121 वट् „ to separate (वटयति-ते) अववटत्.
122 लज् „ to shine (लजयति-ते) अललजत्.
123 मिश्र् „ to mix., to combine (मिश्रयति-ते) अमिमिश्रत्.
124 सग्राम् 10. Â. to fight (सग्रामयते) अससंग्रमत.
125 स्तोम् 10. P. Â. to praise (स्तोमयति ते) अतुस्तोमत्.
126 छिद्र् „ to perforate (छिद्रयति ते) अचिच्छिद्रत्.
127 कर्ण् „ to bore (कर्णयति ते) अचकर्णत्.
128 अन्ध् „ to be blind (अन्धयति-ते) आन्दधत्.
129 दण्ड् „ to fine (दण्डयति ते) अददण्डत्.
130 अङ्क् „ to go: to mark (अङ्कयति-ते) आञ्चकत्.
131 अङ्ग् „ to go; to mark (अङ्गयति ते) आञ्जगत्.
132 सुख् „ to make happy (सुखयति ते) असुसुखत्
133 दुःख् „ to give pain (दुःखयति-ते) अदुदुःखत्.

121—122 some read वण्ट् and लञ्ज् (ch VII. 107 and 108) अववण्टत् अललञ्जत्.

134 रस ,, to taste, to love (रसयति ते) अररसत्.
135 व्यय ,, to expend (व्यययति ते) अवव्ययत्.
136 रूप् ,, to form, to express form (रूपयति ते) अरुरूपत्
137 छेद ,, divide (छेदयति ते) अचिच्छेदत्
138 छद् 10. P. Â to conceal. (छदयति ते) अचच्छदत
139 लाभ् ,, to throw, to direct (लाभयति ते) अललाभत्
140 व्रण ,, to wound (व्रणयति-ते) अवव्रणत्.
141 वर्ण् ,, to colour, to spread, to praise (वर्णयति ते) अववर्णत्
142 पर्ण् ,, to make or be green (पर्णयति ते) अपपर्णत्
143 निष्क् ,, to see (निष्कयति ते) अनिनिष्कत
144 क्षप् ,, to throw, to direct (क्षपयति-ते) अचक्षपत्.
145 वस् ,, to dwell (वसयति ते) अववसत
146 तुत्थ् ,, to cover (तुत्थयति ते) अतुतुत्थत
147 प्रेङ्खोल् ,, to swing (प्रेङ्खोलयति ते) अपिप्रेङ्खोलत
148 आन्दोल् ,, to swing (आन्दोलयति ते) आन्दुदोलत
149 विडम्ब् ,, to imitate, to mock (विडम्बयति-ते) अविविडम्बत्-त व्यडडम्बत्-त.
150 अवधीर् or अव+धीर् ,, to disregard. (अवधीरयति ते) आववधीरत्-त अवादिधीरत्-त.

151 शास् ,, 2. P. (शासयति ते) to govern.
1. अशशासम्
2 अशशास
3 अशशासत्

152 लोच् 10 P Â. to see. (लोचयति ते)
अलुलोचम्
अलुलोच
अलुलोचत

151 नाग्लोपिशास्वृदिताम् ॥ अग्लोपिनां शास्तेः ऋदितां च उपधाया ह्रस्वो न स्याच्चङ्परे णौ । The roots in which a vowel has been expunged the root शास् and the verbs which are distinguished by a mute ऋ (ch XIV) do not shorten their penultimate vowel in this variety लोच and चकास् are marked with ऋ The vowel आ in शास् is dropped, hence the penultimate vowel is not shortened.

153 चकास् 2. P. to shine. (चकासयति-ते)
154 हि 5. P. to go or increase. (हाययति-ते)
155 मालयति. (from माला)

	153		154	155
1.	अचीचकासम् अचचकासम् †		अजीहयम्	अममालम्
2.	अचीचकास -अचचकास		अजीहय:	अममाल:
3.	अचीचकासत् अचचकासत्		अजीहयत्	अममालत्

156 कम् 1. Â. to wish. 157 श्रि 1. P. Â. to serve.

	156		157	
1	अचीकमे‡	अचकमे*	अशिश्रियम्	अशिश्रिये
2.	अचीकमथा:	अचकमथा:	अशिश्रिय	अशिश्रियथा:
3.	अचीकमत	अचकमत	अशिश्रियत्	अशिश्रियत

158 द्रु 1. P. to go. 159 स्रु 1. P. to go. 160 धे 1. P to drink. 161 श्वि 1. P. to go, to grow

	158	159	160	161
1.	अदुद्रुवम्	असुस्रुवम्	अदधम्	अशिश्वियम्
2	अदुद्रुव	असुस्रुव	अदध	अशिश्विय.
3	अदुद्रुवत्	असुस्रुवत्	अदधत्	अशिश्वियत्

SECTION IV.

§ Fourth variety or form.

Terminations.

	Par.			Atm.	
1. सम्	स्व	स्म	सि	स्वहि	स्महि
2 सी	स्तम्	स्त	स्था:	साथाम्	ध्वम्
3 सीत्	स्ताम्	सु	स्त	साताम्	सत

160 धे 1 P. अधात्-अधासीत्. 161 श्वि 1 P अश्वत्-अश्वयीत्

153 † According to some the च in the reduplicative syllable must not be changed to इ as the root, having a mute क has not its penultimate vowel made short. 154 ch III 3 64.
‡ 156 ch III 3. 14 a.
* कमेश्चङ्ग्वक्तव्य‍ B When कम् does not take अङ् it assumes this variety in the primitive form and not the fifth as it should.
§ Anit roots take the fourth form necessarily, provided that they do not belong to the forms I II III VI and VII.

1 क्शा (the substitute of चक्ष्)

1. अक्शासि अक्शास्वहि अक्शास्महि
2. अक्शास्थाः अक्शासाथाम् अक्शाध्वम्
3. अक्शास्त अक्शासाताम् अक्शासत

2 गा I. A. to go.

अगासि अगास्वहि अगास्महि
अगास्थाः अगासाथाम् अगाध्वम्
अगास्त अगासाताम् अगासत

3. ज्ञा 9. A. to know.

1. अज्ञासि अज्ञास्वहि अज्ञास्महि
2. अज्ञास्थाः अज्ञासाथाम् अज्ञाध्वम्
3. अज्ञास्त अज्ञासाताम् अज्ञासत

4. दा. 3. A. to give.

अदिषि अदिष्वहि अदिष्महि
अदिथाः अदिषाथाम् अदिढ्वम्
अदित अदिषाताम् अदिषत

5. धा. 3 A. to hold; or to maintain; to give.

1. अधिषि अधिष्वहि अधिष्महि
. अधिथाः अधिषाथाम् अधिढ्वम्
. अधित अधिषाताम् अधिषत

6. मा. 3. A; 4. A. to measure.

अमासि अमास्वहि अमास्महि
अमास्था अमासाथाम् अमाध्वम्
अमास्त अमासाताम् अमासत

7 स्था. 1. A. to stand.

. अस्थिषि अस्थिष्वहि अस्थिष्महि
2. अस्थिथाः अस्थिषाथाम् अस्थिढ्वम्
3. अस्थित अस्थिषाताम् अस्थिषत

8. हा 3. A. to go.

अहासि अहास्वहि अहास्महि
अहास्थाः अहासाथाम् अहाध्वम्
अहास्त अहासाताम् अहासत

9. इ 1. P. to go.

1. ऐषम् ऐष्व ऐष्म
2. ऐषीः ऐष्टम् ऐष्ट
3. ऐषीत् ऐष्टाम् ऐषुः

---

1 क्शा. P. अक्शासीत् 2 गा. 3. P. अगासीत्. 3 ज्ञा 9 P. अज्ञासीत् 4 दा 3. P. अदात् 5. धा 3 P. अधात् 6. मा 2. P. अमासीत् 7. स्था I. P. अस्थात्. 8 हा 3 P. अहासीत्. 9 इ 2. P. अगात्

4, 5, 7. स्थाघ्वोरिच्च ॥ अनयोरिदादेशः स्यात् सिचि कित्स्यात्मने । स्था and घु verbs (ch. IV. I. I.) substitute इ for their final vowel in the Atmanepada. This इ is weak.

9 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ॥ इगन्ताङ्गस्य वृद्धिः स्यात्परस्मैपदपरे सिचि । In the Parasmaipada forms of the fourth variety the ending इ, उ and ऋ take Vriddhi substitute.

10. इ with अधि 2. A. to study.

1. अध्यगीषि / अध्येषि	अध्यगीष्वहि / अध्यैष्वहि	अध्यगीष्महि / अध्यैष्महि
2. अध्यगीष्ठा: / अध्यष्ठाः	अध्यगीषाथाम् / अध्येषाथाम्	अध्यगीढ्वम् / अध्येढ्वम्
3. अध्यगीष्ट / अध्येष्ट	अध्यगीषाताम् / अध्येषाताम्	अध्यगीषत / अध्यैषत

11. चि 5. P. A. to collect

Parasmaipada			Atmanepada.		
1. अचैषम्	अचैष्व	अचैष्म	अचेषि†	अचेष्वहि	अचेष्महि
2. अचैषी:	अचैष्टम्	अचैष्ट	अचेष्ठा:	अचेषाथाम्	अचेढ्वम्
3. अचैषीत्	अचैष्टाम्	अचैषु:	अचेष्ट	अचेषाताम्	अचेषत

12 मि 5. A. to throw. 13. नी 1. P. A. to lead.

			Parasmaipada		
1. अमासि	अमास्वहि	अमास्महि	अनैषम्	अनैष्व	अनैष्म
2. अमास्थाः	अमासाथाम्	अमाध्वम्	अनैषी:	अनैष्टम्	अनैष्ट
3. अमास्त	अमासाताम्	अमासत	अनैषीत्	अनैष्टाम्	अनैषुः

---

10 इ with अधि 2 P अध्यगात् 12 मि 5 P अमासीत्

---

10 विभाषा लुङ् लृङो ॥ इणो गाङ् वा स्यात्। (a) गा is optionally substituted for इ with अधि in the Aorist and the Conditional. अध्यगा+सि। गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित् । गाङादेशात्कुटादिभ्यश्च परेऽञ्णित प्रत्यया ङित्त स्यु । (b) All terminations subjoined to the substitute गा and to the कुटादि verbs are weak except those of the causals. The termination अ of the first and third pers. sing. Perfect and the affix ञ्णित्. घुमास्थागापाजहातिसां हलि ॥ एषामात ईत्स्याद्धलादौ क्ङित्यार्धधातुके। (c) ई is substituted for the final vowel of the घु verbs मा स्था, गा, पा हा and सो before the consonantal weak terminations अध्यगीषि

11 Roots ending in ई except इ 2 P, इ with अधि 2 P, श्रि and श्वि should be similarly conjugated in the Aorist.

† In the Atmanepada fourth variety the ending इ or उ short or long takes Guna.

*12 (cha. III. 5. 46-47.)

*13 Roots ending in long ई except डी, दी, री, and शी should be similarly conjugated in the Aorist.

Atm.			14. दी 4. A. to perish.		
1. अनेषि	अनेष्वहि	अनेष्महि	अदासि	अदास्वहि	अदास्महि
2. अनेष्ठाः	अनेषाथाम्	अनेढ्वम्	अदास्थाः	अदासाथाम्	अदाध्वम्
3. अनेष्ट	अनेषाताम्	अनेषत	अदास्त	अदासाताम्	अदासत

15. मी 9. A. to kill.			16. ली 9. P. to adhere to.		
1. अमासि	अमास्वहि	अमास्महि	अलैषम्	अलैष्व	अलैष्म
2. अमास्थाः	अमासाथाम्	अमाध्वम्	अलैषीः	अलैष्टम्	अलैष्ट
3. अमास्त	अमासाताम्	अमासत	अलैषीत्	अलैष्टाम्	अलैषुः

16. ली 4. A. to adhere to.

1. अलासि / अलेषि	अलास्वहि / अलेष्वहि	अलास्महि / अलेष्महि
2. अलास्थाः / अलेष्ठाः	अलासाथाम् / अलेषाथाम्	अलाध्वम् / अलेढ्वम्
3. अलास्त / अलेष्ट	अलासाताम् / अलेषाताम्	अलासत / अलेषत

17. श्रु 1. P. to hear; to listen; to obey.			17. श्रु with सम् 1. A.		
1. अश्रौषम्	अश्रौष्व	अश्रौष्म	समश्रोषि	समश्रोष्वहि	समश्रोष्महि
2. अश्रौषीः	अश्रौष्टम्	अश्रौष्ट	समश्रोष्ठाः	समश्रोषाथाम्	समश्रोढ्वम्
3. अश्रौषीत्	अश्रौष्टाम्	अश्रौषुः	समश्रोष्ट	समश्रोषाताम्	समश्रोषत

18. सु 1. P. 2. P. to permit; to possess power.			18. षु 5. A.		
1. असौषम्	असौष्व	असौष्म	असोषि	असोष्वहि	असोष्महि
2. असौषीः	असौष्टम्	असौष्ट	असोष्ठाः	असोषाथाम्	असोढ्वम्
3. असौषीत्	असौष्टाम्	असौषुः	असोष्ट	असोषाताम्	असोषत

---

15 मी 9. P. अमासीत्. 16 ली 9. P. अलासीत्. 18 सु 1. P. असावीत्, 18 षु 5. P. असावीत्.

14—15 (chap. III 5. 46-47)
16 (cha III. 5. 50)

18 स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु ॥ एभ्यः सिच इट् स्यात्परस्मैपदेषु । The roots स्तु, षु and धू take the fifth form in the Parasmaipada; i. e. they take the form IV. in the Âtmanepada; अस्तावीत्; असावीत्. अधावीत्-अधविष्ट. (धू is

19. स्तु 2. A to praise.			20. स्नु with प्र 2. A. to distil, to ooze.		
1. अस्तोषि	अस्तोष्वहि	अस्तोष्महि	प्रास्नोषि	प्रास्नोष्वहि	प्रास्नोष्महि
2. अस्तोष्ठा	अस्तोषाथाम्	अस्तोढ्वम्	प्रास्नोष्ठा	प्रास्नोषाथाम्	प्रास्नोढ्वम्
3. अस्तोष्ट	अस्तोषाताम्	अस्तोषत	प्रास्नोष्ट	प्रास्नोषाताम्	प्रास्नोषत

21. धू 5. A., 9. A. to shake.			22 सू 2. A. 4. A. to bring forth as a child		
1 अधोषि	अधोष्वहि	अधोष्महि	असोषि	असोष्वहि	असोष्महि
2. अधोष्ठा	अधोषाथाम्	अधोढ्वम्	असोष्ठाः	असोषाथाम्	असोढ्वम्
3. अधोष्ट	अधोषाताम्	अधोषत	असोष्ट	असोषाताम्	असोषत

23. कृ 8 P to do.			23. कृ 8. A to do.		
1. अकार्षम्	अकार्ष्व	अकार्ष्म	अकृषि *	अकृष्वहि	अकृष्महि
2. अकार्षी	अकार्ष्टम्	अकार्ष्ट	अकृथा †	अकृषाथाम्	अकृढ्वम्
3. अकार्षीत्	अकार्ष्टाम्	अकार्षु·	अकृत	अकृषाताम्	अकृषत

19 स्तु 2 P अस्तावीत् 20 स्नु 2 P अस्नावीत् 21 धू 5 P 9 P अधावीत् 5 A, 9 A. अधविष्ट 6 P अधुवीत् 1 P 1 A अधावीत्-अधविष्ट 10 P. A. अदूधुनत्-त 22 सू 2 4 A. असविष्ट, सू 6 P असावीत्

optionally set) स्तुसुधूञ्भ्य इतसूत्र पूर्वोत्तराभ्यां निर्द्दयासाहचर्यात्सुनोतेरेव ग्रहणमिति न्यासकारादय । वर्धमानस्तु साहचर्यनिरनुबन्धकपरिभाषयो रनित्यतामाश्रित्य लुग्विकरणत्वात्सौतिमपहाय सुवतिसुनोत्यार्द्धोरपाठमाह तन्मते ' असावीत् ' इतिभाव्यम् । अन्ये पातु ' असोषीत् ' इति ।

20 स्नुक्रमो रनात्मनेपदानिमित्ते ॥ स्नुक्रमे रिडागम स्यादात्मनेपदनिमित्ताभावे । स्नु and क्रम् admit the intermediate इ before an Ardhadhatuka affix beginning with any consonant except य्, provided there be no occasion for using the Atmanepada.

21 (cha IV 4 18.) 22 This root is wet.

23 *उश्च । ऋवर्णान्तात्परौ झलादौ लिङ्सिचौ कितौस्त आत्मने पदेषु परेषु । The ending ऋ short or long does not take Guna before the Atmanepada terminations of the Ben (When they do not take इ) and of this form, other ending vowels do take it.

†-ह्रस्वादङ्गात् ॥ सिचोलोप स्याज्झलि । स् is dropped when preceded by a root ending in a short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semivowel.

23 लिङ्सिचारात्मनेपदेषु । वृङ्वृञ्भ्यामृदन्ताच्च परयो लिङ्सिचो रिड्वास्यात्तङि । वृ 5 P A 9 A and all roots ending in ॠ admit इ optionally before the Atmanepada terminations of the Benedictive and Aorist. (i. e they take the fourth and fifth forms in the Atmanepada.)

24 वृ 1 A., 5. A; 9. A. to choose

1.	अवृषि	अवृष्वहि	अवृष्महि
2.	अवृथा	अवृषाथाम्	अवृढ्वम्
3.	अवृत	अवृषाताम्	अवृषत

Atm.

1.	अस्तृषि	अस्तृष्वहि	अस्तृष्महि
2.	अस्तृथा	अस्तृषाथाम्	अस्तृढ्वम्
3	अस्तृत	अस्तृषाताम्	अस्तृषत

25. स्तृ 5 P. 9. A. to cover.

Par.

अस्तार्षम्	अस्तार्ष्व	अस्तार्ष्म
अस्तार्षीः	अस्तार्ष्टम्	अस्तार्ष्ट
अस्तार्षीत्	अस्तार्ष्टाम्	अस्तार्षुः

26 स्वृ to sound, to pain 1 P

अस्वार्षम्	अस्वार्ष्व	अस्वार्ष्म
अस्वार्षीः	अस्वार्ष्टम्	अस्वार्ष्ट
अस्वार्षीत्	अस्वार्ष्टाम्	अस्वार्षुः

27 वॄ 9 A. to choose.

1.	अवूर्षि	अवूर्ष्वहि	अवूर्ष्महि
2.	अवूर्ष्ठाः	अवूर्षाथाम्	अवूर्ढ्वम्
3.	अवूर्ष्ट	अवूर्षाताम्	अवूर्षत

28 स्तॄ 9. A. to cover.

अस्तीर्षि	अस्तीर्ष्वहि	अस्तीर्ष्महि
अस्तीर्ष्ठाः	अस्तीर्षाथाम्	अस्तीर्ढ्वम्
अस्तीर्ष्ट	अस्तीर्षाताम्	अस्तीर्षत

29 दे 1. A. to protect.

1.	अदिषि	अदिष्वहि	अदिष्महि
2.	अदिथा	अदिषाथाम्	अदिध्वम्
3.	अदित	अदिषाताम्	अदिषत

30 मे 1. A. to exchange.

अमासि	अमास्वहि	अमास्महि
अमास्था.	अमासाथाम्	अमाध्वम्
अमास्त	अमासाताम्	अमासत

24 वृ 5 P अवारीत् 5 A 9 A अवरिष्ट-अवरीष्ट. वृ 1 P A अवारीत् अवरिष्ट 10 P and A अवीवरत्-अवावरत 25 स्तृ 5 A अस्तरिष्ट 26 स्वृ 1 P. अस्वारीत् 27 वॄ 9 P अवारीत् 9 A अवरिष्ट-अवरीष्ट 28 स्तॄ 9 P अस्तारीत. 9 A अस्तरिष्ट-अस्तरीष्ट.

26 ऋतश्च संयोगादेः ॥ ऋदन्तात्संयोगादेः परयोर्लिङ्सिचोरिड् वा स्यात्तङि। Roots ending in ऋ short beginning with a conjunct consonant admit इ optionally before the Atmanepada terminations of the Ben and Aorist (i e they take the fourth and fifth forms in the Atmanepada)

27 उदोष्ठ्यपूर्वस्य ॥ अङ्गावयवौष्ठ्यपूर्वो य ऋत् तदन्तस्याङ्गस्य उत् स्यात्। गुणवृद्धी परत्वादिमं बाधेते। उ is substituted for the final ॠ immediately preceded by a labial letter before weak terminations अवॄ + सि अवु + सि। रपरत्वम् (ch. IV. p. 191) र is annexed to it अवुर् + सि। हलि च। अवुर् + सि अवूर्षि

28 ॠत इद्धातोः ॥ ॠदन्तस्य धातोरङ्गस्य इत् स्यात्। इत्वोत्वाभ्यां गुणवृद्धी विप्रतिषेधेन। इ is substituted for the final ॠ if there be no occasion for Guna or Vridhi अस्तॄ + सि-अस्ति + सि। उरण् रपरः (ऋ इत्येतस्य स्थाने जायमानोऽण् रेफपरः स्यात्) when अ, इ or उ is substituted for ऋ, र is subjoined अस्तिर् + सि (हलि च) अस्तीर्षि

29 (cf. IV 1 4 5 7)

5 त्यज् 1 P. to abandon.

1. अत्याक्षम् अत्याक्ष्व अत्याक्ष्म
2. अत्याक्षीः अत्याक्तम् अत्याक्त
3. अत्याक्षीत् अत्याक्ताम् अत्याक्षुः

6 भज् 1. A. to worship.

1. अभक्षि अभक्ष्वहि अभक्ष्महि
2. अभक्था अभक्षाथाम् अभग्ध्वम्
3. अभक्त अभक्षाताम् अभक्षत

6 भज् 1. P. to worship.

अभाक्षम् अभाक्ष्व अभाक्ष्म
अभाक्षीः अभाक्तम् अभाक्त
अभाक्षीत् अभाक्ताम् अभाक्षुः

7 भञ्ज् 7. P. to break or to destroy.

अभाङ्क्षम् अभाङ्क्ष्व अभाङ्क्ष्म
अभाङ्क्षीः अभाङ्क्तम् अभाङ्क्त
अभाङ्क्षीत् अभाङ्क्ताम् अभाङ्क्षुः

8 भुज् 6. P. to bend.

1. अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म
2. अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त
3. अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः

9 भुज् 7. P. to protect; Â. to eat.

अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म
अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त
अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः
अभुक्षि अभुक्ष्वहि अभुक्ष्महि
अभुक्था. अभुक्षाथाम् अभुग्ध्वम्
अभुक्त अभुक्षाताम् अभुक्षत

10. भ्रस्ज् 6. P. A. to fry.

1. अभ्राक्षम् अभ्राक्ष्व अभ्राक्ष्म अभ्रक्षि अभ्रक्ष्वहि अभ्रक्ष्महि
अभार्क्षम् अभार्क्ष्व अभार्क्ष्म अभर्क्षि अभर्क्ष्वहि अभर्क्ष्महि
2. अभ्राक्षीः अभ्राष्टम् अभ्राष्ट अभ्रष्ठाः अभ्रक्षाथाम् अभ्रड्ढ्वम्
अभार्क्षीः अभार्ष्टम् अभार्ष्ट अभर्ष्ठाः अभर्क्षाथाम् अभर्ड्ढ्वम्
3. अभ्राक्षीत् अभ्राष्टाम् अभ्राक्षुः अभ्रष्ट अभ्रक्षाताम् अभ्रक्षत
अभार्क्षीत् अभार्ष्टाम् अभार्क्षुः अभर्ष्ट अभर्क्षाताम् अभर्क्षत

11 मज्ज् 6. P. to purify, to immerse.

1. अमाङ्क्षम् अमाङ्क्ष्व अमाङ्क्ष्म
2. अमाङ्क्षीः अमाङ्क्तम् अमाङ्क्त
3. अमाङ्क्षीत् अमाङ्क्ताम् अमाङ्क्षुः

12 यज् 1. P. A. to worship.

1.	अयाक्षम्	अयाक्ष्व	अयाक्ष्म	अयक्षि	अयक्ष्वहि	अयक्ष्महि
2.	अयाक्षीः	अयाष्टम्	अयाष्ट	अयष्ठाः	अयक्षाथाम्	अयड्ढ्वम्
3.	अयाक्षीत्	अयाष्टाम्	अयाक्षुः	अयष्ट	अयक्षाताम्	अयक्षत

13 युज् 1. P. to bind. 14 युज् 4. A. to meditate.

1.	अयौक्षम्	अयौक्ष्व	अयौक्ष्म	अयुक्षि	अयुक्ष्वहि	अयुक्ष्महि
2.	अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त	अयुक्थाः	अयुक्षाथाम्	अयुग्ध्वम्
3.	अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः	अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत

15 रुज् 6. P. to break.

1.	अरौक्षम्	अरौक्ष्व	अरौक्ष्म
2.	अरौक्षीः	अरौक्तम्	अरौक्त
3.	अरौक्षीत्	अरौक्ताम्	अरौक्षु·

16 रञ्ज् 1. P. A. 17 रञ्ज् 4. P. A. to dye; to be intent.

1.	अराङ्क्षम्	अराङ्क्ष्व	अराङ्क्ष्म	अरङ्क्षि	अरङ्क्ष्वहि	अरङ्क्ष्महि
2.	अराङ्क्षि.	अराङ्क्तम्	अराङ्क्त	अरङ्क्था	अरङ्क्षाथाम्	अरङ्ग्ध्वम्
3.	अराङ्क्षीत्	अराङ्क्ताम्	अराङ्क्षु·	अरङ्क्त	अरङ्क्षाताम्	अरङ्क्षत

18 सञ्ज् 1. P. to cling. 19 सृज् 4 A. to drop; to let loose.

1.	असाङ्क्षम्	असाङ्क्ष्व	असाङ्क्ष्म	असृक्षि	असृक्ष्वहि	असृक्ष्महि
2.	असाङ्क्षीः	असाङ्क्तम्	असाङ्क्त	असृष्ठाः	असृक्षाथाम्	असृड्ढ्वम्
3	असाङ्क्षीत्	असाङ्क्ताम्	असाङ्क्षुः	असृष्ट	असृक्षाताम्	असृक्षत

20 सृज् 6 P. to leave; to create 21 स्वञ्ज् 1. A. to embrace.

1.	अस्राक्षम्	अस्राक्ष्व	अस्राक्ष्म	अस्वङ्क्षि	अस्वङ्क्ष्वहि	अस्वङ्क्ष्महि
2.	अस्राक्षीः	अस्राष्टम्	अस्राष्ट	अस्वङ्क्थाः	अस्वङ्क्षाथाम्	अस्वङ्ग्ध्वम्
3.	अस्राक्षीत्	अस्राष्टाम्	अस्राक्षुः	अस्वङ्क्त	अस्वङ्क्षाताम्	अस्वङ्क्षत

22 खिद् 4. A. 23 खिद् 7 A. to be distressed. 24 खिद् 6 P. to strike, to be displeased

1. अखित्सि	अखित्स्वहि	अखित्स्महि	अखैत्सम्	अखैत्स्व	अखैत्स्म
2. अखित्था.	अखित्साथाम्	अखिद्ध्वम्	अखैत्सी.	अखैत्तम्	अखैत्त
3. अखित्त	अखित्साताम्	अखित्सत	अखैत्सीत्	अखैत्ताम्	अखैत्सुः

25 तुद् 6 P. A. to pain

1. अतौत्सम्	अतौत्स्व	अतौत्स्म	अतुत्सि	अतुत्स्वहि	अतुत्स्महि
2. अतौत्सी	अतौत्तम्	अतौत्त	अतुत्था.	अतुत्साथाम्	अतुद्ध्वम्
3. अतौत्सीत्	अतौत्ताम्	अतौत्सु.	अतुत्त	अतुत्साताम्	अतुत्सत

26 नुद् 6 P. A. to throw; to drive.

1. अनौत्सम्	अनौत्स्व	अनौत्स्म	अनुत्सि	अनुत्स्वहि	अनुत्स्महि
2. अनौत्सी	अनौत्तम्	अनौत्त	अनुत्था	अनुत्साथाम्	अनुद्ध्वम्
3. अनौत्सीत्	अनौत्ताम्	अनौत्सुः	अनुत्त	अनुत्साताम्	अनुत्सत

28 विद् 4. A. to be, to exist.

†27 पद् 4. A to go 29 विद् 7. A. to consider, to discuss.

1. अपत्सि	अपत्स्वहि	अपत्स्महि	अवित्सि	अवित्स्वहि	अवित्स्महि
2. अपत्था.	अपत्साथाम्	अपद्ध्वम्	अवित्था:	अवित्साथाम्	अविद्ध्वम्
3. अपादि	अपत्साताम्	अपत्सत	अवित्त	अवित्साताम्	अवित्सत

30 हद् 1. A. to discharge fæces, to void extrement. 31 बन्ध् 9. P. to bind.

1. अहत्सि	अहत्स्वहि	अहत्स्महि	अभान्त्सम्	अभान्त्स्व	अभान्त्स्म
2. अहत्था.	अहत्साथाम्	अहद्ध्वम्	अभान्त्सी.	अबान्द्धम्	अबान्द्ध
3 अहत्त	अहत्साताम्	अहत्सत	अभान्त्सीत्	अबान्द्धाम्	अभान्त्सुः

*32 बुध् 4. A. to know. 33 युध् 4. A. to fight.

1. अभुत्सि	अभुत्स्वहि	अभुत्स्महि	अयुत्सि	अयुत्स्वहि	अयुत्स्महि
2. अबुद्धा.	अभुत्साथाम्	अभुद्ध्वम्	अयुद्धा.	अयुत्साथाम्	अयुद्ध्वम्
3. अबुद्ध, अबोधि	अभुत्साताम्	अभुत्सत	अयुद्ध	अयुत्साताम्	अयुत्सत

† चिण्तपद ॥ पदश्च्लेश्चिण् स्यात्तशब्दे परे । इ is substituted for the termination त in the case of the root पद्. Its penultimate vowel is lengthened before this इ

* दीपजनबुधपूरितायिप्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ एभ्यश्च्लेश्चिण्वास्यादेकवचने तशब्देपरे । इ is optionally substituted for त in these verbs.

34 राध् 4. P. to grow. 35 राध् 5. P. to kill.			36 रुध् with अनु 4. A. to obey; to desire.		
1. अरात्सम्	अरात्स्व	अरात्स्म	अन्वरुत्सि	अन्वरुत्स्वहि	अन्वरुत्स्महि
2. अरात्सीः	अराद्धम्	अराद्ध	अन्वरुद्धाः	अन्वरुत्साथाम्	अन्वरुद्ध्वम्
3. अरात्सीत्	अराद्धाम्	अरात्सुः	अन्वरुद्ध	अन्वरुत्साताम्	अन्वरुत्सत

37 व्यध् 4. P. to strike.			38 साध् 5. P. to finish.		
1. अव्यात्सम्	अव्यात्स्व	अव्यात्स्म	असात्सम्	असात्स्व	असात्स्म
2. अव्यात्सीः	अव्याद्धम्	अव्याद्ध	असात्सीः	असाद्धम्	असाद्ध
3. अव्यात्सीत्	अव्याद्धाम्	अव्यात्सुः	असात्सीत्	असाद्धाम्	असात्सुः

39 मन् 4. A. to think.			40 आप् 1. A. to obtain		
1. अमंसि	अमंस्वहि	अमंस्महि	आप्सि	आप्स्वहि	आप्स्महि
2. अमंस्थाः	अमंसाथाम्	अमन्ध्वम्	आप्थाः	आप्साथाम्	आब्ध्वम्
3. अमस्त	अमंसाताम्	अमंसत	आप्त	आप्साताम्	आप्सत

41 क्षिप् 4 P. to throw.			42 क्षिप् 6. P. A.		
1. अक्षैप्सम्	अक्षैप्स्व	अक्षैप्स्म	अक्षिप्सि	अक्षिप्स्वहि	अक्षिप्स्महि
2. अक्षैप्सीः	अक्षैप्तम्	अक्षैप्त	अक्षिप्थाः	अक्षिप्साथाम्	अक्षिब्ध्वम्
3. अक्षैप्सीत्	अक्षैप्ताम्	अक्षैप्सुः	अक्षिप्त	अक्षिप्साताम्	अक्षिप्सत

43 छुप् 6. P. to touch.			44 तप् 1. P. to heat; to shine.		
1. अच्छौप्सम्	अच्छौप्स्व	अच्छौप्स्म	अताप्सम्	अताप्स्व	अताप्स्म
2. अच्छौप्सीः	अच्छौप्तम्	अच्छौप्त	अताप्सीः	अताप्तम्	अताप्त
3. अच्छौप्सीत्	अच्छौप्ताम्	अच्छौप्सुः	अताप्सीत्	अताप्ताम्	अताप्सुः

45 तप् 4. A. to rule			46 तिप् 1. A. to drop; to ooze.		
1. अतप्सि	अतप्स्वहि	अतप्स्महि	अतिप्सि	अतिप्स्वहि	अतिप्स्महि
2. अतप्थाः	अतप्साथाम्	अतब्ध्वम्	अतिप्थाः	अतिप्साथाम्	अतिब्ध्वम्
3. अतप्त	अतप्साताम्	अतप्सत	अतिप्त	अतिप्साताम्	अतिप्सत

47 लुप् 6. A. to cut; to break into pieces.		
1. अलुप्सि	अलुप्स्वहि	अलुप्स्महि
2. अलुप्थाः	अलुप्साथाम्	अलुब्ध्वम्
3. अलुप्त	अलुप्साताम्	अलुप्सत

48 वप् 1 P A to sow, to cut

1.	अवाप्सम्	अवाप्स्व	अवाप्स्म	अवप्सि	अवप्स्वहि	अवप्स्महि
2.	अवाप्सी	अवाप्तम्	अवाप्त	अवप्था	अवप्साथाम्	अवब्ध्वम्
3.	अवाप्सीत्	अवाप्ताम्	अवाप्सु	अवप्त	अवप्साताम्	अवप्सत

49 शप् 1. P A. 50 शप् 4 P A to curse, to blame.

1.	अशाप्सम्	अशाप्स्व	अशाप्स्म	अशप्सि	अशप्स्वहि	अशप्स्महि
2.	अशाप्सी	अशाप्तम्	अशाप्त	अशप्था	अशप्साथाम्	अशब्ध्वम्
3.	अशाप्सीत्	अशाप्ताम्	अशाप्सु	अशप्त	अशप्साताम्	अशप्सत

51 स्वप् 2 P to sleep. 52 यभ् 1 P to cohabit

1.	अस्वाप्सम्	अस्वाप्स्व	अस्वाप्स्म	अयाप्सम्	अयाप्स्व	अयाप्स्म
2.	अस्वाप्सी	अस्वाप्तम्	अस्वाप्त	अयाप्सी	अयाब्धम्	अयाब्ध
3.	अस्वाप्सीत्	अस्वाप्ताम्	अस्वाप्सु	अयाप्सीत्	अयाब्धाम्	अयाप्सु

53 रभ् 1 A to begin. 54 लभ् 1 A to get, to obtain

1.	अरप्सि	अरप्स्वहि	अरप्स्महि	अलप्सि	अलप्स्वहि	अलप्स्महि
2.	अरब्धा	अरप्साथाम्	अरब्ध्वम्	अलब्धा	अलप्साथाम्	अलब्ध्वम्
3.	अरब्ध	अरप्साताम्	अरप्सत	अलब्ध	अलप्साताम्	अलप्सत

55 क्रम् 1 A to walk

1.	अक्रंसि	अक्रंस्वहि	अक्रंस्महि
2.	अक्रंस्था	अक्रंसाथाम्	अक्रन्ध्वम्
3.	अक्रंस्त	अक्रंसाताम्	अक्रंसत

*56 गम् with सम् 1 A to go

1.	समगंसि	समगंस्वहि	समगंस्महि	समगसि	समगस्वहि	समगस्महि
2.	समगंस्था	समगंसाथाम्	समगंध्वम्	समगथा	समगसाथाम्	समगध्वम्
3.	समगंस्त	समगंसाताम्	समगंसत	समगत	समगसाताम्	समगसत

---

* वा गमः ॥ गम्धातोः परौ झलादौ लिङ्सिचौ वा कितौ स्त आत्मनेपदेषु परेषु । The Âtmanepada terminations of the Benedictive and of this variety are optionally weak in the case of the root गम्

*57 यम् 1. A. to refrain. यम् with उप to marry.

1.	उदायंसि	उदायंस्वहि	उदायंस्महि	उपायंसि‡	उपायंस्वहि	उपायंस्महि
2.	उदायथाः	उदायंसाथाम्	उदायंध्वम्	उपायंस्थाः	उपायंसाथाम्	उपायंध्वम्
3.	उदायत	उदायंसाताम्	उदायंसत	उपायंस्त	उपायंसाताम्	उपायंसत
				उपायसि	उपायस्वहि	उपायस्महि
				उपायथाः	उपायसाथाम्	उपायध्वम्
				उपायत	उपायसाताम्	उपायसत

58 रम् 1. A. to sport — 59 दंश् 1. P. to bite.

1.	अरंसि	अरंस्वहि	अरंस्महि	अदाङ्क्षम्	अदाङ्क्ष्व	अदाङ्क्ष्म
2.	अरंस्थाः	अरंसाथाम्	अरन्ध्वम्	अदाङ्क्षीः	अदांष्टम्	अदांष्ट
3.	अरंस्त	अरंसाताम्	अरंसत	अदाङ्क्षीत्	अदांष्टाम्	अदाङ्क्षुः

†60 वस् 1. P. to dwell — 61 दह् 1. P. to burn

1.	अवात्सम्	अवात्स्व	अवात्स्म	अधाक्षम्	अधाक्ष्व	अधाक्ष्म
2.	अवात्सीः	अवात्तम्	अवात्त	अधाक्षीः	अदाग्धम्	अदाग्ध
3.	अवात्सीत्	अवात्ताम्	अवात्सुः	अधाक्षीत्	अदाग्धाम्	अधाक्षुः

62 नह् 4. P. A. to tie; to bind.

1.	अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्स्म	अनत्सि	अनत्स्वहि	अनत्स्महि
2.	अनात्सीः	अनाद्धम्	अनाद्ध	अनद्धाः	अनत्साथाम्	अनद्ध्वम्
3.	अनात्सीत्	अनाद्धाम्	अनात्सुः	अनद्ध	अनत्साताम्	अनत्सत

63 वह् 1. P. A. to bear

1.	अवाक्षम्	अवाक्ष्व	अवाक्ष्म	अवाक्षि	अवक्ष्वहि	अवक्ष्महि
2.	अवाक्षीः	अवोढम्	अवोढ	अवोढाः	अवक्षाथाम्	अवोढ्वम्
3.	अवाक्षीत्	अवोढाम्	अवाक्षुः	अवोढ	अवक्षाताम्	अवक्षत

---

* यमो गन्धने ॥ सिच् नित्स्यात्। गन्धनं सूचनं परदोषाविष्करणम्। अनुनासिकलोपः यम् in the sense of 'to make known' (the faults of others) drops its nasal in the Atmanepada.

‡ विभाषोपयमने ॥ यमः सिच् किद्वा स्याद्विवाहे। यम् in the sense of 'to marry' drops its nasal optionally in the Atmanepada. It takes form VI. in the Parasmaipada.

† सः स्यार्धधातुके ॥ सस्य तः स्यात्सादावार्धधातुके। त् is substituted for the final radical स् when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with स्.

*The following anit roots ending in consonants take the fourth variety optionally.

शक्यते पञ्च चान्ताश्च तनक्तिश्च रिचिर्विचि ।
वृश्चति सिञ्चतेजान्ता निजिर्भजितिमार्ष्टिंच ॥ १ ॥
युजिर्विजि क्षुदिश्चैव छिदिर्भिदिश्चविन्दते ।
स्कन्दति स्यन्दते धान्तौ रुधिश्चसेधतिर्हते ॥ २ ॥
कृप्चगोपायतिस्तृप्य त्रपते दृप्य लिम्पते ।
क्षमतेचाश्नुते दृश् मृश् स्पृशत्यक्षति कर्षति ॥ ३ ॥
कृषिश्चतक्षतिस्त्वक्षगाहते तृहतिर्लुङि ।
अष्टात्रिंशद्धलन्तेषु सिज्येगिनी विभाषया ॥ ४

1 शक् 4 Â to endure

	S	D	P	S	D	P
1.	अशक्षि	अशक्ष्वहि	अशक्ष्महि	अशकिषि	अशकिष्वहि	अशकिष्महि
2.	अशक्था	अशक्षाथाम्	अशग्ध्वम्	अशकिष्ठा	अशकिषाथाम्	अशकिढ्वम्-
3.	अशक्त	अशक्षाताम्	अशक्षत	अशकिष्ट	अशकिषाताम्	अशकिषत

2. तञ्च् 7 P to shrink

1.	अताङ्क्षम्	अताङ्क्ष्व	अताङ्क्ष्म
2.	अताङ्क्षी	अताङ्क्तम्	अताङ्क्त
3.	अताङ्क्षीत्	अताङ्क्ताम्	अताङ्क्षु

3 रिच् 7 P Â. to perge.

1.	अरैक्षम्	अरैक्ष्व	अरैक्ष्म	अरिक्षि	अरिक्ष्वहि	अरिक्ष्महि
2.	अरैक्षी	अरैक्तम्	अरैक्त	अरिक्था	अरिक्षाथाम्	अरिग्ध्वम्
3.	अरैक्षीत्	अरैक्ताम्	अरैक्षु	अरिक्त	अरिक्षाताम्	अरिक्षत

1 शक् 4 5 P. 1 अशकन् 2 अतञ्चीत् 3 रिच् 7 P अरिचत्

*Of wet roots शक 4 P क्लिद् , विद् 6 P रध्, शम् 4 P नश् द्रुह् मुह्, स्निह्, and स्नुह् take the second variety necessarily स्यन्द्, कृप्, तृप् and दृप take the second forth and fifth varieties धू P and अञ्ज् take the fifth variety क्लिश, कुष् with निर्, विप् to sprinkle 1 P शिष् 1 P to kill, गुह्, गृह् तृह, घृड, तृह् and स्तृह् take the fifth and seventh varieties optionally The remaining roots take the fourth and fifth forms.

4. विच् 7. P. A. to divide.

अवैक्षम्	अवैक्ष्व	अवैक्ष्म	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
अवैक्षीः	अवैक्तम्	अवैक्त	अविक्थाः	अविक्षाथाम्	अविग्ध्वम्
अवैक्षीत्	अवैक्ताम्	अवैक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

5 व्रश्च् 6 P. to cut.

अव्राक्षम्	अव्राक्ष्व	अव्राक्ष्म
अव्राक्षीः	अव्राष्टम्	अव्राष्ट
अव्राक्षीत्	अव्राष्टाम्	अव्राक्षुः

6. सिच् 6. A. to sprinkle

असिक्षि	असिक्ष्वहि	असिक्ष्महि
असिक्थाः	असिक्षाथाम्	असिग्ध्वम्
असिक्त	असिक्षाताम्	असिक्षत

7 निज् 3 P. Â to purify.

1. अनैक्षम्	अनैक्ष्व	अनैक्ष्म	अनिक्षि	अनिक्ष्वहि	अनिक्ष्महि
2. अनैक्षीः	अनैक्तम्	अनैक्त	अनिक्था.	अनिक्षाथाम्	अनिग्ध्वम्
3. अनैक्षीत्	अनैक्ताम्	अनैक्षु.	अनिक्त	अनिक्षाताम्	अनिक्षत

8 मृज् 2. P. 9 मृज् 1. P. to purify.

1. अमार्क्षम्	अमार्क्ष्व	अमार्क्ष्म
2. अमार्क्षीः	अमार्ष्टम्	अमार्ष्ट
3. अमार्क्षीत्	अमार्ष्टाम्	अमार्क्षुः

10 युज् 7 P. Â. to join.

अयौक्षम्	अयौक्ष्व	अयौक्ष्म
अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त
अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः
अयुक्षि	अयुक्ष्वहि	अयुक्ष्महि
अयुक्थाः	अयुक्षाथाम्	अयुग्ध्वम्
अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत

11 विज् 3. P. Â. to divide

1. अवैक्षम्	अवैक्ष्व	अवैक्ष्म	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
2. अवैक्षीः	अवैक्तम्	अवैक्त	अविक्थाः	अविक्षाथाम्	अविग्ध्वम्
3. अवैक्षीत्	अवैक्ताम्	अवैक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

12 क्षुद् 7 P. Â. to pound.

1. अक्षौत्सम्	अक्षौत्स्व	अक्षौत्स्म	अक्षुत्सि	अक्षुत्स्वहि	अक्षुत्स्महि
2. अक्षौत्सीः	अक्षौत्तम्	अक्षौत्त	अक्षुत्थाः	अक्षुत्साथाम्	अक्षुद्ध्वम्
3. अक्षौत्सीत्	अक्षौत्ताम्	अक्षौत्सुः	अक्षुत्त	अक्षुत्साताम्	अक्षुत्सत

4 विच्-अविचत्. 5 अव्रश्चीत्. 6 सिच्-असिचत्-त. 7 निज्-अनिजत्. (8—9) मृज्-अमार्जीत्. 10 युज्-अयुजत्. 11 विज्-अविजत्. 12 क्षुद्-अक्षुदत्.

13 छिद् 7 P. Â. to cut.

1. अच्छैत्सम् अच्छैत्स्व अच्छैत्स्म अच्छित्सि अच्छित्स्वहि अच्छित्स्महि
2. अच्छैत्सीः अच्छैत्तम् अच्छैत्त अच्छित्थाः अच्छित्साथाम् अच्छिद्ध्वम्
3. अच्छैत्सीत् अच्छैत्ताम् अच्छैत्सुः अच्छित्त अच्छित्साताम् अच्छित्सत

14 भिद् 7 P. Â. to tear to pieces.

1. अभैत्सम् अभैत्स्व अभैत्स्म अभित्सि अभित्स्वहि अभित्स्महि
2. अभैत्सीः अभैत्तम् अभैत्त अभित्थाः अभित्साथाम् अभिद्ध्वम्
3. अभैत्सीत् अभैत्ताम् अभैत्सुः अभित्त अभित्साताम् अभित्सत

15 विद् 6. Â. to obtain. 16 स्कन्द् 1. P. to go, to be dry.

1. अवित्सि अवित्स्वहि अवित्स्महि अस्कान्त्सम् अस्कान्त्स्व अस्कान्त्स्म
2. अवित्थाः अवित्साथाम् अविद्ध्वम् अस्कान्त्सीः अस्कान्तम् अस्कान्त
3. अवित्त अवित्साताम् अवित्सत अस्कान्त्सीत् अस्कान्ताम् अस्कान्त्सुः

17 स्यन्द् 1. A. to go.

1. अस्यन्त्सि अस्यन्त्स्वहि अस्यन्त्स्महि
2. अस्यन्त्थाः अस्यन्त्साथाम् अस्यन्द्ध्वम्
3. अस्यन्त्त अस्यन्त्साताम् अस्यन्त्सत

18 रुध् 7. P. A. to oppose.

1. अरौत्सम् अरौत्स्व अरौत्स्म अरुत्सि अरुत्स्वहि अरुत्स्महि
2. अरौत्सीः अरौद्धम् अरौद्ध अरुद्धाः अरुत्साथाम् अरुद्ध्वम्
3. अरौत्सीत् अरौद्धाम् अरौत्सुः अरुद्ध अरुत्साताम् अरुत्सत

19 सिध् 1. P. to regulate. 20 हन् 2. A. to kill.

1. असैत्सम् असैत्स्व असैत्स्म आहसि आहस्वहि आहस्महि
2. असैत्सीः असैद्धम् असैद्ध आहथाः आहसाथाम् आहध्वम्
3. असैत्सीत् असैद्धाम् असैत्सुः आहत आहसाताम् आहसत

21 क्लृप् 1. Â to be able 22 गुप् 1. P. to protect

1. अक्लृप्सि अक्लृप्स्वहि अक्लृप्स्महि अगौप्सम् अगौप्स्व अगौप्स्म
2. अक्लृप्थाः अक्लृप्साथाम् अक्लृब्ध्वम् अगौप्सीः अगौप्तम् अगौप्त
3. अक्लृप्त अक्लृप्साताम् अक्लृप्सत अगौप्सीत् अगौप्ताम् अगौप्सुः

---

13 छिद् अच्छिदत्. 14 भिद्-अभिदत्. 15 विद्-अवेदिष्ट. विद् 6 P. अविदत्. 16 स्कन्द् अस्कदत्. 17 स्यन्द्-अस्यन्दिष्ट, अस्यदत् 18 रुध्-अरुधत्. 19 सिध्-असेधीत्. 20 हन्-अवधीत्, आवधिष्ट. 21 क्लृप्-अकल्पिष्ट; अक्लृपत्. 22 गुप् अगोपा-

23 तृप् 4 P. to please.

1.	अतार्प्सम्	अतार्प्स्व	अतार्प्स्म
	अत्राप्सम्	अत्राप्स्व	अत्राप्स्म
2.	अतार्प्सीः	अतार्प्तम्	अतार्प्त
	अत्राप्सीः	अत्राप्तम्	अत्राप्त
3.	अतार्प्सीत्	अतार्प्ताम्	अतार्प्सुः
	अत्राप्सीत्	अत्राप्ताम्	अत्राप्सुः

24 त्रप् 1 A. to be ashamed.

अत्रप्सि	अत्रप्स्वहि	अत्रप्स्महि
अत्रप्थाः	अत्रप्साथाम्	अत्रब्ध्वम्
अत्रप्त	अत्रप्साताम्	अत्रप्सत

25 दृप् 4 P to be proud.

1.	अदार्प्सम्	अदार्प्स्व	अदार्प्स्म
	अद्राप्सम्	अद्राप्स्व	अद्राप्स्म
2.	अदार्प्सीः	अदार्प्तम्	अदार्प्त
	अद्राप्सीः	अद्राप्तम्	अद्राप्त
3.	अदार्प्सीत्	अदार्प्ताम्	अदार्प्सुः
	अद्राप्सीत्	अद्राप्ताम्	अद्राप्सुः

26 लिप् 6. Â to smear.

अलिप्सि	अलिप्स्वहि	अलिप्स्महि
अलिप्थाः	अलिप्साथाम्	अलिब्ध्वम्
अलिप्त	अलिप्साताम्	अलिप्सत

27 क्षम् 1. Â. to endure.

1.	अक्षंसि	अक्षंस्वहि	अक्षंस्महि
2.	अक्षंस्थाः	अक्षंसाथाम्	अक्षन्ध्वम्
3.	अक्षंस्त	अक्षंसाताम्	अक्षंसत

28 अश् 5. Â. to pervade.

आक्षि	आक्ष्वहि	आक्ष्महि
आष्ठाः	आक्षाथाम्	आड्ढ्वम्
आष्ट	आक्षाताम्	आक्षत

29 दृश् 1. P. to see.

1.	अद्राक्षम्	अद्राक्ष्व	अद्राक्ष्म
2.	अद्राक्षीः	अद्राष्टम्	अद्राष्ट
3.	अद्राक्षीत्	अद्राष्टाम्	अद्राक्षुः

30 मृश् to touch, to consider.

अमार्क्षम्	अमार्क्ष्व	अमार्क्ष्म
अम्राक्षम्	अम्राक्ष्व	अम्राक्ष्म
अमार्क्षीः	अमार्ष्टम्	अमार्ष्ट
अम्राक्षीः	अम्राष्टम्	अम्राष्ट
अमार्क्षीत्	अमार्ष्टाम्	अमार्क्षुः
अम्राक्षीत्	अम्राष्टाम्	अम्राक्षुः

यीत्; अगोपीत्. 23 तृप-अतृपत्; अतर्पीत्. 24 त्रप्-अत्रपिष्ट 25 दृप्-अदृपत् अदर्पीत्. 26 लिप्-अलिपत्-त. 27 क्षम्-अक्षमिष्ट, अक्षमत्-त. 28 अश्-आशिष्ट. 29 दृश्-अदर्शत्. 30 मृश्-अमृक्षत्

31 स्पृश् 6 P. to touch.

1. अस्पार्क्षम्	अस्पार्क्ष्व	अस्पार्क्ष्म
अस्प्राक्षम्	अस्प्राक्ष्व	अस्प्राक्ष्म
2. अस्पार्क्षीः	अस्पार्ष्टम्	अस्पार्ष्ट
अस्प्राक्षीः	अस्प्राष्टम्	अस्प्राष्ट
3. अस्पार्क्षीत्	अस्पार्ष्टाम्	अस्पार्क्षुः
अस्प्राक्षीत्	अस्प्राष्टाम्	अस्प्राक्षुः

32 अक्ष् 1. P. to occupy.

आक्षम्	आक्ष्व	आक्ष्म
आक्षीः	आष्टम्	आष्ट
आक्षीत्	आष्टाम्	आक्षुः

33 कृष् 1. P 34 कृष् 6. U. to plough.

1. अक्राक्षम्	अक्राक्ष्व	अक्राक्ष्म	अकृक्षि	अकृक्ष्वहि	अकृक्ष्महि
अकार्क्षम्	अकार्क्ष्व	अकार्क्ष्म	अकृष्ठाः	अकृक्षाथाम्	अकृड्ढ्वम्
2. अक्राक्षीः	अक्राष्टम्	अक्राष्ट	अकृष्ट	अकृक्षाताम्	अकृक्षत
अकार्क्षीः	अकार्ष्टम्	अकार्ष्ट			
3. अक्राक्षीत्	अक्राष्टाम्	अक्राक्षुः			
अकार्क्षीत्	अकार्ष्टाम्	अकार्क्षुः			

35 तक्ष् 1. P. to make thin.

1. अताक्षम्	अताक्ष्व	अताक्ष्म
2. अताक्षीः	अताष्टम्	अताष्ट
3. अताक्षीत्	अताष्टाम्	अताक्षुः

36 त्वक्ष् 1. P. to make thin.

अत्वाक्षम्	अत्वाक्ष्व	अत्वाक्ष्म
अत्वाक्षीः	अत्वाष्टम्	अत्वाष्ट
अत्वाक्षीत्	अत्वाष्टाम्	अत्वाक्षुः

37 गाह् 1. Â. to churn.

1. अघाक्षि	अघाक्ष्वहि	अघाक्ष्महि
2. अगाढाः	अघाक्षाथाम्	अघाड्ढ्वम्
3. अगाढ	अघाक्षाताम्	अघाक्षत

38 तृंह् 6. P. to kill.

अताङ्क्षम्	अताङ्क्ष्व	अताङ्क्ष्म
अताङ्क्षीः	अताण्ढम्	अताण्ढ
अताङ्क्षीत्	अताण्ढाम्	अताङ्क्षुः

---

31. स्पृश्-अस्पृक्षत्. 32 अक्ष्-आक्षीत्. 33 कृष्-अकृक्षत्-त. 35 तक्ष्-अतक्षीत्. 36 त्वक्ष्-अत्वक्षीत्. 37 गाह्-अगाहिष्ट. 38. तृंह्-अतृंहीत्

SECTION V.

Fifth Variety *

Terminations

	Pars.			Âtm.		
1.	इषम्	इष्व	इष्म	इषि	इष्वहि	इष्महि
2.	ई	इष्टम्	इष्ट	इष्ठाः	इषाथाम्	इढ्वम्
3.	ईत्	इष्टाम्	इषुः	इष्ट	इषाताम्	इषत

1. दरिद्रा 2 P. to be poor. 2. श्वि 1. P. to go, to increase.

1.	अदरिद्रिषम्	अदरिद्रिष्व	अदरिद्रिष्म	अश्वयिषम्	अश्वयिष्व	अश्वयिष्म
2.	अदरिद्रीः	अदरिद्रिष्टम्	अदरिद्रिष्ट	अश्वयीः	अश्वयिष्टम्	अश्वयिष्ट
3.	अदरिद्रीत्	अदरिद्रिष्टाम्	अदरिद्रिषुः	अश्वयीत्	अश्वयिष्टाम्	अश्वयिषुः

3. डी 1. 4 Â to fly. 4 शी 2. Â. to sleep.

1.	अडयिषि	अडयिष्वहि	अडयिष्महि	अशयिषि	अशयिष्वहि	अशयिष्महि
2.	अडयिष्ठाः	अडयिषाथाम्	अडयिध्वम्-ढ्वम्	अशयिष्ठाः	अशयिषाथाम्	अशयिध्वम्-ढ्वम्
3.	अडयिष्ट	अडयिषाताम्	अडयिषत	अशयिष्ट	अशयिषाताम्	अशयिषत

---

1. दरिद्रा-अदरिद्रासीत् . 2 अश्वत् अशिश्वियत् .

---

* All set roots, except such as are not restricted to the forms I. II. III. VI. and VII, must take this variety

1 दरिद्रातेरार्धधातुके विवक्षित आलोपो वाच्यः ॥ लुङि वा ॥ सनि ण्वुलि ल्युटि च न ॥ दरिद्रा drops its final आ before an Ârdhadhatuka affix. This आ is retained in the Desiderative and optionally dropped in the Aorist, thus when दरिद्रा retains its आ, it takes the form VI. and when drops it, it takes the form V.

2 ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम् ॥ ह्मयान्तस्य क्षणादेर्ण्यन्तस्य श्वयतेरेदितश्च वृद्धिर्न स्यादिडादौ सिचि । Roots ending in ह्, म्, य्, the roots क्षण्, श्वस्, जागृ, verbs of the tenth class (see rule 36–39 on page 129). श्वि and the roots that are distinguished by a mute ए do not take Vriddhi i. e. they take Guna.

3 † In the Âtmanepads the final vowels and the penultimate short ones take guna.

5 ऊर्णु 2. P. Â. to cover.

1. और्णाविषम्† और्णाविष्व और्णाविष्म और्णविषम्‡ और्णविष्व और्णविष्म
2. और्णावीः और्णाविष्टम् और्णाविष्ट और्णवीः और्णविष्टम् और्णविष्ट
3. और्णावीत् और्णाविष्टाम् और्णाविषुः और्णवीत् और्णविष्टाम् और्णविषुः

Âtmanepada.

1. और्णुविषम्† और्णुविष्व और्णुविष्म और्णविषि और्णविष्वहि और्णविष्महि
2. और्णुवीः और्णुविष्टम् और्णुविष्ट और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि
3. और्णुवीत् और्णुविष्टाम् और्णुविषुः.

और्णविष्ठाः और्णविषाथाम् और्णविध्वम्-ढ्वम्
और्णुविष्ठाः और्णुविषाथाम् और्णुविध्वम्-ढ्वम्
और्णविष्ट और्णविषाताम् और्णविषत
और्णुविष्ट और्णुविषाताम् और्णुविषत

6 क्षु 2. P. to sneeze. 7 क्ष्णु 2. P. to sharpen. 8 नु 2. P. to praise.

1. अक्षाविषम् अक्षाविष्व अक्षाविष्म अक्ष्णाविषम् अनाविषम्
2. अक्षावीः अक्षाविष्टम् अक्षाविष्ट अक्ष्णावीः अनावीः.
3. अक्षावीत् अक्षाविष्टाम् अक्षाविषुः अक्ष्णावीत् अनावीत्

9 यु 2. P. to mix; to separate. 10 रु 2. P. to sound. 11 रु 1. Â. to go, to kill. 12 स्नु 2. P. to ooze.

1. अयाविषम् अराविषम् अरविषि अस्नाविषम्
2. अयावीः अरावीः अरविष्ठाः अस्नावीः.
3. अयावीत् अरावीत् अरविष्ट अस्नावीत्.

12 स्नु with प्र Â. प्रास्नोष्ट.

5 †, a. b, § (ch III. V. 6 *) ‡ ऊर्णोतेर्विभाषा ॥ ऊर्णोतेर्वा वृद्धिः स्यादिडादौ सिचि सार्वधातुके । The root ऊर्णु takes Vriddhi optionally in the Parasmaipada.

6 सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु ॥ इगन्ताङ्गस्य वृद्धिः स्यात्परस्मैपदपरे सिचि । Vriddhi is substituted for the final इ, उ, ऋ, and ऌ short or long, in the Parasmaipada

13 स्तु 2. P. A to praise.. — 14 सु 5 P. to extract Sōma juice.

1. अस्ताविषम्	अस्ताविष्व	अस्ताविष्म	असाविषम्
2. अस्तावीः	अस्ताविष्टम्	अस्ताविष्ट	असावीः
3. अस्तावीत्	अस्ताविष्टाम्	अस्ताविषुः	असावीत्

15 धू 5. 9. P A. to shake.

1. अधाविषम्	अधाविष्व	अधाविष्म	अधविषि	अधविष्वहि	अधविष्महि
2. अधावीः	अधाविष्टम्	अधाविष्ट	अधविष्ठाः	अधविषाथाम्	अधविध्वम्-ढ्वम्
3. अधावीत्	अधाविष्टाम्	अधाविषुः	अधविष्ट	अधविषाताम्	अधविषत

16 धू 6. P. to Shake	17 नू 6. P. to praise	18 पू 9. P. Â. to purify	
1 अधुविषम्	अनुविषम्	अपाविषम्	अपविषि
2 अधुवीः	अनुवीः	अपावीः	अपविष्ठाः
3 अधुवीत्	अनुवीत्	अपावीत्	अपविष्ट

19 सू 2. 4. A. to give birth to.	20 जागृ 2. P. to be awake.	21 स्तृ. 5. A. to cover.
1. असविषि	अजागरिषम्	अस्तरिषि
2. असविष्ठाः	अजागरीः	अस्तरिष्ठाः
3. असविष्ट	अजागरीत्	अस्तरिष्ट

22 स्वृ 1. P. to sound.	23 वृ 5. 9. P. A. to choose Par		
1. अस्वारिषम्	अवारिषम्	अवारिष्व	अवारिष्म
2. अस्वारीः	अवारीः	अवारिष्टम्	अवारिष्ट
3. अस्वारीत्	अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिषुः

13 स्तु Â. अस्तोष्ट 14 Â असोष्ट. सु 2. P. असौषीत् I. P. असावीत् असौषीत्. 16 धू Â अधोष्ट. 19. असोष्ट. सू 6. P. असावीद्. 21. अस्तार्षीत्-अस्तृत. 22 अस्वार्षीद्. 23 अवृत.

14 (Chap. IV. 4 18.) 20 (chap III 4. 11.)

23 24 सिचिचपरस्मैपदेषु॥ अत्र वृत इटो दीर्घो न । In the case of the root वृ 5. 9. and that of the verbs ending in long ॠ the intermediate ई is not lengthened before the Parasmaipada terminations of this variety (exception to the following rule वृतोवा.)

Atm.

1. अवरिषि	अवरिष्वहि	अवरिष्महि
अवरीषि	अवरीष्वहि	अवरीष्महि
2. अवरिष्ठाः	अवरिषाथाम्	अवरिध्वम्—ढ्वम्
अवरीष्ठाः	अवरीषाथाम्	अवरीध्वम्—ढ्वम्
3. अवरिष्ट	अवरिषाताम्	अवरिषत
अवरीष्ट	अवरीषाताम्	अवरीषत

24 वॄ 9 P. Â to choose — 25. स्तॄ 9 P. Â to cover

1. अवारिषम्	अवरिषि	अवरीषि	अस्तारिषम्	अस्तारिष्व	अस्तारिष्म
2. अवारीः	अवरिष्ठाः	अवरीष्ठाः	अस्तारीः	अस्तारिष्टम्	अस्तारिष्ट
3. अवारीत्	अवरिष्ट	अवरीष्ट	अस्तारीत्	अस्तारिष्टाम्	अस्तारिषुः

Åtm. — 26 गद् 1.P. to Speak

1. अस्तरिषि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि	अगदिषम्	अगदिष्व	अगदिष्म
अस्तरीषि	अस्तरीष्वहि	अस्तरीष्महि	अगादिषम्	अगादिष्व	अगादिष्म
2. अस्तरिष्ठाः	अस्तरिषाथाम्	अस्तरिध्वम्-ढ्वम्	अगदीः	अगदिष्टम्	अगदिष्ट
अस्तरीष्ठाः	अस्तरीषाथाम्	अस्तरीध्वम्-ढ्वम्	अगादीः	अगादिष्टम्	अगादिष्ट
3. अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत	अगदीत्	अगदिष्टाम्	अगदिषुः
अस्तरीष्ट	अस्तरीषाताम्	अस्तरीषत	अगादीत्	अगादिष्टाम्	अगादिषुः

27 वद् 1.P to speak	28 व्रज् 1. P. to go	29 चर् 1. P. to go	30 फल् 1. P. to result
1. अवादिषम्	अव्राजिषम्	अचारिषम्	अफालिषम्
2. अवादीः	अव्राजीः	अचारीः	अफालीः
3. अवादीत्	अव्राजीत्	अचारीत्	अफालीत्

24 अवृष्ट. 24 अस्तीर्ष्ट.

ई वृतोवा ॥ वृङ्वृञ्भ्यामृदन्ताच्चेटो दीर्घो वा स्यान्न तु लिटि । इ is optionally lengthened in the verb वॄ 5. P. Â 9 Â. and in such roots as end in long ॠ before the Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect.

26 अतोहलादेर्लघोः ॥ हलादेर्लघोरकारस्य इडादौ परस्मैपदपरे सिचि वृद्धिर्वा स्यात् । Roots, beginning with a consonant and having an अ in them, not prosodially long, take Vriddhi optionally.

27-28 वदव्रजहलन्तस्याचः ॥ वदेर्व्रजेर्हलन्तस्य चाङ्गस्याचः स्थानेवृद्धिः स्यात्सिचिपरस्मैपदेषु । The radical vowel of वद् and व्रज् (and of roots ending in a consonant in the fourth form) take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada.

29—30 अतोल्रान्तस्य ॥ ल्राति ल्सपर्यान्तम् । अत. समीपो चौस्यौ तदन्तस्याङ्गस्यातो

31 क्रम् 1 P. to walk.	32 व्यय् 1. P. Â. to go.		33 ग्रह् 9. P. Â. to take	
1. अक्रमिषम्	अव्ययिषम्	अव्ययिषि	अग्रहीषम्	अग्रहीषि
2. अक्रमीः	अव्ययीः	अव्ययिष्ठाः	अग्रहीः	अग्रहीष्ठाः
3. अक्रमीत्	अव्ययीत्	अव्ययिष्ट	अग्रहीत्	अग्रहीष्ट

34. क्षण् 8. P. Â to kill.		35 श्वस् 2. P. to breathe.
1. अक्षणिषम्	अक्षणिषि	अश्वासिषम्
2. अक्षणीः	अक्षणिष्ठाः—अक्षथाः *	अश्वसीः
3. अक्षणीत्	अक्षणिष्ट —अक्षत	अश्वसीत्

36 ऊनय (ऊनयति ते from ऊन् 10. P. Â. to lessen.)		37 ध्वन् 10 P. Â. to produce sound.	
1. औनयिषम्	औनयिषि	अध्वनयिषम्	अध्वनयिषि
2. औनयी	औनयिष्ठाः	अध्वनयी	अध्वनयिष्ठाः
3. औनयीत्	औनयिष्ट	अध्वनयीत्	अध्वनयिष्ट

38 एलय् (इल् 10. P. Â to throw.)		39 अर्द् 10 P Â. to kill.	
1. ऐलयिषम्	ऐलयिषि	आर्दयिषम्	आर्दयिषि
2. ऐलयी	ऐलयिष्ठाः	आर्दयी	आर्दयिष्ठाः
3. ऐलयीत्	ऐलयिष्ट	आर्दयीत्	आर्दयिष्ट

---

31 क्रम् Â. अक्रस्त

वृद्धि स्यात्परस्मैपदपरे सिचि । Roots ending in ल् or र् immediately preceded by अ take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada

33 ग्रहोऽलिटि दीर्घः ॥ एकाचो ग्रहेर्विहितस्येटो दीर्घः स्यान्नतु लिटि । The intermediate इ in the case of the root ग्रह् is lengthened before Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect

34 * तनादिभ्यस्तथासोः ॥ तनादेः सिचो वा लुक् स्यात्तथासोः परतः । थासा साहचर्यात्तशब्दो गृह्यते । The roots तन्, सन्, क्षण्, क्षिण्, ऋण्, तृण्, घृण्, वन्, and मन् substitute optionally त and थास् for the terminations इष्ट and इष्ठाः, in the third and second pers sing Atmane, they, then, drop their nasal (ch XIII Sect I 10 a 91 — 105

36—39 नोनयतिध्वनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः ॥ एभ्यश्च्लेश्चङ् न स्यात् । The roots ऊन्, ध्वन् to produce sound इल and अर्द् to kill (all of the tenth class) do not take the form III i e they take the form V in the Veda Ancient grammarians allow this exception to be optional in common speech too.

40 हस् 1. P. to laugh; to smile.

1. अहासिषम्
2. अहसीः
3. अहसीत्

41 हन् 2. P. to kill.

अवधिषम्*	अवधिष्व	अवधिष्म
अवधीः	अवधिष्टम्	अवधिष्ट
अवधीत्	अवधिष्टाम्	अवधिषुः

हन् Â.

1.	अवधिषि	अवधिष्वहि	अवधिष्महि
2.	अवधिष्ठाः	अवधिषाथाम्	अवधिढ्वम्
3.	अवधिष्ट	अवधिषाताम्	अवधिषत

42 कुष् 9. P. to tear.

अकोषिषम्
अकोषीः
अकोषीत्

43 सिध् 1. P. to go.

1. असेधिषम्
2. असेधीः
3. असेधीत्

44 अश् 9. P. to eat.

आशिषम्
आशीः
आशीत्

45 क्लिश् 4. Â. to be afflicted.

अक्लेशिषि
अक्लेशिष्ठाः
अक्लेशिष्ट

46 तृह् 7. P. to kill.

अतर्हिषम्
अतर्हीः
अतर्हीत्

47 वृह् 1. P. to grow.

1. अवर्हिषम्
2. अवर्हीः
3. अवर्हीत्

48 तन् 8. P. Â. to stretch.

अतानिषम् } अतनिषम् }	अतनिषि
अतानीः	अतनिष्ठाः
अतनीः	अतथाः
अतानीत्	अतनिष्ट
अतनीत्	अतत

41 हन् Â. आहत 42 कुष् with निर् निरकोषीत्, निरकुक्षत्.

अध्वनयीत्, आर्दयीत् The regular forms of these roots are औननद्, अदध्वन ऐलिलन् and आर्दिदत्

41 लुङि च (a) आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् ॥ हनो वधादेशो वा लुङ्यात्मनेपदेषु । (वध् is necessarily substituted for हन् in the Parasmaipada and optiona in the Atmanepada (Sect 4 24) The substitute वध् takes the fifth va ety and its penultimate अ is not optionally lengthened

41 * जनिवध्योश्च ॥ अनयोरुपधाया वृद्धिर्न स्याच्चिणि ञ्णिति कृति च । जन् वध् do not lengthen their penultimate vowel before the substitute इ (S 4 2~). अवधि

42 The penultimate इ, उ, ऋ or ऌ take Guna in the Parasmaipada.

49 सन् 8. P. Â. to give.

	P.	Â.
1.	असानिषम् / असनिषम्	असनिषि
2.	असानीः / असनीः	असनिष्ठाः / असाथाः †
3.	असानीत् / असनीत्	असनिष्ट / असात

50 क्षिण् 8. P. Â. to kill.

	P.	Â.
1.	अक्षेणिषम्	अक्षेणिषि
2.	अक्षेणीः	अक्षेणिष्ठाः / अक्षिथाः
3.	अक्षेणीत्	अक्षेणिष्ट / अक्षित

51 ऋण् 8. P. to go ऋण् Â.

	P.	Â.
1.	आर्णिषम्	आर्णिषि
2.	आर्णीः	आर्णिष्ठाः / आर्थाः
3.	आर्णीत्	आर्णिष्ट / आर्त

52 तृण् 8. P. Â. to eat.

	P.	Â.
1.	अतर्णिषम्	अतर्णिषि
2.	अतर्णीः	अतर्णिष्ठाः / अतर्थाः
3.	अतर्णीत्	अतर्णिष्ट / अतर्त

53 घृण् 8. P. Â. to shine.

	P.	Â.
1.	अघर्णिषम्	अघर्णिषि
2.	अघर्णीः	अघर्णिष्ठाः / अघर्थाः
3.	अघर्णीत्	अघर्णिष्ट / अघर्त

54 वन् 8. P. Â. to beg.

	P.	Â.
1.	अवनिषम् / अवानिषम्	अवनिषि
2.	अवनीः / अवानीः	अवनिष्ठाः / अवथाः
3.	अवनीत् / अवानीत्	अवनिष्ट / अवत

55 मन् 8 Â. to think.

	Â.
1.	अमनिषि
2.	अमनिष्ठाः / अमथाः
3.	अमनिष्ट / अमत

---

49 जनसनखनां सञ्झलोः ॥ एषामाकारोन्तादेशः स्याज्झलादौ सनि झलादौ क्ङिति च।

आ is substituted for the final of these verbs before the स् of the desiderative, immediately preceded by any consonant except a nasal or a semi-vowel and before the weak terminations beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel.

	56 दीप् 4. Â to shine.	57.*जन् 4. A. to be produced.	58 पूर् 4. Â to satisfy.	59 ताय् 1. Â. to spread; to protect.	60 प्याय् 1. Â. to grow.
1.	अदीपिषि	अजनिषि	अपूरिषि	अतायिषि	अप्यायिषि
2.	अदीपिष्ठाः	अजनिष्ठाः	अपूरिष्ठाः	अतायिष्ठाः	अप्यायिष्ठाः
3.	अदीपिष्ट } अदीपि }	अजनिष्ट } अजनि }	अपूरिष्ट } अपूरि }	अतायिष्ट } अनायि }	अप्यायिष्ट } अप्यायि }

	61 बुध् 1. P. Â. to know.		62 विज् 6. Â.and 7. P. to fear or tremble.		63 तञ्च् 7. P. to contract.
1.	अबोधिषम्	अबोधिषि	अविजिषम्	अविजिषि	अतञ्चिषम्
2	अबोधीः	अबोधिष्ठा	अविजीः	अविजिष्ठाः	अतञ्चीः
3.	अबोधीत्	अबोधिष्ट	अविजीत्	अविजिष्ट	अतञ्चीत्

	64 व्रश्च् 6. P. to cut.	65 अञ्ज् 7. P. to make clear, to anoint, to be beautiful, to go.	66 मृज् 2 and 1. P. to purify.
1.	अव्रश्चिषम्	आञ्जिषम्	अमार्जिषम्
2.	अव्रश्चीः	आञ्जीः	अमार्जीः
3.	अव्रश्चीत्	आञ्जीत्	अमार्जीत्

	67 स्यन्द् 1. A. to ooze.	68 सिध् 1. P. to command, to do an auspicious act.	69 कॢप् 1. A. to be able.
1	अस्यन्दिषि	असेधिषम्	अकल्पिषि
2	अस्यन्दिष्ठाः	असेधीः	अकल्पिष्ठाः
3	अस्यन्दिष्ट	असेधीत्	अकल्पिष्ट

63 अताङ्क्षीत् तञ्च् 1. P. अतञ्चीत्. 64 अव्राक्षीत्. 66 अमार्जीत् 10 U. अममार्जत्-त, अमीमृजत्-त. 67 अस्यदत्, अस्यन्त. 68 असैत्सीत् 4. P, असिधत्. 69 अकॢपत्, अकॢप्त

* see note 41. 41 * Page 130 56 to 60 (ch IV.4 32 *) 63 to 9
These are wet roots 65 अञ्जः सिचि ॥ अञ्जेः सिचो नित्यमिट् स्यात्।
अञ्ज् takes इ necessarily in the Aorist.

70 गुप् 1. P. to protect.
1. अगोपायिषम् }
अगोपिषम् }
2. अगोपायी }
अगोपी }
3. अगोपायीत् }
अगोपात् }

71 तृप् 4. P. to be satisfied.
अतर्पिषम्
अतर्पी
अतर्पीत्

72. त्रप् 1. A. to be ashamed.
अत्रपिषि
अत्रपिष्ठाः
अत्रपिष्ट

73 दृप् 4. P. to be glad, to be proud.
1. अदर्पिषम्
2. अदर्पी
3. अदर्पीत्

74 क्षम् 1. A. to endure
अक्षमिषि
अक्षमिष्ठा
अक्षमिष्ट

75 अश् 5. Â. to pervade.
आशिषि
आशिष्ठा
आशिष्ट

76 क्लिश् 9. P. to oppose, to afflict.
1. अक्लेशिषम्
2. अक्लेशी
3. अक्लेशीत्

77 अक्ष् 1. P. to occupy.
आक्षिषम्
आक्षी
आक्षीत्

78 कुष् with निर् 9. P. to tear, to expell.
निरकोषिषम्
निरकोषी
निरकोषीत्

79 तक्ष् 1. P. to make thin.
1. अतक्षिषम्
2. अतक्षी
3. अतक्षीत्

80 त्वक्ष् 1 P. to make thin.
अत्वक्षिषम्
अत्वक्षी
अत्वक्षीत्

81 गाह् 1. Â. to churn.
अगाहिषि
अगाहिष्ठाः
अगाहिष्ट

82 गुह् 1. P. Â. to cover.
1. अगूहिषम् — अगूहिषि
2. अगूही — अगूहिष्ठा
3. अगूहीत् — अगूहिष्ट

83 गृह् 1. Â. to take.
अगर्हिषि
अगर्हिष्ठाः
अगर्हिष्ट

---

70 अगौप्त 71 अतृपत्, अतार्प्सीत्, अत्राप्सीत् 72 अत्रप्त 73 अदृपत्, अदार्प्सीत्, अद्राप्सीत्. 74 अक्षस्त 4 P, अक्षमत् 75 आष्ट 76 अक्लिक्षत्. 77 आष्ट 78 निरकुक्षत् 79 अताक्षात् 1 P to cover, to pare अतक्षीत्. 80 अत्वाक्षीत् 81 अगाढ 82 अघुक्षत्, अघुक्षत, अगूढ. 83 अघृक्षत

84 तृह् 6. P. to kill.
1. अतर्हिषम्
2. अतर्हीः
3. अतर्हीत्

85 तृह 6. P. to kill
अतृहिषम्
अतृहीः
अतृहीत्

86 बृह् 6 P. to work.
अबर्हिषम्
अबर्हीः
अबर्हीत्

87 वृह् 6 P to work.
1. अवर्हिषम्
2. अवर्हीः
3. अवर्हीत्

88 स्तृह् 6 P to kill.
अस्तर्हिषम्
अस्तर्हीः
अस्तर्हीत्

89 विद् 6 Â.
अवेदिषि
अवेदिष्ठाः
अवेदिष्ट

90 विष् 1 P. to sprinkle
1. अवेषिषम्
2. अवेषीः
3. अवेषीत्

91 शक् 4 Â. to be able.
अशकिषि
अशकिष्ठाः
अशकिष्ट

92 शिष् 1 P. to kill
अशेषिषम्
अशेषीः
अशेषीत्

SECTION VI.

Sixth variety (only Parasmaipadi)

Termination.

	S	D	P
1.	सिषम्	सिष्व	सिष्म
2.	सीः	सिष्टम्	सिष्ट
3.	सीत्	सिष्टाम्	सिषुः

* The following roots belong to this variety and the last seven do it optionally

आदन्ताश्च मिनोतिश्च मीनात्येदैपरा नमि ।
यमि पर्याङ्व्युपादिस्तु रामिश्चैषा सगागमः ॥

84 अतृक्षत् 86 अबृक्षत् 1 P अबृहत्-अबर्हीत् 87 अवृक्षत् 88 अस्तृक्षत् 89 अवित्त P अविदत्, 91 अशक P अशकत्, 92 आशिक्षत्

* यमरमनमातांसक्च ॥ एषां सक् स्यादेभ्य सिच इट् स्यात्परस्मैपदेषु । The roots यम्, रम् and नम् and all roots ending in आ take this variety in the Parasmaipada. The roots ending in आ which are restricted to the first, second and third varieties do not take this variety Roots ending in ए, ऐ and ओ are to be considered as roots ending in आ

सिचश्चेड् लुङि नित्य स्याज्जिघ्रातिश्च छ्यतिस्तथा ।
दरिद्रा धयतिश्चाथ लीनातिश्च स्यतिस्यती ॥ २ ॥
सताना सक् सिचश्चेत्वा परस्मैपदिना लुङि ॥

1 या 2. P. to go.			2 मि 5 P.	3 मी 9 P.	
1. अयासिषम्	अयासिष्व	अयासिष्म	अमासिषम्	अमासिष्व	अमासिष्म
2. अयासी	अयासिष्टम्	अयासिष्ट	अमासी	अमासिष्टम्	अमासिष्ट
3. अयासीन्	अयासिष्टाम्	अयासिषु.	अमासीत्	अमासीष्टाम्	अमासिषु·

* 4 वे 1. P. to weave			5. गै 1. P. to sing.		
1. अवासिषम्	अवासिष्व	अवासिष्म	अगासिषम्	अगासिष्व	अगासिष्म
2. अवासी	अवासिष्टम्	अवासिष्ट	अगासी	अगासिष्टम्	अगासिष्ट
3. अवासीत्	अवासिष्टाम्	अवासिषु	अगासीत्	अगासिष्टाम्	अगासिषु.

6 नम् 1. P.	7 यम् 1. P.	8 रम् with वि 1. P.
1. अनसिषम्	अयसिषम्	व्यरसिषम्
2. अनसी.	अयसी	व्यरसी
3. अनसीत्	अयसीत्	व्यरसीत्

9 घ्रा 1. P.	10 छो 4. P.	11 दरिद्रा 2 P.
1. अघ्रासिषम्	अच्छासिषम्	अदरिद्रासिषम्
2. अघ्रासी	अच्छासी.	अदरिद्रासी
3. अघ्रासीत्	अच्छासीत्	अदरिद्रासीत्

12 धे 1 P.	13 ली 9 P.	14 शो 4 P.	15 सो 4 P.
1. अधासिषम्	अलासिषम्	अशासिषम्	असासिषम्
2. अधासी	अलासी	अशासी	असासी
3. अधासीत्	अलासीत्	अशासीत्	असासीत्

---

2 Â अमास्त 4 वे 1 A अवास्त, 7 यम् 1 A उदायत, उपायत उपायस्त 8 रम् 1 A अरस्त 9 अघ्रात् 10 अच्छात् 11 अदरिद्रीत् 12 अधात्, अदधत् 13 अलैषात् 4 A. अलेष्ट, अलास्त. 14 अशात्. 15 असात्.

---

* व्ये 1 P to cover should be similarly conjugated.

SECTION VII.

Seventh variety.

Terminations

	Par D	P	S	Atm D	P
S.					
1. सम्	साव	साम	सि	सावहि	सामहि
2. स	सतम्	सत	सथा	साथाम्	सध्वम्
3. सत्	सताम्	सन्	सत	साताम्	सन्त

* The following eighteen roots take the seventh variety necessarily

क्रुशिर्दिशिरिशिरुशो लिशति लिंश्यने मिशि ।
त्विप् द्विप् विष्णाति वेवेष्टे तथा शेपार्थक शिपि ॥
श्लिपिराल्लिङ्गने देग्धि दोग्धि मिहिरुही लिहि ।
अष्टादश लुङि त्वेते सन्ति नित्य क्सयोगिन ॥

1 क्रुश् 1 P to call out, to cry

2 दिश 6 P Â to give, to order

1. अक्रुक्षम्	अक्रुक्षाव	अक्रुक्षाम	अदिक्षम्	अदिक्षाव	अदिक्षाम
2. अक्रुक्ष	अक्रुक्षतम्	अक्रुक्षत	अदिक्ष	अदिक्षतम्	अदिक्षत
3. अक्रुक्षत्	अक्रुक्षताम्	अक्रुक्षन्	अदिक्षत्	अदिक्षताम्	अदिक्षन्

Â

1. अदिक्षि	अदिक्षावहि	अदिक्षामहि
2. अदिक्षथा	अदिक्षाथाम्	अदिक्षध्वम्
3. अदिक्षत	अदिक्षाताम्	अदिक्षन्त

3. रिश् 6. P. to kill, to injure.	4 रुश् 6. P. to kill to injure.	5 लिश् 6 P. to go; to move.
1. अरिक्षम्	अरुक्षम्	अलिक्षम्
2. अरिक्ष	अरुक्ष	अलिक्ष
3. अरिक्षत्	अरुक्षन्	अलिक्षत्

---

* शलइगुपधादनिटः क्सः ॥ इगुपधो यः शलन्तस्तस्मादनिटश्च्लेः क्सादेशः स्यात् । Any roots ending in श्, (except दृश् , दृश ॥ दृशश्च्लेः क्सादेशो न स्यात् ।) ष्, स or ह् and having for their penultimate इ, उ, ऋ or लृ take this variety

6. लिश् 4 Â. to decrease.	7 विश् 6 P. to enter.	8. त्विष् 1. P. Â. to shine, to glitter.	
1. अलिक्षि	अविक्षम्	अत्विक्षम्	अत्विक्षि
2. अलिक्षथाः	अविक्ष	अत्विक्षः	अत्विक्षथाः
3 अलिक्षत	अविक्षत्	अत्विक्षत्	अत्विक्षत

9. द्विष् 2. P. Â. to hate; to dislike.		10 विष् 9. P. to separate	11 विष् 3 Â. to pervade.
1. अद्विक्षम्	अद्विक्षि	अविक्षम्	अविक्षि
2. अद्विक्षः	अद्विक्षथाः	अविक्षः	अविक्षथाः
3. अद्विक्षत्	अद्विक्षत	अविक्षत्	अविक्षत

12 शिष् 1. P. to leave a residue.	13 श्लिष् 4 P. to embrace.	14 दिह् 2. P. Â to anoint.		
1. अशिक्षम्	अश्लिक्षम्	अधिक्षम्	अधिक्षाव	अधिक्षाम
2. अशिक्षः	अश्लिक्ष	अधिक्ष	अधिक्षतम्	अधिक्षत
3. अशिक्षत्	अश्लिक्षत्	अधिक्षत्	अधिक्षताम्	अधिक्षन्

Â			15 दुह् 2. P Â to milk. P		
1. अधिक्षि	अधिक्षावहि अदिह्वहि *	अधिक्षामहि	अधुक्षम्	अधुक्षाव	अधुक्षाम
2. अधिक्षथाः अदिग्धाः	अधिक्षाथाम्	अधिक्षध्वम् अधिग्ध्वम्	अधुक्षः	अधुक्षतम्	अधुक्षत
3. अधिक्षत अदिग्ध	अधिक्षाताम्	अधिक्षन्त	अधुक्षत्	अधुक्षताम्	अधुक्षन्

---

11 विष् 3 P अविषत्, विष् 1 P to sprinkle अवेक्षीत्, अविक्षत् 12 शिष् 7 P अशिषत् शिष् 1. P. to kill अशेक्षीत्, अशिक्षत्. 13 श्लिष् 1. P. to burn अश्लेक्षीत् 4 P to adhere अश्लिषत् 15 दुह् 1 P to kill अदुहत्, अदोहीत्.

14–15° लुग्वा दुहदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये ॥ एषां क्सस्य लुग्वा स्याद्दन्त्ये तङि। The roots दुह्, दिह्, लिह् and गुह् when followed by the Âtmanepada terminations beginning with a consonant of the dental class drop स optionally in this variety. The terminations which begin with a dental consonant are वहि, थाम्, ध्वम् and त

Â.

1. अधुक्षि	अधुक्षावहि अदुह्वहि *	अधुक्षामहि
2. अधुक्षथा अदुग्धा	अधुक्षाथाम्	अधुक्षध्वम् अधुग्ध्वम्
3. अधुक्षत. अदुग्ध	अधुक्षाताम्	अधुक्षन्त

16 मिह् 1. P. to sprinkle	17 रह् 1. P. to grow from seed	18 लिह् 2 P Â. to taste; to lick		
1. अमिक्षम्	अरक्षम्	अलिक्षम्	अलिक्षाव	अलिक्षाम
2. अमिक्ष	अरक्ष	अलिक्ष	अलिक्षतम्	अलिक्षत
3. अमिक्षत्	अरक्षत्	अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्

Â.

1. अलिक्षि	अलिक्षावहि अलिह्वहि *	अलिक्षामहि
2. अलिक्षथा अलीढा	अलिक्षाथाम्	अलिक्षध्वम् अलीढ्वम्
3. अलिक्षत अलीढ	अलिक्षाताम्	अलिक्षन्त

The following fourteen roots take the Seventh variety optionally

लुङि क्सयोगिनो वैते क्लिश्नातिथ मृशि स्पृशि ।
निष्कुषि कर्षति कृषि त्विषि सेके शिपिर्हितौ ॥
गुहिगूही तृहितृहौ तृहिस्तृही चतुर्दश

1. क्लिश् 9 P. to distress	2. मृश् 6 P to consider.	3. स्पृश् 6 P to touch	4. कुष् with निर 9. P. to tear
1. अक्लिक्षम्	अमृक्षम्	अस्पृक्षम्	निरकुक्षम्
2. अक्लिक्षः	अमृक्ष	अस्पृक्ष	निरकुक्ष
3. अक्लिक्षत्	अमृक्षत्	अस्पृक्षत्	निरकुक्षत्

1 क्लिश्-अक्लेशीत् 1 क्लिश् 4 A अक्लेशिष्ट 2 अमार्क्षीत्, अम्राक्षीत्. 3 अस्पार्क्षीत् अस्प्राक्षीत् 4 निरकोषीत्.

* Vide 14 15 * page 137.

5 कृष् 1. P. to draw.	6. कृष् 6. P. Â. to plough.	7. विष् 1. P. to sprinkle.
1. अकृक्षम्	अकृक्षि	अविक्षम्
2. अकृक्षः	अकृक्षथाः	अविक्षः
3. अकृक्षत्	अकृक्षत	अविक्षत्

8. शिष् 1. P. to kill.	9 गुह् 1. P. Â. to hide.		
1. अशिक्षम्	अघुक्षम्	अघुक्षाव	अघुक्षाम
2. अशिक्षः	अघुक्षः	अघुक्षतम्	अघुक्षत
3. अशिक्षत्	अघुक्षत्	अघुक्षताम्	अघुक्षन्

	Â.		10. गृह् 1. Â. to take.
1. अघुक्षि	अघुक्षावहि अगुह्वहि*	अघुक्षामहि	अघृक्षि
2. अघुक्षथाः } अगूढाः }	अघुक्षाथाम्	अघुक्षध्वम् } अघूढ्वम् }	अघृक्षथाः
3. अघुक्षत } अगूढ }	अघुक्षाताम्	अघुक्षन्त	अघृक्षत

11 तृह् 6. P. to kill.	12 वृह् 6. P. to work.	13 वृह् 6. P. to work.	14 स्तृह् 6. P. to kill.
1. अतृक्षम्	अभृक्षम्	अवृक्षम्	अस्तृक्षम्
2. अतृक्षः	अभृक्षः	अवृक्षः	अस्तृक्षः
3. अतृक्षत्	अभृक्षत्	अवृक्षत्	अस्तृक्षत्

5,6 P. अकार्क्षीत्, अक्राक्षीत् Â. अकृष्ट. 7 अवेक्षीत्. 8 अशेषीत्. 9 अगूहीत्. अगूहिष्ट. 10 अगर्हिष्ट. 11. अतर्हीत् तृह् 7. P. अतर्हीत् 12. अवर्हीत् वृह् 1. P. अवर्हीत् वृह् 1. P. अवृहत् अवर्हीत्. 13. अवर्हीत्. 14. अस्तर्हीत्

* Vide 14 15 * page 137.

CHAPTER V.

Periphrastic future, future and conditional.

SECTION I.

Periphrastic Future

‡ Terminations

	Par S	D	P	Âtm. S	D	P.
1.	तास्मि	तास्व	तास्म	ताहे	तास्वहे	तास्महे
2.	तासि	तास्थ.	तास्थ	तासे	तासाथे	ताध्वे
3.	ता	तारौ	तार	ता	तारौ	तार

1 दा 3 P Â. to give

1.	दातास्मि	दातास्व	दातास्म	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे
2.	दातासि	दातास्थ.	दातास्थ	दातासे	दातामाथे	दाताध्वे
3.	दाता	दातारौ	दातार	दाता	दातारौ	दातार

	2 दरिद्रा 2 P. to be poor.	3 इ 2 P. to go.	4 इ with अधि 2 Â. to study.	5 चि. 5 P. Â. to collect.	
1.	दरिद्रतास्मि	एतास्मि	अध्येताहे	चेतास्मि	चेताहे
2.	दरिद्रितासि	एतासि	अध्येतासे	चेतासि	चेतासे
3.	दरिद्रिता.	एता	अध्येता	चेता	चेता.

	6 मि 5 P. A. to throw. P.	Â.	7 श्रि 1 P. A. to serve P.	Â.	8 श्वि 1 P. to grow.	9 डी 1 4 Â to fly.
1.	मातास्मि	माताहे	श्रयितास्मि	श्रयिताहे	श्वयितास्मि	डयिताहे
2.	मातासि	मातासे	श्रयितासि	श्रयितासे	श्वयितासि	डयितासे
3.	माता	माता	श्रयिता	श्रयिता	श्वयिता	डयिता

‡ To the terminations इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set इ is forbidden after anit roots

2 (Ch III 5 29 †) and (Ch IV 5 1)

3 Final इ उ, ऋ. short or long and the penultimate short इ उ, ऋ and ऌ take guna before the terminations of the Periphrastic Future

6 (Ch III 5 46 47) 7—8—9—These are set roots.

10 दी 4 A. to perish.	11 नी 1 P Â. to lead		12 मी 9 P Â. to kill		13 ली 9 P to adhere to.
	P,	Â	P	Â.	
1. दाताहे	नेतास्मि	नेताहे	मातास्मि	माताहे	लातास्मि लेतास्मि
2. दातासे	नेतासि	नेतासे	मातासि	मातासे	लातासि लेतासि
3. दाता	नेता	नेता	माता	माता	लाता लेता

14 ली 4 Â to adhere to	15 शी 2 A. to lie down.	16 ऊर्णु 2 P A. to cover. P.	Â.
1. लाताहे-लेताहे	शयिताहे	* ऊर्णवितास्मि ऊर्णुवितास्मि	ऊर्णविताहे ऊर्णुविताहे
2. लातासे लेतासे	शयितासे	ऊर्णवितासि ऊर्णुवितासि	ऊर्णवितासे ऊर्णुवितासे
3. लाता लेता	शयिता	ऊर्णविता ऊर्णुविता	ऊर्णविता ऊर्णुविता

17 कु 6 Â. to sound	18 नु 2 P to praise	19 श्रु 1 P. to hear	20 श्रु with सम् 1 A
1. कुताहे	नवितास्मि	श्रोतास्मि	सश्रोताहे
2 कुतासे	नवितासि	श्रोतासि	सश्रोतासे
3 कुता	नविता	श्रोता	सश्रोता

21 स्नु 2 P. to ooze	22 स्नु with प्र 2. Â.	23 धू 5 9 P. Â. to shake. P.	Â.
1. स्नवितास्मि	प्रस्नोताहे	धवितास्मि धोतास्मि	धविताहे धोताहे
2. स्नवितासि	प्रस्नोतासे	धवितासि- धोतासि	धवितासे धोतासे
3. स्नविता	प्रस्नोता	धविता धोता	धविता धोता

10—12 (chap III 5—46—47) 15 This is a set root.
13—14 (ch III 5 50)
16° (cl III 5. 6 *)   22 (ch IV 4 20)
17 (ch. IV 4 10 b)   23—7 These are wet roots.

	24 धू 6 P. to shake.	25 नू 6. P. to praise.	26 भू 1. P. to be.	27 सू 2. 4 Â. to give birth.	28 कृ 8. P. Â to do. P.	Â.
1.	धुवितास्मि	नुवितास्मि	भवितास्मि	सविताहे-सोताहे	कर्तास्मि	कर्ताहे
2.	धुवितासि	नुवितासि	भवितासि	सवितासे सोतासे	कर्तासि	कर्तासे
3.	धुविता	नुविता	भविता	सविता-सोता	कर्ता	कर्ता

	29 जागृ 2. P. to be awake.	30 वृ 5. P. Â. 9. Â. to choose. P.	A.	31 स्वृ 1. P. to sound.
1.	जागरितास्मि	वरितास्मि-वरीतास्मि	वरिताहे-वरीताहे	स्वर्तास्मि-स्वरितास्मि
2.	जागरितासि	वरितासि वरीतासि	वरितासे-वरीतासे	स्वर्तासि स्वरितासि
3.	जागरिता	वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	स्वर्ता-स्वरिता

	32 वॄ 9. P. Â. to choose. P	Â	33 दे 1. Â. to protect.	34 दो 4. P. to cut.
1.	वरितास्मि-वरीतास्मि	वरिताहे वरीताहे	दाताहे	दातास्मि
2.	वरितासि वरीतासि	वरितासे-वरीतासे	दातासे	दातासि
3.	वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	दाता	दाता

	35 गै 1. P. to sing.	36 त्रै 1. Â to protect.	37 शक् 5. P to be able.	38 पच् 1 P. Â. to cook.	
1.	गातास्मि	त्राताहे	शक्तास्मि	पक्तास्मि	पक्ताहे
2.	गातासि	त्रातासे	शक्तासि	पक्तासि	पक्तासे
3.	गाता	त्राता	शक्ता	पक्ता	पक्ता

	39 प्रच्छ् 6. P. to ask.	40 त्यज् 1. P. to abandon.	41 भ्रस्ज् 6. P. Â. to fry. P	Â.
1.	प्रष्टास्मि	त्यक्तास्मि	भ्रष्टास्मि-भर्ष्टास्मि	भ्रष्टाहे-भर्ष्टाहे
2.	प्रष्टासि	त्यक्तासि	भ्रष्टासि -भर्ष्टासि	भ्रष्टासे भर्ष्टासे
3.	प्रष्टा	त्यक्ता	भ्रष्टा -भर्ष्टा	भ्रष्टा -भर्ष्टा

24—25 (ch. IV. 4 10 b) 31 This is a wet root.
30—32 (ch. IV. 5. 23 §)
33 to 36 (ch. III. 5. 35)
39 (ch. III. 2. 8. ‡) 41 (ch. III. 2 14)

2 मस्ज् 6. P.
o purify
1. मङ्क्तास्मि
2. मङ्क्तासि
मङ्क्ता

43 यज् 1. P. A.
to worship

P.	A
यष्टास्मि	यष्टाहे
यष्टासि	यष्टासे
यष्टा	यष्टा

44 सृज् 4. A° 6. P.
to abandon

P	Â
स्रष्टास्मि	स्रष्टाहे
स्रष्टासि	स्रष्टासे
स्रष्टा	स्रष्टा

5 अद 2.P.
to eat
1. अत्तास्मि
2. अत्तासि
3. अत्ता

46 पद् 4. A.
to go
पत्ताहे
पत्तासे
पत्ता

47 क्रुध 4. P.
to be angry
क्रोद्धास्मि
क्रोद्धासि
क्रोद्धा

48 बन्ध् 9. P. to bind.
बन्द्धास्मि
बन्द्धासि
बन्द्धा

49 मन् 4. A
to think
1. मन्ताहे
2. मन्तासे
3. मन्ता.

50 आप् 5. P.
to obtain
आप्तास्मि
आप्तासि
आप्ता

51 सृप् 1. P. to move.
सर्प्तास्मि—स्रप्तास्मि
सर्प्तासि—स्रप्तासि
सर्प्ता —स्रप्ता.

52 लभ् 1. Â.
to get.
1. लब्धाहे
2. लब्धासे
3. लब्धा

53 गम् 1.P.
to go.
गन्तास्मि
गन्तासि
गन्ता

गम् with सम् 1. Â.
सगन्ताहे
सगन्तासे
सगन्ता

54 क्रुश् 1. P.
to cry.
क्रोष्टास्मि
क्रोष्टासि
क्रोष्टा

55 दश् 1. P.
to bite.
1. दष्टास्मि
2. दष्टासि
3. दष्टा

56 दृश् 1 P.
to see.
द्रष्टास्मि
द्रष्टासि
द्रष्टा

57 मृश् 6. P. to touch.
मर्ष्टास्मि—म्रष्टास्मि
मर्ष्टासि—म्रष्टासि
मर्ष्टा —म्रष्टा

---

42 (ch III 2 15)   43 (ch III 2 8 ‡)
44 (ch III 2 24 b)
51 (ch III 2 57 *)
56 (ch III 2 32 b)
57—58 (ch III 2 57 ¶)

58 कृष् 1. P. 6 P. Â. to plough.

P.	Â
1. कर्ष्टास्मि क्रष्टास्मि	कर्ष्टाहे क्रष्टाहे
2. कर्ष्टासि क्रष्टासि	कर्ष्टासे क्रष्टासे
3. कर्ष्टा क्रष्टा	कर्ष्टा क्रष्टा.

59 वस् 1. P. to dwell.

वस्तास्मि
वस्तासि
वस्ता

60 दह् 1. P. to burn.

1. दग्धास्मि
2. दग्धासि
3. दग्धा

61 नह् 4 P. Â to bind.

P	Â
नद्धास्मि	नद्धाहे
नद्धासि	नद्धासे
नद्धा	नद्धा

62 लिह् 2. P. Â. to lick.

P.	A.
लेढास्मि	लेढाहे
लेढासि	लेढासे
लेढा	लेढा

63 वह् 1. P. Â. to bear

P.	A.
1. वोढास्मि	वोढाहे
2. वोढासि	वोढासे
3. वोढा	वोढा

64 तञ्च् 7. P. to shrink.

तञ्चितास्मि तङ्क्तास्मि
तञ्चितासि -तङ्क्तासि
तञ्चिता -तङ्क्ता

65 व्रश्च् 6. P. to cut

व्रश्चितास्मि व्रष्टास्मि
व्रश्चितासि व्रष्टासि
व्रश्चिता-व्रष्टा

66 अञ्ज् 7. P. to annoint.

1. अञ्जितास्मि अङ्क्तास्मि
2. अञ्जितासि -अङ्क्तासि
3. अञ्जिता -अङ्क्ता

67 मृज् 1. 2. P. to purify.

मार्जितास्मि मार्ष्टास्मि
मार्जितासि मार्ष्टासि
मार्जिता -मार्ष्टा

68 स्यन्द् 1. Â. to go.

1. स्यन्दिताहे स्यन्त्ताहे
2. स्यन्दितासे स्यन्त्तासे
3. स्यन्दिता -स्यन्त्ता

69 रध् 4. P. to kill.

रधितास्मि-रद्धास्मि
रधितासि रद्धासि
रधिता -- रद्धा

---

60 (ch III 2 97)
61 (ch III 2 98)
62—63 (ch III 2 102)
64 to 85 These are wet roots.
65 (ch III 2 8 ‡)
67 (ch III 5 9-10)

70 क्लृप् 1. Â. to be able.	71 गुप् 1. P. to protect.	72 तृप् 4. P. to be pleased.	73 दृप् 4. P. to be proud.
1. कल्पिताहे	गोपायितास्मि	तर्पितास्मि	दर्पितास्मि
कल्प्ताहे	गोपितास्मि	तर्प्तास्मि	दर्प्तास्मि
कल्प्तास्मि	गोप्तास्मि	त्रप्तास्मि	द्रप्तास्मि
2. कल्पितासे	गोपायितासि	तर्पितासि	दर्पितासि
कल्प्तासे	गोपितासि	तर्प्तासि	दर्प्तासि
कल्प्तासि	गोप्तासि	त्रप्तासि	द्रप्तासि
3. कल्पिता	गोपायिता	तर्पिता	दर्पिता
कल्प्ता	गोपिता	तर्प्ता	दर्प्ता
कल्प्ता	गोप्ता	त्रप्ता	द्रप्ता

74 क्षम् 1. Â. 4. P. to endure. P.	Â.	75 अश् 5. Â. to pervade	76 नश् 4. P. to perish.
1. क्षमितास्मि	क्षमिताहे	अशिताहे	नशितास्मि
क्षन्तास्मि	क्षन्ताहे	अष्टाहे	नष्टास्मि
2. क्षमितासि	क्षमितासे	अशितासे	नशितासि
क्षन्तासि	क्षन्तासे	अष्टासे	नष्टासि
3. क्षमिता	क्षमिता	अशिता	नशिता
क्षन्ता	क्षन्ता	अष्टा	नष्टा

77 अक्ष् 1. P. to occupy.	78 कुष् 9. P. to tear.	79 कुष् with निर् 9 P. to tear.
1. अक्षितास्मि	कोषितास्मि	निष्कोषितास्मि
अष्टास्मि		निष्कोष्टास्मि
2. अक्षितासि	कोषितासि	निष्कोषितासि
अष्टासि		निष्कोष्टासि
3. अक्षिता	कोषिता	निष्कोषिता
अष्टा		निष्कोष्टा

80 गाह् 1. Â. to churn.	81 द्रुह् 4. P. to bear hatred.	82 विद् 6. P. Â. to obtain.	
		P.	Â.
1. गाहिताहे	द्रोहितास्मि	वेदितास्मि	वेदिताहे
गाढाहे	द्रोग्धास्मि	वेत्तास्मि	वेत्ताहे
	द्रोढास्मि		
2. गाहितासे	द्रोहितासि	वेदितासि	वेदितासे
गाढासे	द्रोग्धासि	वेत्तासि	वेत्तासे
	द्रोढासि		
3. गाहिता	द्रोहिता	वेदिता	वेदिता
गाढा	द्रोग्धा	वेत्ता	वेत्ता
	द्रोढा		

83 विष् 1. P. to sprinkle.	84 शक् 4 P. Â. to be able		85 शिष् 1. P. to kill.
	P.	Â.	
1. वेषितास्मि	शकितास्मि	शकिताहे	शेषितास्मि
वेष्टास्मि	शक्तास्मि	शक्ताहे	शेष्टास्मि
2. वेषितासि	शकितासि	शकितासे	शेषितासि
वेष्टासि	शक्तासि	शक्तासे	शेष्टासि
3. वा ता	शकिता	शकिता	शेषिता
वेष्टा	शक्ता	शक्ता	शेष्टा

86 इष् 6. P. to wish.	87 सह् 1. Â. to endure.	88 लुभ् 4. P. 6. P. to desire; to be confused.	89 रुष् 4. P. to hurt.
1. एषितास्मि	सहिताहे	लोभितास्मि	रोषितास्मि
एष्टास्मि	*सोढाहे	लोब्धास्मि	रोष्टास्मि
2. एषितासि	सहितासे	लोभितासि	रोषितासि
एष्टासि	सोढासे	लोब्धासि	रोष्टासि
3. एषिता	सहिता	लोभिता	रोषिता
एष्टा	सोढा	लोब्धा	रोष्टा

90 रिष् 4. P. to hurt.	91 ग्रह् 9. P. Â. to take. P.	Â.	92 विज् 6. Â. 7. P. to be disguisted. P.	Â.
1. रेषितास्मि	ग्रहीतास्मि	ग्रहीताहे	विजितास्मि	विजिताहे
रेष्टास्मि				
2. रेषितासि	ग्रहीतासि	ग्रहीतासे	विजितासि	विजितासे
रेष्टासि				
3. रेषिता	ग्रहीता	ग्रहीता	विजिता	विजिता
रेष्टा				

93 अज् 1. P. to go.	94 धूप् 1. P. to heat.	95 विच्छ् 6. P. to go.
1. अजितास्मि-वेतास्मि	धूपायितास्मि	विच्छायितास्मि
	धूपितास्मि	विच्छितास्मि
2. अजितासि-वेतासि	धूपायितासि	विच्छायितासि
	धूपितासि	विच्छितासि
3. अजिता-वेता	धूपायिता	विच्छायिता
	धूपिता	विच्छिता

---

86 to 90 तीषसहलुभरुषरिष. ॥ इच्छत्यादेः परस्य तादेरार्धधातुकस्येड्वास्यात् ॥ These roots take इ optionally when followed by any Ârdhadhatuka termination beginning with त्. 87° (ch. III. 2. 102)
91 (ch. IV. 5. 33) 92 (ch. III. 5 54°) 93 (ch. III. 5. 1)
94 to 99 (ch. II. I. 17-20, 21-22) and (ch. III, 3. 16)

96 पण् 1. P. to praise	97 पन् 1. P. to praise.	98 ऋत् 1. P. to censure	99 कम् 1. Â. to love.
1. पणायितास्मि	पनायितास्मि	ऋतीयिताहे	कामयिताहे
पणिताहे	पनिताहे	अर्तितास्मि	कमिताहे
2. पणायितासि	पनायितासि	ऋतीयितासे	कामयितासे
पणितासे	पनितासे	अर्तितासि	कमितासे
3. पणायिता	पनायिता	ऋतीयिता	कामयिता
पणिता	पनिता	अर्तिता	कमिता

100 दीधी 2 Â. to shine	101 वेवी 2. Â. to go	102 कुट् 6. P. to be crooked.
1. दीधिताहे	वेविताहे	कुटितास्मि
2. दीधितासे	वेवितासे	कुटितासि
3. दीधिता	वेविता	कुटिता

SECTION II

Future

Terminations*

	Par.			Âtm		
1.	स्यामि	स्यावः	स्यामः	स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2.	स्यसि	स्यथः	स्यथ	स्यसे	स्येथे	स्यध्वे
3.	स्यति	स्यतः	स्यन्ति	स्यते	स्येते	स्यन्ते

1 कृ.

	Par			Âtm		
1.	करिष्यामि†	करिष्यावः	करिष्यामः	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
2.	करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
3.	करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

100—101 (ch III 5 31) यीवर्णयोर्दीधीवेव्योः ॥ एतयोरन्तस्य लोपः स्यायकारे इवर्णे च परे । These two roots drop their final vowel before य् and इ

102 (ch IV 4 10 b)

* To the terminations of the Future इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. इ is forbidden after anit roots

1 † Final इ उ ऋ, short or long and the penultimate short इ, उ, ऋ and ऌ take Guna (1—2) ऋद्धनोः स्ये ॥ ऋतो हन्तेश्च स्यम्यदस्यात् । Roots ending in ऋ and the root हन् admit इ in the Future and Conditional.

	2 हन्	3 गम्	4 वृत्		5 वृध्	
1.	हनिष्यामि	गमिष्यामि	वर्त्स्यामि	वर्तिष्ये	वर्त्स्यामि	वर्धिष्ये
2.	हनिष्यसि	गमिष्यसि	वर्त्स्यसि	वर्तिष्यसे	वर्त्स्यसि	वर्धिष्यसे
3.	हनिष्यति	गमिष्यति	वर्त्स्यति	वर्तिष्यते	वर्त्स्यति	वर्धिष्यते

	6 शृध् P.	Â.	7 स्यन्द् P.	Â.
1.	शर्त्स्यामि	शर्धिष्ये	स्यन्त्स्यामि	स्यन्दिष्ये-स्यन्त्स्ये
2.	शर्त्स्यसि	शर्धिष्यसे	स्यन्त्स्यसि	स्यन्दिष्यसे-स्यन्त्स्यसे
3.	शर्त्स्यति	शर्धिष्यते	स्यन्त्स्यति	स्यन्दिष्यते-स्यन्त्स्यते

	8. क्लृप् P.	Â.	9. कृत्		10 चृत् 6. P. to kill, to bind.
1.	कल्प्स्यामि	कल्पिष्ये-कल्प्स्ये	कर्त्स्यामि	कर्तिष्यामि	चर्त्स्यामि-चर्तिष्यामि
2.	कल्प्स्यसि	कल्पिष्यसे-कल्प्स्यसे	कर्त्स्यसि	कर्तिष्यसि	चर्त्स्यसि-चर्तिष्यसि
3.	कल्प्स्यति	कल्पिष्यते-कल्प्स्यते	कर्त्स्यति	कर्तिष्यति	चर्त्स्यति-चर्तिष्यति

	11 छृद् 7. P. Â. to play, to shine. P.	Â.	12 तृद् 7. P. Â.	
1.	छर्त्स्यामि-छर्दिष्यामि	छर्त्स्ये-छर्दिष्ये	तर्त्स्यामि-तर्दिष्यामि	तर्त्स्ये-तर्दिष्ये
2.	छर्त्स्यसि-छर्दिष्यसि	छर्त्स्यसे-छर्दिष्यसे	तर्त्स्यसि-तर्दिष्यसि	तर्त्स्यसे-तर्दिष्यसे
3.	छर्त्स्यति छर्दिष्यति	छर्त्स्यते-छर्दिष्यते	तर्त्स्यति-तर्दिष्यति	तर्त्स्यते-तर्दिष्यते

---

3 गमेरिट् परस्मैपदेषु ॥ गमेः परस्य सकारादेरिट् स्यात् परस्मैपदेषु । गम् when parasmaipadi, takes इ in the Future Conditional and Desiderative, (also a substitute for इ 2 P. to go and इ 2 P. with अधि to remember, जिगमिषति, अधिजिगमिषति) गम् Â. संगंस्यते.

4 वृद्भ्यः स्यसनोः ॥ वृतादिभ्यः परस्मैपदं वा स्यात्स्ये सनि च । (a) न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः ॥ एभ्यः सकारादेरार्धधातुकस्येण् न स्यात्तङानयोरभावे । (b) तासि च क्लृपः ॥ क्लृपेः परस्य तासे सकारादेरार्धधातुकस्य चेण् न स्यात्तङानयोरभावे । The roots वृत्, वृध्, शृध्, स्यन्द् and क्लृप् are optionally parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, they do not admit इ before the parasmaipadi terminations of the same tenses. क्लृप् does not take इ also before the parasmaipadi terminations of the Periphrastic Future

9 to 13 सेऽसिचि कृत चृत च्छृद तृद नृतः ॥ एभ्यः परस्य सिज्भिन्नस्य सादेरार्धधातुकस्येड्वा स्यात् । The roots कृत्, चृत्, च्छृद्, तृद् and नृत् insert इ optionally when followed by any Ârdhadhatuka termination beginning with स्. They do not however do it in the Aorist.

13 नृत् 4. P. to dance.	14 ग्रह् 9. P. Â.
1. नर्त्स्यामि-नर्तिष्यामि	ग्रहीष्यामि ग्रहीष्ये
2. नर्त्स्यसि नर्तिष्यसि	ग्रहीष्यसि-ग्रहीष्यसे
3. नर्त्स्यति-नर्तिष्यति	ग्रहीष्यति ग्रहीष्यते

SECTION III.

Conditional.†

Terminations*

	Par.			Âtm.	
1. स्यम्	स्याव	स्याम	स्ये	स्यावहि	स्यामहि
2. स्य	स्यतम्	स्यत	स्यथाः	स्येथाम्	स्यध्वम्
3. स्यत्	स्यताम्	स्यन्	स्यत	स्येताम्	स्यन्त

1. बुध् 1. P. Â. to know.

Par.

1. अबोधिष्यम् †	अबोधिष्याव	अबोधिष्याम
2. अबोधिष्यः	अबोधिष्यतम्	अबोधिष्यत
3. अबोधिष्यत्	अबोधिष्यताम्	अबोधिष्यन्

Âtm.

1. अबोधिष्ये	अबोधिष्यावहि	अबोधिष्यामहि
2. अबोधिष्यथाः	अबोधिष्येथाम्	अबोधिष्यध्वम्
3. अबोधिष्यत	अबोधिष्येताम्	अबोधिष्यन्त

2 नी		3 वृत्		4 वृध	
P.	Â.	P.	Â.	P.	Â.
1. अनेष्यम्	अनेष्ये	अवर्त्स्यम्	अवर्तिष्ये	अवर्त्स्यम्	अवर्धिष्ये
2. अनेष्यः	अनेष्यथाः	अवर्त्स्यः	अवर्तिष्यथाः	अवर्त्स्यः	अवर्धिष्यथाः
3. अनेष्यत्	अनेष्यत	अवर्त्स्यत्	अवर्तिष्यत	अवर्त्स्यत्	अवर्धिष्यत

† The augment अ is to be prefixed to the root.

* To the terminations of the conditional इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. इ is forbidden after anit roots.

† Final इ, उ, ऋ short or long and the penultimate short इ, उ, ऋ and ऌ take Guna.

	5 शृध् P	Â	6 स्यन्द् P.	Â.
1.	अशर्त्स्यम्	अशर्धिष्ये	अस्यन्त्स्यम्	अस्यन्दिष्ये-अस्यन्त्स्ये
2.	अशर्त्स्यः	अशर्धिष्यथाः	अस्यन्त्स्यः	अस्यन्दिष्यथाः-अस्यन्त्स्यथाः
3.	अशर्त्स्यत्	अशर्धिष्यत	अस्यन्त्स्यत्	अस्यन्दिष्यत-अस्यन्त्स्यत

	7 क्लृप् P.	Â.	8 कृत्
1.	अकल्प्स्यम्	अकल्पिष्ये-अकल्प्स्ये	अकर्त्स्यम्-अकर्तिष्यम्
2.	अकल्प्स्यः	अकल्पिष्यथाः-अकल्प्स्यथाः	अकर्त्स्यः–अकर्तिष्यः
3.	अकल्प्स्यत्	अकल्पिष्यत-अकल्प्स्यत	अकर्त्स्यत्-अकर्तिष्यत्

	9. चृत्	10 छृद् P.	Â.
1.	अचर्त्स्यम् अचर्तिष्यम्	अच्छर्त्स्यम्-अच्छर्दिष्यम्	अच्छर्त्स्ये-अच्छर्दिष्ये
2.	अचर्त्स्यः-अचर्तिष्यः	अच्छर्त्स्यः-अच्छर्दिष्यः	अच्छर्त्स्यथाः-अच्छर्दिष्यथाः
3.	अचर्त्स्यत् अचर्तिष्यत्	अच्छर्त्स्यत्-अच्छर्दिष्यत्	अच्छर्त्स्यत-अच्छर्दिष्यत

	P 11 तृद्	Â	12 नृत्
1.	अतर्त्स्यम्-अतर्दिष्यम्	अतर्त्स्ये-अतर्दिष्ये	अनर्त्स्यम्-अनर्तिष्यम्
2.	अतर्त्स्य -अतर्दिष्यः	अतर्त्स्यथाः-अतर्दिष्यथाः	अनर्त्स्यः-अनर्तिष्यः
3.	अतर्त्स्यत्-अतर्दिष्यत्	अतर्त्स्यत-अतर्दिष्यत	अनर्त्स्यत्-अनर्तिष्यत्

We give below the third person singular of the Future and Conditional of some roots of more difficult conjugation.

Roots.	*Future.*	*Conditional.*	*Roots.*	*Future.*	*Conditional.*
1. दा	दास्यति-ते	अदास्यत्-त	5. चि	चेष्यति-ते	अचेष्यत्-त
2. दरिद्रा	दरिद्रिष्यति	अदरिद्रिष्यत्	6. मि	मास्यति-ते	अमास्यत्-त
3. इ	एष्यति	ऐष्यत्	7. श्रि	श्रयिष्यति-ते	अश्रयिष्यत्-त
4. इ with अधि	अध्येष्यते	अध्यैष्यत / अध्यगीष्यत	8. श्वि	श्वयिष्यति	अश्वयिष्यत्
			9. डी	डयिष्यते	अडयिष्यत्

2 (ch. III, 5 29 †) and (ch. IV. 5 I)
6-10-11 (ch. III. 5 46-47)
7-8-9 These are set roots.

Roots	Future	Conditional
10. दो	दास्यते	अदास्यत
11. मी	मास्यति-ते	अमास्यत्-त
12 ली 9. P.	लास्यति	अलास्यत्
	लेष्यति	अलेष्यत्
13. ली. 4 Â.	लास्यते	अलास्यत
	लेष्यते	अलेष्यत
14. शी	शयिष्यते	अशयिष्यत
15. दीधी	दीधिष्यते	अदीधिष्यत
16. वेवी	वेविष्यते	अवेविष्यत
17. ऊर्णु	ऊर्णविष्यति-ते	और्णविष्यत्-त
	ऊर्णुविष्यति ते	और्णुविष्यत्-त
18. कु	कुष्यते	अकुष्यत
19. नु	नविष्यति	अनविष्यत्
20. श्रु	श्रोष्यति	अश्रोष्यत्
21. श्रु with सम्	संश्रोष्यते	समश्रोष्यत
22. स्नु	स्नविष्यति	अस्नविष्यत्
23. स्नु with प्र	प्रस्नोष्यते	प्रास्नोष्यत
24. धू 5. 9. P. Â.	धविष्यति-ते	अधविष्यत्-त
	धोष्यति-ते	अधोष्यत्-त
25. धू 6. P.	धुविष्यति	अधुविष्यत्
26. नू	नुविष्यति	अनुविष्यत्

Roots	Future	Conditional
27. भू	भविष्यति	अभविष्यत्
28. सू 2. 4. Â.	सोष्यते	असोष्यत
	सविष्यते	असविष्यत
29. सू 6 P.	सविष्यति	असविष्यत्
30. कृ with सम्	संस्करिष्यति-ते	समस्करिष्यत्-त
31. जागृ	जागरिष्यति	अजागरिष्यत्
32. वृ	वरिष्यति ते	अवरिष्यत् त
	वरीष्यति-ते	अवरीष्यत् त
33. स्वृ	स्वरिष्यति	अस्वरिष्यत्
34. वॄ	वरिष्यति-ते	अवरिष्यत् त
	वरीष्यति-ते	अवरीष्यत्-त
35 दे	दास्यते	अदास्यत
36. दो	दास्यति	अदास्यत्
37. गै	गास्यति	अगास्यत्
38. त्रै	त्रास्यत	अत्रास्यत
39. शक् 5 P.	शक्ष्यति	अशक्ष्यत्
40 पच्	पक्ष्यति-ते	अपक्ष्यत्-त
41. प्रच्छ्	प्रक्ष्यति	अप्रक्ष्यत्
42. प्रच्छ् with आ	आप्रक्ष्यते	आप्रक्ष्यत
43. त्यज्	त्यक्ष्यति	अत्यक्ष्यत्
44. भ्रस्ज्	भ्रक्ष्यति-ते	अभ्रक्ष्यत्-त
	भर्क्ष्यति-ते	अभर्क्ष्यत्-त

12 13 (ch III 5 50) 14 This is a set root
15 16 (ch. III 5 31) and (ch. V 1 100 101)
17 (ch. III 5 50) 18 (ch IV 4 10 b)
23 (ch. IV 4 20) 25 26 (ch IV. 4 10 b)
24 28 These are wet roots. 32 34 (ch IV 5 23 §)
33 This is a wet root. 35-36 37 38 (ch III 5 35)
41 (ch III 2 8 ‡) 44 (ch III 2 14)

Roots.	Future.	Conditional.
45. मस्ज्	मङ्क्ष्यति	अमङ्क्ष्यत्
46. यज्	यक्ष्यति-ते	अयक्ष्यत्-त
47. सृज्	स्रक्ष्यति-ते	अस्रक्ष्यत्-त
48. अद्	अत्स्यति	आत्स्यत्
49. पद्	पत्स्यते	अपत्स्यत
50 विद् 2 P.	वेदिष्यति	अवेदिष्यत्
51. विद् 4. 7. Â.	वेत्स्यते	अवेत्स्यत
52. क्रुध्	क्रोत्स्यति	अक्रोत्स्यत्
53. बन्ध्	भन्त्स्यति	अभन्त्स्यत्
54. मन् 4. Â.	मंस्यते	अमंस्यत
55. मन् 8. Â.	मनिष्यते	अमनिष्यत
56. आप् 5. P.	आप्स्यति	आप्स्यत्
57. सृप्	स्रप्स्यति	अस्रप्स्यत्
	सर्प्स्यति	असर्प्स्यत्
58. लभ्	लप्स्यते	अलप्स्यत
59. गम् with सम्	संगंस्ये	समगंस्यत
60. नम्	नंस्यति	अनंस्यत्
61. क्रुश्	क्रोक्ष्यति	अक्रोक्ष्यत्
62. दंश्	दंङ्क्ष्यति	अदङ्क्ष्यत्
63. दृश्	द्रक्ष्यति	अद्रक्ष्यत्
64. दृश् with सम्	संद्रक्ष्यते	समद्रक्ष्यत
65. मृश्	मर्क्ष्यति	अमर्क्ष्यत्
	म्रक्ष्यति	अम्रक्ष्यत्

Roots.	Future.	Conditional.
66. कृष्	कर्क्ष्यति-ते	अकर्क्ष्यत् त
	क्रक्ष्यति-ते	अक्रक्ष्यत्-त
67. वस्	वत्स्यति	अवत्स्यत्
68. दह्	धक्ष्यति	अधक्ष्यत्
69. नह्	नत्स्यति-ते	अनत्स्यत्-त
70. लिह्	लेक्ष्यति-ते	अलेक्ष्यत्-त
71. वह्	वक्ष्यति-ते	अवक्ष्यत्-त
72. तञ्च्	तञ्चिष्यति	अतञ्चिष्यत्
	तङ्क्ष्याते	अतङ्क्ष्यत्
73. व्रश्च्	व्रश्चिष्यति	अव्रश्चिष्यत्
	व्रक्ष्यति	अव्रक्ष्यत्
74. अञ्ज्	अञ्जिष्यति	आञ्जिष्यत्
	अङ्क्ष्यति	आङ्क्ष्यत्
75. मृज्	मार्जिष्यति	अमार्जिष्यत्
	मार्क्ष्यति	अमार्क्ष्यत्
76. क्लिद्	क्लेदिष्यति	अक्लेदिष्यत्
	क्लेत्स्यति	अक्लेत्स्यत्
77. रध्	रधिष्यति	अरधिष्यत्
	रत्स्यति	अरत्स्यत्
78. तृप्	तर्पिष्यति	अतर्पिष्यत्
	तर्प्स्यति	अतर्प्स्यत्
	त्रप्स्यति	अत्रप्स्यत्
79. दृप्	दर्पिष्यति	अदर्पिष्यत्
	दर्प्स्यति	अदर्प्स्यत्
	द्रप्स्यति	अद्रप्स्यत्

45 (ch. III.2-15) 46 (ch III. 2 8 ‡) 47 (ch. III. 2. 22 b)
50 This is a set root. 51 This is an anit root 57 (ch. III 2-57 ¶)
63 (ch. III 2. 22 b) 65 66 (ch. III. 2. 57¶) 67 (ch. IV. 4.60 †)
68 (ch. III. 2. 95) 69 (ch III. 2. 98) 70-71 (ch. III. 2. 102)
72 to 91 These are wet roots. 73 (ch. III. 2. 8 ‡)
75 (ch. III. 3. 9—10.) 78—79 (ch. III. 2 57¶)

Roots	Future.	Conditional
80. क्षम्	क्षमिष्यति-ते	अक्षमिष्यत्-त
	क्षंस्यति-ते	अक्षंस्यत् त
81. अश्	अशिष्यते	आशिष्यत
	अक्ष्यते	आक्ष्यत
82. नश्	नशिष्यति	अनशिष्यत्
	नङ्क्ष्यति	अनङ्क्ष्यत्
83. अक्ष्	अक्षिष्यति	आक्षिष्यत्
	अक्ष्यति	आक्ष्यत्
84. कुष्	कोषिष्यति	अकोषिष्यत्
85. कुष् with निर्		
	निष्कोषिष्यति	निरकोषिष्यत्
	निष्कोक्ष्यति	निरकोक्ष्यत्
86. गाह्	गाहिष्यते	अगाहिष्यत
	घाक्ष्यते	अघाक्ष्यत
87. द्रुह्	द्रोहिष्यति	अद्रोहिष्यत्
	ध्रोक्ष्यति	अध्रोक्ष्यत्
88. विद् 6. P. Â.		
	वेदिष्यति-ते	अवेदिष्यत्-त
	वेत्स्यति-ते	अवेत्स्यत्-त
89. विप्	वेपिष्यति	अवेपिष्यत्
	वेक्ष्यति	अवेक्ष्यत्
90. शक् 4. P. Â.		
	शकिष्यति-ते	अशकिष्यत्-त
	शक्ष्यति-ते	अशक्ष्यत्-त

Roots.	Future.	Conditional.
91. शिष्	शेषिष्यति	अशेषिष्यत्
	शेक्ष्यति	अशेक्ष्यत्
92. ग्रह्	ग्रहीष्यति ते	अग्रहीष्यत्-त
93. विज् 7. P. 6. Â.		
	उद्विजिष्यति-ते	उदविजिष्यत्-त
94. अज्	अजिष्यति	आजिष्यत्
	वेष्यति	अवेष्यत्
95. कुट्	कुटिष्यति	अकुटिष्यत्
96. गुप्	गोपायिष्यति	अगोपायिष्यत्
	गोपिष्यति	अगोपिष्यत्
	गोप्स्यति	अगोप्स्यत्
97. धूप्	धूपायिष्यति	अधूपायिष्यत्
	धूपिष्यति	अधूपिष्यत्
98. विच्छ्	विच्छायिष्यति	अविच्छायिष्यत्
	विच्छिष्यति	अविच्छिष्यत्
99. पण्	पणायिष्यति	अपणायिष्यत्
	पणिष्यते	अपणिष्यत
100. पन्	पनायिष्यति	अपनायिष्यत्
	पनिष्यते	अपनिष्यत
101. ऋत्	ऋतीयिष्यते	आर्तीयिष्यत
	अर्तिष्यति	आर्तिष्यत्
102. कम्	कामयिष्यते	अकामयिष्यत
	कमिष्यते	अकमिष्यत

82 (ch III 2. 15) 92 (ch IV. 5 33) 93 (ch. III. 5. 54 *)
94 (ch. III. 5 1) 95 (ch. IV. 4 104)
96 to 102 (ch II. I. 17-20, 21-22) and (ch. III. 3-16)

CHAPTER VI.

Benedictive. *

Terminations. †

	Par.			Âtm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	यासम्	यास्व	यास्म	सीय*	सीवहि	सीमहि
2.	याः	यास्तम्	यास्त	सीष्ठाः	सीयास्थाम्	सीध्वम्
3.	यात्	यास्ताम्	यासुः	सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

1 चि

	P.			Â.		
1.	चीयासम्	चीयास्व	चीयास्म	चेषीय §	चेषीवहि	चेषीमहि
2.	चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	चेषीष्ठाः	चेषीयास्थाम्	चेषीढ्वम्
3.	चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	चेषीष्ट	चेषीयास्ताम्	चेषीरन्

2 धु

	P.			Â.		
1.	धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	धोषीय a	धोषीवहि	धोषीमहि
2.	धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	धोषीष्ठाः	धोषीयास्थाम्	धोषीढ्वम्
3.	धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	धोषीष्ट	धोषीयास्ताम्	धोषीरन्

3 कृ

	P.			Â.		
1.	क्रियासम्	क्रियास्व	क्रियास्म	कृषीय b	कृषीवहि	कृषीमहि
2.	क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त	कृषीष्ठाः	कृषीयास्थाम्	कृषीढ्वम्
3.	क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः	कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्

---

* The Benedictive Parasmaipada does not take इ. The Benedictive Âtmanepada takes इ after set roots and optionally after those that are optionally set. Anit roots do not admit it.

† The terminations of the Benedictive Parasmaipada are weak and those of the Âtmanepada are strong.

1–2 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः ॥ अजन्ताङ्गस्यदीर्घ स्यायादौ प्रत्ययेपरे नतु कृत्सार्वधातुकयोः । The final of a root ending in a vowel becomes long before a weak termination beginning with य् except a Krit or a Sarvadhatuka affix.

3 रिङ्शयग्लिङ्क्षु ॥ शे यकि यादावार्धधातुके लिङि च ऋतोरिङादेशःस्यात् । रि is substituted for the final of an inflective root ending in ऋ before the अ of the sixth conjugation, before the य of the passive, and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive.

§, a. b. (ch. IV. 4. 23 *)

	4 स्मृ			5 ऋ		
1.	स्मर्यासम्	स्मर्यास्व	स्मर्यास्म	अर्यासम्	अर्यास्व	अर्यास्म
2.	स्मर्याः	स्मर्यास्तम्	स्मर्यास्त	अर्याः	अर्यास्तम्	अर्यास्त
3.	स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः	अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः

6 स्तृ 5. P. Â.

	Par.	Âtm.		
1.	स्तर्यासम्	स्तरिषीय	स्तरिषीवहि	स्तरिषीमहि *
2	स्तर्याः	स्तरिषीष्ठाः	स्तरिषीयास्थाम्	स्तरिषीध्व-ढ्वम्
3.	स्तर्यात्	स्तरिषीष्ट	स्तरिषीयास्ताम्	स्तरिषीरन्
		स्तृषीय †	स्तृषीवहि	स्तृषीमहि
		स्तृषीष्ठाः	स्तृषीयास्थाम्	स्तृषीढ्वम्
		स्तृषीष्ट	स्तृषीयास्ताम्	स्तृषीरन्

7 स्तॄ P. Â.

	S.	P.	S.	P.	S	P.
1.	स्तीर्यासम्	स्तीर्यास्म	स्तरिषीय ‡	स्तरिषीमहि	स्तीर्षीय	स्तीर्षीमहि
2.	स्तीर्याः	स्तीर्यास्त	स्तरिषीष्ठाः	स्तरिषीध्व ढ्वम्	स्तीर्षीष्ठाः	स्तीर्षीढ्वम्
3.	स्तीर्यात्	स्तीर्यासुः	स्तरिषीष्ट	स्तरिषीरन्	स्तीर्षीष्ट	स्तीर्षीरन्

	8 वृ P. Â.						9 दा 3. P. Â.
1.	वूर्यासम्	वूर्यास्म	वरिषीय	वरिषीमहि	वूर्षीय	वूर्षीमहि	दयासम्-दासीय
2.	वूर्याः	वूर्यास्त	वरिषीष्ठाः	वरिषीध्व-ढ्वम्	वूर्षीष्ठाः	वूर्षीढ्वम्	देयाः-दासीष्ठाः
3.	वूर्यात्	वूर्यासुः	वरिषीष्ट	वरिषीरन्	वूर्षीष्ट	वूर्षीरन्	देयात्-दासीष्ट

---

4 गुणोऽर्तिसंयोगाद्योः ॥ अर्तेः संयोगादेरृदन्तस्य च गुणः स्याद्यकि यादावार्धधातुके लिङि च। Final ऋ preceded by a conjunct consonant and the root ऋ take Guna before the य of the Passive and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

6 * (ch IV. 4. 23) 6 † The Benedictive Âtmanepada terminations, beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel, are weak (ch IV 4. 23*)

7 ‡ नलिङि ॥ वॄतो लिङि इटो दीर्घो न स्यात्। The intermediate ई is not lengthened in the Benedictive in the case of the verb वृ 9. Â 5 P. Â and the roots ending in long ॠ वॄ 9 Â. वरिषीष्ट-वूर्षीष्ट, स्तॄ 5 P Â. स्तीर्यात्-स्तरिषीष्ट-स्तीर्षीष्ट

9 to 20 एर्लिङि ॥ घुसंज्ञानां मास्थादीनां च एत्वं स्यादार्धधातुके किति लिङि। These roots substitute ए for their final vowel before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

Roots.	3. Sing.
10 धा	धेयात्-धासीष्ट
11 दा 1. P.	देयात्
12 दो 4. P.	देयात्
13 दे 1. Â. to protect.	दासीष्ट
14 धे 1. P. to drink	धेयात्
15 मा 2. P.	मेयात्
16 स्था	स्थेयात्
17 गै	गेयात्
18 पा to drink	पेयात्
,, to protect	पायात्
19 हा 3. P. to abandon	हेयात्
,, to go	हासीष्ट
20 सो 4. P.	सेयात्
21 ग्लै 1. P.	ग्लेयात्-ग्लायात्
22 घ्रा 1. P.	घ्रेयात्-घ्रायात्
23 पै 1. P.	पायात्
24 वच्	उच्यात्
25 स्वप्	सुप्यात्
26 यज्	इज्यात्-यक्षीष्ट
27 वप्	उप्यात् वप्सीष्ट
28 वह्	उह्यात्-वक्षीष्ट
29 वस् 1. P.	उष्यात्
30 वे	ऊयात्-वासीष्ट
31 व्ये	वीयात्-व्यासीष्ट
32 ह्वे	हूयात् ह्वासीष्ट
33 वद् 1. P.	उद्यात्
34 श्वि	शूयात्
35 ग्रह्	गृह्यात्-ग्रहीषीष्ट
36 ज्या	जीयात्
37 व्यध्	विध्यात्
38 वश्	उश्यात्
39 व्यच्	विच्यात्
40 व्रश्च्	वृश्च्यात
41 प्रच्छ्	पृच्छ्यात्
42 भ्रस्ज्	§भृज्ज्यात्-भ्रक्षीष्ट-भर्क्षीष्ट
43 शास्	शिष्यात्
44 शी	शयिषीष्ट
45 ऊह्	ऊह्यात्
,, with सम्	समुह्यात्
46 इ	ईयात्
,, with उद्	उदियात्
47 जन् Â.	जनिषीष्ट
48 सन्	सायात्-सन्यात्

21-22 वाऽन्यस्य संयोगादेः ॥ घुमास्थादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोरात एत्वं वा स्यादार्धधातुके किति लिङि । Other roots, ending in आ and beginning with a conjunct consonant, change their final vowel to ए optionally.

24 to 42 (ch III. 2 5 †) 42. § It does not assume the form भर्ज् or भ्रज्ज् but undergoes Samprasarana before the weak terminations.

43 (ch. IV 2. 86).

45 उपसर्गाद्ध्रस्वऊहतेः ॥ उपसर्गात्परस्योहतेरचो ह्रस्वः स्यादादौ क्ङिति । ऊह्, joined with a preposition, shortens its penultimate vowel before the weak terminations beginning with य्.

46 एतेर्लिङि ॥ उपसर्गात्परस्य इणोऽणो ह्रस्वः स्यादार्धधातुके किति लिङि। इ, 2. P to go, with any preposition, is not lengthened before the weak terminations, of the Benedictive.

47—48 येविभाषा ॥ जनसनखनामात्वं वा स्यादादौ क्ङिति। आ is optionally substituted for the final of जन्, सन् and खन् before the weak terminations beginning with य्.

Roots.	3. Sing.	Roots.	3. Sing.	Roots	3. Sing.
49 खन्	खायात्-खन्यात् खनिषीष्ट	53 दिव्	दीव्यात्	57 पुत्रीयति (आत्मन.पुत्रमिच्छतीति)	पुत्रीयात्
50 तन्	तन्यात्-तनिषीष्ट	54 कथ्	कथ्यात्-कथयिषीष्ट	58 पुत्रायते (पुत्रइवाचरतीति)	पुत्रायिषीष्ट
51 अञ्ज्	अज्यात्	55 भू caus.	भाव्यात्-भावयिषीष्ट	59 छुर् 6. P. to cut	छुर्यात्
52 गम्	गम्यात्-संगंसीष्ट-संगसीष्ट	56 कम्	कामयिषीष्ट-कमिषीष्ट		

CHAPTER VII.

Roots of the tenth class.

1 चुर् P. Â. to steal.

Present.

	Par.			Âtm.	
	S.	D.	P.	S.	D.	P.

	Par. S.	Par. D.	Par. P.	Âtm. S.	Âtm. D.	Âtm. P.
1.	चोरयामि*	चोरयावः	चोरयामः	चोरये	चोरयावहे	चोरयामहे
2.	चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ	चोरयसे	चोरयेथे	चोरयध्वे
3.	चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति	चोरयते	चोरयेते	चोरयन्ते

53 (ch. II. 2. 1—3)
54 to 56 Roots of the tenth conjugation and causals drop अय् in the Benedictive Parasmaipada and retain it in the Âtmanepada. 57-58 Denominatives too drop it and retain य् in the Parasmaipada and Âtmanepada respectively.

59 न भकुर्छुराम् ॥ भस्य कुर्छुरोश्चोपधाया दीर्घो न स्यात् । The penultimate vowel of कुर् (fr. कृ to do कुर्यात्) and छुर् is not lengthened (excep. to इलिच (ch. II. 2. 1—3)

* To the root of the tenth class is added इ, before which the penultimate short vowel, except अ, takes its Guna substitute, as चुर्+इ=चोरि; then the base, thus formed, is to be conjugated like one of the roots of the first class ending in a vowel. The roots of this class are, generally, both Parasmaipadi and Âtmanepadi.

Imperfect.

P. 2 तड् P. Â. to beat. Â.

1. अताडयम् †	अताडयाव	अताडयाम	अताडये	अताडयावहि	अताडयामहि
2. अताडयः	अताडयतम्	अताडयत	अताडयथाः	अताडयेथाम्	अताडयध्वम्
3. अताडयत्	अताडयताम्	अताडयन्	अताडयत	अताडयेताम्	अताडयन्त

Imperative.

3 भू 10. P. Â. to mix; to think.

1. भावयानि‡	भावयाव	भावयाम	भावयै	भावयावहै	भावयामहै
2. भावय	भावयतम्	भावयत	भावयस्व	भावयेथाम्	भावयध्वम्
3. भावयतु	भावयताम्	भावयन्तु	भावयताम्	भावयेताम्	भावयन्ताम्

Potential.

P. 4 कृत् to celebrate. Â.

1. कीर्तयेयम् §	कीर्तयेव	कीर्तयेम	कीर्तयेय	कीर्तयेवहि	कीर्तयेमहि
2. कीर्तयेः	कीर्तयेतम्	कीर्तयेत	कीर्तयेथाः	कीर्तयेयाथाम्	कीर्तयेध्वम्
3. कीर्तयेत्	कीर्तयेताम्	कीर्तयेयुः	कीर्तयेत	कीर्तयेयाताम्	कीर्तयेरन्

5 ज्ञप् to know, to make known, to beat, to please, to whet, to observe. ज्ञपयति-ते

6 यम् to encircle, to eclipse. यमयति-ते

8 { चह् to be wicked,
चप् to cheat, to be arrogant. चहयति-ते, चपयति-ते

9 रह् to leave. रहयति-ते

10 बल् to live. बलयति-ते

11 चि to collect. चपयति-ते; चययति-ते

12 चित् to think. चेतयते

13 दंश् to bite. दंशयते

14 दंस् to see; to bite. दंसयते

15 दस् ,, ,, दासयते

5—11 मिताह्रस्व ॥ मितामुपधायाह्रस्व स्याण्णौपरे। The roots, denominated मित्, require the penultimate vowel to be short before the इ of the tenth class and causals. These are the only roots that are मित् in the tenth class.

12—54 These roots take Âtmanepada even when the fruit of the action expressed by them does not accrue to the agent, all other roots of the tenth class are conjugated in the Âtmanepada only when the fruit of the action expressed by them accrues to the agent.

† The penultimate short अ is lengthened. The roots 50 to 148 in (ch IV. 3) and the seven roots beginning with घट् do not take Guna or Vriddhi.

‡ The ending vowel takes its Vriddhi substitute.

§ (Vide note 43 P. 101)

16 डप् to accumulate. डापयते
17 डिप् ,, डेपयते
18 तन्त्र् to support a family, to spread. तन्त्रयते
19 कुटुम्ब् to support. कुटुम्बयते
20 मन्त्र् to speak privately, to counsel. मन्त्रयते
21 स्पश् to take, to unite स्पाशयते
22 तर्ज् to censure. तर्जयते
23 भर्त्स् ,, भर्त्सयते
24 वस्त् to kill. वस्तयते
25 गन्ध् ,, गन्धयते
26 विष्क् to kill. विष्कयते
27 हिष्क् ,, हिष्कयते
28 निष्क् to measure. निष्कयते
29 लल् to desire, to seek. लालयते
30 कूण् to contract; to wink. कूणयते
31 तूण् to fill. तूणयते
32 भ्रूण् to hope, to confide भ्रूणयते
33 शठ् to praise शाठयते
34 यक्ष to worship. यक्षयते
35 स्यम् to consider. स्यामयते
36 गूर् to strive. गूरयते
37 शम् } to look at or inspect.
38 लक्ष् } शामयते, लक्षयते
39 कुत्स् to despise कुत्सयते
40 त्रुट् to cut. त्रोटयते
41 कुट् to cut. कोटयते
42 गल् to flow, to ooze. गालयते
43 भल् to describe, to explain. भालयते
44 कूट् to avoid giving; to render indistinct, to muddle. कूटयते
45 कुट्ट् to make hot, to burn. कुट्टयते
46 वञ्च् to cheat. वञ्चयते
47 वृष् to have the power of generation; to be powerful. वर्षयते
48 मद् to cause satisfaction मादयते
49 दिव् to lament, to wail. देवयते
50 गॄ to know, to discern. गारयते
51 विद् to know, to describe to dwell. वेदयते
52 मान् to stop. मानयते
53 यु to censure. यावयते
54 कुस्म् to smile blamably. कुस्मयते
55 स्मि to slight. स्माययते
56 युज् } to bind, to restrain योजयति-योजति, पर्चयति पर्चति
57 पृच् }
58 अर्च to worship अर्चयति अर्चति
59 सह् to forbear साहयति सहति

60 ईर् to throw. ईरयति-ईरति

61 ली to melt. लाययति-लयति

62 वृज् to quit. वर्जयति-वर्जति

63 वृ to cover. वारयति-वरति-ते

64 जृ to grow old. जारयति-जरति

65 ज्रि ,, ज्राययति-ज्रयति

66 रिच् to separate; to join. रेचयति-रेचति

67 शिष् to leave a residue. शेषयति-शेषति

68 तप् to burn. तापयति तपति

69 तृप् to please; to be pleased; to kindle. तर्पयति-तर्पति

छृद् to kindle. छर्दयति-छर्दति. छर्दिता; छर्दिष्यति.

1 चृप् } चर्पयति-चर्पति; छर्पयति.

2 छृप् } ,, छर्पति; दर्पयति-दर्पति.

3 दृप् }

4 दृभ् to fear. दर्भयति दर्भति

5 दृभ् to string together, to arrange. दर्भयति-दर्भति

76 श्रथ् to liberate; to kill. श्राथयति श्रथति.

77 मी to go. माययति-मयति

78 ग्रन्थ् to bind. ग्रन्थयति-ग्रन्थति

79 शीक् } to endure. शीकयति-शीकति, चीकयति-चीकति

80 चीक् }

some read सीक् instead of शीक्

81 अर्द् to kill. अर्दयति-अर्दति-ते

82 हिंस् ,, हिंसयति-हिंसति.

83 अर्ह् to worship अर्हयति-अर्हति

84 सद् with आ to go; to assail आसादयति-आसीदति (note 34 and 44 P. 38).

85. शुन्ध् to cleanse; to become pure. शुन्धयति-शुन्धति

86 छद् to cover, to hide. छादयति छदति-ते.

87 जुष् to reason; to kill; to please. जोषयति-जोषति

88 धू to shake, to make tremble. धूनयति धवति-ते

89 प्री to please. प्रीणयति-प्रयति-ते.

90 श्रन्थ् } to connect or arrange in a regular series. श्रन्थयति-श्रन्थति, ग्रन्थयति-ग्रन्थति.

91 ग्रन्थ् }

---

55 स्मि, भू (98), सङ्ग्राम् 'to fight' and the ten verbs beginning with पद् (Page 103) are really Ātmanepadi verbs.

56—104 These roots belong both to the first and the tenth classes. The following roots पृ, चि, जस् to beat, दिव् to rub, pain, घुष् to aver, अञ्च्, वृत्, वृष्, पूर्, and such of the roots of the tenth class inserted in ch. XXIII. 2 as are marked with both classes may belong also to the first or the tenth class.

88—89 धूञ्प्रीञोर्नुग्वक्तव्यः॥ The roots धू and प्री insert न् before the इ of

92 आप् to obtain. आपयति-आपति ते.

93 तन् to confide; to aid. तानयति तनति; with preposition; to stretch. वितानयति, वितनति

94 चन् to confide; to hurt. चानयति-चनति.

95 वद् to inform. वादयति-वदति-ते

96 वच् to speak, tell; to read. वाचयति-वचति.

97 मान् to worship, to respect. मानयति-मानति.

98 भू Âtm. to obtain. भावयते-भवते; according to some also. भवति

99 गर्ह् to censure. गर्हयति-गर्हति

100 मार्ग् to seek. मार्गयति-मार्गति

101 कण्ठ् to grieve. कण्ठयति-कण्ठति.

102 मृज् to clean; to ornament. मार्जयति-मार्जति.

103 मृष् to endure. मर्षयति-मर्षति-ते.

104 धृष् to overcome, to assail. धर्षयति-धर्षति.

105 कथ् to tell. कथयति

106 गण् to count. गणयति

107 वण्ट् to divide. वण्टयति

108 लञ्ज् to shine. लञ्जयति

109 पत् to go. पतयति-पतति

Non conjugational tenses.

चुर्

	Perfect.		Aorist.
	Par.	Âtm.	
1.	चोरयामास-बभूव चकार-चकर†	चोरयामास-बभूव-चक्रे	अचूचुरत्-त‡
	Future.	Periphrastic.	Future.
2.	चोरयिष्यति चोरयिष्यते	चोरयिता	चोरयिता
	Conditional.	Benedictive.	
3.	अचोरयिष्यत् अचोरयिष्यत	चोर्यात्*	चोरयिषीष्ट

the tenth class and Causals; according to some, these roots form also धावयति and मापयति.

105—106 (ch. IV. 3. 50 †.)

105—106 According to शाकटायन and others the roots, called कथादि, form also कथापयति, गणापयति, वण्टापयति, लञ्जापयति &c.

109 This root also belongs to the first or tenth class According to some this root does not belong to the अदन्त class, as पातयति-ते.

† चोरि is the derivative root It contains two syllables and therefore takes the prefix आम् before which इ is not dropped (exception to ch. IV. 3 I a)

‡ Vide P. 95. * rule 1. a. Page 96.

CHAPTER VIII.

Causals.*

प्रयोजकस्य व्यापारे धातुमात्रात्कृते णिचि ॥
भावयत्यादि तत्रोक्तं णिचश्चेत्यात्मनेपदम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

SECTION I.

1 चि 5 P. Â चापयति-ते, चाययति-ते
2 स्फुर् 6 P स्फारयति-ते, स्फोरयति-ते
3 रभ् 1 Â. आरम्भयति-ते.
4 लभ् 1. Â. लम्भयति-ते.
5 रध् 4 P. रन्धयति-ते.
6 जभ् 1. Â. जम्भयति ते.
7 ऋ 1. 3. P. अर्पयति-ते.
8 ह्री 3. P. ह्रेपयति-ते.
9 ब्ली 9 P ब्लेपयति-ते.
10 री 4 Â. (9 P according to some. रेपयति-ते
11 क्नूय् 1 Â क्नोपयति-ते } य् is
12 क्ष्माय् 1 Â क्ष्मापयति-ते } dropped.
13 दा 3. P. Â दापयति-ते.
14 पा 2 P to protect पालयति-ते
15 शो शाययति-ते.
16 छो छाययति ते.
17 सो साययति-ते. 18 ह्वे ह्वाययति ते

*The causal base is formed like that of a root of the tenth class, it takes *parasmaipada* as well as *Âtmanepada* भावयति-ते

1—2 चिस्फुरोर्णौ ॥ चिस्फुरोरात्वं वास्याण्णौ परे । चि 5 10 P Â and स्फुर् substitute आ optionally for their vowel before इ चा + इ By the following rule 7—13 we have चापयति चि cl 10 forms चपयति चययति, इ is मित् i. e. it requires the penultimate vowel to be short (ch VII 5-11) Aor अचीचपत्-त, अचीचयत्-त, अपुस्फरत्-त अपुस्फुरत्-त

3—4 रभेरशब्लिटोः ॥ (a) लभेश्च ॥ (b) रभ लभेश्चनुम्स्यादाचि नतुशब्लिटोः । रभ् and लभ् insert न् when followed by any termination beginning with a vowel except in the Perfect and conjugational tenses Aor आररम्भत् त, आललम्भत्-त

5—6 (note 51 P 39) Aor अररन्धत् त, अजजम्भत् त

7—13 अर्तिह्रीव्लीरीक्नूयीक्ष्माय्यातां पुङ्णौ । अर्त्यादीनां मादन्तानांच पुगागमः स्याण्णौ । The roots ऋ ह्री, ब्ली, री, क्नूय्, क्ष्माय् and roots ending in आ take the augment प् पुगन्तलघूपधस्यच ॥ These roots require गुण Aor आर्पिपत्-त, अजिह्रिपत्-त, अबिब्लिपत् त, अरीरिपत्-त, अचुक्नुपत्-त, अचिक्ष्मपत्-त; अदीदपत्-त

11—12 लोपो व्योर्वलि ॥ वकारयकारयोर्लोपः स्याद्वलि । व् or य् is dropped before any consonant except य्.

14 पातेर्लुग्वक्तव्यः ॥ पा 'to protect' requires ल् in the causative Aor. अपीपलत्-त.

15 शाच्छासाह्वाव्यावेपां युक् ॥ एषां युगागमः स्याण्णौ परे । पुकोऽपवादः । These roots take the augment य् instead of प् in the causative अशीशयत्-त, अचिच्छयत्-त असीषयत्-त, अजूहवत्-त, अवीवयत्-त (ch. IV. 3. 30 and 32)

19 व्ये व्याययति-ते. 20 वे वाययति-ते
21 पा 1. P. to drink and पै 1. P. to be dry. पाययति-ते
22 वै 1. P to be dry. वाजयति ते
23 ली 4 Â. 9 P. and ला (deduced from ली 4 9. or ला 2 P) निलीनयति ते, निलाययति-ते, विलालयति-ते निलापयति ते.
24 ली 4. Â. 9. P. लापयते.
25 भी भापयते, भीषयते.
26 स्मि विस्मापयते.
27 स्फाय् 1. Â. स्फावयति-ते.
28 शद् शातयति-ते.
29 रुह् रोहयति-ते; रोपयति-ते.

---

22 वोविधूनने जुक् ॥ वाते र्जुक् स्याण्णौ कम्पार्थे । वै takes ज् when its meaning is to 'shake or tremble,' but in its other acceptations it takes प् regularly, as केशान् वापयति According to माधव this verb does not admit ज् not य् but प् in the causative; according to others वाजयति is from वा 2. P. to blow, Aor अवीवजत् त, वापयति अवीवपत्-त

23 लीलोर्नुग्लुकावन्यतरस्यां स्नेहविपातने॥ लीयते लीतेश्च क्रमान्नुग्लुकावागमौ वा स्तो णौ स्नेहद्रवे । The root ली 4 9 optionally admits न् and ल (deduced from ला 4 9 or ला) admits ल् optionally in the causative, provided the meaning be to melt an unctuous substance व्यलीलिनत्-त; व्यलीलयत्-त, व्यलीललत्-त; व्यलीलपत्-त In other acceptions they form विलापयति-विलाययति.

24 प्रलम्भनाभिभवपूजासु लियो नित्यमात्वमाशिति वाच्यम् (a) ली 4. 9. substitutes आ for its final vowel necessarily before an Ârdhadhatuka affix or Personal terminations if it means to 'deceive to 'defeat' or to 'worship' ला -(7-13) लाप् । लिय सम्माननशालीनीकरणयोश्च (b) लीङ्लियोर्ण्यन्तयोरात्मनेपदस्यादकर्तृगेपि फले पूजाभिभवयो प्रलम्भने चार्थे । ली takes Âtmanepada in the causative in the sense of to worship, to defeat or to deceive, as जटाभिर्लापयते he gets himself worshipped by means of his clotted hair श्येनो वर्तिकामुल्लापयते. A hawk overcomes a quail बालमुल्लापयते he deceives a child, लापयते अलीलपत.

25-26 बिभेतेर्हेतुभये ॥ बिभेतेरेच आत्वं वा स्यात्प्रयोजकाद्भयं चेत् । (a) नित्यं स्मयते. ॥ स्मयतेरेचो नित्यमात्वं स्याण्णौ हेतौ स्मये । (b) भी substitutes आ optionally and स्मि necessarily for their vowel in the causative if the effect is produced by the agents. भियो हेतुभये षुक् (c) भा ई इत्याकार प्रश्लिष्यते । ईकारान्तस्य भिय षुक् स्याण्णौ हेतुभये । भा takes the augment ष् in the same circumstances भा + इ, स्मा + इ by note 7 -13 भाप् + इ, स्माप् + इ, भीष् + इ भीस्म्योर्हेतुभये (d) ण्यन्ताभ्या माभ्यामात्मनेपदं स्याद्धेतो चेद्भयस्मयौ । सूत्रे भयग्रहणं धात्वर्थोपलक्षणम् ॥ *The roots भी and स्मि take Âtmanepada in the causative if the effect is produced by the agent भापयते, भीषयते inspires fear, विस्मापयते astonished. Ex. मुण्डो भापयते, जटिलो विस्मापयते, otherwise भाययति, विस्माययति frightens or astonishes any one with anything Ex कुञ्चिकयैनं भाययति, विस्माययति अबीभयत, अबीभिषत, व्यसिष्मपत अबीभयत्, व्यसिष्मयत्.

30 क्री क्रापयति-ते

31 इ with अधि 'to study.' अध्यापयति-ते.

32 जि जापयति-ते.

33 सिध् 4. P. साधयति (he prepares.)

34 वी वापयति-ते; वाययति-ते.

35 गुह् गूहयति-ते.

36 दुष् 4. P. दूषयति-ते.

* दूषयति-ते दोषयति-ते

37 इ 2 P. to go. गमयति-ते

38 इ,, with अधि to remember, अधिगमयति-ते.

39 हन् घातयति-ते.

40 अन् 2. P. आनयति-ते.

41 ईर्ष्य् 1. P. ईर्ष्ययति-ते

42 ऊर्णु ऊर्णावयति-ते.

---

27 स्फायो वः॥ स्फायो वः स्याण्णौ। स्फाय् changes its य् to व् in the causative, Aor. अपिस्फवत्-त.

28 शदेरगतौ तः॥ शदेर्णौ तोऽन्तादेशः स्यान्न तु गतौ। शद् converts द् into त् unless the meaning be to go, as शातयति पुष्पाणि but गाः शादयति गोविन्दः Govind drives cows. अशीशतत्-त, अशीशदत्-त.

29 रुहः पोऽन्यतरस्याम्॥ रुहः पोऽन्तादेशो वा स्याण्णौ॥ रुह् optionally substitutes प् for ह् Aor अरूरुहत्-त, अरूरुपत्-त.

30—32 क्रीङ्जीनां णौ॥ एषामेच आत्वं स्याण्णौ। क्री, इ and जि change their vowel to आ in the causative (7-13) Aor. अचिक्रपत्-त; अजीजपत्-त.

31 णौ च संश्चङोः॥ सन्परे चङ्परे च णौ इङो गाङ् वा स्यात्। इ with अधि 'to study' substitute गा optionally for its vowel in the Caus. Des. and in the third form of the Aorist; अध्यजीगपत्-त; अध्यापिपत्-त.

34 सिध्यतेरपारलौकिके॥ ऐहलौकिकेऽर्थे विद्यमानस्य सिध्यते रेच आत्वं स्याण्णौ। आ is substituted for the vowel of सिध् in the causative unless the import be a spiritual topic. as अन्नं साधयति; but सेधयति तापसं तपः he causes an ascetic to ascertain or know thoroughly his austerities असीषधत्-त; असीषिधत्-त.

34 प्रजने वीयतेः॥ अस्यैच आत्वं वा स्याण्णौ प्रजनेऽर्थे। आ is optionally substituted for the vowel of वी in the causative if it means to 'cause to conceive' Aor अवीवपत्-त अवीवयत्-त; in its other acceptations it forms regularly वाययति-ते.

35 (ch II, 1. 45) Aor. अजूगुहत्-त.

36 दोषो णौ॥ दुष्यते रुपधाया ऊत्स्याण्णौ। दुष् lengthens its penultimate vowel in the causative दूषयति depraves.

* वा चित्तविरागे॥ दुष्यते रुपधाया ऊद्वा स्याण्णौ चित्तस्याप्रीततायाम्। दुष् lengthens its vowel optionally in the sense of to deprave the heart; as चित्तं दूषयति, दोषयति वा कामः lust corrupts the mind, Aor. अदूदुषत्-त.

37 णौ गमिरबोधने॥ इणो गमिः स्याण्णावबोधनेऽर्थे। गम् is substituted for इ. 2. P.

अर्हाडि-अहिडि.

17 वट्
18 भट् } to speak. वटयति, भटयति; अवाटि अवटि, अभाटि-अभटि

19 नट् to dance with indication of passion; to dance with gestures. नटयति; अनाटि-अनटि.

20 स्तक् 1. P. to resist. स्तकयति; अस्ताकि-अस्तकि.

21 चक् ,, to be satisfied. चकयति; अचाकि-अचकि.

22 कख् ,, to laugh. कखयति, अकाखि अकखि.

23 रग् ,, to suspect. रगयति; अरागि-अरगि.

24 लग् ,, to be with or near लगयति; अलागि-अलगि.

25 ह्रग्
26 ह्लग्
27 सग्
28 स्थग् } to cover. ह्रगयति, ह्लगयति, सगयति, स्थगयति; अह्रागि-अह्रगि; अह्लागि-अह्लगि; असागि-असगि, अस्थागि; अस्थगि.

29 कग् to do in general. कगयति; अकागि- अकगि.

30 अक्
31 अग् } to move tortuously. अकयति, अगयति; आकि; आगि.

32 कण्
33 रण् } to go. कणयति, रणयति; अकाणि अकणि, अराणि-अरणि.

34 चण्
35 शण्
36 श्रण् } 1. P. to give. चणयति, शणयति, श्रणयति; अचाणि अचणि; अशाणि-अशणि, अश्राणि-अश्रणि.

---

16 हेड् in the sense of 'to dishonour, to disgrace,' is Âtm, and is not मित्. It forms its causal हेडयति.

17—18 वट् I P. to surround and भट् 1. P to hold, cherish, maintain. They belong to this section in the sense of 'to speak'.

19 According to some नट् means 'to go' and according to others it means 'to bend.' नट् I. P. to dance with verbal representation of passion (वाक्यम्) is not मित्.

21 चक् 1. Â. to be satisfied, to resist. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

29 No particular sense is stated, because some hold, that it signifies action in general, according to others its meaning is not stated because it admits many interpretations.

32—33 1. P to sound.

35 Some read शप् to go. 38 some editions read क्रप and others श्रप्.

39 जासिनिप्रहणनाटक्राथपिषां हिंसायाम् ॥ क्राथ, occurring in this sutra, is considered as the causative of the verb here exhibited The verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel in

37 श्रथ्, 38 क्नथ्, 39 क्रथ्, 40 क्लथ् ,, to kill. श्रथयति, क्नथयति, क्राथयति, क्लथयति; अश्राथि-अश्रथि; अक्नाथि-अक्नथि, अक्राथि-अक्रथि, अक्लाथि-अक्लथि

41 चन् ,, to kill. चनयति, अचानि अचनि

42 वन् ,, to act. प्र-वनयति; प्रावानि प्रावनि

43 ज्वल् to shine. प्रज्वलयति, प्राज्वालि प्राज्वलि

44 ह्वल्, 45 ह्मल् 1 P to move or quake. प्रह्वलयति, प्रह्मलयति, प्राह्वालि, प्राह्वलि, प्राह्मालि प्राह्मलि

46 स्मृ to remember with tenderness, to regret. स्मरयति; अस्मारि अस्मरि

47 दॄ to fear, to be afraid of. दरयति, अदारि-अदरि

48 नॄ to guide. नरयति, अनारि अनरि

49 श्रा to cook, to boil. श्रपयति; अश्रापि-अश्रपि

50 ज्ञा to slay, to gratify, to see,

अहीडि-अहिडि.

17 वट् } to speak. वटयति, भटयति; अवाटि अवटि, अभाटि अभटि
18 भट्

19 नट् to dance with indication of passion; to dance with gestures. नटयति; अनाटि-अनटि.

20 स्तक् 1 P. to resist. स्तकयति; अस्ताकि-अस्तकि.

21 चक् ,, to be satisfied. चकयति, अचाकि-अचकि.

22 कख् ,, to laugh. कखयति, अकाखि अकखि.

23 रग् ,, to suspect. रगयति; अरागि-अरगि.

24 लग् ,, to be with or near. लागयति; अलागि-अलगि.

25 ह्रग् } to cover. ह्रगयति, ह्लगयति, सगयति, स्थगयति; अह्रागि-अह्रगि; अह्लागि-अह्लगि; असागि-असगि, अस्थागि; अस्थगि.
26 ह्लग्
27 सग्
28 स्थग्

29 कग् to do in general. कगयति; अकागि- अकगि.

30 अक् } to move tortuously. अकयति, अगयति; आकि; आगि.
31 अग्

32 कण् } to go. कणयति, रणयति; अकाणि अकणि, अराणि-अरणि.
33 रण्

34 चण् } 1. P. to give. चणयति, शणयति, श्रणयति, अचाणि अचणि; अशाणि-अशणि, अश्राणि-अश्रणि.
35 शण्
36 श्रण्

---

16 हेड् in the sense of to 'dishonour, to disgrace,' is Âtm, and is not मित् It forms its causal हेडयति

17—18 वट् 1. P. to surround and भट् 1. P to hold, cherish, maintain. They belong to this section in the sense of 'to speak'

19 According to some नट् means 'to go' and according to others it means 'to bend' नट् I. P. to dance with verbal representation of passion (नाट्यम्) is not मित्.

21 चक् 1 Â. to be satisfied, to resist. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

29 No particular sense is stated, because some hold, that it signifies action in general, according to others its meaning is not stated because it admits many interpretations.

32—33 1. P to sound.

35 Some read शाप् to go. 38 some editions read क्रथ and others श्रथ्.

39 ज्ञासिनिप्रहणनाटकाथपिषां दिसायाम् ॥ क्राथ, occurring in this sutra, is considered as the causative of the verb here exhibited The verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel in

58 जॄ to grow old. जरयति; अजारि-अजरि

59 क्नस् to be cooked; to shine. क्नसयति, अक्नासि-अक्नसि

60 रञ्ज् to dye. to be intend. रञ्जयति (रजयति); अराञ्जि-अरञ्जि.

61 रम् to sport. रमयति; अरामि-अरमि

62 क्रम् to go, to step. क्रमयति; अक्रामि-अक्रमि

63 गम् to go. गमयति, अगामि-अगमि

64 फण् 1. P. to go. फणयति, अफाणि-अफणि.

SECTION III.

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल् ज्वलयति ज्वालयति; अज्वालि-अज्वलि

2 ह्वल् ह्वलयति-ह्वालयति; अह्वालि अह्वलि

3 ह्मल् ह्मलयति-ह्मालयति, अह्मालि-अह्मलि

4 नम् 1. P. to salute; to sound. नमयति-नामयति, अनामि-अनमि

5 ग्लै 1 P. to be languid. ग्लपयति ग्लापयति; अग्लापि अग्लपि

58 जॄ 9. P. forms its causative जारयति. some read स्नस् 4. A. 'to spit' instead of क्नस् [जनीजॄष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताश्च] Ex. स्नसयति. According to Bopadeva स्नस् is optionally मित्.

60 रञ्जेर्णौ मृगरमणे नलोपो वक्तव्यः॥ रञ्ज् drops its nasal in the causative if it means to 'hunt,' as रजयति मृगान् hunts deer, but रञ्जयति वस्त्राणि dyes clothes.

61 रम् 1. Â. 62 क्रम् 1. P. 63 गम् 1. P. Some classical authors deviate from this rule and make the penultimate vowel long as धुर्यान्विश्रामयेतिसः, (Ragh. 1.54. रजोविश्रामयन् राज्ञाम्, संगामयति &c. Vaman, the author of Kasikavritti, reconciles this anomaly by making the rule for shortening the vowel (मितां ह्रस्वः) optional. He takes वा from the preceding Sutra वा चित्तविरागे and connects it with the following मितां ह्रस्वः; so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional.

64 According to some this verb is not मित्. They state फाणयति.

1—4 ज्वल ह्वल ह्मल नमामनुपसर्गाद्वा ॥ ज्वलादीनां वा मित्त्वं भवति । उपसर्गात्तरेषां नायं विकल्पस्तर्थः । प्रासाविमापयेयम् । These roots lengthen their penultimate vowel optionally unless joined with a preposition. With preposition they form their causatives प्रज्वलयति, प्रह्वलयति, प्रह्मलयति, and उन्नमयति (see sect. II. 43—45). But प्रज्वालयति, उन्नामयति &c. are some instances met with in classical works which must be considered as so many forms of the denominative verbs.

5 -8 ग्लास्नावनुवमां च ॥ अनुपसर्गाणां देषां मित्त्ववास्यात् । आययोरप्राप्ते इतरयोः प्राप्ते

to perceive by sight; to sharpen. ज्ञपयति; अज्ञापि अज्ञपि
51 चल् to quake. चलयति; अचालि-अचलि
52 छद् to live, to be strong. छदयति; अच्छादि-अच्छदि
53 लड् to loll the tongue; to stir with the tongue, to churn, to pain. लडयति; अलाडि-अलडि.
54 मद् to rejoice; to be poor or distressed. मदयति; अमादि-अमदि
55 ध्वन् to sound. ध्वनयति, अध्वानि-अध्वनि
56 स्वन् to deck or to adorn. स्वनयति; अस्वानि अस्वनि.
57 जन् to be produced. जनयति; अजनि*

---

9. P. is मित् in the sense of 'to know' as stated above they are derived from ज्ञा 10 P. Â

51 चल् 1 P (with the same import). Ex चलयति शाखाम् In its other acceptations it forms its causal चालयति, as शील चालयति changes or destroys the natural disposition सूत्र चालयति throws a thread or wire.

52 छद् 10 P Â 'to cover, to protect' is placed in this section with the limited acceptations here stated, as छदयति 'causes to live or strengthens' otherwise छादयति In these senses it may be conjugated like one of the roots of the first class, as छदति lives or is strong

53 लड् 1 P. 'to frolic, to sport' is placed in this section with the meanings above mentioned, otherwise लाडयति fondles

54 मद् 4 P Otherwise मादयति maddens (चित्तविकारमुत्पादयति. produces disturbance of mind)

55 ध्वन् 1, P. with the same import, Ex ध्वनयति घण्टाम्, rings a bell, but not so, in its other senses, Ex ध्वानयति, articulates indistinctly. Bhoja here places several verbs दलिवलिस्खलिरणिध्वनित्रपिक्षपयश्च । रण् and ध्वन् (33, 55). दल् 1 P to cut, split दलयति अदालि-अदलि; वल् 1. Â to cover; to move वलयति, अवालि-अवलि, स्खल् 1. P to move, to drop or stumble, स्खलयति अस्खालि-अस्खलि, त्रप् 1 Â to be modest or ashamed त्रपयति; अत्रापि-अत्रपि and क्षै 1. P to wane or decline क्षपयति, अक्षापि-अक्षपि..

56 स्वन् 1 P to sound

57—63 जनजॄक्नसुरञ्जोऽमन्ताश्च ॥ जन्यादयोऽमन्ताश्च मितो भवन्ति । जन् 4. Â जॄ 1 P. क्नसु 1. P., रञ्ज् 1 P Â. and the roots ending in अम् belong to this section in their proper acceptation. 57° (ch. IV. 5 41°)

58 जॄ to grow old. जरयति; अजारि-अजरि

59 क्नस् to be cooked, to shine क्नसयति, अक्नासि-अक्नसि

60 रञ्ज् to dye. to be intend रञ्जयति (रजयति), अराञ्जि-अरञ्जि.

61 रम् to sport. रमयति; अरामि-अरमि

62 क्रम् to go, to step. क्रमयति; अक्रामि-अक्रमि

63 गम् to go. गमयति, अगामि-अगमि

64 फण् 1. P. to go. फणयति, अफाणि अफणि.

SECTION III

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल् ज्वलयति ज्वालयति; अज्वालि अज्वलि

2 ह्वल् ह्वलयति ह्वालयति; अह्वालि अह्वलि

3 ह्मल् ह्मलयति ह्मालयति, अह्मालि-अह्मलि

4 नम् 1. P. to salute, to sound. नमयति-नामयति, अनामि अनमि

5 ग्लै 1 P. to be languid. ग्लपयति ग्लापयति, अग्लापि अग्लपि

58 जॄ 9 P forms its causative जारयति some read स्नस् 4 A 'to spit' instead of क्नस् [जनीजॄष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताश्च इति] Ex स्नसयति. According to Bopadeva स्नस् is optionally मित्

60 रञ्जेर्णौ मृगरमणे नलोपो वक्तव्यः ॥ रञ्ज् drops its nasal in the causative if it means to 'hunt' as रजयति मृगान् hunts deer, but रञ्जयति वस्त्राणि dyes clothes.

61 रम् 1 Â 62 क्रम् 1 P 63 गम् 1 P Some classical authors diviate from this rule and make the penultimate vowel long as धुर्यान्विश्रामयेति स , (Ragh. 1 54 रजोविश्रामयन् राज्ञाम्, सगामयति &c Vaman, the author of Kasikavritti, reconciles this anomaly by making the rule for shortening the vowel (मितां ह्रस्वः) optional He takes वा from the preceding Sutra वा चित्तविरागे and connects it with the following मितां ह्रस्वः, so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional.

64 According to some this verb is not मित् They state फाणयति.

1—4 ज्वल ह्वल ह्मल नमामनुपसर्गाद्वा ॥ ज्वलादीनां वा मित्वं भवति । उपसर्गात्परे-षा नायं विकल्पस्त्वर्थे । प्राप्तविभाषेयम् । These roots lengthen their penultimate vowel optionally unless joined with a preposition With preposition they form their causatives प्रज्वलयति, प्रह्वलयति, प्रह्मलयति, and उन्नमयति (see sect. II 43—45) But प्रज्वालयति, उन्नामयति &c. are some instances met with in classical works which must be considered as so many forms of the denominative verbs.

5 -8 ग्लास्नावनुवमां च ॥ अनुपसर्गे देषां मित्ववास्नात् । आद्ययोरप्राप्ते इतरयो प्राप्ते

6 स्ना 2 Â. to bathe or स्नै 1 P. to surround (convertible into स्ना) स्नपयति स्नापयति, अस्नापि-अस्नपि

7 वन् 1. P to act (see Section II 42) वनयति वानयति; अवानि-अवनि

8 वम् 1 P to vomit. वमयति-वामयति, अवामि-अवमि

SECTION IV.

° Verbs in अम् which do lengthen their penultimate vowel

1 कम् 1. Â. to desire. कामयते

2 अम् 1. P to go, to sound, to serve. आमयति

3 चम् 1 P to eat. चामयति

4 शम् to see. शामयति

5 यम् 1. P to stop or cease to refrain. यामयति

विभाषा। These also make the penultimate vowel optionally short unless joined with a prepositon The two first (including स्नै also) do not shorten the vowel in the causative if connected with prepositions, as प्रग्लापयति, उपस्नापयति, the two last shorten it as उपवनयति, उद्वमयति

° See sect. II 61 to 63

1—2 नकम्यमिचमाम्। अमन्तत्वा त्प्राप्तमित्वमेषां नस्यात्। The roots कम्, अम्, and चम् are not considered as मित् i. e. as lengthening their penultimate vowel in the causative.

4 शमोदर्शने ॥ शाम्यतिर्दर्शने मित्र स्यात्। शम् 4 P is not मित् if it mean to see. निशामयति he shows but शमयति calms or pacifies प्रणयिनो निशमय्य वधू कथा &c निशामय hear or listen to (निशामय तदुत्पत्तिं विस्तराद्गदतो मम) is not the causal form of the verb शम् 4 P but a simple form of the verb शम् belonging to the 10 th class. Since roots have many other senses besides those exhibited in the Dhatupatha, th s root, meaning to see, 'is made here to s gnify to hear'

5 यमोऽ परिवेषणे ॥ यच्छाति र्भोजनात्तोऽन्यत्र मित्रस्यात्। यम् is not मित् if it does not signify to eat, Ex आयामयति lengthens or practises But यमयति ब्राह्मणान् he feeds Brahmins. Other instances, as नियमयति restricts (पयसित नियमयन्) &c are derived from the denominative verbs.

CHAPTER IX.

Desiderative verbs *

धातोस्तुमर्थादिच्छायां सनि रूपं वुभूषति ॥
ईचिक्षिषत इत्यादि पूर्ववचात्मनेपदम् ॥ ? ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 भू.

	Present.			Imperfect.		
	Par.	Âtm.	Pass.	Par.	Âtm.	Pass.
1.	वुभूषामि	वुभूषे	वुभूष्ये	अवुभूषम्	अवुभूषे	अवुभूष्ये
2.	वुभूषसि	वुभूषसे	वुभूष्यसे	अवुभूषः	अवुभूषथाः	अवुभूष्यथाः
3.	वुभूषति	वुभूषते	वुभूष्यते	अवुभूषत्	अवुभूषत	अवुभूष्यत

	Imperative.			Potential.		
1.	वुभूषाणि	वुभूषै	वुभूष्यै	वुभूषेयम्	वुभूषेय	वुभूष्येय
2.	वुभूष	वुभूषस्व	वुभूष्यस्व	वुभूषेः	वुभूषेथाः	वुभूष्येथाः
3.	वुभूषतु	वुभूषताम्	वुभूष्यताम्	वुभूषेत्	वुभूषेत	वुभूष्येत

Perfect.

	Par.	Âtm.
1.	वुभूषाञ्चकार-चकर-आस-वभूव	वुभषाञ्चक्रे-आस-वभूव
2.	वुभूषाञ्चकर्थ-आसिथ-वभूविथ	वुभूषाञ्चकृषे-आसिथ-वभूविथ
3.	वुभूषाञ्चकार-आस-वभूर	वुभूषाञ्चक्रे-आस-वभूर

	Perfect. Passive.	Aorist Par.	Âtm.	Pass.
1.	वुभूषाञ्चक्रे-आसे-वभूवे	अवुभूषिषम्	अवुभूषिषि	अवुभूषिषि
2.	वुभूषाञ्चकृषे-आसिषे-वभूविषे	अवुभूषीः	अवुभूषिष्ठाः	अवुभूषिष्ठाः
3.	वभूषाञ्चक्रे-आसे-वभूवे	अवुभूषीत्	अवुभूषिष्ट	अवुभूषि

* स is added to the root in the conjugational tenses and स् in the non-conjugational tenses. To this स्, इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set, after anit roots it is prohibited.

1 भू + स। सनिग्रहगुहोश्च ॥ ग्रहे गुहे उगन्ताच्च सन इण्नस्यात। (a) ग्रह्, गुह् and the roots ending in उ, ऋ, or ऌ (short or long) do not admit the intermediate इ। सन्यङो. ॥ सन्नन्तस्य यङन्तस्यच प्रथमस्यैकाचो द्वेस्तोऽजादेस्तु द्वितीयस्य। (b) The root is reduplicated in the Desiderative and Frequentative वुभू + स। इको झल् ॥ इगन्ताज्झलादिः सन्कित्स्यात्। (c) स् being destitute of

	Future.		Periphrastic Future.	
	Par.	Âtm. or Pass.	Par.	Atm. or Pass.
1.	बुभूषिष्यामि	बुभूषिष्ये	बुभूषितास्मि	बुभूषिताहे
2.	बुभूषिष्यसि	बुभूषिष्यसे	बुभूषितासि	बुभूषितासे
3.	बुभूषिष्यति	बुभूषिष्यते	बुभूषिता	बुभूषिता
	Conditional.		Benedictive.	
1.	अबुभूषिष्यम्	अबुभूषिष्ये	बुभूष्यासम्	बुभूषिषीय
2.	अबुभूषिष्यः	अबुभूषिष्यथाः	बुभूष्याः	बुभूषिषीष्ठाः
3.	अबुभूषिष्यत्	अबुभूषिष्यत्	बुभूष्यात्	बुभूषिषीष्ट

Roots.	Pres. 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd. sing.
2 पठ् 1. P.	पिपठिषति	8 प्रच्छ्	पिपृच्छिषति
3 रुद्	रुरुदिषति	9 कॄ 6 P.	चिकरिषति
4 विद् 2. P.	विविदिषति	10 गॄ ,,	जिगरिषति जिगलिषति
5 मुष् 9. 4. P.	मुमुषिषति	11 दॄ 6. Â.	दिदरिषते
6 ग्रह्	जिघृक्षति-ते	12 धृ ,,	दिधरिषते
7 स्वप्	सुषुप्सति	13 धृ 1. P. Â. 1. Â.	दिधीर्षति-ते

---

the intermediate इ, is considered to be weak, when subjoined to a verb ending in इ, उ, ऋ or ऌ (short or long) बुभूषति.

2 पठ् + स—पठ् + इ + स-पपठ् + इ + स। सन्यत । अभ्यासस्यात इकारः स्यात्सनि। Before the affix स्, इ is substituted for अ in the reduplicative syllable पिपठिषति.

3—8 रुदविदमुषग्रहिस्वपिप्रच्छः संश्च ॥ एभ्यः सन् क्त्वा च कितौ स्तः । The affixes स् and त्वा are weak in the case of these roots i. e. रुद्, विद् and मुष् do not take guna and ग्रह्, स्वप् and प्रच्छ् take संप्रसारण see note § page 2.

3—8 किरश्च पञ्चभ्यः ॥ कॄ गॄ दृङ् धृङ् प्रच्छ् एभ्यः सन इट् स्यात् । The roots कॄ, गॄ, दृ, धृ, and प्रच्छ् admit of इ, this इ is not lengthened in the case of the roots कॄ and गॄ (ch. IV. 5 23 §).

13 अज्झनगमांसनि ॥ अजन्तानाहन्ते रजादेशगमेश्च दीर्घः स्याज्झलादौ सनि। The final of a root ending in a vowel, and the penultimate vowels of हन् and गम् substituted for इ 2 P. to go, इ 2. P. with अधि to remember and इ with अधि to study in the desiderative) become long before the affix स् destitute of the intermeditate इ. दिधृ + स—दिधीर्षति-ते (ch IV. 4 23.)

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd. sing.
14 दी 4. Â.	दिदीपते		ber. Pass. अधिजिगास्यते
15 गुह् 1. P Â.	जुघुक्षति-ते		(Pre. अधिजिगमिषति)
16 भिद् 7. P. Â.	बिभित्सति-ते	23 इ 2. Â. with अधि to study.	अधिजिगांसते
17 वृध्	विवर्धिषते-विवृत्सति		
18 जि	जिगीषति*	24 गम् 1. P. to go.	जिगमिषति Âtm. सञ्जिगंसते Pass. जिगंस्यते
19 चि	†चिकीषति ते; चिचीषति-ते		
20 हन्	जिघांसति‡	25 द्युत्	दिद्युतिषते दिद्योतिषते
21 इ 2. P. to go Pass.	जिगास्यते	26 रुच्	रुरुचिषते-रुरोचिषते
	(Pre. जिगमिषति)	27 लिख्	लिलिखिषति-लिलेखिषति
22 इ ,, with अधि to remem-		28 दिव् 4. P.	दुद्यूषति दिदेविषति

14—(1. c) 15—16 हलन्ताच्च । इक्समीपाद्धलः परो झलादिः सन् कित्स्यात् । स् when it does not take ई, is considered to be weak, if subjoined to a verb having for its penultimate इ उ ऋ, or ऌ (short or long).

17 वृध् takes guna as it is set. 18—23 (13)

18* (ch III 5 21). 19† (ch. III. 5. 17) 20‡ (ch. III. 2. 51).

21 सनि च ॥ इणो गमिः स्यात्सनि न तु बोधने । गम् is substituted for इ 2. P. to go unless it means to understand प्रतीषिषति he wishes to understand. गम् too is substituted for इ 2. P with अधि to 'remember.'

23 इङश्च ॥ इङो गमिः स्यात्सनि । गम् is substituted for इ 2. Â. with अधि in the desiderative.

24 (ch V. 2 3.) चिक्रमिषति-चिक्रंसते । सुस्नविषति सुस्नूषते ch. (IV 4.20.

25—26 रलो व्युपधाद्धलादेः संश्च ॥ इश्च उश्च वी ते उपधे यस्य तस्माद्धलादे रलन्तात्परौ क्त्वासनौ सेटौ वा कितौ स्तः । स् (and त्वा) having इ prefixed to it, is optionally weak, when subjoined to a verb beginning with a consonant and ending with any consonant except य् or व् and having इ or उ (short or long) for its penultimate.

28—37 सनीवन्तर्धभ्रस्जदम्भुश्रिस्वृयूर्णुभरज्ञपिसनाम् ॥ इवन्तेभ्य ऋधादिभ्यश्च सन इड्वा स्यात् । Roots ending in इव् and the roots ऋध्, भ्रस्ज्, दम्भ्, श्रि, स्वृ, यु, ऊर्णु, भृ, ज्ञप् and सन् admit इ optionally in the desiderative.

§ 28 च्छ्वोः शूडनुनासिके च ॥ सतुक्कस्य छस्य वस्य च क्रमाच्छ ऊठ् एतावादेशौ स्तोऽनुनासिके क्वौ झलादौ चक्ङिति । श् and ऊ are respectively substituted for च्छ् and व before an affix beginning with a nasal or before the affix क्वि or before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel. दिव् + स (15—16)—दि + ऊ + स-दुद्यूषति. सिव् + स-सुस्यूषति.

Roots Pres 3rd sing

29 सिव् 4. P. सुस्यूपति सिसेविपति

30 ऋध् 4. P. 5 P. अर्दिधिपति- ईर्त्सति

31 भ्रस्ज् बिभ्रज्जिपति ते, बिभर्जिपति-ते, बिभ्रक्षति-ते, बिभर्क्षति-ते

32 दम्भ् 5. P. धिप्सति धीप्सति दिदम्भिपति

33 श्रि 1. P. Â शिश्रीपति-ते* शिश्रयिपति-ते

34 स्वृ सुस्वूर्पति † सिस्वरिपति

35 यु 2. P. युयूपति यियविपति

36 ऊर्णु ऊर्णुनूपति ते ऊर्णुनुविपति ते ऊर्णुनविपति ते*

Roots Pres 3rd sing.

37 भृ 1. P. Â. बुभूर्पति-ते‡ बिभरिपति-ते

38 ज्ञप् 1. P. Â. (or the causal of ज्ञा ch VIII 2 50) ज्ञीप्सति ते जिज्ञपयिपति-ते

When ज्ञा forms its causative ज्ञापयति-ते it assumes the form जिज्ञापयिपति-ते *in the desiderative*

39 सन् 8 P. Â. सिसनिपति-ते- सिपासति-ते§

40 तन् 8. P. Â. तितासति-ते तितंसति ते, तितनिपति-ते

41 दरिद्रा †दिदरिद्रिपति-दिदरिद्रासति‡

---

30 आप्ज्ञप्यृधामीत् ॥ एषामच ईस्स्या त्सादौ सनि (a) The roots आप् 5 P. ज्ञप् and ऋध् substitute ई for their vowel when स् without the intermediate इ, follows. अत्रलोपोऽभ्यासस्य ॥ सनि मीमेत्यारभ्य यदुक्त तत्राभ्यासस्य लोप स्यात् । (b) All roots enumerated in 30 32 42 51 and 52 reject the reduplication आप् + सति—ईप्सति 31 (ch III 2 14)

32 दम्भश्च ॥ दम्भेरच इत्स्यादाच सादौसनि । अभ्यासलोप । दम्भ् substitutes इ or ई for its vowel when स्, without the intermediate इ, follows दिम्भ + स, by note 15—16 स is weak (here म् and भ् are to be considered as one consonant thus it has इ for its penultimate) दिभ्+स, (ch IV 2 51) धिप्सति धीप्सति

33° (13). 34† (ch IV 4 27)

36° (ch III 5 6 °) 37‡ (13 ch IV 4 27)

38 Roots of the tenth class and Causals may be conjugated in the *Desiderative.*

39 § (ch IV 5 49)

40 तनिपतिदरिद्रातिभ्य सनोवेड्वाच्य (a) These roots take इ optionally before the affix स् तनोतेर्विभाषा ॥ अस्योपधायादीर्घोवास्याज्झलादौसनि । (b) तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स when it does not take इ

41 † (ch III 5 29 †) ‡ (ch IV 5 1)

Roots.	Pres. 3rd. sing.
42 मी 9. P.	Â. मि 5. P. Â. मित्सति ते
43 मा 2. P.	मित्सति मा 3. 4. Â. and मे 1. Â. return. मित्सते
44 दो 1. P.	दा 1. P. दित्सति ते 1. Â. दित्सते and दा P. Â. दित्सति ते
45 धे 1. P.	धित्सति. धा 3. P. Â. धित्सति ते
46 रभ्	रिप्सते
47 लभ्	लिप्सते
48 शक् 5. P.	शिक्षति. शक् 4 P. Â. शिक्षति-ते
49 पत्	पित्सति (पिपतिषति)*
50 पद्	पित्सते
51 राध् to kill	रित्सति.

Roots	Pres 3rd sing.
52 मुच् 6 P. Â.	मोक्षते-मुमुक्षते
53 वृत्	विवृत्सति-विवर्तिषते
54 वृध्	विवृत्सति विवर्धिषते
55 शृध्	शिशृत्सति-शिशर्धिषते
56 स्यन्द्	सिस्यन्त्सति-सिस्यन्दिषते-सिस्यन्त्सते
57 कृप्	चिकॢप्सति चिकल्पिषते-चिकॢप्सते
58 कृत्	चिकर्तिषति चिकृत्सति
59 चृत्	चिचर्तिषति-चिचृत्सति
60 छृद्	चिच्छर्दिषति-ते, चिच्छृत्सति ते
61 तृद्	तितर्दिषति ते, तितृत्सति ते
62 नृत्	निनर्तिषति निनृत्सति
63 तॄ	तितरिषति तितरीषति† तितीर्षति.

42—50 सनिमीमाघुरभलभशकपतपदामचइस् ॥ एषामचइस्स्यात्सादौसनि । अभ्यासलोप । The roots मी, मा, the घु verbs, रभ्, लभ, शक्, पत् and पद् substitute इस् for the radical vowel when स् without the prefix इ, follows मी मिस् + स (ch IV 4 60†) मित्सति.

49 * see 40 and 76 (b)

51 राधो हिंसायां सनीस् वाच्य ॥ राध् signifying to kill, substitutes इस् for its vowel, but आरिरात्सति wishes to propitiate.

52 मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा ॥ अकर्मकस्य मुचो गुणो वास्यात्सादौ सनि । अभ्यास लोपः ॥ The intransitive verb मुच takes guna optionally before the affix स् destitute of the prefix इ मुच्, transitive, forms its desiderative मुमुक्षति. Ex मुमुक्षति वत्स कृष्ण

53—57 (ch V 2 4) 58—62 (ch V 2 9 to 13)

63—65 इट्सनिवा ॥ वृङ् वृञ्भ्यामृदन्ताच्च सन इड्वास्यात् । वृ 9. 5 and roots ending in ॠ take इ optionally before the affix स्.

63 † (ch IV 5 23 §)

Roots	Pres 3rd sing
29 सिव् 4. P.	सुस्यूषति सिसेविषति
30 ऋध् 4. P. 5 P.	अर्दिधिषति-ईर्त्सति
31 भ्रस्ज्	बिभ्रज्जिषति ते, बिभर्जिषति-ते, बिभ्रक्षति-ते, बिभर्क्षति-ते
32 दम्भ् 5. P.	धिप्सति धीप्सति दिदम्भिषति
33 श्रि 1. P. Â	शिश्रीषति-ते* शिश्रयिषति-ते
34 स्वृ	सुस्वूर्षति † सिस्वरिषति
35 यु 2. P.	युयूषति यियविषति
36 ऊर्णु	ऊर्णुनूषति ते ऊर्णुनुविषति ते ऊर्णुनविषति ते*
37 भृ 1. P. Â.	बुभूर्षति-ते ‡ बिभरिषति-ते
38 ज्ञप् 1. P. Â. (or the causal of ज्ञा ch VIII 2 50)	ज्ञीप्सति ते जिज्ञपयिषति-ते When ज्ञा forms its causative ज्ञापयति-ते it assumes the form जिज्ञापयिषति-ते in the desiderative
39 सन् 8 P. Â.	सिसनिषति-ते-सिषासति-ते§
40 तन् 8. P. Â.	*तितांसति-ते* तितंसति-ते, तितनिषति-ते
41 दरिद्रा	†दिदरिद्रिषति-दिदरिद्रासति‡

30 आपज्ञप्यृधामीत् ॥ एषामच ईस्त्या त्सादौ सनि (a) The roots आप् 5 P. ज्ञप् and ऋध् substitute ई for their vowel when स्, without the intermediate इ, follows. अत्रलोपोऽभ्यासस्य ॥ सनि मीमित्यारभ्य यदुक्त तत्राभ्यासस्य लोप स्यात् । (b) All roots enumerated in 30 32 42 51 and 52 reject the reduplication आप् + सति—ईप्सति 31 (ch III 2 14)

32 दम्भइच ॥ दम्भेरच इत्स्यादाच सादौसनि । अभ्यासलोप । दम्भ् substitutes इ or ई for its vowel when स्, without the intermediate इ, follows दिम्भ + स, by note 15—16 स is weak (here म् and भ् are to be considered as one consonant thus it has इ for its penultimate) दिभ् + स, (ch IV 2. 51) धिप्सति धीप्सति

33° (13). 34† (ch. IV 4 27)

36° (ch III 5 6 °) 37‡ (13 ch IV 4 27)

38 Roots of the tenth class and Causals may be conjugated in the Desiderative.

39 § (ch IV 5 49)

40 *तनिपतिदरिद्रातिभ्य सनोवेड्वाच्य* (a) These roots take इ optionally before the affix स् तनोतेर्विभाषा ॥ अस्योपधाया दीर्घोवास्यात्झलादौसनि । (b) तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स when it does not take इ

41 † (ch. III 5 20 †) ‡ (ch. IV 5 1)

Roots	Pres 3rd sing
42 मी 9. P. Â.	मि 5. P. Â. मित्सति ते
43 मा 2. P.	मित्सति मा 3. 4. Â. and मे 1. Â. return. मित्सते
44 दो 1. P.	दा 1. P. दित्सति ते 1. Â. दित्सते and दा P. Â. दित्सति ते
45 धे 1. P.	धित्सति. धा 3. P. Â. धित्सति ते
46 रभ्	रिप्सते
47 लभ्	लिप्सते
48 शक् 5 P	शिक्षति. शक् 4 P. Â. शिक्षति ते
49 पत्	पित्सति (पिपतिषति)*
50 पद्	पित्सते
51 राध् to kill	रित्सति.

Roots	Pres 3rd sing.
52 मुच् 6 P Â.	मोक्षते मुमुक्षते
53 वृत्	विवृत्सति-विवर्तिषते
54 वृध्	विवृत्सति विवर्धिषते
55 शृध्	शिशृत्सति-शिशर्धिषते
56 स्यन्द्	सिस्यन्त्सति सिस्यन्दिषते-सिस्यन्त्सते
57 कृप्	चिक्लृप्सति चिकल्पिषते-चिक्लृप्सते
58 कृत्	चिकर्तिषति चिकृत्सति
59 चृत्	चिचर्तिषति-चिचृत्सति
60 छृद्	चिच्छर्दिषति-ते, चिच्छृत्सति ते
61 तृद्	तितर्दिषति ते, तितृत्सति ते
62 नृत्	निनर्तिषति निनृत्सति
63 तॄ	तितरिषति तितरीषति† तितीर्षति.

42—50 सनिमीमाघुरभलभशकपतपदामचइस् ॥ एषामचइसास्यात्सादौसनि । अभ्यास लोप । The roots मी, मा, the घु verbs रभ्, लभ, शक पत् and पद् substitute इस् for the radical vowel when स् without the prefix इ, follows मी मिस्+स (ch IV 4 60†) मित्सति.

49 ° see 40 and 76 (b)

51 राधो हिंसायां सनीस् वाच्य ॥ राध् signifying to kill, substitutes इस् for its vowel, but आरिरात्सति wishes to propitiate

52 मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा ॥ अकर्मकस्य मुचो गुणो वास्यात्सादौ सनि । अभ्यास लोप ॥ The intransitive verb मुच takes guna optionally before the affix स् destitute of the prefix इ मुच्, transitive, forms its desiderative मुमुक्षति Ex मुमुक्षति वत्स कृष्ण

53—57 (ch V 2 4) 58—62 (ch V 2 9 to 13)

63—65 इट्सनिवा ॥ वृङ् वृञ्भ्यामृदन्ताच्च सन इड्वास्यात् । वृ 9 ɔ and roots ending in ॠ take इ optionally before the affix स्.

63 † (ch. IV 5 23 §)

Roots	Pres 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing
64 वॄ 5 P. Â	विवरिषति ते विवरीषति ते. वुवूर्षति ते	73 तृह्	तितृक्षति तितृहिषति
65 वॄ 9 Â.	विवरिषते, विवरीषते, वुवूर्षते	74 हि 5 P.	जिघीषति
66 स्मि 1. Â.	सिस्मयिषते	75 इष्	एषिषिषति
67 पू 1 Â.	पिपविषते	76 मृ	मुमूर्षति
68 ऋ	अरिरिषति	77 अन् with प्र	प्राणिणिषति
69 अञ्ज् 7. P.	अञ्जिजिषति	78 उछ्	उचिच्छिषति
70 अश् 5 Â.	अशिशिषते	79 मृज्	मिमृक्षति मिमार्जिषति*
71 अद्	जिघत्सति	80 नश्	निनङ्क्षति निनशिषति
72 ईर्ष्य् 1 P.	ईर्ष्यियिषति-ईर्ष्यिषिषति	81 मस्ज्	मिमङ्क्षति
		82 ज्ञा	जिज्ञासते, अनुजिज्ञासति†

66—70 स्मिपूङ्रञ्ज्वशां सनि ॥ स्मि पूङ् ऋ अञ्जू अश एभ्य सन इट् स्यात् । These roots take ई in the desiderative ऋ+इ+स— अरिस् (1 c.) अरिरिषति, (ch III 5 6a अजादेर्द्वितीयस्य)

71 लुङ्सनोर्घस्लृ ॥ अदो घस्लृ स्याल्लुङि सनि च । घस् is substituted for अद् in the Aorist and Desiderative अघसत्

72 ईर्ष्यतेस्तृतीयस्येति वक्तव्यम् (तृतीयव्यञ्जनस्य तृतीयैकाच इति वाऽर्थः) In this verb the third consonant or as some interpret the rule, the third syllable is doubled

73 तृह् is optionally set. तितृह्+स (15-16) तितृक्षति (ch IV 2 54); see note on दम्भ् (32) 74 (ch III 5 66)

75 The penultimate vowel is to be gunated before the reduplication takes place.

76 म्रियतेर्लुङ्लिङोश्च ॥ लुङ्लिङोः शितश्च प्रकृतिभूतान्मृङ स्तङ् नान्यत्र । मृ is conjugated in the Âtmanepada only in the Aorist, Benedictive and in the conjugational tenses आशङ्कायां सन्वक्तव्यः (b) A desiderative form also conveys the notion that a person or thing is about to perform the action or to undergo the state expressed by the root. मुमूर्षति is about to die. पिपतिषति is about to fall

77 (ch VIII 1 40) मृज and नश् are optionally set.
79 ° (ch III 3 9-10) 80-81 (ch III 2 15)

82—85 ज्ञाश्रुस्मृदृशाम् ॥ सन्नन्तानामेषा मात्मनेपदं स्यात् । These roots take Âtmanepada in the Desiderative.

82 नानोर्ज्ञः ॥ अनुपूर्वस्य ज्ञ आत्मनेपदं न स्यात् । When अनु is prefixed to ज्ञा it does not take Âtmanepada in the Desiderative.

Roots	Pres 3rd sing
83 श्रु	शुश्रूषते, प्रति आ शुश्रूषति†
84 स्मृ	सुस्मूर्षते
85 दृश्	दिदृक्षते
86 गुप् 1. Â.	जुगुप्सते
87 तिज् ,,	तितिक्षते
88 कित् 1. P. Â.	चिकित्सति-ते
89 मान् 1. Â	मीमांसते
90 बध् ,,	बीभत्सते
91 दान् 1 P. Â.	दीदांसति ते
92 शान् ,,	शीशांसति-ते
93 स्था	तिष्ठासति
94 इ 2 P to go with प्रति	प्रतीषिषति

Roots	Pres 3rd sing.
95 इ with अधि to remember.	अधीषिषति
96 सू 6. P	सुसूषति
97 सिच्	सिसिक्षति ते
98 स्तु 2 P.	तुष्टूषति
99 स्वप् caus	सुष्वापयिषति ते
100 सिध् ,,	सिषेधयिषति-ते
101 स्विद् ,,	सिस्वेदयिषति ते
102 स्वद् ,,	सिस्वादयिषति ते
103 सह् ,,	सिसाहयिषति-ते
104 इ ,, with अधि to study.	अधिजिगापयिषति ते अध्यापिपयिषति-ते

83 † प्रत्याङ्भ्याश्रुव ॥ आभ्या सनन्ताच्छ्रुव आत्मनेपद न स्यात् । श्रु with प्रति or आ does not take Âtmanepada

86—88 गुप्तिज्किद्भ्य सन् (a) मान्बधदान्शान्भ्यो दीर्घश्चाभ्यासस्य ॥ सूत्रद्वयोक्तेभ्य सन्स्यात्मानादानामभ्यासस्यकारस्य दीर्घश्च। गुप to blame तिज to forbear कित् to cure to chastize to remove to destroy and to doubt (with वि) मान् to seek knowledge or investigate बध् to suffer change or affection of the mind दान् to straighten and शान् to sharpen take the affix स् in these senses The roots मान् बध दान् and शान् leng then their इ in the reduplicative syllable. These roots do not convey a desiderative sense though they take the affix स् New desiderative bases may be derived from them as जुगुप्सते he blames जुगुप्सिषते he wishes to *blame*

93 ष् *is substituted for* स् *after* इ *or* उ *contained in the reduplicative syllable of a root followed by the affix* स

96 —100 स्तौतिण्योरेवषण्यभ्यासात् ॥ अभ्यासेण परस्य स्तौतिण्यन्तयोरेव सस्य ष स्यात्यभूते सनि नान्यस्य । ष् *is not substituted for* स् *if the affix* स *is changed to* ष *unless in the instance of the verb* स्तु *and of a causal root.*

99 see ch III 5 33

100—103 स स्विदिस्वदिसहीनाञ्च ॥ अभ्यासेण परस्य ण्यन्तानामेषा सस्य स एव न ष षणि परे । These however, do not change their स् to ष्

104 (ch VIII 1 31)

Roots	Pres 3rd sing	Roots.	Pres 3rd sing
105 श्वि caus.	शिश्वाययिषति ते, शुशावयिषति-ते†	117 द्रु caus	दिद्रावयिषति ते, दुद्रावयिषति ते
106 ह्वे ,,	जुहावयिषति ते	118 प्रु ,,	पिप्रावयिषति-ते पुप्रावयिषति-ते
107 पू ,,	पिपावयिषति ते		
108 भू ,,	बिभावयिषति ते	119 प्लु ,,	पिप्लावयिषति ते, पुप्लावयिषति ते
109 मू 1. Â.,,	मिमावयिषति-ते		
110 यु caus.	यियावयिषति ते	120 च्यु ,,	चिच्यावयिषति ते, चुच्यावयिषति-ते
111 रु ,,	रिरावयिषति-ते		
112 लू ,,	लिलावयिषति ते.		
113 जु cl-1-to go	जिजावयिषति ते	121 स्फुर् ,,	*पुस्फारयिषति ते or पुस्फोरयिषति-ते
114 नु ,,	नुनावयिषति-ते		
115 स्नु ,,	सिस्नावयिषति-ते, सुस्नावयिषति-ते	122 क्षु ,,	चुक्षावयिषति-ते
116 श्रु ,,	शिश्रावयिषति ते, शुश्रावयिषति-ते	123 सिच्	with परि परिपिपिक्षति-
		124 सु	with अभि अभिसुसुषति

105 † श्वि + इ + इस, (ch IV 3 47) शु + इ + इस-शुशु + इ + इस-शुशावि + इस-शुशावयिषति

106 ह्वे + इ + इस, (ch IV 3. 30) हु + इ + इस-जुहु + इ + इस-जुहावि + स—जुहावयिषति

107-113 पू + इ-इस-पुपू + इ + इस पुपावयिष (ch. IV 3. 6) पिपावयिषति

114 (ch IV 3 7)

115—120 (ch IV 3 8)

121 ° स्फुर् + इ + इस—पुस्फुर् + इ + इस— (ch VIII I I—2)= पुस्फारयिषति No substitution for a vowel takes place before the root is reduplicated in the case of the root श्वि Vriddhi is not substituted for उ in शु on account of the इ of causals before शु is reduplicated so in others.

123-124 (ch XI I, 6)

CHAPTER X.

The Frequentative. *

धातोर्हलादेरेकाचः पौन.पुन्ये भृशे यङि ॥
चेकीयतेप्रभृतयो न भृशार्थे शुभे रुचे. ॥ १ ॥
बहुलं लुकि तत्रापि बोभोत्यादिकमूह्यताम् ॥
सूचिसूत्र्यूर्णुमूत्र्यत्त्यटयशिभ्यश्च यङिष्यते ॥ २ ॥
सोसूच्यतेऽटाट्यतेऽरार्यत इत्यादिकं तत ॥
गम्यर्थेभ्यस्तु कौटिल्ये लुप्यादे र्भावगर्हणे ॥ ३ ॥
यङि जङ्गम्यते लोलुप्यत इत्यादिकं भवेत् ॥

आख्यातचन्द्रिका.

First Kind

1 भू.

Âtmanepadı ‡

Present.

	Sing.	Du	Plu.	Imperfect.
1.	बोभूये†	बोभूयावहे	बोभूयामहे	अबोभूये
2.	बोभूयसे	बोभूयेथे	बोभूयध्वे	अबोभूयथाः
3.	बोभूयते	बोभूयेते	बोभूयन्ते	अबोभूयत

* धातोरेकाचो हलादे क्रियासमभिहारे यङ् । पौन पुन्यं भृशार्थश्च क्रियासमभिहारस्तस्मिन्द्योत्ये हलादेरेकाचो धातो र्यङ् स्यात् । A frequentative is derived from roots belonging to any conjugation except the 10 th, containing one syllable and beginning with a consonant. The verbs so formed denote that the subject of the verb performs the action or undergoes the state expressed by the original root, repeatedly or intensely The derivation may take place in either of two ways In each case the root must be first reduplicated according to the general rules of reduplication

Here the frequentative base is derived from a root by adding य *to the latter The base so derived is conjugated in the Atmanepadı only The* य *is a weak termination*

‡ In all the conjugational tenses, the derived base may be taken as a root of the fourth conjugation, with य, the mark of that conjugation, added on to it

† गुणो यङ्लुको ॥ अभ्यासस्यगुण स्याद्यङि यङ् लुकिच । इ or उ of the reduplicative syllable takes its Guna substitute in the Atmanepadı and Parasmaipadı Frequentatives

Roots.	Pres 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
6 सूच्	सोसूच्यते	20 दे	देदीयते
7 सूत्र्	सोसूत्र्यते	21 धा	देधीयते
8 मूत्र्	मोमूत्र्यते	22 मा	मेमीयते
9 अट्	अटाट्यते	23 स्था	तेष्ठीयते
10 ऋ	अरार्यते	24 गै	जेगीयते
11 अश्	अशाश्यते	25 पा to drink.	पेपीयते
12 ऊर्णु	ऊर्णोनूयते	26 पा to protect	पापायते
13 कु 1. P.	कोकूयते	27 हा to abandon	जेहीयते
14 कु 2. 6. P.	चोकूयते	28 हा to move or go	जाहायते
15 कृ	चेक्रीयते	29 सो	सेषीयते
16 कृ with सम्	संचेस्क्रीयते	30 छो	चाच्छायते
17 कॄ	चेकीर्यते	31 रञ्ज्	रारज्यते
18 पॄ	पोपूर्यते	32 नन्द्	नानन्द्यते
19 स्तॄ	तेस्तीर्यते	33 व्यच्	वेविच्यते

6 to 12 सूचिसूत्रिमूत्र्यट्यर्त्यशूर्णोतिभ्यो यङ् वाच्य ॥ आद्यात्तयश्चुरादावदन्ता । ततश्चत्वारोऽजादय । The roots, सूच् 10 'to hint', सूत्र् 10 'to string together and मूत्र् 10 'to discharge urine' though they have more than one vowel in the base and अट् "to go" ऋ 'to go, अश् 'to pervade' and ऊर्णु to 'conceal' though they begin with a vowel, take the Frequentative form

13 नकवतेर्यङि ॥ कवतेरभ्यासस्य चुत्वं नस्याद्यङि । In the case of the root कु 1. P. the क् of the reduplicative syllable is not changed to च् before the य of the Frequentative.

15 रीङ् ऋत ॥ अकृद्यकारेऽसार्वधातुके यकारे च्वौचपरे ऋदन्ताङ्गस्य रीङादेश स्यात्। The ending ऋ of a root is changed to री before च्वि and any termination beginning with य except the कृत् terminations.

17-18 The final ॠ (long) is changed to ईर् before the य, but if the ॠ is Preceded by व् or a letter of the labial class, then to ऊर् (ch IV, 4 27 28).

19 The final vowel of दा (to give) दे दो, धा, धे, मा स्था, गै, पा (to drink) हा (to abandon) सो, घ्रा (to smell) ध्मा (to blow) is changed to ई before this य

30 Roots ending in ए, ऐ or ओ (not coming under the above rule change it to आ before this य (ch. III 5 35)

33 Those roots which undergo संप्रसारण before the य of the passive, undergo the same before this य (ch III 2 5 †)

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
34 शास्	शेशिष्यते	42 चर्	चञ्चूर्यते, चचूर्यते
35 दिव्	देदीव्यते	43 जप्	जञ्जप्यते, जजप्यते
36 भ्रम्	बम्भ्रम्यते-बभ्रम्यते		(गर्हितं जपति)
37 भाम्	बाभाम्यते	44 जभ्	जञ्जभ्यते, जजभ्यते
38 जन्	{ जञ्जन्यते-जंजन्यते जाजायते	45 दह्	दन्दह्यते, ददह्यते
		46 दश्	दन्दश्यते, ददश्यते
39 व्रज् वाव्रज्यते (कुटिलं व्रजति)		47 गॄ	जेगिल्यते
40 लुप् लोलुप्यते (गर्हितं लुम्पति)		48 भञ्ज्	बम्भज्यते, बभज्यते
41 सद्	सासद्यते	49 पश्	पम्पश्यते, पपश्यते

34 शास् becomes शिष् before the य, of the Frequentative (ch IV. 2 86)
35 दिव् lengthens its vowel before the य of the Frequentative (ch II 2 1-3)

36 नुगतोऽनुनासिकान्तस्य ॥ अनुनासिकान्तस्याङ्गस्य योऽभ्यासोऽदन्तस्तस्य नुक् स्यात् । If a root ends in a nasal and has अ for its penultimate the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, but an अनुस्वार or the nasal (परसवर्ण) is inserted between the अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant of the root

38 जन् optionally becomes जा before this य and then the rule of inserting an अनुस्वार does not hold good

39 नित्यं कौटिल्ये गतौ ॥ गत्यर्थात्कौटिल्य एव यङ् स्यान्न तु क्रियासमभिहारे । The roots implying motion take the Frequentative form in the sense of tortuous motion and not of repetition

40 to 47 लुपसदचरजपजभदहदशगॄभ्यो भावगर्हायाम् ॥ एभ्यो धात्वर्थगर्हायामेव यङ् स्यात् । The roots लुप् 'to cut' सद् 'to sink down' चर् 'to go' जप् 'to mutter prayers' जभ् 'to yawn' दह् 'to burn' दश् 'to bite' and गॄ 'to swallow' take the Frequentative form in the sense of reproach

42 and 50 चरफलोश्च ॥ अनयोरभ्यासस्यातो नुक् स्याद्यङ्यङ्लुकोः । नुगित्यनेनानुस्वारो लक्ष्यते । स च पदान्तवद्वाच्य । वा पदान्तस्येति यथा स्यात् । The roots चर् and फल् insert a न् after the reduplicative syllable This न् is changed to an Anusvara or the nasal of that class to which the following letter belongs.

42 and 50 उत्परस्यातः ॥ चरफलोरभ्यासात्परस्यात उत्स्याद्यङ्यङ्लुकोः । In the case of the roots चर् and फल् the vowel अ of the syllable following the reduplicative one, is changed to उ

43 to 46 and 48, 49 जपजभदहदशभञ्जपशां च ॥ एषामभ्यासस्य नुक् स्याद्यङ्यङ्लुकोः । In the case of the roots जप्, जभ् दह्, दश्, भञ्ज् and पश्, न् is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant

47 ग्रो यङि ॥ गिरते रेफस्य लत्वं स्याद्यङि । The र in the root गॄ is changed to ल् necessarily before the य of the Frequentative

Roots.	Pres. 3rd. sing.	Roots.	Pres. 3rd. sing.
50 फल्	पम्फुल्यते, पंफुल्यते	62 कृप्	(क्लृप्) चलीक्लृप्यते
51 वञ्च्	वनीवच्यते	63 प्रच्छ्	परीपृच्छ्यते
52 स्रंस्	सनीस्रस्यते	64 व्रश्च्	वरीवृश्च्यते
53 ध्वंस्	दनीध्वस्यते	65 श्वि	शेश्वीयते, शोशूयते
54 भ्रंस्	बनीभ्रस्यते	66 सिच्	सेसिच्यते
55 कस्	चनीकस्यते	67 सिच् with नि	निसेसिच्यते
56 पत्	पनीपत्यते	68 हन् to kill.	जेघ्नीयते
57 पद्	पनीपद्यते	69 हन् to go.	जङ्घन्यते, जंघन्यते
58 स्कन्द्	चनीस्कद्यते	70 स्वप्	सोषुप्यते
59 नृत्	नरीनृत्यते	71 स्यम्	सेसिम्यते
60 वृत्	वरीवृत्यते	72 व्ये	वेवीयते
61 गृह्	जरीगृह्यते	73 वश्	वावश्यते

51 नीग्वञ्चुस्रंसुध्वंसुभ्रंसुकसपतपदस्कन्दाम् ॥ एषामभ्यासस्य नीगागमः स्याद्यङ्यङ्लुकोः । In the case of the roots वञ्च्, स्रस्, ध्वस्, भ्रंस्, कस्, पत्, पद् and स्कन्द् the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, and नी is inserted between the अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant of the root.

59 to 61 रीगृदुपधस्य च ॥ ऋदुपधस्य धातोरभ्यासस्य रीगागमः स्याद्यङ्यङ्लुकोः । Roots having ऋ for their penultimate, have the syllable री inserted between the अ of their reduplicative syllable (which is not lengthend) and the first radical consonant of the root.

62 The root क्लृप्, after य is added on to it, has ली inserted between अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant

63 64 रीगृत्वत इति वक्तव्यम् ॥ When a root contains ऋ, the syllable री is inserted between the अ of the reduplicative syllable (which is not lenthened) and the radical consonant.

65 (ch III. I 11)

67 सिचो यङि ॥ सिचः सस्य षो न स्याद्यङि । The स् of सिच् is not changed to ष् before the य of the Frequentative

68-69 हन्तेर्हिंसायां यङि घ्नीभावो वाच्यः ॥ घ्नी is substituted for हन् in the sense of killing, before the य of the Frequentative.

70 to 72 स्वपिस्यमिव्येञां यङि ॥ एषां सम्प्रसारणं स्याद्यङि । The roots स्वप्, स्यम् and व्ये take सम्प्रसारण before the य of the Frequentative.

73 न वशः ॥ वशेर्धातोर्यङि परतः सम्प्रसारणं न स्यात् । In the case of the root वश्, सम्प्रसारण does not take place before the य of the Frequentative.

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
74 चाय्	चेकीयते	78 ढौक्	डोढौक्यते
75 घ्रा	जेघ्रीयते	79 त्रौक्	तोत्रौक्यते
76 ध्मा	देध्मीयते	80 रुच्	रोरुच्यते
77 शी	शाशय्यते	81 शुभ्	शोशुभ्यते

Second Kind ‡

Parasmaipadi.

१ भू

Present

	Sing.	Du.	Plur.	Imperfect.		
1.	बोभोमि § बोभवीमि	बोभूव.	बोभूम·	अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम
2.	बोभोषि बोभवीषि	बोभूथः	बोभूथ	अबोभोः अबोभवीः	अबोभूतम्	अबोभूत
3.	बोभोति बोभवीति	बोभूत	बोभुवति	अबोभोत् अबोभवीत्	अबोभूताम्	अबोभवु

---

74 चाय की ॥ चायृ पूजानिशामनयो रित्येतस्य धातोर्यङि परत कीत्यादेश. स्यात् । की is substituted for चाय् before the य of the Frequentative

75-76 ई घ्राध्मो ॥ घ्रा ध्मा इत्येनयोर्यङि परत ईकारादेश स्यात् । The final vowel of घ्रा and ध्मा is changed to ई before the य of the Frequentative

77 अयङ् यि क्ङिति ॥ शीङोऽयङादेश स्याद्यादौ क्ङिति परे । शी is changed to शय् before the weak terminations beginning with य

78-79 In the case of the roots ढौक् and त्रौक्, the long vowel of the reduplicative syllable is shortened and then takes Guna substitute

80—81 भृशं रोचते शोभते इत्यत्र यङ् नेति भाष्यम् । पौन पुन्ये लुस्यादेव । The roots रुच् and शुभ् take the Frequentative form in the sense of repetition and not of intensity

‡ यङोऽचि च ॥ यङोऽच्प्रत्यये लुक् स्याच्चकारात्त विनापि बहुल लुक् स्यात् । In this case the Frequentative base is derived from the original root simply by reduplicating the latter The verb so formed is Parasmaipadi only

§ In the conjugational tenses the Frequentative base is conjugated as if it were a root of the 3rd conjugation. The इ or उ of the reduplicative syllable takes its guna and अ is changed to आ See note † P 181 and note 4 P 183 यङो वा ॥ यङन्तात्परस्य हलादे पित सार्व धातुकस्य ईड्वा स्यात् । ई

Impera			Pot.		
1. बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम	बोभूयाम्	बोभूयाव	बोभूयाम
2. बोभूहि	बोभूतम्	बोभूत	बोभूयाः	बोभूयातम्	बोभूयात
3. बोभोतु / बोभवीतु	बोभूताम्	बोभुवतु	बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभूयु-

Perf

1. बोभवाचकार / बोभवाचकर	बोभवाचकृव	बोभवाचकृम
2. बोभवाचकर्थ	बोभवाचक्रथुः	बोभवाचक्र
3. बोभवाचकार	बोभवाचक्रतु	बोभवाचक्रुः

I Fut

1. बोभवितास्मि	बोभवितास्व-	बोभवितास्म-
2. बोभवितासि	बोभवितास्थ	बोभवितास्थ
3. बोभविता	बोभवितारौ	बोभवितार

II Fut

1 बोभविष्यामि	बोभविष्याव	बोभविष्यामः
2. बोभविष्यसि	बोभविष्यथ.	बोभविष्यथ
3. बोभविष्यति	बोभविष्यत.	बोभविष्यन्ति

Con.

1. अबोभविष्यम्	अबोभविष्याव	अबोभविष्याम
2. अबोभविष्य	अबोभविष्यतम्	अबोभविष्यत
3. अबोभविष्यत्	अबोभविष्यताम्	अबोभविष्यन्

Ben

1. बोभूयासम्	बोभूयास्व	बोभूयास्म
2. बोभूया	बोभूयास्तम्	बोभूयास्त
3. बोभूयात्	बोभूयास्ताम्	बोभूयासु-

---

is optionally added to the frequentative base before the singular terminations of the present before the 2nd and 3rd person singular of the imperfect, and before the 3 rd person singular of the imperativ नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके ॥ अभ्यस्तस्य लघूपधस्य गुणो न स्यात् दजादौ पिति सार्वधातुके । The penultimate short vowel of the reduplicated base does not take its guna substitute before the vowel strong terminations in the conjugational tenses.

Aor.

1. अबोभूवम्	अबोभूव	अबोभूम
2. अबोभोः / अबोभूवीः	अबोभूतम्	अबोभूत
3. अबोभोत् / अबोभूवीत्	अबोभूताम्	अबोभूवुः

2 बुध्.

Pre.

बोबोध्मि / बोबुधीमि	बोबुध्वः	बोबुध्मः
बोभोत्सि / बोबुधीषि	बोबुद्धः	बोबुद्ध
बोबोद्धि / बोबुधीति	बोबुद्धः	बोबुधति

Imperf.

1. अबोबुधम्
2. अबोभोत्-अबोबुधीः
3. अबोभोत्-अबोबुधीत्

Impera.

बोबुधानि
बोबुद्धि
बोबुधीतु-बोबोद्धु

Pot.

बोबुध्याम्
बोबुध्याः
बोबुध्यात्

Perf.

1. बोबोधाचकार-बोबोधांचकर
2. बोबोधाचकर्थ
3. बोबोधाचकार

I Fut.

बोबोधितास्मि
बोबोधितासि
बोबोधिता

II Fut.

बोबोधिष्यामि
बोबोधिष्यसि
बोबोधिष्यति

Con.

1. अबोबोधिष्यम्
2. अबोबोधिष्यः
3. अबोबोधिष्यत्

Ben.

बोबुध्यासम्
बोबुध्याः
बोबुध्यात्

Aor.

अबोबोधिषम्
अबोबोधीः
अबोबोधीत्

3 पा to drink.

Present.

1. पापामि-पापेमि	पापावः	पापामः
2. पापासि-पापेषि	पापाथः	पापाथ
3. पापाति-पापेति	पापातः	पापति

Imperf.

अपापाम्
अपापाः अपापेः
अपापात् अपापेत्

Impera.

1. पापानि
2. पापाहि
3. पापातु-पापेतु

Pot.

पापायाम्
पापायाः
पापायात्

Perf.

पापाचकार-पापाचकर
पापाचकर्थ
पापाचकार

	I Fut.	II Fut	Con.
1.	पापितास्मि	पापिष्यामि	अपापिष्यम्
2.	पापितासि	पापिष्यसि	अपापिष्यः
3.	पापिता	पापिष्यति	अपापिष्यत्

	Ben.	Aor.
1	पापायासम्	अपापाम्
2	पापायाः	अपापाः-अपापेः
3	पापायात्	अपापात् अपापेत्

4 श्रि

	Present.			Imperf.
1.	शेश्रेमि शेश्रयीमि	शेश्रिवः	शेश्रिमः	अशेश्रयम्
2.	शेश्रेषि शेश्रयीषि	शेश्रिथः	शेश्रिथ	अशेश्रेः-अशेश्रयीः
3.	शेश्रेति-शेश्रयीति	शेश्रितः	शेश्रियति	अशेश्रेत्-अशेश्रयीत्

	Impera.	Pot.	Perf.	1 Fut.
1.	शेश्रयाणि	शेश्रीयाम्	शेश्रयांचकार-शेश्रयाञ्चकर	शेश्रयितास्मि
2.	शेश्रिहि	शेश्रीयाः	शेश्रयांचकर्थ	शेश्रयितासि
3.	शेश्रेतु शेश्रयीतु	शेश्रीयात्	शेश्रयांचकार	शेश्रयिता

	II Fut.	Con	Ben.	Aor.
1.	शेश्रयिष्यामि	अशेश्रयिष्यम्	शेश्रीयासम्	अशेश्रायिषम्
2.	शेश्रयिष्यसि	अशेश्रयिष्यः	शेश्रीयाः	अशेश्रायीः
3.	शेश्रयिष्यति	अशेश्रयिष्यत्	शेश्रीयात्	अशेश्रायीत्

5 द्रु

Pre.

दोद्रोमि-दोद्रवीमि

Aor.

1.	अदोद्राविषम्	अदोद्राविष्व	अदोद्राविष्म
2.	अदोद्रावीः	अदोद्राविष्टम्	अदोद्राविष्ट
3.	अदोद्रावीत्	अदोद्राविष्टाम्	अदोद्राविषुः

6 कृ

Present

	Sing.	Du	Plur
1st person	चर्कर्मि†		
	चरिकर्मि	चर्कृव	चर्कृम
	चरीकर्मि	चरिकृव	चरिकृम
	चर्करीमि	चरीकृव	चरीकृम
	चरिकरीमि		
	चरीकरीमि		
2nd person	चर्कर्षि		
	चरिकर्षि	चर्कृथ	चर्कृथ
	चरीकर्षि	चरिकृथ	चरिकृथ
	चर्करीषि	चरीकृथ.	चरीकृथ
	चरिकरीषि		
	चरीकरीषि		
3rd person	चर्कर्ति		
	चरिकर्ति	चर्कृत	चर्क्रति
	चरीकर्ति	चरिकृत	चरिक्रति
	चर्करीति	चरीकृत	चरीक्रति
	चरिकरीति		
	चरीकरीति		

† रुग्रिकौ च लुकि॥ ऋतश्च॥ ऋदुपधस्य ऋदन्तस्य च धातोरभ्यासस्य रुक् रिक् रीक् एते आगमाः स्युर्यङ्लुकि। If a root ends in ऋ (short) or has ऋ for its penultimate र्, रि or री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which in this case is not lengthened) and the first radical consonant of the root ल्, लि or ली takes the place of र्, रि or री respectively in the case of the root कृप्

Imperfect.

1. अचर्करम्	अचर्कृव	अचर्कृम
अचरिकरम्	अचरिकृव	अचरिकृम
अचरीकरम्	अचरीकृव	अचरीकृम
2. अचर्कः		
अचरिकः	अचर्कृतम्	अचर्कृत
अचरीकः	अचरिकृतम्	अचरिकृत
अचर्करीः	अचरीकृतम्	अचरीकृत
अचरिकरीः		
अचरीकरीः		
3. अचर्कत्		
अचरिकत्	अचर्कृताम्	अचर्क्रत
अचरीकत्	अचरिकृताम्	अचरिक्रत
अचर्करीत्	अचरीकृताम्	अचरीक्रत
अचरिकरीत्		
अचरीकरीत्		

Imperative.

1. चर्कराणि	चर्कराव	चर्कराम
चरिकराणि	चरिकराव	चरिकराम
चरीकराणि	चरीकराव	चरीकराम
2. चर्कृहि	चर्कृतम्	चर्कृत
चरिकृहि	चरिकृतम्	चरिकृत
चरीकृहि	चरीकृतम्	चरीकृत
3. चर्कर्तु		
चरिकर्तु	चर्कृताम्	चर्क्रतु
चरीकर्तु	चरिकृताम्	चरिक्रतु
चर्करीतु	चरीकृताम्	चरीक्रतु
चरिकरीतु		
चरीकरीतु		

Pot

1. चर्क्रियाम्	चर्क्रियाव	चर्क्रियाम
चरिक्रियाम्	चरिक्रियाव	चरिक्रियाम
चरीक्रियाम्	चरीक्रियाव	चरीक्रियाम
2. चर्क्रिया	चर्क्रियातम्	चर्क्रियात
चरिक्रियाः	चरिक्रियातम्	चरिक्रियात
चरीक्रियाः	चरीक्रियातम्	चरीक्रियात
3. चर्क्रियात्	चर्क्रियाताम्	चर्क्रियुः
चरिक्रियात्	चरिक्रियाताम्	चरिक्रियुः
चरीक्रियात्	चरीक्रियाताम्	चरीक्रियुः

Perf

1. चर्कराचकार		
चरिकराचकार	चर्कराचकृव	चर्कराचकृम
चरीकराचकार	चरिकराचकृव	चरिकराचकृम
चर्कराचकर	चरीकराचकृव	चरीकराचकृम
चरिकराचकर		
चरीकराचकर		
2. चर्कराचकर्थ	चर्कराचक्रथुः	चर्कराचक्र
चरिकराचकर्थ	चरिकराचक्रथुः	चरिकराचक्र
चरीकराचकर्थ	चरीकराचक्रथुः	चरीकराचक्र
3. चर्कराचकार	चर्कराचक्रतुः	चर्कराचक्रुः
चरिकराचकार	चरिकराचक्रतुः	चरिकराचक्रुः
चरीकराचकार	चरीकराचक्रतुः	चरीकराचक्रुः

I Fut	II Fut.	Con.
3. चर्करिता	चर्करिष्यति	अचर्करिष्यत्
चरिकरिता	चरिकरिष्यति	अचरिकरिष्यत्
चरीकरिता	चरीकरिष्यति	अचरीकरिष्यत्

Ben.

	Sing.	Du	Plur.
1.	चर्क्रियासम् चरिक्रियासम् चरीक्रियासम्	चर्क्रियास्व चरिक्रियास्व चरीक्रियास्व	चर्क्रियास्म चरिक्रियास्म चरीक्रियास्म

Aor.

3.	अचर्कारीत् अचरिकारीत् अचरीकारीत्	अचर्कारिष्टाम् अचरिकारिष्टाम् अचरीकारिष्टाम्	अचर्कारिषुः अचरिकारिषुः अचरीकारिषुः

7 कॄ

Pre.

	Sing.	Du.	Plur.	Imperf.
1.	चाकर्मि चाकरीमि	चाकीर्वः	चाकीर्मः	अचाकरम्
2.	चाकर्षि चाकरीषि	चाकीर्थः	चाकीर्थ	अचाकः—अचाकरीः
3.	चाकर्ति चाकरीति	चाकीर्तः	चाकिरति	अचाकर्त्-अचाकरीत्

	Impera.	Pot	Perf.
1.	चाकराणि	चाकीर्याम्	चाकरांचकार-चाकरांचकर
2.	चाकीर्हि	चाकीर्याः	चाकराचकर्थ
3.	चाकर्तु-चाकरीतु	चाकीर्यात्	चाकराचकार

	I Fut.	II Fut.	Con.
1.	चाकरितास्मि	चाकरिष्यामि	अचाकरिष्यम्
2.	चाकरितासि	चाकरिष्यसि	अचाकरिष्यः
3.	चाकरिता	चाकरिष्यति	अचाकरिष्यत्

	Ben.	Aor.
1.	चाकीर्यासम्	अचाकारिषम्
2.	चाकीर्याः	अचाकारीः
3.	चाकीर्यात्	अचाकारीत्

8 वृत्

Pre

	Sing.	Dual.	Plur.
1.	वर्वर्त्मि वर्वृतीमि वरिवर्त्मि वरिवृतीमि वरीवर्त्मि वरीवृतीमि	वर्वृत्वः वरिवृत्व वरीवृत्व	वर्वृत्म वरिवृत्मः वरीवृत्मः
2.	वर्वर्त्सि वर्वृतीषि वरिवर्त्सि वरिवृतीषि वरीवर्त्सि वरीवृतीषि	वर्वृत्थ वरिवृत्थ. वरीवृत्थ	वर्वृत्थ वरिवृत्थ वरीवृत्थ
3.	वर्वर्ति इ० चर्कर्ति इ० वत्	वर्वृत्त इ० चर्कृत्त इ० वत्	वर्वृतति वारवृतति-वरीवृतति

Imperf.

1.	अवर्वृतम्	अवरिवृतम्	अवरीवृतम्
2.	{ अवर्वर्त् अवरिवर्त् अवरीवर्त्	{ अवर्वृता अवरिवृता अवरीवृता	{ अवर्वा अवरिवाः अवरीवाः
3.	{ अवर्वर्त् अवर्वृतीत्	अवरिवर्त् अवरिवृतीत्	अवरीवर्त् अवरीवृतीत्

	Impera	Pot.
1	वर्वर्तानि-वरिवृतानि-वरीवृतानि	वर्वृत्याम्-वरिवृत्याम्-वरीवृत्याम्
2.	वर्वृद्धि वरिवृद्धि वरीवृद्धि	वर्वृत्या -वरिवृत्या -वरीवृत्या
3.	{ वर्वर्तु-वरिवर्तु वरीवर्तु वर्वृतीतु वरिवृतीतु वरीवृतीतु	वर्वृत्यात् वरिवृत्यात् वरीवृत्यात्

Perf

1. { वर्वर्तांचकार-वरिवर्तांचकार-वरीवर्तांचकार
वर्वर्तांचकर वरिवर्तांचकर वरीवर्तांचकर

2. वर्वर्तांचकर्थ-वरिवर्तांचकर्थ वरीवर्तांचकर्थ

3. वर्वर्तांचकार-वरिवर्तांचकार वरीवर्तांचकार

I Fut.

1 वर्वर्तितास्मि-वरिवर्तितास्मि-वरीवर्तितास्मि

2 वर्वर्तितासि-वरिवर्तितासि-वरीवर्तितासि

3 वर्वर्तिता वरिवर्तिता-वरीवर्तिता

II Fut.

1. Sing वर्वर्तिष्यामि-वरिवर्तिष्यामि-वरीवर्तिष्यामि

Con

1. Sing अवर्वर्तिष्यम्-अवरिवर्तिष्यम्-अवरीवर्तिष्यम्

Ben

1 Sing वर्वृत्यासम् वरिवृत्यासम्-वरीवृत्यासम्

Aor

1. Sing अवर्वर्तिषम् अवरिवर्तिषम् अवरीवर्तिषम्

2. " अवर्वर्तीः अवरिवर्तीः अवरीवर्तीः

	Sing	Du	Plu
3	अवर्वर्तीत्	अवर्वर्तिष्टाम्	अवर्वर्तिषुः
	अवरिवर्तीत् अवरीवर्तीत्	इ०	इ०

9 क्लृप् (क्लृप्)

Pre

	Sing		Dual
3.	चल्क्लृप्ति	चल्क्लृपीति	चक्लृप्तः
	चलिक्लृप्ति	चलिक्लृपीति	इ०
	चलीक्लृप्ति	चलीक्लृपीति	
	Plur.	चक्लृपति इ०	

अचल्क्लृप् , इ० अवर्वर्त् इ० यत्

10 खन्

Present

1. चखन्मि-चखनीमि*	चखन्व	चखन्म
2. चखसि-चखनीषि	चखाथ	चखाथ
3. चखन्ति चखनीति	चखात	चखनति
Imperf	**Impera**	**Pot**
1. अचखनम्	चखनानि	चखन्याम् चखायाम्
2. अचखन् अचखनी	चखाहि	चखन्या चखाया
3. अचखन्-अचखनीत्	चखन्तु, चखनीतु	चखन्यात् चखायात्
Perf	**I Fut**	**II Fut**
1. चखनाचकार चखनाचकर	चखनितास्मि	चखनिष्यामि
2. चखनाचकर्थ	चखनितासि	चखनिष्यसि
3. चखनाचकार	चखनिता	चखनिष्यति
Con	**Ben**	**Aor**
1. अचखनिष्यम्	चखन्यासम् चखायासम्	अचखनिषम् अचखानिषम्
2. अचखनिष्य	चखन्या चखाया	अचखनी अचखानी
3. अचखनिष्यत्	चखन्यात् चखायात्	अचखनात् अचखानीत्

11 चर् †

Pre

	S	D	P
1.	चचुरीमि† चचूर्मि	चचूर्व	चचूर्म
2.	चचुरीषि चचूर्षि	चचूर्थः	चचूर्थ
3.	चचुरीति चचूर्ति	चचूर्तः	चचुरति

	Imperf	Impera
1.	अचचुरम्	चचुराणि
2.	अचचूः अचचुरीः	चचूर्हि
3.	अचचुरीत् अचचूः	चचुरीतु चचूर्तु

10 The rule as to the insertion of an अनुस्वार or नी, which holds good in the Ātmanepadi Frequentative base, applies here also This अनुस्वार takes परसवर्ण optionally चखन्मि or चङ्खन्मि (See note 36 P 185)

11 See note 42 and 50 P 186

Pot — 1. Sing. चंचूर्याम्

I Fut. — चंचुरितास्मि

II Fut. — चंचुरिष्यामि

Aor. — अचंचुरिषम् / अचंचुरीः / अचंचुरीत्

Con. — अचंचुरिष्यम्

Ben. — चंचूर्यासम्

12 द्युत्

Pre.

	S.	D.	P.
1.	देद्योमि / देद्युतीमि	देद्युत्वः	देद्युमः
2.	देद्योत्सि / देद्युतीषि	देद्युत्थः	देद्युत्थ
3.	देद्योत्ति / देद्युतीति	देद्युतः	देद्युतति

Imperf.

1. Sing. अदेद्युतम्
2. ,, अदेद्योत्-अदेद्युतीः
3. ,, अदेद्योत्-अदेद्युतीत्

Impera.

1. देद्युतानि
2. देद्युद्धि
3. देद्योतु-देद्युतीतु

Pot. — 1. Sing. देद्युत्याम्

Perf. — 1. Sing. देद्योताचकार-चकर

I Fut — 1. Sing. देद्योतितास्मि

II Fut. — 1. Sing. देद्योतिष्यामि

Con. — 1. Sing. अदेद्योतिष्यम्

Aor.

1. अदेद्योतिषम्
2. अदेद्योतीः
3. अदेद्योतीत्

Ben. — 1. Sing. देद्युत्यासम्

13 फल्

Pre.

1.	पंफुलीमि / पंफुल्मि	पंफुल्वः	पंफुल्मः
2.	पंफुलीषि / पंफुल्षि	पंफुल्थः	पंफुल्थ
3.	पंफुलीति / पंफुल्ति	पंफुल्तः	पंफुलति

Imperf.

अपंफुलम्
अपंफुल्-अपंफुलीः
अपंफुल्-अपंफुलीत्

---

12 (ch. III 5. 33)
13 See note 42 and 50 P. 165.

Impera.
1. पंफुलानि
2. पफुल्हि
3. पंफुल्तु-पंफुलीतु

Pot.
1. Sing. पंफुल्याम्

Perf.
1. पंफुलांचकार-पंफुलाचकर

I Fut.
1. पंफुलितास्मि

II Fut
1. Sing. पफुलिष्यामि

Con
1. अपंफुलिष्यम्

Ben.
1. पंफुल्यासम्

Aor.
1. Sing. अपंफुलिषम्
2. ,, अपफुलीः
3. ,, अपंफुलीत्

14 हन्

Pre.

	Sing.	Du.	Plur.
1.	जंघन्मि जंघनीमि	जंघन्वः	जंघन्मः
2.	जंघंसि जघनीषि	जंघथः	जंघथ
3.	जंघन्ति जंघनीति	जंघतः	जंघ्नति

Imperf.
अजंघनम्
अजंघन्-अजंघनीः
अजघन्-अजंघनीत्

Impera.
जंघनानि
जंघहि
जंघन्तु-जंघनीतु

Pot.
1. Sing. जंघन्याम्

Perf.
जंघनाचकार-चकर

I Fut.
जंघनितास्मि

II Fut
1. Sing. जंघनिष्यामि

Con.
अजंघनिष्यम्

Ben
वध्यासम्

Aor.
1. Sing. अवधिषम्
2. ,, अवधीः
3. ,, अवधीत्

Roots.	Pre 3rd. sing.	Roots.	Pre. 3rd. sing.
15 चाय्	चेकेति-चेकयीति	22 स्कुन्द्	चोस्कुन्ति-चोस्कुन्दीति
16 जन्	जजन्ति-जजनीति जञ्जन्ति-जञ्जनीति	23 मुद्	मोमोत्ति-मोमुदीति
		24 कुर्द्	चोकूर्त्ति-चोकूर्दीति
17 सन्	ससन्ति-संसनीति	25 वञ्च्	वनीवङ्ति-वनीवञ्चीति
18 स्पर्ध्	पास्पर्द्धि-पास्पर्धीति	26 स्रंस्	सनीस्रंस्ति-सनीस्रंसीति
19 गाध्	जागाद्धि-जागाधीति	27 ध्वंस्	दनीध्वंस्ति-दनीध्वंसीति
20 नाध्	नानात्ति-नानाधीति	28 भ्रस्	बनीभ्रस्ति-बनीभ्रंसीति
21 दध्	दादद्धि-दादधीति	29 कस्	चनीकस्ति-चनीकसीति

15 See note 74 P. 187.
25 to 32 See note 51 P. 186.

Roots.	Pre. 3rd. sing.	Roots	Pre 3rd. sing.
30 पत्	पनीपत्ति-पनीपतीति	41 ग्रह्	जाग्राढि,जाग्रहीति
31 पद्	पनीपत्ति पनीपदीति	42 प्रच्छ्	पाप्रष्टि पाप्रच्छीति
32 स्कन्द्	चनीस्कन्ति चनीस्कन्दीति	43 मन्य्	मामति-मामन्यीति
33 गम्	जङ्गन्ति-जङ्गमीति	44 हय्	जाहति जाहयीति
34 यु	योयोति योयवीति	45 हर्य्	जाहर्ति-जाहर्यीति
35 नु	नोनोति-नोनवीति	46 मव्	मामोति मामवीति
36 हा	जाहाति जाहेति	47 तुर्व्	तोतोर्ति-तोतूर्वीति
37 स्वप्	सास्वप्ति सास्वपीति	48 थुर्व्	तोथोर्ति-तोथूर्वीति
38 तॄ	तातर्ति-तातिरति	49 धुर्व्	दोधोर्ति दोधूर्वीति
39 ऋ	अरर्ति अरियर्ति अररीति अरियरीति	50 मूर्च्छ्	मोमोर्ति मोमूर्च्छीति
40 गृह्	जर्गढि-जरिगर्ढि जरीगर्ढि जर्गृहीति जरिगृहीति-जरीगृहीति	51 गॄ	जागर्ति-जागरीति
		52 शी	शेशेति शेशयीति
		53 श्वि	शेश्वेति-शेश्वयीति

CHAPTER XI.

NOMINAL VERBS * (Denominatives)

I Head. †

कृष्ण

Present

	Sing.	Du.	Plur.		Imperf
1.	कृष्णामि ‡	कृष्णाव	कृष्णाम	1. Sing.	अकृष्णम्
2.	कृष्णासि	कृष्णथः	कृष्णथ	2. ,,	अकृष्ण
3.	कृष्णाति	कृष्णत	कृष्णन्ति	3. ,,	अकृष्णात्

	Impera.	Pot.	Perf.
1.	कृष्णानि	कृष्णेयम्	कृष्णाचकार-कृष्णाचकर
2.	कृष्ण	कृष्णे	कृष्णाचकर्थ
3.	कृष्णातु	कृष्णेत्	कृष्णाचकार

	I Fut.	II Fut.	Con	Ben	Aor
1.	कृष्णितास्मि	कृष्णिष्यामि	अकृष्णिष्यम्	कृष्यासम्	अकृष्णिषम्
2.	कृष्णितासि	कृष्णिष्यसि	अकृष्णिष्य	कृष्या	अकृष्णी
3.	कृष्णिता	कृष्णिष्यति	अकृष्णिष्यत्	कृष्यात्	अकृष्णात्

---

* These are so called because they are formed from nouns There are several ways in which they are formed They may be grouped under six heads

† सर्वप्रातिपदिकेभ्य क्विब्वा वक्तव्य ॥ प्रातिपदिकग्रहणादिह सुप इति न सम्बध्यते । तेन पदकार्यन । *Verbs are formed from nouns without any suffix being added to the latter The noun in its crude form* is taken as the verbal base and the characteristic marks of the tenses and moods and the personal terminations applied These verbs are conjugated in the parasmaipada only, and imply that the subject of the verb acts or is like that which is expressed by the nominal base

‡ In the conjugational tenses, verbal bases so formed are treated as roots of the first conjugation, final अ, is dropped before अ, the sign of the conjugational tenses.

2 माला

Present.

S.	D.	P	Imperf
1. मालामि	मालाव:	मालाम:	1. Sing. अमालाम्
2. मालासि	मालाथ:	मालाथ	2. ,, अमाला:
3. मालाति	मालात:	मालान्ति	3. ,, अमालात्

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. मालानि	मालायाम् *	मालांचकार-मालाचकर	मालितास्मि
2. मालाहि	मालाया:	मालांचकर्थ	मालितासि
3. मालातु	मालायात्	मालाचकार	मालिता

II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. मालिष्यामि	अमालिष्यम्	मालायासम्	अमालासिषम्
2. मालिष्यसि	अमालिष्य:	मालाया:	अमालासी:
3. मालिष्यति	अमालिष्यत्	मालायात्	अमालासीत्

3 कवि

Present.

S.	D	P	Imperf.	Imper.
1. कवयामि*	कवयाव	कवयाम:	1. Sing. अकवयम्	कवयानि
2. कवयसि	कवयथ:	कवयथ	2. ,, अकवय	कवय
3. कवयति	कवयत:	कवयन्ति	3. ,, अकवयत्	कवयतु

Pot.	Perf.	I Fut.	II Fut.
1. कवयेयम्	कवयाचकार-कवयाचकर	कवयितास्मि	कवयिष्यामि
2. कवये:	कवयाचकर्थ	कवयितासि	कवयिष्यसि
3. कवयेत्	कवयांचकार	कवयिता	कवयिष्यति

* Though we have said that these verbal bases are to be taken as roots of the 1st conjugation in the conjugational tenses, still if the base ends in आ, the terminations of the Potential are यासम्, यास, यात् &c. and not ईयम्, ईस्, ईत्, &c.

* कवि + अ + मि = कवे + अ + मि = कवय् + अ + मि = कवय् + आ + मि = कवयामि.

Con.	Ben.	Aor.
1. अकवयिष्यम्	कवीयासम्	अकवायिषम्†
2. अकवयिष्यः	कवीयाः	अकवायीः
3. अकवयिष्यत्	कवीयात्	अकवायीत्

4 द्यो

	Present.		Imperf.
Sing.	Du.	Plur.	
1. द्यवामि	द्यवावः	द्यवामः	1. Sing. अद्यवम्
2. द्यवसि	द्यवथः	द्यवथ	2. „ अद्यवः
3 द्यवति	द्यवतः	द्यवन्ति	3. „ अद्यवत्

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut
1. द्यवानि	द्यवेयम्	दुद्याव-दुद्यव	द्यवितास्मि
2. द्यव	द्यवेः	दुद्यविथ	द्यवितासि
3. द्यवतु	द्यवेत्	दुद्याव	द्यविता

II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. द्यविष्यामि	अद्यविष्यम्	द्यव्यासम्	अद्याविषम्
2. द्यविष्यसि	अद्यविष्यः	द्यव्याः	अद्यावीः
3. द्यविष्यति	अद्यविष्यत्	द्यव्यात्	अद्यावीत्

5 सुयुज्

	Present.		Imperf.
Sing	Du.	Plur.	
1. सुयोजामि*	सुयोजावः	सुयोजामः	1. Sing. स्वयोजम्
2. सुयोजासि	सुयोजथः	सुयोजथ	2. „ स्वयोजः
3. सुयोजति	सुयोजतः	सुयोजन्ति	3. „ स्वयोजत्

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. सुयोजानि	सुयोजेयम्	सुयुयोज	सुयोजितास्मि
2. सुयोज	सुयोजेः	सुयुयोजिथ	सुयोजितासि
3. सुयोजतु	सुयोजेत्	सुयुयोज	सुयोजिता

---

† सिचि वृद्धिरित्यत्र धातोरित्यनुवर्त्यं धातुरेवयो धातुरिति व्याख्यानान्नामधातोर्न वृद्धिरिति कैयटादयः । अकवयीत् । माधवस्तु नामधातोरपि वृद्धि मिच्छति ।
According to कैयट and others the Denominatives do not take Vridhi in the Aorist, but in the opinion of Madhava they take Vridhi.

* सुयुज् + अ + मि = सुयोज् + अ + मि = सुयोज् + आ + मि = सुयोजामि

II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. सुयोजिष्यामि	स्वयोजिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयोजिषम्
2. सुयोजिष्यसि	स्वयोजिष्यः	सुयुज्याः	स्वयोर्जीः
3. सुयोजिष्यति	स्वयोजिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयोर्जीत्

6 राजन् *

Present.

Sing.	Du	Plur.	Imperf.	Impera.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	1. Sing. अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथ	2 ,, अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	3 ,, अराजानत्	राजानतु

Pot	Perf.	I Fut.
1. राजानेयम्	राजानाचकार-राजानांचकर	राजानितास्मि
2. राजाने.	राजानांचकर्थ	राजानितासि
3. राजानेत्	राजानांचकार	राजानिता

II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. Sing. राजानिष्यामि	अराजानिष्यम्	राजान्यासम्	अराजानिषम्
2. ,, राजानिष्यः	अराजानिष्यः	राजान्याः	अराजानीः
3. ,, राजानिष्यत्	अराजानिष्यत्	राजान्यात्	अराजानीत्

7. अ (Name of Vishnu.) अति(अइवाचरति) He acts like Vishnu. Perf औ, अतु, उः

8. वि (a bird) वयति (विरिवाचरति) He behaves like a bird. Perf. विवाय, विव्यतु, विव्युः Aor. अवयीत्-अवायीत् Ben. वीयात्

9. श्री (Name of Lakshmi) श्रयति (श्रीरिवाचरति) He acts like श्री. Perf. 3 rd शिश्राय, शिश्रियतु. शिश्रियुः

10 पितृ (Father) पितरति (पितेवाचरति) He acts like a father. Ben. पित्रियात्

* अनुनासिकस्य क्विझलोः क्ङिति ॥ अनुनासिकान्तस्योपधाया दीर्घः स्यात् क्वौ झलादौ च क्ङिति । If the verbal base ends in a nasal and has a vowel for its penultimate the latter is lengthened. राजन् + अ + मि=राजान् + अ + मि=राजान् + आ + मि=राजानामि.

11 भू (The earth) भवति (भूरिवाचरति) He acts like the earth Perf बुभाव Aor अभावीत्

12 द्रु (A tree) द्रवति (द्रुरिवाचरति) He acts like a tree Aor अद्रावीत्

13 इदम् (This) इदामति (इदमिवाचरति) He behaves like this

14 पथिन् (A road) पथीनति (पन्थाइवाचरति) It serves as a road

15 मथिन् (A churning handle) मथीनति (मन्थाइवाचरति) It serves as a churning handle

16 ऋभुक्षिन (Name of Indra) ऋभुक्षीणति (ऋभुक्षाइवाचरति) He acts like Indra

17 दिव् (The sky) द्यवति (द्यौरिवाचरति) It acts like the sky

18 क (Name of Brahma) कति (कइवाचरति) He acts like God Brahma Perf चकौ or चक

19 स्व (A relative) स्वति (स्वइवाचरति) He acts like a relative.

20 अवगल्भ (A bold man) अवगल्भते (अवगल्भइवाचरति) He behaves like a bold man Perf अवगल्भाञ्चक्रे

21 होड (A child) होडते (होडइवाचरति) He behaves like a child Perf होडाञ्चक्रे

22 क्लीव (A neuter) क्लीवते (क्लीवइवाचरति) He acts like a neuter Perf क्लीवाञ्चक्रे

---

11 भुवो वुगिति भवतेर इतिच न भवति । अभिव्यक्तत्वेन धातुपाठस्थस्यैव तत्र ग्रहणात्
The changes which the root भू undergoes do not take place in this case

18 चक्राविति हरदत्त । माधवस्तु व्यल्लोपाविति वचनात् णलि वृद्धिं बाधित्वाऽतो लोपाच्चक इति रूपमाह ।

20—21—22 आचारेऽवगल्भक्लीवहोडेभ्य क्विब्वा वक्तव्य ॥ वाग्रहणात्क्यङपि । अवगल्भादय पचाद्यन्ता । क्विप्संनियोगेनानुदात्तत्वमनुनासिकत्व चाच्प्रत्ययस्य प्रतिज्ञायते । तेन तङ् । The words अवगल्भ, होड and क्लीव take the affixes क्विप् and क्यङ् optionally and are conjugated in the Atmanepada. अवगल्भायते, होडायते, क्लीवायते

II Head †

1 पुत्र

Present.			Imperf.
Sing.	Du.	Plur.	
1. पुत्रकाम्यामि	पुत्रकाम्यावः	पुत्रकाम्यामः	1. Sing. अपुत्रकाम्यम्
2. पुत्रकाम्यसि	पुत्रकाम्यथः	पुत्रकाम्यथ	2. ,, अपुत्रकाम्यः
3. पुत्रकाम्यति	पुत्रकाम्यतः	पुत्रकाम्यन्ति	3. ,, अपुत्रकाम्यत्

Impera.	Pot.	Perf.
1. पुत्रकाम्याणि	पुत्रकाम्येयम्	पुत्रकाम्यांचकार-पुत्रकाम्यांचकर
2. पुत्रकाम्य	पुत्रकाम्येः	पुत्रकाम्यांचकर्थ
3. पुत्रकाम्यतु	पुत्रकाम्येत्	पुत्रकाम्यांचकार

I Fut	II Fut.	Con.
1. पुत्रकाम्यितास्मि	पुत्रकाम्यिष्यामि	अपुत्रकाम्यिष्यम्
2. पुत्रकाम्यितासि	पुत्रकाम्यिष्यसि	अपुत्रकाम्यिष्यः
3. पुत्रकाम्यिता	पुत्रकाम्यिष्यति	अपुत्रकाम्यिष्यत्

Ben.	Aor.
1. पुत्रकाम्यासम् §	अपुत्रकाम्यिषम्
2. पुत्रकाम्याः	अपुत्रकाम्यीः
3. पुत्रकाम्यात्	अपुत्रकाम्यीत्

2. †किम् (What)–किंकाम्यति He wishes for what.

3. स्वः (Heaven)–स्व काम्यति He wishes for heaven.

4. *राजन् (King)–राजकाम्यति He wishes for a King.

5. यशस् (Fame)–यशस्काम्यति He wishes for fame.

6. सर्पिस् (Ghee)–सर्पिष्काम्यति He wishes for ghee.

---

† काम्यच ॥ इषिकर्मण एषितृ सवधिनः सुबन्तादिच्छायामर्थे काम्यच् प्रत्ययो वा स्यात् । Verbs are formed from nouns by adding the suffix काम्य to the latter, in the sense that the subject of a verb so formed wishes for that which is expressed by the noun. They are conjugated in the Parasmaipada only. काम्य is a weak suffix.

§ Before the terminations of the Benedictive, the अ of काम्य is dropped.

† मान्ताव्ययेभ्योप्ययस्यादेव । The affix काम्य is added to nouns ending in म and to Indeclinables

* (नलोपः प्रतिपादिकान्तस्य) The final न् of a noun is dropped before the terminations, nominal or verbal, beginning with a consonant.

III Head

1 पुत्र (पुत्रीय)†

Present

Sing.	Du	Plur	Imper.
1. पुत्रीयामि ‡	पुत्रीयावः	पुत्रीयाम.	1. Sing अपुत्रीयम्
2. पुत्रीयसि	पुत्रीयथ	पुत्रीयथ	2. ,, अपुत्रीय
3 पुत्रीयति	पुत्रीयत	पुत्रीयन्ति	3. ,, अपुत्रीयत्

Imper.	Pot.	Perf	1 Fut
1. पुत्रीयाणि	पुत्रीयेयम्	पुत्रीयाचकार पुत्रीयाचकर	पुत्रीयितास्मि
2. पुत्रीय	पुत्रीये.	पुत्रीयाचकर्थ	पुत्रीयितासि
3. पुत्रीयतु	पुत्रीयेत्	पुत्रीयाचकार	पुत्रीयिता

II Fut	Con	Ben	Aor
1. पुत्रीयिष्यामि	अपुत्रीयिष्यम्	पुत्रीय्यासम्*	अपुत्रीयिषम्
2. पुत्रीयिष्यसि	अपुत्रीयिष्य·	पुत्रीय्या	अपुत्रीयी
3. पुत्रायिष्यति	अपुत्रीयिष्यत्	पुत्रीय्यात्	अपुत्रीयीत्

2 कवि

Present

Sing	Du	Plur	Imperf
1. कवीयामि †	कवीयाव	कवीयाम	1. Sing. अकवीयम्
2 कवीयसि	कवीयथ	कवीयथ	2. ,, अकवीयः
3. कवीयति	कवीयतः	कवीयन्ति	3. ,, अकवीयत्

Imper.	Pot	Perf	I Fut
1. कवीयानि	कवीयेयम्	कवीयाचकार-कवीयाचकर	कवीयितास्मि
2. कवीय	कवीये	कवीयाचकर्थ	कवीयितासि
3. कवीयतु	कवीयेत्	कवीयाचकार	कवीयिता

† सुप आत्मन क्यच् ॥ इषिकर्मण एषितृसमवायिन सुबन्तादिच्छायामर्थे क्यच् प्रत्ययो वा स्यात् । Another way of forming verbs from nouns is by adding य to the latter Verbs so formed are conjugated in the Parasmaipada only, and mean that the subject of the verb wishes for that or treats another as that which is denoted by the noun This य is a weak suffix

‡ क्यचि च ॥ अस्यईस्यात् । The final अ or आ of the nominal base is changed to ई before this य मालीयामि

* Before the terminations of the Benedictive, the अ of य is dropped.

† The final इ or उ of the nominal base is lengthened before this य

II Fut.	Con	Ben	Aor.
1. कर्त्रीयिष्यामि	अकर्त्रीयिष्यम्	कर्त्रीय्यासम्	अकर्त्रीयिषम्
2. कर्त्रीयिष्यसि	अकर्त्रीयिष्य	कर्त्रीय्या:	अकर्त्रीयीः
3. कर्त्रीयिष्यति	अकर्त्रीयिष्यत्	कर्त्रीय्यात्	अकर्त्रीयीत्

Pres. 3. पितृ.

Sing.	Du	Plur
1. पित्रीयामि§	पित्रीयाव:	पित्रीयाम
2. पित्रीयसि	पित्रीयथ:	पित्रीयथ
3. पित्रीयति	पित्रीयत.	पित्रीयन्ति.

Pre. 4 गो

Sing	Du	Plur.	Imperf	Impera.
1. गव्यामि‡	गव्याव	गव्याम	1. Sing. अगव्यम्	गव्यानि
2. गव्यसि	गव्यथ	गव्यथ	2. ,, अगव्य	गव्य
3. गव्यति	गव्यत:	गव्यन्ति	3. ,, अगव्यत्	गव्यतु

Pot	Perf	I Fut	II Fut.
1. गव्येयम्	गव्याचकार-गव्याचकर	गव्यितास्मि	गव्यिष्यामि
2. गव्ये:	गव्याचकर्थ	गव्यितासि	गव्यिष्यसि
3. गव्येत्	गव्याचकार	गव्यिता	गव्यिष्यति

Con.	Ben	Aor.
1. अगव्यिष्यम्	गव्य्यासम्	अगव्यिषम्
2. अगव्यिष्य:	गव्य्या	अगव्यीः
3. अगव्यिष्यत्	गव्य्यात्	अगव्यीत्

Present 5 राजन्

S	D	P.	Imperf	Impera.
1. राजीयामि*	राजीयाव:	राजीयाम:	1. Sing. अराजीयम्	राजीयानि
2. राजीयसि	राजीयथ:	राजीयथ	2. ,, अराजीय	राजीय
3. राजीयति	राजीयत	राजीयन्ति	3. ,, अराजीयत्	राजीयतु

§ The final ऋ of the nominal base is changed to री before this य

‡ वान्तो यि प्रत्यये ॥ यकारादौ प्रत्यये परे ओदौतोरव् आव् एतावादेशौस्त । The final ओ and औ of the nominal base are changed to अव् and आव् respectively before this य

* नलोप प्रातिपदिकान्तस्य ॥ A final nasal is dropped and the preceding vowel is changed like an original final vowel So we have

राजन् + य + अ + मि = राज् + य + अ + मि = राजी + य + अ + मि = राजी + य + आ + मि = राजीयामि.

Pot.	Perf	I Fut.	II Fut
1. राजीयेयम्	राजीयाचकार-राजीयाचकर	राजीयितास्मि	राजीयिष्यामि
2. राजीयेः	राजीयाचकर्थ	राजीयितासि	राजीयिष्यसि
3. राजीयेत्	राजीयाचकार	राजीयिता	राजीयिष्यति

Con.	Ben.	Aor.
1. अराजीयिष्यम्	राजीय्यासम्	अराजीयिषम्
2. अराजीयिष्यः	राजीय्याः	अराजीयीः
3. अराजीयिष्यत्	राजीय्यात्	अराजीयीत्

6 सुयुज्

Present.

Sing.	Du.	Plu.	Imperfect.
1. सुयुज्यामि*	सुयुज्यावः	सुयुज्यामः	1. Sing स्वयुज्यम्
2. सुयुज्यसि	सुयुज्यथः	सुयुज्यथ	2. ,, स्वयुज्यः
3. सुयुज्यति	सुयुज्यतः	सुयुज्यन्ति	3. ,, स्वयुज्यत्

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. सुयुज्यानि	सुयुज्येयम्	सुयुज्यांचकार सुयुज्याचकर	सुयुज्यितास्मि
2. सुयुज्य	सुयुज्येः	सुयुज्यानचकर्थ	सुयुज्यितासि
3. सुयुज्यतु	सुयुज्येत्	सुयुज्यांचकार	सुयुज्यिता

II Fut.	Con.	Ben	Aor.
1. सुयुज्यिष्यामि	स्वयुज्यिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयुज्यिषम्
2. सुयुज्यिष्यसि	स्वयुज्यिष्यः	सुयुज्या	स्वयुज्यीः
3. सुयुज्यिष्यति	स्वयुज्यिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयुज्यीत्

7 गिर्

Present.

Sing.	Du.	Plur.	Imperf.
1. गीर्यामि†	गीर्यावः	गीर्यामः	1. Sing. अगीर्यम्
2. गीर्यसि	गीर्यथः	गीर्यथ	2. ,, अगीर्यः
3. गीर्यति	गीर्यतः	गीर्यन्ति	3. ,, अगीर्यत्

* If the nominal base has any consonant except न् for its final letter, it remains unchanged before this य.

† If the nominal base ends in र् or व्, and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य गिर् + य + मि = गीर् + य + मि = गीर् + या + मि = गीर्यामि.

Impera.	Pot.	Perf	I Fut.
1. गार्याणि	गार्येयम्	गार्याञ्चकार-गार्याञ्चकर	गार्यितास्मि
2. गार्य	गार्येः	गार्याञ्चकर्थ	गार्यितासि
3. गार्यतु	गार्येत्	गार्याञ्चकार	गार्यिता

II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गार्यिष्यामि	अगार्यिष्यम्	गार्य्यासम्	अगार्यिषम्
2. गार्यिष्यसि	अगार्यिष्य	गार्य्याः	अगार्यीः
3. गार्यिष्यति	अगार्यिष्यत्	गार्य्यात्	अगार्यीत्

8	राजन्	राजीयति	He wishes for a king.
9	युष्मत् (S.)	त्वद्यति	He wishes for thou.
10	युष्मत् (P.)	युष्मद्यति	He wishes for you.
11	अस्मत् (S.)	मद्यति	He wishes for me.
12	अस्मत् (P.)	अस्मद्यति	He wishes for us.
13	अदस्	अदस्यति	He wishes for this or that.
14	पुर्	पूर्यति	He wishes for a town.
15	कर्तृ	कर्त्रीयति	He wishes for a doer.
16	गार्ग्य	गार्गीयति	He wishes for Gârgya.
17	वाच्	वाच्यति	He wishes for words.
18	समिध्	समिध्यति	He wishes for holy sticks. P F समिधिता, समिध्यिता.
19	भानु	भानूयति	He wishes for the sun.
20	नौ	नाव्यति	He wishes for a boat.
21	पुत्र	पुत्रीयति (छात्रम्)	He treates the pupil as a son.
22	विष्णु	विष्णूयति (द्विजम्)	He treats the Brahmana like Vishnu.

16 क्यच्व्योश्च ॥ हलः परस्यापत्ययकारस्य लोपः स्यात्क्ये च्वौ च परतः । Before the terminations य (क्यच्) and च्वि, the Taddhita affix expressing 'a descendant of' and following a consonant, is dropped

21—22 उपमानादाचारे ॥ उपमानात्कर्मणः सुबन्तादाचारेऽर्थे क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to a noun in the accusative case expressing the standard of comparison to form a denominative in the sense of treating or considering

23 प्रासाद प्रासादीयति (कुट्यां भिक्षुः) The beggar considers his hut a palace.

24 कुटी कुटीयति (प्रासादे राजा) The King in his palace considers himself to be in a hut.

25 अशन अशनीयति He wishes to possess food.

अशनायति He wishes to eat.

26 उदक उदकीयति He wishes to possess water.

उदन्यति He wishes to drink water.

27 धन धनीयति He wishes to be wealthy.

धनायति *He wishes to acquire money.*

28 नमस् नमस्यति (देवान्) पूजयतीत्यर्थः He adores the Gods.

29 वरिवस् वरिवस्यति (गुरून्) शुश्रूषत इत्यर्थः He serves the preceptors.

30 चित्र चित्रीयते (लोकः) विस्मयत इत्यर्थः People strike with wonder. विस्मापयत इत्यन्ये He strikes the people with wonder. चित्रयति He makes (the scene) variegated.

23—24 अधिकरणाच्चेति वक्तव्यम् ॥ The termination य (क्यच्) is added to a noun in the locative case expressing the standard of comparison to form a denominative in the set so of treating or cors dering

25—26—27 अशनायोदन्यधनाया बुभुक्षापिपासागर्धेषु ॥ क्यजन्तानि निपात्यन्ते । The termination य (क्यच्) is added to the words अशन उदक and धन in the senses of hunger thirst and covetousness respectively

28—29—30 नमोवरिवश्चित्रङः क्यच् ॥ करणे इत्यनुवृत्तेः क्रियाविशेषे पूजायां परिचर्यायां आश्चर्ये च नम आदिभ्यः क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to नमस्, वरिवस् and चित्र in the senses of adoring, serving and striking with wonder respectively चित्रीय takes Âtmanepada termination.

IV Head §

1 पुत्र

Present.

Sing.	Du	Plur.	Imperf.
1. पुत्रस्यामि॰	पुत्रस्याव:	पुत्रस्याम:	1. Sing अपुत्रस्यम्
2. पुत्रस्यासि	पुत्रस्यथ:	पुत्रस्यथ:	2. „ अपुत्रस्य:
3. पुत्रस्यति	पुत्रस्यत:	पुत्रस्यन्ति	3. „ अपुत्रस्यत्

Impera.	Pot.	Perf	I Fut
1. पुत्रस्यानि	पुत्रस्येयम्	पुत्रस्यांचकार-पुत्रस्याचकर	पुत्रस्यितास्मि
2 पुत्रस्य	पुत्रस्ये:	पुत्रस्याचकर्थ	पुत्रस्यितासि
3. पुत्रस्यतु	पुत्रस्येत्	पुत्रस्याचकार	पुत्रस्यिता

II Fut	Con	Ben.	Aor.
1. पुत्रस्यिष्यामि	अपुत्रस्यिष्यम्	पुत्रस्यासम् †	अपुत्रस्यिपम्
2. पुत्रस्यिष्यासि	अपुत्रस्यिष्य:	पुत्रस्या:	अपुत्रस्यी:
3. पुत्रस्यिष्यति	अपुत्रस्यिष्यत्	पुत्रस्यात्	अपुत्रस्यीत्

2 दधि.

Present.

Sing.	Du.	Plur.
1. दधिस्यामि-दध्यस्यामि	दधिस्याव: दध्यस्याव:	दधिस्याम:-दध्यस्याम:
2. दधिस्यसि-दध्यस्यसि	दधिस्यथ:-दध्यस्यथ:	दधिस्यथ दध्यस्यथ
3. दधिस्यति-दध्यस्यति	दधिस्यत. दध्यस्यत:	दधिस्यन्ति-दध्यस्यन्ति

Imperf.	Impera.	Pot.
1. Sing. अदधिस्यम्-अदध्यस्यम्	दधिस्यानि-दध्यस्यानि	दधिस्येयम्-दध्यस्येयम्
2. „ अदधिस्य:—अदध्यस्य:	दधिस्य-दध्यस्य	दधिस्ये:-दध्यस्ये:
3. „ अदधिस्यत-अदध्यस्यत्	दधिस्यतु-दध्यस्यतु	दधिस्येत्-दध्यस्येत्

---

§ सर्वप्रातिपदिकानां क्यचि लालसायां सगसुकौ ॥ A fourth way of deriving verbs from nouns is by adding स्य or अस्य to the latter They are conjugated in the Parasmaipada only, and denote that the subject of the verb wishes ardently for that which is expressed by the nominal base. Both the suffixes are weak.

° (अतोगुणे) Therefore the final अ of the nominal base is dropped before अस्य, hence if the nominal base ends in अ, the verbal base will be the same whether the suffix added be स्य or अस्य

† Before the terminations of the Benedictive, the final अ of स्य or अस्य is dropped.

	Perf	I Fut
1 Sing	दधिस्याचकार-दधिस्याचकार दध्यस्याचकार दध्यस्याचकार	दधिस्यितास्मि-दध्यस्यितास्मि
2 ,,	दधिस्याचकर्थ-दध्यस्याचकर्थ	दधिस्यितासि-दध्यस्यितासि
3 ,,	दधिस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यिता दध्यस्यिता

	II Fut	Con
1	दधिस्यिष्यामि-दध्यस्यिष्यामि	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2	दधिस्यिष्यसि दध्यस्यिष्यसि	अदधिस्यिष्य अदध्यस्यिष्य
3	दधिस्यिष्यति-दध्यस्यिष्यति	अदधिस्यिष्यत् अदध्यस्यिष्यत्

	Ben	Aor
1	दधिस्स्यासम् दध्यस्स्यासम्	अदधिस्यिषम् अदध्यस्यिषम्
2	दधिस्स्या -दध्यस्स्या	अदधिस्यी —अदध्यस्यी
3	दधिस्स्यात्-दध्यस्स्यात्	अदधिस्यीत्-अदध्यस्यीत्

3 सुयुज्

Present

	Sing	Du	Plur
1	सुयुजस्यामि / सुयुक्ष्यामि	सुयुजस्याव / सुयुक्ष्याव	सुयुजस्याम / सुयुक्ष्याम
2	सुयुजस्यसि / सुयुक्ष्यसि	सुयुजस्यथ / सुयुक्ष्यथ	सुयुजस्यथ / सुयुक्ष्यथ
3	सुयुजस्यति / सुयुक्ष्यति	सुयुजस्यत / सुयुक्ष्यत	सुयुजस्यन्ति / सुयुक्ष्यन्ति

	Imperf	Impera
1 Sing	स्वयुजस्यम् स्वयुक्ष्यम्	सुयुजस्यानि सुयुक्ष्याणि
2 ,,	स्वयुजस्य स्वयुक्ष्य	सुयुजस्य सुयुक्ष्य सुयुजस्यतात् सुयुक्ष्यतात्
3 ,,	स्वयुजस्यत् स्वयुक्ष्यत्	सुयुजस्यतु / सुयुक्ष्यतु ; सुयुजस्यतात् / सुयुक्ष्यतात्

Pot.	Perf
1. Sing. सुयुजस्येयम् सुयुक्ष्येयम्	सुयुजस्यांचकार-सुयुजस्यांचकर
2. ,, सुयुजस्येः-सुयुक्ष्येः }	सुयुक्ष्यांचकार सुयुक्ष्याचकर सुयुजस्यांचकर्थ-सुयुक्ष्यांचकर्थ
3. ,, सुयुजस्येत् सुयुक्ष्येत्	सुयुजस्यांचकार-सुयुक्ष्यांचकार
I Fut	**II Fut.**
1. सुयुजस्यितास्मि-सुयुक्षितास्मि	सुयुजस्यिष्यामि-सुयुक्षियष्यामि
2. सुयुजस्यितासि-सुयुक्षितासि	सुयुजस्यिष्यसि-सुयुक्षियष्यसि
3. सुयुजस्यिता-सुयुक्षिता	सुयुजस्यिष्यति-सुयुक्षियष्यति
Con.	**Ben.**
1. स्वयुजस्यिष्यम् स्वयुक्षियष्यम्	सुयुजस्यासम् सुयुक्ष्यासम्
2. स्वयुजस्यिष्यः—स्वयुक्षियष्यः	सुयुजस्याः—सुयुक्ष्याः
3 स्वयुजस्यिष्यत्-स्वयुक्षियष्यत्	सुयुजस्यात् सुयुक्ष्यात्

Aorist.

1. स्वयुजस्यिषम्-स्वयुक्षियषम्
2. स्वयुजस्यीः-स्वयुक्ष्यीः
3. स्वयुजस्यीत्-स्वयुक्ष्यीत्

4 मधु	मधुस्यति-मध्वस्यति	He wishes for honey.
5 अश्व	अश्वस्यति (वडवा)	The mare longs for the horse.
	अश्वीयति	He wishes for a horse.
6 वृष	वृषस्यति (गौः)	The cow longs for the ox.
	वृषीयति	He wishes for an ox.
7 क्षीर	क्षीरस्यति (बालः)	The child desires to drink milk.
	क्षीरीयति	He desires to have milk.
8 लवण	लवणस्यति (उष्ट्रः)	The camel wishes for licking the salt.
	लवणीयति	He wishes for salt.

---

5 to 8 अश्वक्षीरवृषलवणानामात्मप्रीतौ क्यचि ॥ एषां क्यचि असुगागमः स्यात् अश्ववृषयोर्मैथुनेच्छायाम् । क्षीरलवणयोः लालसायाम् । अस् is inserted after अश्व and वृष in the sense to be conveyed is that of longing for them, after क्षीर and लवण when the one is desired to be drunk and the other to be licked.

V Head †

1 पुत्र.

	Present		Imperf
1. पुत्राये*	पुत्रायावहे	पुत्रायामहे	अपुत्राये
2. पुत्रायसे	पुत्रायेथे	पुत्रायध्वे	अपुत्रायथा
3. पुत्रायत	पुत्रायेते	पुत्रायन्ते	अपुत्रायत
Impera	**Pot**	**Perf**	**I Fut**
1. पुत्रायै	पुत्रायेय	पुत्रायाचक्रे	पुत्रायिताहे
2. पुत्रायस्व	पुत्रायेथा.	पुत्रायाचकृषे	पुत्रायितासे
3. पुत्रायताम्	पुत्रायेत	पुत्रायाचक्रे	पुत्रायिता
II Fut	**Con**	**Ben.**	**Aor.**
1. पुत्रायिष्ये	अपुत्रायिष्ये	पुत्रायिषीय	अपुत्रायिषि
2. पुत्रायिष्यसे	अपुत्रायिष्यथा	पुत्रायिषीष्ठा	अपुत्रायिष्ठाः
3 पुत्रायिष्यते	अपुत्रायिष्यत	पुत्रायिषीष्ट	अपुत्रायिष्ट

2 कवि

	Present.		Imperf.
1. कवीये§	कवीयावहे	कवीयामहे	अकवीये
2. कवीयसे	कवीयेथे	कवीयध्वे	अकवीयथाः
3. कवीयते	कवीयेते	कवीयन्ते	अकवीयत
Impera	**Pot**	**Perf**	**I Fut.**
1. कवीयै	कवीयेय	कवीयाचक्रे	कवीयिताहे
2. कवीयस्व	कवीयेथा॰	कवीयाचकृषे	कवीयितासे
3. कवीयताम्	कवीयेत	कवीयाचक्रे	कवीयिता

---

† कर्तुं क्यङ सलोपश्च ॥ उपमानात्कर्तुं सुबन्तादाचारे क्यङ् वा स्यात् । सान्तस्य तु कर्तृवाचकस्य लोपो वा स्यात् । क्यङ् वेत्युक्त पक्षे वाक्यम् । सान्तस्य लोपस्तु क्यङ् संनियोगशिष्ट । स च व्यवस्थित । Another way of forming verbs from nouns, denoting the agent of an action and expressing the standard of comparison, is by adding the suffix य to the latter They are conjugated in the Atmanepada only and imply that the subject of the verb behaves like that which is denoted by the noun The य is a weak suffix

* If the nominal base ends in अ it is lengthened before the य

§ The final letters except अ or आ, of the nominal base undergo the same changes before this य that they undergo before the Parasmaipadi य mentioned before

II Fut.	Con.	Ben.	Aor
1. कर्त्रीयिष्ये	अकर्त्रीयिष्ये	कर्त्रीयिषीय	अकर्त्रीयिषि
2. कर्त्रीयिष्यसे	अकर्त्रीयिष्यथाः	कर्त्रीयिषीष्ठाः	अकर्त्रीयिष्ठाः
3. कर्त्रीयिष्यते	अकर्त्रीयिष्यत	कर्त्रीयिषीष्ट	अकर्त्रीयिष्ट

3 गो

Present.			Imperf.
1. गव्ये	गव्यावहे	गव्यामहे	अगव्ये
2. गव्यसे	गव्येथे	गव्यध्वे	अगव्यथाः
3. गव्यते	गव्येते	गव्यन्ते	अगव्यत

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. गव्यै	गव्येय	गव्यांचक्रे	गव्यिताहे
2. गव्यस्व	गव्येथाः	गव्यांचकृषे	गव्यितासे
3. गव्यताम्	गव्येत	गव्यांचक्रे	गव्यिता

II Fut.	Con	Ben	Aor.
1. गव्यिष्ये	अगव्यिष्ये	गव्यिषीय	अगव्यिषि
2. गव्यिष्यसे	अगव्यिष्यथाः	गव्यिषीष्ठाः	अगव्यिष्ठाः
3. गव्यिष्यते	अगव्यिष्यत	गव्यिषीष्ट	अगव्यिष्ट

4 गिर्

Present.			Imperf.
1. गीर्ये †	गीर्यावहे	गीर्यामहे	अगीर्ये
2. गीर्यसे	गीर्येथे	गीर्यध्वे	अगीर्यथाः
3. गीर्यते	गीर्येते	गीर्यन्ते	अगीर्यत

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. गीर्यै	गीर्येय	गीर्यांचक्रे	गीर्यिताहे
2. गीर्यस्व	गीर्येथाः	गीर्यांचकृषे	गीर्यितासे
3. गीर्यताम्	गीर्येत	गीर्यांचक्रे	गीर्यिता

II Fut.	Con.	Ben.	Aor
1. गीर्यिष्ये	अगीर्यिष्यम्	गीर्यिषीय	अगीर्यिषि
2. गीर्यिष्यसे	अगीर्यिष्यथाः	गीर्यिषीष्ठाः	अगीर्यिष्ठाः
3. गीर्यिष्यते	अगीर्यिष्यत	गीर्यिषीष्ट	अगीर्यिष्ट

† If the nominal base ends in र् or व् and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य.

5 यशस्

Present

1	यशस्ये / यशाये	यशस्यावहे / यशायावहे	यशस्यामहे / यशायामहे
2	यशस्यसे / यशायसे	यशस्येथे / यशायेथे	यशस्यध्वे / यशायध्वे
3	यशस्यते / यशायते	यशस्येते / यशायेते	यशस्यन्ते / यशायन्ते

Imperf

3 Per Sing अयशस्यत अयशायत

	Imper	Pot	Perf
1	यशस्यै यशायै	यशस्येय-यशायेय	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे
2	यशस्यस्व यशायस्व	यशस्येथा यशायेथा	यशस्याचकृषे यशायाचकृषे
3	यशस्यताम्-यशायताम्	यशस्येत यशायेत	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे

	I Fut	II Fut
1	यशस्यिताहे यशायिताहे	यशस्यिष्ये यशायिष्ये
2	यशस्यितासे यशायितासे	यशस्यिष्यसे यशायिष्यसे
3	यशस्यिता यशायिता	यशस्यिष्यते-यशायिष्यते

Con

3 Sing अयशस्यिष्यत अयशायिष्यत

	Ben	Aor
1	यशस्यिषीय यशायिषीय	अयशस्यिषि अयशायिषि
2	यशस्यिषीष्ठा यशायिषीष्ठा	अयशस्यिष्ठा अयशायिष्ठा
3	यशस्यिषीष्ट यशायिषीष्ट	अयशस्यिष्ट अयशायिष्ट

6 माला	मालायते (मालेवाचरति)	It serves as a garland
7 भानु	भानूयते	He acts like the sun
8 पितृ	पित्रीयते	He behaves like a father.
9 नौ	नाव्यते	It serves as a boat.
10 राजन्	राजायते	He behaves like a king

6 The final आ of the nominal base remains unchanged before this य (क्यङ्)

II Fut.	Con	Ben.	Aor
1. कर्त्रीयिष्ये	अकर्त्रीयिष्ये	कर्त्रीयिषीय	अकर्त्रीयिषि
2. कर्त्रीयिष्यसे	अकर्त्रीयिष्यथाः	कर्त्रीयिषीष्ठाः	अकर्त्रीयिष्ठाः
3. कर्त्रीयिष्यते	अकर्त्रीयिष्यत	कर्त्रीयिषीष्ट	अकर्त्रीयिष्ट

3 गो

Present.			Imperf
1. गव्ये	गव्यावहे	गव्यामहे	अगव्ये
2. गव्यसे	गव्येथे	गव्यध्वे	अगव्यथाः
3. गव्यते	गव्येते	गव्यन्ते	अगव्यत

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut
1. गव्यै	गव्येय	गव्याचक्रे	गव्यिताहे
2. गव्यस्व	गव्येथाः	गव्याचकृषे	गव्यितासे
3. गव्यताम्	गव्येत	गव्याचक्रे	गव्यिता

II Fut.	Con	Ben	Aor.
1. गव्यिष्ये	अगव्यिष्ये	गव्यिषीय	अगव्यिषि
2. गव्यिष्यसे	अगव्यिष्यथाः	गव्यिषीष्ठाः	अगव्यिष्ठाः
3. गव्यिष्यते	अगव्यिष्यत	गव्यिषीष्ट	अगव्यिष्ट

4 गिर्

Present			Imperf.
1. गीर्ये †	गीर्यावहे	गीर्यामहे	अगीर्ये
2. गीर्यसे	गीर्येथे	गीर्यध्वे	अगीर्यथाः
3. गीर्यते	गीर्येते	गीर्यन्ते	अगीर्यत

Impera.	Pot.	Perf	I Fut
1. गीर्यै	गीर्येय	गीर्याचक्रे	गीर्यिताहे
2. गीर्यस्व	गीर्येथाः	गीर्याञ्चकृषे	गीर्यितासे
3. गीर्यताम्	गीर्येत	गीर्याञ्चक्रे	गीर्यिता

II Fut.	Con	Ben.	Aor
1. गीर्यिष्ये	अगीर्यिष्यम्	गीर्यिषीय	अगीर्यिषि
2. गीर्यिष्यसे	अगीर्यिष्यथाः	गीर्यिषीष्ठाः	अगीर्यिष्ठाः
3. गीर्यिष्यते	अगीर्यिष्यत	गीर्यिषीष्ट	अगीर्यिष्ट

† If the nominal base ends in र् or व् and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य.

5 यशस्

Present.

1.	यशस्ये / यशाये	यशस्यावहे / यशायावहे	यशस्यामहे / यशायामहे
2.	यशस्यसे / यशायसे	यशस्येथे / यशायेथे	यशस्यध्वे / यशायध्वे
3.	यशस्यते / यशायते	यशस्येते / यशायेते	यशस्यन्ते / यशायन्ते

Imperf.

3. Per. Sing अयशस्यत-अयशायत

	Impera	Pot	Perf.
1.	यशस्यै यशायै	यशस्येय-यशायेय	यशस्यांचक्रे यशायांचक्रे
2.	यशस्यस्व-यशायस्व	यशस्येथाः-यशायेथाः	यशस्याचकृषे-यशायाचकृषे
3.	यशस्यताम्-यशायताम्	यशस्येत यशायेत	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे

	I Fut	II Fut.
1.	यशस्यिताहे-यशायिताहे	यशस्यिष्ये यशायिष्ये
2.	यशस्यितासे-यशायितासे	यशस्यिष्यसे-यशायिष्यसे
3.	यशस्यिता यशायिता	यशस्यिष्यते-यशायिष्यते

Con.

3. Sing. अयशस्यिष्यत-अयशायिष्यत

	Ben.	Aor.
1.	यशस्यिषीय यशायिषीय	अयशस्यिषि-अयशायिषि
2.	यशस्यिषीष्ठाः-यशायिषीष्ठाः	अयशस्यिष्ठाः-अयशायिष्ठाः
3.	यशस्यिषीष्ट-यशायिषीष्ट	अयशस्यिष्ट-अयशायिष्ट

6	माला	मालायते (मालेवाचरति)	It serves as a garland.
7	भानु	भानूयते	He acts like the sun.
8	पितृ	पित्रीयते	He behaves like a father.
9	नौ	नाव्यते	It serves as a boat.
10	राजन्	राजीयते	He behaves like a king.

6 The final आ of the nominal base remains unchanged before this य (क्यङ्)

11 ओजस्	ओजायते	He acts like one who is lustrous.
12 अप्सरस्	अप्सरायते	She behaves like an Apsaras. Imperf. आप्सरायत.
13 विद्वस्	विद्वायते-विद्वस्यते	He acts like a learned man.
14 युष्मत् (S)	त्वयते	He acts like thou.
15 ,, (P)	युष्मयते	He acts like you.
16 अस्मत् (S)	मयते	He acts like me.
17 ,, (P)	अस्मयते	He acts like us
18 कुमारी	कुमारायते	He behaves like a girl.
19 हरिणी	हरितायते	She behaves like a female deer.
20 गुर्वी	गुरूयते	She acts like a stout woman.
21 सपत्नी	सपत्नायते, सपतीयते, सपत्नीयते	She acts like a co wife.
22 युवति	युवायते	She behaves like a young woman-
23 पट्वीमृद्वी	पट्वीमृदूयते	She acts like a woman who is clever & mild-
24 पाचिका	पाचिकायते	She acts like a female cook.
25 अवगल्भ	अवगल्भायते	He behaves like a bold man.
26 क्लीब	क्लीबायते	He behaves like a neuter.
27 होड	होडायते	He behaves like a child.
28 कष्ट	कष्टायते	He prompts in committing sin- (कष्टायक्रमते) (पाप कर्तुमुत्सहते)

11 to 12 ओजसोऽप्सरसोर्नित्यमितरेषा विभाषया । The final अस of ओजस् and अप्सरस् is changed to आ necessarily and that of the other nominal bases optionally.

18 to 23 क्यङ्मानिनोश्च ॥ एतयो परत. स्त्रिया. पुंवत् । Before the affix य (क्यङ्) and the word मानिन् the feminine words are treated as masculine

24 नकोपधायाः ॥ कोपधाया स्त्रिया न पुंवत्। Feminine words having क *for* their penultimate are not treated as masculine before this affix य (क्यङ्) and the word मानिन्.

25 कष्टाय क्रमणे ॥ चतुर्थ्यन्तात्कष्टशब्दादुत्साहेऽर्थे क्यङ् स्यात्। The affix य (क्यङ्) is added to कष्ट in the sense of promptness.

29 सत्र	सत्रायते	(पापंचिकीर्षति) He desires of committing sin.	
30 कक्ष	कक्षायते		
31 कष्ट	कष्टायते		
32 कृच्छ्र	कृच्छ्रायते		
33 गहन	गहनायते		
34 रोमन्थ	रोमन्थायते	(रोमन्थं वर्तयति)	He is ruminating.
35 तपस्	तपस्यति	(तपश्चरति)	He practises penance.
36 बाष्प	बाष्पायते	(बाष्पमुद्वमति)	He sheds tears.
37 ऊष्मन्	ऊष्मायते	(ऊष्माणमुद्वमति)	It gives out heat.
38 फेन	फेनायते	(फेनमुद्वमति)	It sends forth foam.
39 शब्द	शब्दायते	(शब्दं करोति)	He makes a noise.
40 वैर	वैरायते	(वैर करोति)	He is at enmity.
41 कलह	कलहायते	(कलहं करोति)	He picks up a quarrel.
42 अभ्र	अभ्रायते	(अभ्र करोति)	It produces clouds.
43 कण्व	कण्वायते	(कण्व करोति)	He commits sin.
44 मेघ	मेघायते	(मेघं करोति)	It produces clouds.
45 सुदिन	सुदिनायते	(सुदिनं करोति)	It makes a fair day.
46 दुर्दिन	दुर्दिनायते	(दुर्दिन करोति)	It makes a cloudy day.
47 नीहार	नीहारायते	(नीहार करोति)	It makes a misty day.

---

29 to33 सत्रकक्षकष्टकृच्छ्रगहनेभ्य कण्वचिकीर्षायामिति वक्तव्यम् । कण्व पापम् । सत्रादयो वृत्तिविषये पापार्था । तेभ्यो द्वितीयान्तेभ्यश्चिकीर्षाया क्यङ्। The affix य (क्यङ्) is added to सत्र and others in the sense of 'desirous of committing sin'.

34 to 35 कर्मणो रोमन्थतपोभ्या वर्त्तिचरो: ॥ रोमन्थतपोभ्या कर्मभ्या क्रमेण वर्तनाया चरणे चार्थे क्यङ् स्यात् । हनुचलन इति वक्तव्यम् ॥ तपस परस्मैपदच । The affix य (क्यङ्) is added to words रोमन्थ and तपस् when they are objects of the verbs वर्तयति and चरति respectively The word तपस् (with the affix य) takes the Parasmaipada terminations

36--38 बाष्पोष्मभ्यामुद्वमने ॥ आभ्या कर्मभ्या क्यङ् स्यात् । फेनाच्चेतिवाच्यम् ॥ The affix य (क्यङ्) is added to बाष्प, उष्मन् and फेन when they are objects of the verbs in the sense of 'sending forth' or 'vomiting.'

40 to 47 शब्दवैरकलहाभ्रकण्वमेघेभ्यः करणे ॥ एभ्य· कर्मभ्य· करोत्यर्थे क्यङ् स्यात् । पक्षेतत्करोतीति णिजपीष्यत इतिन्यास । सुदिनदुर्दिननीहारेभ्यश्च ॥ The affix य (क्यङ्) is added to words शब्द and others in the sense of making or doing.

48 सुख	सुखायते (सुख वेदयते)	He enjoys happiness.
but.	(परस्य सुख वेदयते)	He shows the happiness of another.
49 लोहित	लोहितायति-ते	It becomes red.
50 लोहिनी	लोहिनीयति-ते	
51 पटपट	पटपटायति-ते	He utters the sound *Patpat*.
52 भृश	भृशायते	What was not much
	(अभृशो भृशो भवति)	before now becomes much.
53 शीघ्र	शीघ्रायते	He becomes quick.
54 मन्द	मन्दायते	He (who was not slow before) becomes slow.

---

48 सुखादिभ्य कर्तृवेदनायाम् ॥ सुखादिभ्य कर्मभ्यो वेदनायामर्थे क्यङ् स्याद्वेदनाकर्तुरेव चेत्सुखादीनि स्यु । सुख दु खास्र कृपण करुणालीक तृप्तवत् ॥ कृच्छ्र प्रतीपसोढा स्युरष्टा दश सुखादय ॥ The affix य (क्यङ्) is added to सुख and others in the sense of experiencing or enjoying

19—51 लोहितादिडाज्भ्य क्यष् ॥ लोहितशब्दाड्डाजन्ताच भवत्यर्थे क्यष् स्यात् । वा क्यष. ॥ क्यषन्तात्परस्मैपद वा स्यात् । *The affix य (क्यष्) is added to लोहित and* words ending in the affix आ(डाच्)in the sense of becoming and the nominal base thus formed is conjugated in the Parasmaipada and Âtmanipada.

53 to 58 भृशादिभ्यो भुव्यच्वेर्लोपश्च हल ॥ अभूततद्भावविषयेभ्यो भृशादिभ्यो भवत्यर्थे क्यङ् स्यात् ॥ हलन्तानामेषा लोपश्च । The affix य (क्यङ्) is added to भृश and other nouns in the sense of becoming what was not before In the case of nouns ending in consonants the final consonant is dropped

भृशशीघ्रचपलमन्दपण्डितोत्सुकसुमनस्दुर्मनस् ॥
सुमनाउत्मना ओजोऽभिमनाश्चपल शुचिः ॥ १ ॥
मन्दमेधो मद्रभद्र पण्डिताण्टरकण्डना ॥
उत्सुको हरितोनील. फेन शीघ्रो भृशादय. ॥ २ ॥
" लोहितडाज्भ्यः क्यप्वचन भृशादिष्वितराणि " इति वार्तिका ।
ह्लोहितादिगणपठिता शब्दा लोहितवर्ज भनेन ज्ञेया ॥ ३ ॥

The words mentioned under the लोहितादिगण are to be considered as *coming under* भृशादि except the word लोहित i e. *They take the termina*tion य (क्यङ्) and not य (क्यष्)

लोहितजिह्मश्यामा. सुखदु खे धूमवर्मगर्वाश्च ॥
हर्षो मूर्छानिद्राकृपाश्च करुणादयोऽप्यवृकरणात् ॥ ४ ॥

आख्यातचन्द्रिका

55 पण्डित	पण्डितायते	He pretends to be learned
56 दुर्मनस्	दुर्मनायते	He becomes sad.
57 सुमनस्	सुमनायते	He becomes well disposed.
58 उन्मनस्	उन्मनायते	He becomes uneasy.
59 अधर	अधरायते (अधरीभवति)	He is defeated.
	but अधरयति (अधरंकरोति)	He surpasses.
60 उत्क	उत्कायते (उत्को भवति)	He longs for.
	but उत्कयति (उत्कं करोति)	It makes uneasy.
61 उत्सुक	उत्सुकायते (उत्सुको भवति)	He becomes anxious.
	but उत्सुकयति (उत्सुकं करोति)	It makes uneasy.
62 चिर	चिरायते (चिरमाचरति)	He delays.
	but चिरयति (चिरंकरोति)	He delays.
63 तरल	तरलायते (तरलो भवति)	He trembles.
	but तरलयति (तरलंकरोति)	He causes to shake.
64 तीव्र	तीव्रायते (तीव्रं वेदयते)	He suffers pain.
	but तीव्रयति (तीव्रं करोति)	He makes sharp.
65 प्रतीप	प्रतीपायते (प्रतीपो भवति)	He dislikes.
	but प्रतीपयति (प्रतीपं करोति)	It causes to turn back.
66 मण्डल	मण्डलायते (मण्डलं भवति)	It forms into a circle.
	but मण्डलयति (मण्डलं करोति)	It whirls round.
67 मन्द	मन्दायते (मन्दो भवति)	He goes slowly.
	but मन्दयति (मन्दं करोति)	It weakens.
68 शिथिल	शिथिलायते (शिथिलं भवति)	It becomes loose.
	but शिथिलयति (शिथिलं करोति)	It lessens.

VI †

Parasmaipadi

1 पुत्र

	Present			Imperf	Impera
1.	पुत्रयामि	पुत्रयाव	पुत्रयाम	अपुत्रयम्	पुत्रयाणि
2	पुत्रयसि	पुत्रयथ	पुत्रयथ	अपुत्रय	पुत्रय पुत्रयतात्
3.	पुत्रयति	पुत्रयत	पुत्रयन्ति	अपुत्रयत्	पुत्रयतु पुत्रयतात्

Pot	Perf	II Fut	Ben	Aor
1. पुत्रयेयम्	पुत्रयाचकार	पुत्रयिष्यति	1. पुत्र्यासम्	अपुपुत्रम्
2. पुत्रये	I Fut	Con	2 पुत्र्या	अपुपुत्र
3. पुत्रयत्	पुत्रयिता	अपुत्रयिष्यत्	3 पुत्र्यात्	अपुपुनत्

Atmanaipadi

पुत्र

	Present			Imperf.
1.	पुत्रये	पुत्रयावहे	पुत्रयामहे	अपुत्रये
2.	पुत्रयसे	पुत्रयेथे	पुत्रयध्वे	अपुत्रयथाः
3	पुत्रयने	पुत्रयेते	पुत्रयन्ते	अपुत्रयत

	Impera	Pot	Perf	I Fut
1.	पुत्रये	पुत्रयेय	पुनयाचक्रे	पुत्रयिताहे
2.	पुत्रयस्व	पुत्रयेथा	पुत्रयाचकृपे	पुत्रयितासे
3	पुत्रयताम्	पुत्रयेत	पुत्रयाचक्रे	पुत्रयिता

II Fut	Ben	Aor
3. Sing पुत्रयिष्यते	1 पुत्रयिषीय	अपुपुत्रे
Con	3 पुत्रयिषीष्टा	अपुपुत्रथा
अपुत्रयिष्यत	3 पुत्रयिषीष्ट	अपुपुत्रत

---

† प्रातिपदिकाद्धात्वर्थे बहुलमिष्ठवच्च ॥ प्रातिपदिकाद्धात्वर्थे णिच स्यादिष्टे यथा प्राति पदिकस्य पुवद्भावरभावाटलापवि मतुब्लोपयणादिलोपप्रस्थस्फाद्यादेशाभसंज्ञा स्तद्वण्णावपि स्यु । There is one more way in which verbs are derived from nouns (in the objective case) i e by adding to the latter the suffix इ (णिच्) The noun undergoes the same changes as before the termination इष्ठ (इष्ठन्) Verbs so formed are both Parasmaipadi and Atmanepadi and are conjugated as if they were roots of the 10 th conjugation.

२ सत्य

	Pre	Imperf	Impera
3. Sing Pars	सत्यापयति	असत्यापयत्	सत्यापयतु सत्यापयतात्
,, ,, Atm	सत्यापयते	असत्यापयत	सत्यापयताम्
	Pot	Perf	I Fut
3. Sing Pars	सत्यापयेत्	सत्यापयाचकार	सत्यापयितासि
,, ,, Atm	सत्यापयेत	सत्यापयाचक्रे	सत्यापयितासे
	II Fut		Con
3. Sing Pars	सत्यापयिष्यति		असत्यापयिष्यत्
,, ,, Atm	सत्यापयिष्यते		असत्यापयिष्यत

Ben		Aor	
P	Â	P	Â
1. सत्याप्यासम्	सत्यापयिषीय	अससत्यापम्	अससत्यापे
2 सत्याप्या	सत्यापयिषीष्ठा	अससत्याप	अससत्यापथा:
3 सत्याप्यात्	सत्यापयिषीष्ट	अससत्यापत	अससत्यापत

3 पुच्छ with उद् उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्यति) It raises the tail.

4 पुच्छ ,, वि विपुच्छयते (पुच्छं व्यस्यति) It moves the tail to and fro

5 ,, ,, परि परिपुच्छयते (पुच्छं पर्यस्यति) It throws the tail round about.

6 भाण्ड with सम् सभाण्डयते (भाण्डानि समानयति) He collects together vessels.

---

2 सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेनालोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्योणिच । एभ्योणिच् स्यात् । सत्यस्यापुगयम् । The termination इ (णिच्) is added to the words सत्य and others and the roots चुर् and others The word सत्य assumes the form सत्याप before this इ (णिच्)

3 to 7 पुच्छभाण्डचीवराण्णिङ् ॥ पुच्छादुदसने व्यसने पर्यसनेच । विविध विरुद्ध वोत्क्षेपणं व्यसनम् । भाण्डात्समाचयने । चीवरादर्जने परिधाने च । The termination इ (णिङ्) is added to the words पुच्छ भाण्ड and चीवर to form denominatives to signify in the case of पुच्छ throwing up throwing in various directions or in opposite directions or throwing round about, in the case of भाण्ड gathering or collecting and in the case of चीवर earning or wearing The denominatives so formed are conjugated in the Âtmanepada

7 चीवर with सम् सचीवरयते (भिक्षुः) (चीवराण्यर्जयति परिधत्ते वा) The mendicant collects together or wears tattered garments

8 मुण्ड मुण्डयति (माणवकम्) (मुण्डं करोति) He shaves Manavaka.

9 मिश्र मिश्रयति (अन्नम्) He mixes food with.

10 श्लक्ष्ण श्लक्ष्णयति (वस्त्रम्) He weaves cloth of a very thin texture.

11 लवण लवणयति (व्यञ्जनम्) He mixes condiments with salt

12 व्रत व्रतयति (पयः) अश्नाति He observes the vow of living upon milk only व्रतयति (शूद्रान्नम्) वर्जयति He observes the vow of obstaining from eating food at a Sudra's house.

13 वस्त्र with सम् संवस्त्रयति (वस्त्राच्छादनं करोति) He clothes with a garment.

14 हलि (महद्धलम्) हलयति (हलिं गृह्णाति) He uses a large plough Aor. अजहलत्.

15 कलि कलयति (कलिं गृह्णाति) He picks up a quarrel. Aor. अचकलत्.

16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.

---

8 to 17 मुण्डमिश्रश्लक्ष्णलवणव्रतवस्त्रहलकलकृततूस्तेभ्यो णिच् । मुण्डादिभ्यः करणे णिच्प्रत्ययः स्यात् । The termination इ (णिच्) is added to the words मुण्ड and others to form denominatives in the sense of doing

12 व्रताद्भोजनतन्निवृत्त्योः ॥ In the case of व्रत the denominative so formed signifies that the subject of it subsists on or abstains from the thing denoted by the object.

13 वस्त्रात्समाच्छादने । In the case of वस्त्र the denominative so formed signifies covering

14 to 16 हल्यादिभ्यो ग्रहणे । हलिकल्योरदन्तत्वं च निपात्यते । In the case of हलि, कलि and कृत the denominative so formed signifies the taking of the things denoted by these words. The words हलि and कलि assume the forms हल and कल

17 तूस्त with वि वितूस्तयति (तूस्तानि विहन्ति) He ties into a braid the hair. तूस्तं केशा इति श्रीभद्र. ॥ जटीभूताः केशा इति बोधिन्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम्। He removes sin.

18 अर्थ अर्थापयति (अर्थंकरोत्याचष्टे वा) He explains.

19 वेद वेदापयति (वेदंकरोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.

20 पाश with वि विपाशयति (पाशं विमुञ्चति) He loosens the snare.

21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form

22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपगायति) He plays on a lute.

23 तूल ,, अनु अनुतूलयति (तूलेनानुकुष्णाति) He covers the end of the stick with cotton.

24 श्लोक ,, उप उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) He praises in verses.

25 सेना ,, अभि अभिषेणयति (सेनयाभियाति) He attacks with an army Aor. अभ्यषेणयत् Des. अभिषिषेणयिषति.

26 लोमन् ,, अनु अनुलोमयति (लोमान्यनुमार्ष्टि) He combs the hair.

27 त्वच् त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) He peels off the bark.

28 वर्मन् with सम् संवर्मयति (वर्मणा सन्नह्यति) He puts on a mail armour.

29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed

30 चूर्ण with अव अवचूर्णयति (चूर्णैरवध्वंसयति) He powders.

31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) He composes an aphorism. Aor. असुसूत्रत

18, 19 अर्थवेदयोरप्यापुग्वक्तव्यः । The roots, अर्थ and वेद assume the forms अर्थाप and वेदाप respectively before this इ (णिच्).

20 to 30 See note 2 page 223

31-32 तत्करोति तदाचष्टे । The termination इ (णिच्) is added to the noun in the objective case to form denominatives the subject of which does something or calls something which is denoted by the noun

* ३२ परत्वाद्वृद्धौ सत्यां टिलोपः । णाविष्ठवत्प्रातिपदिकस्येति भाष्येतु वृद्धेर्लोपो बलीयानितिस्थितम्।

32 पटु पटयति (पटुमाचष्टे) He declares him clever. Aor. अपीपटत् अपपटत्

33 अश्व अश्वयति (अश्वेनातिक्रामति) He goes by a horse.

34 हस्तिन् हस्तयति (हस्तिनातिक्रामति) He goes by an elephant.

35 कंसवध कंसं घातयति (कंसवधमाचष्टे) He describes or represents the killing of कंस. Aor. कंसमजीघतत्

36 बलिबन्ध बलिं बन्धयति (बलिबन्धमाचष्टे) He describes or represents the imprisonment of बलि. Aor. बलिमबबन्धत्

37 राजागमन राजानमागमयति (राजागमनमाचष्टे) He describes or represents the arrival of the king. Aor. राजानमजीगमत्

38 असि असयति (असिना हन्ति) He kills by his sword.

39 हस्त हस्तयते (हस्तौ निरस्यति) He throws his hands.

40 पाद पादयते (पादौ निरस्यति) He throws his feet

41 श्वेताश्व श्वेतयति-ते (श्वेताश्वमाचष्टे तेनातिक्रामति वा)

33—34 तेनातिक्रामति । The termination इ (णिच्) is added to a noun in the instrumental case to form a denominative expressing the going by means of the conveyance expressed by the noun

35 to 37 धातुरूपञ्च ॥ णिच्प्रकृतिर्धातुरूपं प्रतिपद्यते । चशब्दोऽनुक्तसमुच्चयार्थः । तथा च वार्तिकम् । आख्यानात्कृतस्तदाचष्टे कृल्लुक्प्रकृतिप्रत्यापत्तिः प्रकृतिवच्च कारकमिति ॥ प्रकृतिवच्चेति चकारो भिन्नक्रम । कारकं च चात्कार्यम् । हेतुमण्णिच प्रकृतेर्हन्त्यादेर्हेतुमण्णौ यादृशं कारकं धातावनन्तर्भूतं द्वितीयान्तं यादृशं च कार्यं कुत्वतत्वादि तदिहापीत्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to a compound word, formed of a noun and a verbal derivative expressing an event to form a denominative expressing the description or representation of an event. Before this termination the verbal termination is dropped The verb takes the causal form and the noun is governed by that form

38 कर्तृकरणाद्धात्वर्थे ॥ कर्तुर्व्यापारार्थयत्करणं न तु चक्षुरादिमात्रमित्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added *to nouns denoting* the instruments of an *action* to form denominatives expressing the action performed by the instrument

39, 40 णिङङ्गान्निरसने ॥ अङ्गवाचिनः प्रातिपदिकान्निरसनेऽर्थे णिङ् स्यात् । The termination इ (णिङ्) is added to words expressing the limbs of the body to form denominatives having the sense of throwing These forms take Ātmanipada terminations.

41 to 44 श्वेताश्वाश्वतरगालोडिताह्वरकाणामश्वतरेतकलोपश्च ॥ श्वेताश्वादीनाचतुर्णामश्वादयो लुप्यन्ते णिङ् च धात्वर्थे । केचित्तु णिचमेवानुवर्तयन्ति तन्मते परस्मैपदमपि । The termination इ (णिङ्) is added to words श्वेताश्व, अश्वतर, आलोडित and आह्वरक to

42 अश्वतर अश्वयति ते (अश्वतर माचष्टे) He calls it a mule.
43 गालोडित गालोडयति-ते (गालोडितं [वाचाविमर्शम्] करोति)
44 आन्हरक आन्हरकयति (आन्हरकमाचष्टे) He calls him a low or expelled man.

45 एनी Variegated. एतयति (एनीमाचष्टे)
46 दरद् Male descendant of Darada. दारदयति (दरदमाचष्टे)
47 पृथु Large, great. प्रथयति (पृथुमाचष्टे) Aor. अपिप्रथत्-अपप्रथत्
48 मृदु Soft. म्रदयति (मृदुमाचष्टे) Aor. अमिम्रदत्, अमम्रदत्
49 भृश Much, mighty. भ्रशयति (भृशमाचष्टे) Aor. अबभ्रशत्
50 कृश Weak, thin. क्रशयति (कृशमाचष्टे) Aor. अचक्रशत्
51 दृढ Firm, strong. द्रढयति (दृढमाचष्टे) Aor. अदद्रढत्
52 परिवृढ Master, owner. परिव्रढयति (परिवृढमाचष्टे) Aor पर्यवव्रढत्
53 ऊढि Carrying, marriage. ऊढयति (ऊढिमाचष्टे) Aor. औजिढत् औडिढत्

54 ऊढ Borne; married. ऊढयति (ऊढमाचष्टे) Aor. ओजढत् औडढत्
55 स्थूल large; great. स्थवयति स्थूलमाचष्टे) Aor अतुस्थवत्

---

form denominatives expressing the sense of calling or going The portions अश्व तर, इत and क are dropped from these words respectively These denominatives are conjugated in the Âtmanepada, (according to some) in Parasmaipada.

45, 46 भस्याढे तद्धिते ॥ ढभिन्ने तद्धिते परे भसञ्ज्ञकस्य स्त्रीवाचकशब्दस्य पुंवाचकस्येव रूप स्यात् । A feminine word assumes its masculine form before the Taddhita terminations beginning with य or a vowel except the terminations एय (ढ)

47 to 52 रऋतोहलादेर्लघोः ॥ हलादे र्लघोर्ऋकारस्य र स्यादिष्ठेमेयस्सु । पृथु मृदु भृश चैवकृशचदृढमेव च । परिपूर्वं वृढ चैव षडेतान् रविधौ स्मरेत् ॥ १ ॥ र is substituted for ऋ (Prosodially short) in the words beginning with Consonants before the terminations इष्ठ , इमन् and ईयस् .

47 टे ॥ भस्य टेर्लोपः स्यादिष्ठेमेयःसु । The final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped before the terminations इष्ठ, इमन् and ईयस्

55 to 60 स्थूलदूरयुवह्रस्वक्षिप्रक्षुद्राणां यणादिपरं पूर्वस्य च गुणः ॥ एषां यणादिपरं लुप्यते पूर्वस्य च गुणः इष्ठादिषु । The final syllable, i. e. the last vowel with the preceding consonant of the words स्थूल, दूर, ह्रस्व, क्षिप्र, and क्षुद्र and the preceding vowel takes guna. portion वन् of युवन् is dropped and the preceding vowel takes guna. इष्ठस्य यिट् च । बहोः परस्य इष्ठस्य लोपः स्याद्यिडागमश्च बहोश्च भूरादेशः स्यात् । बहु assumes the form भू before इष्ठ and इ of इष्ठ is dropped and the augment यि is added to it.

56 दूर् Long. दवयति (दूरमाचष्टे) Aor. अदूदनत्

57 ह्रस्व Short. ह्रसयति (ह्रस्वमाचष्टे)

58 क्षिप्र Elastic; quick. क्षेपयति (क्षिप्रमाचष्टे)

59 क्षुद्र Small; mean. क्षोदयति (क्षुद्रमाचष्टे)

60 युवन् Youth. यवयति, कनयति (युवानमाचष्टे) Aor. (अयूयवत्, अचीकनत्)

61 स्रग्विन् Wearing a garland. स्रजयति (स्रग्विणमाचष्टे) Aor. असस्रजत्

62 श्रीमत् Rich. श्रयति (श्रीमन्तमाचष्टे) Aor. अशिश्रयत्

63 श्रीमती Rich. श्रयति (श्रीमतीमाचष्टे) Aor. अशिश्रयत्

64 पयस्विन् Milky. }
पयस्विनी Milch cow. } पयसयति (पयस्वन्त-पयस्विनीं वाचष्टे) Aor. अपपयसत्

65 गोमत् Rich in cows. गवयति (गोमन्तमाचष्टे) Aor. अजूगवत्

66 प्रिय Dear. प्रापयति (प्रियमाचष्टे) Aor अपिप्रयत्

67 स्थिर Firm. स्थापयति (स्थिरमाचष्टे) Aor अतिस्थयत्

68 स्फिर Thick; much स्फारयति(स्फिरमाचष्टे) Aor. अपिस्फरत्

69 उरु Wide. वरयति, वारयति (उरुमाचष्टे) Aor अवीवरत्

70 बहुल Many; much बहयति (बहुलमाचष्टे) Aor. अबबहत्

71 गुरु Heavy. गरयति (गुरुमाचष्टे) Aor अजीगरत्

72 तृप्र Anxious, pleased. त्रापयति(तृप्रमाचष्टे)Aor. अतित्रपत्

73 दीर्घ Long. द्राघयति (दीर्घमाचष्टे) Aor अदद्राघत्

74 वृन्दारक Eminent, much respectable वृन्दयति (वृन्दारक माचष्टे) Aor अववृन्दत्

---

60 to 75 युवाल्पयो कनन्यतरस्याम् ॥ एतयो. कनादेशो वा स्यादिष्ठेयमो । युवन् and अल्प assume the form कन् optionally before the termination ईयस् and इष्ठ

61, to 65 विन्मतोर्लुक् ॥ विनो मतुपश्च लुक्स्यादिष्ठेयसो । The possessive terminations विन् and मत् are dropped before the terminations ईयस् and इष्ठ

66 to 74 प्रियस्थिरस्फिरोरुबहुलगुरुवृद्धतृप्रदीर्घवृन्दारकाणां प्रस्थस्फवर्बंहिगर्वर्षित्रप्द्राघिवृन्दा. ॥ प्रियादीनां क्रमात्प्रादय स्युरिष्ठादिषु । The words प्रिय, स्थिर, स्फिर, उरु, बहुल, गुरु, वृद्ध, तृप्र, दीर्घ and वृन्दारक assume the forms प्र, स्थ, स्फ, वर्, बंह, गर्, वर्ष्, त्रप्, द्राघ and वृन्द् respectively before the terminations इष्ठ, इमन् and ईयस्

75 अल्प Small. अल्पीयति, कनयति (अल्पमाचष्टे) Aor. अचीकनत्

76 अन्तिक Near. नेदयति (अन्तिकमाचष्टे) Aor अनिनेदत्

77 बाढ Firm, well. साधयति (बाढमाचष्टे) Aor. असिसाधत्

78 प्रशस्य Praiseworthy. प्रशस्ययति (प्रशस्यमाचष्टे) Aor. प्राशशस्यत्

79 वृद्ध Old. ज्यापयति, वर्षयति (वृद्धमाचष्टे) Aor. अजिज्यपत् अववर्षत्

80 स्व स्वापयति (स्वमाचष्टे)

81 युष्मत् (S.) Thou. त्वापयति-त्वादयति (त्वामाचष्टे)

82 युष्मत् (P.) You. युष्मयति (युवां युष्मान्वाचष्टे)

83 अस्मत् (S.) I. मापयति, मादयति (मामाचष्टे)

84 अस्मद् (P.) We. अस्मयति (आवामस्मान्वाचष्टे)

85 श्वन् A dog. शावयति, शुनयति (श्वानमाचष्टे)

86 विद्वस् A learned man. विद्वयति, विदावयति, विदयति (विद्वांसमाचष्टे)

87 उदच् Northern. उदीचयति (उदञ्चमाचष्टे) Aor. उदैचिचत्

88 प्रत्यच् Western. प्रतीचयति (प्रत्यञ्चमाचष्टे) Aor. प्रत्यचिचत्-प्रतिअचिचत्

89 सम्यच् Good. समीचयति (सम्यञ्चमाचष्टे) Aor. सम्यचिचत्-समिअचिचत्

90 तिर्यच् (Noun.) lower animal, (Adj) horizontal. तिरायति (तिर्यञ्चमाचष्टे) Aor. अतितिरायत्

---

76 77 अन्तिकबाढयोर्नेदसाधौ ॥ अन्तिकबाढयोर्यथासंख्य नेदसाधइत्येतावादेशौ स्तोऽजादौ परत । अन्तिक and बाढ take the forms नेद and साध respectively before ईयस् and इष्ठ

78 प्रशस्यस्य श्रः ॥ ज्य च ॥ प्रशस्यस्य श्रादेशो ज्यादेशश्च स्यादिष्ठेयसोः । प्रशस्य assumes the form श्र or ज्य before इष्ठ or ईयस्.

प्रकृत्यैकाच् ॥ इष्ठादिष्वेकाच्प्रकृत्या स्यात् । Monosyllabic words remain unchanged before ईयस् and इष्ठ

ज्यादादीयसः ॥ ज्यात्परस्येयस आदेरात्त्वं स्यात् । The ई of ईयस् is changed to आ after ज्य

79 वृद्धस्य च ॥ वृद्धस्य ज्यादेशः स्यादिष्ठेयसोः । वृद्ध assumes the form ज्य before इष्ठ or ईयस्

91 सध्यच् Associated with companion. सध्रायपति (सध्यञ्चमाचष्टे) Aor. असतध्रायत्
92 विश्वद्यच् All pervading. विश्वद्रायपति(विश्वद्यञ्चमाचष्टे) Aor. अविविश्वद्रायत्
93 देवद्यच् Adorning a deity. देवद्रायपति (देवद्यञ्चमाचष्टे) Aor. अदिदेवद्रायत्
94 अदद्यच् Going to that. अदद्रायपति (अदद्यञ्चमाचष्टे)
Aor. अददद्रायत्
95 अदमुयच् Going to that. अदमुआयपति (अदमुयञ्चमाचष्टे)
Aor. आददमुआयत्
96 अमुमुयच् Going to that. अमुमुआयपति (अमुमुयञ्चमाचष्टे)
97 भू The earth. भावयति (भुवमाचष्टे) Aor. अबीभवत्
98 भ्रू An eyebrow. भ्रावयति (भ्रुवमाचष्टे) Aor. अबुभ्रवत्
99 श्री Wealth. श्रावयति (श्रियमाचष्टे) Aor. अशिश्रयत्
100 गो A cow. गावयति (गामाचष्टे) Aor. अजूगवत्
101 रै Wealth. राययति (रायमाचष्टे) Aor. अरीरयत्
102 नौ A boat. नावयति (नावमाचष्टे) Aor. अनूनवत्
103 स्वश्व Good horse or one who has a good horse स्वश्वयति (स्वश्वमाचष्टे) Aor स्वाशश्वत्
104 स्वर् Heaven. स्वयति (स्वरमाचष्टे) Aor. असिस्वत्
105 बहु Much; many. भावयति, बहयति (बहूनाचष्टे)
106 अनुकूल अनुकूलयति (अनुकूलं करोति) He conciliates.
107 अपहस्त अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) He abandons.
108 आकुल आकुलयति (आकुलं करोति) He confounds.
109 आविल आविलयति (आविलं करोति) He makes turbid.
110 उत्कलाप उत्कलापयति (उत्कलापं करोति) He takes leave or causes the peacock to spread its plumage
111 उदग्र उदग्रयति (उदग्रं करोति) He displays prominently.
112 उद्धूल उद्धूलयति (उद्धूलं करोति) He powders or sprinkles with powder or dust.

113 उल्लल	उल्ललयति (उल्लल करोति)	He jumps.
114 कदर्थ	कदर्थयति (कदर्थं करोति)	He despises.
115 कलङ्क	कलङ्कयति (कलङ्क करोति)	He defames.
116 कवल	कवलयति (कवल करोति)	He eats.
117 चिह्न	चिह्नयति (चिह्न करोति)	He marks.
118 छिद्र	छिद्रयति (छिद्र करोति)	He perforates.
119 जड	जडयति (जड करोति)	It benumbs.
120 जर्जर	जर्जरयति (जर्जर करोति)	It wounds.
121 तिमिर	तिमिरयति (तिमिर करोति)	It darkens.
122 तिरस्	तिरयति (तिर करोति)	He obstructs or conceals
123 तुच्छ	तुच्छयति (तुच्छ करोति)	He makes empty or despises.
124 तुला	तुलयति (तुलामारोहति)	He weighs.
125 पवित्र	पवित्रयति (पवित्र करोति)	He cleanses or purifies.
126 प्रकट	प्रकटयति (प्रकट करोति)	He manifests or proclaims.
127 प्रगुण	प्रगुणयति (प्रगुण करोति)	He arranges.
128 प्रतिकूल	प्रतिकूलयति (प्रतिकूल करोति)	He opposes.
129 प्रमाण	प्रमाणयति (प्रमाण करोति)	He regards as an authority.
130 मलिन	मलिनयति (मलिन करोति)	He spoils or makes dirty.
131 मुद्रा	मुद्रयति (मुद्रा करोति)	He stamps or makes an impression.
132 वितथ	वितथयति (वितथं करोति)	He makes false.

The following verses from आख्यातचन्द्रिका are given here to help the memory of the students, they contain the most important information given in this chapter.

सुपो मान्ताव्ययान्यस्मात्क्यचि काम्यचि कर्मण. ॥
आमनस्तत्तदिच्छायामर्थे स्यातामुभे त्रिये ॥ १ ॥
पुत्रकाम्यति पुत्रीयन्यूकाम्यन्यूच्यतीति दिक् ॥

एवं कर्मण आचार आधारादुपमार्थकात् ॥ २ ॥
क्यचि पुत्रीयति च्छात्रं मञ्चे सौधीयतीति दिक् ॥
उपमानात्तथा कर्तुराचारार्थे क्यङि क्विपि ॥ ३ ॥
द्वे रूपे भवतो यद्वद्दर्भोऽश्वायतेऽश्वति ॥
क्यङ्योजोऽप्सरसोर्नित्यं पयआदेस्तु वा सलुक् ॥ ४ ॥
कन्याऽप्सरायते त्वोजायते दधि पयायते ॥
पयस्यते तथाऽन्यस्मान्नलोपे वा दिगूह्यताम् ॥ ५ ॥
च्व्यर्थे भृशादेर्हल्लोपे भवत्यर्थे भृशायते ॥
सुमनायत इत्यादि रूपाण्यूह्यानि सर्वतः ॥ ६ ॥
तत्रैव डाज्लोहितादेः क्यपि वा चात्मनेपदम् ॥
द्विर्लोहितायतीत्यादि डाचा पटपटायते ॥ ७ ॥
कष्टान्सत्राच्च कृच्छ्राच्च कक्षाऽऽहनतोऽपि च ॥
कष्टायतेऽभ्रभूनयः पापार्थे क्रमणे क्यङि ॥ ८ ॥
तं वर्णयति रोमन्थाद्रोमन्थायत इत्यदः ॥
बाष्पोष्मफेनादुद्वान्तौ पद बाष्पायतेमुखम् ॥ ९ ॥
सुखादेरनुभूत्यर्थे शब्दा दु ग्वायतेमुखाः ॥
शब्दादिभ्यः कृतौ शब्दायतेवैरायतेमुखा १० ॥
शब्दादयस्तु सूत्रोक्ता वार्तिकोक्ता अटादय ॥
अटाट्टाशीकाकोटाश्च सोटा प्रुष्टा च दुर्दिनम् ॥ ११ ॥
पोटा प्रुष्टा च सुदिन नीहारश्चेत्यटादयः ॥
सुबन्ताण्णिच धात्वर्थे बहुलं भादि चेष्टवत् ॥ १२ ॥
तत्करोतीति मुण्डार्थे वटु मुण्डयतीति दिक् ॥
स्थूलादेस्तु तदाचष्टे स्थवयत्यादिकं भवेत् ॥ १३ ॥
सत्यार्थवेदादापुक्च स्यात्सत्यापयतीति दिक् ॥
श्वेताश्वादश्वतरतो लोपोऽश्वतरयोर्णिचि ॥ १४ ॥
आलोडिताद्वरकयो र्लुप्येते तुतकौ यथा ॥
श्वेतयत्यश्वयत्यालोडयत्याहरयत्यपि ॥ १५ ॥
णिच कृतत्वग्वर्णेभ्यस्तद्गृह्णात्यर्थ इष्यते ॥
अत्वं च हलिकल्योः स्यात्तिष्याने रूपशब्दतः ॥ १६ ॥
विमोके सयमे पाशात्तूस्ताद्विहनने भवेत् ॥
भोजने तन्निवृत्तौ च व्रतशब्दाण्णिचो विधिः ॥ १७ ॥

परिधाने समाच्छादे वस्त्राल्लोम्नोऽनुमार्जने ॥
तेनातिक्रामतीत्यर्थेऽत्वतिहस्तयतीति दिक् ॥ १७ ॥
सेनाशब्दात्तृतीयान्तादभियाने तु शस्यते ॥
वीणाया उपगाने स्यात्सन्नाहे वर्मणो भवेत् ॥ १८ ॥
चूर्णादवध्वंसनेऽर्थे तूलान्निरवकोषणे ॥
श्लोकादुपस्तुतौ वा स्यात्परिच्छेदन इष्यते ॥ १९ ॥
णिङन्तो निरसने दिग्घस्तयत आदिकम् ॥
पुच्छादुदसने णिङ्व्यसने पर्यसनेऽपि च ॥ २० ॥
चीवरात्सञ्चयेचार्थे परिधाने च णिङ् भवेत् ॥
भाण्डात्समाचिनोत्यर्थे णिङ् संभाण्डयते ऽथ यत् ॥ २१ ॥
निर्दिष्टार्थे दृश्यते तदुपसर्गादितो ऽपि च ॥
कंसं घातयतीत्यादिसिद्धये यो णिजुच्यते ॥ २२ ॥
प्रत्यक्षमिव कंसादेः साधनत्वाच्च सिध्यति ॥
उक्तं हि **भर्तृहरिणा** महाभाष्यानुसारिणा ॥ २३ ॥
शब्दोपहितरूपांश्च बुद्धेर्विषयतां गतान् ॥
प्रत्यक्षमिव कंसादीन्साधनत्वेन मन्यते ॥ २४ ॥

CHAPTER XII.

कण्ड्वादिप्रक्रिया. *

कण्ड्वादेर्यकि कण्डूयत्यात्मनेऽपि हृणीयते ॥
अस्रयतीत्यादिकं च प्राय प्रागेव कीर्तितम् ॥ १ ॥
आख्यातचन्द्रिका.

1 कण्डू U. गात्रविघर्षणे to rub gently, to scratch, to itch. कण्डूयति-ते

2 मन्तु P. अपराधे । रोषे इत्येके. to offend, to be angry. मन्तूयति according to चन्द्र this root is U; मन्तूयते

3 वल्गु P. पूजामाधुर्ययो to worship, to be lovely or gentle. वल्गूयति

4 असु P. } उपतापे to envy. असूयति
5 अस् P. } अस्यति
6 असू U. } असूयति-ते

7 लेट् P. } धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्ने च । दीप्तावित्येके । लेट्यति, लोट्यति
8 लोट् P. } P. F. लेटिता, लोटिता

9 लेला P. दीप्तौ to shine लेलायति

10 इरस् P. }
11 इरज् P. } ईर्ष्यायाम् to envy. इरस्यति, इरज्यति. ईर्यति-ते
12 इर् U. }

13 इयस् ऐश्वर्ये to rule इयस्यति

14 उपस् P. प्रभातीभावे to dawn. उपस्यति

---

* कण्ड्वादिभ्योयक्॥एभ्योधातुभ्यो नित्यं यक् स्यात्स्वार्थे । There are several roots wl ch are also Prâtipadikas These roots are classed under the head of कण्ड्वादिगण in Sanskrit Grammar These roots take य (यक्) before which the ending अ of the roots is dropped, आ remains unchanged, and उ is lengthened

These roots are conjugated like पुनायति in Parasmaipada and like पुत्रायते in Atmanepada

Form VII.

	11 दिश्			12 रुह्	13 गुह्	14 कृष्
1.	अदिक्षि	अदिक्षावहि	अदिक्षामहि	अरुक्षि	अघुक्षि	अकृक्षि
2.	अदिक्षथाः	अदिक्षाथाम्	अदिक्षध्वम्	अरुक्षथाः	अघुक्षथाः	अकृक्षथाः
3.	अदेशि	अदिक्षाताम्	अदिक्षन्त	अरोहि	अगूहि	अकर्षि

Form IV.

Roots ending in vowels.

	15 नी*			16 दा		
1.	अनायिषि / अनेषि	अनायिष्वहि / अनेष्वहि	अनायिष्महि / अनेष्महि	अदायिषि / अदिषि	अदायिष्वहि / अदिष्वहि	अदायिष्महि / अदिष्महि
2.	अनायिष्ठा / अनेष्ठाः	अनायिषाथाम् / अनेषाथाम्	अनायिध्व-ढ्वम् / -अनेढ्वम्	अदायिष्ठा. / अदिथा	अदायिषाथाम् / अदिषाथाम्	अदायिध्व ढ्वम् / अदिढ्वम्
3.	अनायि	अनायिषाताम् / अनेषाताम्	अनायिषत / अनेषत	अदायि	†अदायिषाताम् / अदिषाताम्	अदायिषत- / अदिषत

	17 ग्लै			18. स्तु	19 स्तृ
1.	अग्लायिषि / अग्लासि	अग्लायिष्वहि / अग्लास्वहि	अग्लायिष्महि / अग्लास्महि	अस्ताविषि / अस्तोषि	अस्तारिषि-अस्तृषि- / अस्तारिषि
2.	अग्लायिष्ठाः / अग्लास्थाः	अग्लायिषाथाम्- / अग्लासाथाम्	अग्लायिध्व-ढ्वम् / अग्लाध्वम्	अस्ताविष्ठा / अस्तोष्ठा.	अस्तारिष्ठा.- / अस्तृथा. / अस्तरिष्ठा·
3.	अग्लायि	अग्लायिषाताम् / अग्लासाताम्	अग्लायिषत / अग्लासत	अस्तावि	अस्तारि

15 * स्यसिच्सीयुट्तासिषु भावकर्मणोरुपदेशेऽज्झनग्रहदृशां वा चिण्वदिट् च ॥ उपदेशेयोऽच् तदन्तानां हनादीनाच चिणीवाङ्गकार्यं वा स्यात्स्यादिषुपरेषु भावाकर्मणोर्गम्यमानयो । स्यादीनामिडागमश्च । चिण्वद्भावाद्वृद्धि । Roots ending in a vowel and in अय् (roots of the tenth class, Denom &c) and the roots हन्, ग्रह् and दृश् may optionally make up their Passive or impersonal forms of the Aorist, the two Futures, the Conditional and the Benedictive by adding इ to the root and undergoing such changes as the root requires before the इ substituted for तं in the third person singular of the Aorist This इ remains unchanged in the Aorist

16 † आतोयुक् चिण्कृतो ॥ आदन्तानां युगागमः स्याच्चिणि ञिति णिति कृति च । Roots ending आ and in ए, ऐ and ओ (changeable to आ) take य् before the इ substituted for त.

Form V.

Roots ending in vowels.

	20 भू with अनु			21 कारि (caus of कृ)	
1.	अन्वभाविषि	अन्वभाविष्वहि	अन्वभाविष्महि	अकारयिषि-	अकारयिष्वहि- अकारयिष्महि
	अन्वभविषि	अन्वभविष्वहि	अन्वभविष्महि	अकारिषि-	अकारिष्वहि- अकारिष्महि
2.	अन्वभाविष्ठा	अन्वभाविषाथाम्	अन्वभाविध्व-ढ्वम्	अकारयिष्ठाः	अकारयिषाथाम्- अकारयिध्वम्-ढ्वम्
	अन्वभविष्ठाः	अन्वभविषाथाम्	अन्वभविध्व ढ्वम्	अकारिष्ठाः	अकारिषाथाम्- अकारिध्व-ढ्वम्
3.	अन्वभावि	अन्वभाविषाताम्	अन्वभाविषत	अकारि	अकारयिषाताम् अकारयिषत
		अन्वभविषाताम्	अन्वभविषत		अकारिषाताम् अकारिषत

22 भावि (caus. of भू)	23 चुर्	
1. अभावयिषि	अचोरयिषि	अचोरयिष्महि
अभाविषि	अचोरिषि	अचोरिष्महि
2. अभावयिष्ठाः	अचोरयिष्ठाः	अचोरयिध्व-ढ्वम्
अभाविष्ठा.	अचोरिष्ठाः	अचोरिध्व-ढ्वम्
3. अभावि	अचोरि	अचोरयिषत- अचोरिषत

21—23 चिण्वदिट् आभीयत्वेनासिद्धत्वाण्णिलोपः । In forming the optional forms of the Passive the इ (णिच्) of the Causal and of the tenth conjugation is dropped.

24 हन्

1.	अघानिषि	अघानिष्वहि	अवानिष्महि
	अहसि	अहस्वहि	अहस्महि
	अवधिषि	अवधिष्वहि	अवधिष्महि
2.	अघानिष्ठाः	अवानिषाथाम्	अघानिध्वम्
	अहथाः	अहसाथाम्	अहध्वम्
	अवधिष्ठाः	अवधिषाथाम्	अनधिध्वम्
3	अघानि	अघानिषाताम्	अवानिषत
	अवधि	अहसाताम्	अहसत
		अवधिषाताम्	अवधिषत

25 ग्रह् | 26 दृश्

1.	अग्राहिषि	अग्राहिष्वहि	अग्राहिष्महि	अदर्शिषि	अदर्शिष्वहि	अदर्शिष्महि
	अग्रहीषि	अग्रहीष्वहि	अग्रहीष्महि	अदृक्षि	अदृक्ष्वहि	अदृक्ष्महि
2.	अग्राहिष्ठाः	अग्राहिषाथाम्	अग्राहिध्व- ढ्वम्	अदर्शिष्ठाः	अदर्शिषाथाम्	अदर्शि- ध्वम्
	अग्रहीष्ठाः	अग्रहीषाथाम्	अग्रहीध्वढ्वम्	अदृष्ठाः	अदृक्षाथाम्	अदृड्ढ्वम्
3.	अग्राहि	अग्राहिषाताम्	अग्राहिषत	अदर्शि	अदर्शिषाताम्	अदर्शिषत
		अग्रहीषाताम्	अग्रहीषत		अदृक्षाताम्	अदृक्षत

	27 शम्	28 चम् with आ	29 कम्
1.	अशमिषि	आचमिषि	अकामयिषि- अकामिषि- अकमिषि
2.	अशमिष्ठाः	आचमिष्ठाः	अकामयिष्ठाः- अकामिष्ठा. अकमिष्ठाः
3.	अशमि	आचामि	अकामि

---

24 हो हन्तेर्ञ्णिन्नेषु॥ञिति णिति च प्रत्यये नकारेच परे हन्तेर्हकारस्य कुत्वं स्यात्। ह् of हन् is changed to घ् before न् and before an affix containing a mute ञ् or ण् (the passive इ is included in the affixes containing a mute ण्)

27 नोदात्तोपदेशस्यमान्तस्यानाचमेः ॥ उपधायावृद्धिर्नस्याच्चिणि ञिति णिति कृतिच। Set roots, ending in म् except the root चम् with आ, do not lengthen their penultimate vowel before the passive इ.

28—30 अनाचमिकमिवमीनामितिवक्तव्यम्॥ चम् with आ, कम् and वम् though set, lengthen their penultimate vowel before the passive इ.

30 वम्	31 गम्
1. अवमिषि	1. अगंसि-अगसि
2. अवमिष्ठाः	2. अगंस्थाः-अगथाः
3. अवामि	3. अगामि

	32 नम्	33 यम्	34 रम्	35 जन्	36 वध्	37 जागृ
1.	अनंसि	अयंसि	अरंसि	अजनिषि	अवधिषि	अजागरिषि
2.	अनंस्थाः	अयंस्थाः	अरंस्थाः	अजनिष्ठाः	अवधिष्ठाः	अजागरिष्ठाः
3.	अनामि	अयामि	अरामि	अजनि	अवधि	अजागारि

38 रम् (Caus.)

1. अरमयिषि अरमिषि-अरामिषि	अरमयिष्महि-अरमिष्महि- अरामिष्महि
2. अरमयिष्ठाः अरमिष्ठाः-अरामिष्ठाः	अरमयिध्व-ढ्वम्-अरमिध्वम्-अरामिध्वम्
3. अरामि-अरमि	अरमयिषत-अरमिषत अरामित

	39 रम्	40 रध्	41 जभ्	42 भञ्ज्	43 लभ्
3.	अरम्भि	अरन्धि	अजम्भि	अभञ्जि-अभाजि	अलम्भि- अलाभि प्रालम्भि

The Âtmanepadı forms of the 2 nd and 3 rd varieties are not used in the Passive. The first and the sixth have no Âtmanepadı forms; the roots of these varieties, therefore take the passive Form IV. or V. of the Aor. Âtm. according as they are anit or set.

31—34 These, be ng anit, lengthen their penultimate vowel (नोदात्तो &c.)
35—36 (ch IV. 5 41.° P. 130)
37 जागृ takes Vridhı before the passive इ

38 चिण्णमुलोर्दीर्घोऽन्यतरस्याम् ॥ चिण् परे णमुल् परेच णौ मिता मुपधाया दीर्घो वा स्यात् । Roots mentioned ın ch VIII. sections 2 3 and क्षप्, यम्, चह्, रप्, रह्, बल् and चि lengthen their radical vowel optionally before the passive इ. These roots are denominated मित् ı. e. roots distinguished by a mute म्.

39 (ch. VIII. 1 3)
40—41 (ch. II. 1. 64).

42 भञ्जेश्च चिणि ॥ न लोपो वा स्यात् । भञ्ज् drops its nasal optionally.

43 विभाषा चिण्णमुलोः ॥ लभेर्नुमागमो वा स्यात् । व्यवस्थितविकल्पत्वात्प्रादेर्नित्य नुम् । लभ् inserts म् optionally before the passive इ but necessarily if joined with a preposition.

44 तप्	45 गॄ
अतप्त	† अगारिध्वम्-अगारिध्वम्- ‡ अगरीध्वम्

The forms of the two Futures, Conditional and Benedictive are the same as in the Âtmanepada.

Roots ending in vowels.

1 ज्ञा (anit.)

		I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
	1.	ज्ञाताहे	ज्ञास्ये	अज्ञास्ये	ज्ञासीय
		ज्ञायिताहे	ज्ञायिष्ये	अज्ञायिष्ये	ज्ञायिषीय
	2.	ज्ञातासे	ज्ञास्यसे	अज्ञास्यथाः	ज्ञासीष्ठाः
		ज्ञायितासे	ज्ञायिष्यसे	अज्ञायिष्यथाः	ज्ञायिषीष्ठाः
	3.	ज्ञाता	ज्ञास्यते	अज्ञास्यत	ज्ञासीष्ट
		ज्ञायिता	ज्ञायिष्यते	अज्ञायिष्यत	ज्ञायिषीष्ट
2 दरिद्रा (set.)		दरिद्रिता	दरिद्रिष्यते	अदरिद्रिष्यत	दरिद्रिषीष्ट
		दरिद्रायिता	दरिद्रायिष्यते	अदरिद्रायिष्यत	दरिद्रायिषीष्ट
3 जि (anit.)		जेता-जायिता	जेष्यते	अजेष्यत	जेषीय
			जायिष्यते	अजायिष्यत	जायिषीष्ट
4 श्रि (set.)		श्रयिता	श्रयिष्यते	अश्रयिष्यत	श्रयिषीष्ट
		श्रायिता	श्रायिष्यते	अश्रायिष्यत	श्रायिषीष्ट

---

44 तुपोऽनुतापेच n तपश्लेथिण् न स्यात्कर्मकर्तर्यनुतापेच । In the passive or *impersonal form when* तप् means 'to repent' इ is not substituted for तॆ. In the reciprocal Passive too, तप् does not take इ.

45 The forms of the 2 nd pers. plu. Aorist of the root गॄ may be one hundred and four.

† The passive ई is not lengthened.

‡ See (ch IV. 5. 23-24 P. 127.) By (11. 3 21.) र् is optionally changed to ल्; thus we have six forms By optionally substituting ढ्व for ध्व we have twelve forms By doubling optionally द् and ध् in ढ्व and ध्व we have *twenty-four forms By doubling* य् *we have forty--eight forms* By doubling म् in ध्वम् we have 96 forms By (ch. IV. 5 1) गॄ forms its Aorist अगरिढ्वम्. By doubling ढ्, र् and म् we have eight forms thus 96 and eight make 104.

2 (ch. III. 5 29 †)

Root.	I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
5 श्वि (set.)	श्वयिता	श्वयिष्यते	अश्वयिष्यत	श्वयिषीष्ट
	श्वायिता	श्वायिष्यते	अश्वायिष्यत	श्वायिषीष्ट
6 नी (anit.)	नेता	नेष्यते	अनेष्यत	नेषीष्ट
	नायिता	नायिष्यते	अनायिष्यत	नायिषीष्ट
7 डी (set.)	डयिता	डयिष्यते	अडयिष्यत	डयिषीष्ट
	डायिता	डायिष्यते	अडायिष्यत	डायिषीष्ट
8 शी ,,	शयिता	शयिष्यते	अशयिष्यत	शयिषीष्ट
	शायिता	शायिष्यते	अशायिष्यत	शायिषीष्ट
9 श्रु (anit.)	श्रोता	श्रोष्यते	अश्रोष्यत	श्रोषीष्ट
	श्राविता	श्राविष्यते	अश्राविष्यत	श्राविषीष्ट
10 क्षु (set.)	क्षविता	क्षविष्यते	अक्षविष्यत	क्षविषीष्ट
	क्षाविता	क्षाविष्यते	अक्षाविष्यत	क्षाविषीष्ट
11 स्नु ,,	स्नोता	स्नोष्यते	अस्नोष्यत	स्नोषीष्ट
	स्नाविता	स्नाविष्यते	अस्नाविष्यत	स्नाविषीष्ट
12 कु (कुटादि) Â.	कुता	कुष्यते	अकुष्यत	कुषीष्ट
(anit.)	काविता	काविष्यते	अकाविष्यत	काविषीष्ट
13 ऊर्णु (set.)	ऊर्णविता	ऊर्णविष्यते	और्णविष्यत	ऊर्णविषीष्ट
	ऊर्णुविता	ऊर्णुविष्यते	और्णुविष्यत	ऊर्णुविषीष्ट
	ऊर्णाविता	ऊर्णाविष्यत	और्णाविष्यत	ऊर्णाविषीष्ट
14 भू ,,	भविता	भविष्यते	अभविष्यत	भविषीष्ट
	भाविता	भाविष्यते	अभाविष्यत	भाविषीष्ट
15 धू 5. 9.	धोता	धोष्यते	अधोष्यत	धोषीष्ट
(wet.)	धविता	धविष्यते	अधविष्यत	धविषीष्ट
	धाविता	धाविष्यते	अधाविष्यत	धाविषीष्ट
16 धू 6. (कुटादि)	धुविता	धुविष्यते	अधुविष्यत	धुविषीष्ट
(set.)	धाविता	धाविष्यते	अधाविष्यत	धाविषीष्ट

11 (ch IV 4 20)
12 -16 (ch IV 4, 10 b)
13 (ch III 5 6 °)

Root	I Fut.	II Fut.	Con	Ben
17 नू (कुटादि) (set.)	नुविता	नुविष्यते	अनुविष्यत	नुविषीष्ट
	नाविता	नाविष्यते	अनाविष्यत	नाविषीष्ट
18 सू (wet.)	सोता	सोष्यते	असोष्यत	सोषीष्ट
	सविता	सविष्यते	असविष्यत	सविषीष्ट
	साविता	साविष्यते	असाविष्यत	साविषीष्ट
19 कृ (anit.)	कर्ता	करिष्यते	अकरिष्यत	कृषीष्ट
	कारिता	कारिष्यते	अकारिष्यत	कारिषीष्ट
20 वृ (set.)	वरिता	वरिष्यते	अवरिष्यत	†वरिषीष्ट
	वरीता	वरीष्यते	अवरीष्यत	§वृषीष्ट
	‡वारिता	वारिष्यते	अवारिष्यत	वारिषीष्ट
21 स्तृ (anit.)	स्तर्ता	स्तरिष्यते	अस्तरिष्यत	स्तृषीष्ट
				°स्तरिषीष्ट
	स्तारिता	स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत	स्तारिषीष्ट
22 स्वृ (wet.)	स्वर्ता	स्वरिष्यते	अस्वरिष्यत	स्वरिषीष्ट
	स्वरिता	स्वारिष्यते	अस्वारिष्यत	स्वृषीष्ट
	स्वारिता			स्वारिषीष्ट
23 जागृ (set.)	जागरिता	जागरिष्यते	अजागरिष्यत	जागरिषीष्ट
	जागारिता	जागारिष्यते	अजागारिष्यत	जागारिषीष्ट
24 पृ ”	परिता	परिष्यते	अपरिष्यत	†परिषीष्ट
	परीता	परीष्यते	अपरीष्यत	‡पूर्षीष्ट
	पारिता	पारिष्यते	अपारिष्यत	पारिषीष्ट

17 (Ch IV 4 10 b)
20 † (ch VI note 7)
20 § (ch IV 4 23 P 110)
20 ‡ चिण्वदिटो न दीर्घत्व प्रकृतस्य वलादिलक्षणस्यैवेटो वृतोवेत्यनेन दीर्घविकल्प विधानात् I In the optional forms of the Passive of वृ cl 5 9 and roots ending in long ॠ the augment इ is not lengthened
21 ° (ch IV 4 26 P 111)
23 (Ch III 4 11)
24 to 26 (Ch IV 5 23§)
24 † (Ch VI note 7)
24 ‡ (ch IV 4 23, 27)

Root.	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
25 वृ (set.)	वरिता	वरिष्यते	अवरिष्यत	† वरिषीष्ट
	वरीता	वरीष्यते	अवरीष्यत	‡ वृर्षीष्ट
	वारिता	वारिष्यते	अवारिष्यत	वारिषीष्ट
26 स्तॄ ,,	स्तारिता	स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत	† स्तारिषीष्ट
	स्तरीता	स्तरीष्यते	अस्तरीष्यत	§ स्तीर्षीष्ट
	स्तारिता	स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत	स्तारिषीष्ट
27 धे (anit.)	धाता	धास्यते	अधास्यत	धासीष्ट
	धायिता	धायिष्यते	अधायिष्यत	धायिषीष्ट
28 छो ,,	छाता	छास्यते	अच्छास्यत	छासीष्ट
	छायिता	छायिष्यते	अच्छायिष्यत	छायिषीष्ट
29 गै ,,	गाता	गास्यते	अगास्यत	गासीष्ट
	गायिता	गायिष्यते	अगायिष्यत	गायिषीष्ट
30 चुर् (set.)	चोरयिता	चोरयिष्यते	अचोरयिष्यत	चोरयिषीष्ट
	{ चोरयिता	चोरयिष्यते	अचोरयिष्यत	चोरयिषीष्ट
	{ चोरिता	चोरिष्यते	अचोरिष्यत	चोरिषीष्ट

31 भू (Caus.)

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1.	भावयिताहे	भावयिष्ये	अभावयिष्ये	भावयिषीय
	भाविताहे	भाविष्ये	अभाविष्ये	भाविषीय
2.	भावयितासे	भावयिष्यसे	अभावयिष्यथाः	भावयिषीष्ठाः
	भावितासे	भाविष्यसे	अभाविष्यथाः	भाविषीष्ठाः
3.	भावयिता	भावयिष्यते	अभावयिष्यत	भावयिषीष्ट
	भाविता	भाविष्यते	अभाविष्यत	भाविषीष्ट

25 † (ch. VI. note 7)
25 ‡ (ch. IV 4 23, 27)
26 † (ch. VI. note 7)
26 § (ch. IV. 4. 23, 28)
27-28-29 (Ch. III. 5. 35 and note 15 ° P. 243.)
30 See note 21-23 P. 244

32 शम् (Caus)

	I Fut	II Fut	Con.	Ben.
1.	शामयिताहे शामिताहे शामिताहे	शमयिष्ये शामिष्ये शामिष्ये	अशमयिष्ये अशामिष्ये अशामिष्ये	शामयिषीय शामिषीय शामिषीय
2.	शमयितासे शामितासे शामितासे	शमयिष्यसे शामिष्यसे शामिष्यसे	अशमयिष्यथाः अशामिष्यथाः अशामिष्यथाः	शमयिषीष्ठाः शामिषीष्ठाः शामिषीष्ठाः
3.	शामयिता शामिता शामिता	शमयिष्यते शामिष्यते शामिष्यते	अशमयिष्यत अशामिष्यत अशामिष्यत	शमयिषीष्ट शामिषीष्ट शामिषीष्ट

Roots ending in consonants.

33 दिश्

	I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
1.	देष्टाहे	देक्ष्ये	अदेक्ष्ये	दिक्षीय
2.	देष्टासे	देक्ष्यसे	अदेक्ष्यथाः	दिक्षीष्ठाः
3.	देष्टा	देक्ष्यते	अदेक्ष्यत	दिक्षीष्ट

34 बुध् (I Conj.)

	I Fut.	II Fut	Con.	Ben
1.	बोधिताहे	बोधिष्ये	अबोधिष्ये	बोधिषीय
2.	बोधितासे	बोधिष्यसे	अबोधिष्यथाः	बोधिषीष्ठाः
3.	बोधिता	बोधिष्यते	अबोधिष्यत	बोधिषीष्ट

35 हन्

	I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
1.	हन्ताहे घानिताहे	हनिष्ये घानिष्ये	अहनिष्ये अघानिष्ये	वधिषीय घानिषीय
2.	हन्तासे घानितासे	हनिष्यसे घानिष्यसे	अहनिष्यथा अघानिष्यथाः	वधिषीष्ठाः घानिषीष्ठाः
3.	हन्ता घानिता	हनिष्यते घानिष्यते	अहनिष्यत अघानिष्यत	वधिषीष्ट घानिषीष्ट

32 See note 38 P. 246

35 See note 24 P. 245

36 ग्रह्

	I Fut	II Fut.	Con	Ben
1.	ग्रहीताहे ग्राहिताहे†	ग्रहीष्ये ग्राहिष्ये	अग्रहीष्ये अग्राहिष्ये	ग्रहीषीय ग्राहिषीय
2.	ग्रहीतासे ग्राहितासे	ग्रहीष्यसे ग्राहिष्यसे	अग्रहीष्यथा. अग्राहिष्यथा.	ग्रहीषीष्ठा ग्राहिषीष्ठाः
3.	ग्रहीता ग्राहिता	ग्रहीष्यते ग्राहिष्यते	अग्रहीष्यत अग्राहिष्यत	ग्रहीषीष्ट ग्राहिषीष्ट

37 दृश्

	I Fut	II Fut.	Con	Ben.
1.	दर्शिताहे द्रष्टाहे	दर्शिष्ये द्रक्ष्ये	अदर्शिष्ये अद्रक्ष्ये	दर्शिषीय दृक्षीय
2.	दर्शितासे द्रष्टासे	दर्शिष्यसे द्रक्ष्यसे	अदर्शिष्यथा. अद्रक्ष्यथा	दर्शिषीष्ठा. दृक्षीष्ठा.
3.	दर्शिता द्रष्टा	दर्शिष्यते द्रक्ष्यते	अदर्शिष्यत अद्रक्ष्यत	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

---

36 (Ch IV. 5 37)

36 † चिण्वदिटो न दीर्घत्वं प्रकृतस्य वलादिलक्षणस्यैवेटो ग्रहोऽलिटीत्यनेन दीर्घविधानात् । In the optional forms of the Passive of ग्रह् the augment इ is not lengthened

37 दृश् takes guna. See note ‡ P 242.

SECTION II.

Reflexive Passive *

(Karmakartari Prakriya)

1 पच्	पच्यते	(ओदन स्वयमेव)	Rice goes easy to be cooked.
2 भिद्	भिद्यते	(काष्ठ स्वयमेव)	Wood goes easy to be splintered
3 लू	लूयते	(केदार स्वयमेव)	The crop goes easy to be cut down
4 स्पृश्	स्पृशत	(अन्योन्यम्)	They touch each other.
5 नी	नयति	(अजा ग्रामम्)	She goat goes easy to be taken to a village
6 दुह्	दुग्धे	(गौ पय)	The cow goes easy to be milked. Aor. अदोहि, अदुग्ध, अधुक्षत

* यदा सौकर्यातिशय द्योतयितु कर्तृव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कर्तृ सज्ञा लभन्ते स्वव्यापारे स्वतन्त्रत्वात्। कर्मणस्तु कर्तृत्वविवक्षायां प्राक्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकास्तेभ्या भावे कर्तरि च लकारा। When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject the object and the other Karakas on account of their having absolute independant control over their movements are used as subject of the action and in this case (when object is used as subject) the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms

1 to 3 कर्मवत्कर्मणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्थया क्रियया तुल्यक्रिय कर्ता कर्मवत्स्यात्। कार्यातिदेशोऽयम्। तेन यगात्मनेपदचिण्चिण्वदिट स्यु। कर्तुरभिहितत्वात्प्रथमा। In the कर्मकर्तरि (Reflexive Passive form) the roots are Atmanepadi and are conjugated as in the Passive and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case

4 6 सकर्मकाणा प्रतिषेधो वक्तव्य ॥ The transitive verbs do not take the Reflexive Passive form

6 दुहश्च॥ दुहश्च्लेश्चिण् वा स्यात् कर्मकर्तरि तशब्दे परे। पक्षे क्स। लुग्वेति पक्षे लुक्। The root दुह takes इ (चिण्) optionally in the Reflexive Passive

6 7 दुहिपच्योर्बहुलं सकर्मकयोरिति वाच्यम् ॥ न दुहस्नुनमा यक्चिणौ। एषा कर्मकर्तरि यक्चिणौ न स्त। दुहेरनेन यक एव निषेध। चिण् तु विकल्पनेष्यते। The root दुह् स्नु and नम् do not take the terminations य (यक्) and इ (चिण्) when they are used in the Reflexive Passive

7 पच् पच्यते (उदुम्बर फलम्) The उदुम्बर tree goes easy to be ripened

8 स्नु with प्र प्रस्नुते (गौ) It goes easy for a cow to pour forth her milk from the udder Aor. प्रास्नाविष्ट, प्रास्नोष्ट

9 नम् नमते (दण्ड) Aor. अनंस्त The rod bends easily.

10 कृ क्रियते Aor. अकृत, अकारि

11 सृज् सृज्यते (स्रज भक्त) श्रद्धया निष्पादयतीत्यर्थः A devotee makes a garland with devotion. Aor. असर्जि

12 युज् युज्यते (ब्रह्मचारी योगम्) A bachelor finds it easy to concentrate his mind

13 कृ with अलम् अलंकुरुते (कन्या) A girl goes easy to be adorned Aor अलमकृत

14 कॄ with अव अवकिरते (हस्ती) The elephant scatters the dust Aor. अवाकीर्ष्ट

15 गॄ गिरते Aor. अगीर्ष्ट

16 दृ with आ आद्रियते Aor. आदृत

17 कृ (desid.) चिकीर्षते (कट) The mat goes easy to be worked up Aor. अचिकीर्षिष्ट

18 रुध् रुध्यते (गौ) The cow goes easy to be confined. Aor. अवारुद्ध

---

10 अच कर्मकर्तरि ॥ अजन्तात् च्लेश्चिण् वा स्यात् कर्मकर्तरि तशब्दे परे । Roots ending in vowels take इ (चिण्) optionally in the 3rd pers sing of the Aorist

11 12 सृजियुज्योः श्यंस्तु ॥ अनयोः सकर्मकयोः कर्ता बहुलं कर्मवत् । यगपवादश्च श्यन्वाच्य इत्यर्थः । सृजेः श्रद्धोपपन्ने कर्तर्येवेति वाच्यम् । The subject of the transitive verbs सृज् and युज् is treated as the object and the subject in the case of the root सृज् must be a man of piety, in the Reflexive Passive. These roots take य (श्यन्) instead of य (यक्)

13 to 17 भूषाकर्मकिरादिसनां चान्यत्रात्मनेपदात् । भूषावाचिनां किरादीनां सन्नन्तानां च यक्चिणौ चिण्वदिट् च नेतिवाच्यमित्यर्थः । Roots expressing ornaments and the roots कॄ गॄ दृ धृ and प्रच्छ् and the Desideratives do not take य (यक्) and the augment इ which is treated as चिण् in the Reflexive Passive

18 न रुधः ॥ अस्मात् च्लेश्चिण् न कर्मकर्तरि । The root रुध् does not take इ (चिण्) in the Reflexive Passive.

19 तप् तप्यते (तपस्तापम) अर्जयतीत्यर्थ । The ascetic practises penance Aor अतप्त

20 कृ (caus.) कारयते Aor. अचीकरत II Fut कारिष्यते

21 श्रि with उद् उच्छ्रयते (दण्ड) The rod rises up easily. Aor. उदशिश्रियत II Fut उच्छ्रायिष्यते

22 ब्रू ब्रूते (कथा) The story goes easy to be told. Aor. अवोचत

23 पुच्छ with उद् (णिङ्) उत्पुच्छयते (गौ) The cow raises her tail up Aor. उदपुपुच्छत

24 ग्रन्थ् ग्रन्थते (ग्रन्थ) The book goes easy to be written Aor. अग्रन्थिष्ट

25 श्रन्थ् श्रन्थते (मेखलां देवदत्त) Dewadatta makes a string. Aor. अश्रन्थिष्ट

26 कृ with वि विकुर्वते (सैन्धवा) वल्गन्तीत्यर्थ The horses neigh. Aor. व्यकारिष्ट, व्यकृत

27 कुप् कुप्यति ते (पाद स्वयमेव) It is easy to draw the leg

28 रञ्ज् रज्यति ते (वस्त्रम्) The cloth goes easy to be dyed.

---

19 तपस्तप कर्मकस्यैव ॥ कर्ता कर्मवत्स्यात् । तपोनुतापे चेति चिणनिषेधात्सिच। The root तप takes the Reflexive Passive when it has तपस् for its object

20 to 2 यकाचिणो प्रतिषेधे हेतुमण्णिश्रिब्रूञामुपसङ्ख्यानम् । The Causals and the roots श्रि and ब्रू do not take य (यक्) and इ (चिण)

20 to 26 भारद्वाजीया पठन्ति ॥ णिश्रन्थिग्रन्थिब्रूञात्मनेपदाकर्मकाणामुपसङ्ख्यानम् । According to भारद्वाजीय the roots ending in इ (णि) श्रन्थ ग्रन्थ and ब्रू when intransitive and Âtmanepadi do not take य (यक and इ (चिण)

27, 28 कुपिरञ्जे प्राचा श्यन्परस्मैपदञ्च ॥ अनयो कर्मकर्तरि न यक् किन्तु श्यन्परस्मैपद च॥ आत्मनेपदापवाद । The roots कुप् and रञ्ज do not take य (यक) and Âtmanepada but take य (श्यन्) and Parasmaipada in the conjugational tenses when they are used in the Reflexive Passive

CHAPTER XIV.

Substitution of ष् and ण् for स् and न्

Section 1.

Substitution of ष् for स्.

1 सुद् सुषुदे
2 स्वद् with अनु; अनुस्वदते
3 सिध् with नि निषेधति.
4 सु ,, अभि अभ्युषोत्

1 Here सू is changed to ष् after the reduplicative syllable सु आदेशप्रत्ययोः ॥ इण्कवर्गाभ्यां परस्यापदान्तस्यादेशः प्रत्ययावयवश्च. सकारस्तस्य ष. स्यात् । ष् is substituted for स् (not final), contained in a substitute or a termination if it is preceded by any vowel except अ or आ or by a semi-vowel, ह or a guttural (ch III 1 8)

2 सात्पदाद्योः ॥ सातेः पदादेश्च सस्य षत्वं न स्यात् ॥ स् is not changed to ष् if it be the initial of an inflected word or any form (exception to ch III. 3 23 c d) स् begins the form स्वदते while षु in सुषुदे does not.

3 उपसर्गात्सुनोतिसुवतिस्यतिस्तौतिस्तोभतिस्थासेनयसेधसिचसञ्जस्वञ्जाम् ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य सस्य ष. स्यात् । (a) सदिरप्रतेः ॥ प्रतिभिन्नादुपसर्गात्सदेः सस्य ष स्यात् । (b) स्तन्भेः ॥ स्तन्भेः सौत्रस्य सस्य ष स्यात् । (c) अवाच्चालम्बनाविदूर्ययोः ॥ आवार्तस्तन्भेरेतयोरर्थयो षत्वस्यात् । (d) After a preposition containing इण् (i. e an vowel except अ or आ a semi vowel or ह्) ष is substituted for स् in the verbs सु 5, सु 6 P, सो, स्तु, स्तुभ, स्था सेनय, सिध् 1 P सिच, सञ्ज्, स्वञ्ज्, सद् (without प्रति, प्रतिसीदति) and स्तम्भ् (even with अव meaning to depend upon or to be near) वेश्च स्वनोभोजने ॥ व्यवाभ्यां स्वनतेः सस्य ष स्याद्भोजने । (e) परिनिविभ्यः सेवसितसयसिवुसहसुट्स्तुस्वञ्जाम् ॥ परिनिविभ्य परेषामेषां सस्य ष स्यात् । (f) After अव and वि, ष is substituted for स् in स्वन् when it means to eat, and after परि, वि, and नि in सेव्, सिव्, सह्, सु, स्वञ्ज्, the terms सित्, सय and the prefix सु अभिषुणोति, परिषुवति, अभिष्यति, परिष्टौति पारिष्टवीति, विष्टोभते, अधिष्ठाता, अभिषेणयति; अभिषिञ्चति, अभिषजति, परिष्वजते, निषीदति, विष्टभ्नोति विष्टभ्नाति, अवष्टभ्नोति अवष्टभ्नाति (leans rests upon or is near), अवष्वणति विष्वणति (makes a noise in eating); परि-नि-वि षेवते, परि-नि वि-षहते, परि नि-वि षीव्यति, परि नि-विष्टौति ष्टवीति, परि-नि-वि ष्वजते निषेवते, परि-नि वि-षहते, परि नि-वि परिष्करोति (exception to 2 अनुस्वदते All these roots change their initial स् to ष्.)

4 प्राक्सितादड्व्यवायेऽपि ॥ सेवसितेत्यत्र सितशब्दात्प्रागेये सुनोत्यादयस्तेषां अड् व्यवायेऽपि षत्वस्यात् ॥ ष् is substituted for स in the fifteen verbs beginning with सु and ending with सेव् even though the prefix अ intervene अभ्यषुणोत्; अभ्यषुवत्; अभ्यष्यत्; अभ्यष्टौत्; व्यष्टोभिष्ट (Aor.), अभ्यष्ठात् (Aor) अभ्यष्ठा पयत्; अभ्यषेणयत्; अभ्यषिञ्चत्; अभ्यषजत्; स्वत् (Lot.) अभ्यषेणयत्, न्यषेधत्, न्यषीदत्, न्यष्टभ्नात्; अभ्यषिञ्चत्; अभ्यषजत्

5 सिव् with	नि न्यषेवीत न्यसेवीत्	9 स्तम्भ् ,,	अव अवातस्तम्भत्
6 सिच ,,	अभि अभिषिषेच, अभिषिषिक्षति	10 सिध् ,,	नि निसेधति
		11 सह्	with परि परिसोढा
7 सद् ,,	नि निषसाद्	12 सु 4. P A. ,,	नि निसोस्यति
8 स्वञ्ज् ,,	परि परिषस्वजे परिषस्वजे	13 स्यन्द् with	अनु अनुष्यन्दते अनुस्यन्दते

षजन्, प्रत्यष्वङ्क्त, न्यषीदत्, व्यष्टभत्, व्यष्टम्भीत्, अवाष्टभत्, अवाष्टम्भीत्; अव-व्य-ष्वाणात्, अव-व्यष्वनीत्, पारेनिव्यषेवत

5 सिवादीनावाड्व्यवायऽपि ॥ परिनिविभ्य परेषा सिवादाना सस्य षो वा स्याद्ड्व्यवायेऽपि ॥ After परि and वि the change takes place optionally in the verbs beginning with सिव (i e सिव्, सह्, स्तु, स्वञ्ज and the prefix सु) even though the prefix अ intervene परि निष्यषेवीत् परि नि-व्यसेवात्, परि निव्यषहत परि नि-व्यसहत, परि नि-व्यष्टौत् परि नि-व्यस्तौत्, परि नि व्यष्वङ्क्त, परि-नि-व्यस्वङ्क्त पर्यष्कार्षीत्, पर्यस्कार्षीत्

6 स्थादिष्वभ्यासेनचाभ्यासस्य ॥ प्राक् सितात्स्थादिष्वभ्यासेन व्यवायेऽपि षत्व स्यादेषामेव चाभ्यासस्य नतु सुनोत्यादीनाम् । ष् is substituted for स् in the ten verbs from स्था to सञ्ज् (both inclusive) notwithstanding the intervention of a reduplicative syllable and even in the reduplicative syllable itself अधितष्ठौ अभिषिषेक्षयिषति निषिषेध अभिषिषेधयिषति अभिषिषङ्क्षति, अभिषिष्वङ्क्षते निषिषस्मति अभितष्टम्भ अवतष्टम्भ, विषष्वाण अवषष्वाण, परि नि विषिषेवे

7—8 सदे परस्य लिटि ॥सदेरभ्यासात्परस्य षत्व न स्याल्लिटि। (स्वञ्जेरुपसङ्ख्यानम्) स्वञ्जे रभ्यासा परस्य षत्व न स्याल्लिटि । स् of सद् and स्वञ्ज is not changed to ष् after the reduplicative syllable in the perfect exception to 6 स्थादिष्व

9 स्तम्भुसिवुसहा चङि ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तादेषा सस्य षो न स्याच्चङि । स् of these roots is not changed to ष् in the third variety of Aorist पर्यसीषिवत्, न्यसीषहत् (exception to 4 and 5)

10 सिधतेर्गतौ ॥ गत्यर्थस्य सेधते परस्य न स्यात् । स् of सिध is not changed to ष् when it means to go (exception to 3)

11 सोढ ॥ सोढ् रूपस्य सहे सस्य षत्व न स्यात् ॥ The स् of the form सोढ is not changed to ष् (exception to 3 f)

12 सनोते स्यसनो ॥स्य सनि च परे सुन षो न स्यात्॥ स् of सु 5 P A is not changed to ष् in the Future Conditional and the Desiderative (exception to 3)

13 अनुविपर्यभिनिभ्य स्यन्दतेरप्राणिषु ॥ एभ्य परस्याप्राणिकर्तृकस्यन्दते सस्य षो वा स्यात् ॥ The substitution of ष् for स् in स्यन्द with अनु, वि, परि, अभि, or नि takes place optionally if it has no living being for its subject. अनु-वि परि अभि निष्यन्दते स्यन्दते वा जलम् (exception to 2) अनुस्यन्दते हस्ती

14 स्कन्द् with वि	निष्कन्ता निस्कन्ता	19 स्कन्भ् with वि	विष्कभ्नोति. विष्कभ्नाति
15 ,, परि	परिष्कन्दति परिस्कन्दति	20 अस् (to be) with नि	निष्यात् निषन्ति
16 स्वप् ,, सु	सुपुषुपतु	,, ,, प्रादुस्	प्रादु ष्यात् प्रादु षन्ति
17 स्फुर् ,, निर्	नि स्फुरति नि ष्फुरति	21 तप् ,, निस्	निष्टपति
18 स्फुल् ,, ,,	नि स्फुलति- नि ष्फुलति		

14—1, वे स्कन्देरनिष्ठायाम्॥ वे परस्य स्कन्दे षत्व वा स्यान्निष्ठाभिन्ने कृत्प्रत्यये परे। (a) परेश्च (b), अस्मात्परस्य स्कन्दे सस्य षो वा स्यात्। ष् is optionally substituted for स् in स्कन्द् with वि (but not before the affixes त and तवत् विस्कन्न) and परि (even before those affixes परिस्कन्न परिष्कण्ण)

16 सुविनिर्दुर्भ्यः सुपिसूतिसमाः॥ एभ्य सुप्यादे सस्य ष स्यात्। After सु वि निर् and दुर् ष् is substituted for स् in सुप् (deduced from स्वप) and in the terms सूति and सम, सस्वप् + अतुस सुषुप् सुषुप् (here स् in सुप् is changed to ष् after the preposition सु) सुषुषुपतु (here सुप् is reduplicated) सुसुष्वाप 3rd sing

17 स्फुरतिस्फुलत्योर्निर्निविभ्य॥ निर्निविभ्य परयो स्फुरतिस्फुलत्यो सस्य षत्व वा स्यात्। After निर् नि or वि, स् of स्फुर् 6 P and स्फुल् 6 P is changed to ष् optionally

19 वे स्कभ्नातेर्नित्यम्॥ वे परस्य स्कभ्नाते सस्य ष स्यात्। स् of स्कन्भ् with वि is necessarily changed to ष्

20 उपसर्गप्रादुर्भ्यामस्तिर्यच्परः॥ उपसर्गेण प्रादुसश्च परस्यास्ते सस्य ष स्याद्यकारेऽचि च परे। After a preposition containing इण् or after प्रादुस ष is substituted for स् in अस् 'to be' provided it be immediately followed by य or a vowel

21 निसस्तपतावनासेवने॥ निस परस्य तपते सस्य ष स्यादासेवनादन्यस्मिन्विषये। स् of the preposition निस् joined to the root तप् is changed to ष् when there is no constant repetition of the action

SECTION II.

Substitution of ण् for न्

1 चक्षणम 5 प्रभनाणि 8 प्राणिति 11 प्रहण्मि or प्रहन्मि
2 प्रणनाद 6 प्रणिगदति 9 प्राणिणत् प्रहण्व or प्रहन्वः
3 प्रहिणोमि 7 प्रणिभवति 12 प्रनष्टा, प्रनङ्क्ष्यति
4 प्रमीणाति or प्रनिभवति 10 प्रहण्यात्

---

1 See ch III 3 20 21 b c 2 (ch III 5 36)

3—4 हिनुमीना ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यैतयो र्नस्य ण स्यात् । After a preposition containing ऋ or र् न् in हि cl 5 and मी is changed to ण्

6 आनिलोट् ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य लोडादेशस्यानान्यस्य नस्य ण स्यात् । After such a preposition न् in आनि (1st sing) is changed to ण् The preposition दुर् is excepted and अन्तर् is included in the list of preposition, दुर्मनानि, अन्तर्भवाणि

6 नेर्गद नद पत पद घु मा स्यति हन्ति याति वाति द्राति प्साति वपति वहति शाम्यति चिनोति देग्धिषु च ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य नेर्णः स्या द्गदादिषु परेषु । (a) After such a preposition ण् is necessarily substituted for न् in the preposition नि before the following roots—गद्, नद्, पत्, पद् घु verbs दा धा &c see ch IV I I मा 3 A म, सो, हन्, या, वा द्रा प्सा वप्, वह् शम् 4 P चि. 5 and दिह् 2 P प्रणिनदति, प्रण्यपतत्, प्रण्यपादि प्रणिददाति, प्रणिदधाति, प्रणियच्छति प्रणिदाता (fr दो) &c प्रण्यमास्त, प्रणिमयते प्रणिष्यति, प्रणिहन्ति, प्रणियाति, प्रणिवाति, प्रणिद्राति, प्रणिप्साति, प्रणिवपति, प्रणिवहति, प्रणिशाम्यति, प्रणिचिकाय, and प्रणिदेग्धि चि 1 P A प्रणिचयति अनिचयति

7 शेषे विभाषाऽकखादावषान्त उपदेशे ॥ उपदेशे कादि खादि षान्त वर्जे गदनदादेरन्यस्मिन्धातौ परे उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य नेर्नस्य णत्व वा स्यात् । But optionally before such roots as do not begin with क् or ख and before those that have no ष् for their final consonant प्रणिमाति or प्रनिमाति (fr मा 2)

8 अनित ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यानित र्नस्य ण स्यात् । न् in अन् 2 P is changed to ण् (The term after such a preposition must be taken in connection with every rule)

9 उभौ साभ्यासस्य ॥ साभ्यासस्यानिते रुभौ नकारौ णत्व प्राप्नुतो निमित्ते सति । Both the nasal consonants in अन् with its reduplicative syllable are changed to ण

10 हन्तेरत्पूर्वस्य ॥ वमोर्वा ॥ उपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्य हन्ते र्नस्य णत्व वा स्या द्वमयो परयो ॥ न् in हन् is changed to ण if अ precede the nasal consonant न् (otherwise प्रघ्नन्ति) and optionally terminations व and म

12 नशे षान्तस्य ॥ षान्तस्य नशे णत्व न स्यात् । अन्तग्रहण भूतपूर्वप्रतिपत्त्यर्थम् । न् in नश् is not changed to ण् if the radical श् be converted into ष्

CHAPTER XV.

Participles, Gerunds, and Infinitives.

SECTION I

Participles

I Present Participles Parasmaipada

1 पच cl I.	पचत (†पचन्त चत्र पश्य.)	11 बुध् (Freq)	बोबुध्यत्
		12 क्षिप् ,,	चेक्षिपत्
2 अस् ,, 2	सन (सन्ब्राह्मण)	13 या	यान्
3 पुष्	पुष्यत् (हे पुष्यन्)	14 अद्	अदत्
4 क्रम्	क्राम्यत् क्रामन्	15 जक्ष्	जक्षत्
5 दिव्	दीव्यत्	16 जागृ	जाग्रत्
6 क्षिप्	क्षिपत	17 दरिद्रा	दरिद्रत्
7 चुर्	चोरयत्	18 शास्	शासत्
8 बुध् (Caus.)	बोधयत्	19 चकास्	चकासत्
9 बुध् (Desid.)	बुबोधिषत्	20 दीधी	दीध्यत्
10 दा (Desid)	दित्सत्	21 वेवी	वेव्यत्

---

1 † लट शतृशानचावप्रथमासमानाधिकरणे ॥ अप्रथमान्तेन सामानाधिकरण्ये स धातो लैट शतृशानचौस्त । The present participles (active) are formed by adding the termination अत् (शतृ) to Parasmaipadi roots and आन (शानच्) to the Atmanepadi roots when the participles so formed do not agree with a substantive in the nominative case

The conjugational sign is first added to the root and then the terminations

2 लडित्यनुवर्तमाने पुनर्लड्ग्रहणमधिकविधानार्थम् । तेन प्रथमासामानाधिकरण्य अप्रथमान्तेन सामानाधिकरण्याभावेऽपि क्वचित् । (Sometimes however they do agree with the nouns in the nominative case also)

3 सबोधने च । The Present participle is used with a noun in the vocative case

20 21 दाधीवेव्योर्दिवेऽपि छान्दसत्वाभ्युपगमेन परस्मैपदम् ।

22 स्तु स्तुवत्
23 दा ददत्
24 हु जुह्वत्
25 सु सुन्वत्
26 रुध रुन्धत्
27 तन् तन्वत्
28 कृ कुर्वत
29 क्री क्रीणत्
30 मुष् मुष्णत्
31 विद् विदत् विद्वस्
32 इ with अधि अधीयत् learning easily, but कृच्छ्रेणाधीते
33 धृ धारयत् holding with ease, but कृच्छ्रेण धारयति
34 द्विष् द्विषत् (an enemy) but द्वेष्टि भार्या पतिम् ।
35 सु सुन्वन्त सर्वे सुन्वन्त , सर्वे यजमाना सत्रिण उच्यन्ते but सनाति सुराम् ।
36 अर्ह् cl. 1 अर्हत् but (अर्हति चोरो वधम्)
37 जीव् जीवत् (मा जीवन् यः परावज्ञादु न्व दग्धोऽपि जीवति)
38 अर्ज् cl. 10 अर्जयत् (अर्जयन्वसति)
39 दृश् पश्यत् (हारपश्यन् मुच्यते)
40 गम् गच्छत् (गच्छन् भक्षयति)
41 स्था तिष्ठत् (तिष्ठन् मूत्रयति)

---

31 विदे शतुर्वसुः ॥ वेत्ते परस्य शतु वसुरादेशो वा स्यात् । वस् is substituted for अत् optionally in the case of the root विद्

32,33 इङ्धार्योः शत्रकृच्छ्रिणि॥आभ्यां शतृप्रत्ययः स्यादकृच्छ्रिणि कर्तरि। The termination अत् (शतृ) is added to the root ई (इङ्) and धारि to express ease on the part of the agent.

34 द्विषोऽमित्रे ॥ अमित्रे शतुः । अमित्रे कर्तरि द्विषेः शतृप्रत्ययः स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root द्विष् to express an enemy

35 सुञो यज्ञसंयोगे ॥ यज्ञेन संयोगो यज्ञसंयोगः । यज्ञसंयुक्तेऽभिधेये वर्तमानात्सुनोतेः शतृप्रत्ययः स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root सु when its subject is the sacrificer

36 अर्हः प्रशंसायाम् ॥ प्रशंसा स्तुतिः । अर्हतेः प्रशंसायां शतृप्रत्ययः स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root अर्ह् when it expresses praise.

37 माङ्याक्रोशे इति वाच्यम् । The present participle is used with the prohibitive particle मा to imply a curse.

38 to 40 लक्षणहेत्वोः क्रियायाः ॥ क्रियायाः परिचायके हेतौ चार्थे वर्तमानाद्धातोः लटः शतृशानचौ स्तः । हेतुः फलं कारणं च । The present participle is used to express the manner, the cause and the effect of an action

II Participles of the Present

Âtmanepada *

1 पच् cl I.	पचमान† (पचमान चैत्र पश्य)	14 आस्	आसीन
2 एध्	एधमान	15 शी	शयान (शयाना भुञ्जते यवना) the Yavanas take their meals (by) lying down
3 वन्द्	वन्दमान		
4 क्रम्	क्रममाण		
5 पू	पवमान		
6 यज्	यजमान	16 स्तु	स्तुवान
7 दाप्	दीप्यमान	17 हन् with आ	आघ्नान
8 तुद्	तुदमान	18 दा	ददान
9 चुर्	चोरयमाण	19 धा	दधान
10 बोधि (Caus of बुध)	बोधयमान	20 सु	सुन्वान
11 बुध् (Desid)	बुभुत्समान	21 रुध्	रुन्धान
12 भू (Freq A)	बोभूयमान	22 तन्	तन्वान
13 द्विष्	द्विषाण	23 क्री	क्रीणान

III Participles of the future Parasmaipada

1 दा दास्यत्	4 श्रु श्रोष्यत्	7 हन् हनिष्यत्	10 चुर् चोरयिष्यत्
2 जि जेष्यत्	5 कृ कारिष्यत्	8 तद् तोत्स्यत्	
3 भू भविष्यत्	6 गम् गमिष्यत्	9 नृत् नर्त्स्यत्	

(II) Participles ending in अ should be declined in the Masculine Feminine and neuter like नृप शाला and वन

* See note 1 † Page 2 0

† आने मुक्॥अङ्गस्यातो मुमागमः स्यादाने परे। म् (मुक्) is added on to the base ending in अ before the termination आन

5 6 पूङ्यजोः शानन् ॥ पूङ् यजोर्वर्तमाने शानन् प्रत्ययः स्यात् । The termination आन् (शानन्) is added to the root पू and यज् to form the present participle before this termination the conjugational sign is added to the root.

14 ईदासः ॥ आसः परस्यानस्याद ईत्स्यात् । The आ of आस् is changed to ई when it is added to the root आस्

III लृटः सद्वा ॥ लृटः शतृशानचौ वास्तः । लृट सद्वा ॥ व्यवस्थितविभाषेयम् । तेनाप्रथमासामानाधिकरण्ये प्रत्ययोत्तरपदयोः संबोधने लक्षण हेत्वोश्च नित्यम् । प्रथमासामानाधिकरण्येऽपि क्वचित् । The termination अत् (शतृ) आन (शानच्) are used to form the future participle before which the termination स्य is added to the root

Declension of the Present and Future Participles Active

*Masculine.

	भवत्			पुष्यत्	चोरयत्	बोधयत्	बुबोधिषत्
N.	भवन्	भवन्तौ	भवन्तः	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुबोधिषन्
Acc	भवन्तम्	भवन्तौ	भवतः	पुष्यन्तम्	चोरयन्तम्	बोधयन्तम्	बुबोधिषन्तम्
V.	भवन्	भवन्तौ	भवन्तः	पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुबोधिषन्

Neuter †

Nom.					
S.	भवत्-द्	पुष्यत्-द्	चोरयत्-द्	बोधयत्-द्	बुबोधिषत्-द्
D.	भवन्ती	पुष्यन्ती	चोरयन्ती	बोधयन्ती	बुबोधिषन्ती
P.	भवन्ति	पुष्यन्ति	चोरयन्ति	बोधयन्ति	बुबोधिषन्ति

¶ Feminine.

Nom.					
S.	भवन्ती	पुष्यन्ती	चोरयन्ती	बोधयन्ती	बुबोधिषन्ती
D.	भवन्त्यौ	पुष्यन्त्यौ	चोरयन्त्यौ	बोधयन्त्यौ	बुबोधिषन्त्यौ
P.	भवन्त्यः	पुष्यन्त्यः	चोरयन्त्यः	बोधयन्त्यः	बुबोधिषन्त्यः

Masculine ‡ Neuter.

Masculine Nom.	क्षिपत्	यात्	करिष्यत्	Neuter N. Acc V.	क्षिपत्	यात्	करिष्यत्
S.	क्षिपन्	यान्	करिष्यन्		क्षिपत्-द्	यात्-द्	करिष्यत्-द्
D	क्षिपन्तौ	यान्तौ	करिष्यन्तौ		क्षिपती, क्षिपन्ती	याती, यान्ती	करिष्यती, करिष्यन्ती
P.	क्षिपन्तः	यान्तः	करिष्यन्तः		क्षिपन्ति	यान्ति	करिष्यन्ति

---

* Participles of the Present tense Par of roots of the ten classes (except those of the roots of the 3rd class) and of causal and desiderative verbs are declined in the masculine like भवत्. In the Nom. Sing the penultimate अ is not lengthened

† शप्श्यनोर्नित्यम् ॥ शप्श्यनोरात्परो यः शतुरवयवस्तदन्तस्य नित्यं नुम् स्याच्छीनद्योः परतः । Participles of the Present tense Par. of roots of the first fourth and tenth classes and of causal and desiderative verbs keep न् in the Nom. Acc and Voc. Dual Neut.

¶ The feminine base is identical in form with the Nom Dual Neut.

‡ आच्छीनद्योर्नुम् ॥ अवर्णान्तादङ्गात्परो यः शतुरवयवस्तदन्तस्य नुम् वा स्याच्छीनद्योः परतः । Participles of the Present tense Par. of roots of the sixth class, and of roots of the 2nd class ending in आ and of the Fut. Par. in स्यत् may not insert न् in the Nom. Acc. Voc. Dual Neut.

Feminine ‡‡

Nom S	क्षिपती-क्षिपन्ती	याती यान्ती	करिष्यती-करिष्यन्ती

Masculine

		अदत्	सुन्वत्	रुन्धत्	तन्वत्	क्रीणत्
Nom	S	अदन्	सुन्वन्	रुन्धन्	तन्वन्	क्रीणन्
	D	अदन्तौ	सुन्वन्तौ	रुन्धन्तौ	तन्वन्तौ	क्रीणन्तौ
	P.	अदन्तः	सुन्वन्तः	रुन्धन्तः	तन्वन्तः	क्रीणन्तः

Neuter.

N. Acc. V.	S	अदत् द्	सुन्वत्-द्	रुन्धत्-द्	तन्वत् द्	क्रीणत् द्
	D	अदती	सुन्वती	रुन्धती	तन्वती	क्रीणती
	P	अदन्ति	सुन्वन्ति	रुन्धन्ति	तन्वन्ति	क्रीणन्ति

Feminine ‡‡

Nom S	अदती	सुन्वती	रुन्धती	तन्वती	क्रीणती

Masculine *

		ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चकासत्
Nom	S.	ददत्	जक्षत्-द्	जाग्रत्-द्	दरिद्रत्-द्	शासत् द्	चकासत् द्
	D.	ददतौ	जक्षतौ	जाग्रतौ	दरिद्रतौ	शासतौ	चकासतौ
	P.	ददतः	जक्षतः	जाग्रतः	दरिद्रतः	शासतः	चकासतः

‡ Neuter

N. Acc. V.	S.	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत्	चकासत्
	D.	ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चकासती
	P.	ददति } ददन्ति }	जक्षति } जक्षन्ति }	जाग्रति } जाग्रन्ति }	दरिद्रति } दरिद्रन्ति }	शासति } शासन्ति }	चकासति } चकासन्ति }

Feminine. ‡‡

ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती	चकासती

---

* वा नपुंसकस्य ॥ अभ्यस्तात्परो यः शता तदन्तस्य क्लीबस्य नुम् वा स्यात्सर्वनामस्थाने परे । Participles of the Present tense Pa of roots of the 3rd class and जक्षत् जाग्रत् दरिद्रत्, शासत्, चकासत्, दीध्यत् and वेव्यत्, are declined in the masculine like महत्, they insert न् optionally before त् in the Nom Acc. and Voc Plur Neut

‡ Participles of all other roots must reject the न् in the Nom, Acc. and Voc. Dual Neuter

‡‡ The feminine base is identical in form with the Nom Dual Neut.

IV Participles of the Present Passive.

क्रियमाण   नीयमान   बोध्यमान   चोर्यमाण

V Participles of the Future Âtm .

कृ	नी	बुध् caus	चुर् cl 10.
करिष्यमाण	नेष्यमाण	बोधयिष्यमाण	चोरयिष्यमाण

VI Participles of the Future Passive.

दा	भू	बुध्	चुर्
{ दास्यमान	भविष्यमाण	बोधिष्यमाण	चोरयिष्यमाण
{ दायिष्यमाण	भाविष्यमाण		चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active Parasmaipada.

Root	Base	Nom S	Acc P	Loc P.
1 दा	ददिवस्	ददिवान्	ददुष *	ददिवत्सु
2 धा	दधिवस्	दधिवान्	दधुष	दधिवत्सु
3 पा	पपिवस्	पपिवान्	पपुष	पपिवत्सु
4 स्था	तस्थिवस्	तस्थिवान्	तस्थुष	तस्थिवत्सु
5 इ	ईयिवस्	ईयिवान्	ईयुष	ईयिवत्सु

IV The Present Passive Participles are formed by adding य (यक्) to the root and then appending the termination आन (शानच्) with the augment म् (मुक्) See note † Page 262

VI The Future Passive Participles are formed by adding स्य to the root and then appending the termination आन (शानच्) with the augment म् (मुक्) to it See note † Page 262

VII क्वसुश्च ॥ छन्दसि लिट् क्वसुर्वा स्यात् । The Participle of the Perfect Active of Par roots are formed by adding वस् (क्वसु) to that form of the root *which it assumes before the weak termination of the perfect such as that* of the 3rd pers Plural

1 to 6 वस्वेकाजाद्घसाम् ॥ कृतद्विर्वचनानामेकाचामादन्तानां घसेश्च वसोरिट् नान्येषाम् । The reduplicated weak base, consisting of one syllable, the roots ending in आ and the verb घस् admit the intermediate इ before the affix वस् Other roots do not admit it

* The 3 rd Pers. Plu form of the Perfect should be taken as the base of the Participle before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative *Plur l* and before the ई of the Feminine and of the dual Nom and Acc of the neuter

5, 6 उपेयिवाननाश्वाननूचानश्च ॥ एते निपात्यन्ते । उपपूर्वादिणो भाषायामपि सूत्रमिदं

Root.	Base	Nom S.	Acc P.	Loc. P.
6 इ	उपेयिवस्	उपेयिवान्	उपेयुषः	उपेयिवत्सु
7 श्रि	शिश्रिवस्	शिश्रिवान्	शिश्रियुषः	शिश्रिवत्सु
8 क्री	चिक्रीवस्	चिक्रीवान्	चिक्रियुषः	चिक्रीवत्सु
9 नी	निनीवस्	निनीवान्	निन्युषः	निनीवत्सु
10 श्रु	शुश्रुवस्	शुश्रुवान्	शुश्रुवुषः	शुश्रुवत्सु
11 सु	सुषुवस्	सुषुवान्	सुषुवुषः	सुषुवत्सु
12 स्तु	तुष्टुवस्	तुष्टुवान्	तुष्टुवुषः	तुष्टुवत्सु
13 भू	बभूवस्	बभूवान्	बभूवुषः	बभूवत्सु
14 ऋ	आरिवस्	आरिवान्	आरुषः	आरिवत्सु
15 कृ	चकृवस्	चकृवान्	चक्रुषः	चकृवत्सु
16 कृ with सम्	सञ्चस्कृवस्	सञ्चस्कृवान्	सञ्चस्क्रुषः	सञ्चस्कृवत्सु
17 जागृ	जजागृवस्	जजागृवान्	जजागृवुषः	जजागृवत्सु
	जजागर्वस्	जजागर्वान्	जजागरुषः	जजागर्वत्सु
18 स्मृ	सस्मृवस्	सस्मृवान्	सस्मुषः	सस्मृवत्सु
19 तॄ	तितीर्वस्	तितीर्वान्	तितिरुषः	तितीर्वत्सु

लिट्। तस्य नित्यं क्वसु। उपेयिवाननाश्वाननूचानश्च। उपेयिवान्। नञ्पूर्वादश्नातेः क्वसुरिडभावश्च। अनुपूर्वाद्वचेः कर्तरि कानच्। The perfect participle of इ (इण्) is formed by adding वस् (क्वसु) with the augment इ The termination वस् is added to the root अश् with अ (नञ्) without the augment इ आन (कानच्) is added to the root वच् with अनु in the active sense

10, 34, 47 भाषायां सदवसश्रुव ॥ सदादिभ्यो भूतसामान्ये भाषायां लिट् स्यात्। तस्य च नित्यं क्वसुः। The roots सद्, वस् and श्रु take the termination वस् to form the Perfect Participle

14–22 ऋतश्च संयोगादेर्गुण इति सूत्रेऽनैव सिद्धे गुणग्रहणं किल्लक्षणत्वेन क्ङिति चेति निषेधाय। क्वसुना कित्त्वसामर्थ्यात्प्रतिषेधविषयस्यापि तस्य गुणस्य निषेधाङ्गीकारात्। Before the termination वस् (क्वसु) roots ending ऋ or ॠ do not take गुण

14 23 24 27 28 29 34 see note 1 to 6 Page 265

17 जागर्तेरितिसूत्रे वृत्तौ केचिदिकारं सुधारणार्थं वर्णयन्ति। तेन क्वसावपि वकारादौ गुणो न भवति। जागृवान्सो अनु सन्। इत्युक्तम्॥ आत्रेयस्तु तथात्वे सति शसि जजागरुष इतिरूपादिति वृत्त्युक्तमिदं मतं दूषयन्ता "असंयोगाल्लिट्कित्" इति क्वसोः कित्त्वे सिद्धे पुनस्तत्करणात्प्रतिषेधविषयस्यापि गुणस्य निषेध इति जजागुष इति भवितव्यमित्याह। कैयटेऽपि यजमो भाषायामपसत्वरादिना कित्त्वसामर्थ्याद्गुणत्वमुक्तम्। अत एवोक्तान. "क्वसावगुणत्वमाह। जजागृवानिति" इत्याह।

माधवीयधातुवृत्ति

Root.	Base	Nom. S.	Acc P.	Loc P.
20 पॄ	पुपूर्वस्	पुपूर्वान्	पुपुरुष	पुपूर्वत्सु
21 वॄ	वुवूर्वस्	वुवूर्वान्	वुवुरुष	वुवूर्वत्सु
22 शॄ	शिशीर्वस्	शिशीर्वान्	शिशीरुषः	शिशीर्वत्सु
23 पच्	पेचिवस्	पेचिवान्	पेचुषः	पेचिवत्सु
24 वच्	ऊचिवस्	ऊचिवान्	ऊचुषः	ऊचिवत्सु
25 ऋच्छ्	आनृच्छ्वस्	आनृच्छ्वान्	आनृच्छुषः	आनृच्छ्वत्सु
26 प्रच्छ्	पपृच्छ्वस्	पपृच्छ्वान्	पपृच्छुषः	पपृच्छ्वत्सु
27 यज्	ईजिवस्	ईजिवान्	ईजुषः	ईजिवत्सु
28 राज्	रराजिवस्	रराजिवान्	रराजुषः	रराजिवत्सु
	रेजिवस्	रेजिवान्	रेजुषः	रेजिवत्सु
29 अञ्ज्	आजिवस्	आजिवान्	आजुषः	आजिवत्सु
30 भञ्ज्	बभञ्ज्वस्	बभञ्ज्वान्	बभञ्जुष	बभञ्ज्वत्सु
31 तुद्	तुतुद्वस्	तुतुद्वान्	तुतुदुष	तुतुद्वत्सु
32 भिद्	बिभिद्वस्	बिभिद्वान्	बिभिदुषः	बिभिद्वत्सु
33 विद् Cl. 6.	विविद्वस्	विविद्वान्	विविदुषः	विविद्वत्सु
	विविदिवस्	विविदिवान्	विविदुषः	विविदिवत्सु
34 सद्	सेदिवस्	सेदिवान्	सेदुष	सेदिवत्सु
35 रुध्	रुरुध्वस्	रुरुध्वान्	रुरुधुषः	रुरुध्वत्सु
36 बन्ध्	बबन्ध्वस्	बबन्ध्वान्	बबन्धुषः	बबन्ध्वत्सु
37 खन्	चखन्वस्	चखन्वान्	चख्नुषः	चखन्वत्सु
38 तन्	तेनिवस्	तेनिवान्	तेनुषः	तेनिवत्सु
39 हन्	जघन्वस्	जघन्वान्	जघ्नुषः	जघन्वत्सु
	जघ्निवस्	जघ्निवान्	जघ्नुषः	जघ्निवत्सु
40 क्रम्	चक्रण्वस्	चक्रण्वान्	चक्रमुषः	चक्रण्वत्सु
41 गम्	जग्मिवस्	जग्मिवान्	जग्मुषः	जग्मिवत्सु
	जगन्वस्	जगन्वान्	जग्मुषः	जगन्वत्सु

29, 30, 36 (ch IV 11. 51 Page 89)

33 39, 41 विभाषा गमहनविदविशाम् ॥ एभ्यो वसोरिड्वा । विदिना साहचर्यात् द्विन्दतेर्ग्रहणम् । The roots गम्, हन्, विद् cl. 6. and विश् admit इ *optionally before* the affix वस्.

38 see note 1 to 6, Page 265.

Root	Base	Nom S	Acc P	Loc. P
42 अश्	अनाश्वस्	अनाश्वान्	अनाशुष	अनाश्वत्सु
43 दश्	दद्दशिवस्	ददशिवान्	दद्दशुष	दद्दशिवत्सु
	दद्दश्वस्	दद्दश्वान्	दद्दशुष	दद्दश्वत्सु
44 विश्	विविशिवस्	विविशिवान्	विविशुष	विविशिवत्सु
	विविश्वस्	विविश्वान्	विविशुष	विविश्वत्सु
45 द्विष्	दिद्विष्वस्	दिद्विष्वान्	दिद्विषष	दिद्विष्वत्सु
46 घस्	जक्षिवस्	जक्षिवान्	जक्षुष	जक्षिवत्सु
47 वस् with अधि	अध्यूषिवस्	अध्यूषिवान्	अध्यूषुष	अध्यूषिवत्सु

VIII Participles of the Reduplicated Perfect Active Atmanepada

1 दा	ददान	13 तॄ	तितिराण तितिराण
2 धा	दधान	14 पॄ	पपुराण पुपुराण
3 श्री	चिश्रियाण	15 वॄ	ववुराण वुवुराण
4 नी	निन्यान	16 शॄ	शशिराण शिशिराण
5 श्रु with सम्	सशुश्रुवाण	17 पच्	पेचान
6 सु	सुषुवाण	18 वच्	ऊचान
7 स्तु	तुष्टुवान	19 वच् with अनु	अनूचान
8 भू	बभूवान	20 प्रच्छ् with आ	आपप्रच्छान
9 कृ	चक्राण	21 यज्	ईजान
10 कृ with अप	अपचस्किराण	22 राज्	रराजान रेजान
11 कृ with सम्	सञ्चस्कराण	23 तुद्	तुतुदान
12 कॄ	चाकिराण चिकिराण	24 भिद्	बिभिदान

42 see note 5, 6 page 260

43 दशेश्च ॥ दश क्वसौ रिड्वास्यात्। The root दश् admits इ optionally before the affix वस् (क्वसु).

44 see note 33 39 41 page 267

45, 47 see note 1 to 6 page 265

VIII लिट कानज्वा ॥ छन्दसि लिट कानच् वा स्यात्। The Participles of the Perfect Active of Atm roots are formed by adding आन (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Perfect such as that of the third person plural

19 see note 5, 6 page 265

25 विद्	विविदान	31 क्रम्	चक्रमाण
26 रुध्	रुरुधान	32 गम् with सम्	संजग्मान
27 खन्	चख्नान	33 दृश् with सम्	संददृशान
28 तन्	तेनान	34 विश्	विविशान
29 जन्	जज्ञान	35 द्विष्	दिद्विषाण
30 हन् with आ	आजघ्नान		

IX Participles of the Periphrastic Perfect Active.

1 दय्	दयाञ्चक्राण	5 उन्द्	उन्दाञ्चकृवस्
	दयाम्बभूवस्		उन्दाम्बभूवस्
	दयामासिवस्		उन्दामासिवस्
2 अय्	अयाञ्चक्राण	6 चर्	चोरयाञ्चकृवस्
	अयाम्बभूवस्		चोरयाञ्चक्राण
	अयामासिवस्		चोरयाम्बभूवस्
3 कास्	कासाञ्चक्राण		चोरयामासिवस्
	कासाम्बभूवस्	7 गण्	गणयाञ्चकृवस्
	कासामासिवस्		गणयाम्बभूवस्
4 आस्	आसाञ्चक्राण		गणयामासिवस्
	आसाम्बभूवस्		गणयाञ्चक्राण
	आसामासिवस्		

X The Perfect Participles Passive.

1 दा	ददान	5 दय्	दयाञ्चक्राण
2 नी	निन्यान		दयाम्बभूवान
3 स्तु	तुष्टुवान		दयामासान
4 उन्द्	उन्दाञ्चक्राण.	6 चुर्	चोरयाञ्चक्राण
	उन्दाम्बभूवान		चोरयाम्बभूवान
	उन्दामासान		चोरयामासान

X The Perfect Participle passive is formed by adding आन (कानच्) to that form of the root which it assumes before the weak terminations as that of the 3rd person plural

But in the case of roots which take the Periphrastic Perfect the Participle is formed by adding आम् to the root and then appending the Perfect Participles of कृ भू, or अस् that is by adding चक्राण, बभूवान, and आसान.

XI The Past passive and active Participles.

(a) त without intermediate इ

1	क्षि	क्षीण: Emaciated	10	स्त्यै	स्त्यान:	19	भृ	भूर्ण:
2	श्रि	श्रित:	11	ग्लै	ग्लान:	20	मृ	मूर्ण:
3	भू·	भूत:	12	लू	लून:	21	दृ	दीर्ण:
4	क्षु	क्षुत	13	स्तृ	स्तीर्ण:	22	जृ	जीर्ण:
5	नु	नुत:	14	कृ 9 P. Â·	कीर्ण:	23	नृ	नीर्ण:
6	ऊर्णु	ऊर्णुत:	15	वृ ,,	वूर्ग:	24	कृ 9. P	कीर्ण:
7	शृ	शीर्ण:	16	धू	धून:	25	ऋ	समीर्ग:
8	भिद्	भिन्न:	17	शृ	शीर्ण:	26	गृ	गीर्ण:
9	द्रा	द्राण:	18	वृ 9. P	वूर्ग:	27	ज्या	जीन:

XI क्तक्तवतू निष्ठा ॥ एतौ निष्ठासञ्ज्ञौ स्त ॥ निष्ठा ॥ भूतार्थवृत्तेर्धातो र्निष्ठा स्यात् । The past passive and the past active participles are formed by adding त (or न) and तवत् respectively to the root

1 निष्ठायामण्यदर्थे ॥ ण्यदर्थो भावकर्मणी । ततोऽन्यत्र निष्ठायां क्षियो दीर्घः स्यात् । क्षि lengthens its vowel before the affix त or तवत् if that affix does not convey the sense of the passive or impersonal form क्षि + त or तवत् - क्षी । क्षियो दीर्घात् ॥ दीर्घा त्क्षियो निष्ठातस्य न स्यात् । (b) क्षि takes the affix न instead of त when it is lengthened, as क्षीणो जाल्म , क्षीणवास्तपस्वी; but क्षित कामो मया.

2—5 श्र्युकः किति ॥ श्रिञ एकाच उगन्ताश्च परयोर्गित्कितोरिण् न स्यात् । श्रि and all monosyllabic roots ending in उ, ऋ and ऌ (short or long) do not take the intermediate इ before the weak terminations These four roots are set (ch III 1. ९). The affixes त, तवत् and त्वा are weak

6 उर्णोतिर्णुवद्भावो वाच्य ॥ उर्णु does not take इ like नु, the active past participles of these roots are श्रितवान्; भूतवान्; क्षुतवान्; नुतवान् &c.

7—8 रदाभ्या निष्ठातो न. पूर्वस्य च द. ॥ रेफदकाराभ्यां परस्य निष्ठातस्य न. स्यात् । निष्ठापेक्षया पूर्वस्य धातोर्दकारस्य च । The affix न takes the place of त after a final र् or द् this final द् is also changed to न् as स्तॄ + त (ch. iv. 4 28 Page 111) स्तीर् + त—स्तीर्ण स्तीर्णवान्.

9—11 संयोगादे रातो धातो र्यण्वतः ॥ संयोगादेर्यण्वत आदन्ताद्धातो निष्ठातस्य नः स्यात् । त is changed to न after roots which end in आ (or ए, ऐ, ओ changeable to आ) and begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as द्राण., द्राणवान्

12—31 and पृ (पूर्णः) ल्वादिभ्यः ॥ एकविंशतेर्लूञादिभ्यो निष्ठातस्य न स्यात् । त is changed to न after ल्वादि i e those following लू (ch. II. 4. 7—27) लूनवान्, स्तीर्णवान्, पूर्णवान् &c.

26 री	रीण·	39 प्याय् पीन. प्यानः	50 थै 1· P. थानः
29 ली	लीन.	40 भञ्ज् 7· P. भग्नः	51 व्रश्च् 6· P. वृक्णः
30 ब्ली	…ीन.	41 भुज् 6· P. भुग्न	52 मी 4· A. मीणः
31 प्री	प्रीन.	42 मज् 6. P. मग्न	53 श्वि 1· P· शून.
32 दु	दूनः	43 मी 4· A· मीन.	54 सू 4· Â· सूनः
33 गु	गून	44 रुज् 6 P· रुग्ण	
34 पू	पूनः	45 लज् 6· A· लग्न	55 स्फुर्ज 1· P· स्फूर्णः
35 मि	मिन	46 लाज् 6· Â. लग्न	56 हा 3· P· हीनः
36 डी	उड्डीन	47 ली 6· Â· लीन	57 हा 3. Â हान
37 दृ	दून	43 विज् 6· Â उद्विग्न.	58 दी 4 Â दीनः
38 धी	धानः	49 निज् 7· P· निग्न·	59 री 4 Â रीण.

---

32 – 33 दुग्वो दीर्घश्च । आभ्यामुत्तरस्य निष्ठातस्य न स्याद्धात्वोरचो दीर्घश्च । दु 1 P to go and गु lengthen their vowel and take the affix न instead of त
34 पूञो विनाशे ॥ पूञः परस्य निष्ठातस्य न स्याद्विनाशे । पू 9 P Â takes the affix न in the sense of 'to destroy' as पूना यवा विनष्टा इत्यर्थः । otherwise पूतम्
35 सिनोतेर्ग्रासकर्मकर्तृकस्य ॥ ग्रासरूपकर्म ग्रासकर्म । तत्कर्तृकस्य सिनोतेः परस्य निष्ठातस्य न स्यात् । The verb षि 5 P, Â takes the affix न if it refers to ग्रास and if it conveys the sense of a reciprocal passive, as सिनो ग्रास. otherwise सित. as सिता पाशेन सूकरी or सितो ग्रामो देवदत्तेन
36 –59 ओदितश्च (a) स्वादयश्च ओदित ॥ आकारेतो धातोरुत्तरस्य निष्ठातस्य न. स्यात् (b) These roots take न instead of त उड्डीनवान्, दूनवान्, धीनवान् &c.
39 प्यायः पी ॥ वास्यान्निष्ठायाम् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन स्वाङ्गे नित्यम् । पी is optionally substituted for प्याय before त and तवत्, पी is necessarily substituted when it is used with ones own limb as पीनं मुखम् but प्यान –पीन. स्वेदः; not when connected with a preposition प्रप्यान, but when it is used with अन्धु or ऊधस् with the preposition आ, पी is necessarily substituted, आपीनो ऽन्धु, आपीनमूधः
40 (ch IV 2 54 P 89)
42 and 46 (ch III 3 –5)
51 (ch III 2 5 † and ch. II. 4 29).
53 (ch II 1 16)
56 (ch IV 4 10 c Page 103).

60 श्यै 1. Â to go शीन —शीत श्यान *श्यै with प्रति प्रतिशीन. †श्यै ,, अभि or अव अभिश्यान —अभिशीन, अवश्यान अवशीन

61 अञ्च समक्न', उदक्तः

62 स्कन्द् with वि विस्कन्न

स्कन्द् with परि परिष्कण्ण परिस्कन्न

63 स्तम्भ् ,, प्रति or नि प्रतिस्तब्ध; निस्तब्ध.

64 दिव् द्यून; द्यूनम्

65 वा with निर् निर्वाण. निर्वा

66 शुष् शुष्कः

67 पच् पक्व.

---

60 द्रवमूर्तिस्पर्शयोः श्यः ॥ द्रवस्यमूर्तौ काठिन्ये स्पर्शेचार्थे श्यैङः सम्प्रसारण स्यान्निष्ठायाम्। (a) श्यै takes सम्प्रसारण when it means 'curdle' or 'to be col श्यै+त—शी+त (ch III 5 3 b. and ch II 4 28) श्योऽस्पर्शे ॥ श्यो निष्ठातस्य न स्यादस्पर्शऽर्थे। (b) श्यै substitutes न for त unless it signifi coldness as शीनं घृतम्, otherwise it forms शीतम्, as शीतमुदकम्, when it does not convey either of these senses it forms श्यान, as संश्यानो वृश्चिक शीतात्सङ्कुचितइत्यर्थः। A scorpion contracted from cold.

* प्रतेश्च ॥ प्रतिपूर्वस्य श्य सम्प्रसारण स्यान्निष्ठायाम्। श्यै takes सम्प्रसारण if join with प्रति.

† विभाषाऽभ्यवपूर्वस्य ॥ अभ्यवपूर्वस्य श्य सम्प्रसारण वा स्यान्निष्ठायाम्। Optiona if joined with अभि or अव, with any other preposition it forms regular समवश्यान

61 अञ्चोऽनपादाने ॥ अञ्चः निष्ठातस्य न स्यादनपादाने। (a) अञ्च् tak the affix न instead of त if it does not govern the ablative of t thing out of which something is to be taken यस्य विभाषा ॥ यस्यैकाच इटो विभाषयद्विहितस्ततो निष्ठाया इण्न स्यात्। (b) Any verb with which the use the intermediate इ is optional must not take the intermediate इ bef the affixes त and तवत्. अञ्च admits इ optionally before the affix त्वा (अञ्चित्वा) Ex समक्नौ शकुने पादौ, but उदक्तमुदकं कूपात् water is taken out c well

62 see ch XIV 1 14 15

63 प्रतिस्तब्धनिस्तब्धौ च ॥ अत्र स्तम्भेरिति षत्वं न स्यात्। ष् is not substituted स् in स्तम्भ् with प्रति or नि (except to ch XIV 1 3 c d)

64 दिवोऽविजिगीषायाम् ॥ दिवो निष्ठात'य न स्यादविजिगीषायाम्। दिव् ta न unless it means to gamble (ch IX 28 §)

65 निर्वाणोऽवाते ॥ निपूर्वा द्वाते निष्ठातस्य नत्वं स्याद्वातश्चेत्कर्ता न। वा with takes न as निर्वाणोऽग्निर्मुनिर्वा, if used with वात it forms निर्वात as निर्वातो व

66 शुषः कः ॥ शुषो निष्ठातस्य कः स्यात्। शुष् takes क instead of त

67 पचो वः ॥ पचो निष्ठातस्य वः स्यात्। पच् takes व instead of त

68 क्षै क्षाम	72 कृश् कृश emaciated	78 घ्रा 1 P. घ्राण घ्रातः
69 स्त्यै 1 P. प्रस्तीत	73 लाघ् with उत्	79 ह्री 3 P. ह्रीण ह्रीतः
प्रस्तीम॰	उल्लाघ convalescent.	80 ध्यै 1 P. ध्यात
70 फल् 1 P to divide	74 नुद् 6 P नुन्न नुत्त	81 ख्या 2. P. ख्यातः
फुल्ल opened (फुल्ल	75 विद् 6 Â to	82 पॄ 3 P. 1 P. पूर्तः
वान)	consider विन्न वित्त	83 मुर्छ् 1 P. मूर्त.
71 क्षीव् क्षीब intoxi	76 उन्द् 6 P उन्न उत्त	84 मद् 4 P. मत्त
cated.	77 त्रै 1. A. त्राण त्रात	85 खिद् 4 A खिन्न

68 क्षायो म ॥ क्षायो निष्ठातस्य म स्यात् । क्षै takes म instead of त

69 स्त्यः प्रपूर्वस्य ॥ प्रात् स्त्य सम्प्रसारण स्यान्निष्ठायाम् । (a) स्त्यै or ष्ट्यै with प्र takes सम्प्रसारण before the affix त or तवत् (ch III 6 33 b and ch II 4 28) प्रस्त्योऽन्यतरस्याम् ॥ प्रपूर्वा त्स्त्यो निष्ठानस्य मो वा स्यात् । (b) स्त्यै or ष्ट्यै with प्र takes the affix म or त With any other preposition it forms स्त्यान

70 आदितश्च ॥ आकारेतो निष्ठाया इण न स्यात् । Roots which are marked with आ do not take the intermediate इ before the affixes त and तवत्

70—73 अनुपसर्गात्फुल्लक्षीबकृशोल्लाघाः । फुल्ल क्षीब कृश उल्लाघ इत्येते निपात्यन्ते न चेदुपसर्गादुत्तरा भवन्ति । When connected with a preposition they form प्रफुल्त, प्रक्षीवित, प्रकृशित, प्रोल्लाघित, the past active participles of क्षीव्, कृश and उल्लाघ are not used

70 तिच ॥ चरफलो रत उत्त्यातादौ किति । The roots चर् and फल् change their penultimate vowel अ to उ when followed by any weak termination begi nning with त्

74—79 नुदविदोन्दत्राघ्राह्रीभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ एभ्यो निष्ठातस्य नो वा स्यात् । These roots take न optionally

76 श्वीदितो निष्ठायाम् ॥ श्वयतेरीदित श्च निष्ठाया इण् न स्यात् । The roots श्वि and such roots as are marked with an indicatory letter ई do not take the intermediate ई before the affixes त and तवत्

80—81 न ध्याख्यापॄमूर्छिमदाम् ॥ एभ्यो निष्ठातस्य नत्व न स्यात् । These roots do not take न

82 (2—5)

83 (70 आदितश्च)

84 (76 श्वीदितो॰)

83 मुर्छ् + त (ch II 1—16) मूर्छ् + त । राल्लोपः ॥ रेफात्परयो श्छ्वोर्लोपः स्यात् क्वौ झलादावनुनासिकादौ च प्रत्यये । च्छ् or व, preceded by र् and followed by क्विप् or an affix beginning with a nasal or a termination beginning with a झल् consonant is dropped मत मुर्छ forms also मूर्छित See further optional insertion of ई (18—20)

112 मव् मूत
113 क्षुभ् क्षुब्ध a churning stick, a mixed beverage (usually सक्तु saktava)
114 स्वन् स्वान्तम् the mind
115 ध्वन् ध्वान्तम् darkness
116 लग् 1. P. लग्नम् attached

117 म्लेच्छ् म्लिष्टम् indistinct
118 रेभ् विरिब्ध a tone
119 फण् फाण्टम् decoction easily prepared
120 वाह् वाढम् much
121 धृष् 5.P. धृष्ट.
122 शस् 1.P. to kill विशस्त.

123 दृह् } 1. P. to grow दृढः
124 दृंह् }
125 वृह् } 1 P to grow पारवृढ
126 वृंह् }
127 कष् P to grow कष्टम्
128 घुष् 1. P. घुष्ट (10 P A I. P घुषित
129 अर्द with सम्, नि or वि समर्ण, न्यर्ण ; व्यर्णः

क for व and the roots श्रिव 4 P अव I P and मव् I P substitute ऊ for व् and the penultimate vowel before a झल् consonant, a nasal or the affix क्वि

113—120 क्षुब्धस्वान्तध्वान्तलग्नम्लिष्टविरिब्धफाण्टवाढानि मन्थमनस्तमःसक्ताविस्पष्टस्वरानायासभृशेषु ॥ क्षुब्धादी यथावनिपातनानि निपात्यन्ते समुदायेन मन्थादिषु वाच्येषु । The roots following क्षुभ् form these past participles in the limited senses stated above In their usual senses they form क्षुभितम्, स्वनितम्; ध्वनितम्, लगितम्, म्लेच्छितम् विरेभितम् फणितम् and वाहितम्

121 1-2 धृषिशसी वैयात्ये ॥ एनौ निष्ठायामविनय एवानिटौ स्त । The roots धृष् and शस् do not admit इ before the affixes त and तवत् if they signify immodesty otherwise धर्षित विशसित

123—124 दृढ स्थूलबलयो ॥ स्थूले बलवतिच इति निपात्यते । The past passive participle of these roots is दृढ if it means to be bulky or to be strong, but दृंहित , दर्हित grown

125—126 प्रभौ परिवृढ ॥ प्रभौ परिवृढ इति निपात्यते । पारवृढ is the past participle of वृह् or वृंह् if it means a master, but परिवृंहित , परिवर्हित grown.

127 कृच्छ्रगहनयो कष ॥ कषो निष्ठाया इण् न स्यादनयोरर्थयो । कष् does not take इ before त or तवत् if it means 'to be painful or impenetrable ' as कष्ट व्याकरणम् , कष्टानि वनानि कष्ट शास्त्रम् but कषित सुवर्णम्.

128 घुषिरविशब्दने ॥ घुषेर्निष्ठायामनिट्स्यादविशब्दने । घुष् does not take इ when it means to do any thing without manifest sentiments by sound as घुष्टा रज्जु , but घुषित वाक्यम् शब्देन प्रकटीकृताभिप्रायमित्यर्थ ॥ घुष् 1 1 घुष (ch IV, sect II No 2 35) and घुष् 10 P Â I P to aver घुष्ट (ch VII 56—104)

129 अर्दे संनिविभ्य ॥ एतत्पूर्वा दर्दार्निष्ठाया इण् न स्यात् । अर्द् if joined with सम् नि or वि does not take इ, if not, it forms अर्दित.

* अर्द् with अभि अभ्यर्ण	134 सो अवसित.	† दा with प्र प्रत्तः
130 वृत् वृत्तम्	135 मा 2 P. 3 4 Â. मे 1 Â. मित	‡ दा with नि नीत्तम्
131 श्रा and श्रप् (the causal of श्रा) शृतम्	136 स्था स्थित.	141 धे धीतम्
132 ह्लाद् 1. Â प्रह्लन्न.	137 धा निहितम्	142 गै गीतम्
133 दो निर्दित	138 दा 3 P. Â.	143 पा पीतम्
	139 दा 1. P. } 140 दे 1. A. } दत्तः	144 अद् जग्धः

* अभेश्चाविदूर्ये ॥ अभिपूर्वादर्देराविदूर्येऽर्थे निष्ठायामिण् न स्यात् । अर्द् with अभि in the sense of 'to be near' does not take इ, but अभ्यर्दितो वृषलः शीतेन परिपीडित इत्यर्थ

130 णेरध्ययने वृत्तम् । ण्यन्ताद्वृत्तेः क्तस्येडभावो णिलुक् चाधीयमानेऽर्थे । वृत्तम् is the past passive participle of (वर्तय the causal of वृत्) if it means 'read' as वृत्तं व्याकरणम् but वर्तिता रज्जु

131 शृतं पाके ॥ श्रातिश्रपयत्योः क्ते शृभावो निपात्यते क्षीरहविषोः पाके । शृतम् 'boiled' is the past participle of श्रा or श्रप if it is used with क्षीरम् or हवि

132 ह्लादो निष्ठायाम् ॥ ह्लादो ह्रस्वः स्यान्निष्ठायाम् । ह्लाद् shortens its penultimate vowel before त or तवत्

133—136 द्यतिस्यतिमास्थामित्तिकिति ॥ एषामिकारोऽन्तादेशः स्यात् तादौ किति । These roots substitute इ for their final vowel before a weak termination beginning with त

137 दधातेर्हिः ॥ दधातेर्हिः स्यात्तादौ किति । हि is substituted for धा before a weak termination beginning with त्

138 दो दद्घोः ॥ घुसञ्ज्ञकस्य दा इत्यस्य दथ् स्यात्तादौ किति । चर्त्वम् । दथ् is substituted for दा 3 P Â (also दा 1. P and दे 1 Â.), ex दत्त दत्तवान्, दत्त्वा

† अच उपसर्गात्तः ॥ अजन्तादुपसर्गात्परस्य दा इत्यस्य घोरचस्तः स्यात्तादौ किति । After a preposition ending in a vowel दा substitutes त् for its vowel, as प्रत्त or प्रत्त (note § page 29)

‡ दस्ति ॥ इगन्तोपसर्गस्य दीर्घः स्याद्दादेशो यस्तकारस्तदादावुत्तरपदे । The final इ or उ of a preposition is lengthened before द, as नीत्तम्. After prepositions with a final vowel दा forms also दत्त. as अवदत्तं विदत्तं च प्रदत्तं चादिकर्मणि । सुदत्तमनुदत्तं च निदत्तमिति चेष्यते ॥

141—143 (ch IV 4 10 c. Page 108)

144 अदो जग्धिर्ल्यप्ति किति ॥ अदो जग्धः स्याल्ल्यपि तादौ किति च । जग्ध् is substituted for अद् before the gerund in य and before a weak termination beginning with त्, जग्ध् + त जग्ध + य जग्ध. (note § page 29).

145 क्षि	क्षित क्षीण	159 ग्रह्	गृहीत	174 नह	नद्ध
146 स्ना with नि	निष्णात	160 ज्या	जीन	175 सह्	साढ
147 स्ना with नदी	नदीष्ण	161 व्यध्	विद्ध	176 मुच्	मुक्त
		162 वश्	उष्ट	177 सिच्	सिक्त
148 वच्	उक्त	163 व्यच्	विक्त	178 त्यज्	त्यक्त
149 स्वप्	सुप्त	164 व्रश्च्	वृक्ण	179 युज्	युक्त
150 यज्	इष्ट	165 प्रच्छ्	पृष्ट	180 सृज्	सृष्ट
151 वप्	उप्त	166 भ्रस्ज्	भृष्ट	181 वृध्	वृद्ध
152 वह्	ऊढ	167 शास्	शिष्ट	182 इन्ध्	इद्ध
153 वस्	उषित	168 स्रस्	स्रस्त	183 जुष्	जुष्ट
154 वे	उत	169 ध्वस्	ध्वस्त	184 त्रस्	त्रस्त
155 व्ये	वीत	170 गाह्	गाढ	185 दीप्	दीप्त
156 ह्वे	हूत	171 गुह्	गूढ	186 यत्	यत्त
157 वद्	उदित	172 लिह्	लीढ	187 ऋष्	ऋष्ट
158 श्वि	शून	173 मुह्	मुग्ध मूढ	188 गुर्	गूर्ण

---

145 वा क्रोशदैन्ययो ॥ क्षियो निष्ठाया दीर्घो वास्यादाक्रोशे दैन्ये च । क्षि in the sense of to abuse or to be wretched lengthens its vowel optionally before त or तवत् if त or तवत् does not convey the sense of the passive or impersonal form as क्षितायु or क्षीणायुर्जाल्म क्षित or क्षीणोऽयतपस्वी

146 147 निनदीभ्यां स्नाते कौशले॥ आभ्यां स्नाते सस्य षः स्यात्कौशल्ये गम्ये। स् of स्ना joined with नि or नदी is changed to ष् if the meaning is to be skilful, as निष्णात शास्त्रेषु well versed in the shastras नदीष्ण (नद्यां स्नातीति नदीष्ण) otherwise निस्नात , नदीस्नात

148 to 166 (ch III 2 5 † a b)

167 (ch IV 2 86 page 91)

168—169 (ch IV 2 54).

170 गाह् does not admit इ as it is optionally set.

171 गुह् + त-गुढ + ध-गुढ + ढ-गुढ + गूढ

170 to 174 These roots are wet, therefore they do not admit इ before त and तवत्

182 to 189 These roots are marked with an indicatory letter ई. Therefore they do not admit of इ (see note 76)

189 चित्	चित्त	193 बन्ध्	बद्धः	197 मह्	सोढः
190 क्रम्	क्रान्त	194 दश्	दष्ट	198 लुभ्	लुब्धः
191 सिव्	स्यूत	195 तर्व्	तूर्ण.	199 रिष्	रिष्टः
192 उष्	ऊत	196 इष्	इष्टः		

(b) त with intermediate इ.

1 वस्	उषित	6 शी	शयित.	12 भू	भावितः
2 क्षुध्	क्षुधित	7 स्विद्	प्रस्वेदित.	(The causal of भू)	
3 अञ्च्	अञ्चित	8 मिद्	प्रमेदित	13 पत्	पतित.
4 लुभ् 5. P. लुभित confused		9 क्ष्विद्	प्रक्ष्वेदित	14 दरिद्रा	दरिद्रितः
		10 धृष्	प्रधर्षितः		
5 कुष् with निर् निष्कुषितः		11 मृष्	मर्षितः	15 जागृ	जागरितः

192 ऊत स्यूत मुतचति तृतय तन्तुमन्तती । अमरकोश. ॥

196 to 199 These roots take इ optionally in the first Future, therefore they do not admit of इ [see note 61 (b) page 272]

1—2 वसतिक्षुधोरिट् ॥ आभ्यां क्त्वानिष्ठयोर्नित्यमिट् स्यात् । वस् and क्षुध् take इ before त्वा त and तवत्

3 अञ्चः पूजायाम् ॥ पूजार्थादञ्चते क्त्वानिष्ठयोरिट् स्यात् । अञ्च् in the sense of 'to worship' takes इ before त्वा त and तवत्, अञ्च् 'to go' forms अक्त

4 लुभोविमोहने ॥ लुभ क्त्वानिष्ठयोर्नित्यमिट् स्या मतुगार्ध्ये । लुभ् takes इ before त्वा, त and तवत् unless it means 'to covet', as विलुभिता केशाः but लुभ् 4 P to covet forms लुब्ध , लुब्धवान् , लुब्ध्वा

5 इण्निष्ठायाम् ॥ निरः कुषो निष्ठाया इट् स्यात् । कुष् with निर् takes इ before त or तवत्.

6—10 निष्ठाशीङ्स्विदिमिदिक्ष्विदिधृषः ॥ एभ्य सेण्निष्ठा किन्न स्यात् । The affix त or तवत् when it takes इ is not weak in the case of these roots

11 मृषस्तितिक्षायाम् ॥ मृष सेण निष्ठा किन्न स्या त्तितिक्षायाम् । मृष् 'to endure' takes guna before त or तवत् with intermediate इ

12 निष्ठायां सेटि ॥ निष्ठायां सेटि णर्लोप स्यात् । अय् is dropped before त or तवत् when त or तवत् takes इ

13—14 द्वितीयाश्रितातीतपतितगतात्यस्तप्राप्तापन्नैः ... निपातनात्पतेरिट् ॥ यस्यविभाषेत्यनेकाच इत्येव । तेनदरिद्रातेरनेकाच्त्वादिट् । These roots take इ notwithstanding they optionally insert इ in the Desiderative the former on account of its being used so by Panini himself in one of his sutras and the latter, on account of its having more than one syllable. आ in दरिद्रा is dropped before an Ârdhadhatuka affix.

16 मुद्	प्रमुदित प्रमोदित	19 अव्	अवित	23 कृ	चिकीर्षित (desid. of कृ)
17 शङ्क्	शङ्कित	20 ज्वर्	ज्वरित	24 बुध् Fre.	बोबुधित
18 निन्द्	निन्दित	21 ग्रन्थ	ग्रन्थित	25 भू	बोभूयित
		22 चुर्	चोरित		

(c) Optional insertion of इ

1 दम् cau दान्त दमित	9 अम cau. आन्त अमित
2 शम् ,, शान्त शमित	10 त्वर् ,, तूर्ण त्वरित
3 पुर् ,, पूर्ण पूरित	11 घुष् 10 P Â 1 P with सम् सङ्घुष्ट सङ्घुषित
4 दस ,, दस्त दासित	12 स्वन् with आ आस्वान्त आस्वनित
5 स्पश् ,, स्पष्ट स्पाशित	13 हृष् 4 P 1 P हृष्ट हृषित
6 छद् ,, छन्न छादित	
7 ज्ञप् ,, ज्ञप्त ज्ञपित	
8 रुष् ,, रुष्ट रुषित	

---

16 उदुपधाद्भावादिकर्मणोरन्यतरस्याम् ॥ उदुपधात्परा भावादिकर्मणो सेण्निष्ठा वा किन्नस्यात् । The affix त or तवत् when added with intermediate इ is optionally weak after such verbs of the 1st class as have उ for their penultimate if the affix is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the act or to undergo the state expressed by the verb as प्रमुदित प्रमोदित साधुना, प्रमुदित -प्रमोदित साधु

17 चार + इत by 12 णिचः (?) इ or अय is dropped hence चरित

19 ऊत अवरक्षितमवित गोपायितं च गुप्तच । अमरकोश ॥

1 –7 वा दान्तशान्तपूर्णदस्तस्पष्टच्छन्नज्ञप्ताः ॥ एषु णिचि निष्ठा वा निपात्यन्ते । पक्षे दमित इत्यादि । These are the optional past passive participles of दम्, शम् पुर, दस, स्पश छद and ज्ञप्

8 –1. रुष्यमत्वरसङ्घुषास्वनाम् ॥ एभ्यो निष्ठाया इड्वा स्यात् । These roots take इ optionally before त or तवत्

1 हृषेर्लोमसु ॥ हृषेर्निष्ठाया इड्वा स्याल्लोमसु विषये विस्मित प्रतिघातयोश्च ॥ हृषेर्निष्ठाया इड्वा स्याद्विस्मितप्रतिघातयोरर्थयो । हृष् takes इ optionally when it is used with लोम, as हृष्ट हृषितं लोम I am erect with pleasure also when it means to surprise or to disappoint as हृष्ट हृषितो मत्र, विस्मित प्रतिहत वचन

14 चि with अप	अपचितः· अपचायितः	18 स्विद् cl. 1.	प्रस्वेदित-प्रस्विन्नः
15 शो	शितःशातः	19 मिद् cl. 1. 4	प्रमेदितः-प्रमिन्नः
16 छो	छित छातः	20 क्ष्विद्	प्रक्ष्वेदित·-प्रक्ष्विन्नः
17 धाव्	धौतः-धावित.	21 क्लिश् 6. P.4. Â	क्लिशित.-क्लिष्टः
		22 पू 1. Â.	पवित -पूतः

(d) The different uses of the past participles.

1 कृ with प्र प्रकृत.
2 क्षि ,, प्र प्रक्षीणः

---

14 अपचितश्च । अवपूर्वस्य चायते र्निष्ठायामनिट्त्वे चिभावश्च वा निपात्यते । It is the optional past participle of the causative of चि with अप

15 शाच्छोरन्यतरस्याम् ॥ एतयोरिकारादेशो वा स्यात्तादौ किति प्रत्यये । व्यवस्थित विभाषात्वाद्व्रतविषये श्यत नित्यम् । इ is optionally substituted for the ending vowel of शो and छो before a weak termination beginning with त्.

18—20 विभाषा भावादिकर्मणोः ॥ भावे आदिकर्मणि चादितो निष्ठाया इड् वा स्यात् । The roots which are marked with an indicatory letter आ, take इ optionally before the affix त or तवत् if it is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root

21 क्लिशः क्त्वानिष्ठयोः ॥ क्लिश इड् वा स्यात्क्त्वानिष्ठयोः । (22) पूङश्च ॥ पूङः क्त्वा निष्ठयो रिट् वा स्यात् ॥ These roots take इ optionally before त, तवत् and त्वा,

22 पूङः क्त्वा च ॥ पूङः क्त्वानिष्ठा च सेट् किन्न स्यात् । The affixes त, तवत् and त्वा when added with इ are not weak in the case of the root पू 1. Â.

Other set or Anit roots are regular in admitting or rejecting इ before the affix त or तवत्

1—2 आदिकर्मणि क्तः कर्तरि च ॥ आदिकर्मणि क्तः कर्तरि च ॥ आदिकर्मणि यः क्तः स कर्तरि स्याच्चाद्भावकर्मणोः ।

The terminations त and तवत् convey the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root, and then the त has an active sense also. They are also used in the Passive and Impersonal sense.

प्रकृत. कटं स ; प्रकृतः कटस्तेन. प्रक्षीण. स..

3 गम् गत (गङ्गाम्)	10 वस् with उप. उपोषित (हरिदिनम्)
4 आप् with प्र प्राप्त (गङ्गाम्)	11 जन-जात (सुत)
5 ग्लै ग्लान (स)	12 रुह् with आ आरूढ (वृक्षम्)
6 श्लिष् with आ आश्लिष्ट (लक्ष्मीम्)	13 जॄ ,, अनु अनुजीर्ण (शिष्य म्)
7 शी ,, अधि अधिशयित (शयम्)	14 रम् ,, उप उपरत (नर)
8 स्था ,, अधि अधिष्ठित (वैकुण्ठम्)	15 मन् मत (राज्ञाम्) राजभिरिष्य-माण इत्यर्थ
9 आस् ,, उप उपासित (शिवम्)	16 बुध् बुद्ध
	17 पूज् पूजित
	18 * शाल् शालित

3 14 **गत्यर्थाकर्मकश्लिषशीङ्स्थासवसजनरुहजीर्यतिभ्यश्च॥** एभ्य कर्तरि क्त स्याद्वात्कर्मणोश्च । The past passive participles of roots implying motion of intransitive roots and of the roots श्लिष्, शी, स्था आस् वस, 1st Conj जन्, रुह्, and जॄ 4th Conj have an active sense They have also the Passive and Impersonal sense

17 **मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यश्च॥** मतिरिच्छा। बुद्धिर्ज्ञानम्। पूजा सत्कार । एतदर्थेभ्यश्च धातुभ्या वर्तमाने क्त स्यात्। The past passive participles of the roots मन्, to think to wish बुध् to know and पूज्, to adore and their synonyms are used in the sense of the present tense

18 * There are other words which are similarly used They are as follows —

शालितो रक्षित क्षान्त आक्रुष्टो जुष्ट इत्यपि ॥
रुष्टश्च रुषितश्चोभावभिव्याहृत इत्यपि ॥ १ ॥
हृष्टतुष्टौ तथा कान्तस्तथोभौ संयतोद्यतौ ॥
कष्ट भविष्यतीत्याहुरमृता पूर्ववत्स्मृता ॥ २ ॥
कष्ट ज्ञात भविष्यति कार्य। अमृत ज्ञात पूर्ववत्। वर्तमानेऽर्थे ।
तथा सुप्त । शयित । आश्वस्त । लिप्त । तृप्त ।
र्दृष्वगाद्यो वर्तमाने क्त या ॥ ३ ॥

19 श्विद श्विण्णः	21 आस्-आसितम्	23 भुज् भुक्तम्
20 इन्ध्-इद्धः	22 या-यातम्	

GERUNDS.

SECTION II.

(a) Gerund in त्वा.

1 ज्ञा	ज्ञात्वा	10 पू	पवित्वा पूत्वा
2 दा	दत्त्वा	11 भू	भूत्वा
3 पा	पीत्वा	12 सृ	सृत्वा
4 जि	जित्वा	13 कृ	कृत्वा
5 नी	नीत्वा	14 स्मृ	स्मृत्वा
6 शी	शयित्वा	15 जॄ	जरित्वा-जरीत्वा
7 श्रु	श्रुत्वा	16 तॄ	तीर्त्वा
8 स्तु	स्तुत्वा	17 पॄ	पूर्त्वा
9 धू	धूत्वा	18 त्रै	त्रात्वा

19-20 ञीतः क्तः ॥ ञीतो धातो र्वर्तमाने क्तः स्यात् । The past passive participles of the roots having ञि for their indicatory letter are used in the sense of the present tense.

21-23. क्तोऽधिकरणे च ध्रौव्यगतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः ॥ एभ्योऽधिकरणे क्तः स्याद्यथाप्राप्तम् । The past participles of roots expressing steadiness (ध्रौव्यम्), motion and eating, indicate the place, in or on which an action is represented as taking place. They have also the Passive and Impersonal sense.

2 (ch xv sec I. xi a 138)

6 न क्त्वा सेट् ॥ सेट् क्त्वा किन्न स्यात् । The affix त्वा with intermediate इ is not weak

7, 9, 11, 12, 14 (ch xv. sec. I xi a 2-5)

10 (ch XV. Sec. I. XI c 22) and see note on 6

15 जॄव्रश्च्योः क्त्वि ॥ आभ्यां परस्य क्त्व इट् स्यात् । त्वा takes इ in these verbs जरीत्वा (ch IV. sec V. 27—216)

16 (ch IV 4 28 page 111)

17 (ch IV. 4, 27 page 111)

18 (ch III. a 35)

19 मुच्	मुक्त्वा	37 वच्	उक्त्वा
20 छिद्	छित्त्वा	38 स्वप्	सुप्त्वा
21 बन्ध्	बद्ध्वा	39 यज्	इष्ट्वा
22 स्कन्द्	स्कन्त्वा	40 वप्	उप्त्वा
23 स्यन्द्	स्यन्दित्वा स्यन्त्वा	41 वह्	ऊढ्वा
24 नम्	नत्वा	42 वस्	उषित्वा
25 कम्	कामयित्वा कमित्वा-कान्त्वा	43 वे	उत्वा
26 क्रम्	क्रमित्वा क्रत्वा क्रान्त्वा	44 व्ये	वीत्वा
27 गम्	गत्वा	45 ह्वे	हूत्वा
28 क्षम्	क्षमित्वा क्षान्त्वा	46 वद्	उदित्वा
29 चम्	चमित्वा चान्त्वा	47 श्वि	श्वयित्वा
30 तम्	तमित्वा-तान्त्वा	48 ग्रह्	गृहीत्वा
31 दम्	दमित्वा-दान्त्वा	49 ज्या	जीत्वा
32 भ्रम्	भ्रमित्वा भ्रान्त्वा	50 व्यध्	विद्ध्वा
33 रम्	रमित्वा रन्त्वा	51 वश्	उष्ट्वा
34 शम्	शमित्वा शान्त्वा	52 व्यच्	विचित्वा
35 श्रम्	श्रमित्वा श्रान्त्वा	53 व्रश्च्	व्राश्चत्वा
36 स्यम्	स्यमित्वा स्यान्त्वा	54 प्रच्छ्	पृष्ट्वा

21 (ch IV 2 54)

22 23 क्त्वि स्कन्दिस्यन्दो ॥ एतया नेर्लोपो न स्यात् क्त्वि परे । These roots do not drop their nasal before the affix त्वा स्यन्द् is optionally set The forms स्कन्त्वा स्यन्त्वा are also correct.

24 (chXV sec I XI a 91 105)

25 26 उदितावा ॥ उदित परस्य क्त्व इड्वा स्यात् । All verbs which are marked with उ take इ opt onally before the affix त्वा

26 क्रमश्च क्त्वि ॥ क्रम उपधाया वा दीर्घ स्या ज्झलादौ क्त्वि परे । क्रम् lengthens its penultimate vowel optionally before त्वा without intermediate इ.

31 34 (ch XV sec. I XI a 90)

37 55 (ch III 2 5 † page 50 51)

38 (ch IX. 3 8)

42 (XV sec. 1 XI b 1 2)

42 वस्
46 वद् } see note 59 to 63

48 (ch IX 3 8)

53 see note 15

54 (ch IX 5-8)

55 भ्रस्ज भृष्ट्वा
56 शास् शिष्ट्वा
57 दिव् द्यूत्वा देवित्वा
58 व्रत् वर्तित्वा वृत्वा
59 मृड् मृडित्वा
60 मृद् मृदित्वा
61 गुध् गुधित्वा
62 कुष् कुषित्वा
63 क्लिश् क्लिशित्वा क्लिष्ट्वा
64 रुद रुदित्वा
65 विद् 2. P. विदित्वा
66 मुष् मुषित्वा
67 ग्रन्थ् ग्रथित्वा-ग्रन्थित्वा
68 गुम्फ् गुफित्वा गुम्फित्वा
69 श्रन्थ् श्रथित्वा श्रन्थित्वा
70 वञ्च् I. P. to go, and 1 A. वचित्वा वञ्चित्वा वक्त्वा
71 लुञ्च् लुचित्वा लुञ्चित्वा
72 ऋत् ऋतित्वा अर्तित्वा
73 तृष् तृषित्वा-तर्षित्वा
74 मृष् मृषित्वा-मर्षित्वा
75 कृश् कृशित्वा कर्शित्वा
76 द्युत् द्युतित्वा द्योतित्वा
77 लिख् लिखित्वा-लेखित्वा
78 क्षुध् क्षुधित्वा क्षोधित्वा
79 अञ्च् अचित्वा
80 क्लिद् क्लिदित्वा क्लेदित्वा-क्लित्त्वा
81 इष् 6. P. एषित्वा इष्ट्वा
82 सह् सहित्वा सोढ्वा
83 लुभ् 4. 6. P लुभित्वा-लोभित्वा-लुब्ध्वा
84 रुष् 1. 4. P. रुषित्वा-रोषित्वा-रुष्ट्वा
85 रिष् 1. 4. P. रेषित्वा रिषित्वा रिष्ट्वा

---

59 to 63 मृड मृद गुध कुष क्लिश वद वस क्त्वा ॥ एभ्य सेट् क्त्वा कित् । त्वा with intermediate इ is weak in the case of these roots.

63 (ch XV sec 1 XI c 21)

64 66 (ch IX 3 8)

67 –69 नोपधात्थफान्ताद्वा ॥ सेट् क्त्वा कित्स्याद्वा ॥ The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of such roots as end in थ् or फ् and have न् for their penultimate See ch IV 2 No I 54

70 –72 वञ्चिलुञ्च्यृतश्च ॥ एभ्य सेट् क्त्वा किद्वास्यात् ॥ The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of these roots.

73 to 75 तृषिमृषिकृशेः काश्यपस्य ॥ न क्त्वा सेडिति प्रतिषेधे प्राप्ते कित्त्वं विकल्प्यते । तृषिमृष कृशि इत्येतेभ्य पर क्त्वाप्रत्यय सेट् काश्यपस्याचार्यस्य मते वा न किद्भवति । The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of these roots

76 77 (IX 25 26)

78 (ch XV sec 1 XI b I 2)

79 (ch XV sec 1 XI b 3) अञ्च् 'to go' forms अक्त्वा

81 85 (ch V sec. I 86 to 90)

83 (ch XV sec 1 XI b 4) and ch IX 25 26) लुभ् 4 P forms लुब्ध्वा

86 भञ्ज्	भक्त्वा भङ्क्त्वा	100 स्था	स्थित्वा
87 रञ्ज्	रक्त्वा रङ्क्त्वा	101 धा	हित्वा
89 अञ्ज्	अञ्जित्वा अङ्क्त्वा अक्त्वा	102 हा 3 P.	हित्वा
		103 हा to go	हात्वा
90 मस्ज्	मक्त्वा मङ्क्त्वा	104 अद्	जग्ध्वा
91 नश	नशित्वा नष्ट्वा नंष्ट्वा	105 गुह्	गुहित्वा गूहित्वा गूढ्वा
92 जन्	जनित्वा	106 मृज	मार्जित्वा मृष्ट्वा
93 सन्	सनित्वा सात्वा	107 स्रस्	स्रंसित्वा स्रस्त्वा
94 खन्	खनित्वा खात्वा	108 स्तम्भ्	स्तम्भित्वा-स्तब्ध्वा
95 तन	तनित्वा तत्वा	109 जीव्	जीवित्वा
96 मन्	मनित्वा मत्वा	110 चुर्	चोरयित्वा
97 दो	दित्वा	111 बुध् (Caus.)	बोधयित्वा
98 सो	सित्वा	112 बुध् (Desid.)	बुबोधिषित्वा
99 मा	मित्वा	113 बुध् (Freq.)	बोबुधित्वा

(b) Gerund in य °

1 ज्या	प्रज्याय	4 मा	प्रमाय
2 दा	आदाय	5 स्था	प्रस्थाय
3 धा	विधाय	6 गै	प्रगाय

86—91 जान्तनशां विभाषा ॥ जान्तानां नशेश्च न लोपो वा स्यात् क्त्वि परे । All roots ending in ज् and the root नश् drop their nasal optionally before त्वा when it does not take इ

93 94 (ch IV sec V 49)

97 100 (ch XV sec 1 XI a 133 136)

101 (ch XV sec I xi a 138)

102 जहातेश्च क्त्वि ॥ जहातेः हिः स्यादादेशः स्यात् क्त्वि परे । हि is substituted for हा ' to abandon before the affix त्वा

104 (ch xv sec I xi a 141)

105 see ch ix 25 26 Besides this is wet

106 This root is wet and (ch III 2 8 ‡)

107 108 see note 26 and (ch IV 2 54)

° समासेऽनञ्पूर्वे क्त्वो ल्यप् ॥ अव्ययपूर्वपदे अनञ् समासे क्त्वो ल्यबादेशः स्यात् । All verbs connected with prepositions or adverbs (except such as are preceded by the negative particle) take the affix य (ल्यप्) instead of त्वा

2—9 न ल्यपि ॥ ल्यपि परे घुमास्थादेरीत्वं न स्यात् । ई is not substituted for the final vowel of the roots mentioned in (ch IV 4 10 c.) before the affix य

7 पा to drink	प्रपाय	24 जागृ	प्रजागर्य
8 हा to abandon	प्रहाय	25 हृ	प्रहृत्य
9 सो	प्रसाय	26 कॄ	प्रकीर्य
10 इ with प्र	प्रेत्य	27 तॄ	उत्तीर्य
11 इ with अधि	अधीत्य	28 पॄ	प्रपूर्य
12 क्षि	प्रक्षीय	29 मे	अपमित्य-अपमाय
13 जि	विजित्य	30 त्रै	परित्राय
14 मि	निमाय	31 अद्	प्रजग्ध्य
15 दी	उपदाय	32 छिद्	प्रच्छिद्य
16 नी	विनीय	33 तुद्	प्रतुद्य
17 पी 4. cl. Â.	निपीय	34 नुद्	अपनुद्य
18 मी	प्रमाय	35 बन्ध्	निबध्य
19 ली	विलाय or विलीय	36 वच्	प्रोच्य
20 शी	निशय्य	37 स्वप्	विसुप्य
21 स्तु	प्रस्तुत्य	38 यज्	समिज्य
22 भू	प्रभूय	39 वप्	निरुप्य
23 कृ	उपकृत्य	40 वह्	प्रोह्य

10—11 ह्रस्वस्य पिति कृति तुक् ॥ ह्रस्वस्य तुगागमः स्यात्पिति कृति परे। Roots ending in a short vowel, insert त् before the affix य.

12 क्षियः ॥ क्षियो ल्यपि दीर्घः स्यात् । क्षि lengthens its vowel before य.

14 15 (ch. III. 5 46—47)

18 (ch. III. 5 42—43 and 46)

19 (ch III. 5 50)

20 (ch X. note 77 P. 197)

20. 22 The affix य does not take the intermediate इ (ch. III I. 1 °°).

24 (ch III. 4. 2 †)

26 and 27 (ch. IV. 4. 28. P. III)

28 (ch IV. 4 27 P. III)

29 मयतेरिदन्यतरस्याम् ॥ मेङ इकारोऽन्तादेशः स्याद्वा ल्यपि । The ending vowel of मे (मेङ्) is changed to इ before the termination य (ल्यप्)

33 (ch. III. 2—5 †)

34 (ch. III. 2. 8‡)

35 (ch III. 2. 5†)

36-56 [ch III. 2 5† (a)(b)]

40 ch. IV. 2 31 P. 89)

41 वस्	प्रोष्य	59 यम्	नियम्य or नियत्य
42 वे	प्रवाय	60 रम्	विरम्य or विरत्य
43 व्ये	प्रव्याय	61 नम्	प्रणम्य or प्रणत्य
44 व्ये with परि	परिवीय परिव्याय	62 गम्	आगम्य or आगत्य
45 ह्वे	आहूय	63 हन्	प्रहत्य
46 वद्	अनूद्य	64 मन	प्रमत्य
47 श्वि	उच्छूय	65 वन्	प्रवत्य
48 ग्रह्	संगृह्य	66 तन्	वितत्य
49 ज्या	प्रज्याय	67 क्षण्	विक्षत्य
50 व्यध्	आविध्य	68 क्षिण्	विक्षित्य
51 वश्	समुश्य	69 ऋण्	समृत्य
52 व्यच्	संविच्य	70 तृण्	सतृत्य
53 व्रश्च्	संवृश्च्य	71 घृण्	विघृत्य
54 प्रच्छ्	आपृच्छ्य	72 मन	अवमत्य
55 भ्रस्ज्	आभृज्य	73 जन्	प्रजन्य or प्रजाय
56 शास्	संशिष्य	74 सन्	प्रसन्य-प्रसाय
57 क्रम्	प्रक्रम्य	75 खन्	निखन्य-निखाय
58 दिव्	परिदीव्य	76 चुर्	प्रचोर्य

41–43 (ch III 2 5 †)

42 ल्यपि च ॥ वेञो ल्यपि सम्प्रसारणं न स्यात् । The root वे does not take samprasarana before the affix य.

43 व्यश्च ॥ व्येञः सम्प्रसारणं न स्याल्ल्यपि । The root व्ये does not take samprasarana before the affix य.

44 विभाषा परेः ॥ परेर्व्येञो वा सम्प्रसारणं स्याल्ल्यपि । तुकं बाधित्वा परत्वाद्धल इति दीर्घः । व्ये, when joined with परि, takes it optionally.

45 (ch II 2. 1–3)

49 ज्यश्च ॥ ज्या धातोः सम्प्रसारणं न स्याल्ल्यपि । The root ज्या does not take samprasarana before the affix य.

59–64 वा ल्यपि ॥ अनुदात्तोपदेशानां वनतितनोत्यादीनां मनुनासिकलोपो वा स्याल्ल्यपि । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन मान्तानिटां नान्तानिटां वनादीनां च नित्यम् । Anit roots with a final म् drop it optionally and those with a final न् and the roots following वन् drop it necessarily before the affix य.

73, 75 (ch. VI I. 47–49)

77 गण्	विगणय्य	82 नम् Cau.	प्रणमय्य
78 वुध् Cau.	प्रबोध्य	83 आप् ,,	प्रापय्य or प्राप्य
79 नी ,,	आनाय्य	84 बुध् Desid	प्रबुबोधिष्य
80 कृ ,,	आकार्य	85 बुध् Freq Ā.	प्रबोबुध्य
81 गम् ,,	अपगमय्य	86 भू ,,	प्रबोभूय्य

(C) Gerund in अम् (णमुल्)

1. This is formed by adding the termination अम् (णमुल्) to the root making the same changes as are made before the इ of the passive Aorist third person singular. It expresses repetition of the action expressed by the root. This sense is expressed even by त्वा The form undergoes repetition, as:-

स्मृ—स्मारं स्मारम्; स्मृत्वा स्मृत्वा.
पा—पायं पायम्; पीत्वा पीत्वा.
भुज्—भोजं भोजम् ; भुक्त्वा भुक्त्वा.
श्रु—श्रावं श्रावम्; श्रुत्वा श्रुत्वा.
गम् (Causal)—गामं गामम्; गमं गमम्.
लभ्—लम्भं लम्भम्, लाभं लाभम्; but प्रलम्भं प्रलम्भम्.
जागृ—जागरं जागरम्

2 When the words अग्र, प्रथम, and पूर्व are used with verbs, they take this termination without expressing the sense of repetition, as:-अग्रेभोजं व्रजति, अग्रेभुक्त्वा व्रजति also अग्रे भुङ्क्ते ततो व्रजति, so also प्रथमं भोजम्, प्रथमं भुक्त्वा, पूर्वं भोजम् , पूर्वं भुक्त्वा &c.

78-80 Causative bases and the roots of the tenth conjugation drop अय् before the affix य

81-82 ल्यपि लघुपूर्वात् ॥ लघुपूर्वात् परस्य णेरयादेशः स्यात् ल्यपि । They (i. e. causative bases) retain अय् if they have a short penultimate vowel

83 विभाषापः ॥ आप्नोतेर्णेः रयादेशो वा स्याल्ल्यपि । The causative base of आप् retains अय् optionally before the affix य

1 आभीक्ष्ण्ये णमुल् च ॥ पौनःपुन्ये द्योत्ये समानकर्तृकयोः धात्वर्थयोः पूर्वकाले विद्यमानाद्धातोर्णमुल् स्यात् क्त्वा च ।

2 विभाषाग्रेप्रथमपूर्वेषु ॥ आभीक्ष्ण्य इति नानुवर्तते । एषूपपदेषु समानकर्तृकयोः पूर्वकाले क्त्वाणमुलौ वा स्तः । पक्षे लडादयः ।

3 The root कृ preceded by its object along with this termination takes this form in the sense of "censure", as—चोरंकारमाक्रोशति । चोरशब्दमुच्चार्याक्रोशतीत्यर्थः (He says in censure ' Thief, he is a thief ')

4 With the words स्वादु, लवण, सपन्न and other words having the same sense कृ takes this termination, and म् is added to these words, as स्वादुंकारं भुङ्क्ते. (अस्वाद्वीं स्वाद्वीं कृत्वा भुङ्क्ते इत्यर्थः) so also सपन्नंकारं भुङ्क्ते, लवणंकारं भुङ्क्ते.

5 With the words अन्यथा, एवम्, इत्थम्, and कथम्, कृ takes this termination when it does not imply its own sense, as, अन्यथाकारं भुङ्क्ते, इत्थंकारं भुङ्क्ते (इत्थं भुङ्क्ते इत्यर्थः) but शिरोऽन्यथाकृत्वा भुङ्क्ते.

6 With the words यथा and तथा कृ takes this suffix to express an angry reply, losing its own sense as before, as, यथाकारमहं भोक्ष्ये तथाकारमहं भोक्ष्ये किं तवानेन (I will eat in this manner, what have you to do with it but यथा कृत्वाहं भोक्ष्ये तथा त्वं द्रक्ष्यसि.

7 The roots दृश् and विद् when their objects are along with them take this termination to express the sense of totality, as कन्यादर्शं वरयति (यां यां कन्यां पश्यति तां तां वरयति), ब्राह्मणवेदं भोजयति (यं यं ब्राह्मणं जानाति-लभते-विचारयति वा तं सर्वान् भोजयतीत्यर्थः) but ब्राह्मणं दृष्ट्वा भोजयति

---

3 कर्मण्याक्रोशे कृञः खमुञ् ॥ कर्मण्युपपदे आक्रोशे गम्ये कृधातोः खमुञ् प्रत्ययो भवति । करोतिरिहोच्चारणे ।

4 स्वादुमि णमुल्—स्वाद्वर्थेषूपपदेषु कृञो णमुल् स्यात् समानकर्तृकयोः पूर्वकाले । पूर्वपदस्य मान्तत्वं निपात्यते । सपन्नलवणशब्दौ स्वादुपर्यायौ । वासरूपेण क्त्वाऽपि । स्वादु कृत्वा भुङ्क्ते ।

5 अन्यथैवंकथमित्थंसु सिद्धाप्रयोगश्चेत् ॥ एषु कृञो णमुल् स्यात् सिद्धोऽप्रयोगोऽस्यैवंभूतश्चेत् कृञ् । व्यर्थत्वात् प्रयोगानर्ह इत्यर्थः ।

6 यथातथयोरसूयाप्रतिवचने ॥ कृञ् सिद्धाप्रयोग इत्येवाऽसूयया प्रतिवचने ।

7 कर्मणि दृशिविदोः साकल्ये ॥ कर्मण्युपपदे साकल्ये गम्ये दृशिविदोर्णमुल् स्यात् ।

8 With the words यावत् (as long as) the root विद्, 6th conj, and जीव् take this termination, as यावद्वेदं भुङ्क्ते, (यावल्लभते तावद्भुङ्क्त इत्यर्थ, He eats as much as he earns) यावज्जीवमधीते, (यावज्जीवति तावदधीत इत्यर्थ, He studies as long as he lives).

9 With चर्म and उदर as objects the root पूर् 10th Conj takes this termination, as (चर्मपूरं स्तृणाति, (covers the body so as to cover the whole skin,) उदरपूरं भुङ्क्ते (eats till the belly is full)

10 The root पूर्, 10th conj when used with its object takes this termination to express the amount of rainfall, then the ऊ of पूर् is optionally dropped, गोष्पदपूरं वृष्टो देव or गोष्पदप्रं वृष्टो देव (It rained so much that water was deep enough to wet the hoof of a cow)

11 The causal of क्नूय् along with its object expressive of a garment takes this termination to express the amount of rainfall as चेलक्नोपम्—वस्त्रक्नोपम्—वसनक्नोपम् वृष्टो देव (The rain fell so as to drench the garment)

12 With the words निमूल and समूल as adverbs the root कष् to destroy takes this termination —as निमूलकाषं कषति

---

8 यावति विन्दजीवो ॥ यावत्युपपदे विन्दजीवोर्णमुल् स्यात् ।

9. चर्मोदरयो पूरे ॥ चर्मोदरयो कर्मणोरुपपदयो पूरे र्णमुल् । इह पूर्वकाल इति न सम्बध्यते । पूरणस्यैव स्तरणभोजनोत्तरकालिकत्वात् । अतश्चर्मपूरणादिविशिष्टा स्तरणभोजनादि क्रियेति बोध ।

10 वर्षप्रमाण ऊलोपश्चास्यान्यतरस्याम् ॥ कर्मण्युपपदे पूरे र्णमुल् स्यादूकारलोपश्च वा समुदायेन वर्षप्रमाणे गम्ये । अस्येतिकिम्? उपपदस्य माभूत । मूषिकाबिलप्रम् ।

11 चेले क्नोपे: ॥ चेलार्थेषु कर्मसूपपदेषु क्नोपेर्णमुल् स्याद्वर्षप्रमाणे । यावर्षणेन चेलानि क्नोप्य ते शब्दाय्यन्ते तथा वृष्ट इत्यर्थ ।

12 निमूलसमूलयो कष:॥ निमूलसमूलयो कर्मणोरुपपदयो कषो णमुल् स्यात् । अत्र प्रकरणे पूर्वकाल इति न सम्बध्यते । एकस्यापि धात्वर्थस्य निमूलादि विशेषणसम्बन्धाद्द । तत साम न्यविशेषभावेन विशेष्यविशेषणभाव ।

destroys) up to the root, extirpates.) समूलकाषं कषति (समूलं कषतीत्यर्थः)

* *N B From rule 12 to 23 (both inclusive) the form of the same verb must be used after the Gerund in* अम्.

13. With the words शुष्क, चूर्ण, and रूक्ष as objects the root पिष् takes this termination;—as शुष्कपेषं पिनष्टि. (pounds dry things); so also चूर्णपेषं-रूक्षपेषं पिनष्टि (चूर्णं पिनष्टीत्यर्थः)

14. The roots हन्, कृ and ग्रह् having for their objects समूल, अकृत and जीव respectively take this termination —as समूलघातं हन्ति, (kills entirely) अकृतकारं करोति. (Does what ought not to be done) जीवग्राहं गृण्हाति, (captures alive.)

15. With words expressive of instruments, the root हन् takes this termination.—as पादघातं हन्ति (पादेन हन्तीत्यर्थः., strikes with the foot.

16 With words implying liquids expressive of instruments the root पिष् takes this अम्:-as उदपेषं पिनष्टि (उदकेन पिनष्टीत्यर्थः grinds with water.)

17. With the words हस्त and its equivalents, the roots ग्रह् and the causal of वृत् take this अम्, as — हस्तवर्तं वर्तयति (हस्तेन वर्तयति । हस्तेन गुलिकां करोतीत्यर्थः He makes pills with his hands) so also हस्तग्राहं गृण्हाति (हस्तेन गृण्हातीत्यर्थ); करवर्तम्; पाणिवर्तम्. &c.

---

* **कषादिषु यथाविध्यनुप्रयोगः** ॥ यस्माण्णमुलुक्तः स एवानुप्रयोक्तव्य इत्यर्थः । तथैवोदाहृतम् ।

13. **शुष्कचूर्णरूक्षेषु पिषः** ॥ एषु कर्मसूपपदेषु पिषेर्णमुल् ।

14. **समूलाकृतजीवेषु हन्कृञ्ग्रहः** ॥ यथासंख्यमेषूपपदेषु हनकृञ्ग्रहो णमुल् ।

15. **करणे हनः** ॥ करण उपपदे हनो णमुल् स्यात् । यथाविध्यनुप्रयोगार्थः सन्नित्यसमासार्थोऽय योग. । भिन्नधातुसंबन्धे तु हिंसार्थानांचेति वक्ष्यते ।

16. **स्नेहने पिषः** ॥ स्निह्यते येन तस्मिन् करण उपपदे पिषे र्णमुल् ।

17. **हस्ते वर्तिग्रहोः** ॥ हस्तार्थे करण उपपदे वर्तिग्रहो र्णमुल् ।

18 With the word स्व (meaning आत्मीय, one's own, ज्ञाति, kinsmen, & धन wealth) and its other equivalents and the words expressing its particular species all expressive of instruments the root पुष् takes this णमुल् As —स्वपोषं पुष्णाति (स्वेन पुष्णातीत्यर्थः) so also आत्मपोषं—गोपोषं—पितृपोषं—मातृपोषं—धनपोषं—रैपोषं पुष्णाति ।

19 With words expressing अधिकरण the root बन्ध् takes this णमुल् As —चक्रबन्धं बध्नाति [चक्रे बध्नातीत्यर्थः He ties to the wheel, or composes a verse in चक्रबन्ध, a kind of शब्दालङ्कार.)

20 With words such as क्रौञ्च, मयूरिका, and अट्टालिका the root बन्ध् takes this णमुल्, to signify a particular arrangement of verses As —क्रौञ्चबन्धं बध्नाति, मयूरिकाबन्धम्, अट्टालिकाबन्धम् &.

21 with words जीव and पुरुष signifying agents the roots नश् and वह् respectively takes this णमुल्. As —जीवनाशं नश्यति (जीवो नश्यतीत्यर्थः Life perishes), पुरुषवाहं वहति (पुरुषः प्रेष्यो भूत्वा वहतीत्यर्थः . A man bears)

22 with the word ऊर्ध्व signifying agent the roots शुष् and पूर् 4th conj take this णमुल्. As —ऊर्ध्वशोषं शुष्यति (वृक्षादिरूर्ध्व एव तिष्ठञ्शुष्यतीत्यर्थः It dries in its standing position ऊर्ध्वपूरं पूर्यते (ऊर्ध्वमुख एव घटादिर्वर्षोदकादिना पूर्णो भवतीत्यर्थः).

23 with words meaning standard of comparison expressive of objects or subjects, roots take this णमुल् As —

---

18 स्वे पुषः ॥ करणे इत्येव। स्व इत्यर्थग्रहणम्। तेन स्वरूपे पर्याये विशेषे च णमुल्।

19. अधिकरणे बन्धः ॥ अधिकरण उपपदे बध्नातेर्णमुल्।

20 संज्ञायाम् ॥ बध्नातेर्णमुल् संज्ञायाम् ।

21. कर्त्रोर्जीवपुरुषयोर्नशिवहोः ॥ कर्तृवाचकयोर्जीवपुरुषयोरुपपदयोर्यथासंख्यं नशिवहोर्णमुल् ।

22 ऊर्ध्वे शुषिपूरोः ॥ ऊर्ध्वे कर्तरि शुषिपूरोर्णमुल् ।

23. उपमाने कर्मणि च ॥ चात्कर्तरि । उपमाने कर्मणि कर्तरि चोपपदे धातोर्णमुल् ।

घृतनिधाय निहित जलम् (घृतमिवसुरक्षित जल निहितमित्यर्थ The water was kept with as much care as ghee) अजकनाश नष्ट (अजक इव नष्ट इत्यर्थ, He died like a goat)

24 With words in the instrumental case, the root दंश् with उप takes this अम् and also य As —मुल्कोपदंश भुङ्क्ते, मुल्केनोपदंश भुङ्क्ते, मुल्केनोपदंश्य *&c* (He dines with a radish).

25 With words in the instrumental case, roots having the sense of killing, take this अम् when the object of the principal verb and of the gerund is the same, as — दण्डोपघात (दण्डेनोपघातम्) or दण्डताड गा कालयति (He collects together cows beating them with sticks), but चोर दण्डेनाहत्य गोपालको गा कालयति ।

26 The roots पीड्, रुध्, and कृष् *of the first conjugation*, each preceded by उप, with nouns in the locative and instrumental case take the termination अम् as —पार्श्वोपपीड शेते (पार्श्वयोरुपपीडम् *or* पार्श्वाभ्यामुपपीडम्) व्रजोपरोध गा स्थापयति (व्रजेन व्रज उपरोध वा), पाण्युपकर्ष धाना सगृह्णाति (पाणावुपकर्ष पाणिनापकर्ष वा.)

27 Roots with nouns in the instrumental and locative cases take this *termination to express nearness*, as—केशग्राह युध्यन्ते (केशेषु or केशैर्गृहीत्वा युध्यन्ते । युद्धसरम्भादत्यन्त सन्निकृष्यन्त इत्यर्थ । They fight seizing each other's hairs

28 Nouns in the instrumental *&* locative cases take this termination to express length as — द्व्यङ्गुलोत्कर्ष खण्डिका छिनत्ति (द्व्यङ्गुलेन, द्व्यङ्गुले वा। He cuts into pieces of two fingerbreadths each)

---

24. उपदंशस्तृतीयायाम् ॥ तृतीयान्त उपपद उपोपसृष्टाद्दशतेर्णमुल्।

25. हिंसार्थानां च समानकर्मकाणाम् ॥ तृतीयान्ते उपपदेऽनुप्रयोगधातुना समानकर्मकाद्धिंसार्थाण्णमुल् स्यात् ।

26 सप्तम्यां चोपपीडरुधकर्ष ॥ उपपूर्वेभ्य पीडादिभ्य सप्तम्यन्ते तृतीयान्ते चोपपदे णमुल् स्यात् ।

27. समासत्तौ ॥ तृतीयासप्तम्योर्धातोर्णमुल् स्यात्सन्निकर्षे गम्यमाने ।

28 प्रमाणे च ॥ तृतीयासप्तम्योर्धातो र्णमुल् स्यात्प्रमाणे गम्यमाने ।

29 Roots with nouns in the ablative and accusative cases take अम् to express haste —as शय्योत्थायं धावति (शय्याया उत्थायेत्यर्थः) यष्टिग्राहं युध्यते (एव हि त्वरते यदायुधग्रहण मपि नाद्रियते, यष्ट्यादिकं यत्किंचिदासन्न तद्गृह्णातीत्यर्थ.) अस्यपगारं* or अस्यपगोरं युध्यन्ते. (They fight with uplifted swords).

30. Nouns which express parts of the body which can be removed without the loss of the life take this अम् as —भ्रूविक्षेपं कथयति (भ्रुव विक्षेपम्) but शिर उत्क्षिप्य कथयति.

31 Roots with nouns in the accusative case expressing the part of the body take this termination when the entire part is afflicted as—उरःप्रतिपेषं युध्यन्ते (कृत्स्नमुरः पीडयन्त इत्यर्थः Afflicting the whole bosom they fight.) उरोविदारं प्रतिचस्करे नखैः।

32. The roots विश्, पत्, पद्, and स्कन्द् along with their objects in the accusative case take this termination to express complete occupation, pervasion, or repetiton:—as गेहानुप्रवेशमास्ते (गेहं गेहमनुप्रवेशमास्ते गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेशमास्ते) so also गेहानुप्रपातम्; गेहानुप्रपादम्, गेहानुस्कन्दम् &c.

---

* अपगुरोणमुलि ॥ गुरी उद्यमने इत्यस्यैच आत्वं वा स्याण्णमुलि। Before this अम् the penultimate ओ of गुर् is optionally changed to आ.

29. अपादाने परीप्सायाम् ॥ द्वितीयायां च ॥ पञ्चम्यन्ते द्वितीयान्ते चोपपदे धातोर्णमुल् स्यात् त्वराया गम्यमानायाम्।

30 स्वाङ्गेऽध्रुवे ॥ अध्रुवे स्वाङ्गे द्वितीयान्त उपपदे धातोर्णमुल्। येन विना न जीवनं तद्ध्रुवम्।

31. परिक्लिश्यमाने च ॥ सर्वतो विबाध्यमाने स्वाङ्गे द्वितीयान्त उपपदे धातोर्णमुल् स्यात्। ध्रुवार्थमिदम्।

32. विशिपतिपदिस्कन्दां व्याप्यमानासेव्यमानयोः ॥ द्वितीयान्त उपपदे विश्यादिभ्यो णमुल् स्याद्व्याप्यमाने आसेव्यमाने चार्थे गम्ये।

33 The roots अस् 4th conj and तृप् along with the nouns in the accusative case expressive of time take this अम् to express the interval of actions, As —द्व्यहात्यास गा पाययति (द्व्यहमत्यासम्, अद्य पाययित्वा द्व्यह मतिक्रम्य पुन पाययतीत्यर्थ) so also द्व्यहतर्षम्–द्व्यहतर्षम् ।

34. With the word नामन् in the accusative case दिश् with आ and ग्रह् take this termination, As —नामादेशमाचष्टे, नामग्राह्-माह्वयति ।

35 The root कृ along with an indeclinable takes अम and त्वा to express loudly what is disagreeable, and lowly what is agreeable, As — उच्चै कृत्य, उच्चै कृत्वा, and उच्चै कारमप्रियमाचष्टे. (He tells evil news loudly) नीचै कृत्य, नीचै कृत्वा, नीचै कार प्रिय ब्रूते (He tells good news in a low voice)

36 The root कृ along with the word तिर्यक् takes अम् and त्वा to express completion as -तिर्यक्कृत्य कृत्वा कार गत (समाप्य गत-इत्यर्थ (He completes the work and goes), but तिर्यक कृत्वा काष्ठ-गत (He goes placing the piece of wood crosswise)

37 The roots कृ and भू along with words formed by the suffix तस expressive of the part of the body take अम् and त्वा as –मुखत कृत्य–कृत्वा–कार गत , मुखतोभूय,=भूत्वा–भावम् &c.

---

33. अस्यतितृषो क्रियान्तरे कालेषु ॥ क्रियामन्तरयति व्यवधत्त इति क्रियान्तर । तस्मिन्धात्वर्थे वर्तमानादस्यते स्तृष्यते श्च कालवाचिषु द्वितीया-न्तेषूपपदेषु णमुल् स्यात् ।

34 नाम्न्यादिशिग्रहोः ॥ द्वितीयान्तनामशब्द उपपद आदिशि-ग्रहोर्णमुल् ।

35 अव्ययेऽयथाभिप्रेताख्याने कृञः क्त्वाणमुलौ ॥ अयथा-भिप्रेताख्यान नामाप्रियस्योच्चै प्रियस्य च नीचै कथन तस्मिन्गम्यमानेऽव्यय उपपदे कृञ क्त्वाणमुलौ स्त ।

36 तिर्यच्यपवर्गे ॥ तिर्यक्शब्द उपपदे कृञ क्त्वाणमुलौ स्त समाप्तौ गम्यायाम् ॥

37 स्वाङ्गे तस्प्रत्यये कृभ्वोः॥तस्प्रत्ययान्ते स्वाङ्ग उपपदे कृभ्वोर्णमुल् ।

38. The roots कृ and भू along with words विना, नाना, and the words formed by the suffix च्वि and other terminations of the same sense take त्वा and अम् to express the being or doing like, as,— नानाकृत्वा कृत्य—कार गतः (अनाना नाना कृत्वा गत इत्यर्थः Creating many where there were few, he went) विनाकृत्वा—कृत्य—कार गत एकधाभूत्वा—भूय—भावम् (अनेक द्रव्यमेकधाभूय—एक भूत्वा Having combined several things into one) द्वैधं कृत्वा कृत्य कार गत (Having separated a single thing into two)

39. The root भू along with the word तूष्णीम् takes त्वा and अम्. as—तूष्णीम्भूत्वा—भूय—भावम्.

40 The root भू along with the word अन्वक् takes अम् and त्वा to express unanimity as—अन्वग्भूत्वा—भूय—भावमास्ते (He lives in g …) but अन्वग्भूत्वा तिष्ठति (पृष्ठतोभूत्वेत्यर्थः. He stands at the back)

38. नाधार्थप्रत्यये च्व्यर्थे ॥ नाधार्थप्रत्ययान्ते च्व्यर्थविषय उपपदे कृभ्वो क्त्वाणमुलौ स्त ।

39 तूष्णीमि भुवः ॥ तूष्णींशब्द उपपदे भुवः क्त्वाणमुलौ स्त ।

40. अन्वच्यानुलोम्ये ॥ अन्वक्शब्द उपपदे भुवः क्त्वाणमुलौ स्त आनुकूल्ये गम्यमाने ।

SECTION III.

* The infinitive

1. दा दातुम्	5. स्तृ स्तरितुम् स्तरीतुम्	8 धू & 9. धवितुम् धोतुम्
2. नी नेतुम्		
3. भू भवितुम्	6 हन् हन्तुम्	9 कथ् कथयितुम्
4. हृ हर्तुम्	7 गम् गन्धितुम्	10 चुर् चुचोरयिषतुम्

* The infinitive is formed by adding तुम् to the root which undergoes the same changes as before the ता of the periphrastic future.

CHAPTER XVI.

Potential participles (कृत्यप्रक्रिया).

1 The following terminations express the object and the abstract notions *Sometimes they are used to express the different *Karakas* as —करणीयम्, what is to be done, भवनीयम्, what must or ought to be स्नानीयम्, (स्नात्यनेनेति स्नानीयं चूर्णम्) (the powder) used in bathing. दानीयो विप्रः (दीयतेऽस्मै दानीयो विप्रः) † They also express (1) command, (2) giving permission (3) proper time (4) capability. (5) necessity (6) discharging of debt by the debtor, and (7) fitness As —

(1) भवता कटः करणीयः you should make a mat, (2) you may make the mat (3) it is time for you to make the mat

(4) भवता भारो वोढव्यः you are able to bear the load

(5) भवता कटोऽवश्यं कर्तव्यः ।

(6) भवता शतं दातव्यम् ।

(7) भवता खलु भारो वोढव्यः ।

POTENTIAL PARTICIPLES IN तव्य अनीय, and एलिम.

2 The terminations तव्य अनीय and sometimes एलिम are

---

1. तयोरेव कृत्यक्तखलर्थाः ॥ एते कृत्यक्तखलर्था भावकर्मणोरेव स्युः ।*

* कृत्यल्युटो बहुलम् ॥ कृत्यसंज्ञकाः प्रत्यया ल्युट् च यत्रार्थे विहितास्ततोऽन्यत्रापि स्युः ।

† (1 to 3) प्रैषातिसर्गप्राप्तकालेषु कृत्याश्च ॥ प्रेषो विधिः । अतिसर्गः कामचारानुज्ञा ।

(4) अर्हे कृत्यतृचश्च ॥ अर्हे योग्ये कर्तरि गम्यमाने कृत्यतृचो लिङ् च भवन्ति ।

(5-6) कृत्याश्च ॥ आवश्यकाधमर्ण्ययोः कृत्यप्रत्यया भवन्ति ।

(7) शकि लिङ् च ॥ शक्तो गम्यमानायां लिङ् कृत्याश्च भवन्ति ।

2. तव्यत्तव्यानीयरः ॥ केलिमर उपसंख्यानम् ॥ धातोरेते प्रत्ययाः स्युः ।

applied to roots to form potential participles. तव्य and अनीय are strong terminations and एलिम is weak. As:—

चि–चेतव्यम्, चयनीयम्।

भिद्–भेत्तव्यम्, भेदनीयम् & भिदेलिमाः (सरलाः)

पच्-पक्तव्यम्, पचनीयम्, पचेलिमाः (माषाः)

Before तव्य, the *set* roots take इ. the *Anit* ones do not take it; while the *vet* ones take it optionally.

set निन्द्–निन्दितव्य, निन्दनीय.

Anit कृ-कर्तव्य, करणीय.

vet मृज्–मार्ष्टव्य, मार्जनीय.

कथ्–कथयितव्य, कथनीय.

बुध्–(Causal)–बोधयितव्य, बोधनीय.

„ (Desiderative)–बुबोधिषितव्य, बुबोधिषणीय.

„ (Frequentative)–बोबुधितव्य, बोबुधनीय.

* तव्य added to the root वस् 1st conj expresses the sense of an agent, and its penultimate अ takes its वृद्धि substitute. As:—वास्तव्य.–(वसतीति वास्तव्यः) one who dwells.

Potential Participles in य (यत्, ण्यत् and क्यप्)

3 The termination य (यत्) is added on to the roots ending in vowels to form the potential participle. This termination is strong. As:—जि–जेयम्, चि–चेयम्.

4. The ending आ of a root is changed to ई (changeable by गुण to ए) before this य. As:—दा–देयम्; धे–धेयम्; गै–गेयम्; सो–सेयम्.

5. The roots तक्, शस्, चत्, यत् and जन्, also शक् and सह्

---

*वसेस्तव्यत् कर्तरि णिच्च ॥ वसधातोस्तव्यत् प्रत्ययः कर्तरि भवति। स च णित्।

3. अचो यत् ॥ अजन्ताद्धातोर्यत्प्रत्ययः स्यात्।

4. ईद्यति ॥ यति परे आत ईत्स्यात्। गुण.।

5. तकिशसिचतियतिजनिभ्यो यद्वाच्यः ॥ शकिसहोश्च ॥

take this य (यत्). As:—तक्यम्, शस्यम्, चत्यम्, ययम्, जन्यम्, शक्यम् & सह्यम्.

6. The root हन् takes this य optionally before which वध् is substituted for हन् As:—वध्य. (by यत्); घात्य: (by ण्यत्).

7. Roots ending in a consonant of the labial class having अ for their penultimate take य As.—शप्-शप्यम्, लभ्-लभ्यम्. But *लभ् with आ आलम्भ्य: (गौ.) while लभ् with उप*उपलम्भ्य:- (साधु: a saint प्रशस्य इत्यर्थ:) but उपलभ्य: (उपलब्धुं शक्य: obtainable).

8. The roots गद्, मद्, चर् and यम् (all without a preposition) take य. As—गद्यम्, मद्यम्, चर्यम् and यम्यम्.

† चर् with आ also takes य when the participle thus formed does not mean a preceptor.

As.—आचर्य· means गन्तव्य: but
आचार्य: means गुरु:

‡ यम् with नि takes this य. As.—नियम्यम् but
‡ प्रयाम्यम्.

---

6. **हनो वा यद्वधश्च वक्तव्य:** ॥ हन्ते र्वा यत्प्रत्यय: स्यात्। यति परे हन्ते र्नित्यं वधादेश: स्यात्। पक्षे घात्य:।

7. **पोरदुपधात्** ॥ पवर्गान्तादुपधाद्यत् स्यात्। ण्यतोऽपवाद:।

* **आङो यि** ॥ आङ: परस्य लभेर्नुम् स्याद्यादौ प्रत्यये निवक्षिते। नुमि कृतेऽदुपधत्वाभावाण्ण्यदेव। Before the termination beginning with य, लभ् with आ becomes आलम्भ्.

* **उपात्प्रशंसायाम्** ॥ उप: परस्य लभेर्नुम् स्याद्यादौ प्रत्यये निवक्षिते प्रशंसायां गम्यमानायाम्। Before the terminations beginning with य, लभ् with उप becomes उपलम्भ् to express praise.

8. **गदमदचरयमश्चानुपसर्गे** ॥ अनुपसृष्टाद्गदमदचरयमो यत्स्यात्।

† **चरेराङि चागुरौ** ॥ † निपूर्वात्स्यादेव. "तेन तत्र भवेद्विनियम्यमिति" वार्तिकप्रयोगात्। ‡ पोरदुपधादित्यनेनैव सिद्धे नियमार्थं यमो ग्रहणम्। सोपसर्गान्माभूदिति।

9. The following roots take this य in particular senses –

(1) ऋ–अर्य, a lord and a man of the वैश्य caste) but आर्य (प्राप्तव्य. to be sought, a Brahmin).

(2) क्री–क्रय्यम् (*exposed for sale*) but क्रेयम् (fit to be sold)

(3) क्षि–क्षय्यम (what can be reduced)–क्षेयम् (fit to be reduced as क्षेय पापम्).

(4) जि–जय्यम् (what can be conquered)–जेयम् (what is fit to be conquered, as जेय मन)

(5) जॄ–with अ (नञ्)–अजर्यम् (what does not decay or grow old) This word must qualify संगत. but *if it does not qualify* संगत it would take the termination तृ, as अजरिता कम्बल (a blanket which never wears out)

(6) पण्–पण्यम् (a marketable article).
पाण्य (स्तुत्य, *deserving praise*)

(7) वद्–with अ (नञ्)–अवद्यम् (censurable).
अनुद्यम् (not to be spoken out of respect as अनुद्य गुरनाम).

---

9. (1) अर्यः स्वामिवैश्ययोः ॥ ऋगतावस्माद्यत् स्वामिवैश्ययोरभिधेययो । (2) क्रय्यस्तदर्थे ॥ तस्मै प्रकृत्यर्थायेद तदर्थम् । क्रयार्थे वस्तुनि क्रय्य इति निपात्यते । (3, 4) क्षय्यजय्यौ शक्यार्थे ॥ यान्तादेशनिपातनार्थमिदम् । यादो प्रत्यये परे क्षि क्षये जि जय इत्यनयोरेकारस्यायादेश स्याच्छक्यार्थे गम्यमाने । (5) अजर्यं संगतम् ॥ नञ्पूर्वाज्जीर्यते कर्तरि यत्सगत चेद्विशेष्यम् । न जीर्यतीत्यजर्यम् । भावे तु सगतकर्तृकेऽपि ण्यदेव । अजार्यं सगतेन । (6, 7, 9) अवद्यपण्यवर्या गर्ह्यपणितव्यानिरोधेषु ॥ वद नञ्युपपदे " वद सुपीति " यत्क्यपो प्राप्तयोर्यदेव । सोऽपिगर्ह्यायामेवेत्युभयार्थं निपातनम् । व्यवहारार्थकात्पणधातोर्यत्स्यात् । अनिरोधोऽप्रतिबन्धस्तस्मिन्विषये वृङो यत् । कन्याया वरणे वरयितॄणा नियमो नास्तीत्यप्रतिबन्ध इत्यर्थ ।

5856

(8) वह्-वह्यम् (वहत्यनेनेति—a waggon),
वाह्यम्-(what can be borne).

(9) वृ-वर्या (a girl that can be sought after for marriage by many men)
वृत्या (a girl that can be sought after only by a particular man)

(10) सृ with उप—उपसर्या a cow fit to be covered by a bull,) but उपसार्या काशी (प्राप्तव्येत्यर्थः, *Kashi should be resorted to*)

10 Roots ending in ऋ and those ending in a consonant *take the termination* य (ण्यत्) *Before this* य (ण्यत्), *the final* vowel and the penultimate अ take their वृद्धि substitute; As-कार्यम्, वर्ष्यम्.

11. (a) The च् *or* ज् *of a root which is* anit *in* निष्ठा (*i. e.* before the terminations त and तवत् are changed to क् and ग् *respectively before the* termination having a mute घ्, and the termination ण्यत् when it does not express necessity. As.-मृज्—मार्ग्य, पच्-पाक्यम्; but अवश्य पाच्यम्.

(b) The च् of वञ्च् when it means 'to go' is not changed to क् under the above mentioned circumstances As —वञ्च्यम् (that can be approached), but वङ्क्यम् (that can be bent).

(c) The roots यज्, याच्, रुच्, प्रवच्, ऋच्, त्यज्, and पूज् do not change their final to क् or ग् before ण्यत् As —याज्यम्, या-

---

9. (8) वह्यं करणम् ॥ वहधातोः करणे यत् । (10) उपसर्या काल्या प्रजने ॥ उपोपसृष्टात्सरतेर्यद्गर्भग्रहणे प्राप्तकालाया गम्यमानायाम् ।

10. ऋहलोर्ण्यत् ॥ ऋवर्णान्ताद्धलन्ताच्च धातोर्ण्यत्स्यात् ।

11. (a) चजोः कु घिण्यतोः ॥ चस्य जस्य च कुत्वं स्याद्घिति ण्यति च परे । निष्ठायामनिट इति वक्तव्यम् ॥ तेनेह न । गर्ज्-गर्ज्यम् । ण्य आवश्यके ॥ चस्य जस्य च कुत्वं न स्यादावश्यके ण्यति परे ।

11 (b) वञ्चेर्गतौ ॥ गत्यर्थकस्य वञ्चतेश्चस्य कुत्वं न ।

11. (c) यजयाचरुचप्रवचर्चश्च ॥ त्यजिपूज्योश्च ॥ इति काशिका । एषां चस्य जस्य च कुत्वं न ।

5856

च्यम्, रोच्यम्, प्रवाच्यम्, (a particular kind of literary work) * अर्च्यम्, त्याज्यम्, पूज्यम्.

(d) The root वच् does not change its final to क् before ण्यत् unless when it means a sentence. As:--वाच्यम् what is to be said); but वाक्यम a *sentence.*

(e) The root युज् with प्र or नि does not change its final to ग् before ण्यत् when the words denote capability. As:-प्रयोज्यः=प्रयोक्तुं शक्यः to be used. नियोज्यः=नियोक्तुं शक्यः; one charged with any duty, but प्रयोग्यः— a horse; नियोग्यः—a lord.

(f) The root भुज् does not change its ज् to ग् when it means 'food' As:-भोज्यम्. But भोग्यम (what is fit to be enjoyed)

12. Roots ending in उ short or long take this य (ण्यत्) *in the sense of what ought necessarily to be done.* As:—लाव्यम्, पाव्यम्.

13 The roots सु with आ, यु, वप्, रप्, लप्, त्रप्, चम्, and दम् take this termination. As:-आसाव्यम्, याव्यम्, वाप्यम्, राप्यम्, लाप्यम्, त्राप्यम्, चाम्यम् and दाम्यम्.

14. The root सृज् along with पाणि or preposition समव takes this termination. As:- पाणिसर्ग्या (पाणिभ्यां सृज्यते, रज्जुःa rope); समवसर्ग्या.

15. The following words are derived irregularly by means of ण्यत् in particular senses.

(1) वस् with अमा—अमावास्या or अमावस्या (अमा सह वसतोऽ

---

* ऋदुपधत्वेऽप्यत एव ज्ञापकाण्ण्यत्।

11. (d) वचोऽशब्दसंज्ञायाम्॥ वचः कुत्वं न स्यादशब्दसंज्ञायाम्।

11. (e) प्रयोज्यनियोज्यौ शक्यार्थे॥

11 (f) भोज्यं भक्ष्ये॥

12. ओरावश्यके॥ उवर्णान्ताद्धातोर्ण्यत्स्यादवश्यंभावे द्योत्ये।

13. आसुयुवपिरपिलपित्रपिचमश्च॥ दभेश्चेति वक्तव्यम्॥

14. पाणौ सृजेर्ण्यद्वाच्यः॥ समवपूर्वाच्च॥ ऋदुपधलक्षणस्य क्यपोऽपवादः।

15. (1) अमावस्यदन्यतरस्याम्॥ अमोपपदाद्वसेरधिकरणे ण्यत्। वृद्धौ सत्यां पाक्षिको ह्रस्वश्च निपात्यते।

स्या चन्द्रार्कौ The day when the sun and the moon come together)

(2) नी with आ–आनाय्य (दक्षिणाग्निविशेष सोऽनित्य सततमप्रज्वलनात्. what ought to be brought from गार्हपत्य) but आनेय (घटादि or वैश्यकुलादानीतो दक्षिणाग्निश्च).

(3) नी with प्र–प्रणाय्य (चोर , प्रीत्यनर्ह).
प्रणाय्य (अन्तेवासी, विरक्त one disgusted with worldly pleasures)
but प्रणेय) प्रणेतु योग्य –fit to be carried.

(4) मा–पाय्यम् (मीयतेऽनेन a measure),
but मेयम् मातु योग्यम्–capable of being estimated).

(5) नी with सम्–सानाय्यम् (हविर्विशेष , सम्यङ्नीयते होमार्थमग्निं प्रतीति Any substance mixed with clarified butter and offered as an oblation to the sacrificial fire), but सनेय – (सनेतु योग्य – to be brought together)

(6) चि with नि–निकाय्यम् (निचीयतेऽस्मिन्धान्यादिकम्. a house. but निचेयम् (fit to be stored).

(7) धा–धाय्या (सामिधेनी. धीयतेऽनया समिदिति.) a particular kind of ऋक् after reciting which the stick समित is thrown into the sacrificial fire) but, धेयम् धातु योग्यम्–fit to be pleased).

---

15. (2). आनाय्योऽनित्ये ॥ आङ्पूर्वान्नयतेर्ण्यदायादेशश्च निपात्यते।

15 (3). प्रणाय्योऽसंमतौ ॥ समति प्रीतिविषयीभवन कर्म व्य... । तथा भोगेष्वादरोऽपि समति । प्रपूर्वान्नयतेर्ण्यदायादेशश्च निपात्यतेऽसम्मतौ ...मानायाम्।

15. (4 to 7) पाय्य सान्नाय्य निकाय्य धाय्या मानहविर्निवास सामिधेनीषु ॥ माधातोर्ण्यत । धात्वादे पत्व च । ... सपूर्वान्नयतेर्ण्यदायादेश समो दीर्घश्च निपात्यते । निपूर्वाच्चिनोतेर्... आय् धात्वाद कुत्व च निपात्यते । धात्वाता करणे ण्यत् ।

(8) कुण्ड+पा—कुण्डपाय्य (क्रतु, कुण्डेन पीयतेऽस्मिन्सोम इति. a particular sacrifice) but कुण्डपानम् (अधिकरणे ल्युट्)

(9) चि with सम्—सचाय्य (सचीयतेऽस्मिन्सोम इति a particular sacrifice) but सचेय (सचेतु योग्य - what is fit to be stored)

(10) चि with परि—परिचाय्य
(11) „ „ उप—उपचाय्य
(12) रह् „ सम्—समूह्य

These three denote particular places for sacrificial fire.

but परिचेय, उपचेय, सवह्य.

(13) चि—चित्य (चीयतेऽसौ sacrificial fire) but चेय..

(14) चि with अग्नि—अग्निचित्या ।

THE TERMINATION य (क्यप्)

16 Before the (कृत्) termination with a mute प् the short vowel of a root takes त् after it This termination is weak

17 The root वद् along with a noun without a preposition takes य (क्यप or यत) to express abstract notion As— ब्रह्मोद्यम् or ब्रह्मवद्यम् (ब्रह्म वेदस्तस्य वदन विवरणम्, the exposition of the vedas) सत्योद्यम् or सत्यवद्यम्. But वाद्यम्, प्रवाद्यम्. वद् takes सम्प्रसारण before this weak termination.

18 The root भू under the same circumstances as वद्

---

15. (8 9) क्रतौ कुण्डपाय्यसंचाय्यौ ॥ कुण्डपाय्य सचाय्य इत्येतौ शब्दौ निपात्येते क्रतावभिधेये ।

(10 to 12) अग्नौ परिचाय्योपचाय्यसमूह्या ॥ अग्निधारणार्थे स्थलविशेष एते साधव ।

(13, 14) चित्याग्निचित्ये च ॥ अग्निचयनमेवाग्निचित्या ।

16 ह्रस्वस्य पिति कृति तुक् ॥ ह्रस्वस्य तुगागम स्यात्पिति कृति परे ।

17. वदः सुपि क्यप् च ॥ उत्तसूत्रादिह भाव इत्याकृष्यते । वदर्थाते क्यप्स्याद्यदनुपसर्गे सुप्युपपद ।

18. भुवो भावे ॥ भुवो भावे क्यप् स्यादनुपसर्गे सुप्युपपदे ।

above takes क्यप्. As—ब्रह्मभूयम् (ब्रह्मणो भवनम्, becoming ब्रह्म) but भव्यम्, प्रभव्यम्, देवभूयम्.

19 The root हन् under the same circumstances takes क्यप् and its न् is changed to त्. As.—ब्रह्महत्या (ब्रह्मणो हननम्), अश्वहत्या.

20 The roots इ, स्तु, शास्, वृ 5th conj. दृ and जुष् take क्यप्. As.—इत्यः, स्तुत्यः, * अवश्यस्तुत्यः, शिष्यः, वृत्यः, आदृत्यः, जुष्यः, According to काशिका, शस्, दुह् and गुह् take क्यप् optionally. As—शास्—शास्य (by क्यप्) but शस्यः by ण्यत्.

दुह्—दुह्यः (by क्यप्) but दोह्यः (by ण्यत्)

गुह्—गुह्यः " गाह्य "

21. अञ्ज् with आ takes this क्यप् to signify ghee. आज्यम् (अज्यतेऽनेन, ghee).

22. Roots with penultimate ऋ short except क्लृप् and चृत् take क्यप्. As—वृध्यम् But कल्प्यम्, चर्त्यम्.

23. The root खन् takes this termination before which the final न् is changed to ई. As—खेयम्.

24. The root भृ 1st conj takes this termination when it

---

19. **हनस्त च** ॥ अनुपसर्गे सुप्युपपदे हन्तेर्भावे क्यप्स्यात्तकारश्चान्तादेशः। ब्रह्महत्या । स्त्रीत्वं लोकात् ।

20. **एतिस्तुशास्वृदृजुषः क्यप्** ॥ एभ्यः क्यप्स्यात् । वृ इति वृञो ग्रहणम् । न वृङ । वृत्यः । वृङस्तु वार्या ऋत्विजः । * पुनः क्यप्युक्तिः परस्यापि ण्यतो बाधनार्था । **शंसिदुहिगुहिभ्यो वा** । इति काशिका ।

21. **आङ्पूर्वादञ्जेः संज्ञायामुपसंख्यानम्** ॥ अञ्जू व्यक्तिम्रक्षणादिषु । बाहुलकात्करणे क्यप् । अनिदितामिति नलोपः ।

22. **ऋदुपधाच्चाक्लृपिचृतेः** ॥ ऋकारोपधाच्च धातोः क्यप्प्रत्ययो भवति क्लृपिचृती वर्जयित्वा ।

23. **ई च खनः** ॥ खन्धातोः क्यप् । अन्त्यस्येकारादेशश्च । आद्गुणः ।

24. **भृञोऽसंज्ञायाम्** ॥ भृञ्धातोः क्यप् स्यादसंज्ञायां गम्यमानायाम् । **समवप्रविभ्यः** ॥ अमसंज्ञायामेर विकल्पार्थ मिदं वार्तिकम् ।

does not expre s a name As.—भृत्या (भर्तव्या इत्यर्थ) but भार्या नाम क्षत्रिया. The word भार्या meaning a wife is derived from भृ 3rd conj or भृ 9th conj by termination ण्यत्

भृ with a prepos tion takes क्यप् optionally. As —सभृत्या, सभार्या.

25 The roots मृज्, कृ & वृष् take this termination optionally As मृज्य or मार्ग्य, कृत्यम् or कार्यम्, वृष्यम् or वर्ष्यम्.

26 Some of the following words are formed by क्यप् irregularly and are used in particular senses

(1) राजसूय or राजसूयम् a kind of sacrifice (राज्ञा सोतव्योऽभिषवद्वारा निष्पादयितव्य, यद्वा लतात्मक सोमो राजा स सूयते कण्डयतेऽत्रेत्यधिकरणे क्यप्। निपातनाद्दीर्घ) राजन्+सु+क्यप्.

(2) सूर्य —सृ or सू 6th conj +क्यप्

(a) सरत्याकाशे सूर्य. The क्यप here denotes the agent and the ऋ of सृ is changed to उर् and we get सूर्य.

(b) सुवति कर्मणि लोक प्रेरयति सु+क्यप् In this case र् is added to the root.

(3) मृषो द्यम् or द्या—a lie

(4) रुच्य —Tasty. रोचतेऽसौ रुच्य। कर्तरि क्यप्

(5) कुप्यम्—सुवर्णरजतभिन्न धन कुप्यम्=Wealth which does

---

25 मृजेर्विभाषा ॥ मृजे क्यब्वा स्यात्। ऋदुपधत्वाभावे प्राप्ते विभाषेयम्। पक्षे ण्यत्। मृज्य।

26 राजसूय सूर्य मृषोद्य रुच्य कुप्य कृष्टपच्याव्यथ्या ॥ एते सप्त क्यबन्ता निपात्यन्ते।

(2) (a) कर्तरि क्यप्। निपातनादुत्त्वम्। (b) षू प्रेरणे तुदादि। क्यपो रुट्।

(3) मृषोपपदाद्वदे कर्मणि नित्य क्यप्। विशेषणविशेष्यत्वम्।

(5) गुपेरादेः कुत्वं च सज्ञायाम् ॥

not include gold or silver. But गोप्यम्-what is to be concealed.

(6) कृष्टपच्यम्–कृष्टे स्वयमेव पच्यन्ते कृष्टपच्याः. That which grows spontaneously in a field. But,

कृष्टपाक्या·–Produced by labour in a field

(7) अव्यथ्य –न व्यथते (कर्तरि क्यप्) one senseless to pain.

(8) भिद्य –भिनत्ति कूलं भिद्यः–a river.

(9) उद्ध्यः–उज्झत्युदकमुध्य·—a river. उज्झेर्धत्वं निपात्यते but भेत्ता, उज्झिता In both the cases भिद्य and उध्य, the termination क्यप् denotes the agent which must necessarily be a river

(10) पुष्य· & (11) सिध्य – The roots पुष् and सिध् take क्यप् in the sense of अधिकरण, when the whole word expresses a constellation.

पुष्यन्त्यस्मिन्नर्था इति पुष्यः ।

सिध्यन्त्यस्मिन्निति सिध्य. but पोषणम्, सेधनम्, (अधिकरणे ल्युट्).

(12) विपूय – (वि+पू+क्यप्) मुञ्जः (रज्वादिकरणाय शोधयितव्यो दर्भविशेष ।A kind of grass (मुञ्ज) to be prepared for a rope. क्यप् here denotes the object of an action; otherwise विपव्य (by यत्).

(13) विनीय –वि+नी+यः (कल्क, sin or a kind of medical preparation made by grinding drugs between the slabs of stone). Otherwise विनेय ।

(14) जित्यः–जि+य (क्यप्); (a kind of wooden apparatus to level a ploughed field.) कृष्टसमीकरणार्थं स्थूलकाष्ठम्) otherwise जेयम् ।

(8—9) **भिद्योद्ध्यौ नदे** ॥ भिदेरुज्झेश्च क्यप् । उज्झेर्धत्वं च ।

(10—11). **पुष्यसिध्यौ नक्षत्रे** ॥ अधिकरणे क्यप् निपात्यते ।

(12) **विपूय विनीयजित्या मुञ्जकल्कहलिषु** ॥ विपूय विनीय जित्य इत्येते शब्दा निपात्यन्ते यथासंख्यं मुञ्ज कल्क हलि इत्यर्थेषु बोध्येषु।

27 The root ग्रह् takes य (क्यप्) to express the senses of पद, अस्वैरी, बाह्या, and पक्ष्य As - अवगृह्यम्, प्रगृह्यम्. (पदम्), (These signify two technical terms for words in grammar)

(अस्वैरी) गृह्यका (शुका. पञ्जरादिबन्धनेन परतन्त्रीकृता., parrots confined in a cage)

(बाह्या) ग्रामगृह्या– (सेना ग्रामाद्बहिर्भूता an army stationed outside a village)

स्त्रीलिंगनिर्देशात्पुनपुंसकयोर्न भवति.

(पक्ष्य) आर्यगृह्य –(आर्यैर्गृह्यत इति तत्पक्षाश्रित, one on the side of the noble)

28 The roots कृ and वृष् take य (क्यप्) optionally कृत्यम्, वृष्यम् (by क्यप्), कार्यम्, वर्ष्यम् by (ण्यत्)

(a) The root युज् takes य (क्यप्) and its ज् is changed to ग् when the word thus formed expresses a conveyance

29 भव्य, जन्य, आप्लाव्य, आपात्य express active and impersonal senses, and गेय, प्रवचनीय, उपस्थानीय, express active and passive sense

भव्य =भवतीति or भव्यमनेनेति

जन्य =जायतेऽसौ or जन्यमनेनेति

आप्लाव्य =आप्लवतेऽसौ or आप्लाव्यमनेनेति.

आपात्य =आपतत्यसौ or आपतत्यनेनेति.

गेय.=गायतीति (साम्नामयम्)

=गेयम् (समानेन).

प्रवचनीयः=प्रवचतीति (गुरु स्वाध्यायस्य), प्रोच्यते (गुरुणा स्वाध्याय)

उपस्थानीय =उपतिष्ठतीति (अन्तेवासी गुरो) or उपस्थीयते (गुरु शिष्येण).

---

27. **पदास्वैरिबाह्यापक्ष्येषु च** ॥ एष्वर्थेषु ग्रहे क्यप् स्यात् ॥

28. **विभाषा कृवृषोः** ॥ क्यप्स्यात्पक्षे ण्यत् । कृत्यम् । कार्यम् वृष्यम् । वर्ष्यम् । (a) **युग्यं च पत्रे** ॥ युजधातोः क्यप् कुत्वं च निपात्यते पत्रे (वाहने) गम्यमाने । योग्यमन्यत् ।

29. **भव्य गेयप्रवचनीयोपस्थानीय जन्याप्लाव्यापात्या वा** । एते कृत्यप्रत्ययान्ता कर्तरि वा निपात्यन्ते । पक्षे तयोरेवेति सकर्मकात्कर्मणि अकर्मकात् भावे ज्ञेया ।

CHAPTER XVII.

UPA-PADA-PRAKRIYÀ (उपपदप्रक्रिया.)

(a) TERMINATIONS DENOTING AGENT IN GENERAL.

1. *Roots take the termination* अ (अण्) *when the objects* are with them

Before this अ (अण्) the final vowel and the penultimate अ *of roots take their* वृद्धि *susbstitute and the penultimate* short vowel takes its guna substitute, and य is added on to the roots ending in आ. As:—कुम्भकारः (कुम्भं करोतीति, a potter), गोसन्दायः. The words गङ्गाधर and भूधर are genitive तत्पुरुष compounds. As- गङ्गाया धरः and भुवो धरः The word धर is formed by the root धृ taking the termination अ (अच्). As.—धरतीति धरः.

2. The roots शील्, काम्, भक्ष्, चर् with आ, ईक्ष् and क्षम् take अ (ण and not अण्) As-—मांसशील:, मांसकामः, मांसभक्षः, कल्याणाचारः, सुखप्रतीक्षः, बहुक्षमः.

The difference between अण् and ण is that the feminine forms of the former are made up by adding ई while those of the latter are made up by adding आ. As.— कुम्भकारी, मांसशीला.

3 The roots ह्वे, वे and मा take अण् when the object is prefixed to them As:—स्वर्गह्वायः, तन्तुवायः, धान्यमायः.

(a) कर्तरिकृत् ॥ कृत्प्रत्ययः कर्तरि स्यात् ।

1. कर्मण्यण् ॥ कर्मण्युपपदे धातोरण्प्रत्ययः स्यात् । उपपदसमासः । आदित्यं पश्यतीत्यादावनभिधानान्न । कथ तर्हि गङ्गाधरभूधरादयः । कर्मणः शेषत्वविवक्षायां भविष्यन्ति ।

2. शीलिकामिभक्ष्याचरिभ्यो णः ॥ ईक्षिक्षमिभ्यां च ॥ अणो ऽपवादार्थं वार्तिकद्वयम् ।

3. ह्वावामश्च ॥ कर्मण्युपपदे ह्वावामोऽण् स्यात् । आतोऽनुपसर्गे कः इति विहितस्य कस्यापवादः ।

4 Roots ending in आ not preceded by a preposition take अ (क) when the object is prefixed to them Before this अ (क) the ending आ of a root is dropped As —गोद, पार्ष्णिग्रम् But गासन्दाय (by अण्)

5 Roots capable of taking सम्प्रसारण take अ (ड) instead of अ (क) under the same circumstances as above Before अ (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped As —ब्रह्मज्य (ब्रह्म जिनातीति).

6 Roots ending in आ take अ (क) when a सुबन्त (word with a case termination) is prefixed to it As —द्विप: (elephant, द्वाभ्यां पिबतीति), समस्थ, विषमस्थ, प्रष्ठ.*

7 The root स्था takes अ (क) when it is preceded by a सुबन्त and expresses an abstract notion As —आखूत्थ (आखूनामुत्थानम्)

†N B In the following rules, the transitive verbs are preceded by an object while the intransitive ones are preceded by a सुबन्त

8 The roots मृज् with परि and नुद् with अप take अ (क) when they are preceded by तुन्द and शोक respectively, to express idleness and giver of comfort.

---

4. आतोऽनुपसर्गे कः ॥ आदन्ताद्धातोरनुपसर्गात्कर्मण्युपपदे क स्यात्। माण्।

5. कविधौ सर्वत्र प्रसारिभ्यो डः ॥

6. सुपि स्थः ॥ सुपीति योगो विभज्यते। सुप्युपपदे आदन्तात्क स्यात्।

7 स्थ ॥ सुपि तिष्ठते क स्यादारम्भसामर्थ्याद्भावे।

*प्रष्ठोऽग्रगामिनि॥ The स् of स्था is changed into ष् in the word प्रष्ठ when it expresses a leader, otherwise प्रस्थ

† इत ऊर्ध्वं कर्मणि सुपीति द्वयमप्यनुवर्तते। तत्र सकर्मकेषु कर्मणोत्यस्य सम्बन्ध। अकर्मकेषु सुपीत्यस्य सम्बन्ध।

8. तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः ॥ आलस्यसुखाहरणयोरिति वक्तव्यम् ॥ तुन्दशोकयो कर्मणोरुपपदयो परिमृजापनुदो क स्यात्। यथासंख्यमालस्यसुखाहरणयोर्गम्यमानयो।

As—तुन्दपरिमृज (an idle man) but
तुन्दपरिमार्ज (तुन्द परिमार्ष्टीति) one who rubs his belly.
शोकापनुद (शोकमपनुदतीति, सुखस्याहर्ता, one that brings happiness) but
शोकापनोद (संसारासारत्वोपदेशेन शोकमपनुदतीति, one that removes grief by advising that there is *nothing substantial in this world*)

9 The following words are derived by adding अ (क) to the roots मूलविभुज (रथ), नखमुचानि (धनूंषि), काकगुहा (तिला) कुमुदम् (कौ मोदते), महीध्र , कुध्र , गिल , and others of the same sort, प्रलम्बघ्न , शत्रुघ्न , कृतघ्न &c

10. The roots दा and ज्ञा both with प्र take अ (क) when preceded by an object As —सर्वप्रद , पथिप्रज्ञ but गोसम्प्रदाय (by अण्).

11 The root ख्या preceded by सम् takes अ (क) when the object is prefixed to it As —गोसंख्य (गा. संचष्टे, one who counts cows)

12 The roots गै and पा not preceded by a preposition take अ (टक्) when an object is prefixed to गै, and सुरा and शीधु to पा.

As —सामग (fem. सामगी), सुराप (fem. सुरापी), and शीधुप (fem शीधुपी), but क्षीरपा (by क, ब्राह्मणी).

13. The root हृ takes अ (अच्) when an object is prefixed to

---

9. मूलविभुजादिभ्यः कस्योपसंख्यानम् ॥ मूलविभुजादिराकृतिगणः ।

10. प्रे दाज्ञः ॥ दाल्पाञ्जानातेश्च प्रोपसृष्टात् कर्मण्युपपदे क स्यात् । अणोऽपवाद । आतोऽनुपसर्गे इति सूत्रेऽनुपसर्ग इत्युक्ते प्राप्त्यभिन्नेऽपि न स्यात् ।

11. समि ख्यः ॥ कर्मण्युपपदे समुपसृष्टात्ख्यातेः क स्यात् ।

12. गापोष्टक् ॥ अनुपसृष्टाभ्यामाभ्यां टक् स्यात् कर्मण्युपपदे । स्त्रियां ङीप् । सामगी । पिबतेःसुराशीध्वोरिति वाच्यम् ॥

13—14 हरतेरनुद्यमनेऽच् ॥ कर्मण्युपपदे हरतेरच्प्रत्ययः स्यादनुद्यमने गम्यमाने । शक्तिलाङ्गलाङ्कुशयष्टितोमरघटघटीधनुःषु ग्रहेरुपसंख्यानम् ॥

it and when हृ has not the sense of 'lifting up'. As:—अंशहरः (one entitled to a share) but भारहारः (by अण् one who bears a load.).

14. The root ग्रह takes this अ (अच्) when the words शक्ति, लाङ्गल, अङ्कुश, तोमर, यष्टि, घट, घटी, and धनुस् are prefixed to it. As.—शक्तिग्रहः, लाङ्गलग्रहः, अङ्कुशग्रहः, यष्टिग्रहः, तोमरग्रहः, घटग्रहः, घटीग्रहः, धनुर्ग्रहः.

15. The root ग्रह् takes अ (अच्) when it is preceded by सूत्र, when it expresses the sense of wearing. As:—सूत्रग्रह (one who wears a thread), but सूत्रग्राहः (one who takes a thread in his hands).

16 The root हृ takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when it expresses age. As:—कवचहरः (क्षत्रियकुमारः); अस्थिहरः (श्वा).

17. हृ with आ takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when it expresses a habit As:—पुष्पाहर (पुष्पाण्याहरति तच्छील.) फलाहरः but भाराहार (one who bears a load).

18. The root अर्ह् takes अ (अच्) when the object is prefixed to it पूजार्हः (fem. पूजार्हा).

19. The roots रम् and जप् preceded by a सुबन्त take अ (अच्) when the whole word thus formed means 'an elephant' and 'a back-biter' respectively.

---

15. सूत्रे च धार्यर्थे ॥ यस्तु सूत्रं केवलमुपादत्ते न तु धारयति तत्राणेव ।
16. वयसि च ॥ वयसि गम्यमाने हरतेः कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति । उद्यमनार्थोऽयमारम्भ । कालकृता शरीरावस्था यौवनादिर्वयः । यदुद्यमनं क्रियमाण संभाव्यमानं वा वयो गमयति तत्राय विधिः ।
17. आङि ताच्छील्ये ॥ आङ्पूर्वाद्धरते. कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति ताच्छील्ये गम्यमाने । ताच्छील्यं तत्स्वभावता ।
18. अर्हः ॥ अर्हतेरच्स्यात्कर्मण्युपपदे । अणोऽपवादः ।
19. स्तम्बकर्णयो रमिजपो ॥हस्तिसूचकयोरिति वक्तव्यम्॥

sense of cause habit or obedience, but it takes अ (अण्)
As —शब्दकार, &c

26 With the words स्तम्ब and शकृत् as objects, the root कृ takes the termination इ (इन्) to express rice and a young one respectively As — स्तम्बकारि (व्रीहि), शकृत्कारि (वत्स); but स्तम्बकार, शकृत्कार (by अण्)

27 With the words दृति & नाथ as objects the root हृ takes the termination इ (इन्) to express a beast as agent of the action

As —दृतिहरि (दृतिं हरतीति).

नाथहरि ,(नाथं नासारज्जुं हरतीति) but दृतिहार , नाथहार ,by अण्.

28 The root ग्रह् with the word फल (changeable into फले) as an object and the root भृ with the words आत्मन्, कुक्षि, or उदर as an object take इ (इन्); As —फलेग्राहि , आत्मंभरि , कुक्षिंभरि , उदरंभरि . Here म् is added to आत्मन्, कुक्षि and उदर.

THE TERMINATION अ (खश्)

29 Before this termination, conjugational sign is added on to the root and the ending long vowel if any, of the preceding word except an indeclinable is shortened and म् is added on to the words ending in a vowel, अरुष् and द्विषत्

30 With the words expressive of an object the causal of एज् takes अ (खश्). As —जनमेजय (जनमेजयतीति).

---

26 स्तम्बशकृतोरिन् ॥ व्रीहिवत्सयोरिति वक्तव्यम् ॥ स्तम्ब शकृत् इत्येतयो कर्मणोरुपपदयोरिन्प्रत्ययो भवति व्रीहिवत्सयोर्गम्यमानयो ।

27· हरतेर्दृतिनाथयो पशौ ॥ दृतिनाथयोरुपपदयोर्हृञ इन्स्यात्पशौ कर्तरि ।

28· फलेग्रहिरात्मंभरिश्च ॥ उपपदस्यैदन्तत्वं ग्रहेरिन्प्रत्ययश्च निपात्यते । फलानि गृह्णातीति फलेग्रहि । आत्मनो मुमागम । भृञ इन् । आत्मानं बिभर्तीति—आत्मंभरि । चात्कुक्षिंभरि । चाद्रास्तु "आत्मोदरकुक्षिषु" इति पेठु ।

29· खित्यनव्ययस्य ॥ खिदन्ते परेऽनव्ययस्य पूर्वपदस्य ह्रस्व स्यात् । अरुर्द्विषदजन्तस्य मुम् ॥ अरुषो द्विषतोऽजन्तस्य च मुमागम स्यात्खिदन्त उत्तरपदे । नत्वव्ययस्य । शिन्वा छन्नादि ।

30 एजे: खश् ॥ ण्यन्तादेजते खश् स्यात् ।

31 The root अज with the word वात, the root धे with the word शुनी, the root तुद् with the word तिल, and the root हा (in the causal sense) with the word शर्ध take अ (खश्). As - वातमजा (deer facing the wind), शुनिंधय (शुनीं धयतानि a whelp), तिलंतुद (an oilman), शर्धंजहा (a kind of bean, because they produce flatulence)

32 The root धे with the word स्तन and the root ध्मा with words नासिका and स्तन expressive of objects take अ (खश्). As - स्तनंधय (स्तन धयतीति, a child at the breast) Fem स्तनंधया.
नासिकंधम (नासिका धमतीति) Blowing through the nose.
नासिकंधय (नासिका धयतीति). Drinking through the nose

33 The roots ध्मा and धे when compounded with नाडी, मुष्टि, घटी, खारा and खरी, take अ (खश्). As - नाडिंधम (a gold smith) नाडिंधय, मुष्टिंधम, मुष्टिंधय, घटिंधम, घटिंधय, खारिंधम, खारिंधय, खरिंधम, खरिंधय

34 The roots रुज् and वह् with the preposition उद् when compounded with the word कूल take अ (खश्) कूलमुद्रुज. (कूलमुद्रुजतीति), कूलमुद्वह (कूलमुद्वहतीति).

35 The root लिह् with the wods वह and अभ्र as objects

---

31. **वातशुनीतिलशर्धेष्वजधेट्तुदजहातिभ्य उपसंख्यानम्** ॥ शर्धोऽपानशब्द । त जहतीति विग्रह । जहातिरन्तर्भावितण्यर्थ ।

32 **नासिकास्तनयोर्ध्माधेटोः ॥स्तने धेटो नासिकायां ध्मश्चेति वाच्यम्** ॥ धेटष्टित्वान्ङीप् । स्तनंधयी ।

33 **नाडीमुष्ट्योश्च ॥ घटी खारी खरीषूपसंख्यानम्** ॥ कर्मस्वेष्वेतेषूपपदेषु ध्माधेटो खश् स्यात् ।

34. **उदि कूले रुजिवहो** ॥ उत्पूर्वाभ्या रुजिवहिभ्या कूले कर्मण्युपपदे खश् स्यात् ।

35. **वहाभ्रे लिहः** ॥ एतयो रुपपदयो कर्मणोर्लिह खश् स्यात् । वहः स्कन्ध । त लेढीति वहंलिहो गौ । अदादित्वाच्छपो लुक् । खशो ङित्वान गुण ।

takes अ (खश्) As:—

वहंलिहः (वह लेढीति a bull licking his Lump)

अभ्रंलिहः (अभ्रं लेढीति, wind).

36. The root पच् with the words expressive of measure and with words मित and नख takes अ (खश्). As - प्रस्थंपचा (स्थाली); द्रोणपच. खारिंपचः, मितंपचा (ब्राह्मणी); *नखंपचा (यवागू.)

37. The root तुद् with the words विधु and अरुष् expressive of objects अ (खश्)

As:-विधुंतुदः (विधुं तुदतीति, राहुः the afflictor of the moon.)

अरुंतुदः (अरूंषि तुदतीति, piercing the vital parts.)

38 The root दृश with the word असूर्य, and the root तप् with the word ललाट take अ (खश्).

As:—असूर्यंपश्याः (सूर्यं न पश्यन्तीति, राजदाराः); ललाटंतपः (सूर्यः, *scorching the fore-head*).

39. The *root* दृश् *with* उग्र, *the root* मद् *with* इरा, *and the root* ध्मा *with* पाणि *take* अ (खश्) As:—उग्रंपश्यः (उग्रं पश्यतीति) इरंमदः (इरया-उदकेन माद्यति दीप्यतेऽविन्धनत्वादिति, मेघज्योतिः), पाणिंधमः (पाणयो ध्मायन्तेऽस्मिन्निति, *a road, so full of darkness that a person when passing through it, claps his hands to drive off reptiles*).

---

36. **परिमाणे पचः** ॥ परिमाणवाचकेषु कर्मसूपपदेषु पचः खश् स्यात्। **मितनखे च** । * पचिरत्र तापवाची.

37. **विध्वरुषोस्तुदः** ॥ एतयो रुपपदयोः कर्मणोस्तुदः खश् स्यात् । अरुन्तुदः । मुमि कृते संयोगान्तस्य लोपः ।

38. **असूर्यललाटयोर्दृशितपोः** ॥ एतयोरुपपदयोः कर्मणोर्दृशितपोः खश् स्यात् । असूर्यमित्यसमर्थसमासः । दृशिना नञः सम्बन्धात् ।

39. **उग्रंपश्येरंमदपाणिंधमाश्च** ॥ एते निपात्यन्ते । उग्रमिति क्रियाविशेषणं तस्मिन्नुपपदे दृशेः खश् । इरंमद इत्यत्र निपातनाच्छ्यन्न । पाणिंधमः । पाणयो ध्मायन्तेऽस्मिन्निति । अध्वाऽन्धकारावृत इत्यर्थः । तत्र हि सर्पापनोदनाय पाणयः शब्द्यन्ते ।

40 The root वद् after the words प्रिय, and वश takes अ (खच्). As — प्रियवदः, वशंवदः.

41. The root गम् with nouns takes अ (खच्) As:- मितंगमो हस्ती. (fem. मितंगमा) *विहङ्गम, विहङ्गः, विहग (विहायसा गच्छतीति, a bird). Here विह is substituted for विहायस् and अम् of गम् is dropped optionally.

42. The root तप् (causal) after the words द्विषत् and पर takes अ (खच्). As - द्विषन्तपः, परन्तपः, (द्विषन्तं परं वा तापयतीति) N B §The penultimate vowel is shortened before अय् (णि) of the causal, when it is followed by अ (खच्).

43 The root यम् after the word वाच् expressive of object takes अ (खच्) to express a vow. As — †वाचंयमः, (मौनव्रती) but वाग्यामः (वाचं यच्छतीति one who cannot speak through weakness)

44. The root दृ (in the causal) after the words पुर and भग, and the root सह् after the word सर्व, take अ (खच्) As:- पुरन्दरः (पुराणि दारयतीति, इन्द्रः), भगदरः (भगं दारयतीति fistula), सर्वंसहः (राजा).

---

40. **प्रियवशे वदः खच्** ॥ एतयोः कर्मणोरुपपदयोर्वदेः खच्।

41. **गमेः सुपि वाच्यः** ॥ असञ्ज्ञार्थमिदम्। सञ्ज्ञायां तु गमश्चेति सूत्रेण सिद्धम्।

* **विहायसो विह इति वाच्यम्** ॥ **खच्च डिद्वा वाच्यः** ॥ विहायस् इत्यस्य विहादेशो भवति। गमश्चोपधाया वा लोपः।

42. **द्विषत्परयो स्तापेः** ॥ द्विषत्परयोरुपपदयोः कर्मणोस्तापेः खच् स्यात्।

§ **खचि ह्रस्वः** ॥ खच्परे णौ उपधाया ह्रस्वः स्यात्।

43. **वाचि यमो व्रते** ॥ वाक्शब्द उपपदे यमेः खच् स्याद्व्रते गम्ये।

† **वाचंयमपुरन्दरौ च** ॥ वाक्पुरारमन्तत्वं निपात्यते।

44. **पूःसर्वयोर्दारिसहोः** ॥ महिग्रहणमसंज्ञार्थम्। 'भगे च दारेः' इति काशिका ॥ बाहुलकेन लब्धमिदं मित्याहुः।

45 The root कृष after the words सर्व, कूल, अभ्र, and करीष takes अ (खच्) As—सर्वंकष (सर्वंकषतीति, खल, destroying all), कूलंकषा (नदी, destroying the bank), अभ्रंकष (वायु), करीषंकषा (वात्या a gale scattering dried cowdung).

46 The root कृ after the words मेघ, ऋति, भय and words ending in भय takes अ (खच्). As—मेघंकर, ऋतिंकर, भयंकर अभयंकर.

47 The root कृ after the words क्षेम, प्रिय, मद्र, takes अ (खच and अण also) to express cause (हेतु) &c As—क्षेमंकरः क्षेमकार, प्रियंकर, प्रियकार, मद्रंकर मद्रकार

48 The root भू after the words आशित takes अ (खच्) to express an instrument or an abstract idea. As—(करणे) आशितंभव (ओदन आशितो भवत्यनेन), (भावे) आशितंभवम् (आशितस्य भवनम्).

49 The roots भृ, तृ, वृ, जि, धृ, सह्, तप्, and दम्, after any सुबन्त take अ (खच्) to express a proper name As— विश्वंभरः (विश्वं बिभर्तीति). विश्वंभरा (पृथ्वी) * रथंतरम् (साम), पतिंवरा (a bride), शत्रुंजय (an elephant), युगंधर (a mountain) शत्रुंतप.; शत्रुंसह, †अरिंदम, but कुटुम्बभार (one who supports one's family).

---

45 सर्वकूलाभ्रकरीषेषु कषः ॥ एषूपपदेषु कषः खच्।

46. मेघर्तिभयेषु कृञः ॥ एषूपपदेषु कर्मसु कृञः खच् स्यात्। भयशब्देन तदन्तविधिः।

47. क्षेमप्रियमद्रेऽण् च ॥ एषु कृञोऽण् स्यात्। चात् खच्। वेति वाच्येऽण्ग्रहणं हेत्वादिषु टो माभूदिति। कथं तर्हि "अहरारम्भाः क्षेमकराः" इति। कर्मणः शेषत्वविवक्षायां पचाद्यच्।

48. आशिते भुवः करणभावयोः ॥ आशितशब्द उपपदे भवतेः खच् करणभावयोः।

49. संज्ञायां भृतॄवृजिधारिसहितपिदमः ॥ कर्मणीति सुपीति च संज्ञावशाद्यथासम्भवं सम्बध्यते। एभ्यो धातुभ्यः संज्ञायां विषये खच् स्यात्।

* इह रथेन तरतीति व्युत्पत्तिमात्रम्। न त्ववयवार्थनियमः।

† दाम्‌ शमनाथाम्। तेन सकर्मकः। मनान्तर्भावितण्यर्थोऽत्र दमिः।

50. The root गम् after a सुबन्त takes अ (खच्) to express a proper name As —सुतंगमः.

51. The root गम् preceded by उरस्, अन्त, अत्यन्त, अध्वन्, दूर, पार, सर्व, अनन्त, विहायस, सर्वत्र and पन्न takes अ (ड). Before this अ (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped. As:— *उरगः (उरसा गच्छतीति, a serpent); अन्तग, अत्यन्तग, अध्वग, दूरग, पारग, सर्वग, अनन्तगः, +विहगः (विहायसा गच्छतीति a bird); ×सर्वत्रगः, पन्नगः (पन्न पतितं गच्छतीति a serpent).

- (a) When compounded with गम्, उरस् and विहायस् become उर and विह. As:--उरगः, विहगः.
- (b) With the preposition सु and दुर्, the root गम् takes अ (ड) to express the place. As:—सुगः (सुखेन गच्छत्यस्मिन्निति); दुर्गः.
- (c) With some other words also गम् takes this termination As:—ग्रामगः, स्त्र्यगारगः, गुरुतल्पगः.

52. With words expressive of objects the root हन् takes अ (ड) when a blessing is implied. As:- शत्रुहः (शत्रुं वध्यादिति); but शत्रुघात..

---

50. गमश्च ॥ सुबन्ते कर्मण्युपपदे गमः खच् ।

51. अन्तात्यन्ताध्वदूरपारसर्वानन्तेषु डः ॥ संज्ञायामिति निवृत्तम् । एषु गमेर्डः स्यात । डित्वसामर्थ्यादभस्यापि टेर्लोपः ।

* उरसो लोपश्च ॥

\+ डे च विहायसो विहादेशो वक्तव्यः ॥

× सर्वत्रपन्नयोरुपसंख्यानम् ॥ पन्नमिति पद्यतेः क्तान्तं क्रियाविशेषणम् ।

(b) सुदुरोरधिकरणे ॥

(c) अन्यत्रापि दृश्यत इति वक्तव्यम् ॥

52. आशिषि हनः ॥ आशिषि गम्यमानायां हन्तेर्धातोः कर्मण्युपपदे डप्रत्ययो भवति ।

53, The *root* हन् *with* आ *when* compounded with दारु takes अण् and then the final न of हन् is changed to ट्. As:- दार्वाघाटः, but when हन् is compounded with चारु the final न् of हन् is changed to ट् optionally. As:—चार्वाघाटः, or चार्वाघातः.

(a) The root हन् with the preposition सम् and preceded by words expressive of an object take अ (ड) and the final न् is changed to ट् optionally. As:-वर्णसंघाट or वर्णसंघातः (वर्णान्संहन्तीति) पदसंघाटः or पदसंघातः.

(b) With the preposition अप, the root हन् preceded by क्लेश and तमस् takes अ (ड), even when the sense of blessing is not implied. As:—क्लेशापहः (पुत्रः); तमोपहः (सूर्यः).

(c) The root हन् compounded with कुमार, शीर्ष (for शिरस्) takes इन् (णिनिः); before this termination हन् is changed to घात् As -कुमारघाती, शीर्षघाती.

(d) The root हन् *with words* जाया *and* पति takes the termination अ (टक्) when the whole word expresses an *individual bearing an inauspicious mark* As:— जायाघ्नः (ना) पतिघ्नी (स्त्री). Before this termination हन् becomes घ्.

---

53. दाराबाहनोऽणन्तस्य च टः संज्ञायाम् ॥ दारुशब्द उपपद आङ् पूर्वाद्धन्तेरण् । टकारश्चान्तादेशो वक्तव्य इत्यर्थः । चारौ वा ॥ आङ् पूर्वाद्धन्ते श्चारावुपपदेऽण् । अन्तस्य वा टकारादेशः ।

(a) कर्मणि समि च ॥ कर्मण्युपपदे संपूर्वाद्धन्तेरण्प्रत्ययोऽन्तस्य च वा टकारादेशः ।

(b) अपे क्लेशतमसोः ॥ अपपूर्वाद्धन्तेर्डः स्यात् । अनाशीरर्थमिदम् ।

(c) कुमारशीर्षयोर्णिनिः ॥ कुमार शीर्ष इत्येतयोरुपपदयोर्हन्तेर्णिनिप्रत्ययः स्यात । शिरसः शीर्षभावो निपात्यते ।

(d) लक्षणे जायापत्योष्टक् ॥ हन्तेर्जायापत्योः कर्मणोरुपपदयोर्लक्षणवति कर्तरि टक् प्रत्ययो भवति ।

(e) The root हन् preceded by an object takes अ (टक्) when the whole word expresses an agent other than man जायाघ्न (तिलकालक) पतिघ्ना (पाणिरेखा), पित्तघ्नम् (घृतम्), श्लेष्मघ्नम् (मधु), but आखुघात (शूद्र, by अण्).

(f) The root हन् preceded by शक्ति and कपाट or कवाट takes अ (टक्) when strength is implied As — हस्तिघ्न (नर), कपाटघ्न (चोर).

(g) The root हन् preceded by पाणि, ताड or राज takes अ (टक्) to express the sense of skill In this case हन् is changed to घ् As —पाणिघ, ताडघ, राजघ, but पाणिघात, ताडघात. (by अण्)

54 The root कृ with the words आढ्य, सुभग, स्थूल पलित, नग्न, अन्ध, and प्रिय, expressing the being of what it was not before, takes अन (ख्युन्) to express an instrument As — आढ्यंकरणम् (अनाढ्यमाढ्यं कुर्वन्त्यनेन, that which makes one rich who was not so before) सुभगंकरणम्, स्थूलंकरणम्, पलितंकरणम्, नग्नंकरणम्, अन्धंकरणम्, प्रियंकरणम्. Before this termination म् is added on to the preceding word

55 The root भू takes इष्णु (खिष्णुच्) and उक (खुकञ्) to

(e) अमनुष्यकर्तृके च ॥ अमनुष्यकर्तृके वर्तमानाद्धन्तेर्धातोः कर्मण्युपपदे टक् प्रत्ययो भवति ।

(f) शक्तौ हस्तिकपा (वा) टयोः ॥ शक्तौ द्योत्यायां हस्तिकपाटयोः कर्मणोरुपपदयोर्हन्तेष्टक् प्रत्ययो भवति । मनुष्यकर्तृकार्थमिदम् ।

(g) पाणिघताडघौ शिल्पिनि ॥ हन्तेष्टक् टिलोपो घत्वं च निपात्यते पाणिताडयोरुपपदयोः । राजघ उपसंख्यानम् ॥

54 आढ्यसुभग स्थूल पलित नग्नान्धप्रियेषु च्व्यर्थेष्वच्वौ कृञः करणे ख्युन् ॥ एषु च्व्यर्थेष्वच्व्यन्तेषु कर्मसूपपदेषु कृञः ख्युन् स्यात् ।

55. कर्तरि भुवः खिष्णुच् खुकञौ॥ आढ्यादिषु च्व्यर्थेष्वच्व्यन्तेषु भवतेः कर्तरि कारके खिष्णुच् खुकञ् इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ।

express an agent under the same circumstances as mentioned before As — आढ्यंभविष्णु. (अनाढ्य आढ्यो भवतीति, becoming rich, not being so before.); आढ्यंभावुक Before इष्णु (खिष्णुच्) the ending vowel of भू takes guna and before उक (खुकञ्) it takes वृद्धि, and म् is added to the preceding word

56 The root स्पृश् preceded by any सुबन्त except उदक takes क्विन् which leaves nothing to add to the root, but it effects some changes in the final letter of the root As —घृतस्पृक् (घृतं स्पृशतीति), मन्त्रस्पृक् (मन्त्रेण स्पृशतीति one who touches any thing by repeating a मन्त्र), but उदकस्पर्श (by अण्, one who touches water.)

57. The words ऋत्विक् (ऋतु+यज्), दधृक् (धृष्), स्रक् (सृज्), दिक् (दिश्), उष्णिक् (उत्+स्निह्), अञ्च्, युज्, क्रुञ्च् are formed by the termination क्विन् Of these the first five are irregular. The root अञ्च् preceded by any सुबन्त and the root युज् and क्रुञ्च् both without any word with them take क्विन्.

As — प्राङ्, प्रत्यङ्, उदङ्, युङ्, क्रुङ्.

---

56. **स्पृशोऽनुदके क्विन्** ॥ स्पृशेर्धातोरनुदके सुबन्त उपपदे क्विन् प्रत्ययो भवति कर्तरि ।

57. **ऋत्विग्दधृक्स्रग्दिगुष्णिगञ्चुयुजिक्रुञ्चां च** ॥ ऋत्विगादयः पञ्च शब्दाः क्विन् प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । अपरे त्रयो धातवो निर्दिश्यन्ते । (1) ऋतुशब्द उपपदे यजेर्धातोः क्विन्प्रत्ययो निपात्यते । ऋतौ यजति । ऋतुं वा यजति । ऋतुप्रयुक्तो वा यजति । ऋत्विक् । रूढिरेषा यथाकथचिदनुगन्तव्या । (2) धृषेः क्विन्प्रत्ययः । द्विर्वचनमन्तोदात्तत्वं च निपात्यते । धृष्णोतीति दधृक् । (3) सृजेः कर्मणि क्विन् । अमागमश्च निपात्यते । सृजन्ति तामिति स्रक् । (4) दिशेः कर्मणि क्विन्निपात्यते । दिशन्ति तामिति दिक् । (5) उत्पूर्वात्स्निहः क्विन्नुपसर्गान्तलोपः षत्वं च निपात्यते । (6) अञ्चतेः सुबन्तमात्र उपपदे क्विन्प्रत्ययो भवति । युजेः क्रुञ्चेश्च केवलादेव । सोपपदात्तु सत्सूद्विषेत्यादिना क्विप्

58 The root दृश् (not meaning 'to see') preceded by the pronouns त्यद and others, समान and अन्य takes अ (कञ्) क्विन् and स (क्स). The final of the pronouns is then changed to आ As -तादृश, तादृक्, तादृक्ष, सदृश, सदृक्, सदृक्ष, अन्यादृश, अन्यादृक्, अन्यादृक्ष

59 The roots सद्, सू (2nd conj), द्विष्, द्रुह्, दुह्, युज्, (both 4th & 7th conj) विद् (2nd 4th and 7th conjugation) भिद्, छिद्, जि, नी, राज् combined with a सुबन्त whether preceded by a preposition or not take क्विप् *to form verbal nouns* As—द्युसत्, उपनिषत्, अण्डसू, प्रसू, मित्रद्विट्, प्रद्विट्, मित्रध्रुक्, प्रध्रुक्, गोधुक्, प्रधुक्, अश्वयुक्, प्रयुक्, वेदवित्, प्रवित्, काष्ठभिद्, प्रभिद्, रज्जुच्छिद्, प्रच्छिद्, शत्रुजित्, प्रजित्, सेनानीः, ×ग्रामणी, अग्रणी, राट्, सम्राट्.

59 (a) This क्विप् is added to all roots to form verbal nouns As—कामधुक् (काम+दुह्), लिट् (लिह्), ध्रुक् (द्रुह्), पर्णध्वत् (पर्ण+ध्वस्), उपानत् (उप+आ+नह्), प्राण् (प्र+अन्), मित्रशी (मित्र+शास्), *आशी (आ+शास्), गी (गृ), पू (पृ), भू (भू), धू (धुर्वी), अक्षद्यू (अक्ष+दिव्), जू (ज्वर्), तू (त्वर्), स्रू (स्रिव्), जनौ (जन+अव्), मू, मुवौ, मुवः (मव्), सुमू, सुम्वौ, सुम्वः (सु+मव्), मू, मुरौ, मुरः (मुर्छा), †अङ्गगत्, (अङ्ग+गम्), तनुच्छद् (तनु+

---

58 **त्यदादिषु दृशोऽनालोचने कञ्च ॥** त्यदादिषूपपदेषु दृशेर्धातोरनालोचनेऽर्थे वर्तमानात् कञ्प्रत्ययो भवति । चकारात् क्विन्नपि । **समानान्ययोश्चेति वाच्यम् ॥ क्सोऽपि वाच्यः ।**

59 **सत्सूद्विषद्रुहदुहयुजविदभिदच्छिदजिनीराजामुपसर्गेऽपि क्विप् ॥** एभ्यः क्विप्स्यादुपसर्गे सत्यसति च सुप्युपपदे ।

× **अग्रग्रामाभ्यां नयतेर्णो वाच्यः ॥**

59. A. **क्विप्च ॥** सर्वधातुभ्यः सोपपदेभ्यो निरुपपदेभ्यश्च छन्दसि भाषायां च क्विप् प्रत्ययो भवति । ***आशासः क्वावुपधाया इत्वं वाच्यम् ॥**

† **गमः क्वौ ॥** अनुनासिकलोपः स्यात् ।

उद्), प्रशान् (प्र+शम्), प्रतान् (प्र+तम्), अग्रेग्* (अग्रे+गम्), अग्रेभ्र् ‡ (अग्र+भ्रम), परीतत् § (परि+तन्), सयत् (स+यम्), सुनत् (सु+नम्).

60 The root भज् preceded by a सुबन्त takes the termination ण्वि leaving nothing to add, but the penultimate अ is lengthened As —अशभाक्, प्रभाक्.

61 The root अद् preceded by a सुबन्त except अन्न takes the termination विट. As —आमात् (आममत्तीति one who eats row food) सस्यात् क्रव्याद् (eating raw flesh) This termination also leaves nothing to add to the root But क्रव्याद (eating cooked flesh) by अण्

62 The root दुह् with a सुबन्त takes अ (क) and then the ending ह् is changed to घ् As —कामदुघा, अर्धदुघा.

63 The terminations मन् (मनिन्), वन् (क्वनिप्), वन् (वनिप्) विच् (nothing) are added to the roots to form nouns. As —

सुशर्मा (by मनिन्)

प्रातरित्वा (by) क्वनिप् one going out every morning).

*विजावा (विजन्+वनिप् one being born).

अग्रावा (ओण्+वनिप् a Brahmin woman)

---

‡ गमादीनामितिवक्तव्यम् ॥

§ ऊङ्च गमादीना मिति वक्तव्यम् ॥ लोपश्च ॥

60. भजो ण्विः ॥ सुप्युपसर्गेचोपपदे भजेर्ण्विः स्यात् ।

61. अदोऽनन्ने ॥ अदेर्धातोरनन्न सुप्युपपदे विट् प्रत्ययो भवति । क्रव्येच । क्रव्यशब्दे उपपद अदेर्धातोर्विट् प्रत्ययो भवति । अण्बाधनार्थ मिदम् । कथ तर्हि " क्रव्यादोस्रपआशर " इति । पक्वमासशब्द उपपदेऽण् । उपपदस्य क्रव्यादेश ।

62. दुहे कब्घश्च ॥ दुहेर्धातो. सुप्युपपदे कप्प्रत्ययोभवति । घकारश्चान्तादेश ।

63. अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते ॥ अन्येभ्योऽपि धातुभ्योऽनाकारान्तेभ्यो मनिन् क्वनिप् वनिप् विच् एते प्रत्यया. स्यु ।

* विड्वनोरनुनासिकस्यात् ॥ अनुनासिकस्यात्स्यात् ।

रोट (from रुह् by विच्, one growing), रेट् (from रिश् by विच्, one shining) सुगण्,(by विच् one counting well).

64. The root स्था preceded by a सुबन्त takes अ (क) and also क्विप् . As:— शंस्थः (by क). शंस्थाः (by क्विप्).

65 Roots with a सुबन्त except जाति (class-names) take इन् (णिनि) to express habit. As:-उष्णभोजी, शीतभोजी, अनुशायी, अनुजीवी, त्रिसारी, * साधुकारी, साधुदायी, ब्रह्मवादी.

Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, य is added to roots ending in आ.

66 Roots with words expressing comparison take इन् (णिनि). As: — उष्ट्रक्रोशी, (उष्ट्र इव क्रोशति one who roars like a camel) ध्वाङ्क्षरावी (one who crows like a crow.)

67. The roots with a सुबन्त take इन् (णिनि) (a) to express a vow. As: — स्थण्डिलशायी, अश्राद्धभोजी; (b) to express a repetition. As:—क्षीरपायी, कषायपायी, सौवीरपायी; but कुल्माषखादः (by अण्)

---

64. **स्थः कच** ॥ ' स्था ' इत्येतस्माद्धातोः सुप्युपपदे क प्रत्ययो भवति क्विप्च । **शमि धातोः संज्ञायामित्यचं** बाधितुं सूत्रम् ।

65. **सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये** ॥ अजात्यर्थे सुपि धातोर्णिनिः स्यात्ताच्छील्ये द्योत्ये । ***साधुकारिण्युपसंख्यानम्** ॥ **ब्रह्मणि वदः** ॥ अताच्छील्यार्थं वार्तिकद्वयम् ।

66. **कर्तर्युपमाने** ॥ कर्तृवाचिन्युपमानोपपदे धातोर्णिनिः प्रत्ययो भवति । उपपदार्थः कर्ता प्रत्ययार्थस्य कर्तुरुपमानम् । अताच्छील्यार्थं जात्यर्थं च सूत्रम् ।

67. **व्रते** ॥ व्रत इति शास्त्रतो नियम उच्यते । व्रते गम्यमाने सुबन्त उपपदे धातो र्णिनिः प्रत्ययो भवति । समुदायोपाधिश्चायम् । धातूपपदप्रत्ययसमुदायेन व्रतं गम्यते । अताच्छील्यार्थ आरम्भः । जात्यर्थो वा । (b) **बहुलमाभीक्ष्ण्ये** ॥ आभीक्ष्ण्ये गम्यमाने धातोर्बहुलं णिनिः प्रत्ययो भवति । आभीक्ष्ण्यं पौनःपुन्यं तात्पर्यमासेवा ताच्छील्या दन्यत् । बहुलग्रहणात्कुल्माषखाद इत्यत्र न भवति ।

68 The root मन् (4 th conj) with a सुबन्त takes इन् (णिनि) As —दर्शनीयमानी, शोभनमानी.

69 The root मन् (4th conj) with a सुबन्त takes इन् (णिनि) or अ(खश्) to express one's-lf as the object of the root (vide rule 29 above) अम् is added on to the monosyllabic words ending in any vowel except अ or आ when they are followed by a verbal form made up by a termination with a mute ख् Before this अम् words undergo the same change as before the अम् of the accusative singular.
As —पण्डितमन्य—पण्डितमानी कालिमन्य, * गांमन्य, स्त्रियमन्य = स्त्रीमन्य, नरमन्य, भुवमन्य, श्रिमन्यम. §

70 The root यज् with a noun in the instrumental case (करण) takes इन (णिनि) to express past actions As — सोमयाजी, (सोमेनेष्टवान् one who performed a सोम sacrifice).

71. The root हन् with an object takes इन् (णिनि) to express past actions by way of censure As - पितृव्यघाती, (one who murdered an uncle,) मातुलघाती (one who murdered a maternal uncle) but चोर हतवान्

72 The root हन् with ब्रह्म, भ्रूण and वृत्र takes क्विप् only to

---

68. मनः ॥ सुपि मन्यतेर्णिनि स्यात् ।

69. आत्ममाने खश्च ॥ स्वकर्मके मनने वर्तमानान्मन्यते सुपि खश् स्यात् । चाण्णिनि * भाष्यकारवचनाच्छ्रशब्दस्य ह्रस्वो मुममोरभावश्च ।

§ इच एकाचोऽम्प्रत्ययवच्च ॥ इजन्तादेकाचोऽम् स्यात् स च स्वाद्यन्तः खिदन्ते परे ।

70. करणे यजः ॥ करण उपपदे भूतार्थाद्यजेर्णिनि स्यात्कर्तरि ।

71. कर्मणि हनः ॥ कर्मण्युपपदे हन्तेर्धातोः णिनि प्रत्ययो भवति भूतकाले । कुत्सितग्रहणं कर्तव्यम् ॥

72. ब्रह्मभ्रूणवृत्रेषु क्विप् ॥ एषु कर्मसूपपदेषु हन्तेर्भूते क्विप् स्यात् । ब्रह्मादिष्वेव क्विबेवेति द्विविधोऽत्र नियम ।

denote past actions As — ब्रह्महा, भ्रूणहा, वृत्रहा. But with other words it does not take क्विप्). As —पुरुषं हतवान्. This is a restrictive rule, that is, no other termination but क्विप् is added to हन् after these words only Thus this rule has two restrictions

73 The root कृ with सु, कर्म, पाप, मन्त्र and पुण्य takes क्विप् only to express past actions As —सुकृत्, कर्मकृत्, पापकृत्, मन्त्रकृत् and पुण्यकृत्. But कर्म कृतवान् where no अण् is added Also भाष्यकृत्. Other roots than कृ with these words do not take क्विप् but अण. As —मन्त्राध्याय, (मन्त्रमधीतवान) This क्विप् is restricted to the past tense मन्त्र करोति करिष्यति वा here there cannot be क्विप्. Thus this rule has three restrictions

74 The root सु (5th. conj) preceded by सोम takes क्विप्. As —सोमसुत्. This is a restrictive rule, that is no other termination but क्विप् is used after सु only to express past tense in composition with this word alone Thus there are four restrictions here

75 The root चि with अग्नि takes क्विप्. As – अग्निचित्. This rule also has four restrictions as above.

76 The root चि with a word expressive of an object takes क्विप् in the past tense in the passive sense when the whole

---

73. **सुकर्मपापमन्त्रपुण्येषु कृञः** ॥ सौ कर्मादिषु च कृञः क्विप् स्यात । कालोपपदप्रत्ययनियम । स्यादिष्वेवेति नियमाभावादन्यस्मिन्नप्युपपदे क्विप ।

74. **सोमे सुञः** ॥ सोमे कर्मण्युपपदे सुनोतेर्धातो क्विप् प्रत्यय स्यात् चतुर्विधश्चात्र नियम इष्यते । धातुकालोपपदप्रत्ययविषय ।

75. **अग्नौ चेः** ॥ अग्नौ कर्मण्युपपदे चिनोतेर्धातो क्विप् प्रत्यय स्यात् अत्रापि पूर्ववच्चतुर्विधो नियम इष्यते ।

76. **कर्मण्यग्न्याख्यायाम्** ॥ कर्मण्युपपदे कर्मण्येव कारके चिनोते क्विप् स्यात् । अग्न्याधारस्थलविशेषस्याख्यायाम् ।

noun is the name of a sacrificial fire place, as —श्येनचित् (श्येन इव चित), कङ्कचित्.

77 The root क्री with वि, in composition with an object takes इन (इनि) in the sense of censure, as.—सोमविक्रयी, तैलविक्रयी, घृतविक्रयी, but धान्यविक्राय (by अण्)

78 The root दृश् with its object takes the termination वन् (क्वनिप्); as — पारदृश्वा (पार दृष्टवान्) परलोकदृश्वा (परलोक दृष्टवान्).

79 The roots युध् and कृ preceded by the word राजन् as an object and सह take वन् (क्वनिप्), as —राजयुध्वा (one who made the king fight) राजकृत्वा, सहयुध्वा, सहकृत्वा

80 The root सु 5th conj and यज् take वन् (क्वनिप्) to express the past tense, as —सुत्वा, सुत्वानौ, सुत्वान:, यज्वा, यज्वानौ, यज्वान:.

81 The root जॄ 4th conj takes अत (अतृन्) to express past tense, as —जरत्, old जीर्णवान् also are derived.

The termination अ (ड)

82 Before this termination the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped

---

77. कर्मणीनि विक्रियः ॥ कर्मण्युपपदे विपूर्वात्क्रीणातेः इनिः स्यात्। कुत्सितग्रहणं कर्तव्यम् ॥

78. दृशेः क्वनिप् ॥ दृशोर्णा कर्मण्युपपदे क्वनिप्प्रत्ययः स्याद्भूते।

79. राजनि युधि कृञः ॥ राजन्शब्दे कर्मण्युपपदे युध्यतेः करोतेश्च क्वनिप् प्रत्ययः स्यात्। युधिरन्तर्भावितण्यर्थः॥ सहे च ॥ सहशब्दे चोपपदे युधिकृञोर्धात्वोः क्वनिप्प्रत्ययः स्यात्। असत्त्ववाचित्वादुपपदं कर्मणा विशेष्यते।

80. सुयजोर्ङ्वनिप् ॥ सुनोतेर्यजतेश्च ङ्वनिप् स्याद्भूते।

81. जीर्यतेरतृन् ॥ जीर्यतेरतृन्प्रत्ययो भवति भूते। वासरूपन्यायेन निष्ठाऽपि।

83 The root जन् takes अ (ड) when compounded with a word in the locative case, or in the ablative case not expressive of class names, as —सरसिजम् , मन्दुरज., संस्कारज., अदृष्टज , but हस्तिनो जात , अश्वाज्जात .

84 The root जन् with a preposition takes अ (ड) to express a name, as —प्रजा, (offspring or people in general)

85 The root जन् with अनु preceded by a word in the objective case takes अ (ड), as —पुमनुजा (पुमांसमनुरुध्य जाता, a woman born after a man), स्त्र्यनुजा (one born after a woman).

86 The root जन् with other words also takes अ (ड), as – अज (न जायत इति), द्विज (द्विर्जात), ब्राह्मणज (ब्राह्मणाज्जात), अभिज (अभितो जात), अनुज (अनु जात)

87 This termination is applied to other roots also and in the sense of other cases, as —परिखा (परित खाता).

88 The termination अ (अण्) is added on to the roots along with their objects to express futurity and dependence of one action upon another No other termination expresses this sense, as —काण्डलावो व्रजति, अश्वदायो व्रजति.

---

83. **सप्तम्यां जनेर्डः** ॥ सप्तम्यन्त उपपदे जनेर्धातोर्ड स्यात् । **पञ्चम्या मजातौ** ॥ जातिशब्दवर्जिते जनेर्ड. स्यात्पञ्चम्यन्त उपपदे ।

84 **उपसर्गे च संज्ञायाम्** ॥ उपसर्गे चोपपदे जने र्ड स्यात्संज्ञाया विषये । समुदायोपाधि संज्ञा ।

85 **अनौ कर्मणि** ॥ अनुपूर्वाज्जने कर्मण्युपपदे ड स्यात् । इह जनि सकर्मक । अनुरोधविशिष्टजननवृत्तित्वात् ।

86. **अन्येष्वपि दृश्यते** ॥ अन्येष्वप्युपपदेषु कारकेषु जनेर्डप्रत्ययो दृश्यते ।

87. अपिशब्द सर्वोपाधिव्यभिचारार्थ । तेन धात्वन्तरादपि कारकान्तरेष्वपि क्वचित ।

88 **अण् कर्मणि च** ॥ भविष्यतीत्येव । चकार सन्नियोगार्थ । धातोरण प्रत्ययो भवति भविष्यति काले कर्मण्युपपदे क्रियाया च क्रियार्थायाम् । ण्वुलोऽपवाद । परत्वाद्य कादीन बाधते । काण्डलावो व्रजति (काण्ड लविष्य इति व्रजति) । अश्वदायो व्रजति (अश्व दास्य इति व्रजति)

CHAPTER XVIII.

ताच्छीलिकप्रक्रिया.

TÂCHCHHÎLICA-PRAKRIYÂ.

1. The terminations under this head signify (1) तच्छील (disposition) (2) तद्धर्म (sense of obligatory duty) (3) तत्साधुकारी (signifying agents performing the action indicated by the verb in a good manner).

2. Roots take तृ in the above-mentioned senses. This is a strong termination and governs the accusative; as:-कर्ता कटम् (one who is in the habit of making mats).

3. कृ with अलम् or निर् and आ. जन् with प्र, पच् with उत्, प. त् with उत्, मद् with उत्, रुच्, त्रप् with अप, वृत्, वृध्, सह् and चर् take इष्णु (इष्णुच्); as:—अलंकरिष्णुः, निराकरिष्णुः, प्रजनिष्णुः, उत्पचिष्णुः, उत्पतिष्णुः, उन्मदिष्णुः, रोचिष्णुः, अपत्रपिष्णुः, वर्तिष्णुः, वर्धिष्णु, सहिष्णुः, चरिष्णुः.

Besides these भविष्णुः (भू), भ्राजिष्णुः (भ्राज्), and क्षयिष्णुः (क्षि), are met with occasionally.

---

1. आक्वेस्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु ॥ क्विपमभिव्याप्य वक्ष्यमाणाः प्रत्ययास्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु कर्तृषु । तदितिधात्वर्थः शीलादिविशेषणत्वेन निर्दिश्यते । तच्छीलो य स्वभावतः फलनिरपेक्षस्तत्र प्रवर्तते । तद्धर्मस्तदाचारः । यः स्वधर्मं ममायमिति प्रवर्तते विनापि शीलेन । तत्साधुकारी यो धात्वर्थं साधु करोति ।

2. तृन् ॥ सर्वधातुभ्यस्तृन्प्रत्ययो भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु ।

3. अलंकृञ्निराकृञ्प्रजनोत्पचोत्पतोन्मदरुच्यपत्रपवृतुवृधुसहचर इष्णुच् ॥ अलंकृञादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृष्विष्णुच् प्रत्ययः स्यात् ।

4. Roots ग्लै, जि, स्था and भू take स्नु (क्स्नु:); as:-ग्लास्नु:, जिष्णु:, ×स्थास्नु:, भूष्णु:. This termination is weak.

5. Roots त्रस्, गृध्, धृष् and क्षिप् take नु (क्नु); as:-त्रस्नु:, गृध्नु:, धृष्णु:, क्षिप्नु:. This termination is weak.

6. The following words are thus formed by the termination इन् (घिनुण्).

(1) शम्–शमी.	(3) दम्–दमी.	(5) श्रम्–श्रमी.
(2) तम्–तमी.	(4) श्रम्–श्रमी.	(6) क्षम्–क्षमी.

(7) क्लम्–क्लमी.	(16) देव् 1st conj with परि परिदेवी.
(8) मद्–with प्र–प्रमादी.	(17) ज्वर् with सम्–संज्वारी.
(9) *मद् with उत्–उन्मादी.	(18) क्षिप् 4th and 6th conj. with परि परिक्षेपी.
(10) पृच् 7th conj. with सम्–संपर्की.	(19) रट् with परि–परिराटी.
(11) रुध् with अनु–अनुरोधी.	(20) वद् with परि–परिवादी.
(12) यम् with आ–आयामी.	(21) दह् with परि–परिदाही.
(13) यस् with आ–आयासी.	(22) मुह् with परि–परिमोही.
(14) सृ with परि–परिसारी.	(23) दुष्–दोषी.
(15) सृज् with सम्–संसर्गी.	(24) द्विष्–द्वेषी.

---

4. **ग्लाजिस्थश्च क्स्नुः** ॥ ग्ला जि स्था इत्येतेभ्यो धातुभ्यश्चकाराद्भुवश्च तच्छीलादिषु क्स्नुः प्रत्ययः स्यात् । ×गिदयम् । न तु कित् । तेन स्थ ईत्वं न ।

5. **त्रसिगृधिधृषिक्षिपेः क्नुः** ॥ त्रसादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु क्नुः स्यात् ।

6. (1 to 9) **शमित्यष्टाभ्यो घिनुण्** ॥ इतिशब्द आद्यर्थे । शमादिभ्यो धातुभ्योऽष्टाभ्यस्तच्छीलादिषु घिनुण् स्यात् । **नोदात्तोपदेशस्येति** वृद्धिनिषेधः । * उत्पूर्वान्मदेरलंकृञादिसूत्रेणेष्णुजुक्तो वासरूपविधिना घिनुणपि । (10 to 36) **संपृचानुरुधाङ्यमाङ्यसपरिसृसंसृजपरिदेविसंज्वरपरिक्षिप परिरटपरिवदपरिदहपरिमुहदुषद्विषद्रुहदुहयुजाक्रीडविविचत्यजरजभजातिचरापचरामुषाभ्याहनश्च** ॥ संपृचादिभ्यो धातुभ्यो घिनुण् स्यात्तच्छीलादिषु कर्तृषु ।

(25) द्रुह्-द्रोही.
(26) दुह्-दोही.
(27) युज्-4th and 7th conj. योगी.
(28) क्रीड् with आ-आक्रीडी
(29) विच् with वि-विवेकी.
(30) त्यज्-त्यागी.
(31) रज-रागी.
(32) भज्-भागी.
(33) चर् with अति-अतिचारी.
(34) चर् with अप-अपचारी
(35) मुष् with आ-आमोषी
(36) हन् with अभ्या-अभ्याघाती.
(37) कप् with वि-विकापी.
(38) लस with वि-विलासी.
(39) कत्थ with वि-विकत्थी.
(40) स्रम्भ् with वि-विस्रम्भी.
(41) लप् with अप-अपलापी.
(42) लप with वि-विलापी.
(43) लप् with प्र-प्रलापी.
(44) सृ with प्र-प्रसारी.
(45) द्रु with प्र-प्रद्रावी
(46) मन्थ् with प्र-प्रमाथी.
(47) वद् with प्र-प्रवादी.
(48) वस् 1st conj with प्र-प्रवासी.

7 The following words are formed by the termination अक (वुञ्)

(1) निन्द्-निन्दक
(2) हिंस्-हिंसक
(3 क्लिश् (4th and 9th conj.) क्लेशक
(4) खाद्-खादक
(5) नश् with वि (Causal)-विनाशक
(6) क्षिप् with परि-परिक्षेपक

---

6. (31) रञ्जराग इत्यस्य निपातनादनुनासिकलोप ।

(37 to 40) **वौकपलसकत्थस्रम्भः** ॥ एतेभ्यो धातुभ्यो विशब्द उपपदे घिनुण् स्यात् ।

(41 to 42) **अपे च लपः** ॥ अस्माद्धातोरप उपपदे चकाराद्वौ च घिनुण् स्यात् ।

(43 to 48) **प्रे लपसृद्रुमथवदवसः** ॥ प्र उपपदे लपादिभ्यो घिनुण् स्यात् ।

7 (1 to 10) **निन्दहिंसक्लिशखादविनाशपरिक्षिपपरिरटपरिवादिव्याभाषासूयो वुञ्** ॥ पञ्चम्यर्थे प्रथमा । निन्दादिभ्यो धातुभ्यस्ताच्छीलादिषु कर्तृषु वुञ् स्यात् । ण्वुला सिद्धे वुञ्वचनं ज्ञापकं ताच्छीलिकेषु वासरूपन्यायेन तृजादयो न भवन्ति ।

(7) रट् with परि–परिराटकः
(8) वद् (Causal) with परि–परिवादकः
(9) भाष् with वि and आ–व्याभाषकः
(10) असूय्–असूयकः
(11) देव् and (12) क्रुश् (both with any preposition)—आदेवकः, आक्रोशकः, परिदेवकः, परिक्रोशकः; but देवयिता and क्रोष्टा (by तृच्)

8. Intransitive roots implying motion and sound take अन (युच्); as:–चल्-चलनः, चुप्-चोपनः, कम्प्-कम्पनः, शब्द्-शब्दनः, रु-रवणः, but पठिता (विद्याम्) by तृच्; here पठ् is transitive.

9. Intransitive Atmanepadi roots beginning with consonants except सूद्, दीप् and दीक्ष् take अन (युच्); as:-वृत्-वर्तनः; वृध्-वर्धनः, but भविता, एधिता, वासिता (वस्त्रम्); सूद्-सूदिता, दीप्-दीपिता, दीक्ष्-दीक्षिता.

10. The roots जु, चंक्रम्य, दंद्रम्य, सृ, गृध्, ज्वल्, शुच्, लष्, पत्, and पद् take अन (युच्); as:-जवनः, चंक्रमणः, दंद्रमणः, सरणः, गर्धनः, ज्वलनः, शोचनः, लषणः, पतनः, पदनः.

11. Roots having the sense of anger and decoration except roots ending in य् take अन (युच्); as:-क्रुध्-क्रोधनः, रुष्-रोषणः, मुण्ड्-मुण्डनः, भूष्-भूषणः; but क्नूय्-क्नूयिता, क्ष्माय्-क्ष्मायिता.

---

7. (11-12) **देविक्रुशोश्चोपसर्गे** ॥ देवयतेः क्रुशेश्चोपसर्ग उपपदे वुञ् स्यात् ।

8. **चलनशब्दार्थादकर्मकाद्युच्** ॥ चलनार्थाच्छब्दार्थाच्च युच् स्यात् ।

9. **अनुदात्तेतश्च हलादेः** ॥ अनुदात्तेतो धातुर्हलादिरकर्मकस्ततश्च युच् स्यात् । **सूददीपदीक्षश्च** ॥ एभ्यो युच्प्रत्ययो न स्यात् ।

10. **जुचंक्रम्यदंद्रम्यसृगृधिज्वलशुचलषपतपदः** ॥ एभ्यो धातुभ्यो युच् स्यात्तच्छीलादिषु कर्तृषु । 'जु' इति सौत्रो धातुर्गतौ वेगे च । अनुदात्तेतश्चेतिसूत्रेण सिद्धे पदग्रहणं लषपतपदेत्युकञा बाधा माभूदिति । तेन ताच्छीलिकेषु परस्परं वासरूपविधिर्नास्तीति । तेनालंकृञस्तृन् ।

11 **क्रुधमण्डार्थेभ्यश्च** ॥ क्रुध कोपे । मडि भूषायाम् । इत्येतदर्थेभ्यश्च धातुभ्यो युच्प्रत्ययः स्यात् । **न यः** ॥ यकारान्ताद्धातोर्युच्प्रत्ययो न स्यात् ।

12. The roots लप्, पत्, पद्, स्था, भू, वृष्, हन्, कम्, गम् and शॄ take उक (उकञ्); as:—लापुकः, पातुकः, पादुकः, स्थायुकः, भावुकः, वर्षुकः, घातुकः, कामुकः, गामुकः, शारुकः. Before this termination final vowel and penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowels take गुण.

13. The roots जल्प्, भिक्ष्, कुट्ट्, लुण्ट्, & वृ take आक (षाकन्); as:—जल्पाकः, भिक्षाकः, कुट्टाकः, लुण्टाकः & वराकः, the feminine of these is formed by adding ई; as:—वराकी.

14. The root जु with प्र takes the termination इन् (इनि); as:— प्रजवी, प्रजविनौ, प्रजविनः.

15. The roots जि, दृ, क्षि, श्रि with वि, इ, वम्, व्यथ् with अ (नञ्), अम् with अभि, भू with परि and सू with प्र take इन् (इनि); as:—जयी, दरी, क्षयी, विश्रयी, अत्ययी, वमी, अव्यथी, अभ्यमी, परिभवी, प्रसवी.

16. The roots स्पृह्, गृह्. पत् all three belonging to the 10th conjugation, दय्, द्रा with नि, द्रा with तद (changeable into तन्), धा with श्रद् and शी take the termination आलु (आलुच्); as.—स्पृहयालुः, गृहयालुः, पतयालुः, दयालुः, निद्रालुः, तन्द्रालुः, शयालुः.

---

12. लषपतपदस्थाभूवृषहनकमगमशॄभ्य उकञ् ॥ लषादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषूकञ् स्यात् ।

13. जल्पभिक्षकुट्टलुण्टवृङः षाकन् ॥ जल्पादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु षाकन्प्रत्ययो भवति । षकारो ङीषर्थः ।

14. प्रजोरिनिः । प्रपूर्वाज्जवतेस्तच्छीलादिषु कर्तृष्विनिः प्रत्ययः स्यात् ।

15. जिदृक्षिविश्रीण्वमाव्यथाभ्यमपरिभूप्रसूभ्यश्च ॥ जिप्रभृतिभ्यो धातुभ्य इनिः प्रत्ययःस्यात्तच्छीलादिषु कर्तृषु ।

16. स्पृहिगृहिपतिदयिनिद्रातन्द्राश्रद्धाभ्य आलुच् ॥ स्पृहादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृष्वालुच्प्रत्ययो भवति । शीङो वाच्यः ॥

17. The roots दा, धे, सि, शद् and सद् take the termination रु; as:—दारुः, धारुः, सेरुः, शद्रुः and सद्रु..

18. The roots सृ, घस् and अद् take the termination मर (क्मरच्); as:— सृमरः, घस्मरः, अद्मरः.

19. The roots भञ्ज्, भास् and मिद् take the termination उर (घुरच्); as:— भङ्गुरः, भासुरः, मेदुरः.

20. The roots विद् to know, भिद्, छिद् and व्यध् (changeable into विध) take उर (कुरच्); as — विदुरः, (a learned man); भिदुरम् (काष्ठम्); छिदुरः and विधुरः

21. The roots इ, नश्, जि, सृ and गम् take the termination वर (क्वरप्); as — इत्वर, नश्वर, जित्वरः, सृत्वरः and गत्वरः. The feminine is formed by adding ई; as:— इत्वरी, नश्वरी, गत्वरी&c.

The root गम् loses its final before this termination.

22. The root जागृ takes the termination ऊक, as —जागरूकः

---

17. दाधेट्सिशदसदो रुः ॥ दा धेट् सि शद सद इत्येतेभ्यो रुप्रत्ययः स्यात्।

18. सृघस्यदः क्मरच् ॥ सृघस्यद इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु क्मरच् प्रत्ययः स्यात्।

19. भञ्जभासमिदो घुरच् ॥ भञ्ज भास मिद इत्येतेभ्यो घुरच्प्रत्ययः स्यात्तच्छीलादिषु कर्तृषु। भङ्गुरः। घित्वात्कुत्वम्। अभिधानस्वाभाव्याद्भञ्जेः कर्मकर्तरि प्रत्ययः।

20 विदिभिदिच्छिदेः कुरच् ॥ विदादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु कुरच्प्रत्ययः स्यात्। भिदिछिद्योः कर्मकर्तरि प्रयोगः। व्यधेः सम्प्रसारणं कुरच वक्तव्यः ॥

21. इणनशजिसर्तिभ्यः क्वरप् ॥ इण् नश जि सृ इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु क्वरप्प्रत्ययः स्यात्। पकारस्तुगर्थः। गत्वरश्च ॥ गमेरनुनासिकलोपः क्वरप्प्रत्ययश्च।

22. जागुरूकः ॥ जागर्तेरूकः स्यात्।

23 The frequentative base of यज्, जप् and दश् takes ऊक; as — यायजूक, जञ्जपूक, दन्दशूक.

24 The roots नम्, कम्प्, स्मि, जस् with अ (नञ्), कम्, हिंस् and दीप् take र; as — नम्र, कम्प्र, स्मेर, अजस्रम् (always, constantly), कम्र, हिंस्र and दीप्र. The feminine of these is formed by adding आ, as — नम्रा, कम्प्रा &c.

25 The desiderative base of roots, and the root शंस् with आ 'to wish' and भिक्ष् take उ, as — चिकीर्षु, आशंसु, भिक्षु.

26. The roots विद् 2nd conj and इष् make विन्दु and इच्छु. Here विद् and इष् become विन्द and इच्छ respectively.

27 The roots धा, कृ, सृ, गम्, जन् and नम्, take the termination ई (कि) before which the root assumes its Perfect base, as — दधि, चक्रि, सस्रि, जग्मि, जज्ञि, नेमि.

28 The words सासहि, वावहि, चाचलि and पापति are formed by adding ई (कि) to the frequentative bases of सह्, वह्, चल् and पत् respectively.

---

23. यजजपदशां यङ ॥ एभ्यो यङन्तेभ्य ऊक स्यात्। दशामिति भाविना नलोपेन निर्देश ।

24 नमिकम्पिस्म्यजसकमहिंसदीपो र ॥ नम्यादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु 'र' प्रत्यय स्यात्। जसिर्नञ्पूर्वक क्रियासातत्ये वर्तते। अजस्रम्—सततमित्यर्थ ।

25 सनाशंसभिक्ष उः ॥ सन्निति सनप्रत्ययान्तो गृह्यते। सनन्तेभ्यो धातुभ्य आशंसेर्भिक्षेश्च तच्छीलादिषु कर्तृषु 'उ' प्रत्यय स्यात्। 'आङ शसि' इच्छायामित्यस्य ग्रहणम्। न शासे स्तुत्यर्थस्य।

26. विन्दुरिच्छु ॥ वेत्तेर्नुम्। इषेश्छत्वमुकारश्च प्रत्ययो निपात्यते।

27. भाषायां धाञ्कृसृगमिजनिनमिभ्य किकिनौ वक्तव्यौ ॥

28 सासहिवावहिचाचलिपापतीनामुपसंख्यानम् ॥ यङन्तेभ्य सहादिभ्य किकिनौ पतेर्नीगभावश्च निपात्यते।

29 The roots स्वप्, तृष् and धृष् take नज् (नजिङ्), as — स्वप्नज्, तृष्णक्, धृष्णक्.

30 The roots शृ and वद take आरु, as — शारारु, वन्दारु

31 The root भी takes the termination रु, रुक or ऌक; as:— भीरु, भीरुक, भीलुक.

32 The roots स्था, ईश्, भास्, पिस and कस् take वर (वरच्), as — स्थावर, ईश्वर, भास्वर पेस्वर and कस्वर.

33 The frequentative base of या also takes this termination, as — यायावर.

34 The roots भ्राज्, भास्, धुर्, वि+द्युत्, ऊर्ज, पृ, जु, स्तु with प्राव take क्विप्, as — विभ्राट्, विभ्राजौ, विभ्राज; भा, भासौ, भास, धूः, धुरौ, धुर, विद्युत्, विद्युतौ, विद्युत, ऊर्क् ऊर्ग्, ऊर्जौ, ऊर्ज, पूः, पुरौ-पुर, ×जूः, जुवौ, जुव, *प्रावस्तुत्. § 35 Some other roots also take this termination, as — छिद् (छिद्), भिद् (भिद्), युक् (युज्).

29. स्वपितृषोर्नजिङ् ॥ स्वपेस्तृषेश्च तच्छीलादिषु कर्तृषु नजिङ्प्रत्ययः स्यात्। धृषेश्चेति वक्तव्यम् ॥ इति काशिका।

30. शॄवन्द्योरारुः ॥ शॄ 'हिंसायाम्'। 'वदि' अभिवादनस्तुत्योः। एताभ्यां धातुभ्यां तच्छीलादिषु कर्तृष्वारुः प्रत्ययः स्यात्।

31. भियः क्रुक्लुकनौ ॥ 'ञिभी भये' अस्माद्धातोस्तच्छीलादिषु क्रुक्लुकनौ प्रत्ययौ स्तः। क्रुकन्नपि वाच्यः ॥

32. स्थेशभासपिसकसो वरच् ॥ स्थादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु वरच् प्रत्ययो भवति।

33. यश्च यङः ॥ यातेर्यङन्ताद्वरच् स्यात्।

34. भ्राजभासधुर्विद्युतोर्जिपॄजुग्रावस्तुवः क्विप् ॥ भ्राजादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु क्विप् प्रत्ययः स्यात्।

× उत्तरसूत्राद्दृशिग्रहणस्यापकर्षाज्जवतेर्दीर्घः। * ग्रावशब्दस्य धातुना समासः सूत्रे निपात्यते। ततः क्विप्। § 35. अन्येभ्योऽपि दृश्यते ॥ अन्येभ्योऽपि धातुभ्यस्तच्छीलादिषु क्विप्प्रत्ययो दृश्यते। दृशिग्रहणं विध्यन्तरोपसंग्रहार्थम्। क्वचिद्दीर्घः। क्वचिद्द्विर्वचनम्। क्वचित्सम्प्रसारणम्। क्वचिदसम्प्रसारणम्। क्वचिद्ह्रस्वः।

(a) The roots वच्, प्रच्छ्, स्तु with आयत, प्रु with कट, जु and श्रि take क्विप् before which their vowel is lengthened, and the सम्प्रसारण does not take place, as— वाक्—वाच्, शब्दप्राट्, आयतस्तू, (आयत स्तौति), कटप्रू. (कट प्रवते), जू and श्री (श्रयति हरिम्).

(b) The roots द्युत्, गम् and हु take this termination before which the root is reduplicated as in the Perfect; and the vowel of हु is lengthened, as—दिद्युत्, जगत्, and जुहू.

(c) The root दृ to fear forms दद्रृत् by reduplication and shortening of the final vowel.

(d) The root ध्यै takes सम्प्रसारण and forms धी.

36. The root भू takes क्विप् to signify a security or a proper name, as—प्रतिभू (धनिकाधमर्णयोरन्तरे यस्तिष्ठति विश्वासार्थं स, a security), मित्रभू and निभू are proper names

37. The root भू with वि, प्र or सम् takes the termination उ (डु) when it does not signify a proper name Before this termination the final vowel of this root is dropped, as—विभु (व्यापक) प्रभु (a lord), सम्भु (जनिता the Creator).

38 मितद्रु (मितं द्रवतीति), शतद्रु (शतं द्रवतीति), शम्भु (शं भावयतीति) and other words of the same nature are made up by this termination

---

(a) क्विब्वचिप्रच्छ्यायतस्तुकटप्रुजुश्रीणां दीर्घोऽसंप्रसारणं च॥

(b) द्युतिगमिजुहोतीनां द्वे च॥ दृशिग्रहणादभ्याससंज्ञा। जुहोतेर्दीर्घश्च॥

(c) दृ भय इत्यस्य ह्रस्वश्च द्वे च॥

(d) ध्यायतेः संप्रसारणं च।

36. भुवः संज्ञान्तरयोः॥ मन्नेर्धातो संज्ञायामन्तरे च गम्यमाने क्विप् प्रत्ययः स्यात्।

37. विप्रसंभ्यो ड्वसंज्ञायाम्॥ एभ्यो भुवो डु स्यान्न तु संज्ञायाम्।

38. मितद्र्वादिभ्य उपसंख्यानम्॥ शम्भु। अन्तर्भावितण्यर्थोऽत्र भवति। वा

2 (h) The termination अ (घञ्) is added on to the root इ with अधि 'to study' to express कर्म or अपादान, as:-अध्याय: (अधीयत इति), उपाध्याय: (उपेत्यस्मादधीयत इति), Fem. *उपाध्याया or उपाध्यायी.

2 (i) The root शॄ takes the termination अ (घञ्) when the word thus formed expresses (1) 'a wind' (2) colour or (3) covering, as --शार.

3. Before the word काश, the final इ or उ (and not अ) of a preposition is lengthened, as —नीकाश, अनूकाश ; but प्रकाश.

4. The penultimate न् of the root स्यन्द् is dropped and the vowel remains unchanged before this अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies 'speed', as:—स्यद: (वेग: speed), in other sense स्यन्द

5. The roots उन्द् with अव, इन्ध् , उन्द् (with termination म) and श्रन्थ् preceded by प्र or हिम form abstract nouns rather irregularly; as —अवोद:, एध:, ओद्म:, प्रश्रथ:, हिमश्रथ:.

6. The root रु with a preposition takes अ (घञ्), as:— संराव:; उपराव ; but रव (by अप्).

---

2. (h) इङश्च ॥ इङो धातोर्घञ् प्रत्यय: स्यात । अचोऽपवाद: ।

* अपादाने स्त्रियामुपसंख्यानम् ॥ तदन्ताच्च वा ङीष् ॥

2 (i) शॄ वायुवर्णनिवृत्तेषु ॥ 'शॄ' इत्यविभक्तिको निर्देश: । शारो वायु: । करणे घञ् । शारो वर्ण: । चित्रीकरणमिह धात्वर्थ: । निव्रियते—आव्रियतेऽनेनेति निवृत्तमावरणम् । बाहुलकात्करणे क्त । " गौरिवाकृतनीशार प्रायेण शिशिरे कृश " । अकृतप्रावरण इत्यर्थ ।

3. इक: काशे ॥ काश उत्तरपदे इगन्तस्यैव प्रादेर्दीर्घ ।

4. स्यदो जवे ॥ स्यन्देर्घञि नलोपो वृद्ध्यभावश्च निपात्यते ।

5. अवोदैधौद्मप्रश्रथहिमश्रथा: ॥ अवोद: (अवक्लेदनम्), एध: (इन्धनम्) ओद्म: (उन्दनम्) श्रन्थेर्नलोपो वृद्ध्यभावश्च निपात्यते ।

6. उपसर्गे रुव: ॥ उपसर्गे उपपदे रुधातोर्घञ् स्यात् । अचोऽपवाद: ।

7. The roots यु, द्रु, दु all with the preposition सम् take अ (घञ्); as:—सयाव (संयूयते मिश्रीक्रियते गुडादिभिरिति), सद्राव., सदाव.; but प्रयव., प्रद्रव, प्रदवः (by अप्).

8. The roots श्रि, नी, and भू all without any preposition take अ (घञ्), as:—श्राय., नाय, भाव.; but प्रश्रय, प्रणय., प्रभव.. + The word प्रभाव is made up by the प्रादि compound प्रकृष्टश्चासौ भावश्च. *The word नय is formed by the termination अ (अच्).

9. The roots क्षु and श्रु both with वि take अ (घञ्); as.- विक्षावः, विश्राव ; otherwise क्षव , श्रव..

10 The root नी with अव or उद् takes अ (घञ्); as:- अवनाय. (lowering), उन्नायः (lifting up). § The word उन्नय is formed by अ (अच्).

11. The roots द्रु, स्तु, स्रु, all with the preposition प्र take अ (घञ्), as:—प्रद्राव., प्रस्ताव., प्रस्राव., but द्रव., स्तव., स्रव..

---

7. समि युद्रुदुवः ॥ सम्युपपदे 'यु, द्रु, दु' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो घञ् स्यात् ।

8. श्रिणीभुवोऽनुपसर्गे ॥ 'श्रि, नी, भू' इत्येतेभ्यो धातुभ्योऽनुपसर्गेभ्यो घञ् स्यात् । अजपोरपवादः । +कथं ' प्रभावो राज्ञः ' प्रकृष्टो भाव इति प्रादिसमासः ।

* कथं, 'राज्ञो नय' इति । कृत्यल्युटोबहुलमित्यच् ॥

9. वौ क्षुश्रुवः ॥ व्युपपदे ' क्षु, श्रु ' इत्येताभ्यां धातुभ्यां घञ् स्यात् । अपोऽपवाद ।

10. अवोदोर्नियः ॥ 'अव, उद्' इत्येतयोरुपपदयोर्नयतेर्घञ् स्यात् । §कथम् ' उन्नय. पदार्थानाम् ' । कृत्यल्युटोबहुलमित्यच् ॥

11. प्रे द्रुस्तुस्रुवः ॥ प्रशब्द उपपदे ' द्रु, स्तु, स्रु ' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो घञ् स्यात् ।

12. The roots पॄ with निस् and लू with अभि take अ (घञ्); as:– निष्पावः, अभिलावः; but पवः, लवः.

13 The root गॄ with the preposition उद् or नि takes अ (घञ्); as:– उद्गारः (समुद्रस्य); निगारः (देवदत्तस्य); but गरः.

14. The root गॄ preceded by उद् or नि takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies the scattering of corn; as.—उत्कारः, निकारः; but भिक्षोत्करः. पुष्पनिकरः.

15. The root स्तु with सम् takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a particular place for sacrifice; as:– संस्तावः, (समेत्य स्तुवन्ति यस्मिन्देशे छन्दोगाः स देशः); but संस्तवः (परिचयः close acquaintance).

16. The root स्तॄ with प्र takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a thing not belonging to a sacrifice, as.- प्रस्तारः but प्रस्तरः. [मुष्टिविशेषः (बर्हिः)]

17. The root स्तॄ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the extension of an object but not that of a word; as:— विस्तार; but शब्दविस्तर.. तृणविस्तरः.

---

12. निरभ्योः पूल्वोः ॥ पू इति पूङ्पूञोः सामान्येन ग्रहणम् । लूञ् छेदने । यथासंख्यमुपसर्गसंबन्धः । निरभिपूर्वयोः पूल्वोर्धात्वोर्घञ् स्यात् । निष्पूयते शूर्पादिभिरिति निष्पावो धान्यविशेषः ।

13. उन्न्योर्ग्रः ॥ गॄ शब्दे । गॄ निगरणे । द्वयोरपि ग्रहणम् । उन्न्योरुपपदयोर्गॄधातोर्घञ् स्यात ।

14. कॄ धान्ये ॥ कॄ इत्यस्माद्धान्यविषयकादुन्न्योर्घञ् स्यात् । विक्षेपार्थस्य किरतेर्ग्रहणम् । न हिंसार्थस्य । अनभिधानात् ।

15. यज्ञे समि स्तुवः ॥ यज्ञविषये प्रयोगे संपूर्वात्स्तौतेर्घञ् स्यात् ।

16. प्रे स्त्रोऽयज्ञे ॥ अयज्ञ इति च्छेदः । यज्ञ इति प्रकृतत्वात् । स्तृञ् आच्छादने । अस्माद्धातोः प्रशब्द उपपदे घञ् स्यात् । न चेद्यज्ञविषयः प्रयोगो भवति ।

17. प्रथने वावशब्दे ॥ विपूर्वात्स्तृणातेर्घञ् स्यादशब्दविषये प्रथने । प्रथनं विस्तीर्णता ।

18. The root स्तृ with वि takes अ (घञ्) when it signifies the name of a vedic metre, as —विष्टारपङ्क्ति (छन्द) *In this word the स् of the root is changed to ष्.*

19 The root ग्रह् with उत् takes अ (घञ्), as — उद्ग्राह

20 The root ग्रह् with सम् takes this अ when it signifies a fist, as—(मल्लस्य) संग्राह, *otherwise* संग्रह (धान्यस्य).

21 The roots नी with परि and इ with नि take this अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies gambling *and proper duty respectively, as —*परिणाय (*for example* – परिणायेन शारान्हन्ति, समन्तान्नयनेनेत्यर्थ ।) न्याय (एषोऽत्र न्याय । उचितमित्यर्थ) but परिणय (a marriage) न्यय (नाश ruin).

22 The root इ with परि takes अ (घञ) when it signifies a proper turn, as —पर्याय, but पर्यय (कालस्य)

23 The root शी with वि *or* उप takes अ (घञ्) *to signify* a turn, as —विशाय, उपशाय, but विशय. (संशय, a doubt), *उपशय:* (*समीपशयनम्* sleeping near).

---

18 **छन्दोनाम्नि च॥** विपूर्वात्स्तृणातेश्छन्दोनाम्नि घञ् स्यात । विष्टारपङ्क्ति । विस्तीर्यन्तेऽस्मिन्नक्षराणानि विष्टारपङ्क्ति गणे घञ्। तत कर्मधारय । **छन्दोनाम्नि च ॥** विपूर्वात्स्तृणातेर्विस्तरस्य सस्य षत्व स्यात् ।

19 **उदि ग्रहः ॥** उद्युपपदे ग्रहेर्घञ् स्यात् । अपाऽपवाद ।

20. **समि मुष्टौ ॥** सम्युपपदे ग्रहेर्घञ् मुष्टिविषयश्चेद्धात्वर्थो भवति ।

21. **परिन्योर्नीणोर्द्यूताभ्रेषयोः ॥** परिपूर्वान्नयतेर्निपूर्वादिणश्च घञ् स्यात क्रमेण द्यूतेऽभ्रेषे च विषये । पदार्थाना मनपचारो यथाप्राप्तकरणमभ्रेष ।

22 **परावनुपात्यय इणः ॥** परिशब्द उपपदे इणो धातोर्घञ् प्रत्यय: स्यादनुपात्यय गम्यमाने । क्रमप्राप्तस्यानतिपातोऽनुपात्यय परिपाटी । तव पर्याय । मम पर्याय । कालस्य पर्यय । अतिपात इत्यर्थ ।

23 **व्युपयोः शेतेः पर्याये॥** व्युपयोरुपपदयो शीधातोर्घञ् स्यात्पर्याये गम्यमाने ।

24. The root चि takes अ (घञ्) when it signifies the taking of a thing by the hand, (not stealthily); as:—पुष्पप्रचायः, फलप्रचायः, but प्रचयः (वृक्षाग्रस्थानां फलानां यष्ट्या प्रचयं करोति), पुष्पप्रचयः (चौर्येण).

25. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing (1) a habitation, (2) a sacrifice (चितिः), (3) a body or (4) collection In this formation च् of the root is changed to क्, as:-1 काशीनिकायः, 2 आकायमग्निं चिन्वीत, 3 कायः, 4 गोमयनिकायः; but चयः (by अच्), ×काष्ठनिचयः (much wood). In this last example, a large quantity is expressed, not collection.

26. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing a collection (not made up by heaping one upon another) of animals. Here also च् of the root is changed to क्; as:-भिक्षुनिकायः, but सूकरनिचयः (a collection of young boars formed by heaping one upon another at the time of sucking) ज्ञानकर्मसमुच्चयः, * निचेकायः (गोमयानाम्), collecting cow-dung again and again.

---

24. हस्तादाने चेरस्तेये ॥ हस्तादाने गम्यमाने चिधातोर्घञ् स्यात् । न चेत्स्तेयं—चौर्यं भवति । हस्तादान इत्यनेन प्रत्यासत्तिरादेयस्य लक्ष्यते ।

25. निवासचितिशरीरोपसमाधानेष्वादेश्च कः ॥ एषु चिनोतेर्घञ् । धातोरादेश्च ककारः । उपसमाधानं राशीकरणम् । तच्च धात्वर्थः । अन्ये प्रत्ययार्थस्य कारकस्योपाधिभूताः । *चेः क इति वक्तव्य आदेरित्युक्तिर्यङ्लुक्यादेरेव यथा स्यादिति । गोमयानां निचेकायः । पुनः पुनाराशीकरणमित्यर्थः ।

× बहुत्वमत्र विवक्षितं नोपसमाधानम् ।

26. संघे चानौत्तराधर्ये ॥ उत्तरे चाधरे चोत्तराधरास्तेषां भावस्तद्भिन्नार्थके सत्रे गम्ये चेर्घञ् । आदेश्च कः । प्राणिनां समुदायः संघः । स च द्वाभ्यां प्रकाराभ्यां भवति । एकधर्मसमावेशेनौत्तराधर्येण वा । तत्रौत्तराधर्यपर्युदासादितरो गृह्यते ।

27. Roots in general take अ (णच्) to form feminine abstract nouns to express reciprocal action. Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowel takes गुण. * The words take ई as a feminine termination; as—व्यावक्रोशी (mutual abuse); व्यावहासी (mutual laughter).

28. Roots take इन् to form words expressing completeness and then the termination अ is added to the word, and the first vowel of the word takes वृद्धि; as - सांराविणं वर्तते.

29. The root ग्रह् with अव or नि takes अ (घञ्) to express a curse, as—अवग्राहस्ते भूयात् (अभिभव इत्यर्थ.), निग्राहस्ते भूयात् (बाध इत्यर्थ.); but अवग्रह (पदस्य), निग्रहः (चोरस्य).

30 The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) to express a wish to obtain; as—पात्रप्रग्राहेण चरति भिक्षुः पिण्डार्थी; (an ascetic wanders with a pot with a desire to get food); but प्रग्रहो देवदत्तस्य, (The holding of Devdatta).

31. The root ग्रह् with परि takes this termination to ex-

---

27. **कर्मव्यतिहारे णच् स्त्रियाम्** ॥ कर्म–क्रिया, व्यतिहारः– परस्परं करणम्। कर्मव्यतिहारे गम्यमाने धातोर्णच्प्रत्ययो भवति स्त्रीलिङ्गे वाच्ये। तच्च भावे। चकारो विशेषणार्थः। णच स्त्रियामिति ॥ ***णचः स्त्रियामञ्** ॥ स्त्रिया विहितणजन्तात्स्वार्थेऽञ् स्यात्। अञन्तत्वान्ङीप्।

28. **अभिविधौ भाव इनुण्** ॥ अभिविधिरभिव्याप्तिः क्रियागुणाभ्यां कार्त्स्न्येन संबन्धः। अभिविधौ गम्यमाने धातोर्भावे इनुण् स्यात्। **अणिनुणः** ॥ इनुणन्तात्स्वार्थेऽण् स्यात्।

29. **आक्रोशेऽवन्योर्ग्रहः** ॥ 'अव, नि' इत्येतयोरुपपदयोर्ग्रहेर्घञ् स्यादाक्रोशे गम्यमाने। आक्रोशः शापः।

30. **प्रे लिप्सायाम्** ॥ प्रशब्द उपपदे ग्रहेर्घञ् स्याल्लिप्सायां गम्यमानायाम्।

31. **परौ यज्ञे** ॥ परिशब्द उपपदे ग्रहेर्घञ् स्याद्यज्ञविषयश्चेत्प्रत्ययान्ताभिधेयः स्यात्।

press a sacrificial thing; as--परिग्राहः, (स्फ्येन वेदेः स्वीकरणम् a fencing round of the sacrificial altar); but परिग्रहः means 'seizing or grasping'.

32 The root वृ with नि takes अ (घञ्) to express a name of corn; as.--नीवारः (rice growing wild) but निवरा कन्या (an unmarried woman, a virgin).

33. The roots श्रि, यु, पू and द्रु with the preposition उद् take अ (घञ्), as--उच्छ्रायः, उद्यावः, उत्पावः, उद्द्रावः.

34. Roots रु and प्लु with आ take अ (घञ्) optionally; as:--आरावः, or आरवः (by अप्) आप्लावः or आप्लवः (by अप्).

35. The root ग्रह् with अव takes अ (घञ्) optionally to express with-holding of rain; as.--अवग्राहः but अवग्रहः (by अप्). Both these words mean 'with holding of rain, a draught; but अवग्रहः (पदस्य).

36. The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) optionally

---

32. **नौ वृ धान्ये** ॥ वृ इति लुप्तपञ्चमीकम् । वृ इति वृङ्वृञोः सामान्येन ग्रहणम् । निशब्द उपपदे 'वृ' इत्येतस्माद्धातो धान्यविशेषेऽभिधेये घञ् स्यात् । निवरा । क्तिन्विषयेऽपि बाहुलकाद्ग्रहवृद्रित्यादिना कर्मण्यपि कर्मार्थत्वात्स्त्रीत्वम् ।

33. **उदि श्रयतियौतिपूद्रुवः** ॥ उच्छब्द उपपदे श्रयत्यादिभ्यो घञ् स्यात् । अजपोरपवादः । समुच्छ्रूय इति बाहुलकादचि बोध्यम् ।

34. **विभाषाङि रुप्लुवोः** ॥ आङ्युपपदे रौतेः प्लवतश्च विभाषा घञ् स्यात् ।

35. **अवग्रहो वर्षप्रतिबन्धे** ॥ विभाषेति वर्तते । 'अव' उपपदे ग्रहे र्धातोर्घञ् स्याद्विभाषा वर्षप्रतिबन्धेऽभिधेये । प्राप्तकालस्य वर्षस्य कुतश्चिन्निमित्तादभावो वर्षप्रतिबन्धः ।

36. (1) **प्रे वणिजाम्** ॥ प्रे ग्रहेर्घञ् वा वणिजां संबन्धी चेत्प्रत्ययार्थः । तुलासूत्रमिति यावत् । (2) **रश्मौ च** ॥ प्रे ग्रहेर्घञ् वा रश्मिश्चेत्प्रत्ययान्तेनाभिधीयते । रथादियुक्तानामश्वादीनां संयमनार्था रज्जूरश्मिरिह गृह्यते ।

to express (1) तुलासूत्रम् a string of the balance or (2) reins; as.—(1) तुलाप्रग्राहेण (प्रग्रहेण) चरति, (2) प्रग्रहः, or प्रग्राहः, (rein of a horse).

37. The root वृ (वृञ्) with प्र takes अ (घञ्) optionally when the whole word thus formed expresses a particular sort of garment; as:—प्रावारः, प्रवरः; but प्रवरः (गौः, प्रशस्त इत्यर्थः).

38. The root भू with परि takes अ (घञ्) optionally to *express disrespect; as:—परिभाव or परिभवः; but परिभवः (सर्वतो भवनम्*, becoming on all sides).

39. (a) Roots ending in इ take the termination अ (अच्) to form abstract nouns and to express case-relations(कारकाणि) except nominative and genitive This termination is strong; as:—चि–चयः, जि–जय, क्षि–क्षयः, इ–अयः, (b) The roots भी, वृष् and others take अ (अच्) & not त (क्त), to form neuter abstract nouns, as:— भयम्, वर्षम्.

40. Roots ending in ऋ, उ, ऊ take अ (अप्). This is also a strong termination; as – कृ–करः, गृ–गरः, शृ–शरः, यु–यवः लू–लवः, पू–पवः.

---

37. वृणोतेराच्छादने ॥ प्रे वृणोतेर्घञ् वा प्रत्ययान्तेन चेदाच्छादनविशेष उच्यते ।

38. परौ भुवोऽवज्ञाने ॥ परिशब्द उपपदे भूधातोर्घञ् वा ऽवज्ञाने गम्यमाने । अवज्ञानमसत्कारः ।

39. (a) एरच् ॥ इवर्णान्ताद्धातोर्भावे ऽकर्तरि च कारके संज्ञायामच्प्रत्ययः स्यात् । घञोऽपवादः । (b) अज्विधौ भयादीनामुपसंख्यानम् ॥ नपुंसके क्तादि निवृत्त्यर्थम् ।

40. ऋदोरप् ॥ ऋवर्णान्तादुवर्णान्तादप् स्यात् । घञोऽपवादः । दकारो मुखसुखार्थः मा भूत्तादपि परस्तपरः ।

41. The root स्तॄ with वि takes this termination अ (अप्) to express a tree or a seat; and then the स् of the root is changed to ष्; as:- विष्टर:, but विस्तर: (वाक्यस्य).

42. The roots ग्रह्, वृ, दृ, चि with नि, गम्, वश् and रण् take अ (अप्); as:- ग्रह:, वर:, दर:, निश्चय:, गम:, वश:, रण:.

43. The words प्रस्थ: (प्रतिष्ठन्तेऽस्मिन्निति a summit), प्रस्न: (प्रस्नात्यस्मिन्निति, a vessel for bathing), प्रपा (प्रपिबन्त्यस्यामिति, a *place where water is distributed to travellers*), आविध: (आविध्यन्तेऽनेनेति an awl, drill), विघ्न: (विहन्यतेऽस्मिन्निति, an obstacle), आयुधम् (आयुध्यतेऽनेनेति a weapon) and others of the same kind are formed by the termination अ (क) used in the sense of घञ्.

44 The roots कृ, क्लिद् and क्रस् and some others are reduplicated before this अ (क); as:—कृ—चक्रम्; क्लिद्—चिक्लिदम्; क्रस्—चक्रस:.

45. The root अद् with a preposition takes the termination अ (अप्) before which अद् becomes घस्; as:-*प्रघस:, विघस:, but घास: (by घञ्)

46. The root अद् with नि takes अ (अप् or ण); as:— न्याद:, निघस:.

---

41. वृक्षासनयोर्विष्टर: ॥ अनयोर्विपूर्वस्य स्तृः षत्वं निपात्यते । विष्टरो वृक्ष आसन च ।

42. ग्रहवृदृनिश्चिगमश्च ॥ ग्रहादिभ्यो धातुभ्योऽप्प्रत्ययः स्यात् । घञचोरपवाद: । वशिरण्योरुपसंख्यानम् ॥

43. घञर्थेकविधानम् ॥ स्थास्नापाव्यधिहनियुध्यर्थम् ॥

44. द्वित्वप्रकरणे के कृञादीनामिति वक्तव्यम् ॥

45. उपसर्गेऽद: ॥ उपसर्ग उपपदेऽदेर्धातोरप् स्यात् । * घञपोश्च ॥ अदेर्घस्लृ स्याद्घञ्यपि च ।

46. नौ ण च ॥ नाबुपपदेऽदेर्णः स्यादप्च ।

47 The roots व्यध् and जप् without any preposition take अ (अप्); as:—व्यधः; जपः; but आव्याधः (by घञ्); उपजापः (by घञ्)

48. The roots स्वन् and हस् without any preposition take अ (अप्) optionally; as:-स्वनः, स्वानः, हसः, हासः, but प्रस्वानः, प्रहासः.

49. The root यम् with सम्, उप, नि or वि or without any preposition takes अ (अप्) optionally; as:- संयमः, संयामः, उपयमः, उपयामः, नियमः, नियामः, वियमः, वियामः, यमः, यामः.

50. The roots गद्, नद्, पठ् and स्वन् all with नि, take अ (अप्) optionally; as:— निगदः, निगादः, निनदः, निनादः, निपठः, निपाठः, निस्वनः, निस्वानः.

51. The root क्वण् with नि or without any preposition and when it expresses the sound of a lute takes अ (अप्) optionally; as:—निक्वणः, निक्वाणः, क्वणः, क्वाणः, प्रक्वणः, प्रक्वाणः, but अतिक्वाणो वर्तते.

52. The root पण् takes अ (अप्) necessarily to express a bundle prepared for selling; as:-मूलकपणः, शाकपणः, but पाणः.

53. The root मद् without any preposition takes this अ (अप्); as:-धनमदः, कुलमदः, विद्यामदः; but उन्मादः, प्रमादः.

---

47. व्यधजपोरनुपसर्गे ॥ ' व्यध्, जप् ' इत्येतयोरनुपसर्गयोरप् स्यात् । घञोऽपवादः ।

48. स्वनहसोर्वा ॥ स्वनहसोरनुपसर्गयोर्वाऽप् स्यात् ।

49. यमः समुपनिविषु च ॥ एष्वनुपसर्गे च यमेरब्वा स्यात् । घञोऽपवादः ।

50. नौ गदनदपठस्वनः ॥ निशब्द उपपदे गदादिभ्योऽब्वा स्यात् ।

51. क्वणो वीणायां च ॥ नावनुपसर्गे च वीणाविषयाच्च क्वणतेरब्वा स्यात् । वीणाग्रहणं प्राद्यर्थम् ।

52. नित्यं पणः परिमाणे ॥ पणधातोर्नित्यमप्प्रत्ययः स्यात्परिमाणे गम्यमाने । व्यवहारार्थं मूलकादीनां यः परिमितो मुष्टिर्बध्यते सोऽस्य विषयः ।

53. मदोऽनुपसर्गे ॥ मदेरनुपसर्गादप्प्रत्ययः स्यात् । घञोऽपवादः ।

54. The root मद् with प्र or सम् takes अ (अप्) to express joy; as-प्रमदः, संमदः; *otherwise* प्रमादः, संमादः.

55. The *root* अज् with सम् to express collection, and with उद् to express driving takes अ (अप्) when the words thus formed are used of lower animals; as:— समजः (पशूनां संघः), उद्जः (पशूनां प्रेरणम्); but समाजो ब्राह्मणानाम्, उदाजः क्षत्रियाणाम्.

56 The root ग्रह् takes अ (अप्) to express a wager. Before this termination, the र् of the root is changed to ऌ; as:—ग्लह (अक्षस्य), but ग्रहः (पादस्य).

57. The root सृ takes अ (अप्) to form words meaning the first conception; as:—उपसरः (गवाम्). The words अपसर and प्रसर are formed by the termination अ (घ)

58. The root ह्वे with नि, अभि, उप, and वि takes अ (अप्) and takes सम्प्रसारण; as:— निहवः, अभिहवः, उपहवः, विहवः; but प्रह्वायः (by घञ्).

---

54. **प्रमदसंमदौ हर्षे** ॥ ' प्रमद, संमद ' इत्येतौ शब्दौ निपात्येते हर्षेऽभिधेये ।

55. **समुदोरजः पशुषु** ॥ सम्पूर्वोऽजि. समुदाये । उत्पूर्वश्च प्रेरणे । तस्मात्पशुविषयकादप् स्यात् । अघञपोरित्युक्तेर्वीभावो न ।

56. **अक्षेषु ग्लहः** ॥ अक्षशब्देन देवनं लक्ष्यते तत्र यत्पणरूपेण ग्राह्यं तत्र ग्लह इति निपात्यते । ग्रहेरप् सिद्ध एव । लत्वार्थं निपातनम् । अन्ये ग्लहिं प्रकृत्यन्तरमाहुः । ते घञं प्रत्युदाहरन्ति । ग्लाहः ।

57. **प्रजने सर्तेः** ॥ सृधातोः प्रजने विषयेऽप्प्रत्ययः स्यात । घञोऽपवादः । प्रजन प्रथमगर्भग्रहणम् । गवामुपसरः । स्त्रीगवीषु पुंगवानां गर्भाधानाय प्रथममुपसरणमुच्यते । कथम् ' अपसरः, प्रसरः ' इति । अधिकरणे पुंसि संज्ञायामिति घः ।

58. **ह्वः संप्रसारणं च न्यभ्युपविषु** ॥ ' नि, अभि, उप, वि ' इत्येतेषूपपदेषु ह्वयतेर्धातोः संप्रसारणमप्प्रत्ययश्च स्यात् । घञोऽपवादः ।

59 The root ह्वे with आ takes अ (अप्) and undergoes सम्प्रसारण to express a battle, as —आहव, but आह्वाय [by अ (घञ्)].

60 The root ह्वे with आ takes अ (अप्) and undergoes सम्प्रसारण and वृद्धि to express a place or trough near a well for watering cattle, as —आहाव, but आह्वाय

61. The root ह्वे without any preposition takes अ (अप्) and undergoes सम्प्रसारण, as –हव a call.

62. The root हन् without any preposition takes अ (अप् or घञ्) to form an abstract noun and before अ (अप्) वध् is substituted for हन्, as—वध, घात

63 The root हन् takes अ (अप्) to express 'hard substances' & then the ह् of the root is changed to घ्, as —अभ्रं घन दधि घन. In the expression घन दधि, the abstract noun घन (thickness) is used in the sense of an adjective 'thick'.

64 The roots हन् with अन्त takes अ (अप्) and the root is

---

59. आङि युद्धे ॥ आङ्युपपदे ह्वयतेर्धातोः सम्प्रसारणमप् च स्याद्युद्धेऽभिधेये । आहूयन्तेऽस्मिन्नित्याहवः ।

60. निपानमाहावः ॥ आङ्पूर्वस्य ह्वयतेः सम्प्रसारणं वृद्धिश्च । उदकाधारश्चेद्वाच्यः । आहावस्तु निपानं स्यादुपकूपजलाशये ॥ आहूय पशूना कूपोपसरेषु य उदकाधारस्तत्र हि पानाय पशव आहूयन्ते ।

61. भावेऽनुपसर्गस्य ॥ अनुपसर्गस्य ह्वयतेः सम्प्रसारणमप् च स्याद्भावेऽभिधेये । भावग्रहणमकर्तरिच कारके संज्ञायामिति यस्य निरासार्थम् ।

62 हनश्च वधः ॥ अनुपसर्गाद्धन्तेर्भावेऽप् च स्यात्तत्संनियोगेन वधादेशश्चान्तोदात्तः । घातश्च ।

63. मूर्तौ घनः ॥ मूर्तिः काठिन्यम् । तस्मिन्नभिधेये हन्तेरप् स्याद्घनश्चादेशः । अभ्रघनः । 'घनं दधि' इति । धर्मशब्देन धर्मी लक्ष्यते ।

64. अन्तर्घनो देशे ॥ अन्तर्घण इति पाठान्तरम् । अन्तःपूर्वाद्धन्तेरप् प्रत्ययः स्याद्घनादेशश्च देशेऽभिधेये । अन्तर्घनः । वाहीकेषु देशविशेष उच्यते ।

then changed to घन् to express a country, as —अन्तर्घन, or अन्तर्घण (a name of a village in the country वाहीक). In the second example न् is also changed to ण् according to another reading

65 The root हन् with प्र forms प्रघण and प्रघाण (a portico, a porch before a house), otherwise प्रघात

66 The root हन् with उद् forms उद्घन to express carpenter's bench, the plank on which he works, otherwise उद्घात.

67 हन् with अप forms अपघन meaning hand or foot, otherwise अपघात

68 हन् with अयस्, वि or द्रु takes the termination अ (अप्) in the sense of instrument, (करण) and घन् is then substituted for हन्, as —अयोघन, द्रुघन. (द्रुघण according to some grammarians)

69 The root हन् with स्तम्ब takes अ (क or अप्) in the sense of instrument (करण). Before अ (अप) घन् is substituted

---

65. अगारैकदेशे प्रघणः प्रघाणश्च ॥ प्रपूर्वस्य हन्तेः 'प्रघण, प्रघाण' इत्येतौ शब्दौ निपात्येते अगारैकदेशे वाच्ये । द्वारदेशे द्वौ प्रकोष्ठावलिन्दौ । आभ्यन्तरो बाह्यश्च । तत्र बाह्यप्रकोष्ठे निपातनमिदम् । प्रविशद्भिर्जनैः पादैः प्रकर्षेण हन्यत इति । प्रघण, प्रघाण । कर्मण्यप् । पक्षे वृद्धिः ।

66. उद्घनोऽत्याधानम् ॥ उत्पूर्वस्य हन्तेरुद्घन इति निपात्यतेऽत्याधानं चेद्भवति । अत्याधानमुपरि स्थापनम् । यस्मिन्काष्ठेऽन्यानि काष्ठानि स्थापयित्वा तक्ष्यन्ते तदभिधीयते । आधारेऽप् ।

67. अपघनोऽङ्गम् ॥ अपपूर्वस्य हन्तेरपघन इति निपात्यतेऽङ्गं चेत्तद्भवति । अङ्गं शरीरावयवः । स चेह न सर्वः । किन्तु पाणिः पादश्चेत्याहुः । करणेऽप् ।

68. करणेऽयोविद्रुषु ॥ एषु हन्तेः करणेऽप्स्याद्घनादेशश्च । अयो हन्यतेऽनेनेत्ययोघनः । द्रुर्वृक्षः स हन्यतेऽनेनेति । द्रुघनः । द्रुघण इत्येके । संज्ञापूर्वकस्य । पूर्वपदात्संज्ञायामगः इति णत्वम् ।

69. स्तम्बे क च ॥ स्तम्ब उपपदे हन्तेः करणे कः स्यादप्च । अपक्षे घनादेशः ।

for हन्, as.—स्तम्बघ्न (a hoe), fem स्तम्बघ्ना, स्तम्बघ्न fem स्तम्ब-घ्ना, otherwise स्तम्बघात.

70 हन् with परि takes अ (अप्) in the sense of करण when घ् is substituted for हन्, as —परिघः (a bar), *पलिघ.

Note—The र् of परि is optionally changed to ल् before घ or अङ्क, as —पर्यङ्क or पल्यङ्क.

71 The root हन् with उप takes अ (अप्), (before which the penultimate अ is dropped) to express proximity, as —पर्वतोपघ्नो देशः, (a country lying near a mountain); otherwise पर्वतोपघात.

72 The root हन् with the preposition सम् or उद् takes अ (अप्) *to express collection or praise respectively.* Here, हन् drops its final अन् and ह् is changed to घ्, as -संघ (a collection of animals), उद्घ (मनुष्याणाम् an excellent man); otherwise सघातः (संहननम्).

73. हन् with नि takes अ (अप्), drops its अन् and changes its ह् to घ् to form the word निघ meaning 'as high as it is broad'.

---

70 **परौ घः ॥** परौ हन्तेरप्स्यात्करणे घश्चादेश । परिहन्यतेऽनेनेति परिघः । ***परेश्च घाङ्कयोः ॥** परेरेफस्य लो वा स्याद्घशब्देऽङ्कशब्दे च । इह **तरप्तमपौ घ** इति कृत्रिमस्य न ग्रहण व्याख्यानात् ।

71. **उपघ्न आश्रये ॥** उपपूर्वाद्धन्तेरप्स्यादुपधालोपश्च । आश्रयशब्देन सामीप्य लक्ष्यते । पर्वतेनोपहन्यते सामीप्येन गम्यत इति पर्वतोपघ्नः ।

72. **संघोद्घौ गणप्रशंसयोः ॥** समुदोरुपपदयोर्हन्तेरप् प्रत्यय स्याट्टि-लोपो घत्व च निपात्यते यथासख्य गणेऽभिधेये प्रशसायां गम्यमानायाम् । सङ्घः । भावेऽप् । उद्घन्यते (उत्कृष्टो ज्ञायते) इत्युद्घः । कर्मण्यप् । ...र्थत्वाद्धन्तिर्ज्ञाने ।

...मितम् ॥ निपूर्वाद्धन्तेरप् प्रत्ययष्टिलोपो घत्व च निपात्यते । ... भवति । समतान्मित निमितम् । निर्विशेष हन्यन्ते ज्ञायन्त ...नत्ता वृक्षाः समारोहपरिणाहा इत्यर्थः ।

74. The roots with 'ड्वि' as their indicatory letter (अनुबन्ध) take त्रि (क्त्रि) to form abstract nouns The words so formed by त्रि take म after them; as:-पच्-पक्त्रिमम् (पाकेन निर्वृत्तम्), वप्-उप्त्रिमम्, कृ-कृत्रिमम्. This termination त्रि is weak.

75. The roots with a mute 'ट्वि' form abstract nouns by अथु (अथुच्); as:-वेप्-वेपथुः, श्वि-श्वयथुः, क्षु-क्षवथुः, दु-दवथुः.

76. The roots यज्, याच्, यत्, विच्छ्, प्रच्छ् and रक्ष् form abstract nouns by न (नङ्); as.-यज्ञः, याच्ञा, यत्नः, विश्नः, प्रश्नः (The root प्रच्छ् does not undergo संप्रसारण here), रक्ष्णः.

77. The root स्वप् forms स्वप्नः (a dream) by the termination न (नन्).

78. The roots दा and धा and other roots assuming these forms except 'दा 2nd conj to cut' and दै 1st conj. to purify, with prepositions take इ (कि) before which the final आ is dropped; as:—प्रधिः, अन्तर्धिः, उपाधिः.

---

74. ड्वितः क्त्रिः ॥ भावे कर्तरि च कारक इति वर्तते । 'ड्वि' इयस्य तस्माड्वितो धातोः क्त्रिः स्यात् । अयं भाव एव स्वभावात् । क्त्रेर्मम्नित्यम् । क्त्रि प्रत्ययान्तान्मप् निर्वृत्तेऽर्थे । नित्यग्रहणात्क्त्रिर्मब्विषयः । अतएव क्त्र्यन्तेन न विग्रहः ।

75. ट्वितोऽथुच् ॥ 'ट्वि' इयस्य तस्माट्वितो धातोरथुच् प्रत्ययः स्यात् । अयं स्वभावाद्भाव एव ।

76. यजयाचयतविच्छप्रच्छरक्षो नङ् ॥ यजादिभ्यो धातुभ्यो नङ्प्रत्ययः स्यात् । ङकारो गुणवृद्धिप्रतिषेधार्थः । 'प्रश्ने चासन्नेति' ज्ञापकान्नसंप्रसारणम् ।

77. स्वपो नन् ॥ स्वपेर्धातोर्नन्प्रत्ययः स्यात् । नकारः स्वरार्थः ।

78. उपसर्गे घोः किः ॥ उपसर्ग उपपदे घुसंज्ञकेभ्यो धातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यात् । किकरणमातोलोपार्थम् । उपाधीयतेऽनेन उपाधिः ।

79. These roots preceded by their objects take इ (कि) to express a place of action, as:—जलधिः, शरधिः.

80. Roots take ति (क्ति) to form feminine abstract nouns; as—कृ—कृतिः, चि—चितिः, स्तु—स्तुतिः, स्फाय्—स्फातिः, ह्लाद् with प्र—प्रह्लत्तिः*, †चर् —चूर्तिः, फल्—फुल्तिः, ‡चाय् with अप—अपचितिः. §Before this termination roots in general reject the augment इ, but ग्रह and some other roots do take इ

81. The roots श्रु यज्, इष् and स्तु take this termination to express an instrument; as—श्रुतिः, इष्टिः (from यज् or इष्), स्तुतिः.

82. The roots ending in ॠ and the root लू and twenty other roots take this termination which is then treated like निष्ठा (the terminations त and तवत्); as —कॄ—कीर्णिः, गॄ—गीर्णिः, जॄ—जीर्णिः, शॄ—शीर्णिः, लू-लूनिः, यू—यूनिः.

83. The roots ग्लै, म्लै, ज्या and हा take the termination नि; as —ग्लानिः, म्लानिः, ज्यानि, हानिः.

84. The root पद् with सम्, वि, आ, प्रति, परि and others

---

79. कर्मण्यधिकरणे च ॥ कर्मण्युपपदे घुसञ्ज्ञकेभ्यो धातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यादधिकरणे कारके । जलानि धीयन्तेऽस्मिन्निति जलधिः । अधिकरणग्रहणमर्थान्तरनिरासार्थम् । चकारः प्रत्ययानुकर्षणार्थः ।

80. स्त्रियां क्तिन् ॥ स्त्रीलिङ्गे भावादौ क्तिन् स्यात् । घञोऽपवादः । अजपौ तु परत्वाद्बाधते । § तितुत्रतथसिसुसरकसेषु च ॥ एषां दशानां कृत्प्रत्ययानामिण्न स्यात् । तितुत्रेष्वग्रहादीनामिति वाच्यम् ॥

* ' ह्लादो निष्ठायाम् ' इत्यत्र ' ह्लाद ' इति योगविभागात् क्तिनि ह्रस्वः †ति च । चरफलोरुत उत्स्यात्तादौ किति । ‡ चायतेः क्तिनि चिभावो वाच्यः ॥

81. श्रुयजीषिस्तुभ्यः करणे ॥ एभ्यो धातुभ्यः क्तिन् स्यात्करणेऽर्थे ।

82. ॠल्वादिभ्यः क्तिन्निष्ठावद्वाच्यः । लू, स्तॄ, कॄ, वॄ, धू, शॄ पॄ, वृ, भॄ, मॄ, दॄ, जॄ, झॄ, (धॄ), नॄ, कॄ, गॄ, ज्या, री, ली, व्ली, प्ली, एते ल्वादयः । Here the first five are उभयपदी and the rest are परस्मैपदी.

83. ग्लाम्लाज्याहाभ्यो निः ॥

84. संपदादिभ्यः क्विप् ॥ क्तिन्नपीष्यते ॥

takes क्विप् or ति (क्तिन्); as—संपद्, संपत्तिः विपद्, विपत्तिः.

85. The roots स्था, गै, पा and पच् take ति (क्तिन्); as:—उपस्थितिः, प्रस्थितिः, संगीतिः, संपीतिः, पक्तिः. The words अवस्था and संस्था are formed by the termination अ (अङ्).

86. The words given below are formed irregularly by ति (क्तिन्); as:—अव्—ऊतिः, यु—यूतिः, जु—जूतिः, सो—सातिः, हन् or हि—हेतिः, कृत्—कीर्तिः.

87. The roots मज् and यज् take य to form abstract nouns; as:—मज्या, इज्या.

88. The roots अज् with सम्, सद् with नि, पत् with नि, मन्, विद्, सु, शी, भृ and इ take य to form abstract nouns; as:—समज्या, (समजन्त्यस्याम् an assembly); निषद्या, (निषीदन्त्यस्याम् a market), निपत्या (निपतन्त्यस्याम्, a slippery ground); मन्या (मन्यतेऽनया, गलपार्श्वशिरा, the nape or back of the neck); विद्या (विदन्त्यनया); सुत्या, (सूयतेऽस्यामिति, अभिषवः distillery; शय्या (शय्यतेऽस्याम् a bed, भृत्या wages or service); इत्या (ईयतेऽनया a palanquin).

---

85. **स्थागापापचो भावे** ॥ स्थादिभ्यो धातुभ्यः स्त्रीलिङ्गे भावे क्तिन् प्रत्ययः स्यात् । अङोऽपवादः । कथम् ' अवस्था, संस्थेति ' । **व्यवस्थायाम्** ' इति ज्ञापकात् दृष्ट् ।

86. **ऊतियूतिजूतिसातिहेतिकीर्तयश्च** ॥ ऊत्यादयः शब्दा निपात्यन्ते । ऊतिः । अवतेर्ज्वरत्वरेत्यूठ् । स्वरार्थं वचनम् । यूतिः । जूतिः । अनयोर्दीर्घत्वं च निपात्यते । सातिः । **द्यतिस्यतीति** प्राप्तस्येत्वस्याभावो निपात्यते । **सनोतेर्वा** ॥ जनसनेत्यात्वे क्तिने स्वरार्थं निपातनम् । हेतिः । हन्तेर्हिनोतेर्वा । कीर्तिः । कीर्तयतेः ।

87. **व्रजयजोर्भावे क्यप्** ॥ व्रजयजोर्धात्वोः स्त्रीलिङ्गे भावे क्यप् प्रत्ययो भवति । क्तिनोऽपवादः । पिकरणमुत्तरत्र तुगर्थम् ।

88. **संज्ञायां समजनिषदनिपतमनविदषुञ्शीङ्भृञिणः** ॥ समजादिभ्यः स्त्रियां भावादौ क्यप् स्यात्संज्ञायाम् । **अजेः क्यपि वीभावो नेति वाच्यम्** ॥

9 The root कृ takes अ (श), य or ति; as—क्रिया, कृत्या, कृतिः.

90 The root इष् forms इच्छा by the termination अ (श) here ष् of the root is changed to छ, and य is not added, then it takes the feminine termination आ

91. चर् with परि—परिचर्या, सृ with परि—परिसर्या; मृग्—मृगया; अट्—अटाट्या (a roaming).

92 The root जागृ takes अ [अ or अ (श)]; as—जागरा or जागर्या Before अ (श) य is added to the root, the ending ऋ takes गुण and then the feminine termination आ is added

93 Derivative roots take अ to form abstract nouns, as:—चिकीर्षा पुत्रकाम्या, पुत्रीया, लोलूया, कण्डूया.

94. Roots which are set in निष्ठा, and end in a consonant and have a prosodially long vowel in them, take अ to form abstract nouns, as — ईह्—ईहा, ऊह्—ऊहा.

95. The roots with a mute ष्, भिद् and others, take अ

---

89. कृञ श च ॥ 'कृञः' इति योगविभाग । कृञ क्यप् स्यात् । कृत्या । शच ॥ चात्तिन् ।

90 इच्छा ॥ इषेर्भावे श । यगभावश्च निपात्यते ।

91. परिचर्या परिसर्या मृगयाऽटाट्यानामुपसंख्यानम् ॥ एतो यकन्त निपात्यन्ते । परिचर्या पूजा । परिसर्या-परिसरणम् । अत्र गुणोऽपि । मृगया । मृगअन्वेषण । चुरादावदन्त । अतो लोपाभावोऽपि । यकि णिलोपः । अटाट्या । अटते श यकि द्यशब्दस्य द्विव पूर्वस्य यकारनिवृत्तिर्दीर्घश्च ।

92. जागर्तेरकारो वा ॥ पक्षे श ।

93. अ प्रत्ययात् ॥ प्रत्ययान्तेभ्यो धातुभ्य स्त्रियामकार प्रत्यय. स्यात् । चिकीर्षा ।

94. गुरोश्च हलः ॥ गुरुमतो हलन्तात् स्त्रियामकारः स्यात् । निनोऽ [illegible] । निष्ठायां सेट इति वक्तव्यम् ॥

95 षिद्भिदादिभ्योऽङ् ॥ षिद्भ्यो भिदादिभ्यश्च स्त्रियामङ् । गणपठितेषु भिदादिषु निष्कृष्य प्रकृतयो गृह्यन्ते । भिदा विदारणे ॥ छिदा द्वैधीकरणे ॥ गुहा गिर्योषध्योः ॥ आरा शस्त्र्याम् ॥ धारा जलप्रवाहे ॥ कारा बन्धनस्थाने ॥ तारा ज्योतिषि ॥ क्षपेः संप्रसारणं च ॥

हारणा, आसना, श्रन्यना, घम्ना, वन्दना, वेदना The word made up by the terminatı n य (ण्यत्) from the roo ...

99. The root इष् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean 'to wish' and optionally when preceded by ..., as — अन्वेषणा, पर्येषणा, परीष्टि.

100 Roots take अक (ण्वुल्) to form nouns expressing the names of diseases, as — प्रच्छर्दिका, प्रवाहिका, विच ... शिरोऽर्त्ति (by क्तिन्).

101 Roots take अक (ण्वुल्) to express the meaning of the root, as — आस्–आसिका, शी–शायिका.

102 The termination इ (इक्) and ति (श्तिप्) are added to roots to express the roots themselves Before ति the conjugational sign is added on to the root, as – भिद्–भिदि, छिद्–छिदि, पच्–पचति, पठ्–पठति Sometimes no termination is added as — गुप्, तिज्, कित &c.

103 When the ¶letters of the alphabet are to be expressed the termination कार is added on to them, and * इफ also is optionally added to र, as — अकार, इकार, रकार or रेफ.

---

99. इषेरनिच्छार्थस्य ॥ परेर्वा ॥

100. रोगाख्यायां ण्वुल् बहुलम् ॥ रोगाख्यायां गम्यमानायां धातोर्बहुलं ण्वुल् प्रत्ययः स्यात् । क्तिन्नादीनामपवादः । आख्याग्रहणं रोगस्य चेत्प्रत्ययान्तेन संज्ञा भवति । बहुलग्रहणं व्यभिचारार्थम् । तेन क्वचिन्न । शिरोऽर्त्ति.

101. धात्वर्थनिर्देशे ण्वुल् वक्तव्यः ॥

102 इक्श्तिपौ धातुनिर्देशे ॥ अत्र धातोर्निर्देशोऽनुकरणम् । बहुलमित्यनुवर्तते । तेन ' गुपिच्क्ङिव्य:सन् ' इत्यादौ कश्चिन्न । " उपसर्गात्सुनोतिः " इत्यादि निर्देशादकर्तर्यपि शबादयः ।

103. वर्णात्कारः ॥ निर्देश इत्येव । कारप्रत्ययस्य धातोरविहितत्वेऽपि धात्वधिकारस्थत्वात् कृत्संज्ञा । तेन कृदन्तत्वात्प्रातिपदिकत्वम् । प्रयोजनाभावात्कस्य नेत्संज्ञा । आर्धधातुकत्वाभावान्नेट् । ¶Consonants are to be taken with अ in this case *रादिफः ॥ पूर्वोक्तरीत्या इत्त्याद्यमरूपविधिनाशरोऽपि । तेन ' रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पार्वति ' इति साधु ।

fitness (3) debt and (4) production, as —(1) आम् अर्हि का, शी शायिका, प्रस् अग्रप्रासिका.

(2) भक्ष्–इक्षुभक्षिकाम् (अर्हति भवान्).

(3) भुज्–ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा—पय पायिका.

(4) भक्ष्–इक्षुभक्षिका (म उदपादि)

109 Roots with नञ् take the termination अनि to express a curse, as -अकरणिस्ते भूयात्, अजीवनिस्ते शठ भूयात, अप्रयाणिस्ते भूयात् .

110 Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns त (क्त) is a weak termination and अन strong, as - हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प्–जल्पितम् or जल्पनम्, शी-शयितम् or शयनम्, गम् गतम् or गमनम् .

111 The root अज् substitutes वी optionally before this अन (ल्युट्), as —अज with प्र–प्रवयणम् or प्राजनम्.

112 The roots with an object the touch of which is pleasing to the body of the subject take अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns, as — पय पान सुखम्, ओदनभोजन सुखम् .

These words are always used in compounds

त्येषु धातोर्ण्वुच्प्रत्ययो वा स्यात् । क्तिन्नादीनामपवाद । ण्वुलि प्रकृते प्रत्ययान्तरकरण स्वरार्थम् ।

109· **आक्रोशे नञ्यनि** ॥ विभाषेति निवृत्तम् । आक्रोश शपनम् । आक्रोशे गम्यमाने नञ्युपपदे धातोरनि प्रत्यय स्यात् । क्तिनादीनामपवाद ।

110· **नपुंसके भावे क्त** ॥ नपुसकलिङ्गे भावे धातो क्तप्रत्यय स्यात् । **ल्युट्च** ॥ नपुसकलिङ्गे भावे धातोर्ल्युट् प्रत्यय. स्यात् । योगविभाग उत्तरार्थ ।

111· **वा यौ** ॥ अजेर्वी वा स्याद्यो ।

112 **कर्मणि च येन संस्पर्शात्कर्तु शरीरसुखम्** ॥ येन स्पृश्यमानस्य कर्तु शरीरसुख मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे धातोर्नपुसकलिङ्गे भावे ल्युट् स्यात् । पूर्वेण सिद्धे नित्यसमासार्थं वचनम् । सुख–मानसा प्रीति ।

हारणा, आसना, श्रन्थना, घट्टना, वन्दना, वेदना. The word made up by the termination य (ण्यत्) from the root ...

99. The root इष् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean 'to wish' and optionally when preceded by परि as—अन्वेषणा, पर्येषणा, परीष्टिः.

100. Roots take अक (ण्वुल्) to form nouns expressing the names of diseases; as-प्रच्छर्दिका, प्रवाहिका, विचर्चिका; but शिरोऽर्त्तिः (by क्तिन्).

101. Roots take अक (ण्वुल्) to express the meaning of the root; as —आस्–आसिका; शी–शायिका.

102 The termination इ (इक्) and ति (श्तिप्) are added to roots to express the roots themselves. Before ति the conjugational sign is added on to the root; as – भिद्–भिदिः, छिद् छिदि , पच्–पचति , पठ्–पठति. Sometimes no termination is added, as —गुप्, तिज्, कित् &c.

103. When the letters of the alphabet are to be expressed the termination कार is added on to them, and इफ is optionally added to र, as — अकारः, इकारः, रकारः or रेफ

---

99. इषेरनिच्छार्थस्य ॥ परेर्वा ॥

100. रोगाख्यायां ण्वुल् बहुलम् ॥ रोगाख्यायां गम्य तोर्बहुलं ण्वुल् प्रत्यय स्यात् । क्तिन्नादीनामपवाद । आख्याग्रहण त्ययान्तेन संज्ञा भवति । बहुलग्रहण व्यभिचारार्थम् । तेन क्वचिन्न

101. धात्वर्थनिर्देशे ण्वुल् वक्तव्यः ॥

102 इक्श्तिपौ धातुनिर्देशे ॥ अत्र धातोर्निर्देशोऽ छमित्यनुवर्तते । तेन " गुपिच्छूकिद्भ्यःसन् " इत्यादै सर्गाेहसुनोतेः " इत्यादि निर्देशादकर्तर्यपि शबादयः

103. वर्णात्कारः ॥ निर्देश इत्येव । कारप्रत्य धात्वधिकारस्थत्वात्कृत्संज्ञा । तेन कृदन्तत्वात्प्रातिपदिकत् नेमज्ञा । आर्धधातुकत्वाभावान्नेट् । Consonants are to अ in this case. *रादिफः ॥ पूर्वोक्तरीत्या वृत्त्यादावमरू पि । तेन ' रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पार्वति ' इति साधु ।

fitness, (3) debt and (4), production; as:—(1) आस् आसि-का, शी शायिका, प्रसु-अग्रप्रासिका.

(2) भक्ष्-इक्षुभक्षिकाम् (अर्हति भवान्).

(3) भुज्-ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा—पयःपायिका.

(4) भक्ष्-इक्षुभाक्षिका (म उदपादि).

109. Roots with नञ् take the termination अनि to express a curse; as:-अकरणिस्ते भूयात्, अजीवनिस्ते शठ भूयात, अप्रयाणिस्ते भूयात्.

110. Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns. त (क्त) is a weak termination and अन strong; as:-हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प्–जल्पितम् or जल्पनम्, शी-शयितम् or शयनम्, गम् गतम् or गमनम्.

111. The root अज् substitutes वी optionally before this अन (ल्युट्); as:—अज् with प्र–प्रवयणम् or प्राजनम्.

112. The roots with an object the touch of which is pleasing to the body of the subject take अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns, as:— पय.पान सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

र्थेषु धातोर्ण्वुच्प्रत्ययो वा स्यात् । क्तिनादीनामपवादः । ण्वुलि प्रकृते प्रत्ययान्तरकरण स्वरार्थम् ।

109. **आक्रोशे नञ्यनि** ॥ विभाषेति निवृत्तम् । आक्रोश. शपनम् । आक्रोशे गम्यमाने नञ्युपपदे धातोरनिः प्रत्ययः स्यात् । क्तिनादीनामपवादः ।

110. **नपुंसके भावे क्तः** ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातोः क्तप्रत्ययः स्यात्। **ल्युट्च** ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातोर्ल्युट् प्रत्ययः स्यात् । योगविभाग उत्तरार्थः।

111. **वा यौ** ॥ अजेर्वी वा स्याद्यौ ।

112. **कर्मणि च येन संस्पर्शात्कर्तुः शरीरसुखम्** ॥ येन स्पृश्यमानस्य कर्तुः शरीरसुख मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे धातोर्नपुंसकलिङ्गे भावे ल्युट् स्यात् । पूर्वेण सिद्धे नित्यसमासार्थं वचनम् । सुखं–मानसी प्रीतिः ।

CHAPTER XX.

MISCELLANEOUS AFFIXES DENOTING AGENT.

1. (a) Roots take अक (ण्वुल्) and तृ (तृच्) to denote agent. Before अक (ण्वुल्) the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and the other penultimate vowel take गुण. तृ is a strong termination; as:—

(1) कृ—कारक, fem. कारिका. कर्ता, fem. कर्त्री.
(2) वह्—वाहक, वोढा.
(3) कुट—कोटक, कुटिता.
(4) विज्—वेजक, विजिता.
(5) हन्—घातक, हन्ता.
(6) दा—दायक, दाता.
(7) शम्—शमक, शमिता.
(8) दम्—दमक, दमिता.
(9) यम् with नि—नियामक, नियन्ता.
(10) जन्—जनक, जनिता.
(11) वध्—वधक, वधिता.

---

1 (a) ण्वुल् तृचौ ॥ सर्वधातुभ्यो ण्वुल्तृचौ प्रत्ययौ स्तः ।
* युवोरनाकौ ॥ 'यु, वु' एतयोरनुनासिकयोः क्रमात् 'अन, अक' एतावादेशौ स्तः । The यु and वु of a termination substitute अन and अक respectively.

(3) कुटिता—गाङ्कुटादिभ्यो ञ्णिन्ङित् इति ङित्वम् । Vide chap. IV, 4, 10 b page 108 । कोटकः—अञ्णिदित्युक्तेर्न ङित्वम् ।

(4) विजिता—Vide chap III, 5, 54, page 80.

(5) घातक—Vide chap. VIII, 1, 39, page 165.

(6) दायक—आतो युक् चिण्कृतोः ॥ आदन्तानां युगागमः स्याचिणि ञिति णिति कृति च । य् is added to roots ending in आ before the termination इ (चिण्) and the कृत् terminations with a mute ञ् or ण्, Vide chap. XIII, 1, 16, page 243.

(7, 8) शमक, दमक—Vide chap XIII, 27, Page 245.

(10, 11) जनक, वधक—Vide chap. IV, 5, 41 * page 130.

(12) रध्-रन्धक, रधिता or रद्धा.	(20) क्रम् with प्र-प्रक्रमक:,प्रक्रन्ता.
(13) जभ्-जम्भक:, जम्भिता.	(21) क्रम् ,, सम्-संक्रमक:, संक्रमिता.
(14) मस्ज्-मज्जक:, मङ्क्ता.	(22) क्रम् – क्रमक:, क्रमिता or क्रन्ता.
(15) नश्-नाशक:, नशिता or नंष्टा.	(23) गम् with सम् (Desid.)– संजिगमिषक:, संजिगमिषिता.
(16) रभ्-रम्भक:, रब्धा.	
(17) लभ्-लम्भक:, लब्धा.	
(18) इष्-एषक:, एषिता or एष्टा.	
(19) दरिद्रा-दरिद्रायक:, दरिद्रिता.	

(12 13) रन्धक:, जम्भक:–Vide chap. II. 1, 54, page 39। रधिता–**नेट्यलिटि रधेः** ॥ लिड्वर्जे इटि रधेर्नुम् न स्यात्। रध् does not take a nasal before the augment इ except in the perfect.

(14, 15) मङ्क्ता, नष्टा–Vide chap. III, 2, 15, page 52.

(16, 17) रम्भक:, लम्भक:–Vide chap VIII, 1, 3-4, page 163.

(18) एषिता. एष्टा–Vide chap. V, 1, 86, to 90 page 147.

(19) दरिद्रिता–Vide chap. IV, 5, 1, page 125.

दरिद्रायक –**ण्वुलि न** ॥ The ending आ of दरिद्रा is not dropped before the termination अक (ण्वुल्).

(20) प्रक्रन्ता–**क्रमेः कर्तर्यात्मनेपदविषयात्कृत इण्निषेधो वाच्यः** ॥ The कृत् terminations denoting agent do not take the augment इ after क्रम् when it is Atmanepadi only; but संक्रमिता.

(21) क्रमिता- अनन्यभावो विषयशब्दः। तेन '**अनुपसर्गाद्वा**' इति विकल्पार्हस्य न निषेधः। The rule given above in (20) is not applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(22) क्रन्ता–तदर्हत्वमेव तद्विषयत्वम्। तेन क्रन्तेत्यपीति केचित्। According to some, the rule in (20) above is applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(23) संजिगमिषिता–Vide chap. V, 2, 3, page 149.

'**गमेरिट्परस्मैपदेषु**' इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तङानयोरभावं लक्षयति ।The root गम् takes the augment इ before an Ardhadhatuka suffix beginning with स् when it is not followed by Atmanepada terminations [तङ् and आन (शानच्)].

(24) वृत् (Desid.)—विवृत्सकः, विवृत्सिता.

(25) पच् (Freq.)—पापचकः, पापाचकः, पापचिता.

(b) The termination अक (ण्वुल्) is also used to denote futurity when one action depends upon another. This sense is expressed by तुम् (तुमुन्), the terminations forming abstract nouns such as अ (घञ्) and others, the 2nd future, and अ (अण्). This sense is expressed *only* by these-and no other-terminations. The termination अ (अण्) is applied only when the object is with the verb; as—याजको याति । यष्टुं याति । यक्ष्य इति याति । काण्डलावो याति ।

---

(24) विवृत्सिता—" **न वृद्भ्यश्चतुर्भ्यः** " इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तङानयो रभावं लक्षयति । The roots वृत् and others do not take the augment इ before an Ardhadhatuka suffix beginning with स् when it is not followed by Atmanepada terminations [तङ् and आन (शानच्)].

(25) पापचकः—यङन्ताण्वुल् । अल्लोपस्य स्थानिवत्त्वान्नवृद्धिः । Here the penultimate अ of पापच् , the frequentative (Atmanepada) base of पच् , does not take वृद्धि.

पापाचकः—यङ्लुगन्ताण्वुल् । Here the penultimate अ of पापच् does take वृद्धि.

(b) **तुमुन्ण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम्** ॥ भविष्यतीत्येव । क्रियार्थायां क्रियायामुपपदे धातोर्भविष्यति काले तुमुन्ण्वुलौ प्रत्ययौ स्तः । अथ किमर्थं ण्वुल्विधीयते । यावता ण्वुल्तृचाविति सामान्येन विहित एव । सोऽस्मिन्नपि विषये भविष्यति । लृटा क्रियार्थोपपदेन बाध्येत । वासरूपविधिना सोऽपि भविष्यति । एवं तर्ह्येतज्ज्ञाप्यते । क्रियाया मुपपदे क्रियार्थायां वासरूपेण तृजादयो न भवन्तीति । तेन कर्ता व्रजति । विक्षिपो व्रजतीत्येवमादि निवर्त्यते ।

2. Roots नन्द् and others take अन (ल्यु) to form nouns denoting agent; as:—

(1) नन्द् (causal)-नन्दनः; (नन्दयतीति).
(2) वस् („)-वासनः.
(3) मद् („)-मदनः.
(4) दुष् („)-दूषणः.
(5) साध् („)-साधनः.
(6) वृध् („) वर्धनः
(7) शुभ् („)-शोभनः.
(8) रुच् (रुष्) („)-रोचन· (रोषणः).
(9) सह्—सहनः.
(10) तप्—तपन.
(11) दम्—दमनः
(12) जल्प्—जल्पन·.
(13) रम्—रमण.
(14) दृप्—दर्पण·.
(15) क्रन्द् with सम्-संक्रन्दनः.
(16) कृष् „ सम्-संकर्षणः.
(17) हृष् „ सम्-संहर्षणः.
(18) अर्द् „ जन-जनार्दनः. (जनमर्दयतीति).
(19) यु—यवनः.
(20) सूद् with मधु-मधुसूदन·. (मधुं सूदयतीति).
(21) भीष् „ वि-विभीषणः. (विशेषेण भीषयतीति)
(22) लू—लवणः.
(23) नश् (causal) with नि & चित्त-चित्तविनाशनः.
(24) दम् with कुल-कुलदमनः.
(25) दम् „ शत्रु शत्रुदमनः.

3 Roots ग्रह् and others take इन् (णिनि) to express agent, as:—

(1) ग्रह्—ग्राही.
(2) सह् with उद्-उत्साही.
(3) दस् „ उद्-उदासी.
(4) भास् „ उद्-उद्भासी.
(5) स्था—स्थायी.
(6) मन्त्—मन्त्री.
(7) मृद् with सम्-संमर्दी.
(8) रक्ष् „ नि—निरक्षी.

2, 3, 5. नन्दिग्रहिपचादिभ्यो ल्युणिन्यचः ॥ प्रत्येकमादिशब्दः सम्बध्यते । त्रिभ्यो गणेभ्यस्त्रयः प्रत्यया यथासंख्यं भवन्ति । नन्द्यादिभ्यो ल्युः । ग्रहादिभ्यो णिनिः । पचादिभ्योऽच् स्यात् । (1 to 8) नन्दिवासिमदिदूषिसाधिवर्धिशोभिरोचि (षि) भ्यो ण्यन्तेभ्यः संज्ञायाम् ॥ (9-11) सहितपिदमः संज्ञायाम् ॥ (22) नन्द्यादिगणे निपातनाण्णत्वम् ।

3· (8 12) रक्षश्रुवसवपशां नौ ॥

त, वद, वदावदः, (b) हनः, घनाघनः, (c) पद् (causal)—पाटः; पाटूपटः; (d) चर् or अद् with रात्रि रात्रिचरः, or रात्रिंचरः; रात्र्यटः or रात्रिमटः.

7. Before this अच् the य of the frequentative base is dropped; as:— कृ-चेक्रियः, नी-नेन्यः, लू-लोलुवः, पू-पोपुवः; मृज्-मर्मृजः.

8. Roots having इ उ or ऋ or ऌ, for their penultimate and the roots ज्ञा, प्री and कॄ take अ (क) *in addition to तृ and अक to form nouns denoting agent अ (क) is a weak termination as — क्षिप, लिख, †उच्-ओकः, (a bird or a Shudra), बुध, कृश, ज्ञ, प्रिय, किर., and क्षेपकः (by अक), क्षेप्ता (by तृच्).

(b) हन्तेर्घत्वं च ॥ हनो वा द्वित्वमचि । आकुश्चाभ्यासस्य । घत्वंचाभ्यासस्य । उत्तरस्य त्वभ्यासाद्यति कुत्वम् । (c) पाटेर्णिलुकूचोक्चदीर्घश्चाभ्यासस्य ॥ (d) " रात्रेः कृति विभाषा " इति वा मुम् ।

7. चेक्रिय । " यङोऽचिच " इति लुक् । " न धातुलोप आर्धधातुके " इति गुणवृद्धिनिषेधः ।

8. इगुपधज्ञाप्रीकिरः कः ॥ इगुपधेभ्यो जानातेः प्रीणातेः किरतेश्च कप्रत्ययः स्यात् ।

* वाऽसरूपोऽस्त्रियाम् ॥ परिभाषेयम् । अस्मिन्धात्वधिकारेऽसरूपोऽपवादप्रत्यय उत्सर्गस्यबाधको वा स्यात् स्त्र्यधिकारोक्त विना ॥ अतएवासरूपोऽपवाद.कप्रत्ययो ण्वुल् तृचौ न बाधते Except in स्त्र्यधिकार, special terminations (अपवादप्रत्ययाः), dissimilar in form (असरूपाः become exceptions optionally to general termination (उत्सर्गप्रत्ययाः) in forming verbal derivatives. So the termination अ (क), अक (ण्वुल्), and तृ (तृच्) form three words क्षिपः, क्षेपकः, and क्षेप्ता.

† ओक उचः के ॥ उचेर्गुणकुत्वे निपात्येते के परे। ओकः शकुन्तवृषल Before अ (क) the penultimate vowel of the root उच् takes गुण and the final च् is changed to क्

9. Roots ending in आ, with prepositions take अ (क); as:—सुग्लः, प्रज्ञ, प्रस्थः, सुम्लः.

The termination अ (श).

Before this termination the conjugational sign is added to the roots.

10. The roots पा, घ्रा, ध्मा, धे and दृश् take अ (श) to denote agent; as:—पिबः, जिघ्र, धमः, धयः, Fem. §धया (a girl), पश्यः.

11. The root घ्रा with वि and आ does not take अ [श] but अ [क] to express a tiger; as:—व्याघ्रः.

12 The roots लिप्, विद्, both of the 6th conj. and the causals of धृ, पृ, or पॄ, विद्, एज् with उद्' चित्, सात् a (सौत्र: root) and सह्, all without any preposition take अ [श] to denote agent; as:—लिम्प, विन्द, धारयः, पारयः, वेदयः, उदेजयः, चेतयः, and सातयः साहयः, but प्रलिप (by क). (b) However लिप् with नि takes अ (श); as:—निलिम्पाः (देवाः).

---

9. आतश्चोपसर्गे ॥ आकारान्तेभ्यो धातुभ्य उपसर्गे उपपदे कः स्यात् ।
' श्याद्व्यधा ' इति णस्यापवादः ।

10. पाघ्राध्माधेट्दृशः शः ॥ पादिभ्यो धातुभ्यः शः स्यात् ।

§ धेटष्टित्वात्स्तनंधयीति खशीव ङीप् प्राप्तः । खशोऽन्यत्र नेष्यत इति हरदत्तः ।

11. घ्रः संज्ञायां न ॥ ' व्याघ्रादिभिः ' इति निर्देशात् ।

12. अनुपसर्गाल्लिम्पविन्दधारिपारिवेद्युदेजिचेतिसातिसाहिभ्यश्च ॥ अनुपसर्गेभ्यो लिम्पादिभ्यः शः स्यात् । (a) साति' सुखार्थः सौत्रो हेतुमण्ण्यन्तः । वासरूपन्यायेन क्विपि सातपरमात्मा । सात्वन्तो भक्ताः । (b) नौ लिम्पेर्वाच्यः ॥

अव, लिह्, श्लिष्, and श्वस् take अ (ण) necessarily; as:—अवश्यायः, प्रतिश्यायः, दायः, धायः, व्याधः, आस्रावः, संस्रावः, अत्यायः, अवसायः, अवहारः, लेहः, श्लेषः, and श्वासः.

19. The roots दु and नी without any preposition take अ (ण); as:—दावः, (from दु, 5th. conj); नायः (from नी); but प्रदवः and प्रणयः (by अच्). दु 1st conj. forms दवः by अ (अच्).

20. (a) The root ग्रह् takes अ (ण) optionally; as.- ग्रहः (a planet), ग्राहः (a crocodile).

(b) The root भू, according to **काशिका** takes अ (ण) optionally; as:—भवः (worldly existence or God Shiva) and भावाः (things). According to **भाष्य** these two words are formed by the termination अ (अच्) added to the root भू 1st. conj and भू (भावि) 10th conj. respectively

21. The root ग्रह् takes अ (क) to express a house; as:—गृहम् (a house), गृहाः (a wife)

22 The roots नृत्, खन् and रञ्ज् take अक (ष्वुन्). Before this termination the nasal of रञ्ज् is dropped as.-नर्तकः, खनकः, रजकः. The feminine of these is formed by adding ई; as:—नर्तकी, खनकी, रजकी. The word रजिका is made up from the word रजक formed by the termination अक (क्वुन्).

---

19. **दुन्योरनुपसर्गे** ॥ दुनोतेर्नयतेश्चानुपसर्गे णप्रत्ययः स्यात् ।

20. (a) **विभाषा ग्रहः** ॥ ग्रहधातोर्णप्रत्ययो वा स्यात् । पक्षेऽच् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन जलचरे ग्राहः । ज्योतिषि ग्रहः । (b) "**भवतेश्च**" इति **काशिका** ॥ भवो देवः संसारश्च । भावाः पदार्थाः । **भाष्यमते** तु प्रात्यर्थाच्चुरादिण्यन्तादच् ।

21. **गेहे कः** ॥ गेहे कर्तरि ग्रहेः कः स्यात् । गृण्हाति धान्यादिकमिति गृहम् । तात्स्थ्याद्गृहा दाराः ।

22. **शिल्पिनि ष्वुन्** ॥ क्रियाकौशलं शिल्पम् । तद्वति कर्तरि ष्वुन् स्यात् । **नृतिखनिरञ्जिभ्य एव** ॥ **अस्यकेन च रञ्जेर्नलोपो वाच्यः** ॥ रजः (by अस्) रजकः by [अक (ष्वुन्)] । रजनम् by [अन (ल्युट्)].

38. Roots ending in consonants take अ (घञ्) to express an instrument and place of action; as:-रामः (रमन्ते योगिनो-ऽस्मिन्निति); अपामार्गः (अपामृज्यतेऽनेन व्याध्यादिरिति); विमार्गः (विमृ-ज्यतेऽनेनेति a broom).

39. The following words are formed by अ (घञ्).

अध्यायः=[अधि+इ+अ(घञ्)] अधीयतेऽस्मिन्निति a lesson or a lecture.
न्यायः =[नि+इ+अ(घञ्)] नीयतेऽनेनेति, a method or system.
उद्यावः =[उद्+यु+अ(घञ्)] उद्युवन्त्यस्मिन्निति, a mixing, joining or blending.
संहारः=[सम्+हृ+अ (घञ्)] संहरन्त्यनेनेति.
आधारः=[आ+धृ+अ (घञ्)] आध्रियतेऽस्मिन्निति, a support.
आवायः=[आ+वे+अ (घञ्)] आवयन्त्यस्मिन्निति.
अवहारः=[अव+हृ+अ (घञ्)] अवहरन्त्यस्मिन्निति.

40. The root अच् with उद् takes अ (घञ्) to express a leathern vessel for holding liquids other than water; as:—घृतोदङ्कः (घृतमुदच्यते-उद्ध्रियते-ऽस्मिन्निति) but उदकोदञ्चनः [(by अन (ल्युट्), a bucket)].

41. The root नी with आ takes अ (घञ्) to express a net; as:-आनायः (आनीयन्ते मत्स्यादयोऽनेनेति); otherwise आनयनः.

---

38. **हलश्च** ॥ पुंसि संज्ञायां करणाधिकरणयोश्चेति सर्वमनुवर्तते । हलन्ता-द्धातोः करणाधिकरणयोर्घञ्प्रत्ययः स्यात् । घस्यापवादः ।

39. **अध्यायन्यायोद्यावसंहाराश्च ॥ अवहाराधारावाया-नामुपसंख्यानम् ॥** अध्यायादयः शब्दा घञन्ता निपात्यन्ते । पुंसि संज्ञायां घे प्राप्ते घञ् विधीयते । चकारोऽनुक्तसमुच्चयार्थः ।

40 **उदङ्कोऽनुदके** ॥ उत्पूर्वादञ्चतेर्घञ् स्यादनुदके ।

41 **जालमानायः** ॥ आनाय इति निपात्यते जालं चेत्तद्भवति आङ्पूर्वा-न्नयतेः करणे घञ् निपात्यते ।

42. The root खन् with आ takes अ (घ), अ (घञ्), अ (ड) र (टर्), इक and इकर (व) क; as:-आखनः, आखानः, आखः, आखरः, आखनिकः, आखनिकर (व) कः.

THE TERMINATION खल्.

43. Roots in composition with the words दुस् meaning 'difficulty,' ईषत्, and सु meaning 'ease' take अ (खल्) to express an abstract notion or an object; as:-दुष्करः कटो भवता (*your honour will find it difficult to make a mat*); ईषन्निमयः, दुष्प्रापः, ईषत्करः or सुकरः (to be prepared with ease).

44. The roots मी 9th conj. मि 5th conj. with नि, and ली do not change their final vowels to आ before the terminations खल् and अच्; as:—ईषन्निमयः, दुष्प्रमयः, सुविलयः, मयः, निमयः, लयः. The first three of these are formed by खल् and the rest by अच्.

45. The root लभ् with a preposition becomes लम्भ् before the terminations खल् and अच्, as:-ईषत्प्रलम्भः, दुष्प्रलम्भः, सुप्रलम्भः, उपालम्भः (*by* घञ्); *otherwise* ईषल्लभः, लभः.

---

42. **खनो घच** ॥ खनतेर्धातोः करणाधिकरणयोर्घः प्रत्ययः स्यात् । विकरणमन्यतोऽप्ययमिति ज्ञापनार्थम् । तेन भगः पद मित्यादि । **खनेर्डडर-इकइकर (व) का वाच्याः** ॥

43. **ईषद्दुःसुषु कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेषु खल्** ॥ करणाधिकरणयोरिति निवृत्तम् । एषु दुःखसुखार्थेषूपपदेषु खल् स्यात् । कृच्छ्रं दुःखम् । तद्दुरो विशेषणम् । अकृच्छ्रं सुखम् । तदितरयोर्विशेषणं संभवात् । ' **तयोरेव** ' इति भावे कर्मणि च । vide note cha XVI. 1 page 297.

44. **निमिमीलियां खलचोरात्वं नेति वाच्यम्** ॥

45. **उपसर्गात्खल्घञोः** ॥ उपसर्गादेव लभेर्नुम् स्यात् खल्घञोः परयोः।

46. The root लभ् with सु or दुर्, not accompanied by any other preposition, does not become लम्भ् before the terminations खल् or घञ्; as:—सुलभः, दुर्लभः; but सुप्रलम्भः अतिदुर्लम्भः. * In the words अतिसुलभ and अतिदुर्लभ, सु and अति are not prepositions but कर्मप्रवचनीय.

47. The roots भू and कृ along with words denoting the subject or object expressing the being or doing like, and preceded by ईषत्, दुर् and सु, take अ (खल्); as:—दुराढ्यंभवम्, स्वाढ्यंभवम्, ईषदाढ्यंकरः, दुराढ्यंकरः, स्वाढ्यंकरः; but आढ्येन सुभूयते.

48. Roots ending in आ take the termination अन (युच्) when the roots are compounded with ईषत्, सु or दुर्; as:—ईषत्पानः (सोमो भवता), दुष्पानः, सुपानः.

49. The roots शास्, युध्, दृश्, धृष्, मृष् take अन (युच्), when compounded with ईषत्, सु or दुर्; as:—दुःशासनः, दुर्योधनः, दुर्दर्शनः, दुर्धर्षणः, दुर्मर्षणः.

50. Roots take इन् (णिनि) to express necessity or debt; as:—अवश्यंकारी, शतंदायी.

---

46. **न सुदुर्भ्यां केवलाभ्याम्** ॥ उपसर्गान्तररहिताभ्यां सुदुर्भ्यां लभेर्नुम् न स्यात् खल्घञोः परयोः । * कथं तर्हि 'अतिसुलभमतिदुर्लभमिति' यदा स्वती कर्मप्रवचनीयौ तदा भविष्यति ।

47. **कर्तृकर्मणोश्च भूकृञोः** ॥ कर्तृकर्मणोरीषदादिषु चोपपदेषु भूकृञोः खल् स्यात् । चकारः सन्नियोगार्थः । यदा कर्तृकर्मणोरीषदादीनां च युगपत्प्रयोगस्तत्रैव प्रत्ययः । यथासंख्यं नेष्यते । कर्तृकर्मणी च धातोरव्यवधानेन प्रयोज्ये । ईषदादयस्तु ततः प्राक् । **कर्तृकर्मणोश्च्व्यर्थयोरिति** वाच्यम् ।

48. **आतो युच्** ॥ ईषदादयोऽनुवर्तन्ते । कर्तृकर्मणोरिति नानुवर्तते । कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेष्वीषदादिषूपपदेष्वाकारान्तेभ्यो धातुभ्यो युच् स्यात् । खलोऽपवादः ।

49. **भाषायां शासि युधि दृशि धृषि मृषिभ्यो युज्वाच्यः** ॥

50. **आवश्यकाधमर्ण्ययोर्णिनिः** ॥ अवश्यंभाव आवश्यकम् । उपाधिरयं नोपपदम् अवश्यंभावविशिष्टे आधमर्ण्यविशिष्टे च कर्तरि वाच्ये धातोर्णिनिः स्यात् । अवश्यकारी । मयूरव्यंसकादित्वात्समासः ।

51. Roots take ति (क्तिच्) or त (क्त) to express a blessing. These terminations are weak, and roots do not take इ before them; as:—भूतिः (भवतात्), यन्तिः (यच्छतात्) *रन्तिः, तन्तिः, †सातिः, सतिः, सन्तिः, देवदत्तः (देवा एनं देयासुः).

52. The roots पू (पूङ्) and यज् take the termination आन (शानन्) denoting the agent of an action of the present tense. The roots take their conjugational sign before this termination; as:—पवमानः (सोमम्), यजमानः. The words thus formed govern the accusative.

53. Roots in general take the termination आन (चानश्) to express ताच्छील्य (disposition), वयोवचन (age), and शक्ति (ability). The roots take their conjugational sign before this termination also. The words thus formed govern the accusative; as:—भुज्–भुञ्जानः (भोगम्); भृ–बिभ्राणः (कवचम्); वहमानः (शिखण्डम्); हन् with नि–निघ्नानः (शत्रुम्). This termination is quite different from the termination आन (शानच्) of the Atmanepada present participles. Parasmaipadi roots, as well as Atmanepadi ones take this termination in the senses given above.

---

51. **क्तिच्क्तौ च संज्ञायाम्** ॥ धातोः क्तिच् क्तश्च स्यादाशिषि । समुदायेन चेत् संज्ञा गम्यते ।

* **न क्तिचि दीर्घश्च** ॥ अनिटां वनतितनोत्यादीनां च दीर्घानुनासिकलोपौ न स्तः क्तिचि परे । Anit roots and the roots वन्, तन्, and some other roots do not drop their nasal nor lengthen their penultimate short vowel before ति । (क्तिच्).

† **सनः क्तिचि लोपश्चास्यान्यतरस्याम्** ॥ सनोतेः क्तिच्यात्वं वा स्याल्लोपश्च वा । The root सन् changes its न् to आ and makes सातिः, it loses its न् optionally and forms सतिः and सन्तिः.

52. **पूङ्यजोः शानन्** ॥ पूङो यजेश्च धातोः शानन्प्रत्ययो भवति वर्तमाने ।

53. **ताच्छील्यवयोवचनशक्तिषु चानश्** ॥ ताच्छील्यम्—तत्स्वभावता । वयः–शरीरावस्था यौवनादिः । शक्तिः–सामर्थ्यम् । ताच्छील्यादिषु द्योत्येषु धातोः कर्तरि चानश् ।

CHAPTER XXI.

ÂTMANÊPADA-PRAKRIYÂ.

आत्मनेपदप्रक्रिया.

1. Roots that are given in the **धातुपाठ** as अनुदात्तेत् (with a mute अनुदात्त) and ङित् (with a mute ङ्) are Atmanepadi; as:— एध्-एधते, स्पर्ध्-स्पर्धते; आस् आस्ते; वस्-वस्ते; षूङ्-सूते; शीङ् शेते.

2. Roots in impersonal and passive forms are Atmanepadi, as —

ग्लै-ग्लायते (भवता);	Impersonal construction (भावे)
स्वप्-सुप्यते (भवता);	
आस् आस्यते (भवता);	
*पच्-पच्यत ओदनेन.	
*भिद्-भिद्यते काष्ठेन.	

---

1. **अनुदात्तङित आत्मनेपदम्** ॥ अनुदात्तं च ङ् च तावितौ यस्येति विग्रहः । अनुदात्तेत उपदेशे यो ङितदन्ताच्च धातोर्लस्य स्थान आत्मनेपदं स्यात् । तत्र एधस्पर्धादयोऽनुदात्तेतः । पूङादयो ङितः ।

2. **भावकर्मणोः** ॥ भावे कर्मणि च विहितलकारस्य स्थान आत्मनेपदं स्यात् ।

* यदा सौकर्यातिशयं द्योतयितुं कर्तृव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराण्यपि कर्तृसंज्ञां लभन्ते स्वव्यापारे स्वतन्त्रत्वात् । कर्मणस्तुकर्तृत्वविवक्षायां प्राक्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकास्तेभ्यो भावे कर्तरि च लकाराः ।

When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject, the object and other karakas, on account of their having absolute independent control over their movements, are used as subject of the action and in this case (when object is used as subject) the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms.

कृ-क्रियते (कटः);
हृ-न्हियते (भारः); } Passive construction (कर्मणि).

3. In the कर्मकर्तरि (reflexive passive form) the roots are Atmanepadi, and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case; as:- पच्-पच्यते (ओदनः स्वयमेव); भिद्-भिद्यते (काष्ठं स्वयमेव); लू लूयते (केदारः स्वयमेव). See note on second rule above.

4. When an action fit to be performed by one man is done by another, the verb expressing the action takes the Atmanepadi form. The prepositions व्यति (वि+अति) are generally prefixed to verbs expressing such an action; as:- व्यतिलुनीते ब्राह्मणः (शूद्रस्य योग्यं लवनं करोति). The same happens when reciprocity of actions is implied, as:— संप्रहरन्ते राजानः, (kings fight with one another).

5. Verbs having the sense of going, killing, and the verbs हस् and others implying vocal actions do not take Atmanepada when an interchange of action is meant; as:- व्यतिगच्छन्ति, व्यतिघ्नन्ति, व्यतिहसन्ति, व्यतिजल्पन्ति, व्यतिपठन्ति.

---

3. **कर्मवत्कर्मणा तुल्यक्रियः** कर्मस्थया क्रियया तुल्यक्रियः । कर्ता कर्मवत्स्यात् । कार्यातिदेशोऽयम् । तेन यगात्मनेपदचिण्चिण्वदिटः स्युः । कर्तुरभिहितत्वात्प्रथमा ।

4. **कर्तरि कर्मव्यतिहारे** ॥ कर्मशब्दः क्रियावाची । व्यतिहारो विनिमयः । यद्यस्य न योग्यं तस्य तत्कर्मकरणं व्यतिहारः । क्रियाविनिमये द्योत्ये कर्तर्यात्मनेपदं स्यात् । व्यतिलुनीते । शूद्रस्य योग्यं शस्यादिलवनं ब्राह्मणः करोतीत्यर्थः । परस्परकरणमपि व्यतिहारः । संप्रहरन्ते राजान इत्यादिप्रयोगात् ।

5. **न गतिहिंसार्थेभ्यः** ॥ पूर्वेणात्मनेपदं प्राप्तं प्रतिषिध्यते । गत्यर्थेभ्यो हिंसार्थेभ्यश्च धातुभ्यः कर्मव्यतिहारे आत्मनेपदं न स्यात् । **प्रतिषेधे हसादीनामुपसंख्यानम्** ॥ हसादयो हसप्रकाराः शब्दक्रियाः ।

15 The root नाथ् is Atmanepadi when it expresses 'a wish' as,- सर्पिषोनाथते (सर्पिर्मेस्यादित्याशास्त इत्यर्थ, he wishes that he should get ghee), but माणवकमनुनाथति (He solicits for माणवक).

16 The root हृ is Atmanepadi when it expresses a habit of constantly practising, as - पैतृकमश्वा अनुहरन्ते (पितुर्गत प्रकार सतत परिशीलयन्तीत्यर्थ, horses always imitate their progenitors), but *मातुरनुहरति (He imitates his mother, not constantly).

17 The root कॄ 6th conj with अप is Atmanepadi when it signifies 'scratching with joy', 'scratching for maintenance', or 'scratching for making an abode' †सुट् is prefixed to कॄ after अप when it means the scratching as described above, of a quadruped or of a bird, as - अपस्किरते वृष (हृष्ट) (a bull turns up the ground in joy), अपस्किरते कुक्कुट: (भक्ष्यार्थी) (a cock scratches the ground for food), अपस्किरते श्वा (आश्रयार्थी) (a dog digs a hole to lie in), but ‡ अपकिरति कुसुमम् (He scatters a flower), § गजोऽपकिरति धूलिम्.

---

15. आशिषि नाथ इति वाच्यम् ॥ अनुदात्तेत्त्वादेनसिद्धे नियमार्थमिदम्। अस्याशिष्येवात्मनेपद स्यात्। अनुदात्तेत्त्व तु 'अनुदात्तेतश्च हलादेः' इति युच्प्रत्ययार्थम्। तेन नाथनमिति सिद्धम्। 'कथम्' नाथसे किमु पतिं न भू 'भृताम्' इति। नाथस इति पाठ्यम्।

16. हरतेर्गतताच्छील्ये ॥ गत प्रकार।

* मातुरनुहरतीत्यत्र सादृश्यमात्र विवक्षितम्। न तु प्रकारताच्छील्यम्।

17. किरतेर्हर्षजीविकाकुलायकरणेष्विति वाच्यम् ॥ हर्षादयो विषया.। तत्र हर्षो विक्षेपस्य कारणम्। इतरे फले।

† अपाच्चतुष्पाच्छकुनिष्वालेखने ॥ अपात्किरते सुट् स्यात् सुडपिहर्षादिष्वेव वक्तव्यः।

‡ इह तद्सुडौ न। हर्षादिमात्रविवक्षाया यद्यपि तङ् प्राप्तस्तथापि सुडभावेऽस्मिन् इयाह्।

§ अत्र हर्षे सत्यप्यालेखनाभावान्न सुट्। नात्मनेपदमित्यर्थ।

18 The roots हु and प्रच्छ् both with आ are Atmanepadi, as —आहुते (शृगाल) 'a jackal howls', आपृच्छते गुरुम् , (He takes leave of his preceptor).

19 The root शप् is Atmanepadi in the sense of censuring though the fruit of the action does not accrue to the agent as.— कृष्णाय शपते.

20 The root स्था with सम्, अव, प्र or वि is Atmanepadi, as — संतिष्ठते, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, वितिष्ठते

21 The root स्था with आ is Atmanepadi in solemn assertions, as — शब्दं नित्यमातिष्ठते (नित्यत्वेन प्रतिजानीत इत्यर्थ , He solemnly declares that words are imperishable)

22 The root स्था is Atmanepadi in the sense of expressing one's animus (mind) and expressing the sense of abiding by the decision of an umpire, as — गोपी कृष्णाय तिष्ठते (स्वाशय प्रकाशयतीत्यर्थ , A गोपी discloses her mind to कृष्ण). संशय्य कर्णादिषु तिष्ठते य (He who abides by the decision of कर्ण and others in points of doubt).

---

18. **आङि नुप्रच्छ्योरुपसंख्यानम्** ॥

19 **शप उपालम्भ इति वक्तव्यम्** ॥ वाचाशरीरस्पर्शनमुपालम्भ । आक्रोशार्थात्स्वरितेत कर्तृगेऽपि फले शपथरूपे ऽर्थआमनेपद वक्तव्यमित्यर्थ ।

20 **समवप्रविभ्यः स्थः** ॥ " सम्, अव, प्र, वि, " इत्येवपूर्वात्तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

21. **आङः प्रतिज्ञाया मुपसंख्यानम्** ॥

22 **प्रकाशनस्थेयाख्ययोश्च** ॥ स्वाभिप्रायकथन प्रकाशनम् । स्थेयस्याख्यास्थेयाख्या । तिष्ठत्यस्मिन्निति स्थेय । विवादपदनिर्णेता लोके स्थेय इति प्रसिद्धस्तस्य प्रतिपत्त्यर्थमाख्याग्रहणम् । प्रकाशने स्थेयाख्याया च तिष्ठतेरात्मनेपद स्यात् ।

23. The root स्था with उद् is Atmanepadi when it is used in the figurative sense, that is, in the sense of trying; as:— मुक्तौ उत्तिष्ठते (He tries to obtain absolution) But पीठादुत्तिष्ठति (He gets up from his seat), ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति. (The village revenues amount to a hundred).

24. The root स्था with उप is Atmanepadi when it means to praise a deity with Mantras; as:— ऐन्द्र्या गार्हपत्यमुपतिष्ठते (He praises गार्हपत्य by repeating a ऋक् extolling इन्द्र). But भर्तारमुपतिष्ठति यौवनेन (She goes to the husband through youth.)

25 The root स्था with उप is Atmanepadi in the sense of worshipping a deity, in the sense of joining, forming friendship with, or direction of a road; as·— आदित्यमुपतिष्ठते (He worships the sun), गङ्गा यमुनामुपतिष्ठते (The Ganges flows into the Yamuna), रथिकानुपतिष्ठते (He forms friendship with the charioteers); अयं पन्थाः स्रुघ्नमुपतिष्ठते (this way leads to स्रुघ्न).

In the following verse, the king is supposed to be a deity and therefore Atmanepada is used. *स्तुत्यं स्तुतिभिरर्थ्याभिरुपतस्थे

---

23. उदोऽनूर्ध्वकर्मणि ॥ ऊर्ध्वदेशसंयोगानुकूलं यत्कर्म तदूर्ध्वकर्म। तदन्यदनूर्ध्वकर्म। तस्मिन्नित्यर्थः। कर्मशब्दः क्रियावाची। अनूर्ध्वताविशिष्टक्रियावचनात्तिष्ठतेरात्मनेपदं स्यात्। उद ईहायामिति वक्तव्यम्। इह माभूत्। अस्माद्ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति। शतमुत्पद्यत इत्यर्थः। ईहाग्रहणमनूर्ध्वकर्मण एव विशेषणं नापवादः।

24. उपान्मन्त्रकरणे ॥ उपपूर्वात्तिष्ठतेर्मन्त्रकरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात्।

25. उपाद्देवपूजासंगतिकरणमित्रीकरणपथिष्विति वाच्यम् ॥ संगतिकरणमुपश्लेषः। मित्रीकरणं तु विनाप्युपश्लेषेण मैत्रीसंबन्धः।

* देवतात्वारोपान्नृपस्य देवतात्वाद्वा ऽऽत्मनेपदम्। यत्र तु न देवतात्वारोपस्तत्र नात्मनेपदम्।

सरस्वती; but when he is not supposed to be a deity, the root takes Parasmaipada; as:—उपतस्थुर्महात्मानं धर्मपुत्रं युधिष्ठिरम् ।

26. The root स्था with उप is optionally Atmanepadi in the sense of desire for getting a thing; as:-भिक्षुक प्रभुमुपतिष्ठते or उपतिष्ठति (लिप्सयोपगच्छतीत्यर्थः, A mendicant goes to a lord with a desire to get something).

27. The root स्था with उप is Atmanepadi when it is used intransitively; as:-भोजनकाले स उपतिष्ठते (सन्निहितोभवतीत्यर्थः. He stands ready at the time of dinner). But राजानमुपतिष्ठति (He waits upon the king) Here the root is transitive.

28. The root तप् with उद् or वि is Atmanepadi when it is used *intransitively* or when it has an object which is the part of the agent's own body; as —उत्तपते (आतपः)=दीप्यत इत्यर्थ. becomes hot; वितपते (सूर्यः)=becomes hot. Also उत्तपते or वितपते पाणिम्= He warms his hand. Otherwise सुवर्णकारः सुवर्णमुत्तपति (A goldsmith heats gold); सविता वितपति पृष्ठम् (The sun heats the back); चैत्रो मैत्रस्य पाणिमुत्तपति (सन्तापयतीत्यर्थः Chaitra heats the hand of Maitra).

29. The roots यम् and हन् both with आ are Atmanepadi

---

26. **वा लिप्सायामिति वक्तव्यम् ।**

27.--**अकर्मकाच** ॥ उपपूर्वात्तिष्ठतेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।
वृद्धि क्षय भय जीवित मरण लज्जा सत्ता स्थिति जागरणम् ॥
शयन क्रीडा रुचि दीप्त्यर्थं धातुगणं तमकर्मकमाहुः ॥

28. **उद्विभ्यां तपः** ॥ 'उद्, वि,' इत्येवंपूर्वात्तपतेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् । **स्वाङ्गकर्मकाच्चेति वक्तव्यम् ।**

29. **आङो यमहनः** ॥ 'यम उपरमे' 'हन हिंसागत्योः' इति परस्मैपदिनौ । ताभ्यामकर्मकक्रियावचनाभ्यां स्वाङ्गकर्मकाभ्यां चाङ्पूर्वाभ्यामात्मनेपदं स्यात् । कथं तर्हि "आजघ्ने विषमविलोचनस्य वक्षः" इति भारविः । "आ-

to challenge, as:— कृष्णश्चाणूरमाह्वयते, (Krishna challenges Chanur to fight), but पिता पुत्रमाह्वयति.

35. The root कृ is Atmanepadı in the following senses:—

(1) गन्धने (The act of giving a hint to deprive life); as —उत्कुरुते (सूचयतीत्यर्थः, He hints at taking the life of a man).

(2) अवक्षेपणे (the act of reproving), as:—श्येनो वर्तिकामुदाकुरुते (भर्त्सयतीत्यर्थः, the hawk reproves a वर्तिका, a kind of bird).

(3) सेवने (waiting upon), as:—हरिमुपकुरुते (He waits upon Hari)

(4) साहसिक्ये (an outrage); as·—परदारान् प्रकुरुते (तेषु सहसा प्रवर्तत इत्यर्थः, He outrages another's wife).

(5) प्रतियत्ने (the act of giving a new property), as·— एधोदकस्योपस्कुरुते, * (तस्य सतो गुणान्तराधानंकरोतीत्यर्थः ; Fuel imparts heat to water).

---

35. **गन्धनावक्षेपण सेवन साहसिक्य प्रतियत्नप्रकथनोपयोगेषु कृञः** ॥ कर्त्रभिप्राये क्रियाफले सिद्धमेवात्मनेपदम् । अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः । गन्धनादिष्वर्थेषु वर्तमानात्करोतेरात्मनेपदं स्यात् । गन्धनम्—अपकारप्रयुक्तं हिंसात्मकं सूचनम् । अवक्षेपणम्-भर्त्सनम् । सेवनम्—अनुवृत्तिः । साहसिक्यम्—सहसा वर्तत इति साहसिकः । तस्य कर्म साहसिक्यम्—साहसिकं कर्म । प्रतियत्न—सतो गुणान्तराधानम् । प्रकथनम्—प्रकर्षेण कथनम् । उपयोगो—धर्मादिप्रयोजनो विनियोगः ।

* षष्ठीसुटौ करोतेः प्रतियत्न एव विधीयेते । **उपात्प्रतियत्नवैकृतवाक्याध्याहारेषु च** ॥ उपात्कृञः सुट् स्यादेष्वर्थेषु भूषणे समवाये च । उपस्कृतं भुङ्क्ते । विकृतमित्यर्थः । उपस्कृतं ब्रूते—वाक्याध्याहारेण ब्रूत इत्यर्थः । उपस्कृता कन्या—अलङ्कृतेत्यर्थः । उपस्कृता ब्राह्मणाः— समुदिता इत्यर्थः ।

(6) प्रकथने (the act of reciting) as —गाथा प्रकुरुते (प्रकर्षेण कथयतीत्यर्थ He recites stories)

(7) उपयोगे (the act of laying out), as —शत प्रकुरुते (धर्मार्थ शत विनियुङ्क्त इत्यर्थ He lays out a hundred in charity), but कट करोति

36 The root कृ with अधि is Atmanepadi in the sense of defeating or bearing with as -शत्रुमधिकुरुते (क्षमत इत्यर्थ, अभिभवतीति वा, He forgives or defeats an enemy) But शास्त्र मनुष्यानधिकरोति (scripture authorizes men)

37 The root कृ with वि is Atmanepadi when it has a sound for its object as —क्रोष्टा स्वरान् विकुरुते (A fox howls) But चित्त विकरोति काम (Love affects the mind)

38 The root कृ with वि is also Atmanepadi when used intransitively, as - छात्रा विकुर्वते (निष्फल चेष्टन्त इत्यर्थ Students strive without any object in view) विकुर्वते सैन्धवा (साधु दान्ता शोभन वल्गन्तीत्यर्थ Horses well trained neigh pleasantly)

39 The root नी is Atmanepadi in the following sense—

(1) संमानने (honouring), as:—शास्त्रे नयते (शास्त्रस्थं सिद्धान्तं शिष्येभ्य * प्रापयतीत्यर्थः He instructs his pupils in sciences).

(2) उत्सञ्जने (उत्क्षेपणे lifting up); as:–दण्डमुन्नयते (उत्क्षिपतीत्यर्थ. He lifts up a stick).

(3) †आचार्यकरणे (initiating into the sacred rites); as:–माणवकमुपनयते (विधिनात्मसमीपं प्रापयतीत्यर्थः He initiates माणवक into the sacred rites).

(4) ज्ञाने (प्रमेयनिश्चये investigation, knowledge); as -तत्त्व नयते (प्रमेयं निश्चिनोतीत्यर्थः He investigates the truth).

(5) भृतौ (वेतने employing on wages); as·-कर्मकरानुपनयते (भृतिदानेन स्वसमीपं प्रापयतीत्यर्थ He employs labourers as hired servants).

(6) विगणने (ऋणादेर्निर्यातने, paying debts, taxes &c); as, करं विनयते (राज्ञे देय भाग परिशोधयतीत्यर्थः He pays taxes to the king).

(7) व्यये (spending or applying to good use); as:-शत विनयते (धर्मार्थं शत विनियुङ्क्ते इत्यर्थ, He spends a hundred in charity). But अजा नयति ग्रामम्.

40 The root नी with वि is Atmanepadi when the object is something other than the part of the body, but must

---

*तेन च शिष्यसम नन फलितम्। †आचार्यकरणमाचार्यक्रिया। माणवकमीदृशेन विधनाऽऽत्मसमीपं प्रापयति यथा स उपनेता स्वयमाचार्य सम्पद्यते। उपनयनपूर्वकेणाध्यापनेन ह्युपनेतर्याचार्यत्व क्रियते।

40. **कर्तृस्थे चाशरीरे कर्मणि** ॥ नियः कर्तृस्थे कर्मणि—क्रियाफले यदात्मनेपद प्राप्त तच्छरीरावयव भिन्न एव स्यात्। सूत्रे शरीरशब्देन तदवयवो लक्ष्यते।

exist in the body; as:— क्रोधं* विनयते (He removes anger). But गण्डं विनयति (He turns away his cheek). In the example विगणय्य नयन्ति पौरुषम्, the speaker intends that the fruit of the action does not accrue to the agent.

41. The root क्रम् is Atmanepadi when it expresses (1) want of interruption or free scope वृत्तिः-अप्रतिबन्धः, (2) energy (सर्गः—उत्साहः), or (3) development (तायनम्-स्फीतता); as:—

(1) ऋचि क्रमते बुद्धिः (न प्रतिहन्यत इत्यर्थः He makes uninterrupted progress in ऋक्).

(2) अध्ययनाय क्रमते (उत्सहत इत्यर्थः); He shows energy for study.

(3) अस्मिन् शास्त्राणि क्रमन्ते (स्फीतानि भवन्तीत्यर्थः); the shastras are developed in him.

42. The root क्रम् is also Atmanepadi when preceded by उप or परा in the foregoing senses; as:-- उपक्रमते, पराक्रमते. But संक्रामति, उपक्रामति, पराक्रामति.

When the root expresses these senses no other prepositions except these are allowed.

43. The root क्रम् with आ is Atmanepadi when it expresses

---

* क्रोधं विनयते—अपगमयति । तत्फलस्य चित्तप्रसादस्य कर्तृगत्वात् "**स्वरितञित**" इत्येव सिद्धे नियमार्थमिदम् । कथं तर्हि "विगणय्य नयन्ति पौरुषम्" इति । कर्तृगामित्वाविवक्षायां भविष्यति ।

41. **वृत्तिसर्गतायनेषु क्रमः** ॥ शेषात्कर्तरि परस्मैपदे प्राप्ते वृत्त्यादिष्वर्थेषु क्रमेरात्मनेपदं स्यात् ।

42. **उपपराभ्याम्** ॥ वृत्त्यादिष्वाभ्यामेव क्रमेरात्मनेपदं स्यान्नतूपसर्गान्तरपूर्वात् ।

43. **आङ उद्गमने** ॥ **ज्योतिरुद्गमन इति वाच्यम्** ॥ आङ्पूर्वात्क्रमतेर्ज्योतिरुद्गमने वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् ।

the rising of a luminary body, as - आक्रमते सूर्यः (उदयत इत्यर्थः The sun rises) But आक्रामति धूमो हर्म्यतलम् (The smoke covers the terrace) आक्रामति धूमो हर्म्यतलात् (The smoke issues from the terrace)

44. The root क्रम् with वि is Atmanepadi when it expresses stepping, as.-साधु * विक्रमते वाजी (The horse has a good tread). But विक्रामति सन्धिः (द्विधा भवति-स्फुटतीत्यर्थ. The joint splits).

45. The root क्रम् preceded by प्र or उप is Atmanepadi when it expresses beginning, as -प्रक्रमते or उपक्रमते (He begins) But प्रक्रामति (गच्छतीत्यर्थः He goes); उपक्रामति (आगच्छतीत्यर्थ He comes).

46 The root क्रम् without any preposition is both Atmanepadi and Parasmaipadi when it does not express want of interruption, energy or development, as. —क्रमते or क्रामति.

47. The root ज्ञा with अप is Atmanepadi in the sense of concealing or denying, as — शतमपजानीते (अपलपतीत्यर्थः He denies a hundred)

---

44. **वेः पादविहरणे** ॥ विपूर्वात्क्रमतेः पादविहरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् । विहरणं विक्षेपः ।

* अश्वादीनां गतिविशेषो विक्रमणमुच्यते । यद्यपि क्रमिः पादविहरण एव पठ्यते " **क्रमु पादविक्षेपे** " इति । तथाप्यनेकार्थत्वाद्धातूनामेवमुक्तम् ।

45. **प्रोपाभ्यां समर्थाभ्याम्** ॥ समर्थौ-तुल्यार्थौ । शक्त्यादित्वात्परूपम् । प्रारम्भेऽनयोस्तुल्यार्थता । प्र, उप, इत्येताभ्यां प्रारम्भार्थाभ्यां परस्मात्क्रमतेरात्मनेपदं स्यात् ।

46. **अनुपसर्गाद्वा** ॥ क्रम इत्यनुवर्तते । अप्राप्तविभाषेयम् । उपसर्गवियुक्तात्क्रमतेरात्मनेपदं स्यात् । वृत्त्यादौ तु नित्यमेवात्मनेपदम् ।

47. **अपह्नवे ज्ञः** ॥ जानातेरपह्नवे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् । अपह्नवः अपह्नुतिः-अपलापः । सोपसर्गश्चायमपह्नवे वर्तते । न केवलः ।

48 ज्ञा is Atmanepadi when used intransitively, as—सर्पिषो जानीते (सर्पिषोपायेन प्रवर्तत इत्यर्थ Having obtained ghee, he proceeds to perform a sacrifice with it), but स्वरेण पुत्र जानाति (He recognizes his son by his voice)

49 The root ज्ञा with सम् or प्रति is Atmanepadi, when it is used *transitively* and *does not* express remembering with tenderness, as—शत सजानीते (अवेक्षत इत्यर्थ He looks for a hundred), शत प्रतिजानीते (अङ्गीकरोतीत्यर्थ He promises a hundred) But मातर * मातुर्वा सजानाति (उत्कण्ठत इत्यर्थ. He remembers his mother with tenderness)

50 The root वद् is Atmanepadi in the following senses—

(1) भासने (दीप्तौ, showing brilliancy or proficiency in), as—शास्त्रे वदते (भासमानो ब्रवीतीत्यर्थ He shows brilliancy in a science)

(2) उपसभाषायाम् (उपसान्त्वने, pacifying), as—भृत्यानुपवदते (सान्त्वयतीत्यर्थ He pacifies his servants)

---

48 **अकर्मकाच्च** ॥ अकर्त्रभिप्रायार्थमिदम्। कर्त्रभिप्राये ह्यनुपसर्गाज्ज्ञ इति वक्ष्यति। जानातेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपद स्यात्। कथ चायमकर्मक। नात्र सर्पिरादि ज्ञेयत्वेन विवक्षितम्। किं तर्हि ज्ञानपूर्विकाया प्रवृत्तौ करणत्वेन। तथा च "**ज्ञोऽविदर्थस्यकरणे**" इति षष्ठी विधीयते।

49 **संप्रतिभ्यामनाध्याने** ॥ ज्ञ इत्यनुवर्तते। सकर्मकार्थमिदम्। 'सम्, प्रति' इत्येवपूर्वाज्जानातेरनाध्याने वर्तमानादात्मनेपद स्यात्। आध्यानमुत्कण्ठापूर्वक स्मरणम्। '**अनाध्याने**' इति योगो विभज्यते। तत्सामर्थ्यात् '**अकर्मकाच्च**' इति प्राप्तिरपि वार्यते।

* कर्मणि शेषत्वविवक्षाया षष्ठी।

50 **भासनोपसंभाषाज्ञानयत्नविमत्युपमन्त्रणेषु वदः** ॥ शेषात्कर्तरि परस्मैपदे प्राप्ते भासनादिषु विशेषणेषु सत्सु वदतेरात्मनेपद स्यात्। उपसभाषोपमन्त्रणे धात्वर्थौ। इतरे प्रयोगोपाधय।

In this sense the root is generally preceded by उप.

(3) ज्ञाने (सम्यगवबोधे perfect knowledge); as:—शास्त्रे वदते (वदितुं जानातीत्यर्थः He knows how to explain a science).

(4) यत्ने (उत्साहे energy); as:—क्षेत्रे वदते (तद्विषयमुत्साहमाविष्करोतीत्यर्थः He toils in the field).

(5) विमतौ (नानामतौ dispute or quarrel). शास्त्राणि परस्परं विवदन्ते (Scriptures differ from one another).

(6) उपनिमन्त्रणे (रहस्युपच्छन्दने requesting), as.—कुलभार्यामुपवदते (रहस्युपच्छन्दयतीत्यर्थः. He requests a lady).

51. The root वद् with सम् and प्र is Atmanepadi when it is used to express a loud and conjoint speech of men; as:— संप्रवदन्ते ब्राह्मणाः (Brahmins are speaking loudly together). But संप्रवदन्ति खगाः (Birds make sound)

52 The root वद् with अनु is Atmanepadi when it is used transitively in the above mentioned sense; as:—अनुवदते कठः *कलापस्य (यथाकलापोऽधीयानो वदति तथा कठ इत्यर्थः Katha, while studying recites like Kalapa) But उक्तमनुवदति (He reproduces what is said); here the root is transitive अनुवदति वीणा (The lute resounds); here the sound is not distinct.

53. The root वद् with वि and प्र is Atmanepadi optionally

---

51. **व्यक्तवाचां समुच्चारणे** ॥ वद इत्यनुवर्तते । मनुष्यादीनां संभूयोच्चारणे वदेरात्मनेपदं स्यात्। ननु 'वदव्यक्तायांवाचि' इत्येव पठ्यते। तत्र किं व्यक्तवाचामितिविशेषणेन। प्रसिद्ध्युपसंग्रहार्थमेतत्। व्यक्तवाच इति हि मनुष्याः प्रसिद्धाः। तेषां समुच्चारणे यथा स्यात्।

52. **अनोरकर्मकात्**॥व्यक्तवाग्विषयादनुपूर्वादकर्मकाद्वदेरात्मनेपदं स्यात्। *अनुः सादृश्ये। तेन कलापस्येति तुल्यार्थयोगेऽपि शेषत्वविवक्षायां षष्ठी।

53. **विभाषा विप्रलापे** ॥ विरुद्धोक्तिरूपे व्यक्तवाचां समुच्चारणे वर्तमानाद्वदेरात्मनेपदं वा स्यात्। प्रातविभाषेयम्।

in the sense of disputing; as:— विप्रवदन्ति-न्ते वैद्याः (युगपत्परस्परप्रतिषेधेन विरुद्धं वदन्तीत्यर्थः Doctors are at variance). But संप्रवदन्ते ब्राह्मणाः (The Brahmins talk conjointly); विप्रवदन्ति शकुनयः (Birds make noise indistinctly); क्रमेण वैद्या वैद्येन सह विप्रवदन्ति (Doctors discuss with a doctor in turns).

54. The root गृ 6th. conj. with अव is Atmanepadi; as:— अवगिरते ग्रासम् (He swallows a mouthful).

55. गृ with सम् is Atmanepadi when it expresses acceptance; as:— शब्दं नित्यं संगिरते (He maintains that words are constant). But संगिरति ग्रासम् (He swallows a mouthful).

56. The root चर् with उद् is Atmanepadi when it is used transitively; as:-धर्ममुच्चरते (उल्लङ्घ्य गच्छतीत्यर्थः He transgresses duty). But बाष्पमुच्चरति (उपरिष्टाद्गच्छतीत्यर्थः Vapour goes up).

57. The root चर् with सम् along with a word in the instrumental case is Atmanepadi, as:— रथेन संचरते (He goes in a chariot). अश्वेन संचरते. Other prepositions may come between सम् and the root, as.— रथेन समुदाचरते. But इमं लोकं संचरति (He wanders over this world).

58 The root दा 1st conj 'to give' with सम् is Atmanepadi

---

54. **अवाद्ग्रः** ॥ अवपूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् । गृणातिस्त्ववपूर्वो न प्रयुज्यत एवेति **भाष्यम्** ।

55. **समः प्रतिज्ञाने** ॥ प्रतिज्ञानमभ्युपगमः । सम्पूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् प्रतिज्ञाने ।

56. **उदश्चरः सकर्मकात्** ॥ उत्पूर्वाच्चरतेः सकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।

57. **समस्तृतीयायुक्तात्** ॥ संपूर्वाच्चरतेस्तृतीयायुक्तादात्मनेपदं स्यात् । तृतीयेति तृतीयाविभक्तिर्गृह्यते । तया चरतेर्यद्वारको योगः । सम इति विशेषणे षष्ठी नतु पञ्चमी । तेनेद सूत्रं व्यवहितेऽपि प्रवर्तते ।

58. **दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थे** ॥ सम्पूर्वाद्दाणस्तृतीयान्तेन युक्तादात्मनेपदं स्यात्तृतीया चेच्चतुर्थ्यर्थे ।

65 The root भुज् 7th conj is Atmanepadi when it means other than protection, as — ओदनं भुङ्क्ते (He eats food). But महीं भुनक्ति (He protects the earth). In the examples like बुभुजे पृथिवीपालः पृथिवीमेव केवलम्, or वृद्धो जनो दुःखशतानि भुङ्क्ते, भुज् has the sense of experience.

66 The roots which are given in the **धातुपाठ** with a mute स्वरित and mute ञ् are Atmanepadi, when the fruit, of the action accrues to the agent, as- यजते, पचते, सुनुते, कुरुते *स्वामिदासौ पचेते

---

65 **भुजोऽनवने** ॥ [**'भुज' पालनाभ्यवहारयोः**] इति रुधादौ पठ्यते । तस्मादनवनेऽपालने वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् । अनवनप्रतिषेधेन रौधादिकस्यैव ग्रहणं विज्ञायते । न तौदादिकस्य '**भुजोकौटिल्ये**' इत्यस्य । तेनेह न 'विभुजति पाणिम्' । अदनं इति वक्तव्ये ऽनवनं इति पर्युदासग्रहणादवनभिन्नउपभोगादावर्थेऽप्यात्मनेपदविधानार्थमिदम् ।

66 **स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले** ॥ स्वरितेतो ञितश्च धातोरात्मनेपदं स्यात् कर्तृगामिनि क्रियाफले । क्रियाफलं च क्रियाजन्यमुख्योद्देश्यभूतं फलं तृप्तिस्वर्गादि । न तु धात्वर्थमात्रम् । नापि दक्षिणावेतनादिलाभरूपम् । यथाक्तं **हरिणा** ॥ "यस्यार्थस्य प्रसिद्ध्यर्थमारभ्यन्ते पचादयः ॥ तत्प्रधानं फलं तासां न लाभादिप्रयोजनम् ॥" इति । अर्थ्यते इत्यर्थः । प्रयोजनापरपर्यायं फलम् । तस्येत्यर्थः पचादयः फलावच्छिन्नव्यापाररूपाः पचाप्रभृतिक्रियाः । तासां पचाप्रभृतिक्रियाणां फलं स्वेच्छयादनादिरूपप्रयोजकम् । तेन याजकपाचकादीनां दक्षिणावेतनादिलाभरूपप्रयोजनसत्त्वेऽपि तदर्थक्रियावृत्तेर्धात्वोर्नं प्रसङ्गः ।

* 'स्वामिदासौ पचेते' इत्यादौ स्वामिधर्मस्य दासे आरोपादात्मनेपदम् । दासधर्मस्य तु न स्वाम्न्यारोपः । उत्तमे निकृष्टधर्मारोपस्य प्रयोजनं विना स्वरसतोऽप्रतीतेरिति न कदाचित्तत्र परस्मैपदम् ।

In such cases, as स्वमिदासौ पचेते, the Atmanepadi is used because, the servants is made to form an appendage to the master To conceive the master to form an appendage to the servant, without any special reason, is revolting to the mind

(The master and his servant cook) But यजन्ति याजका., पचन्ति पाचका', कुर्वन्ति कर्मकरा:. Here the fruit means the principal fruit for which the action is undertaken. In the examples यजन्ति याजका: &c. though the fruit (दक्षिणा wages &c.) accrues to the doer, it is not the principal fruit.

67. The root वद् with अप is Atmanepadi when the fruit of the action accrues to the agent, as— धनकामो न्यायमपवदते (न्यायापवादेन धनमर्जयिष्यामीति मन्यते, (one who desires wealth thinks of acquiring it by the abuse of justice). But अपवदति.

68. The causal forms of roots take the Atmanepada when the fruit of the action accrues to the agent; as— कारयते (कटम्), पाचयते (ओदनम्), but कारयति (कटं परस्य).

69. The root यम् with सम् , उद् or आ is Atmanepadi, when the object is not a literary work, or when the fruit of the action accrues to the agent; as — व्रीहीन् संयच्छते (He gathers rice); भारमुद्यच्छते (He lifts up a load); वस्त्रमायच्छते (He spreads the cloth). But उद्यच्छति वेदम् (अधिगन्तुमुद्यमं करोतीत्यर्थः He tries to learn the Vedas).

---

67. **अपाद्वदः॥** कर्त्रभिप्राय इत्यनुवर्तते । अपपूर्वाद्वदतेः कर्त्रभिप्राये क्रियाफल आत्मनेपदं स्यात् ।

68. **णिचश्च ॥** णिजन्तादात्मनेपदं स्यात्कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ।

69. **समुदाङ्भ्यो यमोऽग्रन्थे ।** अग्रन्थ इतिच्छेदः । 'सम्, उद्, आङ्, इत्येवंपूर्वाद्यमेः कर्तृगामिनि क्रियाफले आत्मनेपदं स्याद्ग्रन्थविषयश्चेत्प्रयोगो न भवति । आङ्पूर्वादकर्मकात् " आङो यमहनः " इति सिद्धमेवात्मनेपदम् । सकर्मकार्थमिदं पुनर्ग्रहणम् ।

70 The root ज्ञा without any preposition is Atmanepadi when the fruit of the action accrues to the agent; as- गां जानीते, but स्वर्गं लोकं न प्रजानाति मूढः A fool does not know the next world); देवदत्तस्य गा जानाति. In the verse "इत्थं नृप पूर्वमवालुलोचे ततोऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य" from Bhatti, the form अनुजज्ञे is the passive perfect of ज्ञा with अनु.

71. The Atmanepadi forms sanctioned by the foregoing five rules are optionally used, when the words in the text denote that the fruit of the action accrues to the agent; as - स्वं यज्ञं यजति यजते वा (He offers his own sacrifice).

स्वं कटं करोति कुरुते वा (He makes his own mat.).

स्वं पुत्रमपवदति अपवदते वा (He reproaches his own son)

स्वं यज्ञं कारयति कारयते वा (He causes his own sacrifice to be performed).

स्वान्व्रीहीन् संयच्छति संयच्छते वा (He gathers his own rice).

स्वां गां जानाति जानीते वा (He recognizes his own cow).

72 The Causal of गम् with आ takes Atmanepada in the sense of having patience, as - आगमयस्व तावत् (मा त्वरिष्ठा इत्यर्थः; Come at your leisure, do not make haste).

---

70. अनुपसर्गाज्ज्ञः ॥ 'अकर्मकाच्च' इत्येव सिद्धे सकर्मकार्थमारम्भः । अनुपसर्गाज्जानातेः कर्तृगामिनि क्रियाफले आत्मनेपदं स्यात् । कथं तर्हि भट्टिः "इत्थं नृप पूर्वमवालुलोचे ततोऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य" इति । कर्मणि लिट् । नृपेणेति विभक्तिविपरिणामः ।

71 विभाषोपपदेन प्रतीयमाने ॥ स्वरितञितः इत्यादिपञ्चसूत्र्या यदात्मनेपदं विहितं तत्समीपोच्चारितेन पदेन क्रियाफलस्य कर्तृगामित्वे द्योतिते वा स्यात् । समीपे श्रूयमाणं शब्दान्तरमुपपदम् । स्वं यज्ञं यजति यजते वा । स्वमित्युपलक्षणम् । स्वार्थमात्मार्थं यज्ञं यजति यजत इत्याद्यपि ग्राह्यम् ।

72. आगमेः क्षमायामात्मनेपदं वक्तव्यम् ॥ ण्यन्तस्येदं ग्रहणम् । क्षमा-उपेक्षा-कालहरणमिति यावत् ।

73. Causal forms of transitive roots take the Atmanepada terminations, when the verbs are used reflexively, or when the object in the primitive sense becomes the agent in the Causal, except in the sense of remembering with tenderness; as —दर्शयते भवः (भव shows himself), आरोहयते हस्ती (न्यग्भवतीत्यर्थः. The elephant bends down), स्मरयति वनगुल्मः (उत्कण्ठापूर्वस्मृतौ विषयो भवतीत्यर्थः A wild thicket fills (his) mind with tender remembrance of itself)

74 The roots भी and स्मि in the Causal form take the Atmanepada, when the agent of the Causal verb is the cause of fear or surprise, as —मुण्डो भापयते or मुण्डो भीषयते (A man with a shaved head inspires fear). जटिलो विस्मापयते (A man with matted hair astonishes) But कुञ्चिकयैनं भाययति (He frightens him with a कुञ्चिका). रूपेण विस्माययति (He astonishes by his beauty) Vide Chap VIII Sect 1 26 (b).

75 The Causal of गृध् and वञ्च् is Atmanepadi, when the Causal base implies deceiving as —माणवकं वञ्चयते (He deceives माणवक). But श्वानं गर्द्धयति (अभिकाङ्क्षामस्योत्पादयतीत्यर्थः He creates a desire in a dog to get something) अहिं वञ्चयति (वर्जयतीत्यर्थः He avoids a serpent).

---

73 णेरणौ यत्कर्म णौ चेत्स कर्ताऽनाध्याने ॥ ण्यन्तादात्मनेपदं स्यादणौ या क्रिया सैव चेण्ण्यन्तेनोच्यतेऽणौ यत्कर्मकारकं स चेण्णौ कर्ता स्यादनाध्याने। 'णिचश्च' इति सिद्धे कर्त्रभिप्रायार्थमिदम्। कर्त्रभिप्राये तु 'विभाषोपपदेन' इति विकल्पे 'अणावकर्मकात्' इति परस्मैपदे च परत्वात्प्राप्ते पूर्वविप्रतिषेधेनेदमेवेष्यते।

74. भीस्म्योर्हेतुभये ॥ णेरित्यनुवर्तते। अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः। बिभेतेः स्मयतेश्च ण्यन्तादात्मनेपदं स्याद्धेतुश्चेद्भयस्मयौ। सूत्रे भयग्रहणं भयस्मययोः उपलक्षणम्।

75. गृधिवञ्च्योः प्रलम्भने ॥ णेरित्यनुवर्तते। अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भः। 'गृधु' अभिकाङ्क्षायाम्। 'वञ्चु' गतौ। ण्यन्तयोरनयोः प्रलम्भने वर्तमानयोरात्मनेपदं स्यात्। प्रलम्भनम् विप्रलम्भनम् मिथ्याफलाख्यानम् प्रतारणमित्यर्थः।

76 The Causal of ली 4th and 8th Conj is Atmanepadi in the sense of worshipping, defeating or deceiving, as — जटाभिर्लापयते (पूजा समधिगच्छतीत्यर्थ He commands respect by his matted hair), श्येनो वर्तिकामुल्लापयते (न्यक्करोति-अभिभवतीत्यर्थ A hawk overcomes a वर्तिका, a kind of bird) बालमुल्लापयते (विसंवादयति-वञ्चयतीत्यर्थ He deceives a child) Vide Chapter VIII Sec 1,24 (b)

77 The Causal of कृ is Atmanepadi, when the word मिथ्या is in composition with it and when the action is done repeatedly as -पद मिथ्या कारयते (सापचार स्वरादिदुष्टमसकृदुच्चारयतीत्यर्थ He frequently mispronounces a word) But पद सुष्ठु कारयति (He pronounces a word correctly) पद मिथ्या कारयति (सकृदुच्चारयतीत्यर्थ He mispronounces a word only once)

78 शिक्ष्, the Desiderative base of शक्, is Atmanepadi in the sense of having the curiosity to learn, as — शिक्षते (धनुषि) (धनुर्विषये ज्ञाने शक्तोभवितुमिच्छतीत्यर्थ He wishes to get proficiency in archery)

79 The Desiderative form of a root is Atmanepadi in the circumstances under which the primitive is, as — एध् एदिधिषते, शी शिशयिषते, विश् with नि निविविक्षते, क्रम् with आ आ

---

76 लियः संमाननशालीनीकरणयोश्च॥ लाङ्लियोर्ण्यन्तयोरात्मनेपदं स्यादकर्तृगेऽपि फले पूजाभिभवयोः प्रलम्भने चार्थे। सम्माननम्—पूजनम्। शालीनीकरणम्—न्यग्भावनम्।

77. मिथ्योपपदात्कृञोऽभ्यासे ॥ णेरित्यनुवर्तते। अकर्त्रभिप्रायार्थोऽयमारम्भ। ण्यन्तात्करोतेर्मिथ्योपपदादात्मनेपदं स्यादभ्यासे। अभ्यास -पुनः पुनः करणम्—आवृत्ति।

78 शिक्षेर्जिज्ञासायाम् ॥ अत्र 'शिक्षविद्योपादाने' इत्यस्य न ग्रहणम्। तस्यानुदात्तत्वादात्मनेपदसिद्धे। किन्तु शक सन्नन्तस्य।

79. पूर्ववत्सनः ॥ सनः पूर्वो यो धातुरात्मनेपदी तद्वत् सन्नन्तादात्मनेपदं स्यात्। येन निमित्तेन पूर्वस्मादात्मनेपदं विधीयते तेनैव सन्नन्तादपि भवति।

चिकसते, भू बुभूषति, § शद्-शिशत्सति, मृ मुमूर्षति.

The last two roots in the Desiderative form do not take Atmanepada, though they are Atmanepadi in the primitive

80 The Desiderative base of the roots ज्ञा, श्रु, स्मृ and दृश् is Atmanepadi, as – जिज्ञासते (धर्मम्) He wishes to know धर्म, शुश्रूषते (गुरुम्) He wishes to hear from (serve) a preceptor, सुस्मूर्षते (नष्टम्) He recollects lost things, दिदृक्षते (नृपम्) He wishes to see the king Vide chap IX 82-85, page 178

81 The Desiderative form of ज्ञा with अनु does not take Atmanepada, as – पुत्रमनुजिज्ञासति (पुत्रमनुज्ञातुमिच्छति He wishes to give permission to his son) Vide chap IX, 82, page 178. But *सर्पिषोऽनुजिज्ञासते (सर्पिषा प्रवर्तितुमिच्छतीत्यर्थ He wishes to proceed with ghee)

82 The Desiderative base of श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada, as –प्रतिशुश्रूषति, आशुश्रूषति, but देवदत्त † प्रतिशुश्रूषते (He serves देवदत्त) Here प्रति is not a preposition, but a कर्मप्रवचनीय (a preposition used by itself) Vide Chap IX 83 †page 179

---

§ शदेरित्यादिसूत्रद्वये सनोनेत्यनुवर्त्य वाक्यभेदेन व्याख्येयम् ।

80 **ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः** ॥ ' ज्ञा, श्रु, स्मृ, दृश, ' इत्येतेषां सन्नन्तानामात्मनेपदं स्यात ।

81. **नानोर्ज्ञः**॥ पूर्वेण योगेन प्राप्तमात्मनेपदं प्रतिषिध्यते । अनुपूर्वाज्जानाते सन्नन्तादात्मनेपदं न स्यात् । तथा च सति सकर्मकस्यैवाय प्रतिषेध ।

* ' **पूर्ववत्सनः** ' इति तद् । ' **अकर्मकाच** ' इति केवलाद्विधानात् ।

82 **प्रत्याङ्भ्यां श्रुवः** ॥ प्रति, आङ् ' इत्येवंपूर्वाच्छृणोते सन्नन्तादात्मनेपदं न स्यात् ।

† उपसर्गग्रहणं चेदम् । तस्मादिह प्रतिषेधो न भवति । प्रते कर्मप्रवचनीयत्वात् ।

(causes the lotus to bloom) योधयन्ति (काष्ठानि) (causes sticks to fight), नाशयति (दुःखम्) (destroys pain), जनयति (सुखम्) (begets pleasure), अध्यापयति (वेदम्) (teaches Vedas), प्रावयति (प्रापयतीत्यर्थः brings), द्रावयति (विलापयतीत्यर्थः melts), स्रावयति (स्यन्दयतीत्यर्थः causes to flow).

11 Roots expressing eating and moving, take Parasmaipada in the Causal As – गॄ with नि–निगारयति (makes one swallow), अश् आशयति (feeds), भुज to eat भोजयति (feeds), चल्-चलयति (moves), चुप्–चोपयति (moves), कम्प्–कम्पयति (shakes).

12 The Causal of अद् is Parasmaipadi, when the fruit of the action does not accrue to the agent As आदयत्यन्नं बटुना (he causes the boy to eat his food) But it is Atmanepadi, when the fruit accrues to the agent As –आदयते देवदत्तेन (It is caused to be eaten by Devadatta)

13 The Causal of intransitive roots, having sentient beings for their agents take Parasmaipada As शेते कृष्ण: कृष्णं गोपी शाययति (the गोपी lulls Krishna to sleep) आस्ते देवदत्त:– देवदत्तमासयति (makes Devdatta sit), But शुष्यन्ति व्रीहय: –शोषयते व्रीहीनातप: (the sun dries up corn) Here the subject, आतप the sun, of the verb, शोषयते being not a sentient being, the verb is Atmanepadi

---

11. **निगरणचलनार्थेभ्यश्च** ॥ णेरिति वर्तते । कर्त्रभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवाद: परस्मैपदं विधीयते । निगरणम्–अभ्यवहार: । चलनम्–कम्पनम् । निगरणार्थेभ्यश्चलनार्थेभ्यश्च धातुभ्यो ण्यन्तेभ्य: परस्मैपदं स्यात् । अयमपि योग: सकर्मकार्थ: । अचित्तवत्कर्तृकार्थश्च ।

12 **अदेः प्रतिषेधः** ॥ ' **निगरणचलनार्थेभ्यश्च** ' इति सूत्रेण प्राप्तस्यैतत्र निषेध: । अकर्त्रभिप्राये क्रियाफले शेषादिति परस्मैपदं स्यादेव ।

13 **अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात्** ॥ णेरिति वर्तते । कर्त्रभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवाद: परस्मैपदं विधीयते । अण्यन्तो यो धातुरकर्मकश्चित्तवत्कर्तृकश्च तस्माण्ण्यन्तात्परस्मैपदं स्यात् ।

14. The Causals of पा 'to drink,' दम् 'to restrain,' यम् with आ 'to draw in,' यस् with आ 'to try,' मुह् with परि 'to faint,' रुच् 'to shine or like,' नृत् 'to dance,' वद् 'to speak,' वस् 'to dwell,' and धे 'to suck,' do not take Parasmaipada, when the fruit of the action accrues to the agent. As:- पाययते, दमयते, आयामयते, आयासयते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, वादयते, वासयते, धापयेते शिशुमेकं *समीची (two good nurses suckle one child).

The Causals of these roots take Parasmaipada, when the fruit of the action does not accrue to the agent. As -- वत्सान् पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयतामदम् (checking the pride of beauty); भिक्षा वासयति (alms make one dwell).

15. The Denominatives formed by § य (क्यष्) take either pada As:- लोहितायति ते (he becomes red); पटपटायते (he makes the sound Pat, Pat).

16. The roots द्युत् and others, all Atmanepadi, take either pada in the Aorist. As.- अद्युतत् or अद्योतिष्ट, अलुठत् or अलोठिष्ट.

---

14. **नपादम्याङ्यमाङ्यसपरिमुहरुचिनृतिवदवसः** ॥ पूर्वेण योगद्वयेन कर्त्रभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादं परस्मैपदं विहितम् । तस्यप्रतिषेधोऽयमुच्यते । यत्कर्त्रभिप्रायविषयमात्मनेपदं तदवस्थितमेव न प्रतिषिध्यते । एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपदं न स्यात् । ' **णिचश्च** ' इत्यात्मनेपदं भवति । तत्रपिवतिर्निगरणार्थः । इतरे चित्तवत्कर्तृकाऽकर्मकाः । नृतिश्चलनार्थोऽपि । **पादिषु धेट उपसंख्यानम्** ।

* समीची इति प्रथमाद्विवचनम् ।

15. **वा क्यषः** । क्यषन्तात्परस्मैपदं वा स्यात् ।

§ **लोहितादिडाज्भ्यः क्यष्** । लोहितादिभ्यो डाजन्तेभ्यश्च भवत्यर्थे क्यष् स्यात् । लोहित, नील, हरित, पीत, मद्र, फेन, मन्द, लोहितादिराकृतिगणः ।

16. **द्युद्भ्यो लुङि** । चेत्येव । ' **द्युतदीसौ** ' तस्मादारभ्यलुठादयोऽपि कृपूपर्यन्तास्तथैव व्यपदिश्यन्ते । अनुदात्तेत्वान्नित्यमात्मनेपदे प्राप्ते द्युतादिभ्यो लुङः परस्मैपदं वा स्यात् । **पुषादीति** सूत्रेण परस्मैपदेऽङ् । Vide chap. IV. sect. II no III. page 94.

*सृजेः श्रद्धावति श्यंस्तु यथा मालां हि सृज्यते ॥ १७ ॥
प्रोवास्संमः प्रतिज्ञाने चरेरुदि सकर्मकात् ॥
संमस्तृतीयायुक्तात्स्वीकारेण तृपयच्छते ॥ १८ ॥
तृतीया चेच्चतुर्थ्यर्थे दाणः शिति ग्रदेर्मृडे: ॥
लिङ्लुङोश्च कृत्रः प्रागवदामो यस्तु प्रयुज्यते ॥ १९ ॥
सनः श्रुस्मृदृशिज्ञाभ्यो नानोर्ज्ञो नाङ्प्रतेः श्रुवः ॥
अयज्ञपात्रेषु यमेरजायन्तोपभगतः ॥ २० ॥
सेवः क्ष्णौनेरनेवने भुनक्तेरथ णेरणौ ॥
यत्कर्म णौ स कर्ता चेद्व्वेदाध्यानवर्जिते ॥ २१ ॥
यथाऽऽरोहयते हस्ती स्वयं दर्शयते नृपः ॥
भीस्म्योः प्रयोजकाद्भीतिस्मययोर्वञ्चनेगृधेः ॥ २२ ॥
प्रलम्भने लियः पूजान्यकृ योर्वञ्चनेऽपि च ॥
मिथ्याशब्दोपपदत. पौन पुन्ये कृञो णिचः ॥ २३ ॥
फले च कर्त्रभिप्राये स्वरितेतो ञितो णिचः ॥
पचते कुरुते ब्रूते घट कारयते तथा ॥ २४ ॥
अपाद्वदः समोऽद्व्यो यमेरग्रन्थगोचरे ॥
इश्चोपसर्गरहिताच्छब्दौन्तरगतौ तु वा ॥ २५ ॥
निजेऽर्थे च दुहोर्नित्यं सामान्योक्तौ न तत्स्मृतम् ॥
परस्मैपदमेन्यस्मात्क्रीञोऽप्यनुपरापरात् ॥ २६ ॥
क्षिपोऽभिप्रत्यतिभ्यः प्राद्वहेर्मृषि वेरो. परेः ॥
व्याङ्परिभ्यो रम उपाद्विभाषा चेदकर्मकः ॥ २७ ॥
आहारचलनार्थाण्णेरण्यन्ते यद्यकर्मक. ॥

---

* **सृजियुज्योः श्यंस्तु ।** अनयो. सकर्मकयोः कर्ता बहुलं कर्मवत् स्यापवादश्च स्यन्वाच्य इत्यर्थः ॥ **सृजेःश्रद्धोपपन्ने कर्तर्येवेति वाच्यम्**

The roots सृज् and युज्, when transitive, take Passive form though they retain the Active sense, and in this construct ion the agent of सृज् is supposed to do the work with de votion. Ex. सृज्यते स्रजं भक्तः—श्रद्धया निष्पादयतीत्यर्थः A devote makes a wreath with devotion. युज्यते ब्रह्मचारी योगम् A bachelor concentrates his mind.

चित्तवत्कर्तृगे यद्वत्तोपयत्येष पार्थिव ॥ २८ ॥
प्रेद्रस्नुजन्युधवुधेड नशिभ्यश्च णिचोऽथ न ॥
दैन्यायमायसपरिमुहो न रुचिनद्वस ॥ २९ ॥
नृतिधेट्पिबतिभ्यश्च कैयेषन्ताच्च विभाषया ॥
वौ युताद्वेर्लुङि वृद्ध्य स्यसनो लुट कल्पते ॥ ३० ॥
पूर्वोक्तात्कचिदन्यस्मात्तथा शिष्टप्रयोगत ॥

APPENDIX

The following §Karikas give the 46 mono-syllabic roots which take the Periphrastic Perfect by इजादेश्च &c. Vide (ch III sect IV 3-5) P 67

*इङ्खतिश्चेङ्गतिर्गत्या परैश्वर्ये तु चेन्दति ।
इन्द्धे दीप्तावथ व्याप्तावीन्वतिर्भ्वादिरी गतौ ॥ १ ॥
ईल † कान्तिगतिव्याप्तिप्रजनखादने।
ईर्य्यतेच गतौ दृष्टया त्वाक्षते चेखति गतौ ॥ २ ॥
ईङ्खतिर्गमने प्रोक्त ईजते गतिकुत्सयो ।
प्रशसायाभवेदीट्टे क्षेपणे त्वीरतिर्मत ॥ ३ ॥
ईर्ते गतौच कुत्साया मीर्ष्यायामीर्ष्यतार्ष्यति ॥
ईष्टे चैश्वर्यआदाने त्वीषति कणश स्मृत ॥ ४ ॥

1 इङ्ख 1 P	6 ई 1 P	11 ईङ्ख् 1 P	16 ईर्क्ष्य 1 P.
2 इङ्ग 1 P.	7 ई 2 P.	12 ईज् 1 A.	17 ईर्ष्य् 1 P.
3 इन्द् 1 P	8 ई 4 A.	13 ईड् 2 A	18 ईश् 2 A.
4 इन्ध् 7 A.	9 ईक्ष 1 A	14 ईर् 1 P.	19 ईष् 1 P.
5 इन्व् 1 P.	10 ईख् 1 P	15 ईर् 2 A	

§ These Karikas are composed by Mr Chintamani Atmaram Kelkar, the present shastri of the Poona Training College

* The meanings of all these roots are given in Part II

† ए added to this root shows that the root belongs to the second conjugation

ईवत गतिहिंसेक्षे चेष्टाया त्वीहत तथा ॥
उँक्षति सेचने गयामुँह्लत्यञ्छति वासने ॥ ५ ॥
कणश स्यादुपादान उञ्झेयुँञ्नतिरार्जवे ॥
उत्सर्ग उञ्झति क्लेदे तृनत्येम्भाति पूरणे ॥ ६ ॥
उर्दतेक्रीडनेमित्यामुर्वतिहिंसने मत ॥
ऊठतिश्चापयानस्यादूर्षते तन्तुस ततौ ॥ ७ ॥
ऊर्जतिश्च बलप्राणे रुजायामूँषनिस्तथा ॥
ऊहतेच वितर्कस्यादूहतिश्च कचिद्वन ॥ ८ ॥
ऋञ्जते भजने प्रोक्ता हिंसायामृम्फति स्मृत ॥
ऋच्छत्यादिर्गमने [40] चेजकम्पने [41] चजते द्युतौ ॥ ९ ॥
[42] एठते बाधने वृद्धौ [43] त्वधते [44] चेपते गतौ ॥
शोपाल्मर्थयाराखयोणतिश्चापसारणे ॥ १० ॥
एकाचो गुरुमत षट् चत्वारिंशदिजादय ॥

20 ईप 1 A	27 उज्झ् 6 P	34 ऊर्ज 1 P	41 [illegible] 1 [illegible]
21 ईह् 1 A	2[illegible] उन्द 7 P	[illegible] ऊप 1 P	4[illegible] एठ 1 A
22 उक्ष 1 P	[illegible] उम्भ [illegible] P	[illegible] ऊ[illegible] 1 [illegible]	43 एध 1 A.
23 उह्ल 1 P	30 [illegible]र्द 1 A	37 ऋञ्ज् 1 A	44 एप 1 A
24 उच्छ् 1 P	31 उर्व 1 P	38 ऋम्फ् [illegible] P	45 ओख् 1 P
25 उञ्छ् 1 P	32 ऊठ 1 P	39 ऋ 9 P	46 ओण 1 P.
26 उब्ज् 6 P	33 ऊय् 1 A	40 एज् 1 P	

PART II.

INTRODUCTORY REMARKS

In giving verbal forms in the case of almost all important roots the following order is observed —

1 Third person singular of the Present tense
2 Third person singular of the Perfect and in almost all case, the second person singular
3 Third person singular of the First Future
4 Third person singular of the Second Future
5 Third person singular of the Conditional in the case of some roots only
6 Third person singular and in some cases, dual also of the Aorist
7 Third person singular of the Benedictive
8 Third person singular of the Causal Present
9 Third person singular of the Causal Aorist
10 Third person singular of the Desiderative Present
11 Third person singular of the Frequentative Present, (where possible)
12 Third person singular of the Passive Present
13 Third person singular of the Passive Aorist.
14 Past passive participle
15 Gerund
16 Infinitive

In the case of unimportant roots the forms from Nos 8 to 16 have not been given But some special peculiarities have been noticed Except in the case of a few roots the forms of Present participles, Perfect participles Future participles Past Active participles, are not given as they can be easily made up from the forms that have been already given So also in the case of conjugational verbal forms no mention has been made of other tenses than the Present tense simply because these tenses can readily be formed from the bases of that tense Peculiarities, however, have not been omitted

THE FOLLOWING ABBREVIATIONS HAVE BEEN USED —

1	stands for the	First	Conjugation,	भ्वादि.
2	”	2nd	”	अदादि.
3	”	3rd	”	जुहोत्यादि.
4	”	4th	”	दिवादि.
5	”	5th	”	स्वादि.
6	”	6th	”	तुदादि.
7	”	7th	”	रुधादि.
8	”	8th	”	तनादि.
9	”	9th	”	क्र्यादि.
10	”	10th	”	चुरादि.
11	”	11th	”	कण्ड्वादि.

P coming after the Arabic figure stands for परस्मैपदी.

A ” ” ” आत्मनेपदी.

U ” ” ” उभयपदी.

P	stands for	Present tense	लट्.
Pf	”	Perfect	लिट्.
P F.	”	First Future	लुट्.
F	”	Second Future	लृट्.
Impera.	”	Imperative	लोट्
Imperf	”	Imperfect	लङ्.
Pot.	”	Potential	विधिलिङ्.
B.	”	Benedictive	आशीर्लिङ्.
Aor or A.	”	Aorist	लुङ्.
Con	”	Conditional	लृङ्.
Caus	”	Causal	णिजन्त.
Des or D	”	Desiderative	सन्नन्त.
Frequ	”	Frequentative	यङन्त or यङ् लुगन्त

PART II.

LIST OF VERBS

A LIST OF ALL ROOTS WITH THEIR CONJUGATIONS, PADAS, MEANINGS AND IMPORTANT FORMS

अ

अक् (म्) 1 P. कुटिलाया गतौ. To move tortuously P अकति. Pf आक. P. F अकिता. F. अकिष्यति. C. आकिष्यत् Aor. आकात् Ben. अक्यात्. Caus. अकयति-ते.

अक्ष् (अक्ष्) 1 5 P व्याप्तौ. To pervade. अक्षति अक्ष्णोति. अक्ष्णोषि-अक्षसि. अक्ष्णोमि-अक्षामि Imperf आक्ष्णोत्-आक्षत. आक्ष्णोः-आक्ष. आक्ष्णवम-आक्षम. Imper अक्ष्णोतु-अक्षतु अक्ष्णुहि-अक्ष अक्ष्णवानि-अक्षाणि Pot अक्ष्णुयात्-अक्षेत् अक्ष्णुयाः-अक्षेः. अक्ष्णुयाम्-अक्षेयम Pf आनक्ष आनक्षिथ-आनष्ठ. आनक्षिम-आनक्ष्म. P F अक्षिता-अष्टा. F आक्षिष्यति-अक्ष्यति. C. आक्षिष्यत आक्ष्यत Aor आक्षीत आक्षिष्टाम्-आष्टाम् आक्षिषुः-आक्षुः Ben अक्ष्यात् Caus अक्षयति-ते Aor आचिक्षत्-त. Des अचिक्षिषति-अचिक्षति Pass अक्ष्यते Aor आक्षि P P. अष्ट Ger अक्षित्वा-अष्ट्वा Inf अक्षितुम्-अष्टुम्. Pot. P अक्षितव्य-अष्टव्य Pf P आनक्ष्वस्.

अग् (म) 1 P कुटिलायां गतौ To move tortuously P अगति. Pf. आग. P F अगिता F अगिष्यति. C आगिष्यत्. Aor आगीत्. Ben अग्यात् Caus अगयति-ते.

अगद् 11 P नीरोगत्वे To have good health, to make one healthy P अगद्यति Pf अगदाञ्चकार-बभूव-आस. P F अगदिता. F अगदिष्यति C आगदिष्यत्. Aor आगदीत्. Ben अगद्यात्.

अघ् 10 U पापकरणे. To go wrong, to sin P अघयति-ते. Pf. अघयाञ्चकार-चक्रे-बभूव-आस. P F अघयिता. F अघयिष्यति-ते. Aor आजिघत्-त. Ben अघ्यात् अघयिषीष्ट.

---

* The figure 11 after a root shows that the root is कण्ड्वादि.

‡अङ्क् (अकि) 1. A. लक्षणे. To mark. P. अङ्कते. Pf. आनङ्के P.F. अङ्किता. F. अङ्किष्यते. C. आङ्किष्यत. Aor आङ्किष्ट. Ben. अङ्किषीष्ट. Caus अङ्कयति ते. Des. अञ्चिकिषते. Pass. अङ्क्यते. P. P. अङ्कित. Ger. अङ्कित्वा. Inf. अङ्कितुम्.

अङ्क् 10 U. पदे लक्षणेच. To page, to mark. P अङ्कयति-ते (also अङ्कापयति ते). Pf. अङ्कयाञ्चकार-चक्रे-बभूव-आस. Pf. अङ्कयिता. F. अङ्कयिष्यति ते. C. आङ्कयिष्यत् त Aor. आञ्चकत्-त. Ben अङ्क्यात्-अङ्कयिषीष्ट. Des. अञ्चिकयिषति-ते. Pass अङ्क्यते (also अङ्क्यते). Aor आङ्कि. P. P. अङ्कित Ger. अङ्कयित्वा, समङ्क्य. Inf अङ्कयितुम्.

अङ्ग् (अगि) 1 P गत्यर्थे. To go P. अङ्गति Pf आनङ्ग P. F. अङ्गिता. F अङ्गिष्यति. C आङ्गिष्यत्. Aor. आङ्गीत्. Ben अङ्ग्यात्. Caus. अङ्गयति-ते. Des अञ्जिगिषति. Pass अङ्ग्यते. P. P. अङ्गित. Ger. अङ्गित्वा. Inf अङ्गितुम्.

अङ्ग् 10 U पदे लक्षणेच. To page, to mark P. अङ्गयति ते (also अङ्गापयति ते). Pf अङ्गयाञ्चकार-चक्रे बभूव आस. P. F. अङ्गयिता. F. अङ्गयिष्यति ते. C आङ्गयिष्यत् त. Aor. आञ्जिगत् त. Ben. अङ्ग्यात्-अङ्गयिषीष्ट. Des अञ्जिगयिषति-ते. P. P. अङ्गित. Ger. अङ्गयित्वा Inf अङ्गयितुम्

अङ्घ् (अघि). 1 A गत्याक्षेपे आरम्भेच. To go, to blame, to commence. P अङ्घते. Pf आनङ्घे P. F अङ्घिता. F अङ्घिष्यते. C. आङ्घिष्यत. Aor. आङ्घिष्ट. Ben. अङ्घिषीष्ट. Caus अङ्घयति-ते. Des. अञ्जिघिषते.

---

‡ This and the other roots are written in the Dhâtupatha with an indicatory letter इ, as अकि, स्कुदि, श्विदि &c. इदितोनुम् धातोः ॥ Such roots insert न् after their last vowel, thus we have अङ्क्, स्कुन्द्, श्विन्द् &c.

अच् (अचु) 1 U गतौ याचनेऽस्पष्टकथनेच. To go, to beg, to speak indistinctly-P अचति ते. Pf. आच चे. P F अचिता. F अचिष्यति ते. C आचिष्यत् त. Aor आचीत्, आचिष्ट. Ben. अच्यात्, अचिषीष्ट Caus आचयति, आचयते. Des अचिचिषति ते. P P अक्त. Ger. अचित्वा, अक्त्वा.

अज 1. P गतिक्षेपणयोः. To go, to drive P अजति Pf 3 sing विवाय; 2 sing विवयिथ, विवेथ, आजिथ. P F अजिता-वेता. F. अजिष्यति वेष्यति. C आजिष्यत्, अवेष्यत्. Aor. अवैषीत्, आजीत्. Ben वीयात् Caus वाययति ते. Aor अवीवयत् त. Des अजिजिषति, विवीषति Pass P वीयते Pf विव्ये. P.F अजिता, वायिता, वेता. F. अजिष्यते, वायिष्यते, वेष्यते C आजिष्यत, अवायिष्यत, अवेष्यत. Aor अवायि, 3 du. आजिषाताम्, अवायिषाताम्, अवेषाताम्. 2nd pl आजिढ्वम्, अवायिध्वम् ढ्वम्, अवेढ्वम्. P P. वीत, अजित. Ger अजित्वा, वीत्वा, सवीय Inf अजितुम्, वेतुम्.

अञ्च् (अञ्चु) 1 P गतिपूजनयोः. To go, to worship P अञ्चति. Pf आनञ्च. P F अञ्चिता. F अञ्चिष्यति C आञ्चिष्यत्. Aor आञ्चीत्. Ben अच्यात् (गतौ). * अञ्च्यात् (पूजने). Caus अञ्चयति ते Aor आञ्चिचत् त Des अञ्चिचिषति. P P. Caus अक्त (उदक्त), अक्न (समक्न), अञ्चित (पूजायाम्). Ger अञ्चित्वा, अक्त्वा. Inf अञ्चितुम्

अञ्च् (अचि) 1 U गतौयाचनेच. To go to beg P अञ्चति, अञ्चते. Pf आनञ्च चे P F अञ्चिता. F अञ्चिष्यति-ते C आञ्चिष्यत् त. Aor आञ्चीत्, आञ्चिष्ट. Ben अञ्च्यात्, अञ्चिषीष्ट. Pass. अञ्च्यते. P P. अञ्चित. Ger अञ्चित्वा. Inf अञ्चितुम्.

अञ्च् (अञ्चु) 1 U गतौयाचनेच. To go, to beg This root is conjugated like अञ्च् (अचि). P. P. अक्त Ger अञ्चित्वा, अक्त्वा Inf अञ्चितुम्.

---

* नाञ्चेः पूजायाम् ॥ अञ्च् in the sense of 'to worship' does not drop its nasal before weak terminations

P. P. जग्ध, अन्नम् (food) Ger. जग्ध्वा, प्रजग्घ्य. Inf. अत्तुम्.

अन् 2. P. प्राणने. To breathe, to live P अनिति—with प्र, प्राणिति. Imperf. 3rd singu आनीत्, आनत्; 2 nd singu. आनी, आन. Pf आन. P. F. अनिता. F. अनिष्यति. C. आनिष्यत्. Aor. आनीत्. Ben. अन्यात्. Caus. आनयति ते. Aor. आनिनत् त Des. अनिनिषति. Pass. अन्यते. Aor. आनि. P. P. अनित. Ger अनित्वा, प्राण्य. Inf अनितुम्.

अन् 4. A. प्राणने. To breathe, to live The forms of this root are like those of अण् 4. A. न् being substituted for ण्.

अन्त् (अति) 1. P. बन्धने. To bind P. अन्तति. Pf आनन्त. P F अन्तिता. F अन्तिष्यति. C. आन्तिष्यत्. Aor. आन्तीत्. Ben. अन्त्यात्. Caus अन्तयति ते. Aor. आन्तितत् त. Des. अन्तितिषति. Pass अन्त्यते. Aor. आन्ति. P. P. अन्तित Ger. अन्तित्वा. Inf. अन्तितुम्.

अन्द् (अदि) 1 P. बन्धने to bind The forms of this root are like those of अन्त् 1. P., द् being substituted for त् throughout.

अन्ध् 10 U. दृगुपघाते दृगुपसंहारेच To become blind, to shut eyes. P. अन्धयति ते Pf अन्धयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. अन्धयिता. F अन्धयिष्यति ते C. आन्धयिष्यत् त Aor. आन्दधत् त. Ben. अन्ध्यात्, अन्धयिषीष्ट. Des. अन्दिधयिषति-ते. P. P. अन्धित. Ger. अन्धयित्वा. Inf. अन्धयितुम्.

अभ्र् 1. P. गतौ To go P. अभ्रति. Pf. आनभ्र. P. F. अभ्रिता. F. अभ्रिष्यति. C. आभ्रिष्यत्. Aor. आभ्रीत्. Ben. अभ्र्यात्.

अम् 1. P. गतिशब्दसंभक्तिषु. To go, to sound, to serve. P. अमति. Pf आम. P. F. अमिता F. अमिष्यति. C आमिष्यत्. Aor. आमीत्. Ben. अम्यात्. Caus आमयति ते. Aor. आमिमत्-त. Des. अमिमिषति Pass अम्यते Aor आमि. P P. अमित, आन्त. Ger. अमित्वा Inf. अमितुम्.

अम् 10 U रोगे. To afflict with sickness P. आमयति ते.

Pf आमयाञ्चकार चक्रे &c P. F. आमयिता. F. आमयिष्यति-ते. C. आमयिष्यत् त Aor. आमिमत् त. Ben. आम्यात्. आमयिषीष्ट.

अम्ब् (अबि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. P. अम्बते. Pf. आनम्बे. P. F. अम्बिता F. अम्बिष्यते C. आम्बिष्यत. Aor. आम्बिष्ट. Ben. अम्बिषीष्ट.

अम्बर 11 P. संभरणे. To bring together. P, अम्बरयति Pf. अम्बराञ्चकार-चक्रे &c P. F. अम्बरिता

अम्भ् (अभि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. The forms of this root are like those of अम्ब् 1.A, भ् being *substituted for* ब्.

अय् 1. A. गतौ. To go. P. अयते; with * प्र, प्लायते. Pf. अयाञ्चक्रे &c. P F. अयिता. F. अयिष्यते. C. आयिष्यत. Aor. आयिष्ट. Ben. अयिषीष्ट. Caus. आययते ति. Aor. आयियत-त्. Des. अयियिषते Pass. अय्यते. Aor. आयि. P. P. अयित. Ger. अयित्वा, पलाय्य. Inf. अयितुम्.

अरर 11 P. आरा कर्मणि. To bore holes with an awl P. अररयति.

अर्क् 10 U स्तवनेतपनेच. To praise, to heat. P. अर्कयति ते. Pf. अर्कयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. अर्कयिता. F. अर्कयिष्यति-ते. C. आर्कयिष्यत्-त. Aor आर्चिकत्-त. Ben अर्क्यात्, अर्कयिषीष्ट. P P. अर्कित. Ger. अर्कयित्वा Inf अर्कयितुम्

अर्घ् 1 P मूल्ये. To be worth P अर्घति. Pf आनर्घ P. F. अर्घिता F अर्घिष्यति. C. आर्घिष्यत्. Aor आर्घीत्. Ben अर्घ्यात्. Caus अर्घयति-ते. Aor. आर्जिघत् त. Des. अर्जिघिषति.

अर्घ् 10. U मूल्ये. To be worth. P. अर्घयति-ते. Pf. अर्घयाञ्-

---

* **उपसर्गस्यायतौ।** ल् is substituted for र् in a preposition joined to अय्; प्र+अयते=प्लायते, परा+अयते=पलायते, निर् + अयते= निलयते दुर्+अयते=दुलयते; not, however, in निस् and दुस् converted into निर् and दुर्; as निरयते, दुरयते. The form उदयति is derived from इ or ई 1. P. to go, and not from अय् 1. A.

कार—चक्रे &c P F अर्थयिता F अर्थयिष्यति-ते C आर्थयि-
ष्यत्--त Aor आर्तिथत् त Ben अर्थ्यात्, अर्थयिषीष्ट

अर्च् 1 P पूजायाम् To worship P अर्चति Pf आनर्च P F.
अर्चिता F अर्चिष्यति C आर्चिष्यत् Aor आर्चीत्. Ben
अर्च्यात् Caus अर्चयति-ते Aor आर्चिचत्-त Des अर्चिचि-
षति Pass अर्च्यते. Aor आर्चि P P अर्चित Ger अर्चित्वा.
Int अर्चितुम्

अर्च् 10 U पूजायाम् To worship P अर्चयति-ते Pf अर्चया
ञ्चकार-चक्रे &c P F अर्चयिता F आर्चयिष्यति ते C आर्च
यिष्यत-त Aor आर्चिचत्-त Ben अर्च्यात्, अर्चयिषीष्ट Des
अर्चिचयिषति-ते. Pass अर्च्यते Aor आर्चि 3rd dual.
आर्चयिषाताम्, आर्चिषाताम् P P अर्चित Ger अर्चयित्वा,
समर्च्य Int अर्चयितुम्

अर्ज् 1 P अर्जने To earn P अर्जति Pf आनर्ज P F अर्जिता.
F अर्जिष्यति C आर्जिष्यत Aor आर्जीत Ben अर्ज्यात्
Caus अर्जयति ते Aor आर्जिजत् Des अर्जिजिषति Pass
अर्ज्यते Aor आर्जि P P अर्जित Ger अर्जित्वा, उपार्ज्य.
Inf अर्जितुम्

अर्ज् 10 U प्रतियत्नेसंपादनेच To procure, to acquire P अर्ज
यति ते Pf अर्जयाञ्चकार चक्रे &c P F अर्जयिता F अर्जयि-
ष्यति ते. C. आर्जयिष्यत त Aor आर्जिजत् त Ben. अर्ज्यात्.
अर्जयिषीष्ट Des अर्जिजयिषति-ते Pass अर्ज्यते Aor आर्जि
3rd dual आर्जयिषाताम्, आर्जिषाताम्. P P अर्जित Ger.
अर्जयित्वा Inf अर्जयितुम्

अर्थ 10 A उपयाच्ञायाम् To request to beg P अर्थयते Pf.
अर्थयाञ्चक्रे &c P F अर्थयिता F अर्थयिष्यते C आर्थयिष्यत.
Aor. आर्तथत Ben अर्थयिषीष्ट Des अर्तितयिषते Pass अ
र्थ्यते, (also अर्थाप्यते) Aor आर्थि P P अर्थित. Ger.
अर्थयित्वा प्रार्थ्य Int. अर्थयितुम्

अर्द् 1 P गतौयाचनेच To go, to beg P. अर्दति Pf. आनर्द.

P. F. अर्दिता F. अर्दिष्यति C. आर्दिष्यत. Aor. आर्दीत. Ben. अर्द्यात्. Caus. अर्दयति-ते. Aor. आर्दिदत् त. Des. अर्दिदिषति. Pass. अर्द्यते. Aor. आर्दि. P. P. अर्दित, समर्ण (asked), अभ्यर्ण (near). Ger. अर्दित्वा. Inf. अर्दितुम्.

अर्द् 10. U. हिंसायाम्. To kill, to hurt. P. अर्दयति ते. Pf. अर्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. अर्दयिता. F. अर्दयिष्यति ते. C. आर्दयिष्यत् त. Aor. आर्दिदत् त. Ben. अर्द्यात, अर्दयिषीष्ट. Des. अर्दिदयिषति ते. Pass. अर्द्यते. Aor. आर्दि. P.P. आर्दित. Ger. अर्दयित्वा Inf. अर्दयितुम्.

अर्व् 1. P. गतौ. To go. P. अर्वति. Pf. आनर्व. P. F. अर्विता. F. अर्विष्यति. C. आर्विष्यत्. Aor. आर्वीत्. Ben. अर्व्यात्.

अर्व् 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. अर्वति. Pf. आनर्व P. F. अर्विता. F. अर्विष्यति. C. आर्विष्यत्. Aor. आर्वीत्. Ben. अर्व्यात.

अर्ह् 1. P. पूजायांयोग्यत्वेच. To worship, to deserve. P. अर्हति. Pf. आनर्ह. P. F. अर्हिता. F. अर्हिष्यति. C. आर्हिष्यत्. Aor. आर्हीत्. Ben. अर्ह्यात्. Caus. अर्हयति ते. Aor. आर्जिहत्-त. Des. अर्जिहिषति. Pass अर्ह्यते. Aor. आर्हि. P. P. अर्हित. Ger. अर्हित्वा. Inf. अर्हितुम.

अर्ह् 10. U. पूजने योग्यत्वेच. To worship to deserve P. अर्हयति ते. Pf. अर्हयाञ्चकार चक्रे &c P. F. अर्हयिता. F. अर्हयिष्यति-ते C. आर्हयिष्यत् त. Aor. आर्जिहत त Ben. अर्ह्यात्, अर्हयिषीष्ट. Des. अर्जिहयिषति-ते. Pass अर्ह्यते. Aor आर्हि. P. P. अर्हित. Ger. अर्हयित्वा. Inf. अर्हयितुम्.

अल् 1. P. according to some, A. also. भूषणपर्याप्तिवारणेषु. To adorn, to be able, to prevent. P. अलति ते. Pf. आल ले. P. F. अलिता. F. अलिष्यति-ते. C. आलिष्यत् त. Aor. आलीत्, आलिष्ट. Ben. अल्यात्, अलिषीष्ट. Caus. आलयति ते. Aor. आलिलत् त. Des. अलिलिषति ते.

अव् 1. P. रक्षणगतिकान्तिप्रीतितृप्त्यवगमप्रवेशश्रवणस्वाम्यर्थयाचनक्रियेच्छादीप्त्यवाप्त्यालिंगनहिंसादानभागवृद्धिषु. To protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know; to enter, to hear,

अंस् 10 U. समाघाते. To distribute The forms of this root are like those of the preceding root

अह् († छान्दस) 5 P व्याप्तौ. To pervade P. अह्नोति

अंह् (अहि) 1 A गतौ. To go P. अंहते. Pf. आनंहे. P. F. अंहिता. F. अंहिष्यते. C. आंहिष्यत. Aor. आंहिष्ट Ben. अंहिषीष्ट.

¶ अंह् (अहि) 10 U भासने To shine P. अंहयति ते Pf अंहयाञ्चकार-चक्रे &c P F अंहयिता. F अंहयिष्यति-ते. C आंहयिष्यत्-त. Aor आञ्जिहत्-त. Ben अंह्यात्, अंहयिषीष्ट

आ.

आञ्छ् (आछि) 1 P आयामे. To lengthen P आञ्छति. Pf आञ्छ, (according to some, आनाञ्छ). P F आञ्छिता. F. आञ्छिष्यति C आञ्छिष्यत्. Aor. आञ्छीत्. Ben आञ्छ्यात् Caus आञ्छयति-ते. Aor आञ्चिछत् त. Des आञ्चिछिषति

आन्दोल् 10 U आन्दोलने. To swing P आन्दोलयति-ते. Pf आन्दोलयाञ्चकार–चक्रे &c P F आन्दोलयिता. F आन्दोलयिष्यति ते. C आन्दोलयिष्यत् त. Aor आन्दुदोलत् त. Ben आन्दोल्यात्, आन्दोलयिषीष्ट. Des आन्दुदोलयिषति ते. Pass आन्दोल्यते Aor. आन्दोलि. P P आन्दोलित. Ger आन्दोलयित्वा. Inf आन्दोलयितुम्.

आप् (आप्लृ) 5 P व्याप्तौ. To pervade, to obtain आप्नोति, 2nd sing आप्नोषि, 1st sing आप्नोमि. 1st dual आप्नुव. 3rd plu. आप्नुवन्ति. Imperf आप्नोत्, 1st sing आप्नवम्. 1st dual आप्नुव. 3rd plu आप्नुवन्. Imper आप्नोतु, 1st sing. आप्नवानि. 2nd sing आप्नुहि. 3rd plu आप्नुवन्तु. Pf आप. 2nd sing आपिथ. P F आप्ता. F आप्स्यति. C आप्स्यत् Aor आपत्. Ben आप्यात् Caus आपयति ते Aor आपिपत्-त Des ईप्सति Pass. आप्यते Aor आपि. P P आप्त. Ger आप्त्वा, प्राप्य. Inf आप्तुम्.

---

† The word छन्दस after a root shows that the use of the root is restricted to the Vedas only

¶ This root belongs to the first conjugation also, then it is P अंहति, आनंह, अंहिता &c.

†आप् (आप्लृ) 10 U लम्भने To obtain P आपयति-ते Pf आपयाञ्चकार-चक्रे &c P F आपयिता F आपयिष्यति-ते C आपयिष्यत् त Aor आपिपत् त Ben आप्यात्, आपयिषीष्ट Des. आपिपयिषति ते Pass आप्यत Aor आपि P P आपित Ger आपयित्वा Inf आपयितुम्

आस् 2 A उपवेशने To sit P आस्ते. Pf आसाचक्रे &c P F. आसिता F आसिष्यते C आसिष्यत Aor आसिष्ट Ben आसिषीष्ट Caus *आसयति (देवदत्त आस्ते, देवदत्त यज्ञदत्त आसयति). Aor आसिसत् Des आसिसिषते Pass आस्यते Aor आसि. Pre P आसीन P. P आसित Ger आसित्वा, उपास्य Inf आसितुम्.

इ.

इ I P गतो To go P अयति Imperf आयत् Pf इयाय 2nd sing इययिथ, इयय P F एता F एष्यति C एष्यत् Aor. ऐषात् Ben इयात Caus आययति-ते Aor आयियत् त Des. इयायति Pass ईयते Aor आयि P P इत Ger इत्वा, उदित्य. Int एतुम्

इ (इण्) 2 P गतौ. To go P एति, ‡उपैति Imperf. 3rd plu आयन 2nd sing ए Imper 2nd sing इहि, •अवेहि Pf. इयाय 2nd sing इययिथ, इयेथ P F एता F एष्यति C एष्यत्.

---

† This root belongs to the first conjugation optionally then it is Ubhayapad P आपति त &c

*अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात् ॥ An intransitive verb takes Parasmaipada in the causative if it has in its primitive sense a living being for its agent.

‡ एत्येधत्यूठ्सु ॥ Vriddhi is substituted for both vowels, when अ or आ is followed by ई 2 P raised to ए (by Guna), or by एध or by ऊ (ऊठ् See note 32 § ch 11 sect 4)

• ओमाङोश्च ॥ When अ or आ is followed by the particle ओम् or the preposition आ the Guna element is substituted for both vowels, अव+एहि(आ+इहि=एहि,=अवेहि, शिव+आम् शिवोम्

ईर्ष्यिता. F ईर्ष्यिष्यति C. ऐर्ष्यिष्यत्. Aor ऐर्ष्यीत्. Ben. ईर्ष्यात्. Caus. ईर्ष्ययति-ते. Aor. ऐर्ष्यियत्-त, ऐर्षियत्-त. Des. ईर्ष्यियिषति, ईर्ष्यिषिषति. Pass. ईर्ष्यते. Aor. ऐर्ष्यि. P. P. ईर्ष्यित. Ger. ईर्ष्यित्वा. Inf. ईर्ष्यितुम्.

ईश् 2. A. ऐश्वर्ये To command, to possess power. P. ईष्टे. 2nd sing. ईशिषे. plu. ईशिध्वे. Impert 2nd plu. ऐड्ढुम्. Imper. 2nd sing. ईशिष्व. plu. ईशिध्वम्. Pf. ईशाञ्चक्रे &c P. F. ईशिता F. ईशिष्यते. C ऐशिष्यत. Aor ऐशिष्ट. Ben. ईशिषीष्ट. Caus ईशयति ते. Aor ऐशिशत् त. Des. ईशिशिषते. Pass. ईश्यते. Aor. ऐशि P P. ईशित. Ger. ईशित्वा. Inf. ईशितुम्.

ईष् 1 A गतिहिंसादर्शनेषु. To go; to kill, to see. P. ईषते. Pf. ईषाञ्चक्रे &c P F. ईषिता. F. ईषिष्यते C. ऐषिष्यत. Aor. ऐषिष्ट. Ben. ईषिषीष्ट.

ईष् 1 P. उञ्छे. To glean P ईषति. Pf ईषाञ्चकार &c. P. F. ईषिता. F ईषिष्यति C. ऐषिष्यत् Aor ऐषीत् Ben. ईष्यात्

ईह् 1 A. चेष्टायाम्. To endeavour P ईहे Pf. ईहाञ्चक्रे &c. P. F. ईहिता. F. ईहिष्यते C ऐहिष्यत Aor ऐहिष्ट. Ben. ईहिषीष्ट. Caus ईहयति-ते. Aor. ऐजिहत् त Des. ईजिहिषते Pass. ईह्यते. Aor. ऐहि. P. P. ईहित. Ger. ईहित्वा. Inf ईहितुम्.

उ.

उ (उङ्) 1 A. शब्दे. To sound P अवते. Pf. ऊवे. P. F ओता. F. ओष्यते. C. औष्यत. Aor. औष्ट. Ben. ओषीष्ट. P. P. उत.

उक्ष् 1. P. To sprinkle P उक्षति. Pf. उक्षाञ्चकार &c P. F. उक्षिता. F. उक्षिष्यति. C. औक्षिष्यत्. Aor. औक्षीत् Ben. उक्ष्यात् Caus. उक्षयति ते. Aor. औचिक्षत् त. Des. उचिक्षिषति. Pass. उक्ष्यते. Aor. औक्षि. P. P उक्षित. Ger. उक्षित्वा, प्रोक्ष्य. Inf उक्षितुम्.

उख् 1. P. गतौ. To go. P. ओखति. Imperf. औखत् Pf. उवोख. 3rd plu. ऊखुः. 2nd sing. उवोखिथ. P F. ओखिता F ओखिष्यति. C. औखिष्यत्. Aor. औखीत्. Ben उख्यात्. Caus,

आखयति-ते. Aor. औचिखत्-त. Des. ओचिखिषति. P. P. उखित. ओखित Ger. ओखित्वा. Inf. ओखितुम्.

उङ्ख् (उखि) 1. P गतौ. To go. P उङ्खति Pf उङ्खाञ्चकार &c. P. F. उङ्खिता. F. उङ्खिष्यति C. औङ्खिष्यत्. Aor. औङ्खीत् Ben उङ्ख्यात्.

उच् 4 P. समवाये. To be gathered together. P. उच्यति. Pf. उवोच. 3rd dual. ऊचतुः. P. F. ओचिता. F. ओचिष्यति. C. औचिष्यत्. Aor. औचत्. Ben. उच्यात्.

†उच्छ् (उच्छी) 1. P. विवासे. To finish P. उच्छति Pf. उच्छाञ्चकार &c. P. F. उच्छिता. F. उच्छिष्यति. C. औच्छिष्यत्. Aor. औच्छीत्. Ben. उच्छ्यात्. Caus. उच्छयति-ते. Aor. औचिच्छत्-त. Des. उचिच्छिषति P. P. उष्ट Ger. उच्छित्वा. Inf. उच्छितुम्.

उज्झ् 6. P. उत्सर्गे. To leave P. उज्झति. Pf. उज्झाञ्चकार &c. P. F. उज्झिता. F. उज्झिष्यति. C औज्झिष्यत्. Aor. औज्झीत्. Ben. उज्झ्यात् Caus. उज्झयति-ते. Aor. औजिझत्-त. Des. उजिझिषति. Pass. उज्झ्यते. Aor. औज्झि. P P. उज्झित. Ger. उज्झित्वा. Inf. उज्झितुम्.

उञ्छ् (उछि) 1. P. उञ्छे. To glean. P. उञ्छति. Pf. उञ्छाञ्चकार &c. P. F. उञ्छिता. F. उञ्छिष्यति. C. औञ्छिष्यत्. Aor. औञ्छीत्. Ben. उञ्छ्यात्. Caus उञ्छयति-ते. Aor. औञ्चिच्छत्-त. Des. उञ्चिच्छिषति. Pass. उञ्छ्यते. Aor. औञ्छि. P. P. उञ्छित. Ger. उञ्छित्वा. Inf. उञ्छितुम्.

उञ्छ् (उछि) 6. P. उञ्छे. To glean. The forms of this root are like those of the above root.

उठ् 1. P. उपघाते. To strike, P. ओठति. Pf उवोठ. 3rd dual. ऊठतुः. 2nd sing. उवोठिथ. P. F. ओठिता. F. ओठिष्यति. C. औठिष्यत्. Aor. औठीत्. Ben. उठ्यात्.

*उभ्रस् 9. P. उञ्छे. To glean. P. उभ्रस्नाति. Pf. उभ्रसाञ्चकार &c. P. F. उभ्रसिता. F. उभ्रसिष्यति. C. औभ्रसिष्यत्. Aor. औभ्रासीत्. Ben. उभ्रस्यात्.

† This root is generally used with वि.

* Some think that this root is भ्रस् and उ is अनुबन्ध (indicative letter). P. भ्रस्नाति Ger भ्रस्त्वा, भ्रसित्वा.

ऊर्जाञ्चकार &c P. F. ऊर्जिता. F. ऊर्जिष्यति. C. और्जिष्यत्. Aor. और्जीत्. Ben. ऊर्ज्यात्.

ऊर्ज् 10. U. बलप्राणनयो:. To be strong; to live. P. ऊर्जयति-ते. Pf. ऊर्जयाञ्चकार चक्रे &c. P F. ऊर्जयिता. F. ऊर्जयिष्यति ते. C. और्जयिष्यत्-त. Aor औजिजत् त. Ben. ऊर्ज्यात्, ऊर्जयिषीष्ट. P. P. ऊर्जित. Ger. ऊर्जयित्वा. Inf. ऊर्जयितुम्.

ऊर्णु (ऊर्णुञ्) 2. U आच्छादने. To cover. P. ऊर्णोति, ऊर्णौति, ऊर्णुते. Imperf. और्णोत्, और्णुत. Pf. ऊर्णुनाव, ऊर्णुनव, ऊर्णुनुवे. 2nd sing. ऊर्णुनविथ, ऊर्णुनुविथ, ऊर्णुनुविषे. P. F. ऊर्णविता, ऊर्णुविता. F. ऊर्णविष्यति-ते, ऊर्णुविष्यति ते. C. और्णविष्यत् त. और्णुविष्यत् त. Aor. और्णूनवत्-त. Ben ऊर्णूयात्, ऊर्णविषीष्ट, ऊर्णुविषीष्ट. Caus. ऊर्णवयति-ते. Aor. और्णूननत्-त. Des. ऊर्णुनूषति ते, ऊर्णुनुविषति-ते, ऊर्णुनविषति ते. Pass. ऊर्णूयते. Pf. ऊर्णुनुवे. P. F. ऊर्णविता, ऊर्णुविता, ऊर्णाविता. F. ऊर्णविष्यते, ऊर्णुविष्यते, ऊर्णाविष्यते Aor. और्णावि. 3rd dual. और्णविषाताम्, और्णुविषाताम्, और्णाविषाताम् Ben. ऊर्णविषीष्ट, ऊर्णुविषीष्ट, ऊर्णाविषीष्ट P. P. ऊर्णुत. Ger. ऊर्णुवित्वा, ऊर्णवित्वा. Inf ऊर्णुवितुम्, ऊर्णवितुम्.

ऊष् 1. P. रुजायाम्. To be diseased P. ऊषति Pf. ऊषाञ्चकार &c. P. F. ऊषिता F ऊषिष्यति. C औषिष्यत्. Aor. औषीत्. Ben. ऊष्यात्. P. P. ऊषित. Ger. ऊषित्वा Inf ऊषितुम्.

ऊह् 1.A (Sometimes P. also.) वितर्के To conjecture P. ऊहते-ति. Imperf. औहत-त् Pf ऊहाञ्चक्रे-चकार &c. P F. ऊहिता. F. ऊहिष्यते-ति. C. औहिष्यत-त् Aor औहिष्ट, औहीत्. Ben. ऊहिषीष्ट, ऊह्यात्, (with सम्-समुह्यात्). Caus ऊहयति-ते. Aor. औजिहत्-त. Des. ऊजिहिषते ति. Pass. ऊह्यते. (समुह्यते). Aor. औहि. P. P. ऊहित. Ger. ऊहित्वा (समुह्य). Inf. ऊहितुम्.

ऋ.

ऋ 1. P. गतिप्रापणयो:. To go; to get. P. ऋच्छति (with सम्, समृच्छते). Imperf. आर्च्छत्. Pf आर. 2nd sing. आरिथ. P. F. अर्ता. F. अरिष्यति C. आरिष्यत्. Aor. आर्षीत्. 3rd dual. आर्ष्टाम्.

Ben अर्यात्. Caus अर्पयति ते. Aor· आर्पिपत् त. Des· अरिरिषति Frequ· अरार्यते Pass· अर्यते Aor· आरि. P. P. ऋत. (also ऋणम् debt). Ger ऋत्वा, समृत्य. Inf· अर्तुम्.

ऋ 3. P. गतौ. To go P इयर्ति. Imperf. ऐय.. Aor· आरत् (with सम्, समारत) Remaining forms of this root are like those of the above root

ऋ (छान्दसः) 5. P. हिंसायाम् To kill P. ऋणोति Aor· आर्षीत्.

ऋक्षि (छान्दस) 5 P हिंसायाम् To kill. P ऋक्षिणोति.

ऋच् 6. P. स्तुतौ. To praise P ऋचति Pf. आनर्च. P. F. अर्चिता. F अर्चिष्यति. C आर्चिष्यत् Aor· आर्चीत् Ben· ऋच्यात्

ऋच्छ् 6. P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु To go; to fail in faculties; to congeal P. ऋच्छति-(with प्र, * प्रार्च्छति). Imperf· आर्च्छत्. Pf आनर्च्छ. 2nd sing आनर्च्छिथ P. F. ऋच्छिता. F. ऋच्छिष्यति. C. आर्च्छिष्यत्. Aor आर्च्छीत् Ben· ऋच्छ्यात्. Caus. ऋच्छयति-ते. Aor· आर्चिच्छत्-त Des· ऋचिच्छिषति. P. P. ऋच्छित Ger· ऋच्छित्वा. Inf ऋच्छितुम्.

ऋज् 1. A· गतिस्थानार्जनोपार्जनेषु To go; to stand; to gain; to be strong, P. अर्जते Pf. आनृजे P. F अर्जिता. F. अर्जिष्यते. C. आर्जिष्यत. Aor आर्जिष्ट Ben· अर्जिषीष्ट Caus· अर्जयति-ते. Aor· आर्जिजत् त. Des· अर्जिजिषते. Pass· ऋज्यते Aor· आर्जि. P. P. ऋजित. Ger· अर्जित्वा Inf· अर्जितुम्.

ऋञ्ज् (ऋजि) 1· A· भर्जने. To fry· P ऋञ्जते. Pf. ऋञ्जाञ्चक्रे &c· P. F. ऋञ्जिता F. ऋञ्जिष्यते. C आञ्जिष्यत Aor आञ्जिष्ट Ben· ऋञ्जिषीष्ट.

ऋण् (ऋणु) 8· U· गतौ To go· P· ऋणोति, ऋणुते. अर्णोति, अर्णुते. Imperf आर्णोत्, आर्णुत. Pf· आनर्ण, आनृणे. 2nd sing· आनर्णिथ, आनृणिषे. P. F. अर्णिता. F. अर्णिष्यति ते. C. आर्णि-

---

* उपसर्गादृतिधातौ ॥ If a preposition ending in अ or आ be followed by a root beginning with ऋ the substitution for both vowels shall be a Vridhi element उपार्च्छति, परार्च्छति The substitution for Vridhi is, however, optional, if a denominative verb begins with ऋ or ऌ, as प्रार्षभीयति or प्रर्षभीयति (from ऋषभ), प्राल्कारीयति, प्रल्कारीयति (from ऌकार).

Ben एधिषीष्ट Caus एधयति-ते Aor ऐदिधत् त Des एदिधिषते. Pass एध्यते Aor. ऐधि P P एधित Ger एधित्वा Inf एधितुम्

एला 11 P. विलासे. To be merry P. एलायति. Pf एलायाञ्चकार &c Aor ऐलायीत्

एष् (एषृ) 1 A. गतौ To go P एषते Pf एषाञ्चक्रे &c P F. एषिता F एषिष्यते C ऐषिष्यत Aor ऐषिष्ट Ben एषिषीष्ट. Caus. एषयति-ते Aor ऐषिषत् त P P एषित. Ger एषित्वा Inf एषितुम्.

ओ.

ओख् (ओखृ) 1 P शोषणालमर्थयोः To be dry, to adorn, to suffice P ओखति, with प्र, प्रोखति Imperf प्रौखत् Pf ओखाञ्चकार &c P F ओखिता F ओखिष्यति C औखिष्यत्. Aor औखीत् Ben ओख्यात् Caus ओखयति-ते Aor औचिखत्-त Des ओचिखिषति. Pass ओख्यते Aor औखि P P. ओखित Ger ओखित्वा Inf ओखितुम्.

ओण् (ओणृ) 1.P अपनयने To remove P ओणति. Pf. ओणाञ्चकार &c P. F ओणिता F. ओणिष्यति C औणिष्यत्. Aor औणीत् Ben ओण्यात् Caus ओणयति-ते Aor औणिणत-त Des ओणिणिषति. Pass ओण्यते. Aor. औणि P. P. ओणित Ger ओणित्वा Inf ओणितुम्

ओलज्ज् (ओलजि) 1. P. उत्क्षेपे To throw up P. ओलज्जति. Pf ओलज्जाञ्चकार &c Aor औलज्जीत्.

* **ओलण्ड्** (ओलडि) 10 U क्षेपे To throw P ओलण्डयति-ते. Pf ओलण्डयाञ्चकार चक्रे &c Aor औलिलण्डत् त.

क.

कक् 1 A लौल्ये To wish to be proud P. ककते. Pf चकके P F. ककिता F ककिष्यते C अककिष्यत Aor. अककिष्ट Ben ककिषीष्ट.

कख् 1 P हसने To laugh P कखति Pf चकाख. P F कखिता F. कखिष्यति C अकखिष्यत Aor अकखीत्, अकाखीत् Ben कख्यात्.

* This root belongs to the 1st conjugation also then it is Parasmaipada. Some think ओ an indicatory letter and लण्ड the root लण्डयति ते

कख् (कखे) (¶ घटादिः) 1. P. हसने To laugh. Aor. अकखीत्. Caus कखयति-ते. Aor. अचीकखत्-त. Pass Aor. अकाखि, अकखि. For the remaining forms see the above root.

कग् (कगे) (घटादिः) 1.P. क्रियामात्रे To act P. कगति Pf. चकाग P. F. कगिता. F. कगिष्यति C. अकगिष्यत् Aor. अकगीत्. Ben. कग्यात्. Caus. कगयति-ते Aor. अचीकगत्-त.

कङ्क् (ककि) 1 A. गतौ. To go; P कङ्कते. Pf चकङ्के P. F. कङ्किता F कङ्किष्यते Aor. अकङ्किष्ट. Ben. कङ्किषीष्ट. Pass. कङ्क्यते.

कच् 1 A बन्धने. To bind; to fasten. P. कचते. Pf. चकचे. P. F. कचिता. F. कचिष्यते. Aor. अकचिष्ट. Ben. कचिषीष्ट.

कच् 1 P. रवे To sound. P कचति. Pf चकाच. P. F. कचिता. F. कचिष्यति. Aor अकचीत्, अकाचीत्. Ben. कच्यात्.

कट् (कटे) 1. P. वर्षावरणयोः. To run, to cover P कटति. Pf. चकाट P. F कटिता. F. कटिष्यति. Aor. अकटीत्. Ben कट्यात्. Caus कटयति ते. Aor. अचकिटत्-त. Des. चिकटिषति.

कट् (कटी) 1. P. गतौ. To go. P कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता. F कटिष्यति Aor. अकटीत्, अकाटीत्. B कट्यात्.

कठ् 1. P. कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. कठति Pf चकाठ. P. F. कठिता. F. कठिष्यति Aor अकठीत्, अकाठीत्. B कठ्यात्.

कड् 1. P. मदे To be proud P. कडति. Pf. चकाड. P F. कडिता. F. कडिष्यति. Aor. अकडीत्. अकाडीत्. Ben. कड्यात्.

कड् 6 P. मदे. To be proud. The forms of this root are like those of the above root. Frequ. चाकड्यते, चाकडि. &c.

कड्ड् 1 P कार्कश्ये. To be hard. P कड्डति Pf. चकड्ड. P. F. कड्डिता. F. कड्डिष्यति. Aor. अकड्डीत्. Ben. कड्ड्यात्.

¶ The word घटादि after a root shows that the indicatory letter (अनुबन्ध) of the root is म् and ष्, i e it makes the penultimate vowel short in the causals and optionally before the इ of the passive Aorist and अम् (णमुल्), and forms its abstract noun by the termination अ (अङ्) मितान्ह्रस्वः चिण्णमुलोर्दीर्घोऽन्यतरस्याम् षिद्भिदादिभ्योऽङ्.

चकन्द. P. F. कन्दिता. F. कन्दिष्यति. C. अकन्दिष्यत्. Aor. अक-न्दीत्. Ben. कन्यात्.

कव् (कवृ) 1 A. वर्णे. To colour. P. कवते. Pf. चकवे P. F. कवि-ता. F. कविष्यते C. अकविष्यत. Aor. अकविष्ट. Ben. कविषीष्ट.

कम् (कमु) 1 A. कान्तौ. To desire. P. कामयते Pf. कामयाञ्चक्रे &c. चकमे. P. F. कामयिता, कमिता. F. कामयिष्यते, कमि-ष्यते. C. अकामयिष्यत, अकमिष्यत. Aor. अचीकमत, अचकमत. Ben. कामयिषीष्ट, कमिषीष्ट. Caus. कामयति ते. Aor. अचीक-मत् त, अचकमत् त Des. चिकामयिषते, चिकमिषते. Frequ. चक-म्यते, चङ्कम्यते, चकमीति, चङ्कमीति, चकन्ति, चङ्कन्ति. Pass. कम्यते, काम्यते Aor अकामि. P. P. कान्त. Ger कान्त्वा, क-मित्वा, कामयित्वा, संकाम्य Inf. कमयितुम्, कमितुम्.

कम्प् (कपि) 1 A. चलने. To shake. P. कम्पते. Pf. चकम्पे. P. F कम्पिता. F. कम्पिष्यते. C अकम्पिष्यत. Aor. अकम्पिष्ट. Ben. कम्पिषीष्ट. Caus. †कम्पयति Aor. अचकम्पत्. Des चिकम्पिषते. Frequ. चंकम्यते, चङ्कम्प्यते, चकम्पीति, चकम्ति &c Pass कम्प्यते. Aor. अकम्पि. P. P. कम्पित. Ger. कम्पित्वा. Inf कम्पितुम्.

कम्ब् 1 P. गतौ. To go. P. कम्बति. Pf. चकम्ब. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. C. अकम्बिष्यत्. Aor अकम्बीत् Ben. कम्ब्यात्.

कर्ज् 1 P. व्यथने To pain. P. कर्जति. Pf. चकर्ज. P. F. कर्जिता. F. कर्जिष्यति C. अकर्जिष्यत्. Aor. अकर्जीत्. Ben. कर्ज्यात्.

कर्ण् 10 U. भेदने. To bore. P. कर्णयति ते. Pf. कर्णयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. कर्णयिता. F. कर्णयिष्यति ते. C. अकर्णयिष्यत्-त. Aor. अचकर्णत्-त. B. कर्ण्यात्, कर्णयिषीष्ट. Des. चिकर्णयिषति ते. Pass. कर्ण्यते. Aor. अकर्णि. 3rd dual. अकर्णिषाताम्, अकर्णयिषाताम्. P. P. कर्णित. Ger. कर्णयित्वा, आकर्ण्य Inf. कर्णयितुम्.

कर्त् 10 U. शैथिल्ये. To slacken. P. कर्तयति ते. Pf. कर्तयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F कर्तयिता F. कर्तयिष्यति ते. Aor. अचकर्तत्-त. B. कर्त्यात. कर्तयिषीष्ट.

† This root is always P. in the Causal.

कर्द् 1 P. कुत्सितेशब्दे. To rumble as the bowels; to caw as a crow. P. कर्दति. Pf चकर्द. P. F. कर्दिता. F. कर्दिष्यति. C. अकर्दिष्यत् Aor. अकर्दीत्. B कर्द्यात्.

कर्व् 1 P गतौ. To go. P. कर्वति. Pf. चकर्व. P. F. कर्विता. F. कर्विष्यति Aor. अकर्वीत्. B. कर्व्यात्.

कर्व् 1 P. दर्पे To be proud P. कर्वति Pf चकर्व. P. F. कर्विता. F. कर्विष्यति. Aor. अकर्वीत्. B. कर्व्यात्.

कल् 1 A. शब्दसंख्यानयोः. To count, to sound P कलते. Pf. चकले. P. F. कलिता F. कलिष्यते. Aor. अकलिष्ट B. कलिषीष्ट.

कल् 10 U. क्षेपे To throw P कालयति-ते. Pf. कालयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. कालयिता F. कालयिष्यति ते C. अकालयिष्यत्-त Aor. अचीकलत्-त. Ben. काल्यात्, कालयिषीष्ट. Des चिकालयिषति ते. Pass. काल्यते. Aor अकालि. 3rd dual. अकालयिषाताम्, अकालिषाताम्. P. P. कालित Ger. कालयित्वा, आकाल्य. Inf. कालयितुम्.

कल् 10 U. गतौसंख्यानेच. To go, to count P कलयति-ते. Pf. कलयाञ्चकार-चक्रे &c P F कलयिता. F. कलयिष्यति ते C. अकलयिष्यत्-त. Aor. अचकलत् त Ben कल्यात, कलयिषीष्ट. Des. चिकलयिषति ते. Pass. कल्यते. Aor. अकलि. P. P कलित. Ger. कलयित्वा, विकलय्य. Inf. कलयितुम.

कल्ल् 1 A. अव्यक्तेशब्दे. To sound indistinctly P कल्लते. Pf. चकल्ले P. F. कल्लिता. F. कल्लिष्यते Aor अकल्लिष्ट. Ben. कल्लिषीष्ट.

कव् (कबृ) (Another reading for कबृ) 1 A. स्तुतौवर्णनेच. To praise, to describe. P. कवते. Pf. चकवे. P. F. कविता F. कविष्यते C. अकविष्यत. Aor अकविष्ट. Ben. कविषीष्ट Caus. कावयति-ते Aor. अचकावत् त.

कश् 1 P शब्दे. To sound. P. कशति. Pf. चकाश. P. F. कशिता F. कशिष्यति. Aor अकशीत्, अकाशीत्. Ben. कश्यात्.

कश् 2 A. गतिशासनयोः To go, to punish. P. कष्टे. Pf. चकशे. P. F. कशिता. F. कशिष्यते. Aor. अकशिष्ट. Ben. कशिषीष्ट.

कष् 1 P. हिंसायाम्. (निष्पीडनेघर्षणेच). To rub with a touch-

stone, to scratch. P. कषति. Pf. चकाष. P. F. कषिता. F. कषिष्यति. C अकषिष्यत्. Aor अकषीत्, अकाषीत्. Ben कष्यात्. Caus कषयति ते. Aor अचीकषत् त. Des. चिकषिषति Freq. चाकष्यते, चाकषीति, चाकष्टि. Pass. कष्यते. Aor. अकाषि. P. P. कषित. (also कष्ट painful) Ger कषित्वा Inf कषितुम्.

कस् 1 P. गतौ. To go. P. कसति Pf चकास. P. F. कसिता. F. कसिष्यति. C अकसिष्यत्. Aor. अकसीत्, अकासीत्. Ben. कस्यात्. Caus कासयति ते. Aor अचीकसत् त. Des चिकसिषति Frequ. चनीकस्यते, चनीकसीति, चनीकस्ति P. P. कसित. Ger कसित्वा. Inf कसितुम्

कस् 2 A. गतिनाशनयो To go, to destroy P कस्ते Pf. चकसे. P F. कसिता F. कसिष्यते. C. अकसिष्यत. Aor. अकसिष्ट. Ben कसिषीष्ट.

कंस् (कसि) 2 A. गतिनाशनयो. To go, to destroy P. कंस्ते Pf चकंसे P. F. कंसिता. F कंसिष्यते C. अकंसिष्यत. Aor. अकंसिष्ट Ben कंसिषीष्ट Pass. कंस्यते. Aor अकंसि.

काङ्क्ष् (कक्षि) 1 P. Sometimes A (न काङ्क्षे विजयं कृष्ण &c. -*Gita*) काङ्क्षायाम् To long for, to wish P. काङ्क्षति. Pf. चकाङ्क्ष. P. F. काङ्क्षिता. F. काङ्क्षिष्यति C अकाङ्क्षिष्यत्. Aor. अकाङ्क्षीत्. Ben काङ्क्ष्यात् Caus काङ्क्षयति-ते. Aor. अचकाङ्क्षत् त. Des. चिकाङ्क्षिषति Frequ चाकाङ्क्ष्यते, चाकाङ्क्षीति, चाकाङ्क्टि. P. P. काङ्क्षित. Ger. काङ्क्षित्वा Inf काङ्क्षितुम्.

काञ्च् (कांचि) 1 A. दीप्तौ To shine. P. काञ्चते. Pf चकाञ्चे. P. F. काञ्चिता F. काञ्चिष्यते. Aor अकाञ्चिष्ट Ben काञ्चिषीष्ट.

काल् 10 U कालोपदेशे To count the time. P कालयति-ते. Pf. कालयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. कालयिता. F. कालयिष्यति ते. C अकालयिष्यत् त. Aor. अचकालत् त Ben. काल्यात्, कालयिषीष्ट. Des. चिकालयिषति ते. Pass. काल्यते. Aor अकालि. P. P. कालित. Ger. कालयित्वा. Inf. कालयितुम्.

काश् (काशृ) 1 A. दीप्तौ To shine P. काशते. Pf चकाशे. P F.

काशिता. F. काशिष्यते. C. अकाशिष्यत Aor. अकाशिष्ट Ben. काशिषीष्ट. Caus. काशयति ते. Aor. अचकाशत्-त. Des. चिकाशिषते. Frequ. चाकाश्यते, चाकाशीति, चाकाष्टि. Pass काश्यते. Aor. अकाशि P. P. काशित. Ger. काशित्वा, प्रकाश्य. Inf. काशितुम्.

काश् (काश़) 4 A. दीप्तौ. To shine. P. काश्यते. For other forms see the above root

कास् (कास्) 1 A. शब्दकुत्सायाम्. To cough. P कासते. Pf. कासाञ्चक्रे &c. P. F. कासिता. F. कासिष्यते. C. अकासिष्यत Aor अकासिष्ट. Ben. कासिषीष्ट. Caus कासयति ते. Aor. अचकासत् त. Des चिकासिषते Frequ. चाकास्यते, चाकासीति, चाकास्ति. Pass कास्यते. Aor. अकासि. P. P. कासित. Ger. कासित्वा. Inf कासितुम.

कि (छान्दस) 3. P. ज्ञाने. To know. P. चिकेति. Pf. चिकाय Aor. अकैषीत्.

किट् 1 P. गतौभयेच. To go, to alarm P. केटति Pf चिकेट P F. केटिता. F केटिष्यति Aor. अकेटीत. Ben किट्यात्

कित् 1 P सशयेरोगापनयनेच To doubt to cure P चिकित्सति. Pf चिकित्साञ्चकार &c. P F चिकित्सिता F चिकित्सिष्यति. C. अचिकित्सिष्यत्. Aor अचिकित्सीत्. Ben चिकित्स्यात. Caus चिकित्सयति ते Aor अचिकित्सत्-त Des चिकित्सिषति. P. P. चिकित्सित Ger चिकित्सित्वा. Inf चिकित्सितुम्.

कित् 1 A सशयेरोगापनयनेच To doubt, to cure P चिकित्सते. Pf चिकित्साञ्चक्रे &c P F चिकित्सिता. F चिकित्सिष्यते. Aor. अचिकित्सिष्ट Ben चिकित्सिषीष्ट. For the remaining forms see the above root

कित् 1 P इच्छायाम्. To desire P केतति Pf चिकेत. P F. केतिता. F. केतिष्यति. Aor अकेतीत्. B कित्यात्.

कित् (छान्दस) 3 P. ज्ञाने. To know P चिकेत्ति. Aor अकेतीत्.

कित् 10 P. निवासे. To dwell P. केतयति. Pf केतयाञ्चकार &c. P F. केतयिता. F केतयिष्यति C. अकेतयिष्यत्. Aor अचीकितत्. B केत्यात्. D चिकेतयिषति. Pass केत्यते. Aor. अकेति. P. P. केतित G केतयित्वा Inf केतयितुम्.

किल् 6 P श्वैत्यक्रीडनयो. To become white to sport. P. क्लिति. Pf चिकेल P F केलिता. 1 केलिष्यति. C. अकेलिष्यत्. Aor अकेलीत B किल्यात्.

किल् 10 U प्रेरणे To send P केलयति-ते. Pf केलयाञ्चकार-चक्रे &c. P F केलयिता F केलयिष्यति ते Aor अचीकिलत् त. B. केल्यात्, केलयिषीष्ट

किष्क् (another reading for पिष्क्) 10 A वधे. To kill P. किष्कयते Pf किष्कयाञ्चक्रे &c P F किष्कयिता. F किष्कयिष्यत Aor अचिकिष्कत B किष्कयिषीष्ट.

कीट् 10 U वर्णे To tinge, to colour P कीटयति-ते. Pf. कीटयाञ्चकार चक्रे &c. P F कीटयिता F. कीटयिष्यति-ते C. अकीटयिष्यत् त Aor अचीकिटत् त B कीट्यात्, कीटयिषीष्ट.

कील् 1 P बन्धने To bind to fix P कीलति Pf चिकील. P 1 कीलिता. F कीलिष्यति C. अकीलिष्यत् Aor. अकीलीत् B कील्यात् Caus कीलयति ते Aor अचिकीलत् त. Des चिकीलिषति Freq चेकील्यते, चेकीलीति, चेकील्ति Pass. कील्यते. Aor. अकीलि P P कीलित Ger कीलित्वा Inf कीलितुम्.

कु (कुङ्) 1 A शब्दे To sound. P. कवते Pf चुकुवे P. F. कोता F कोष्यते Aor अकोष्ट B कोषीष्ट Frequ कोकूयते &c.

कु 2 P शब्दे To hum P कौति Pf चुकाव 2nd sing चुकविथ, चुकोथ P 1 कोता F कोष्यति C. अकोष्यत्. Aor. अकौषीत् B कूयात् Frequ चोकूयते, चोकवीति, चोकोति.

कु (कुङ्) (कुटादि) 6 A आर्तस्वरे. To moan. P. कुवते. Pf. चुकुवे P F कुता F कुष्यते. Aor. अकुत. B. कुषीष्ट Frequ. कोकूयते &c

कुक् 1 A आदाने To take P कोकते Pf चुकुके P. F. कोकिता. F. कोकिष्यते Aor अकोकिष्ट B कोकिषीष्ट

कुच् 1 P. शब्देतारसम्पर्चनकौटिल्यप्रतिष्टम्भविलेखनेषु च To sound high; to connect to be crooked, to oppose to mark with lines P कोचति Pf चुकोच P. F कोचिता F. कोचिष्यति.

C अकोचिष्यत्. Aor. अकोचीत् B. कुच्यात्.

कुच् (कुटादिः) 6 P. सङ्कोचने. To contract. P. कुचति. Pf. चुकोच 2nd sing. चुकुचिथ. P. F. कुचिता. F. कुचिष्यति. Aor. अकुचीत्. B कुच्यात् Caus कोचयति ते. Aor. अचूकुचत्-त Des. चुकुचिषति Frequ. चोकुच्यते, चोकुचीति, चोकोक्ति. Pass. कुच्यते. Aor. अकोचि. P. P. कुचित. Ger. कुचित्वा. Inf. कुचितुम्.

कुज् (कुजु) 1 P. स्तेये. To steal. P. कोजति. Pf चुकोज P. F. कोजिता. F. कोजिष्यति Aor. अकोजीत्. B कुज्यात्. G. कोजित्वा, कुक्त्वा.

कुञ्च् 1 P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To make crooked; to lessen. P. कुञ्चति. Pf. चुकुञ्च P F कुञ्चिता. F. कुञ्चिष्यति. C अकुञ्चिष्यत्. Aor. अकुञ्चीत्. B कुच्यात्. Caus. कुञ्चयति-ते. Aor. अचुकुञ्चत्-त. Des. चुकुञ्चिषति. Frequ. चोकुच्यते, चोकुञ्चीति, चोकुङ्क्ति. Pass. कुच्यते. Aor. अकुञ्चि. P. P. कुञ्चित. G. कुञ्चित्वा. Inf. कुञ्चितुम्.

कुट् 4 P. कुट्टने. To break into pieces. P. कुटयति. Pf. चुकोट. 2nd sing. चुकोटिथ. P F. कोटिता. F. कोटिष्यति. Aor. अकोटीत्. B. कुटयात्.

कुट् (कुटादिः) 6 P. कौटिल्ये. To be crooked, to bend. P. कुटति. Pf. चुकोट. 2nd sing. चुकुटिथ. P. F. कुटिता. F. कुटिष्यति. C. अकुटिष्यत्. Aor. अकुटीत्. Ben. कुट्यात्. Caus. कोटयति ते. Aor. अचूकुटत् त. Des. चुकुटिषति. Frequ. चोकुट्यते, चोकुटीति, चोकोट्टि. Pass. कुट्यते Aor. अकोटि. P. P. कुटित. Ger कुटित्वा, संकुट्य. Inf. कुटितुम्.

कुट् 10 A. छेदने. To break to pieces. P. कोटयते. Pf. कोटयाञ्चक्रे &c. P. F. कोटयिता. F. कोटयिष्यते. Aor. अचूकुटत. Ben. कोटयिषीष्ट.

कुटुम्ब् 10 A. धारणे. To support. P. कुटुम्बयते. Pf. कुटुम्बयाञ्चक्रे &c. P. F. कुटुम्बयिता. F. कुटुम्बयिष्यते. C. अकुटुम्बयिष्यत. Aor. अचुकुटुम्बत. B. कुटुम्बयिषीष्ट. Des. चुकुटुम्बयिषते. Pass. कुटुम्ब्यते. Aor. अकुटुम्बि P.P. कुटुम्बित. Ger. कुटुम्बयित्वा. Inf. कुटुम्बयितुम्.

कुट्ट् 10 U. छेदनभर्त्सनयोः. To cut; to censure. P. कुट्टयति-ते. Pf. कुट्टयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कुट्टयिता. F. कुट्टयिष्यति-ते. Aor. अचुकुट्टत्-त. Ben. कुट्ट्यात्, कुट्टयिषीष्ट.

कुट् 10 A प्रतापने To boil P कुट्यते Pf कुट्याञ्चक्रे &c The remaining forms of this root are like the Atmanepadi forms of the above root

कुठ् (सौत्र) 1 P छेदने To cut P कोठति Aor अकोठीत्.

कुड् (कुटादि) 6 P बाल्येसघातेच To play or act as a child, to heap P कुडति Pf. चुकोड 2nd sing चुकुडिथ P F कुडिता F कुडिष्यति C अकुडिष्यत् Aor अकुडीत् Ben कुड्यात्

कुण् 6 P शब्दोपकरणयो To sound to support with gifts P कुणति Pf चुकोण P F कोणिता F कोणिष्यति C अकोणिष्यत् Aor अकोणीत Ben कुण्यात्.

कुण् 10 U आमन्त्रण To invite P कुणयति-ते Pf कुणयाञ्चकार चक्रे &c P F कुणयिता F कुणयिष्यति-ते Aor अचूकुणत्-त Ben कुण्यात, कुणयिषीष्ट

कुण्ट् (कुटि) 1 P वैकल्ये To be lame P कुण्टति Pf चुकुण्ट P F कुण्टिता F कुण्टिष्यति Aor अकुण्टीत् Ben कुण्ट्यात्

कुण्ठ् (कुठि) 1 P प्रतिघात, मोचन, आलस्यच To be lame to release to be lazy P कुण्ठति Pf चुकुण्ठ P F कुण्ठिता F कुण्ठिष्यति Aor अकुण्ठीत Ben कुण्ठ्यात् Pass कुण्ठ्यते Aor अकुण्ठि

कुण्ठ् (कुठि) 10 U वेष्टन To cover P कुण्ठयति ते Pf कुण्ठयाञ्चकार चक्रे &c P F कुण्ठयिता F कुण्ठयिष्यति-ते C अकुण्ठयिष्यत् त Aor अचुकुण्ठत् त B कुण्ठ्यात्, कुण्ठयिषीष्ट This root belongs to the first conjugation also then it is Parasmaipadi P कुण्ठति Pf चुकुण्ठ P F कुण्ठिता &c

कुण्ड् (कुडि) 1 P वैकल्ये. To be lame P कुण्डति Pf चुकुण्ड P F कुण्डिता F कुण्डिष्यति Aor अकुण्डीत् Ben कुण्ड्यात् Pass कुण्ड्यते Aor अकुण्डि

कुण्ड् (कुडि) 1 A दाह To burn P कुण्डते Pf चुकुण्डे P F. कुण्डिता F कुण्डिष्यते Aor. अकुण्डिष्ट Ben कुण्डिषीष्ट

कुण्ड् (कुडि) 10 U रक्षण To protect P कुण्डयति-ते Pf कुण्डयाञ्चकार चक्रे &c P F कुण्डयिता F. कुण्डयिष्यति ते C अकुण्ड

यिष्यत् त. Aor. अचुकुण्डत्-त. Ben. कुण्ड्यात्, कुण्डयिषीष्ट. This root belongs to the first conjugation also; then it is Parasmaipadi. P. कुण्डति. Pf. चुकुण्ड. P. F. कुण्डिता &c

कुत् (सौत्र) 1 P. आस्तरणे. To cover. P. कोतति. Pf. चुकोत. P. F. कोतिता. F. कोतिष्यति. Aor. अकोतीत्. Ben. कुत्यात्.

कुत्स् 10 A. अवक्षेपणे. To blame. P कुत्सयते. Pf. कुत्सयाञ्चक्रे &c. P. F. कुत्सयिता. F. कुत्सयिष्यते. C. अकुत्सयिष्यत. Aor. अचुकुत्सत Ben. कुत्सयिषीष्ट. Pass. कुत्स्यते. Aor. अकुत्सि. 3rd dual. अकुत्सिषाताम्, अकुत्सयिषाताम्. P. P. कुत्सित. G. कुत्सयित्वा, संकुत्स्य. Inf. कुत्सयितुम्.

कुथ् 4 P. पूतीभावे. To become putrid. P. कुथ्यति. Pf. चुकोथ. P. F. कोथिता. F. कोथिष्यति. Aor. अकोथीत्. Ben. कुथ्यात्.

कुथ् 9 P. सश्लेषणेसंक्लेशेच. To cling to; to hurt. P. कुथ्नाति. Pf. चुकोथ P.F. कोथिता. F. कोथिष्यति. C. अकोथिष्यत्. Aor. अकोथीत्. Ben. कुथ्यात्. Pass. कुथ्यते. Aor. अकोथि.

कुद् 10 U. मिथ्योक्तौ. To tell a lie. P. कोदयति-ते. Pf. कोदयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. कोदयिता. F. कोदयिष्यति ते. Aor. अचूकुदत्-त. Ben. कोद्यात्, कोदयिषीष्ट.

कुन्थ् (कुथि) 1. P. हिंसाक्लेशनयो. To hurt; to suffer pain. P. कुन्थति. Pf. चुकुन्थ. P. F. कुन्थिता. F. कुन्थिष्यति. Aor. अकुन्थीत्. Ben. कुन्थ्यात्. Pass. कुन्थ्यते. Aor. अकुन्थि.

कुन्थ् 9 P. संश्लेषणेसंक्लेशेच. To cling to; to suffer pain. P. कुथ्नाति. Pf. चुकुन्थ. P F. कुन्थिता. F. कुन्थिष्यति. C. अकुन्थिष्यत्. Aor. अकुन्थीत्. B कुथ्यात्. Pass. कुथ्यते. Aor. अकुन्थि.

कुन्द्र (कुद्रि) 10 U. अनृतभाषणे. To tell a lie. P. कुन्द्रयति ते. Pf. कुन्द्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कुन्द्रयिता. F. कुन्द्रयिष्यति-ते. Aor. अचुकुन्द्रत्-त. B. कुन्द्र्यात्, कुन्द्रयिषीष्ट.

कुप् 4 P. क्रोधे. To be angry. P. कुप्यति. Pf चुकोप. 2nd sing. चुकोपिथ. P. F. कोपिता. F. कोपिष्यति. C. अकोपिष्यत्. Aor. अकुपत् B. कुप्यात्. Caus. कोपयति-ते. Aor. अचूकुपत् त. Des. चुको-

पिषति, चुकुपिषति Frequ चोकुप्यते, चोकुपीति, चोकोप्ति. Pass कुप्यते. Aor अकोपि. P P. कुपित G कुपित्वा, कोपित्वा, सकुप्य Inf कोपितुम्.

कुप् 10 U भाषायाद्युतौच. To speak, to shine P. कोपयति ते. Pf. कोपयाञ्चकार-चक्रे &c P F कोपयिता. F. कोपयिष्यति ते. Aor अचूकुपत्-त. B कोप्यात्. कोपयिषीष्ट.

कुभ् 1 P. उन्दने. To wet P कोभति Pf चुकोभ P F कोभिता. F. कोभिष्यति. Aor अकोभीत्. B कुभ्यात्. D चुकोभिषति, चुकुभिषति. Frequ चोकुभ्यते, चोकुभीति, चोकोब्धि.

कुमार् 10 U क्रीडायाम्. To play. P. कुमारयति-ते. Pf कुमारयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कुमारयिता. F कुमारयिष्यति-ते. Aor. अचुकुमारत् त. B कुमार्यात्, कुमारयिषीष्ट D. चुकुमारयिषति-ते. Pass कुमार्यते Aor. अकुमारि. P. P. कुमारित Ger. कुमारयित्वा. Inf. कुमारयितुम्.

कुम्प् (कुपि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover, to dress. P. कुम्पयति ते; कुम्पति. Pf कुम्पयाञ्चकार-चक्रे &c, चुकुम्प P. F. कुम्पयिता, कुम्पिता. F. कुम्पयिष्यति-ते, कुम्पिष्यति Aor. अचुकुम्पत् त, अकुम्पीत् Ben. कुम्प्यात्, कुम्पयिषीष्ट, कुम्प्यात्.

कुम्ब् (कुबि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover. The forms of this root are like those of the above root with the difference of ब् for प्

कुम्भ् (कुभि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover. The forms of this root are like those of कुम्प् 10 U. 1 P., only with the substitution of भ् for प्

कुर् 6 P. शब्दे. To sound P. कुरति. Pf. चुकोर. P. F कोरिता. F. कोरिष्यति Aor. अकोरीत्. B *कूर्यात्

कुर्द् 1 A. क्रीडायाम्. To play P कूर्दते. Pf चुकूर्दे. P. F. कूर्दिता. F. कूर्दिष्यते. Aor. अकूर्दिष्ट. B कूर्दिषीष्ट.

कुल् 1 P संस्त्यानेबन्धुषु च. To accumulate, to be of kin, to behave as a kinsman. P. कोलति. Pf चुकोल. P. F कोलिता. F. कोलिष्यति C. अकोलिष्यत्. Aor अकोलीत्. B कुल्यात्.

*अत्र 'नभकुर्छुराम्' इत्युपधादीर्घनिषेधेन । करोतेरेवतन्नग्रहणादित्याहु (सिद्धान्तकौमुदी).

कुश् (another reading for कुष्) 4 P. आश्लिषनेषणयोः. To embrace; to cover. P. कुश्यति. Pf. चुकोश. P. F. कोशिता. F. कोशिष्यति. Aor. अकुशत्. B. कुश्यात्.

कुंश् (कुशिं) 10 U. 1. P. दीप्तौ. To shine. P. कुंशयति-ते; कुंशति. Pf. कुंशयाञ्चकार-चक्रे &c; चुकुंश. P. F. कुंशयिता; कुंशिता F, कुंशयिष्यति-ते; कुंशिष्यति. Aor. अचुकुंशत्-त; अकुंशीत्. B. कुंश्यात्, कुंशयिषीष्ट; कुंश्यात्. D. चुकुंशयिषति; चुकुंशिशति.

कुष् 9 P. निष्कर्षे. To tear;to expel. P कुष्णाति. Pf. चुकोष. 2nd sing. चुकोषिथ. (with निर्, निश्चुकोषिथ, निश्चुकोष्ठ). P. F. कोषिता, (निष्कोषिता, निष्कोष्टा). F. कोषिष्यति, (निष्कोषिष्यति, निष्कोक्ष्यति). Aor. अकोषीत् (निरकोषीत्, निरकुक्षत्). B. कुष्यात्. Caus. कोषयति ते. Aor. अचूकुषत् त. Des चुकोषिषति, चुकुषिषति, (निश्चुकोषिषति, निश्चुकुषिषति, निश्चुकुक्षति). Frequ. चोकुष्यते, चोकुषीति, चोकोष्टि (निश्चोकुष्यते, निश्चोकुषीति, निश्चोकोष्टि). Pass. कुष्यते. Aor. अकोषि P. P. कुषित, (निष्कुषित). Ger. कुषित्वा, (निष्कुष्य). Inf. कोषितुम्, (निष्कोषितुम्, निष्कोष्टुम्).

कुपुभ 11 P. क्षेपे.To throw. P. कुपुभ्यति. P.F. कुपुभिता. Aor. अकुपुभीत्.

कुस् 4 P. संश्लेषणे To embrace; to cover. P. कुस्यति. Pf. चुकोस. P.F. कोसिता. F. कोसिष्यति. C अकोसिष्यत्. Aor. अकुसत्. B. कुस्यात्. Caus. कोसयति-ते. Aor. अचूकुसत्-त. Des. चुकुसिषति, चुकोसिषति. Frequ चोकुस्यते, चोकुसीति, चोकोस्ति. Pass कुस्यते. Aor. अकोसि. P. P. कुसित. G. कुसित्वा, कोसित्वा. Inf. कुसितुम्, कोसितुम्.

कुंस् (कुसिं) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak P. कुंसयति-ते; कुंसति. Pf. कुंसयाञ्चकार-चक्रे &c; चुकुंस. P. F. कुंसयिता; कुंसिता F. कुंसयिष्यति ते; कुंसिष्यति. Aor. अचुकुंसत्-त; अकुंसीत्. B कुंस्यात्, कुंसयिषीष्ट; कुंस्यात्.

*कुस्म् 10 A. कुस्मितस्मयने. To smile rudely. P. कुस्मयते Pf. कुस्मयाञ्चक्रे &c. P. F. कुस्मयिता. F. कुस्मयिष्यते. Aor अचुकुस्मत. B. कुस्मयिषीष्ट.

---

9 Some think this root is कुष्म्.

कुह् 10 A. विस्मापने. To surprise. P. कुहयते. Pf. कुहयाञ्चक्रे &c. P. F. कुहयिता. F. कुहयिष्यते. Aor. अचुकुहत. B. कुहयिषीष्ट. D. चुकुहयिषते. Pass. कुह्यते. Aor. अकुहि. P. P. कुहित. G. कुहयित्वा. Inf. कुहयितुम्.

कू (कूङ्) (कुटादि) 6 A. शब्दे. To sound. P. कुवते. Pf. चुकुवे. P. F. कुविता. F. कुविष्यते. C. अकुविष्यत. Aor. अकुविष्ट. B. कुविषीष्ट. Caus. कावयति-ते. Aor. अचूकवत्-त. Des. चुकूषते. Frequ. चोकूयते. चोकवीति, चोकोति. Pass. कूयते. Aor. अकावि. P. P. कूत. G. कुवित्वा. Inf. कुवितुम्.

कू (कूञ्) 9 U. शब्दे. To sound. P कुनाति, कुनीते. Pf. चुकाव, चुकुवे. P. F. कविता. F. कविष्यति-ते. Aor. अकावीत्, अकविष्ट. B. कूयात्, कविषीष्ट.

कूज् 1 P. अव्यक्तशब्दे. To make any inarticulate or monotonous sound. P. कूजति Pf. चुकूज. P. F. कूजिता. F. कूजिष्यति. Aor. अकूजीत्. B. कूज्यात्. Caus. कूजयति-ते. Aor. अचूकुजत्-त. Des. चुकूजिषति. Frequ. चोकूज्यते; चोकूजीति; चोकूक्ति. Pass. कूज्यते. Aor. अकूजि. P. P. कूजित. G. कूजित्वा. Inf. कूजितुम्.

कूट् 10 A. आप्रदानेऽवसादनेच. To avoid giving; to render indistinct or unintelligible. P. कूटयते. Pf. कूटयाञ्चक्रे &c. P. F. कूटयिता. F. कूटयिष्यते. Aor. अचुकूटत. B. कूटयिषीष्ट.

कूट् 10 U. परितापे परिदाहेच. To burn, to give pain. P. कूटयति-ते. Pf. कूटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कूटयिता. F. कूटयिष्यति-ते Aor. अचुकूटत्-त. B. कूटयात्, कूटयिषीष्ट. D. चुकूटयिषति-ते Pass. कूट्यते. Aor. अकूटि.

कूड् 6 P. दार्ढ्ये भक्षणेच. To become firm, to eat. P. कूडति. Pf. चुकूड. P. F. कूडिता. F. कूडिष्यति. C. अकूडिष्यत्. Aor. अकूडीत्. B. कूड्यात्. D. चुकूडिषति. Frequ. चोकूड्यते, चोकूडीति. चोकूट्टि.

कूण् 10 A. संकोचने. To contract P. कूणयते. Pf. कूणयाञ्चक्रे &c. P. F. कूणयिता. F. कूणयिष्यते. C. अकूणयिष्यत. Aor. अचुकूणत. B. कूणयिषीष्ट. Des. चुकूणयिषते. Pass. कूण्यते. Aor. अकूणि.

P. P. कूणित. G. कूणयित्वा. Inf कूणयितुम्.

कूण् 10 U आमन्त्रणे च. To speak, to hold a consultation. P कूणयति-ते Pf कूणयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कूणयिता F. कूणयिष्यति-ते. Aor. अचुकूणत् त. B कूण्यात्, कूणयिषीष्ट.

कूल् 1 P. आवरणे. To cover. P. कूलति. Pf चुकूल. P. F. कूलिता. F. कूलिष्यति. Aor. अकूलीत्. B. कूल्यात्.

कृ (कृञ्) 5 U. हिंसायाम् To kill. P. कृणोति, कृणुते Pf. चकार-चक्रे. 2nd sing. चकर्थ, चकृषे. P. F. कर्ता. F. करिष्यति-ते. Aor. अकार्षीत्, अकृत. B क्रियात्, कृषीष्ट. Caus. कारयति-ते. Aor. अचीकरत् त. Des. चिकीर्षति ते. Frequ. चेक्रीयते, चर्कर्ति, चरिकर्ति, चरीकर्ति, चर्करीति, चरिकरीति, चरीकरीति. Pass. क्रियते. Aor. अकारि. P. P. कृत. G. कृत्वा, प्रकृत्य Inf. कर्तुम्.

कृ (डुकृञ्) 8 U. करणे. To do. P. करोति, कुरुते. Pf. चकार-चक्रे. 2nd sing. चकर्थ, चकृषे. P. F. कर्ता. F. करिष्यति ते. Aor. अकार्षीत्, अकृत. B. क्रियात्, कृषीष्ट. Caus. कारयति-ते. Aor. अचीकरत् त. D चिकीर्षति-ते. Frequ See the above root. Pass. क्रियते. Aor अकारि. 3rd dual. अकारिषाताम्, अकृषाताम्. P. F. कारिता, कर्ता F कारिष्यते, करिष्यते. B. कारिषीष्ट, कृषीष्ट P. P. कृत G. कृत्वा. Inf. कर्तुम्. कृ with सम्, संस्करोति, संस्कुरुते. Impert. समस्करोत्, समस्कुरुत. Pf. संचस्कार, संचस्करे. 2nd sing. संचस्करिथ, संचस्करिषे. P. F. संस्कर्ता. F. संस्करिष्यति ते. Aor. समस्कार्षीत्, समस्कृत. Ben. संक्रियात्, संस्कृषीष्ट.

कृड् (कुटादि) 6 P घनत्वे To become thick. P. कृडति. Pf. चकर्ड. P F. कृडिता. F. कृडिष्यति. Aor. अकृडीत्. B. कृड्यात्.

कृत् (कृती) 6. P. छेदने. To cut. P कृन्तति. Pf. चकर्त. 2nd sing. चकर्तिथ. P. F. कर्तिता. F. कर्तिष्यति, कर्त्स्यति. Aor अकर्तीत्. B. कृत्यात्. Caus. कर्तयति ते. Aor. अचीकृतत्-त, अचकर्तत् त. D. चिकर्तिषति, चिकृत्सति. Frequ चरीकृत्यते, चरीकर्ति, चरीकृतीति &c Pass. कृत्यते. Aor. अकर्ति. P. P. कृत्त Ger. कर्तित्वा, उत्कृत्य. Inf कर्तितुम्.

कृत् (कृती) 7 P. वेष्टने. To surround. P. कृणत्ति. The remain

6

forms of this root are like those of the above root.

कृप् (कृपू) 1 A. सामर्थ्ये. To be fit for; to be able. P. कल्पते. Pf. चक्लृपे. 2nd sing. चक्लृपिषे, चक्लृप्से P. F. कल्पिता, कल्प्ता. F. कल्पिष्यते, कल्प्स्यते, कल्प्स्यति. Aor. अक्लृपत्, अकल्पिष्ट, अक्लृप्त. B. कल्पिषीष्ट, क्लृप्सीष्ट. Caus. कल्पयति-ते. Aor. अचीक्लृपत्-त, अचकल्पत्-त. D चिकल्पिषते, चिक्लृप्सते, चिक्लृप्सति. Frequ. चलीक्लृप्यते, चलीकल्प्ति, चलीक्लृपीति &c. Pass. क्लृप्यते. Aor. अकल्पि. P P. क्लृप्त. Ger कल्पित्वा, क्लृप्त्वा, संकल्प्य. Int. कल्पितुम्, कल्प्तुम्.

कृप् 10 U दौर्बल्ये. To be weak. P कृपयति-ते. Pf कृपयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. कृपयिता. F. कृपयिष्यति ते. Aor. अचकृपत् -त. B. कृप्यात्, कृपयिषीष्ट.

कृप् (कृपू) 10 U 1 P. सामर्थ्ये. To be able P कल्पयति-ते; कल्पति. Pf कल्पयाञ्चकार चक्रे &c, चकल्प. P. F कल्पयिता; कल्पिता, कल्प्ता. F. कल्पयिष्यति ते, कल्पिष्यति, कल्प्स्यति. Aor. अचकल्पत्-त, अचीक्लृपत् त; अकल्पीत्, अकाल्प्सीत्. B. कल्प्यात्, कल्पयिषीष्ट; क्लृप्यात्.

कृव् (कृवि) 1 P हिंसाकरणयोर्गतौच. To kill, to accomplish; to go. P कृणोति. Pf. चकृण्व. P. F. कृण्विता. F. कृण्विष्यति. Aor. अकृण्वीत्. B. कृण्व्यात्.

कृश् 4 P. तनूकरणे To become lean. P. कृश्यति. Pf. चकर्श. P. F. कर्शिता F. कर्शिष्यति. C. अकर्शिष्यत्. Aor. अकृशत्. B. कृश्यात्. Caus. कर्शयति ते. Aor. अचकर्शत्-त, अचीकृशत्-त. D. चिकर्शिषति. Frequ. चरीकृश्यते, चरीकृशीति, चरीकर्ष्टि &c. Pass. कृश्यते. Aor. अकर्शि. P P. कृश. But with प्र, प्रकृशित. Ger कृशित्वा, कर्शित्वा. Inf. कर्शितुम्.

कृष् 1 P. विलेखने. To draw; to plough. P. कर्षति. Pf. चकर्ष. 2nd sing. चकर्षिथ. P. F. कर्ष्टा, क्रष्टा F. कर्क्ष्यति, क्रक्ष्यति. Aor. अकार्क्षीत्, अक्राक्षीत्, अकृक्षत्. B कृष्यात्. Caus. कर्षयति ते. Aor. अचीकृषत् त, अचकर्षत् त. Des. चिकृक्षति. Frequ. चरीकृष्यते, चरीकृषीति, चरीकर्ष्टि, चरीक्रष्टि &c. Pass. कृष्यते Aor. अकर्षि. P. P. कृष्ट. G. कृष्ट्वा, संकृष्य. Inf. कर्ष्टुम्, क्रष्टुम्.

कृष् 6 U. विलेखने. To draw; to plough. P. कृषति-ते. Pf. चकर्ष, चकृषे. P.F. कर्ष्टा, क्रष्टा. F. कर्क्ष्यति-ते, क्रक्ष्यति-ते. Aor (Par.) अकार्क्षीत्, अक्राक्षीत्, अकृक्षत्; (Atm.) अकृष्ट, अकृक्षत. B. कृष्यात्, कृक्षीष्ट. For Caus. Des. Frequ. &c. see the above root.

कॄ 6 P. निक्षेपे. To throw. P. किरति. Pf. चकार &c. 2nd sing. चकरिथ. P. F. करिता, करीता. F. करिष्यति, करीष्यति. Aor. अकारीत्. B. कीर्यात्, Caus. कारयति-ते. Aor. अचीकरत्-त. D. चिकरिषति only. Frequ. चेकीर्यते, चाकर्ति, चाकर्ति. Pass. कीर्यते. Aor. अकारि. P. P. कीर्ण. G. करित्वा, करीत्वा, प्रकीर्य. Inf. करितुम्, करीतुम्. कॄ with उप. P. * उपस्किरति. he cuts. Imperf. †उपास्किरत्. Pf. उपचस्कार. §उपस्किरति, प्रतिस्किरति. he kills. Also अपस्किरते कुकुटो भक्षार्थी (आलिख्य विक्षिपतीत्यर्थः).

कॄ (कॄञ्) 9 U. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. कृणाति, कृणीते. Pf. चकार, चकरे. P F करिता, करीता. F. करिष्यति-ते, करीष्यति-ते. C. अकरिष्यत्-त, अकरीष्यत्-त. Aor. अकारीत्, अकरिष्ट, अकरीष्ट, अकीर्ष्ट. B कीर्यात्, करिषीष्ट. Caus. कारयति ते. Aor. अचीकरत् त. D चिकरिषति ते, चिकरीषति-ते, चिकीर्षति-ते. Frequ. चेकीर्यते, चाकरीति, चाकर्ति. Pass. कीर्यते. Aor. अकारि. P. P. कीर्ण. Ger. कीर्त्वा, संकीर्य. Inf. करितुम्, करीतुम्.

कॄ 9 P. हिंसायाम्. To kill. The forms of this root are like the Parasmaipadi forms of the above root.

कृत् 10 U. संशब्दने. To mention, to celebrate. P. कीर्तयति-ते. Pf कीर्तयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. कीर्तयिता. F. कीर्तयिष्यति-ते. Aor. अचिकीर्तत् त, अचीकृतत्-त. B कीर्त्यात्, कीर्तयिषीष्ट. D.

---

* किरतौलवने । कॄ after उप takes स् if it means to cut.

† अड्भ्यासव्यवायेऽपि. सुट्कात्पूर्वइतिवक्तव्यम्। कॄ takes स् notwithstanding the intervention of the prefix अ or the reduplicative syllable.

§ हिंसायाप्रतेश्च। कॄ after उप or प्रति takes स् if it means to kill.

चिकीर्तयिषति-ते. Pass. कीर्त्यते. Aor. अकीर्ति. P. P. कीर्तित. Ger. कीर्तयित्वा; संकीर्त्य. Inf कीर्तयितुम्.

केत् 10 U. श्रावणे, निमन्त्रणे, आमन्त्रणे च. To cause to hear; to call; to advise. P. केतयति ते. Pf केतयाञ्चकार चक्रे &c P. F. केतयिता. F केतयिष्यति-ते. Aor. अचिकेतत् त. B केत्यात्, केतयिषीष्ट. D चिकेतयिषति ते Pass केत्यते. Aor. अकेति. P.P. केतित. G केतयित्वा. Inf केतयितुम्.

केपृ (केपृ) 1 A कम्पने. To shake. P. केपते. Pf. चिकेपे. P. F. केपिता. F केपिष्यते. Aor. अकेपिष्ट. B केपिषीष्ट. Caus. केपयति-ते. Aor. अचिकेपत् त.

केलृ (केल) 1 P चलने. To move P. केलति. Pf चिकेल. P. F. केलिता. F. केलिष्यति C. अकेलिष्यत् Aor. अकेलीत्. B. केल्यात्. Caus. केलयति ते. Aor. अचिकेलत्-त.

केला 11 P विलासे. To be merry; to sport P. केलायति. Pf. केलायाञ्चकार &c. P. F. केलायिता. F. केलायिष्यति. Aor. अकेलायीत्. B केलाय्यात्.

कै 1 P शब्दे. To sound. P. कायति. Pf चकौ. 2nd sing. चकिथ, चकाथ. P F काता. F. कास्यति. Aor अकासीत्. B कायात्. Caus कापयति-ते Aor. अचीकपत् त. D. चिकासति. Frequ. चाकायते, चाकेति, चाकाति. Pass. कायते. Aor. अकायि. P. P. कात. G. कात्वा. Inf. कातुम्.

क्नथ् (घटादि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. क्नथयति-ते; क्नथति Pf. क्नथयाञ्चकार-चक्रे &c; चक्नाथ. P. F. क्नथयिता; क्नथिता. F. क्नथयिष्यति ते; क्नथिष्यति. Aor. अचिक्नथत्-त; अक्नथीत्, अक्नाथीत्. B. क्नथ्यात्, क्नथयिषीष्ट, क्नथ्यात्.

क्नस् (क्नसु) (घटादि.) 4 P. ह्वरणदीप्त्योः. To be crooked (in mind or body), to shine. P. क्नस्यति. Pf. चक्नास. P. F. क्नसिता. F. क्नसिष्यति. Aor. अक्नसीत्, अक्नासीत्. B. क्नस्यात्. Caus. क्नसयति ते. Aor. अचिक्नसत् त. P. P. क्नस्त G. क्नसित्वा, क्नस्त्वा. Inf. क्नसितुम्.

क्नू (क्नूञ्) 9 U. शब्दे. To sound P. क्नूनाति, क्नूनीते. Pf. चुक्नाव, चुक्नुवे. P. F. क्नविता. F. क्नविष्यति ते. Aor. अक्नावीत्, अक्नविष्ट. B क्नूयात्, क्नविषीष्ट.

क्नूय् (क्नूयी) 1 A. शब्दे, उन्देच. To sound, to be wet. P. क्नूयते. Pf. चुक्नूये P. F. क्नूयिता. F क्नूयिष्यते. Aor. अक्नूयिष्ट B. क्नूयिषीष्ट. Caus क्नोपयति ते. Aor अचुक्नुपत् त. D. चुक्नूयिषते. Frequ. चोक्नूय्यते, चोक्नूयीति, चोक्नोति. Pass. क्नूय्यते. Aor. अक्नूयि. P P. क्नूत. Ger. क्नूयित्वा. चेलक्नोपम्, वस्त्रक्नोपम् Inf. क्नूयितुम्.

क्मर् 1 P. हुर्च्छने To be crooked (in mind) P. क्मरति. Pf. चक्मार. P. F. क्मरिता F क्मरिष्यति Aor. अक्मारीत्. B. क्मर्यात्.

क्रथ् (घटादिः) 1 P. हिंसायाम् To kill. P क्रथति Pf. चक्राथ P. F क्रथिता. F. क्रथिष्यति. Aor. अक्रथीत्, अक्राथीत्. B. क्रथ्यात्. Caus. क्रथयति-ते Aor अचिक्रथत्-त. Pass क्रथ्यते Aor अक्रथि, अक्राथि. P. P. क्रथित. Ger क्रथित्वा, क्रथक्रथम्, क्राथक्राथम्. Inf. क्रथितुम्.

क्रद् 1 A (घटादि) वैक्लव्यवैकल्येच. To lament, to grieve P. क्रदते. Pf चक्रदे. P. F क्रदिता. F क्रदिष्यते. C अक्रदिष्यत. Aor. अक्रदिष्ट B. क्रदिषीष्ट. Caus क्रदयति ते. Aor. अचिक्रदत्-त. Frequ चाक्रद्यते, चाक्रदीति, चाक्रत्ति.

क्रन्द् (क्रदि) 1 A (घटादि). रोदने, वैकल्ये, आव्हानेच. To cry; to grieve, to call out P. क्रन्दते. Pf. चक्रन्दे. P. F. क्रन्दिता. F. क्रन्दिष्यते. C. अक्रन्दिष्यत. Aor. अक्रन्दिष्ट. B. क्रन्दिषीष्ट. Caus. क्रन्दयति-ते. Aor. अचक्रन्दत्-त. D. चिक्रन्दिषते. Frequ. चाक्रन्द्यते, चाक्रन्दीति, चाक्रन्ति. Pass. क्रन्द्यते. Aor. अक्रन्दि. P. P. क्रन्दित. Ger. क्रन्दित्वा, आक्रन्द्य. Inf. क्रन्दितुम्.

क्रन्द् (क्रदि) 1 P. रोदने, आव्हानेच. To cry; to call out. P. क्रन्दति Pf. चक्रन्द. P F. क्रन्दिता. F. क्रन्दिष्यति C. अक्रन्दिष्यत्. Aor. अक्रन्दीत्. B. क्रन्द्यात्. Caus. क्रन्दयति ते. Aor. अचक्रन्दत् त. Des. चिक्रन्दिषति. Frequ. चाक्रन्द्यते, चाक्रन्दीति, चाक्रन्ति. Pass. क्रन्द्यते. Aor. अक्रन्दि. P. P. क्रन्दित. G. क्रन्दित्वा, आक्रन्द्य. Inf. क्रन्दितुम्.

क्रन्द् 10 U. क्रन्दसातये. To cry out continually; (generally with आ). P. आक्रन्दयति-ते. Pf. आक्रन्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. आक्रन्दयिता. F. आक्रन्दयिष्यति ते. Aor. आचक्रन्दत् -त. B. आक्रन्द्यात्, आक्रन्दयिषीष्ट.

क्रप् (घटादिः) 1 A. कृपायागतौच. To be affected, to go. P. क्रपते. Pf. चक्रपे. P. F. क्रपिता F. क्रपिष्यते. Aor. अक्रपिष्ट. B. क्रपिषीष्ट. Caus. क्रपयति-ते. Aor. अचक्रपत्-त.

क्रम् (क्रमु) 1 P. पादविक्षेपे. To walk; to step P क्रामति, क्राम्यति, (क्रमते). Pf. चक्राम; (चक्रमे). P. F. क्रमिता; (क्रन्ता). F. क्रमिष्यति; (क्रंस्यते). C. अक्रमिष्यत्; (अक्रंस्यत). Aor. अक्रमीत्; (अक्रंस्त). B. क्रम्यात्; (क्रंसीष्ट). Caus. क्रमयति-ते. Aor. अचिक्रमत्-त. D चिक्रमिषति; (चिक्रंसते). Frequ. चंक्रम्यते, चङ्क्रम्यते, चंक्रमीति, चङ्क्रमीति, चक्रन्ति चङ्क्रन्ति. Pass क्रम्यते. Aor. अक्रमि. P.P. क्रान्त G. क्रमित्वा, क्रान्त्वा, क्रन्त्वा, संक्रम्य Inf क्रमितुम्.

क्री (डुक्रीञ्) 9 U. द्रव्यविनिमये. To buy. P. क्रीणाति, क्रीणीते. Pf. चिक्राय, चिक्रिये. 2nd sing. चिक्रयिथ, चिक्रेथ, चिक्रियिषे. P. F. क्रेता. F. क्रेष्यति-ते C. अक्रेष्यत्-त. Aor. अक्रैषीत्, अक्रेष्ट. B. क्रीयात्, क्रेषीष्ट. Caus. क्रापयति-ते. Aor. अचिक्रपत्-त. Des. चिक्रीषति-ते Frequ. चेक्रीयते, चेक्रयीति, चेक्रेति. Pass. क्रीयते. Aor अक्रायि. P. P. क्रीत. G. क्रीत्वा, विक्रीय. Inf. क्रेतुम्. Pot. P. क्रेतव्य, क्रयणीय, क्रेय. (क्रय्य exhibited for sale).

क्रीड् (क्रीड़ृ) 1 P. विहारे. To play. P. *क्रीडति-ते. Pf. चिक्रीड-डे. 2nd sing. चिक्रीडिथ, चिक्रीडिषे. P. F. क्रीडिता. F. क्रीडिष्यति-ते. Aor. अक्रीडीत्, अक्रीडिष्ट. B. क्रीड्यात्, क्रीडिषीष्ट. Caus. क्रीडयति-ते. Aor. अचिक्रीडत्-त. D. चिक्रीडिषति-ते. Frequ. चेक्रीड्यते, चेक्रीडीति, चेक्रीड्टि. Pass. क्रीड्यते. Aor. अक्रीडि. P. P. क्रीडित. G. क्रीडित्वा. Inf. क्रीडितुम्.

क्रुञ्च् 1 P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To curve; to make small. P. क्रु-

* क्रीडोनुसम्परिभ्यश्च. क्रीड् is Atmanepadi after the prepositions अनु, सम्, परि, and आ.

श्नति. Pf. चुकुश्च 2nd sing. चुकुश्चिथ. P. F. कुश्चिता. F. कुश्चिष्यति Aor. अकुश्चीत्. B. कुच्यात्. D. चुकुश्चिषति. Pass. कुच्यते. Frequ. चोकुच्यते, चोकुश्चीति, चोकुङ्क्ति Aor. अकुश्चि.

क्रुड् 6 P. (कुटादि.) निमज्जनेघनीभावेच. To sink, to become thick. P. क्रुडति. Pf. चुक्रोड. P.F. क्रुडिता. F. क्रुडिष्यति. Aor. अक्रुडीत्. B. क्रुड्यात्. D. चुक्रुडिषति. Frequ. चोक्रुड्यते, चोक्रोड्डि, चोक्रुडीति.

क्रुथ् 9 P. हिंसने. To kill. P क्रुथ्नाति. Pf. चुक्रोथ. P. F. क्रोथिता. F. क्रोथिष्यति. Aor. अक्रोथीत्. B. क्रुथ्यात्.

क्रुध् 4 P. क्रोधे To be angry. P. क्रुध्यति Pf. चुक्रोध 2nd sing. चुक्रोधिथ. P. F. क्रोद्धा. F. क्रोत्स्यति. C. अक्रोत्स्यत्. Aor अक्रुधत्. B. क्रुध्यात्. Caus. क्रोधयति ते. Aor. अचुक्रुधत्-त. D. चुक्रुत्सति. Frequ. चोक्रुध्यते, चोक्रुधीति, चोक्रोद्धि. Pass. क्रुध्यते. Aor. अक्रोधि. P. P. क्रुद्ध. G. क्रुद्ध्वा, सक्रुध्य. Inf. क्रोद्धुम्.

क्रुश् 1 P. आह्वानेरोदनेच To call out, to cry. P क्रोशति. Pf. चुक्रोश. 2nd sing. चुक्रोशिथ. P. F. क्रोष्टा. F. क्रोक्ष्यति Aor. अक्रुक्षत्. B. क्रुश्यात्. Caus. क्रोशयति-ते. Aor. अचुक्रुशत्-त. D. चुक्रुक्षति Frequ. चोक्रुश्यते, चोक्रुशीति, चोक्रोष्टि. Pass. क्रुश्यते. Aor. अक्रोशि P. P. क्रुष्ट. G. क्रुष्ट्वा. Inf. क्रोष्टुम्.

क्लेव् (क्लेवृ) 1 A. सेवने. To serve. P. क्लेवते. Pf. चिक्लेवे. P F. क्लेविता. F. क्लेविष्यते. Aor. अक्लेविष्ट. B. क्लेविषीष्ट. Caus. क्लेवयति ते. Aor. अचिक्लेवत्-त.

क्लथ् (घटादि) 10 U. 1 P. वधे. To kill. P. क्लथयति ते; क्लथति. Pf. क्लथयाञ्चकार चक्रे &c; चक्लाथ. P. F. क्लथयिता, क्लथिता. F. क्लथयिष्यति ते; क्लथिष्यति Aor. अचिक्लथत्-त; अक्लथीत्, अक्लाथीत्. B. क्लथ्यात्, क्लथयिषीष्ट, क्लथ्यात्. Frequ. of 1st Conj. चाक्लत्ति &c.

क्लद् (घटादि) 4 A वैकल्ये. To make defective. P. क्लद्यते. Pf. चक्लदे. P. F. क्लदिता. F. क्लदिष्यते. Aor. अक्लदिष्ट. B. क्लदिषीष्ट. Caus. क्लदयति-ते Aor. अचिक्लदत्-त.

क्लन्द् (क्लदि) 1 U. रोदने. To cry; to call out. P क्लन्दति-ते. Pf. चक्लन्द न्दे. P. F. क्लन्दिता. F क्लन्दिष्यति ते. Aor. अक्लन्दीत्, अक्ल-

न्दिष्ट. B. क्लन्द्यात्, क्लन्दिषीष्ट. Pass. क्लन्द्यते. Aor. अक्लन्दि.

क्लप् (घटादिः) 10 U. अव्यक्तशब्दे. To whisper. P. क्लपयति ते. Pf. क्लपयाञ्चकार चक्रे &c P F. क्लपयिता F. क्लपयिष्यति ते Aor. अचिक्लपत् त B. क्लप्यात्, क्लपयिषीष्ट

क्लम् (क्लमु) 4 P ग्लानौ. To be fatigued P. क्लाम्यति, क्लामति Pf. चक्लाम 2nd sing चक्लमिथ. P. F. क्लमिता. F. क्लमिष्यति. C. अक्लमिष्यत् Aor. अक्लमत. B क्लम्यात्. Caus क्लमयति-ते Aor. अचिक्लमत्-त. D. चिक्लमिषति. Frequ चक्लम्यते, चङ्क्लम्यते, चक्लमीति, चङ्क्लमीति, चक्लन्ति, चङ्क्लन्ति. Pass क्लम्यते Aor. अक्लमि. P. P. क्लान्त. G. क्लमित्वा, क्लान्त्वा. Inf. क्लमितुम्

क्लिद् (क्लिद्) 4 P. आर्द्रीभावे. To become wet. P. क्लिद्यति. Pf. चिक्लेद 2nd sing चिक्लेदिथ, चिक्लेत्थ P. F. क्लेदिता, क्लेत्ता F. क्लेदिष्यति, क्लेत्स्यति. Aor अक्लिदत्. B. क्लिद्यात्. Caus क्लेदयति-ते. Aor अचिक्लिदत् त. D. चिक्लिदिषति, चिक्लेदिषति, चिक्लित्सति. Frequ. चेक्लिद्यते, चेक्लिदीति, चेक्लत्ति. Pass क्लिद्यते Aor. अक्लेदि. P. P. क्लिन्न. G. क्लिदित्वा, क्लेदित्वा, क्लित्त्वा. Inf क्लेदितुम्, क्लेत्तुम्.

क्लिन्द् (क्लिदि) 1 P. परिदेवने To lament. P. क्लिन्दति Pf चिक्लिन्द. P. F. क्लिन्दिता. F क्लिन्दिष्यति C. अक्लिन्दिष्यत्. Aor. अक्लिन्दीत् B. क्लिन्द्यात्. Caus. क्लिन्दयति-ते. Aor. अचिक्लिन्दत-त. D चिक्लिन्दिषति Frequ. चेक्लिन्द्यते, चेक्लिन्दीति, चेक्लिन्ति. Pass. क्लिन्द्यते Aor अक्लिन्दि. P P क्लिन्दित. G क्लिन्दित्वा. Inf. क्लिन्दितुम्.

15 क्लिन्द् (क्लिदि) 1 A परिदेवने To lament P क्लिन्दते Pf चिक्लिन्दे. P F. क्लिन्दिता. F क्लिन्दिष्यते Aor अक्लिन्दिष्ट. B. क्लिन्दिषीष्ट. D. चिक्लिन्दिषते. For the remaining forms see the above root

क्लिश् 4 A. (according to some P also नय परार्थे क्लिश्यन्ति *Manu*) उपतापे To be afflicted, to be tormented P क्लिश्यते Pf चिक्लिशे. 2nd sing चिक्लिशिषे P. F क्लेशिता. F. क्लेशिष्यते Aor अक्लेशिष्ट B क्लेशिषीष्ट Caus क्लेशयति-ते Aor. अचिक्लिशत् त. D चिक्लिशिषते, चिक्लेशिषते. Frequ. चेक्लिश्यते, चेक्लिशीति चेक्लेष्टि, P. P. क्लिशित, क्लिष्ट Ger क्लिशित्वा, क्लिष्ट्वा. Inf क्लेशितुम्

क्लिश् (क्लिशू) 9 P. विबाधने. To torment, to distress P क्लिश्नाति. Imper. 2nd sing. क्लिशान. Pf चिक्लेश. 2nd sing. चिक्लेशिथ, चिक्लेष्ठ P F क्लेशिता, क्लेष्टा F क्लेशिष्यति, क्लेक्ष्यति. C अक्लेशिष्यत्, अक्लेक्ष्यत. Aor. अक्लेक्षीत्, अक्लिक्षत्. B. क्लिश्यात्. Caus क्लेशयति-ते. Aor. अचिक्लिशत्-त. D चिक्लिशिषति, चिक्लेशिषति, चिक्लिक्षति Frequ. चेक्लिश्यते, चेक्लिशीति चेक्लेष्टि. Pass. क्लिश्यते. Aor अक्लेशि. P. P. क्लिशित, क्लिष्ट. G. क्लिशित्वा, क्लिष्ट्वा, संक्लिश्य. Inf. क्लेशितुम्, क्लेष्टुम्.

* क्लीब् (क्लीबृ) 1 A. अधार्ष्ट्ये To be timid P. क्लीबते. Pf. चिक्लीबे P. F. क्लीबिता. F. क्लीबिष्यते Aor. अक्लीबिष्ट. B. क्लीबिषीष्ट. Caus. क्लीबयति ते. Aor. अचिक्लीबत्-त.

क्लु (क्लुङ्) 1 A. गतौ. To go. P. क्लवते. Pf चुक्लुवे. 2nd sing. चुक्लुविषे. P. F क्लोता. F. क्लोष्यते. Aor. अक्लोष्ट. B. क्लोषीष्ट. D. चुक्लूषते.

क्लेश् 1 A. अव्यक्तायां वाचि. To speak inarticulately P क्लेशते. Pf. चिक्लेशे P. F. क्लेशिता. F. क्लेशिष्यते. C. अक्लेशिष्यत. Aor. अक्लेशिष्ट. B क्लेशिषीष्ट.

क्वण् 1 P. अव्यक्तशब्दे. To hum, to tinkle. P. क्वणति. Pf. चक्वाण. 2nd sing चक्वणिथ P. F क्वणिता. F क्वणिष्यति Aor. अक्वणीत्, अक्वाणीत्. B क्वण्यात्. Caus. क्वाणयति-ते. Aor. अचिक्वणत्-त. Des. चिक्वणिषति Frequ. चक्वण्यते, चङ्क्वण्यते. चंक्वणीति, चङ्क्वणीति, चक्वण्टि, चङ्क्वण्टि Pass. क्वण्यते. Aor. अक्वाणि. P. P. क्वणित G. क्वणित्वा. Inf क्वणितुम्.

क्वथ् (क्वथे) 1 P. निष्पाके. To boil, to decoct P. क्वथति. Pf. चक्वाथ. 2nd sing. चक्वथिथ. P. F. क्वथिता F क्वथिष्यति. C. अक्वथिष्यत्. Aor. अक्वथीत्. B. क्वथ्यात् Caus क्वाथयति ते. Aor. अचिक्वथत्-त. Des. चिक्वथिषति. Frequ. चाक्वथ्यते, चाक्वथीति, चाक्वत्ति. Pass. क्वथ्यते. Aor. अक्वाथि. P. P. क्वथित. G. क्वथित्वा, उत्क्वथ्य. Inf. क्वथितुम्.

---

* In कल्पद्रुम this root is given as क्लीबृ.

ख.

खक्ख् 1 P. हसने. To laugh. P. खक्खति. Pf. चखक्ख. P. F. खक्खिता F. खक्खिष्यति. Aor. अखक्खीत्. B. खक्ख्यात्.

खच् 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To come forth; to be born again. P. खच्नाति. Pf चखाच P. F खचिता. F. खचिष्यति. C. अखचिष्यत्. Aor. अखचीत्, अखाचीत्. B. खच्यात्. D. चिखचिषति. Frequ. चाखच्यते, चाखचीति, चाखक्ति.

खच् 10. U बन्धने. To fasten, to set. P खचयति ते. Pf. खचयाञ्चकार चक्रे &c P F खचयिता. F खचयिष्यति-ते. Aor. अचखचत् त. B. खच्यात्, खचयिषीष्ट. D. चिखचयिषति-ते. Pass खच्यते Aor. अखाचि. P. P. खचित. G. खचयित्वा, उत्खचय्य. Inf. खचयितुम्.

खज् 1 P. (घटादि.) मन्थे. To churn, to agitate. P. खजति. Pf. चखाज. P. F. खजिता. F. खजिष्यति. Aor. अखजीत्, अखाजीत्. B. खज्यात्. Caus. खजयति ते Aor. अचखजत् त.

खञ्ज् (खजि) 1 P. गतिवैकल्ये. To limp. P. खञ्जति Pf. चखञ्ज. P. F. खञ्जिता. F. खञ्जिष्यति. C. अखञ्जिष्यत्. Aor. अखञ्जीत्. B. खञ्ज्यात् Caus. खञ्जयति ते. Aor. अचखञ्जत् त. D. चिखञ्जिषति. Frequ. चाखञ्ज्यते, चाखञ्जीति, चाखङ्क्ति. Pass. खञ्ज्यते. Aor. अखञ्जि. P P खञ्जित G. खञ्जित्वा. Inf. खञ्जितुम्

खट् 1 P. काङ्क्षायाम्. To desire; to wish P. खटति. Pf. चखाट. P. F. खटिता. F. खटिष्यति Aor. अखटीत्, अखाटीत्. B. खट्यात्.

खट्ट् 10 U. संवरणे To cover; to screen. P खट्टयति-ते. Pf. खट्टयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. खट्टयिता. F. खट्टयिष्यति ते. Aor. अचखट्टत्-त. B. खट्ट्यात्, खट्टयिषीष्ट.

खड् 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खाडयति-ते. Pf. खाडयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. खाडयिता F. खाडयिष्यति ते. C. अखाडयिष्यत्-त. Aor. अचीखडत् -त. B खाड्यात्, खाडयिषीष्ट.

खण्ड् (खडि) 1 A. भेदने. To break in pieces. P. खण्डते. Pf. चखण्डे. P. F. खण्डिता. F. खण्डिष्यते. Aor. अखण्डिष्ट, B. खण्डिषीष्ट.

खण्ड् (खडि) 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खण्डयति-ते. Pf खण्डयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. खण्डयिता F. खण्डयिष्यति-ते. Aor. अचखण्डत् त. B खण्ड्यात्, खण्डयिषीष्ट. D. चिखण्डयिषति-ते. Pass. खण्ड्यते. Aor. अखण्डि. P. P. खण्डित. G खण्डयित्वा Inf खण्डयितुम्.

खद् 1 P. स्थैर्यहिंसाभक्षणेषु. To be steady, to kill, to eat. P. खदति. Pf. चखाद. P F. खदिता. F. खदिष्यति. C. अखदिष्यत्. Aor. अखदीत्, अखादीत् .B. खद्यात् Caus. खादयति ते Aor अचीखदत् -त. D. चिखदिषति. Frequ. चाखद्यते, चाखदीति, चाखत्ति. Pass. खद्यते Aor अखादि. P. P. खदित G. खदित्वा. Inf. खदितुम्.

खन् (खनु) 1 U. अवदारणे To dig. P. खनति-ते. Pf. चखान, चख्ने. 2nd sing. चखनिथ चख्निषे P. F. खनिता. F. खनिष्यति-ते. Aor. अखनीत्, अखानीत्, अखनिष्ट. B. खन्यात्, खायात्, खनिषीष्ट Caus खानयति-ते. Aor. अचीखनत् -त. D. चिखनिषति-ते Frequ. चखन्यते, चङ्खन्यते, चाखायते, चंखनीति, चङ्खनीति, चखन्ति, चङ्खन्ति. Pass. खन्यते, खायते. Aor. अखानि. P. P. खात. G. खनित्वा, खात्वा उत्खाय, उत्खन्य. Inf. खनितुम्.

खब् 1 P. गतौ. To go. P. खबति. Pf चखाब P. F. खबिता. F. खबिष्यति. Aor. अखबीत्, अखाबीत् B. खब्यात्.

खम्ब् 1 P गतौ. To go P खम्बति. Pf चखम्ब. P. F. खम्बिता. F. खम्बिष्यति Aor अखम्बीत्. B. खम्ब्यात्.

खर्ज् 1 P पूजाव्यथनयो . To worship, to be uneasy P खर्जति. Pf. चखर्ज. P F खर्जिता. F खर्जिष्यति. Aor अखर्जीत्. B खर्ज्यात्. D. चिखर्जिषति Frequ. चाखर्ज्यते, चाखर्क्ति &c.

खर्द् 1 P. दन्दशूके. To bite P. खर्दति. Pf. चखर्द. P. F. खर्दिता. F. खर्दिष्यति. Aor. अखर्दीत्. B. खर्द्यात्.

खर्ब् 1 P. गतौ. To go P. खर्बति. Pf. चखर्ब. P. F. खर्बिता. F. खर्बिष्यति. Aor. अखर्बीत्. B. खर्ब्यात्.

खर्व् 1 P. गर्वे. To be proud, to be haughty P. खर्वति. Pf. चखर्व. P. F. खर्विता. F. खर्विष्यति. Aor. अखर्वीत्. B खर्व्यात्.

खल् 1 P. चलने सचयेन. To move, to gather. P. खलति. Pf.

चखाल. P. F. खालिता. F. खालिष्यति. Aor. अखालीत्. B. खन्यात्.

खव् (Another reading of खच्) 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To come forth; to be born again P. खनाति Imper. 2nd sing. खानीहि. Pf. चखाव. P. F. खविता. F. खविष्यति. Aor. अखवीत्, अखावीत् B. खन्यात्.

खप् 1 P हिंसायाम्. To kill P. खपति. Pf. चखाप P. F. खपिता. F खपिष्यति C. अखपिष्यत्. Aor. अखपीत्, अखापीत्. B. खप्यात्.

खाद् 1 P भक्षणे. To eat. P. खादति. Pf. चखाद. 2nd sing. चखादिथ P. F. खादिता. F. खादिष्यति. Aor. अखादीत्. B. खाद्यात्. Caus. खादयति only. Aor. अचखादत्. D. चिखादिषति. Frequ. चाखाद्यते, चाखादीति, चाखात्ति. Pass. खाद्यते. Aor. अखादि. P. P. खादित. G. खादित्वा. Inf. खादितुम्.

खिद् 1 P. त्रासे. To be terrified; to fear. P. खेटति. Pf. चिखेट. F. खेटिता. F. खेटिष्यति. Aor. अखेटीत्. B. खिट्यात्.

खिद् 4 A. दैन्ये. To be distressed P. खिद्यते Pf. चिखिदे. P. F. खेत्ता F. खेत्स्यते. C. अखेत्स्यत. Aor. अखित्त. B. खित्सीष्ट. Caus. खेदयति ते. Aor. अचीखिदत्-त D. चिखित्सते. Frequ. चेखिद्यते, चेखिदीति, चेखेत्ति. Pass. खिद्यते. Aor. अखेदि. P. P. खिन्न. G. खित्वा, परिखिद्य. Inf. खेत्तुम्.

खिद् 6 P. परिघातेपरितापेच. To strike; to be displeased. P. खिन्दति. Pf. चिखेद. P. F. खेत्ता. F. खेत्स्यति. Aor. अखैत्सीत्. B. खिद्यात्. Caus. खेदयति ते. Aor. अचीखिदत्-त. D. चिखित्सति. Frequ चेखिद्यते, चेखिदीति, चेखेत्ति. Pass. खिद्यते. Aor. अखेदि. P. P. खिन्न. G. खित्वा, परिखिद्य. Inf. खेत्तुम्.

खिद् 7 A. त्रासे. To be distressed; to be displeased. P. खिन्ते. Present. P. खिन्दान. The forms of this root except those of the conjugational tenses, moods & present participles are identical with those of खिद् 4 A.

खिल् 6 P. उञ्छे. To glean. P. खिलति. Pf. चिखेल. P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति. Aor अखेलीत्. B. खिल्यात्.

खु (खुङ्) 1 A. शब्दे. To sound. P. खवते. Pf. चुखुवे. P. F. खोता. F. खोष्यते. C अखोष्यत. Aor. अखोष्ट. B. खोषीष्ट. D. चुखूषते. Frequ. खोखूयते, चोखवीति, चोखोति.

खुज (खुजु) 1 P. स्तेयकरणे. To steal. P. खोजति Pf. चुखोज. P. F. खोजिता. F. खोजिष्यति. Aor. अखोजीत्. B. खुज्यात्. P. P. खुग्न. G. खोजित्वा. खुक्त्वा. Inf. खोजितुम्.

खुड् (कुटादि.) 6 P संवरणे. To cover. P. खुडति Pf. चुखोड. 2nd sing. चुखुडिथ P. F खुडिता. F. खुडिष्यति. Aor. अखुडीत्. B खुड्यात्.

खुड् 10 U. भेदने To break in pieces. P. खोडयति-ते. Pf. खोडयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. खोडयिता. F. खोडयिष्यति-ते. Aor. अचूखुडत् त. B. खोड्यात्, खोडयिषीष्ट.

खुण्ड् (खुडि) 1 A. खञ्जे. To be lame. P. खुण्डते. Pf. चुखुण्डे. P. F. खुण्डिता. F. खुण्डिष्यते. Aor. अखुण्डिष्ट. B. खुण्डिषीष्ट.

खुण्ड् (खुडि) 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खुण्डयति-ते. Pf. खुण्डयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. खुण्डयिता. F. खुण्डयिष्यति-ते. Aor अचुखुण्डत. B. खुण्ड्यात्, खुण्डयिषीष्ट.

खुर् 6 P. छेदने. To cut. P. खुरति. Pf. चुखोर. 2nd sing. चुखोरिथ. P. F. खोरिता. F. खोरिष्यति. Aor. अखोरीत्. B. खूर्यात्.

२२ **खुर्द्** 1 A. क्रीडायाम् To play, to sport. P. खूर्दते. Pf. चुखूर्दे. P. F खूर्दिता. F. खूर्दिष्यते. C अखूर्दिष्यत. Aor. अखूर्दिष्ट. B. खूर्दिषीष्ट. D. चुखूर्दिषते. Frequ. चोखूर्द्यते, चोखूर्दीति, चोखूर्ति.

खेट् 10 U भक्षणे. To eat. P. खेटयति ते. Pf. खेटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. खेटयिता. F. खेटयिष्यति-ते Aor. अचिखेटत्-त. B खेट्यात्, खेटयिषीष्ट.

खेड् 10 U. भक्षणे. To eat. The forms of this root are like those of the above root with the only difference of ड for ट्.

खेल् (खेलृ) 1 P. चलने. To move to and fro; to sport. P. खेलति. Pf. चिखेल. P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति. C. अखेलिष्यत्. Aor. अखेलीत्. B. खेल्यात्. Caus. खेलयति only. Aor. अचिखेलत्. Dcs. चिखेलिषति. Frequ. चेखेल्यते, चेखेलीति, चेखेल्ति. Pass. खेल्यते Aor. अखेलि. P. P. खेलित. G खेलित्वा. Inf. खेलितुम्.

खेल् 11 P चलने To move to and fro. P. खेल्यति Pf खेलयाञ्चकार &c.P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति Aor. अखेलीत्. B खेल्यात्.

खेला 11 P विलासे To play, to sport P. खेलायति Pf. खेलायाञ्चकार &c P. F. खेलायिता. F. खेलायिष्यति. Aor. अखेलायीत् B खेलाय्यात्

खेवृ (खेवृ) 1 A सेवने To serve P. खेवते Pf चिखेवे. P F. खेविता. F. खेविष्यते. Aor. अखेविष्ट. B. खेविषीष्ट Caus. खेवयति ते Aor अचिखेवत् त D. चिखेविषते Frequ चेखेव्यते.

खै 1 P. खदने स्थैर्येखननेच. To strike, to make firm, to dig P. खायति Pf चखौ 2nd sing चखिथ, चखाथ P.F. खाता F खास्यति. Aor अखासीत् B. खायात्. D चिखासति. Frequ चाखायते &c.

खोट् (खोटृ) 1 P. गतिप्रतिघाते. To limp P खोटति Pf चुखोट. P. F. खोटिता F. खोटिष्यति Aor. अखोटीत्. B. खोट्यात्. Caus. खोटयति-ते. Aor. अचुखोटत् त.

खोट् 10 U. क्षेपभक्षणेच. To throw, to eat P खोटयति ते Pf. खोटयाञ्चकार चक्रे &c. P F खोटयिता F. खोटयिष्यति त. Aor. अचुखोटत्-त. B. खोट्यात्, खोटयिषीष्ट

खोड् (खाडृ) 1 P. गतिप्रतिघाते To limp This root is conjugated like खोट् 1 P. with the only difference of ड् for ट्

खोड् 10 U. This is conjugated like खोट् 10 U, ड् only being substituted for ट्

खोर (खोरृ) 1 P. गतिप्रतिघाते. To limp. P खोरति Pf चुखोर. P F खोरिता F. खोरिष्यति. C.अखोरिष्यत् Aor. अखोरीत् B. खोर्यात्. Caus खोरयति-ते Aor.अचुखोरत् त D. चुखोरिषति. Frequ चोखोर्यते, चोखोरीति, चोखोर्ति Pass. खोर्यते. A. अखोरि.

खोल् (खोलृ) 1 P गतिप्रतिघाते To limp Conjugated like the above root with the only difference of ल् for र्.

ख्या 2 P. प्रकथने. To relate, to tell. P ख्याति. Imperf. अख्यात्. 3rd plural. अख्यान्, अख्यु Imper ख्यातु 2nd sing. ख्याहि Pot. ख्यायात्. Present P. ख्यात्. It is wanting in

the non conjugational tenses and moods. According to **न्यासकार**, ख्या is not used with the preposition सम्.

ग.

गज् 1 P. शब्देमदेच. To sound, to be drunk P. गजति Pf. जगाज. P. F. गजिता F. गजिष्यति. Aor. अगजीत्, अगाजीत्. B. गज्यात् D जिगजिषति Frequ. जागज्यते, जागक्ति &c

गज् 10 U. शब्दे To sound. P. गजयति ते Pf. गजयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. गजयिता. F. गजयिष्यति ते Aor. अजगजत्-त. B. गज्यात्, गजयिषीष्ट

गञ्ज् (गजि) 1 P. शब्दे. To sound. P. गञ्जति. Pf. जगञ्ज. P. F. गञ्जिता. F. गञ्जिष्यति. Aor अगञ्जीत्. B. गञ्ज्यात्. D. जिगञ्जिषति. Frequ. जागञ्ज्यते, जागञ्जीति, जागङ्क्ति.

गड् 1 P (घटादि) सेचने To sprinkle P गडति Pf. जगाड, P. F. गडिता. F गडिष्यति. C. अगडिष्यत्. Aor अगडीत् B. गड्यात्. Caus गडयति-ते. Aor. अजीगडत् त. Pass. गड्यते. Aor. अगडि, अगाडि.

गण् 10 U. सङ्ख्याने To count. P. गणयति-ते; (also गणापयति) Pf गणयाञ्चकार चक्रे &c. P F. गणयिता. F. गणयिष्यति-ते. Aor. अजीगणत् त, अजगणत् त. B. गण्यात, गणयिषीष्ट D. जिगणयिषति ते. Pass. गण्यते, (also गणाप्यते). Aor. अगणि, P. P गणित. G. गणयित्वा, विगणय्य. Inf गणयितुम्.

गण्ड् (गडि) 1 P. वदनैकदेशे. To affect the cheek. P. गण्डति. Pf. जगण्ड P F. गण्डिता. F. गण्डिष्यति. Aor. अगण्डीत्. B. गण्ड्यात्.

गद् 1 P. व्यक्तायां वाचि. To speak, to say. P. गदति. Pf. जगाद. P. F. गदिता. F. गदिष्यति. C. अगदिष्यत्. Aor. अगदीत्, अगादीत्. B गद्यात्. Caus. गादयति-ते. Aor. अजीगदत्-त. D जिगदिषति. Frequ. जागद्यते, जागदीति, जागत्ति Pass. गद्यते. Aor. अगादि P. P. गदित, G. गदित्वा Inf. गदितुम्.

गद् (गदी) 10 U देवशब्दे. To thunder. P गदयति-ते. Pf. गद-

याञ्चकार चक्रे &c. P. F गदयिता. F. गदयिष्यति-ते. Aor. अजगदत्-त. B. गद्यात्, गदयिषीष्ट.

गद्गद् 11 P. वाक्स्खलने To stammer. P. गद्गद्यति. Pf. गद्गदाञ्चकार &c. P. F. गद्गदिता. F गद्गदिष्यति Aor. अगद्गदीत्. B. गद्गद्यात्.

गन्द (गदि) 1 P. वदनैकदेशे To affect the cheek P. गन्दति. Pf. जगन्द. P. F. गन्दिता. F. गन्दिष्यति. Aor. अगन्दीत्. B गन्द्यात्.

गन्ध् 10 A. अर्दने. To injure; to ask. P. गन्धयते. Pf. गन्धयाञ्चक्रे &c. P. F. गन्धयिता. F. गन्धयिष्यते Aor. अजगन्धत. B. गन्धयिषीष्ट.

गम् (गम्लृ) 1 P. गतौ. To go. P. गच्छति. Pf. जगाम 2nd sing. जगमिथ, जगन्थ. P. F. गन्ता F. गमिष्यति. C. अगमिष्यत्. Aor. अगमत्. B. गम्यात्. Caus गमयति-ते. Aor. अजीगमत्-त. D. जिगमिषति with सम् (संजिगंसते). Frequ. जंगम्यते, जगमीति, जंगन्ति. Pass. गम्यते. Aor. अगामि P. P. गत. G. गत्वा, आगम्य, आगत्य. Inf. गन्तुम्. Pf. P. जग्मिवस्, जगन्वस्. (संजग्मान).

गर्ज् 1 P. शब्दे. To roar. P. गर्जति. Pf. जगर्ज. 2nd sing. जगर्जिथ. P. F. गर्जिता F गर्जिष्यति. Aor. अगर्जीत्. B. गर्ज्यात्. Caus. गर्जयति-ते Aor. अजगर्जत्-त. D. जिगर्जिषति. Frequ. जागर्ज्यते, जागर्जीति, जागर्क्ति. Pass. गर्ज्यते. Aor. अगर्जि. P. P. गर्जित. G. गर्जित्वा. Inf गर्जितुम्.

गर्ज् 10 U. शब्दे. To roar. P. गर्जयति-ते Pf. गर्जयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. गर्जयिता F. गर्जयिष्यति-ते. Aor. अजगर्जत्-त B. गर्ज्यात्, गर्जयिषीष्ट.

गर्द् 1 P. शब्दे. To sound. P. गर्दति. Pf. जगर्द. P. F. गर्दिता. F गर्दिष्यति. Aor. अगर्दीत्. B. गर्द्यात्. Pass. गर्द्यते. Aor. अगर्दि.

गर्द् 10 U शब्दे. To sound. P. गर्दयति-ते. Pf. गर्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F गर्दयिता. F. गर्दयिष्यति-ते. Aor. अजगर्दत्-त. B. गर्द्यात्, गर्दयिषीष्ट

गर्ध् 10 U. अभिकाङ्क्षायाम्. To desire. P. गर्धयति-ते. Pf. गर्धयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. गर्धयिता. F. गर्धयिष्यति-ते. Aor. अजगर्धत्-त B. गर्ध्यात्, गर्धयिषीष्ट

गर्व् 1 P. गतौ. To go. P. गर्वति Pf. जगर्व. P. F गर्विता F. गर्विष्यति. Aor. अगर्वीत्. B गर्व्यात्.

गर्व् 1 P दर्पे. To be proud. P. गर्वति. Pf. जगर्व. P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. Aor. अगर्वीत्. B. गर्व्यात्. Caus. गर्वयति-ते. Aor. अजगर्वत्-त. D. जिगर्विषति. Frequ. जागर्व्यते, जागर्वीति, जागर्त्ति. Pass. गर्व्यते. Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित. G. गर्वित्वा. Inf. गर्वितुम्.

गर्व् 10 A माने. To be proud. P. गर्वयते. Pf. गर्वयाञ्चक्रे &c. P. F. गर्वयिता. F. गर्वयिष्यते. Aor. अजगर्वत. B. गर्वयिषीष्ट. D. जिगर्वयिषते. Pass. गर्व्यते. Aor. अगर्वि. P. P. गर्वित. G. गर्वयित्वा. Inf. गर्वयितुम्.

गर्ह् 1 A. कुत्सायाम्. To censure. P. गर्हते. Pf. जगर्हे. P. F. गर्हिता. F. गर्हिष्यते. C. अगर्हिष्यत. Aor. अगर्हिष्ट. B. गर्हिषीष्ट. Caus. गर्हयति-ते. Aor. अजगर्हत्-त. D. जिगर्हिषते. Frequ. जागर्ह्यते, जागर्हीति, जागर्ढि. Pass. गर्ह्यते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित. G. गर्हित्वा. Inf. गर्हितुम्.

गर्ह् 10 U 1 P विनिन्दने. To censure P. गर्हयति-ते; गर्हति. Pf. गर्हयाञ्चकार चक्रे &c, जगर्ह. P. F. गर्हयिता; गर्हिता. F. गर्हयिष्यति-ते; गर्हिष्यति. Aor. अजगर्हत्-त; अगर्हीत्. B. गर्ह्यात्; गर्हयिषीष्ट; गर्ह्यात्. D. जिगर्हयिषति-ते; जिगर्हिषति. Pass. गर्ह्यते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित. G. गर्हयित्वा; गर्हित्वा. Inf. गर्हयितुम्; गर्हितुम्.

गल् 1 P. भक्षणेस्रावे च. To eat, to ooze. P. गलति. Pf. जगाल. 2nd sing. जगलिथ. P. F. गलिता. F. गलिष्यति. Aor. अगालीत्. B. गल्यात्. Caus. गालयति. Aor. अजीगलत्. D. जिगलिषति. Frequ. जागल्यते, जागलीति, जागल्ति. Pass. गल्यते. Aor. अगालि. P. P. गलित. G. गलित्वा. Inf. गलितुम्.

गल् 10 A. स्रवणे. To flow. P. गालयते. Pf. गालयाञ्चक्रे &c. P. F. गालयिता. F. गालयिष्यते. Aor. अजीगलत. B. गालयिषीष्ट. D. जिगालयिषते. Pass. गाल्यते. Aor. अगालि. P. P. गालित. G. गालयित्वा. Inf. गालयितुम्.

गल्भ् 1 A. (generally with प्र) धार्ष्ट्ये. To be bold. P. गल्भते. Pf. जगल्भे. 2nd sing. जगल्भिषे. P. F. गल्भिता. F. गल्भिष्यते. C. अगल्भिष्यत. Aor. अगल्भिष्ट. B. गल्भिषीष्ट. Caus. गल्भयति-ते.

Aor. अजगल्भत्-त. D. जिगल्भिषते. Frequ जागल्भ्यते, जागल्भीति जागल्भि. Pass. गल्भ्यते. Aor. अगल्भि. P. P. गल्भित. G. गल्भित्वा. Inf गल्भितुम्.

गल्ह् 1 A. कुत्सायाम्. To censure P. गल्हते. Pf जगल्हे. P. F. गल्हिता. F गल्हिष्यते. Aor अगल्हिष्ट. B गल्हिषीष्ट.

गवेष् 10 U मार्गणे. To seek P गवेषयति ते. Pf. गवेषयाञ्चकार चक्रे &c P F गवेषयिता. F. गवेषयिष्यति-ते. Aor अजगवेषत् त. B. गवेष्यात्, गवेषयिषीष्ट. D जिगवेषयिषति-ते. Pass गवेष्यते. Aor. अगवेषि P P गवेषित. G गवेषयित्वा. Inf गवेषयितुम्.

गह् 10 U गहने. To be thick; to enter deeply into P. गहयति-ते. Pf गहयाञ्चकार चक्रे &c. P F. गहयिता. F. गहयिष्यति ते. Aor अजगहत् त. B गह्यात्, गहयिषीष्ट.

गा (गाङ्) 1 A. गतौ. To go P. 3rd sing, dual & plural. गाते. 2nd sing. गासे. 1st sing. गे Imperf 1st sing. अगे. Pot. 3rd. गेत, गेयाताम्, गेरन्. Pf. जगे. P.F. गाता. F. गास्यते. Aor. अगास्त. B. गासीष्ट Caus. गापयति-ते Aor. अजीगपत्-त. D. जिगासते. Frequ जागायते, जागेति, जागाति. Pass. गायते. Aor. अगायि P. P. गात G. गात्वा. Inf. गातुम्.

गा (छान्दस) 3 P. स्तुतौजन्मनिच. To praise, to be born. P. जिगाति. Pf. जगौ. P. F गाता F. गास्यति. Aor. अगासीत्. B. गायत्

गाध् (गाधृ) 1 A. प्रतिष्ठालिप्सयोर्ग्रन्थेच. To set out for, to seek; to compile. P गाधते. Pf. जगाधे. 2nd sing. जगाधिषे. P. F. गाधिता. F. गाधिष्यते Aor. अगाधिष्ट. B. गाधिषीष्ट. Caus. गाधयति-ते Aor. अजगाधत्-त. D. जिगाधिषते. Frequ जागाध्यते, जागाधीति, जागाद्धि Pass गाध्यते Aor. अगाधि. P. P. गाधित. G. गाधित्वा. Inf. गाधितुम्.

गाह् (गाहू) 1 A. विलोडने. To dive into, to bathe, to penetrate. P गाहते. Pf. जगाहे 2nd sing जगाहिषे, जघाक्षे. P. F. गाहिता, गाढा F. गाहिष्यते, घाक्ष्यते. C. अगाहिष्यत, अघाक्ष्यत. Aor अगाहिष्ट, अगाढ. (अगाहिषाताम्, अघाक्षाताम्; अगाहिषत, अघा

क्षत. अग हिष्टा, अगाढा ; अगाहिषाथाम् ,अघाक्षाताम् ; अगाहिध्वम् ढ्वम्-अघाढ्वम् . अगाहिषि, अघाक्षि; अगाहिष्वहि, अघाक्ष्वहि, अगाहिष्महि, अघाक्ष्महि). Caus गाहयति-ते. Aor. अजीगहत्-त. D. जिगाहिषते, जिघाक्षते Frequ. जागाह्यते, जागाहीति, जागाढि Pass गाह्यते. Aor. अगाहि, (अगाहिषाताम्, अघाक्षाताम्). P. P. गाढ. G. गाहित्वा. गाढ्वा, अवगाह्य, वगाह्य. Inf. गाहितुम्, गाढुम्.

गु (गुङ्) 1 A. अव्यक्तेशब्दे गतौच. To sound indistinctly; to go. P. गवते. Pf. जुगुवे. 2nd sing. जुगुविषे P. F. गोता. F. गोष्यते. Aor अगोष्ट. B गोषीष्ट Caus. गावयति-ते Aor. अजूगवत्-त D. जुगूषते Frequ. जोगूयते, जोगवीति, जोगोति.

गु (कुटादि) 6 P. पुरीषोत्सर्गे. To make void by stool P. गुवति. Pf. जुगाव. 2nd sing. जुगुविथ, जुगुथ. P. F. गुता F. गुष्यति Aor. अगुषीत्, (अगुताम्, अगुषु). B. गूयात्. P. P गून.

गुज् 1 P. कूजने. To sound. P. गोजति. Pf जुगोज. P. F. गोजिता. F. गोजिष्यति. Aor. अगोजीत्. B गुज्यात्.

गुज् (कुटादि) 6 P. शब्दे. To sound. P. गुजति. Pf. जुगोज. 2nd sing. जुगुजिथ. P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. Aor. अगुजीत्. B. गुज्यात्.

गुञ्ज् (गुजि) 1 P. अव्यक्तेशब्दे To hum, to buzz. P. गुञ्जति. Pf. जुगुञ्ज 2nd sing जुगुञ्जिथ. P. F. गुञ्जिता. F. गुञ्जिष्यति. C. अगुञ्जिष्यत्. Aor. अगुञ्जीत्. B. गुञ्ज्यात्. Caus. गुञ्जयति-ते. Aor. अजुगुञ्जत्-त D. जुगुञ्जिषति. Frequ. जोगुञ्ज्यते, जोगुञ्जीति, जोगुङ्क्ति. Pass. गुञ्ज्यते. Aor. अगुञ्जि. P. P. गुञ्जित G. गुञ्जित्वा. Inf. गुञ्जितुम्.

गुड् (कुटादि.) 6 P. रक्षणे. To protect. P. गुडति. Pf. जुगोड. 2nd sing. जुगुडिथ P. F. गुडिता. F. गुडिष्यति. Aor. अगुडीत्. B गुड्यात्.

गुण् 10 U. आमन्त्रणे, आम्रेडने, आवृत्तौच. To invite; to multiply. P. गुणयति-ते. Pf. गुणयाञ्चकार चक्रे. P. F. [illegible]. F. गुणयिष्यति ते. Aor. अजुगुणत्-त. B. [illegible] D.

जुगुणयिषति-ते. Pass. गुण्यते. Aor. अगुणि. P. P. गुणित. G. गुणयित्वा. Inf. गुणयितुम्.

गुण्ठ् (गुठि) (generally with अव) 10 U. 1 P. वेष्टने. To enclose. P. गुण्ठयति ते; गुण्ठति Pf. गुण्ठयाञ्चकार-चक्रे &c; जुगुण्ठ. P. F. गुण्ठयिता, गुण्ठिता. F. गुण्ठयिष्यति ते, गुण्ठिष्यति. Aor. अजुगुण्ठत्-त; अगुण्ठीत्. B. गुण्ठ्यात्, गुण्ठयिषीष्ट; गुण्ठ्यात्. D. जुगुण्ठयिषति-ते; जुगुण्ठिषति. Pass. गुण्ठ्यते A. अगुण्ठि. P. P. गुण्ठित. G. गुण्ठयित्वा, गुण्ठित्वा. Inf. गुण्ठयितुम्, गुण्ठितुम्.

गुण्ड् (गुडि) 10 U. 1 P. वेष्टनेरक्षणचूर्णनेच. To enclose; to protect, to pound. P. गुण्डयति ते; गुण्डति. Pf. गुण्डयाञ्चकार चक्रे &c. जुगुण्ड. P. F गुण्डयिता, गुण्डिता F गुण्डयिष्यति-ते; गुण्डिष्यति. Aor अजुगुण्डत्-त, अगुण्डीत्. B. गुण्ड्यात्, गुण्डयिषीष्ट; गुण्ड्यात्. P. P. गुण्डित. G गुण्डयित्वा; गुण्डित्वा. Inf. गुण्डयितुम्; गुण्डितुम्.

गुद् 1 A. क्रीडायाम्. To play, to sport. P. गोदते Pf. जुगुदे, 2nd sing जुगुदिषे. P. F. गोदिता F. गोदिष्यते. Aor. अगोदिष्ट. B गोदिषीष्ट

गुन्द्र् (गुद्रि) Another reading for कुन्द्र् (कुद्रि) 10 U. मिथ्याकथने. To lie P. गुन्द्रयति ते Pf गुन्द्रयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. गुन्द्रयिता. F. गुन्द्रयिष्यति ते A. अजुगुन्द्रत् त. B गुन्द्र्यात्, गुन्द्रयिषीष्ट.

गुध् 1 A. (Another reading for. गुद्) क्रीडायाम्. To play; to sport. P. गोधते. Pf जुगुधे. 2nd sing जुगुधिषे P. F. गोधिता. F. गोधिष्यते. Aor. अगोधिष्ट. B. गोधिषीष्ट

गुध् 4 P. परिवेष्टने. To cover. P गुध्यति. Pf. जुगोध. 2nd sing. जुगोधिथ. P. F. गोधिता F. गोधिष्यति. Aor अगोधीत्. B. गुध्यात्. D जुगुधिषति, जुगोधिषति. Frequ. जोगुध्यते, जोगुधीति, जोगोद्धि G. गुधित्वा.

गुध् 9 P रोषे. To be angry P गुध्नाति. Imper. 2nd sing. गुधान. *Pf जुगोध. 2nd sing जुगोधिथ. P. F. गोधिता. F. गोधिष्यति.* Aor. अगोधीत्. B गुध्यात्. G. गुधित्वा.

गुप् (गुपू) 1 P. रक्षणे. To protect, to conceal. P. गोपायति.

Pf गोपायाञ्चकार &c; जुगोप. 2nd sing. गोपायाञ्चकर्थ &c जुगोपिथ, जुगोप्थ. P. F गोपायिता, गोपिता, गोप्ता. F. गोपायिष्यति; गोपिष्यति, गोप्स्यति. Aor अगोपायीत्; अगोप्सीत्. B गोपाय्यात्, गुप्यात्. Caus गोपाययति ते, गोपयति ते. Aor अजुगोपायत्-त; अजूगुपत् त. D जुगोपायिषति, जुगोपिषति, जुगुपिषति, जुगुप्सति. Frequ जोगुप्यते, जोगुपीति, जोगोप्ति. Pass गोपाय्यते, गुप्यते. Aor अगोपायि; अगोपि. P. P. गोपायित, गुप्त. G गोपायित्वा, गोपित्वा, गुपि त्वा, गुप्त्वा. Inf. गोपायितुम्, गोपितुम्, गोप्तुम्.

गुप् 1 A. निन्दायाम्. To despise, to censure P. जुगुप्सते. Pf. जुगुप्साञ्चक्रे &c. P. F. जुगुप्सिता. F. जुगुप्सिष्यते. Aor. अजुगुप्सिष्ट. B. जुगुप्सिषीष्ट. Caus. जुगुप्सयति-ते. Aor. अजुगुप्सत्-त. D. जुगुप्सिषते. Pass. जुगुप्स्यते. Aor. अजुगुप्सि. P. P. जुगुप्सित. G. जुगुप्सित्वा. Int. जुगुप्सितुम्.

गुप् 4 P. व्याकुलत्वे. To be confused or disturbed P. गुप्यति. Pf. जुगोप. 2nd sing. जुगोपिथ. P. F. गोपिता. F. गोपिष्यति. C. अगोपिष्यत्. Aor. अगुपत्. B. गुप्यात्. Caus. गोपयति ते. Aor. अजूगुपत्-त. D. जुगुपिषति, जुगोपिषति. Frequ. जोगुप्यते, जोगुपीति, जोगोप्ति. Pass. गुप्यते. Aor. अगोपि. P. P. गुपित. G. गुपित्वा, गोपित्वा. Inf गोपितुम्.

गुप् 10 U भाषार्थभासनेच. To speak, to shine P गोपयति-ते. Pf गोपयाञ्चकार चक्रे &c P F गोपयिता. F गोपयिष्यति ते. C अगोपयिष्यत् त. Aor अजूगुपत्-त. B गोप्यात्, गोपयिषीष्ट. D. जुगोपयिषति-ते. Pass गोप्यते. Aor अगोपि. P P. गोपित. G. गोपयित्वा. Inf गोपयितुम्.

गुफ् 6 P. ग्रन्थे. To string together P गुफति. Pf जुगोफ. 2nd sing. जुगोफिथ. P. F. गोफिता. F. गोफिष्यति. Aor. अगोफीत्. B. गुफ्यात्. Pass. गुफ्यते. Aor. अगोफि.

गुम्फ् 6 P. ग्रन्थे. To string together P. गुम्फति. Pf. जुगुम्फ. 2nd sing जुगुम्फिथ. P. F गुम्फिता. F. गुम्फिष्यति. C अगुम्फिष्यत्. Aor. अगुम्फीत्. B गुफ्यात्. Caus. गुम्फयति-ते. Aor.

अजुगुम्फत्-त. D जुगुम्फिषति. Frequ जोगुफ्यते, जोगुफीति, जोगोप्ति Pass गुफ्यते. Aor. अगुम्फि. P. P. गुम्फित. G. गुम्फित्वा, गुफित्वा Inf गुम्फितुम्.

गुर् (गुरी) (कुटादि) 6 A. उद्यमने. To make an effort P. गुरते. Pf. जुगुरे. P. F. गुरिता. F. गुरिष्यते. Aor. अगुरिष्ट. B. गुरिषीष्ट Caus. गोरयति ते. Aor. अजूगुरत्-त. D. जुगुरिषते. Frequ. जोगूर्यते, जोगुरीति, जोगोर्ति. Pass. गूर्यते. Aor. अगोरि. P. P. गूर्ण G. गुरित्वा Inf गुरितुम्.

गुर्द् 1 A क्रीडायाम् To play P गूर्दते. Pf जुगूर्दे. 2nd sing जुगूर्दिषे. P. F गूर्दिता. F गूर्दिष्यते C. अगूर्दिष्यत् Aor अगूर्दिष्ट B गूर्दिषीष्ट D जुगूर्दिषते. Frequ जोगूर्द्यते, जोगूर्दीति, जोगूर्त्ति Pass गूर्द्यते. A. अगूर्दि.

गुर्द् 10 U निकेतने. To dwell P गूर्दयति-ते. Pf गूर्दयाञ्चकार-चक्रे &c P. F गूर्दयिता. F गूर्दयिष्यति-ते. Aor अजुगूर्दत्-त B गूर्द्यात्, गूर्दयिषीष्ट.

गुर्व् (गुर्वी) 1 P उद्यमने. To make an effort P गूर्वति Pf. जुगूर्व. P F गूर्विता. F गूर्विष्यति. Aor अगूर्वीत्. B गूर्व्यात्. D जुगूर्विषति. Frequ जोगूर्व्यते, जोगूर्वीति, जोगूर्ति P P. गूर्ण.

गुह् (गुहू) 1 U संवरणे. To cover, to hide P गूहति-ते. Pf. जुगूह, जुगूहे 2nd sing जुगूहिथ, जुगोढ, जुगूहिषे, जुघुक्षे. P. F. गूहिता, गोढा. F गूहिष्यति-ते, घोक्ष्यति-ते. C अगूहिष्यत् त. अघोक्ष्यत्-त Aor अगूहीत्, अघुक्षत्, अगूहिष्ट, अघुक्षत, अगूढ. B गुह्यात्, गूहिषीष्ट, घुक्षीष्ट Caus गूहयति-ते. Aor अजूगुहत्-त. D जुघुक्षति-ते. Frequ जोगुह्यते, जोगुहीति, जोगोढि. Pass गुह्यते. Aor. अगूहि P P. गूढ. G गुहित्वा, गूहित्वा, गूढ्वा. Inf गूहितुम्, गोढुम्.

गूर् (गूरी) 4 A हिंसागत्योः To kill, to go P. गूर्यते Pf जुगूरे. P F गूरिता. F गूरिष्यते. C अगूरिष्यत. Aor अगूरिष्ट. B. गूरिषीष्ट. Caus गूरयति-ते Aor अजूगुरत् त. D जुगूरिषते Frequ जोगूर्यते, जोगूरीति, जोगूर्ति. Pass गूर्यते. Aor अगूरि P P गूर्ण. G गूरित्वा. Inf गूरितुम्.

गूर् 10 A उद्यमने. To make an effort P. गूरयते Pf गूरयाञ्चक्रे &c P. F गूरयिता F गूरयिष्यते. Aor. अजूगुरत. B गूरयिषीष्ट.

गूर्द् 10 U. स्तुतौ To praise. P. गूर्दयति-ते. Pf. गूर्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. गूर्दयिता. F. गूर्दयिष्यति-ते. Aor. अजुगूर्दत्-त. B. गूर्द्यात्, गूर्दयिषीष्ट.

गृ 1 P. सेचने. To sprinkle. P. गरति. Pf. जगार P. F. गर्ता. F. गरिष्यति. C. अगरिष्यत्. Aor. अगार्षीत्. B ग्रियात्. D. जिगीर्षति. Frequ. जेग्रीयते, जागरीति, जागर्ति. Pass. ग्रियते. A. अगारि.

गृ 10 A. विज्ञाने. To know. P. गारयते. Pf. गारयाञ्चक्रे &c. P. F. गारयिता. F. गारयिष्यते. Aor. अजीगरत. B. गारयिषीष्ट.

गृज् 1 P. शब्दे. To sound P. गर्जति. Pf. जगर्ज P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति. Aor. अगर्जीत्. B. गृज्यात्. Caus. गर्जयति ते. Aor. अजीगृजत् त, अजगर्जत्-त. D. जिगर्जिषति. Frequ. जरीगृज्यते, जरिगृजीति, जरीगृजीति, जर्गृजीति, जरिगर्क्ति, जरीगर्क्ति, जर्गर्क्ति. Pass. गृज्यते. Aor. अगर्जि. P. P गर्जित. G गर्जित्वा. Inf. गर्जितुम्.

गृञ्ज् (गृजि) 1 P. शब्दे To sound. P. गृञ्जति. Pf. जगृञ्ज. P. F. गृञ्जिता. F. गृञ्जिष्यति. Aor. अगृञ्जीत्. B गृञ्ज्यात्. Pass. गृञ्ज्यते. Aor अगृञ्जि.

गृध् (गृधु) 4 P. अभिकाङ्क्षायाम्. To covet; to desire. P. गृध्यति. Pf. जगर्ध. 2nd sing. जगर्धिथ. P. F. गर्धिता F. गर्धिष्यति Aor. अगृधत्. B. गृध्यात्. Caus. गर्धयति-ते. Aor. अजीगृधत्-त, अजगर्धत्-त. D. जिगर्धिषति. Frequ. जरीगृध्यते, जरीगृधीति, जरीगर्द्धि &c. Pass. गृध्यते. Aor. अगर्धि. P. P. गृद्ध. G. गर्धित्वा, गृद्ध्वा. Inf. गर्धितुम्. (गृध्नुः greedy).

गृह् (गृहू) 1 A. ग्रहणे. To take hold of; to seize. P. गर्हते. Pf. जगृहे. 2nd sing. जगृहिषे, जघृक्षे. P. F. गर्हिता, गर्ढा. F. गर्हिष्यते, घर्क्ष्यते. Aor. अगर्हिष्ट, अघृक्षत. B. गर्हिषीष्ट, घृक्षीष्ट. Caus. गर्हयति-ते. Aor. अजीगृहत् त, अजगर्हत्-त. D. जिगर्हिषते, जिघृक्षते. Frequ. जरीगृह्यते, जरीगर्ढि, जरिगर्ढि जर्गर्ढि, जरीगृहीति, जरिगृहीति. जर्गृहीति. Pass. गृह्यते. Aor. अगर्हि. P. P. गृढ. G. गर्हित्वा, गृढ्वा. Inf. गर्हितुम्, गर्ढुम्.

गृह् 10 A. ग्रहणे. To take hold of; to seize. P. गृहयते. Pf. गृहयाञ्चक्रे &c. P. F. गृहयिता F. गृहयिष्यते. Aor. अजगृहत.

B गृहयिषीष्ट. D जिगृहयिषते. Pass. गृह्यते. Aor. अगृहि. P. P. गृहित. G. गृहयित्वा Inf. गृहयितुम्.

गॄ 6 P. निगरणे. To swallow P. गिरति, * गिलति; with सम्, A. संगिरते. Pf. जगार-ल. 2nd sing जगरिथ, जगलिथ. P. F. गरिता, गरीता, गलिता, गलीता F. गरिष्यति, गरीष्यति, गलिष्यति, गलीष्यति. Aor. अगारीत्, अगालीत् B. गीर्यात्. Caus गारयति only, गालयति. Aor. अजीगरत्, अजीगलत्. D जिगरिषति, जिगलिषति. Frequ. जेगिल्यते. जागर्ति &c. Pass. गीर्यते. Aor. अगारि, अगालि P. P गीर्ण G. गीर्त्वा निगीर्य. Inf. गरितुम्, गरीतुम्, गलितुम्, गलीतुम्.

गॄ 9 P. शब्दे To sound, to speak; to praise. P. गृणाति. Impar 2nd sing. गृणाहि. Pf. जगार. 2nd sing. जगरिथ P. F. गरिता, गरीता. F गरिष्यति, गरीष्यति. C. अगरिष्यत्, अगरीष्यत् Aor. अगारीत्. B गीर्यात्. Caus. गारयति ते. Aor. अजीगरत्-त. D. जिगरिषति, जिगरीषति, जिगीर्षति. Frequ. जेगीर्यते, जागरीति, जागर्ति. Pass गीर्यते. Aor. अगारि. P. P. गीर्ण. G. गीर्त्वा, अनुगीर्य. Inf. गरितुम्, गरीतुम्.

गेप् (गेपृ) 1 A. कम्पनेगतौच. To shake, to go P. गेपते. Pf. जिगेपे. P. F गेपिता. F गेपिष्यते. Aor. अगेपिष्ट B. गेपिषीष्ट. Caus गेपयति ते. Aor. अजिगेपत्-त.

गेव् (गेवृ) 1 A सेवने. To serve P. गेवते. Pf. जिगेवे. P. F. गेविता. F. गेविष्यते. Aor. अगेविष्ट. B. गेविषीष्ट. Caus. गेवयति-ते Aor. अजिगेवत् त D. जिगेविषते. Frequ. जेगेव्यते.

गेष् (गेषृ) 1 A. अन्विच्छायाम्. To seek P. गेषते. Pf. जिगेषे. P. F. गेषिता. F गेषिष्यते. Aor. अगेषिष्ट. B. गेषिषीष्ट. Caus गेषयति-ते. Aor. अजिगेषत्-त.

गै 1 P. शब्दे. To sing, to relate P. गायति. Pf. जगौ. 2nd sing जगिथ, जगाथ P. F. गाता. F. गास्यति. Aor. अगासीत् B गेयात्. Caus. गापयति-ते. Aor. अजीगपत्-त. D. जिगासति

---

* अचिविभाषा ॥ र् of गॄ is changed to ल् optionally, when it is followed by a termination beginning with a vowel.

Frequ जेगीयते, जागेति, जागाति. Pass गीयते. Aor. अगायि. P. P. गीत. G. गीत्वा, प्रगाय. Inf. गातुम्.

गोम् 10 U उपलेपने. To smear; to anoint P. गोमयति-ते. Pf गोमयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. गोमयिता. F. गोमयिष्यति-ते. C. अगोमयिष्यत्-त. Aor. अजुगोमत्-त. B. गोम्यात्, गोमयिषीष्ट. D. जुगोमयिषति-ते. Pass गोम्यते. Aor. अगोमि. P. P. गोमित. G. गोमयित्वा. Inf गोमयितुम्.

गोष्ट् 1 A. संघाते. To assemble. P. गोष्टते. Pf जुगोष्टे. P. F. गोष्टिता. F. गोष्टिष्यते. Aor. अगोष्टिष्ट. B गोष्टिषीष्ट.

ग्रन्थ् (ग्रथि) 1 A. कौटिल्ये. To be crooked. P ग्रन्थते. Pf जग्रन्थे. 2nd sing जग्रन्थिषे. P F ग्रन्थिता. F ग्रन्थिष्यते. C अग्रन्थिष्यत. Aor. अग्रन्थिष्ट. B ग्रन्थिषीष्ट Caus ग्रन्थयति-ते. Aor. अजग्रन्थत् त. D. जिग्रन्थिषते. Frequ जाग्रन्थ्यते. जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति. Pass. ग्रन्थ्यते. Aor अग्रन्थि. P. P ग्रन्थित. G ग्रन्थित्वा, ग्रथित्वा. Inf. ग्रन्थितुम्.

ग्रन्थ् 9 P. सन्दर्भे. To put together; to compose. P. ग्रथ्नाति. Imper 2nd sing ग्रथान. Pf जग्रन्थ, ग्रेथ. 2nd sing. जग्रन्थिथ, ग्रेथिथ. P F ग्रन्थिता. F ग्रन्थिष्यति. C अग्रन्थिष्यत्. Aor. अग्रन्थीत्. B. ग्रथ्यात्. Caus ग्रन्थयति-ते. Aor. अजग्रन्थत् त. D जिग्रन्थिषति. Frequ जाग्रथ्यते, जाग्रथीति, जाग्रत्ति. Pass ग्रथ्यते. Aor. अग्रन्थि. P. P ग्रथित. G ग्रथित्वा, ग्रन्थित्वा, उद्ग्रथ्य. Inf ग्रन्थितुम्.

ग्रन्थ् 10 U. 1 P. बन्धनेसदर्भेन. To bind; to arrange in a regular series P. ग्रन्थयति-ते; ग्रन्थति. Pf. ग्रन्थयाञ्चकार-चक्रे &c जग्रन्थ. P F. ग्रन्थयिता; ग्रन्थिता. F. ग्रन्थयिष्यति-ते; ग्रन्थिष्यति. C. अग्रन्थयिष्यत्-त; अग्रन्थिष्यत्. Aor अजग्रन्थत् त; अग्रन्थीत्. B. ग्रन्थ्यात्, ग्रन्थयिषीष्ट; ग्रन्थ्यात्. Frequ of the first conju. see the above root D. जिग्रन्थयिषति-ते; जिग्रन्थिषति. Pass. ग्रन्थ्यते; ग्रथ्यते. Aor. अग्रन्थि. P. P. ग्रन्थित. G. ग्रन्थयित्वा; ग्रन्थित्वा, ग्रथित्वा. Inf. ग्रन्थयितुम्; ग्रन्थितुम्.

ग्रस् (ग्रसु) 1 A. अदने. To eat. P. ग्रसते. Pf. जग्रसे. 2nd sing. जग्रसिषे. P. F. ग्रसिता. F. ग्रसिष्यते. C. अग्रसिष्यत. Aor. अग्रसिष्ट.

B ग्रसिषीष्ट. Caus ग्रामयति only Aor अजिग्रमत्. D जिग्रसिषते. Frequ जाग्रस्यते, जाग्रसीति, जाग्रस्ति. Pass ग्रस्यते. Aor अग्रासि. P P ग्रस्त. G ग्रसित्वा, ग्रस्त्वा, सग्रस्य. Inf ग्रसितुम्.

ग्रस् 10 U ग्रहणे To take P ग्रासयति-ते Pf ग्रासयाञ्चकार चक्रे &c P. F ग्रासयिता F ग्रासयिष्यति-ते. Aor अजिग्रसत्-त. B ग्रास्यात्, ग्रासयिषीष्ट.

ग्रह् 9 U उपादाने. To take P गृह्णाति, गृह्णीते Imperf अगृह्णात्, अगृह्णीत Imper गृह्णातु, गृह्णीताम्. 2nd sing गृहाण, गृह्णीष्व. Pot गृह्णीयात्, गृह्णीत. Pf. जग्राह, जगृहे. 2nd sing. जग्रहिथ, जगृहिषे P F ग्रहीता F ग्रहीष्यति-ते. Aor अग्रहीत्, अग्रहिष्ट. B गृह्यात्, ग्रहीषीष्ट Caus ग्राहयति-ते Aor अजिग्रहत्-त. D जिघृक्षति-ते Frequ जरीगृह्यते, जाग्रहीति जाग्राढि. Pass गृह्यते, Aor अग्राहि P P गृहीत. G गृहीत्वा, सगृह्य. Inf ग्रहीतुम्.

ग्राम् 10 U आमन्त्रणे To invite, to counsel P ग्रामयति-ते. Pf ग्रामयाञ्चकार चक्रे &c P F ग्रामयिता. F ग्रामयिष्यति-ते. C अग्रामयिष्यत्-त Aor अजग्रामत्-त B ग्राम्यात्, ग्रामयिषीष्ट D जिग्रामयिषति-ते Pass ग्राम्यते Aor अग्रामि P. P ग्रामित. G ग्रामयित्वा. Inf ग्रामयितुम्.

ग्रुच् (ग्रुचु) 1 P स्तेयकरणेगतौच. To rob, to go P ग्रोचति Pf जुग्रोच. 2nd sing जुग्रोचिथ. P F ग्रोचिता F ग्रोचिष्यति. C अग्रोचिष्यत् Aor अग्रुचत्, अग्रोचीत्. B ग्रुच्यात्. Caus ग्रोचयति-ते. Aor अजुग्रुचत्-त D जुग्रोचिषति, जुग्रुचिषति. Frequ जोग्रुच्यते, जोग्रुचीति, जोग्रोक्ति. Pass ग्रुच्यते. Aor अग्रोचि. P P ग्रुक्त G ग्रोचित्वा, ग्रुचित्वा, ग्रुक्त्वा. Inf ग्रोचितुम्.

ग्लस् (ग्लसु) 1 A अदने To eat P ग्लसते. Pf जग्लसे. P F ग्लसिता F ग्लसिष्यते C अग्लसिष्यत. Aor अग्लसिष्ट B ग्लसिषीष्ट. Caus ग्लासयति only Aor अजिग्लसत् D जिग्लसिषते Frequ जाग्लस्यते, जाग्लसीति, जाग्लस्ति Pass ग्लस्यते. Aor अग्लासि. P P ग्लस्त. G ग्लसित्वा, ग्लस्त्वा, सग्लस्य. Inf ग्लसितुम्

ग्लह् 1 A उपादाने. To take P. ग्लहते Pf जग्लहे. P F ग्लहिता F. ग्लहिष्यते Aor अग्लहिष्ट. B ग्लहिषीष्ट D जिग्लहिषते. Frequ

जाग्लह्यते, जाग्लहीति, जाग्लाढि. Pass ग्लह्यते. A. अग्लहि, अग्लाहि.

ग्लुच् (ग्लुचु) 1 P. स्तेयकरणेगतौच. To rob; to go. The forms of this root are like those of the root ग्रुच् 1 P. with the only difference of ल् for र्.

ग्लुञ्च् (ग्लुञ्चु) 1 P. गतौ. To go. P. ग्लुञ्चति. Pf. जुग्लुञ्च. 2nd sing. जुग्लुञ्चिथ. P. F. ग्लुञ्चिता. F. ग्लुञ्चिष्यति. C. अग्लुञ्चिष्यत्. Aor. अग्लुचत्, अग्लुञ्चीत्. B. ग्लुच्यात्. P. P. ग्लुक्त. G. ग्लुञ्चित्वा, ग्लुक्त्वा. Inf. ग्लुञ्चितुम्.

ग्लेप् (ग्लेपृ) 1 A. दैन्येकम्पनेच. To be poor; to tremble. P. ग्लेपते. Pf. जिग्लेपे. P. F. ग्लेपिता. F. ग्लेपिष्यते. C. अग्लेपिष्यत. Aor. अग्लेपिष्ट. B ग्लेपिषीष्ट. Caus. ग्लेपयति-ते. Aor. अजिग्लेपत् -त. Pass. ग्लेप्यते. Aor. अग्लेपि.

ग्लेव् (ग्लेवृ) 1 A. सेवने. To serve. P. ग्लेवते. Pf. जिग्लेवे. P. F. ग्लेविता. F. ग्लेविष्यते. Aor. अग्लेविष्ट. B. ग्लेविषीष्ट. Caus. ग्लेवयति-ते Aor. अजिग्लेवत् -त. Pass. ग्लेव्यते. Aor. अग्लेवि.

ग्लेष् (ग्लेषृ) 1 A. अन्विच्छायाम्. To seek. P. ग्लेषते. Pf. जिग्लेषे. P. F. ग्लेषिता. F. ग्लेषिष्यते. Aor. अग्लेषिष्ट. B. ग्लेषिषीष्ट. Caus. ग्लेषयति-ते. Aor. अजिग्लेषत् -त.

ग्लै 1 P क्लमेहर्षक्षयेच. To fade; to be languid P. ग्लायति. Pf. जग्लौ. 2nd sing. जग्लिथ, जग्लाथ. P. F. ग्लाता. F. ग्लास्यति. C. अग्लास्यत्. Aor. अग्लासीत्. B. ग्लायात्, ग्लेयात्. Caus. ग्लापयति-ते, ग्लपयति-ते, with प्र-प्रग्लापयति-ते. A. अजिग्लपत् -त. D. जिग्लासति. Frequ. जाग्लायते, जाग्लेति, जाग्लाति. Pass. ग्लायते. Aor. अग्लायि. P. P. ग्लान. G. ग्लात्वा, प्रग्लाय. Inf. ग्लातुम्.

घ.

घघ् 1 P. हसने. To laugh. P. घघति. Pf. जघाघ. P. F. घघिता. F. घघिष्यति. C. अघघिष्यत्. Aor. अघघीत्, अघाघीत्. B. घघ्यात्. D. जिघघिषति. Frequ. जाघघ्यते, जाघघीति जाघग्धि.

घट् (घटादिः) 1 A. चेष्टायाम्. To strive after. P. घटते. Pf.

जघटे. 2nd sing जघटिषे. P. F. घटिता F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत. Aor. अघटिष्ट B. घटिषीष्ट. Caus घटयति ते. Aor. अजीघटत्-त D. जिघटिषते. Frequ जाघट्यते, जाघटीति, जाघट्टि. Pass. घट्यते. Aor. अघाटि, अघटि P. P. घटित. G घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10 U. चलने, सघातेच. To move, to collect P. घाटयति ते. Pf घाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. घाटयिता. F. घाटयिष्यति-ते. Aor. अजीघटत् त. B. घाट्यात्, घाटयिषीष्ट. D. जिघाटयिषति-ते. Pass. घाट्यते. Aor. अघाटि. P. P. घाटित G. घाटयित्वा, उद्घाट्य. Inf घाटयितुम्.

घट् 10 U. भाषायाम्. To speak The forms of this root are like those of the above root

घट्ट् 1 A चलने. To move. P घट्टते. Pf. जघट्टे. P. F. घट्टिता. F. घट्टिष्यते. C अघट्टिष्यत Aor. अघट्टिष्ट. B घट्टिषीष्ट. Caus घट्टयति-ते A अजघट्टत्-त. D जिघट्टिषते. Frequ जाघट्ट्यते. जाघट्टीति, जाघट्टि. Pass घट्ट्यते. Aor. अघट्टि. P P घट्टित. G घट्टित्वा. Inf. घट्टितुम्.

घट्ट् 10 U. चलने To shake; to stir P घट्टयति-ते. Pf. घट्टयाञ्चकार-चक्रे &c. P F घट्टयिता. F घट्टयिष्यति ते. Aor. अजघट्टत्-त. D जिघट्टयिषति-ते. Pass. घट्ट्यते. A अघट्टि. P P. घट्टित. G. घट्टयित्वा. Inf. घट्टयितुम्.

घण्ट् (घटि) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak, to shine P. घण्टयति ते; घण्टति. Pf. घण्टयाञ्चकार चक्रे &c; जघण्ट. P. F. घण्टयिता, घण्टिता F. घण्टयिष्यति-ते, घण्टिष्यति. C. अघण्टयिष्यत्-त, अघण्टिष्यत्. Aor अजघण्टत्-त; अघण्टीत्. B. घण्टयात्, घण्टयिषीष्ट; घण्ट्यात्. D जिघण्टयिषति-ते; जिघण्टिषति. Frequ. of the first conju. जाघण्ट्यते, जाघण्टीति, जाघण्टि. Pass. घण्टयते. Aor. अघण्टि. P. P. घण्टित G. घण्टयित्वा. Inf. घण्टयितुम्.

घर्ब् 1 P. गतौ To go P. घर्बति. Pf. जघर्ब. P. F. घर्बिता F. घर्बिष्यति. Aor अघर्बीत् B. घर्ब्यात्

घस् (घस्लृ) 1 P अदने. To eat This root is defective and is only conjugated in conjugational tenses, moods, aorist,

present participle, and before आर्धधातुक terminations beginning with any consonant except य्, and before the termination मर (क्मरच्). P. घसति. Imperf. अघसत्. Imper. घसतु. Pot. घसेत्. P. F. घस्ता. F घत्स्यति. C. अघत्स्यत्. Aor. अघसत्. Pass. P. F. घस्ता. F. घत्स्यते. D. जिघत्सति. P. P. घस्त. G. घस्त्वा. Inf. घस्तुम्. घस्मर. (a glutton.)

घिण्ण् (घिणि) I A. ग्रहणे. To take. P. घिण्णते. Pf. जिघिण्णे. P. F. घिण्णिता. F. घिण्णिष्यते. C. अघिण्णिष्यत. Aor. अघिण्णिष्ट. B. घिण्णिषीष्ट. D. जिघिण्णिषते. Frequ. जेघिण्ण्यते, जेघिण्णीति, जेघिण्टि.

घु (घुङ्) 1 A शब्दे. To sound. P. घवते. Pf. जुघुवे. P. F. घोता. F. घोष्यते. Aor. अघोष्ट. B. घोषीष्ट. D. जुघूषते. Frequ. जोघूयते, जोघवीति, जोघोति. P P. घुत.

घुट् 1 A. परिवर्तने. To return; to exchange. P. घोटते. Pf जुघुटे. P. F घोटिता. F. घोटिष्यते. C अघोटिष्यत. Aor. अघुटत्, अघोटिष्ट. B. घोटिषीष्ट. D. जुघुटिषते, जुघोटिषते. Frequ. जोघुट्यते, जोघुटीति, जोघोट्टि.

घुट् 6 P. (कुटादिः). प्रतिघाते. To strike against. P. घुटति. Pf. जुघोट. 2nd sing जुघुटिथ. P F. घुटिता. F. घुटिष्यति. C. अघुटिष्यत्. Aor. अघुटीत्. B घुट्यात्. Pass घुट्यते. Aor. अघोटि.

घुड् (कुटादिः) 6 P प्रतिघाते. To strike against. P घुडति. Pf. जुघोड. 2nd sing. जुघुडिथ. P. F. घुडिता. F. घुडिष्यति. Aor. अघुडीत्. B. घुड्यात्. D. जुघुडिषति. Frequ. जोघुड्यते &c.

घुण् 6 P. भ्रमणे. To roll. P. घुणति. Pf. जुघोण. P. F. घोणिता. F. घोणिष्यति. C. अघोणिष्यत्. Aor. अघोणीत्. B. घुण्यात्. Pass. घुण्यते. Aor. अघोणि.

घुण् 1 A. भ्रमणे. To roll; to whirl P. घोणते. Pf. जुघुणे. P. F. घोणिता. F. घोणिष्यते. Aor. अघोणिष्ट. B. घोणिषीष्ट. Caus. घोणयति-ते. A. अजुघुणत्-त. G. घुणित्वा, घोणित्वा.

घुण्ण् (घुणि) 1 A. ग्रहणे. To take. P. घुण्णते. Pf. जुघुण्णे. P. F. घुण्णिता. F. घुण्णिष्यते. Aor. अघुण्णिष्ट. B. घुण्णिषीष्ट. Pass. घुण्ण्यते. A. अघुण्णि.

घुर् 6 P भीमार्थशब्दयोः. To frighten; to sound. P. घुरति. Pf. जुघोर. P. F. घोरिता. F. घोरिष्यति. Aor. अघोरीत्. B. घूर्यात् D. जुघुरिषति, जुघोरिषति. Frequ. जोघूर्यते, जोघुरीति, जोघोर्ति.

घुष् 1 A. कान्तिकरणे. To shine. P घोषते. Pf. जुघुषे. P. F. घोषिता. F. घोषिष्यते. Aor. अघोषिष्ट. B. घोषिषीष्ट. D. जुघोषिषते, जुघुषिषते. Frequ. see the next root.

घुष् (घुषिर्) 1 P. अविशब्दने. To sound; to declare. P. घोषति. Pf. जुघोष. 2nd sing जुघोषिथ. P. F. घोषिता. F. घोषिष्यति. C अघोषिष्यत्. Aor. अघुषत्, अघोषीत्. B. घुष्यात्. Caus. घोषयति-ते. Aor अजूघुषत्-त. D. जुघोषिषति, जुघुषिषति Frequ. जोघुष्यते, जोघुषीति, जोघोष्टि. Pass. घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घुषित्वा, घोषित्वा, संघुष्य. Inf. घोषितुम्.

घुष् (घुषिर्) 10 U. 1 P. विशब्दने. To proclaim; to announce. P. घोषयति-ते; घोषति. Pf. घोषयाञ्चकार-चक्रे &c; जुघोष. P. F. घोषयिता; घोषिता. F. घोषयिष्यति ते; घोषिष्यति. Aor. अजूघुषत्-त; अघुषत्, अघोषीत्. B. घोष्यात्, घोषयिषीष्ट; घुष्यात्. D. जुघोषयिषति-ते; जुघुषिषति, जुघोषिषति. Frequ. of the first conju. see the above root. Pass. घोष्यते; घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घोषित; घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घोषयित्वा; घुषित्वा, घोषित्वा, उद्घोष्य, उद्घुष्य. Inf. घोषयितुम्; घोषितुम्.

घुंष् (घुषि) 1 A. कान्तौ. To diffuse lustre. P. घुंषते. Pf. जुघुंषे P. F. घुंषिता. F. घुंषिष्यते. Aor. अघुंषिष्ट. B. घुंषिषीष्ट. Pass घुंष्यते. A. अघुंषि. Some think that this root ends in स्; as घुंसते &c.

घूर् (घूरी) 4 A. हिंसावयोहान्योः. To kill; to become old. P घूर्यते. Pf. जुघूरे. P. F. घूरिता. F. घूरिष्यते. Aor. अघूरिष्ट. B घूरिषीष्ट. P. P. घूर्ण G. घूरित्वा. Inf. घूरितुम्.

घूर्ण् 1 A. भ्रमणे. To move to and fro; to whirl. P. घूर्णते. P जुघूर्णे. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यते. C. अघूर्णिष्यत. Aor अघूर्णि[illegible] B. घूर्णिषीष्ट. Caus. घूर्णयति-ते. A. अजुघूर्णत्-त. D. जुघूर्णिष[illegible]

Frequ. जोघूर्ण्यते, जोघूर्णीति, जोघूर्ण्टि Pass. घूर्ण्यते. A. अघूर्णि. P. P घूर्णित. G. घूर्णित्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घूर्ण् 6 P. भ्रमणे. To roll; to whirl. P. घूर्णति. Pf. जुघूर्ण. 2nd sing. जुघूर्णिथ. P. F घूर्णिता. F. घूर्णिष्यति Aor. अघूर्णीत्. B. घूर्ण्यात्. Caus. घूर्णयति-ते. A. अजुघूर्णत्-त. D. जुघूर्णिषति. Frequ. see the above root. Pass. घूर्ण्यते. Aor. अघूर्णि. P. P. घूर्णित. G. घूर्णित्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घृ 1 P. सेचने. To sprinkle. P. घरति. Pf जघार.2nd sing. जघर्थ. P. F. घर्ता. F घरिष्यति. Aor. अघार्षीत्. B. घ्रियात्. D. जिघीर्षति. Frequ. जेघ्रीयते, जर्घरीति, जर्घर्ति &c. P. P. घृत.

घृ (छान्दसः) 3 P. क्षरणदीप्त्योः. To sprinkle; to shine. P. जिघर्ति. Pf. जघार. P. F. घर्ता. F. घरिष्यति. Aor. अघार्षीत्. B. घ्रियात्.

घृ 10 U. प्रस्रवणेछादनेच. To sprinkle; to cover. P. घारयति-ते. Pf घारयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. घारयिता. F. घारयिष्यति-ते. Aor. अजीघरत्-त. B. घार्यात्, घारयिषीष्ट. D. जिघारयिषति ते. Pass. घार्यते. A अघारि. P. P. घारित. G घारयित्वा. Inf. घारयितुम्.

घृण् (घृणु) 8 U. दीप्तौ. To shine, to burn. P. घृणोति, घर्णोति, घृणुते, घर्णुते. Pf जघर्ण, जघृणे. 2nd sing. जघर्णिथ, जघृणिषे. P. F. घर्णिता. F. घर्णिष्यति-ते. C. अघर्णिष्यत्-त. Aor अघर्णीत्, अघर्णिष्ट, अघृत. B. घृण्यात्, घर्णिषीष्ट. Caus. घर्णयति-ते. A. अजघर्णत्-त, अजीघृणत्-त. D जिघर्णिषति ते. Frequ. जरीघृण्यते, जर्घृणीति &c Pass घृण्यते. A. अघर्णि. P. P. घृत. G. घृणित्वा, घृत्वा, प्रघृत्य. Inf. घर्णितुम्.

घृण्ण् (घृणि) 1 A. ग्रहणे. To take. P. घृण्णते. Pf. जघृण्णे. P. F. घृण्णिता. F. घृण्णिष्यते. Aor. अघृण्णिष्ट. B. घृण्णिषीष्ट. Pass. घृण्यते. A. अघृण्णि.

घृष् (घृषु) 1 P. संघर्षेस्पर्धायांच. To grind; to rival. P. घर्षति. Pf. जघर्ष. 2nd sing. जघर्षिथ. P. F. घर्षिता. F. घर्षिष्यति. C. अघर्षिष्यत्. Aor. अघर्षीत्. B. घृष्यात्. Caus. घर्षयति-ते. A. अजघर्षत्-त, अजीघृषत्-त. D. जिघर्षिषति. Frequ. जरीघृष्यते,

जर्घृर्षीति &c Pass. घृष्यते. A. अघर्षि. P. P. घृष्ट. G घर्षित्वा, घृष्ट्वा, सघृष्य. Inf घर्षितुम्.

घ्रा 1 P गन्धोपादाने. To smell. P. जिघ्रति. Pf जघ्रौ. 2nd sing. जघ्रिथ. जघ्राथ. P F. घ्राता F घ्रास्यति C. अघ्रास्यत्. Aor अघ्रात्, अघ्रासीत्. B घ्रेयात्, घ्रायात्. Caus घ्रापयति-ते. A अजिघ्रपत्-त, अजिघ्रिपत्-त. D जिघ्रासति Frequ जेघ्रीयते, जाघ्रेति, जाघ्राति. Pass घ्रायते. A. अघ्रायि. P P घ्रात, घ्राण. G घ्रात्वा, विघ्राय. Inf. घ्रातुम्.

ङ.

ङु (ङुङ्) 1 A शब्दे To sound P ङवते. Pf ङुङुवे. P F. ङोता. F ङोष्यते. C अङोष्यत. Aor अङोष्ट. B ङोषीष्ट. Caus ङावयति-ते Aor अङूङवत्-त. D ङुङूषते.

च.

चक् 1 A तृप्तौप्रतिघातेच. To be satisfied, to resist, to be afraid of P चकते. Pf चचके. P F चकिता. F. चकिष्यते. C अचकिष्यत. Aor अचकिष्ट. B चकिषीष्ट. Caus चाकयति ते. A. अचीचकत्-त. D चिचकिषते. Frequ चाचक्यते, चाचकीति, चाचक्ति. P P चकित. G चकित्वा. Inf. चकितुम्.

चक् 1 P (घटादि) तृप्तौ. To be satisfied P. चकति. Pf चचाक. P F चकिता F चकिष्यति. Aor अचकीत्, अचाकीत्. B चक्यात्. Caus चकयति-ते. Aor अचीचकत् त. D चिचकिषति. Frequ see the above root Pass चक्यते. A अचकि, अचाकि. P. P. चकित. G चकित्वा. Inf चकितुम्.

चकास् (चकासृ) 2 P दीप्तौ. To shine, to be prosperous. P. चकास्ति. 3rd Plu चकासति. Imperf 3rd sing अचकात्-द्. 2nd sing अचका, त् द्. Imper 2nd sing चकाधि द्धि. Pf चकासाञ्चकार &c P F चकासिता. F. चकासिष्यति. Aor. अचकासीत्. B चकास्यात्. Caus चकासयति ते. A. अचचकासत् त, अचीचकासत्-त D चिचकासिषति. Pass चकास्यते. A अचकासि. P. P. चकासित. G. चकासित्वा, सञ्चकास्य. Inf. चकासितुम्.

चक्क् 10 U. व्यथने. To suffer; to give pain. P. चक्कयति-ते. Pf. चक्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चक्कयिता. F. चक्कयिष्यति-ते. A. अचचक्कत्-त. B. चक्क्यात्, चक्कयिषीष्ट. P. P. चक्कित. G चक्कयित्वा. Inf चक्कयितुम्.

चक्ष् (चक्षिङ्) 2 A. व्यक्तायां वाचि. To tell; to speak. P. चष्टे. Pf. चचक्षे, चख्यौ, चक्शौ, चख्ये, चक्शे. P. F. ख्याता, क्शाता. F. ख्यास्यति-ते, क्शास्यति, क्शास्यते. C अख्यास्यत्-त, अक्शास्यत्-त. Aor. अख्यत्-त, अक्शासीत्, अक्शास्त. B ख्यायात्, ख्येयात्, ख्यासीष्ट, क्शायात्, क्शेयात्, क्शासीष्ट. Caus. ख्यापयति-ते, क्शापयति-ते. A. अचिख्यपत्-त, अचिक्शपत्-त. D. चिख्यासति-ते. Frequ. चाख्यायते, चाख्येति, चाख्याति. Pass. ख्यायते, क्शायते. A. अख्यायि, अक्शायि. P. P. ख्यात, क्शात. G. ख्यात्वा, क्शात्वा, आख्याय, आक्शाय. Inf. ख्यातुम्, क्शातुम्. When it means to leave, it does not substitute क्शा; as समचक्षिष्ट.

चङ्क् (चकि.) (सौत्रः) 1 P. भ्रान्तौ. To roll P. चङ्कति. Pf. चचङ्क. P. F चङ्किता. F. चङ्किष्यति. Aor. अचङ्कीत्. B चङ्क्यात्. Pass. चङ्क्यते. A. अचाङ्कि.

चञ्च् (चञ्चु) 1 P. गतौ. To go; to jump P. चञ्चति. Pf. चचञ्च. P. F चञ्चिता. F. चञ्चिष्यति. Aor. अचञ्चीत्. B. चच्यात्. D. चिचञ्चिषति. Pass. चच्यते. A. अचञ्चि.

चट् (चटे) 1 P वर्षावरणयोः. To break off; to rain. P. चटति. Pf. चचाट. P. F. चटिता. F. चटिष्यति. C. अचटिष्यत्. Aor. अचटीत्. B. चट्यात्. Caus चाटयति-ते. A. अचीचटत्-त. D. चिचटिषति. Frequ. चाचट्यते, चाचटीति, चाचट्टि. Pass. चट्यते. A. अचाटि. P.P. चटित. G. चटित्वा. Inf. चटितुम्.

चट् 10 U भेदने. To kill; to injure; to break. P. चाटयति-ते. Pf. चाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चाटयिता. F. चाटयिष्यति-ते. A अचीचटत्-त. B चाट्यात्, चाटयिषीष्ट. D चिचाटयिषति-ते. Pass. चाट्यते. A. अचाटि. P. P. चाटित. G. चाटयित्वा. Inf. चाटयितुम्.

चण् 1 P. (घटादिः) दाने शब्दे च. To give; to sound. P. चणति. Pf चचाण. P. F. चणिता. F. चणिष्यति. C. अचणिष्यत्

रीत्. B. चर्यात्. Caus. चारयति-ते. A. अचीचरत्-त. D. चिचारयिषति. Frequ. चञ्चूर्यते, चचूर्यते, चञ्चुरीति, चचुरीति, चञ्चूर्ति, चचूर्ति. Pass. चर्यते. A. अचारि. P. P. चरित. G. चरित्वा, संचर्य. Inf. चरितुम्. Pot. P. चर्य, आचार्य.

चर् 10 U. संशये. To doubt. } P. चारयति-ते. Pf. चारयाञ्च-
चर् with वि. असंशये. To think. }
कार-चक्रे &c. P. F. चारयिता. F. चारयिष्यति ते. Aor. अचीचरत् त. B. चार्यात्, चारयिषीष्ट. D. चिचारयिषति. Pass. चार्यते. A. अचारि. P. P. चारित. G. चारयित्वा, सचार्य. Inf. चारयितुम्.

चरण् 11 P. गतौ. To go. P. चरण्यति. Pf. चरणाञ्चकार &c. P. F. चरणिता. F. चरणिष्यति. Aor. अचरणीत्. B. चरण्यात्.

चर्च् 1 P. परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To discuss; to condemn, to censure. P. चर्चति. Pf. चचर्च. 2nd sing. चचर्चिथ. P. F. चर्चिता. F. चर्चिष्यति C. अचर्चिष्यत्. Aor. अचर्चीत्. B. चर्च्यात् Caus. चर्चयति ते. A अचचर्चत्-त. D. चिचर्चिषति. Frequ. चाचर्च्यते, चाचर्चीति, चाचर्क्ति. Pass चर्च्यते. A. अचर्चि. P. P. चर्चित. G. चर्चित्वा. Inf. चर्चितुम्.

चर्च् 10 U. अध्ययने. To peruse, to study. P. चर्चयति-ते. Pf. चर्चयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चर्चयिता. F. चर्चयिष्यति-ते. Aor अचचर्चत्-त. B चर्च्यात्, चर्चयिषीष्ट. D चिचर्चयिषति-ते. Pass चर्च्यते.Aor.अचर्चि.P.P.चर्चित.G.चर्चयित्वा; सचर्च्य.Inf. चर्चयितुम्

चर्ब् 1 P. गतौ. To go, to move. P. चर्बति. Pf. चचर्ब. P. F चर्बिता. F. चर्बिष्यति. Aor. अचर्बीत्. B. चर्ब्यात्.

चर्व् 1 P. अदने. To eat. P. चर्वति. Pf. चचर्व. P. F. चर्विता. F. चर्विष्यति. Aor. अचर्वीत्. B. चर्व्यात्. D. चिचर्विषति. Frequ. चाचर्व्यते, चाचर्वीति, चाचर्ति.

चर्व् 10 U. भक्षणे To eat, to chew. P. चर्वयति ते. Pf. चर्वयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चर्वयिता. F. चर्वयिष्यति ते. Aor. अचचर्वत्-त. B. चर्व्यात्, चर्वयिषीष्ट. D. चिचर्वयिषति ते. Pass. चर्व्यते. Aor. अचर्वि. P. P. चर्वित. G. चर्वयित्वा. Inf. चर्वयितुम्.

चल् (घटादि) 1 P. कम्पने To shake. P. चलति. Pf. चचाल. 2nd sing. चेलिथ. P. F. चलिता. F. चलिष्यति. C. अचलिष्यत्. Aor. अचालीत्. B. चल्यात्. Caus. चलयति, (चालयति changes.) A. अचीचलत्. D. चिचलिषति. Frequ. चाचल्यते, चाचलीति, चाचल्ति. Pass. चल्यते. A. अचालि. P. P. चलित. G. चलित्वा. Inf. चलितुम्.

चल् 6 P. विलसने. To play; to amuse oneself. The forms of this root are like those of the above root except the causal form, which is चालयति only.

चल् 10 U. भृतौ. To foster, to cherish. P. चालयति-ते. Pf. चालयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चालयिता. F. चालयिष्यति ते. Aor. अचीचलत्-त. B. चाल्यात्, चालयिषीष्ट. D. चिचालयिषति-ते. Pass. चाल्यते. A. अचालि. P. P. चालित. G. चालयित्वा, संचाल्य. Inf. चालयितुम्.

चष् 1 U. भक्षणे. To eat. P. चषति-ते. Pf. चचाष, चेषे. P. F. चषिता. F. चषिष्यति-ते. Aor. अचषीत्, अचाषीत्, अचषिष्ट. B. चष्यात्, चषिषीष्ट. D. चिचषिषति-ते. Frequ. चाचष्यते, चाचषीति, चाचष्टि.

चह् 1 P. परिकल्कने (दम्भेशाठ्येच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहति. Pf. चचाह. P. F. चहिता. F. चहिष्यति. Aor. अचहीत्. B. चह्यात्. Frequ. चाचह्यते, चाचाढि &c

चह् 10 U. परिकल्कने (दम्भेशाठ्येच.) To be wicked, to be proud; to cheat. P. चहयति-ते. Pf. चहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चहयिता. F. चहयिष्यति-ते. Aor. अचचहत्-त. B. चह्यात्, चहयिषीष्ट.

चह् (घटादिः) 10 U. परिकल्कने. To cheat. The forms of this root are like those of the above root, except those of the Aorist which are अचीचहत्-त.

चाय् (चायृ) 1 U. पूजानिशामनयोः. To worship; to discern. P. चायति ते. Pf. चचाय, चचाये. 2nd sing. चचायिथ, चचायिषे. Pf. चायिता. F. चायिष्यति ते. C. अचायिष्यत्-त. Aor. अचायीत्, अचायिष्ट. B. चाय्यात्, चायिषीष्ट. Caus. चाययति-ते. A. अचचायत्-त. D. चिचायिषति-ते. Frequ. चेकीयते, चेकयीति, चेकेति. Pass. चाय्यते. A. अचायि. P. P. चायित. (P. P. of causal

याञ्चकार चक्रे &c. P. F. चिह्नयिता. F चिह्नयिष्यति-ते. Aor. अचिचिह्नत् -त. B. चिह्न्यात्, चिह्नयिषीष्ट.

चीक् 10 U. 1 P. आमर्षणे. To suffer. P. चीकयति ते; चीकति. Pf. चीकयाञ्चकार-चक्रे &c; चिचीक. P. F. चीकयिता; चीकिता. F. चीकयिष्यति ते; चीकिष्यति. Aor. अचीचिकत् -त; अचीकीत्. B. चीक्यात्, चीकयिषीष्ट; चीक्यात्

चीभ् (चीभृ) 1 A कत्थने To praise. P. चीभते. Pf. चिचीभे. P. F. चीभिता F. चीभिष्यते. Aor. अचीभिष्ट. B. चीभिषीष्ट Caus. चीभयति-ते. A. अचिचीभत् त.

चीव् (चीवृ) 1 U. आदानसंवरणयोः. To take; to wear. P. चीवति ते. Pf. चिचीव वे. P. F. चीविता F. चीविष्यति ते. Aor. अचीवीत् अचीविष्ट. B. चीव्यात्, चीविषीष्ट D. चिचीविषति ते. Frequ. चेचीव्यते. Caus. चीवयति ते. A. अचिचीवत् -त.

चीव् 10 U. भाषार्थोऽदीप्तौच. To speak; to shine. P. चीवयति-ते Pf. चीवयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चीवयिता. F. चीवयिष्यति-ते Aor. अचीचिवत् -त. B. चीव्यात्, चीवयिषीष्ट.

चुक्क् 10 U. व्यथने. To suffer pain. P. चुक्कयति-ते. Pf. चुक्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चुक्कयिता. F. चुक्कयिष्यति-ते. C. अचुक्कयिष्यत् -त. Aor. अचुचुक्कत् -त. B. चुक्क्यात्, चुक्कयिषीष्ट.

चुच्य् 1 P. अभिषवे. To bathe; to churn, to distil (wine); to press. P. चुच्यति. Pf चुचुच्य. P. F. चुच्यिता. F. चुच्यिष्यति. Aor. अचुच्यीत्. B. चुच्य्यात्. D. चुचुच्यिषति. Frequ. चोचुच्यते, चोचुच्यीति, चोचोक्ति.

चुट् (कुटादिः) 6 P. छेदने. To cut. P. चुटति. Pf. चुचोट. P. F. चुटिता. F. चुटिष्यति. Aor. अचुटीत्. B चुट्यात् Frequ चोचोट्टि &c.

चुट् 10 U. छेदने. To cut. P. चोटयति-ते Pf चोटयाञ्चकार-चक्रे &c P F. चोटयिता F. चोटयिष्यति-ते. Aor. अचूचुटत् त. B. चोट्यात्, चोटयिषीष्ट.

चुट्ट् 10 U. अल्पीभावे. To become small or lower or shallow as a river. चुट्टयति-ते. Pf. चुट्टयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चुट्टयिता. F. चुट्टयिष्यति-ते. Aor. अचुचुट्टत् -त. B. चुट्ट्यात्, चुट्टयिषीष्ट.

चुड् (कुटादिः) 6 P. संवरणे. To conceal. P. चुडति. Pf. चुचोड. P. F. चुडिता. F चुडिष्यति. C. अचुडिष्यत्. Aor. अचुडीत्. B. चुड्यात्. Frequ चोचुड्यते, चोचुडीति, चोचोड्टि &c.

चुड्ड् 1 P. भावकरणे. To hint one's meaning. P. चुड्डति. Pf. चुचुड्ड. P. F. चुड्डिता. F. चुड्डिष्यति. Aor. अचुड्डीत्. B. चुड्ड्यात्.

चुण्ट् (चुटि) 10 U 1 P. छेदने. To cut. P. चुण्टयति ते; चुण्टति. Pf. चुण्टयाञ्चकार-चक्रे &c.; चुचुण्ट. P. F. चुण्टयिता; चुण्टिता. F. चुण्टयिष्यति ते; चुण्टिष्यति. Aor. अचुचुण्टत्-त; अचुण्टीत्. B. चुण्ट्यात्, चुण्टयिषीष्ट; चुण्ट्यात्.

चुण्ड् (चुडि) 1 P. अल्पीभावे. To become less. P. चुण्डति. Pf. चुचुण्ड. P. F. चुण्डिता. F. चुण्डिष्यति. Aor. अचुण्डीत्. B. चुण्ड्यात्.

चुण्ड् (चुडि) 10 U. 1 P. छेदने. To cut. P. चुण्डयति-ते; चुण्डति. Pf. चुण्डयाञ्चकार चक्रे &c.; चुचुण्ड. P F. चुण्डयिता; चुण्डिता. F. चुण्डयिष्यति-ते; चुण्डिष्यति. Aor. अचुचुण्डत् त; अचुण्डीत्. B. चुण्ड्यात्, चुण्डयिषीष्ट; चुण्ड्यात्.

चुद् 10 U. संचोदने. To drive. P चोदयति-ते. Pf. चोदयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चोदयिता. F. चोदयिष्यति-ते. C. अचोदयिष्यत्-त. Aor. अचूचुदत् त. B. चोद्यात्, चोदयिषीष्ट. D. चुचोदयिषति-ते. Pass. चोद्यते. A. अचोदि. P. P. चोदित. G. चोदयित्वा, संचोद्य. Inf. चोदयितुम्.

चुप् 1 P. मन्दायां गतौ. To move slowly. P. चोपति. Pf. चुचोप. P. F. चोपिता. F चोपिष्यति. C. अचोपिष्यत्. Aor. अचोपीत्. B. चुप्यात्. D. चुचुपिषति, चुचोपिषति. Frequ. चोचुप्यते, चोचुपीति, चोचोप्ति. Caus. चोपयति ते. A. अचूचुपत्-त. Pass. चुप्यते. A. अचोपि. P. P. चुपित. G. चुपित्वा. Inf. चोपितुम्.

चुम्ब् (चुबि) 1 P. वक्त्रसंयोगे. To kiss. P. चुम्बति. Pf. चुचुम्ब. P. F. चुम्बिता. F. चुम्बिष्यति. C. अचुम्बिष्यत्. Aor. अचुम्बीत्. B. चुम्ब्यात्. Caus. चुम्बयति-ते. A. अचुचुम्बत्-त. D. चुचुम्बिषति. Frequ. चोचुम्ब्यते चोचुम्बीति, चोचुम्ब्ति. Pass. चुम्ब्यते. A. अचुम्बि. P. P. चुम्बित. G. चुम्बित्वा, परिचुम्ब्य. Inf. चुम्बितुम्.

चुम्ब् (चुबि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. चुम्बय...

चुम्बति. Pf. चुम्बयाञ्चकार-चक्रे &c. चुचुम्ब. P. F. चुम्बयिता; चुम्बिता. F. चुम्बयिष्यति-ते; चुम्बिष्यति. Aor. अचुचुम्बत् त; अचुम्बीत्. B चुम्ब्यात्, चुम्बयिषीष्ट; चुम्ब्यात्.

चुर् 10 U. स्तेये. To steal P. चोरयति-ते. Pf. चोरयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. चोरयिता. F. चोरयिष्यति-ते. Aor. अचूचुरत्-त. B. चोर्यात्. चोरयिषीष्ट. D. चुचोरयिषति-ते. Pass. चोर्यते. A. अचोरि. P. P. चोरित. G चोरयित्वा, संचोर्य. Inf. चोरयितुम्.

चुरण् 11 P चौर्ये. To steal P. चुरण्यति. Pf. चुरणाञ्चकार &c. P. F चुरणिता. F चुरणिष्यति. Aor. अचुरणीत्. B. चुरण्यात्.

चुल् 10 U समुच्छ्राये. To raise, to elevate P. चोलयति-ते. Pf. चोलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F चोलयिता. F चोलयिष्यति-ते. C. अचोलयिष्यत्-त. Aor अचूचुलत् त. B. चोल्यात्, चोलयिषीष्ट.

चुलुम्प् 1 P लौल्ये. To covet. P चुलुम्पति. Pf. चुलुम्पाञ्चकार &c. P. F चुलुम्पिता. F. चुलुम्पिष्यति. Aor. अचुलुम्पीत्. B. चुलुम्प्यात्.

चुल्ल् 1 P भावकरणे. To manifest one's meaning P. चुल्लति. Pf. चुचुल्ल. P. F. चुल्लिता. F. चुल्लिष्यति. Aor. अचुल्लीत्. B चुल्ल्यात्.

चूर् (चूरी) 4 A दाहे. To burn P. चूर्यते. Pf. चुचूरे. P. F. चूरिता. F. चूरिष्यते. Aor. अचूरिष्ट. B. चूरिषीष्ट. Caus चूरयति-ते. A अचुचूरत्-त. D चुचूरिषति. Frequ. चोचूर्यते, चोचूरीति, चोचूर्ति. Pass चूर्यते. A. अचूरि. P. P. चूर्ण G चूरित्वा. Inf चूरितुम्.

चूर्ण् 10 P. प्रेरणे. To drive; to reduce to powder. P. चूर्णयति ते Pf. चूर्णयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F चूर्णयिता. F. चूर्णयिष्यति-ते. Aor अचुचूर्णत्-त. B चूर्ण्यात्, चूर्णयिषीष्ट. D. चुचूर्णयिषति-ते. Pass चूर्ण्यते A. अचूर्णि. P. P. चूर्णित. G. चूर्णयित्वा, संचूर्ण्य. Inf. चूर्णयितुम्.

चूर्ण् 10 U. सङ्कोचने. To contract. The forms of this root ar like those of the above root.

चूष् 1 P. पाने. To drink. P. चूषति. Pf. चुचूष. P. F. चूषिता. I चूषिष्यति. C. अचूषिष्यत्. Aor. अचूषीत्. B. चूष्यात्. Cau चूषयति ते. Aor. अचुचूषत्-त. D. चुचूषिषति. Frequ. चोचूष्य चोचूषीति, चोचूष्टि. Pass चूष्यते. A. अचूषि. P. P. चूषि

G. चूर्पित्वा. Inf. चूर्पितुम्.

चृत् (चृती) 6 P हिंसाग्रन्थनयोः. To kill; to hurt; to connect together. P. चृन्तति. Pf. चचर्त. 2nd sing. चचर्तिथ. P F. चर्तिता. F. चर्तिष्यति, चर्त्स्यति. C. अचर्तिष्यत्, अचर्त्स्यत्. Aor. अचर्तीत्. B चृत्यात्. Caus चर्तयति-ते. A. अचीचृतत्-त, अचचर्तत्-त. D. विचर्तिषति, विचृत्सति. Frequ. चरीचृत्यते, चर्चर्ति, चर्चृतीति &c. Pass चृत्यते. A. अचर्ति. P. P. चृत्त. G. चर्तित्वा. Inf. चर्तितुम्.

चृप् 10 U. 1 P. संदीपने. To excite, to light P. चर्पयति-ते; चर्पति. Pf चर्पयाञ्चकार-चक्रे &c; चचर्प. P F. चर्पयिता; चर्पिता. F. चर्पयिष्यति-ते; चर्पिष्यति. Aor. अचीचृपत्-त, अचचर्पत्-त; अचर्पीत्. B चर्प्यात्, चर्पयिषीष्ट; चृप्यात्.

चेल् (चेलृ) 1 P. चलने. To shake, to tremble. P. चेलति. Pf. चिचेल. P. F चेलिता. F चेलिष्यति. Aor. अचेलीत्. B चेल्यात्. Caus. चेलयति-ते. A अचिचेलत्-त.

चेष्ट् 1 A. चेष्टायाम्. To act, to be busy. P. चेष्टते. Pf चिचेष्टे. P F चेष्टिता. F. चेष्टिष्यते. C अचेष्टिष्यत. Aor. अचेष्टिष्ट. B. चेष्टिषीष्ट. Caus चेष्टयति. A. अचिचेष्टत्, अचचेष्टत्. D. चिचेष्टिषते. Frequ चेचेष्ट्यते, चेचेष्टीति, चेचेष्टि. Pass. चेष्ट्यते. A. अचेष्टि. P P चेष्टित. G चेष्टित्वा. Inf. चेष्टितुम्.

च्यु (च्युङ्) 1 A. गतौ. To go. P च्यवते. Pf चुच्युवे. P. F च्योता. F च्योष्यते. Aor. अच्योष्ट. B च्योषीष्ट. Caus. च्यावयति-ते. A. अचुच्यवत्-त, अचिच्यवत्-त. D. of causal. चिच्यावयिषति-ते, चुच्यावयिषति-ते. D चुच्यूषते. Frequ चोच्यूयते. चोच्यवीति, चोच्योति. Pass. च्यूयते. A अच्यावि. P. P च्युत. G. च्युत्वा, प्रच्युत्य. Inf च्योतुम्.

च्यु 10 U सहनेहसनेच. To endure; to laugh P. च्यावयति-ते. Pf. च्यावयाञ्चकार-चक्रे &c P F. च्यावयिता. F. च्यावयिष्यति-ते. Aor. अचिच्यवत्-त. B च्याव्यात्, च्यावयिषीष्ट. D. चिच्यावयिषति-ते.

च्युत् (च्युतिर्) 1 P. आसेचने. To flow; to trickle P. च्योतति. Pf चुच्योत. 2nd sing. चुच्योतिथ. P. F. च्योतिता. F. च्योतिष्यति. C. अच्योतिष्यत्. Aor. अच्युतत्, अच्योतीत्. B. च्युत्यात्. Caus.

द्योतयति-ते. A अचुच्युतत्-त. D चुच्योतिषति, चुच्युतिषति. Frequ चोच्युत्यते, चोच्युतीति, चोच्योत्ति. Pass च्युत्यते. A अच्योति. P. P च्युतित, च्योतित. G च्योतित्वा, च्युतित्वा. Inf च्योतितुम्.

च्युस् 10 U सहनेहसनेच To endure, to laugh P च्योसयति-ते. Pf च्योसयाञ्चकार चक्रे &c P F च्योसयिता F च्योसयिष्यति-ते. Aor. अचुच्युसत्-त. B च्योस्यात्, च्योसयिषीष्ट.

छ.

छद् 1 U आच्छादने. To cover, to conceal P छदति-ते. Pf चच्छाद, चच्छदे 2nd sing चच्छदिथ, चच्छदिषे P. F छदिता. F छदिष्यति ते C अच्छदिष्यत् त. Aor अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदिष्ट. B छद्यात्, छदिषीष्ट. Caus. छादयति ते. A अचिच्छदत्-त. D. चिच्छदिषति ते. Frequ चाच्छद्यते, चाच्छदीति, चाच्छत्ति. Pass छद्यते. A अच्छादि. P P छन्न. G छादित्वा, आच्छद्य Inf छदितुम्.

छद् 10 U आच्छादने To close, to conceal, to cover P छादयति-ते. Pf छादयाञ्चकार चक्रे &c P F छादयिता. F छादयिष्यति ते. Aor. अचिच्छदत् त. B छाद्यात्, छादयिषीष्ट. D चिच्छादयिषति-ते Pass छाद्यते. A अच्छादि. P. P छन्न, छादित. G छादयित्वा, प्रच्छाद्य. Inf छादयितुम्. When it means 'to brave, to be strong,' its forms are छदयति-ते Pf छदयाञ्चकार-चक्रे &c.

छद (अदन्त) 10 U. अपवारणे. To conceal, to cover P छदयति-ते. Pf छदयाञ्चकार चक्रे &c P F छदयिता. F. छदयिष्यति-ते. Aor अचच्छदत्-त. B. छद्यात्, छदयिषीष्ट.

छन्द् (छदि) 10 U. 1 P संवरणे. To cover P. छन्दयति-ते, छन्दति Pf छन्दयाञ्चकार चक्रे &c. चच्छन्द. P F छन्दयिता, छन्दिता. F. छन्दयिष्यति-ते, छन्दिष्यति. C. अच्छन्दयिष्यत् त, अच्छन्दिष्यत्. Aor. अचच्छन्दत् त, अच्छन्दीत्. B छन्द्यात्, छन्दयिषीष्ट, छन्द्यात् D. चिच्छन्दयिषति ते, चिच्छन्दिषति Frequ of the first conju. चाच्छन्द्यते, चाच्छन्दीति, चाच्छन्ति. Pass. छन्द्यते. A. अच्छन्दि. P. P. छन्दित G. छन्दयित्वा, छन्दित्वा. Inf छन्दयितुम्, छन्दितुम्.

छम् (छमु) 1 P. अदने To eat P. छमति Pf चच्छाम P. F.

छमिता. F. छमिष्यति. Aor. अच्छमीत्. B. छम्यात्. P. P. छान्त. G. छमित्वा, छान्त्वा. Inf. छमितुम्.

छर्द् 10 U. वमने. To vomit. P. छर्दयति-ते. Pf. छर्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. छर्दयिता. F. छर्दयिष्यति-ते. Aor. अचच्छर्दत्-त. B. छर्द्यात्, छर्दयिषीष्ट. D. चिच्छर्दयिषति-ते. Pass. छर्द्यते. A. अच्छर्दि. P. P. छर्दित. G. छर्दयित्वा. Inf. छर्दयितुम्.

छष् 1 U. हिंसायाम्. P. छषति-ते. Pf. चच्छाष, चच्छषे. P. F. छषिता. F. छषिष्यति-ते. Aor. अच्छषीत्, अच्छाषीत्, अच्छषिष्ट. B. छष्यात्, छषिषीष्ट. D. चिच्छषिषति-ते. Frequ. चाच्छष्यते, चाच्छष्टि &c.

छिद् (छिदिर्) 7 U. द्वैधीकरणे. To cut. P. छिनत्ति, छिन्ते. Pf. चिच्छेद; चिच्छिदे. 2nd sing. चिच्छेदिथ, चिच्छिदिषे. P. F. छेत्ता. F. छेत्स्यति-ते. C. अच्छेत्स्यत्-त. Aor. अच्छैत्सीत्, अच्छिदत्, अच्छित्त. dual. अच्छैत्ताम्, अच्छिदताम्, अच्छित्साताम्. B. छिद्यात्, छित्सीष्ट. Caus. छेदयति-ते. A. अचिच्छिदत्-त. D. चिच्छित्सति-ते. Frequ. चेच्छिद्यते, चेच्छिदीति, चेच्छेत्ति. Pass. छिद्यते. A. अच्छेदि. P. P. छिन्न. G. छित्त्वा, विच्छिद्य. Inf. छेत्तुम्, छिदा, छिदुर (One who is in the habit of cutting.)

छिद्र् 10 U. भेदने. (कर्णभेदने, करणभेदने) To perforate; to bore. P. छिद्रयति-ते. Pf. छिद्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. छिद्रयिता. F. छिद्रयिष्यति-ते. Aor. अचिच्छिद्रत् त. B. छिद्र्यात्, छिद्रयिषीष्ट. D. चिच्छिद्रयिषति-ते. Pass. छिद्र्यते. A. अच्छिद्रि. P. P. छिद्रित. G. छिद्रयित्वा. Inf. छिद्रयितुम्.

छुट् (कुटादिः) 6 P. भेदने. To cut. P. छुटति. Pf. चुच्छोट. 2nd sing. चुच्छुटिथ. P. F. छुटिता. F. छुटिष्यति. Aor. अच्छुटीत्. B. छुट्यात्.

छुड् (कुटादिः) 6 P. संवरणे. To cover. P. छुडति. Pf. चुच्छोड. 2nd sing. चुच्छुडिथ. P. F. छुडिता. F. छुडिष्यति. Aor. अच्छुडीत्. B. छुड्यात्.

छुप् 6 P. स्पर्शे. To touch. P. छुपति. Pf. चुच्छोप. 2nd sing. चुच्छोपिथ. P. F. छोप्ता. F. छोप्स्यति. Aor. अच्छौप्सीत्. B. छुप्यात्.

छुर् (कुटादिः) 6 P. भेदने. To cut; to engrave. P. छुरति. Pf.

चुच्छोर. 2nd sing चुच्छुरिथ. P F छुरिता. F छुरिष्यति. C. अच्छुरिष्यत्. Aor अच्छुरीत्. B छुर्यात्. Caus छोरयति-ते. Aor. अचुच्छुरत्-त. D चुच्छुरिषति. Frequ चोच्छुर्यते, चोच्छुरीति, चोच्छोर्ति. Pass छुर्यते. A अच्छोरि. P P छुरित. G छुरित्वा. Inf. छुरितुम्.

छृद् (उच्छृदिर्.) 7 U दीप्तिदेवनयो. To shine, to play P छृणत्ति, छृन्ते. Pf चच्छर्द, चच्छृदे. 2nd sing चच्छर्दिथ, चच्छृदिषे, चच्छृत्से. P F छर्दिता. F छर्दिष्यति ते; छर्त्स्यति ते. Aor अच्छृदत्, अच्छर्दीत्, अच्छर्दिष्ट. B छृद्यात्, छर्दिषीष्ट, छृत्सीष्ट. Caus छर्दयति ते. A. अचिच्छृदत् त. अचच्छर्दत् त D चिच्छर्दिषति, चिच्छृत्सति Frequ चरीच्छृद्यते, चर्च्छृदीति, चर्च्छर्त्ति &c Pass छृद्यते. A अच्छर्दि P P. छृण्ण G छर्दित्वा, छृत्वा Inf छर्दितुम्.

छृद् (छृदी) 10 U 1 P सदीपने To kindle P छर्दयति ते; छर्दति. Pf छर्दयाञ्चकार-चक्रे &c, चच्छर्द. P F छर्दयिता, छर्दिता. F छर्दयिष्यति-ते, *छर्दिष्यति. Aor अचिच्छृदत् त, अचच्छर्दत् त, अच्छर्दीत्. B छर्द्यात्, छर्दयिषीष्ट, छृद्यात्.

छृप् 10 U. 1 P. सदीपनेयाचनेच To kindle, to beg P. छर्पयति-ते, छर्पति. Pf छर्पयाञ्चकार-चक्रे &c; चच्छर्प. P. F. छर्पयिता; छर्पिता. F छर्पयिष्यति ते, छर्पिष्यति. Aor. अचिच्छृपत्-त, अचच्छर्पत् त, अच्छर्पीत् B. छर्प्यात्, छर्पयिषीष्ट, छृप्यात्

छेद् 10 U. द्वैधीकरणे. To divide, to cut. P छेदयति ते. Pf. छेदयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. छेदयिता. F. छेदयिष्यति-ते. Aor. अचिच्छेदत्-त. B. छेद्यात्, छेदयिषीष्ट. D. चिच्छेदयिषति-ते. Pass छेद्यते. A. अच्छेदि. P. P. छेदित. G. छेदयित्वा. Inf. छेदयितुम्.

छो 4 P. छेदने. To cut, to mow. P. छ्यति. Pf. चच्छौ. 2nd sing. चच्छिथ, चच्छाथ. P. F. छाता. F. छास्यति. C. अच्छास्यत्. Aor. अच्छात्, अच्छासीत्. B. छायात्. Caus छाययति ते. A. अचिच्छयत्-त. D. चिच्छासति. Frequ. चाच्छायते, चाच्छेति, चाच्छाति. Pass. छायते. A. अच्छायि. P.P. छित, छात G. छात्वा, छित्वा, Inf. छातुम्.

---

*अत्र सेऽसिचिकृतचृतछृदतृदनृत इतिविकल्पेन साहचर्यात्तत्रदौधादिकस्यैवग्रहणात् (सि॰ कौ॰)

ज.

जक्ष् 2 P. भक्षहसनयोः. To eat; to laugh P. जक्षिति. plural जक्षति. Imperf. अजक्षत्, अजक्षीत्. plural. अजक्षुः. 2nd sing. अजक्षः, अजक्षीः. Pf. जजक्ष. 2nd sing. जजक्षिथ. P. F. जक्षिता. F. जक्षिष्यति. C. अजक्षिष्यत्. Aor अजक्षीत् B. जक्ष्यात् Caus. जक्षयति only. A. अजजक्षत्. D. जिजक्षिषति. Frequ. जाजक्ष्यते, जाजक्षीति, जाजष्टि Pass. जक्ष्यते. A. अजक्षि. P. P. जक्षित. G. जक्षित्वा. Inf. जक्षितुम्.

जज् 1 P. युद्धे. To fight. P. जजति. Pf. जजाज. P. F. जजिता. F. जजिष्यति. Aor. अजजीत्, अजाजीत्. B. जज्यात्. D. जिजजिषति. Frequ जाजज्यते, जाजजीति, जाजक्ति.

जञ्ज् (जजि) 1 P. युद्धे. To fight. P. जञ्जति. Pf. जजञ्ज. P. F. जञ्जिता. F. जञ्जिष्यति. Aor. अजञ्जीत् B जञ्ज्यात्. D. जिजञ्जिषति. Frequ. जाजञ्ज्यते, जाजञ्जीति, जाजङ्क्ति.

जट् 1 P. सघाते. To clot; to form into a concrete mass. P. जटति. Pf. जजाट. P. F. जटिता. F. जटिष्यति. Aor. अजटीत्, अजाटीत्. B. जट्यात्.

जड् 1 P. सघाते. To heap. P. जडति. Pf. जजाड. P. F. जडिता. F. जडिष्यति. Aor. अजडीत्, अजाडीत्. B. जड्यात्. D. जिजडिषति. Frequ. जाजड्यते, जाजडीति &c.

जन् (छान्दस) 3 P. जनने. To be born P. जजन्ति, जजातः, जज्ञति. 2nd sing. जजसि. Pot. जजन्यात्, जजायात्. Pf. जजान. B. जन्यात्, जायात्.

जन् (जनी) 4 A. प्रादुर्भावे. To be born; to grow; to become. P. जायते. Pf. जज्ञे. 2nd sing. जज्ञिषे. P. F. जनिता. F. जनिष्यते. C अजनिष्यत. Aor. अजनि, अजनिष्ट. B. जनिषीष्ट Caus. जनयति. A. अजीजनत्. D. जिजनिषते. Frequ. जञ्जन्यते, जाजायते, जञ्जन्ति, जाजाति &c. Pass. जन्यते, जायते. A. अजनि. P. P. जात. G जनित्वा, संजाय, संजन्य. Inf. जनितुम्.

जप् 1 P. व्यक्तायां वाचि मानसेच. To mutter; to meditate. P. जपति.

Pf जजाप. 2nd sing जेपिथ. P. F. जपिता. F. जपिष्यति. Aor. अजपीत्, अजापीत्. B जप्यात्. Caus जापयति-ते. A. अजीजपत्-त. D. जिजपिषति. Frequ. जञ्जप्यते, जञ्जपीति, जञ्जप्ति. Pass. जप्यते. A. अजापि. P P. जपित. G जपित्वा. Inf जपितुम्.

जभ् (जभी) 1 A गात्रविनामे. To yawn; to gape P. जम्भते. Pf. जजम्भे. 2nd sing जजम्भिषे. P. F. जम्भिता. F. जम्भिष्यते. C. अजम्भिष्यत. Aor. अजम्भिष्ट. B जम्भिषीष्ट. Caus जम्भयति. A. अजजम्भत्. D जिजम्भिषते. Frequ जञ्जभ्यते, जञ्जभीति, जञ्जब्धि. Pass जभ्यते. A अजम्भि P. P. जब्ध. G जम्भित्वा. Inf जम्भितुम्.

जम् (जमु) 1 P अदने To eat. P जमति. Pf. जजाम. P. F. जमिता. F जमिष्यति. Aor. अजमीत्. B जम्यात्. P. P. जान्त. G जमित्वा, जान्त्वा. Inf जमितुम्.

जम्भ् (जभि) 10 U 1 P नाशने. To destroy. P जम्भयति ते; जम्भति. Pf जम्भयाञ्चकार चक्रे &c; जजम्भ P F. जम्भयिता; जम्भिता. F. जम्भयिष्यति ते; जम्भिष्यति. Aor. अजजम्भत्-त; अजम्भीत्. B. जम्भ्यात्, जम्भयिषीष्ट, जम्भ्यात्. Pass जम्भ्यते. A. अजम्भि.

जर्ज् 1 P. परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To say, to blame, to kill, to reprove P. जर्जति. Pf जजर्ज. P. F. जर्जिता. F. जर्जिष्यति. Aor. अजर्जीत्. B जर्ज्यात्.

जर्ज् 6 P. परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To say, to blame, to kill, to reprove. The forms of this root are like those of the above root.

जल् 1 P. घातने (तीक्ष्णीकरणे.) To sharpen P. जलति. Pf. जजाल. P. F जलिता. F. जलिष्यति. Aor अजालीत्. B जल्यात्.

जल् 10 U. अपवारणे. To cover. P. जालयति ते. Pf. जालयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. जालयिता. F. जालयिष्यति-ते. Aor. अजीजलत्-त. B. जाल्यात्, जालयिषीष्ट.

जल्प् 1 P. व्यक्तायां वाचि. To speak, to prattle P. जल्पति. Pf. जजल्प. 2nd sing. जजल्पिथ. P. F. जल्पिता. F. जल्पिष्यति. C. अजल्पिष्यत्. Aor. अजल्पीत्. B जल्प्यात् Caus. जल्पयति-ते. A. अजजल्पत् त. D जिजल्पिषति Frequ. जाजल्प्यते, जाजल्पीति,

जाजल्पि Pass. जल्प्यते. A अजल्पि P. P. जल्पित G जल्पि-
त्वा, प्रजल्प्य. Inf. जल्पितुम्.

जप् 1 P. हिंसायाम् To kill P जपति Pf. जजाप. P. F. जपिता.
F. जपिष्यति Aor अजपीत्, अजापीत्. B. जप्यात्. D. जिजपिषति.
Frequ. जाजप्यते, जाजपीति, जाजप्ति.

जस् (जसु) 4 P. मोक्षणे. To set free P. जस्यति. Pf. जजास.
P. F. जसिता. F. जसिष्यति. Aor. अजसत्. B जस्यात् P. P.
जस्त. G. जसित्वा, जस्त्वा. Inf. जसितुम्.

जस् (जसु) 10 U. 1 P. हिंसायांताडनेच. To hurt; to slight P.
जासयति ते; जसति. Pf जासयाञ्चकार चक्रे &c; जजास. P. F. जा-
सयिता; जसिता F. जासयिष्यति-ते; जसिष्यति. Aor. अजीजसत्-त;
अजसीत्, अजासीत्. B. जास्यात् जासयिषीष्ट; जस्यात्. D. जिजास-
यिषति-ते, जिजसिषति. Frequ of the first conju जाजस्यते, जाज-
सीति, जाजस्ति Pass. जास्यते, जस्यते. A. अजासि. P. P. जासित;
जस्त. G. जासयित्वा, उज्जस्य, जसित्वा, जस्त्वा. Inf. जासितुम्; जसितुम्.

जंस् (जसि) 10 U. 1 P. रक्षणेमोक्षणेच. To protect, to release.
P. जंसयति ते; जंसति. Pf. जंसयाञ्चकार चक्रे &c; जजंस. P. F. जंसयिता;
जंसिता. F. जंसयिष्यति-ते; जंसिष्यति. Aor. अजजंसत् त; अजंसीत्.
B जंस्यात्, जंसयिषीष्ट; जंस्यात्. Caus जंसयति-ते. A अजजंसत् त.

जागृ 2 P निद्राक्षये. To be awake or watchful. P जागर्ति. plural.
जाग्रति Imperf. अजागः plu अजागरुः. Imper 2nd sing.
जागृहि Pf. जजागार, जागराञ्चकार &c 2nd sing जजागरिथ, जाग-
राञ्चकर्थ &c. P. F जागरिता. F जागरिष्यति. C अजागरिष्यत्. Aor.
अजागरीत्. B जागर्यात्. Caus. जागरयति ते. A अजजागरत्-त.
D जिजागरिषति. Pass. जागर्यते A अजागारि. P. P. जागरित.
G जागरित्वा, प्रजागर्य. Inf जागरितुम्.

जि 1 P. जये, अभिभवेच. *To conquer to overcome.* P. जयति.
Pf जिगाय. 2nd sing. जिगयिथ, जिगेथ. P. F. जेता. F. जेष्यति.
C. अजेष्यत्. Aor. अजैषीत्. B जीयात्. Caus. जापयति ते. A. अजी-
जपत्-त. D जिगीषति-ते. Frequ. जेजीयते, जेजयीति, जेजेति.

Pass जीयते. A. अजायि. P. P. जित. G. जित्वा, विजित्य. Inf. जेतुम्. Pot. P. जेय (Conquerable). जय्य (What can be conquered). The root is Atm when it is preceded by the prepositions वि and परा.

जिन्व् (जिवि) 1 P. प्रीणने. To please. P. जिन्वति. Pf. जिजिन्व. P. F. जिन्विता. F जिन्विष्यति. Aor. अजिन्वीत्. B जिन्व्यात्. Pass. जिन्व्यते. A अजिन्वि. D जिजिन्विषति. Frequ जेजिन्व्यते.

जिन्व् (जिवि) 10 U 1 P. भाषायाम्. To speak P. जिन्वयति-ते; जिन्वति. Pf जिन्वयाञ्चकार-चक्रे &c; जिजिन्व. P. F. जिन्वयिता; जिन्विता. F जिन्वयिष्यति ते; जिन्विष्यति. Aor. अजिजिन्वत् त; अजिन्वीत्. B जिन्व्यात्, जिन्वयिषीष्ट; जिन्व्यात्.

जिम् (जिमु) 1 P भक्षणे. To eat P जेमति Pf. जिजेम. P. F जेमिता. F जेमिष्यति. Aor अजेमीत्. B जिम्यात्. D जिजिमिषति, जिजेमिषति. Frequ जेजिम्यते, जेजिमीति, जेजेन्ति. P. P. जिन्त. G. जेमित्वा, जिन्त्वा. Inf जेमितुम्.

जिरि (छान्दसः) 5 P हिंसायाम्. To kill P जिरिणोति. Aor. अजिरायीत्

जिष् (जिषु) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle, to serve. P जेषति. Pf. जिजेष. P F. जेषिता. F जेषिष्यति C अजेषिष्यत्. Aor अजेषीत्. B. जिष्यात्. D. जिजेषिषति; जिजिषिषति. Frequ. जेजिष्यते, जेजिषीति, जेजेष्टि. P. P. जिष्ट. G. जेषित्वा, जिष्ट्वा. Inf. जेषितुम्.

जीव् 1 U. प्राणधारणे. To live P. जीवति. Pf. जिजीव. 2nd sing. जिजीविथ. P. F. जीविता. F जीविष्यति. Aor. अजीवीत्. B. जीव्यात्. Caus. जीवयति-ते. A. अजीजिवत् त. D. जिजीविषति. Frequ. जेजीव्यते. Pass. जीव्यते. A. अजीवि. P. P. जीवित. G. जीवित्वा. Inf. जीवितुम्.

जु (सौत्र) 1 P. A. गतौवेगेच. To go; to be quick. P. जवति-ते. Pf. जुजाव, जुजुवे. P. F. जोता. F. जोष्यति ते. Aor. अजौषीत्, अजोष्ट. B जूयात्, जोषीष्ट. Caus. जावयति-ते A. अजीजवत्-त. D. जुजूषति ते. Frequ. जोजूयते, जोजवीति, जोजोति. Pass. जूयते. A. अजावि. P.P. जुत. G. जुत्वा. Inf. जोतुम्.

जुङ्ग् (जुगि) 1 P. वर्जने. To abandon. P. जुङ्गति. Pf. जुजुङ्ग. P. F. जुङ्गिता F जुङ्गिष्यति. Aor. अजुङ्गीत्. B. जुङ्ग्यात्. Pass. जुङ्ग्यते.

जुट् (कुटादिः) 6 P. बन्धने. To bind P. जुटति. Pf. जुजोट 2nd sing जुजुटिथ. P. F. जुटिता F. जुटिष्यति. Aor. अजुटीत्. B. जुट्यात्.

जुड् 6 P. गतौ. To go P. जुडति. Pf. जुजोड. 2nd sing. जुजोडिथ. P F. जोडिता F. जोडिष्यति. C. अजोडिष्यत्. Aor. अजोडीत् B. जुड्यात् D. जुजोडिषति, जुजुडिषति. Frequ. जोजुड्यते, जोजुडीति, जोजोड्डि.

जुड् 10 U. प्रेरणे. To send, to direct. P. जोडयति ते Pf. जोडयाञ्चकार-चक्रे &c P. F जोडयिता. F. जोडयिष्यति-ते. Aor. अजूजुडत् त. B. जोड्यात्, जोडयिषीष्ट. D. जुजोडयिषति ते.

जुत् (जुतृ) 1 A. भासने. To shine. P. जोतते. Pf. जुजुते. P. F. जोतिता. F. जोतिष्यते. Aor. अजोतिष्ट. B. जोतिषीष्ट. Caus. जोतयति ते. A. अजुजोतत् -त.

जुन् 6 P. गतौ. To go. P जुनति. Pf. जुजोन. P. F. जोनिता. F. जोनिष्यति. Aor. अजोनीत्. B. जुन्यात्. Caus. जोनयति ते. Aor. अजूजुनत् त.

जुष् (जुषी) 6 A. प्रीतिसेवनयोः. To please; to devote. P. जुषते. Pf. जुजुषे. 2nd sing. जुजुषिषे. P. F जोषिता. F. जोषिष्यते. C अजोषिष्यत. Aor. अजोषिष्ट B. जोषिषीष्ट. Caus. जोषयति ते. A. अजूजुषत् -त. D. जुजोषिषते, जुजुषिषते. Frequ. जोजुष्यते, जोजुषीति, जोजोष्टि. Pass. जुष्यते. A. अजोषि. P. P. जुष्ट. G. जुषित्वा. Inf जोषितुम्.

जुष् 10 U. 1 P. परितर्कणपरितर्पणेच. To think; to examine; to be satisfied P. जोषयति ते, जोषति. Pf. जोषयाञ्चकार-चक्रे &c; जुजोष. P. F. जोषयिता; जोषिता. F. जोषयिष्यति-ते; जोषिष्यति. Aor. अजूजुषत् -त; अजोषीत्. B. जोष्यात्, जोषयिषीष्ट; जोष्यात्. D. जुजोषयिषति-ते; जुजुषिषति, जुजोषिषति. Frequ of the 1st. see the above root. Pass. जोष्यते; जुष्यते A. अजोषि. P. P. जोषित, जुषित. G. जोषयित्वा; जोषित्वा, जुषित्वा Inf. जोषयितुम्; जोषितुम्.

जूर् (जूरी) 4 A. हिंसावयोहान्योः कोपेच. To kill; to grow old, to

be angry with P जूर्यते. Pf जुजूरे. P. F. जूरिता. F जूरिष्यते. Aor. अजूरिष्ट B. जूरिषीष्ट. P. P. जूर्ण.

जूष् 1 P. हिंसायाम् . To kill P. जूषति. Pf. जुजूष. P F. जूषिता. F. जूषिष्यति. C. अजूषिष्यत Aor. अजूषीत् . B. जूष्यात् . D. जुजूषिषति. Frequ जेजूष्यते, जोजूष्टि &c.

जृम्भ् (जृभि) 1 A. गात्रविनामे To yawn, to gape, to open. P. जृम्भते Pf. जजृम्भे 2nd sing. जजृम्भिषे. P. F जृम्भिता. F. जृम्भिष्यते. C. अजृम्भिष्यत. Aor अजृम्भिष्ट. B. जृम्भिषीष्ट. Caus. जृम्भयति-ते. A. अजजृम्भत् त D जिजृम्भिषते. Frequ. जरीजृम्भ्यते, जरीजृम्भीति, जरीजृम्भ्टि &c. Pass. जृम्भ्यते A. अजृम्भि P. P. जृम्भित G. जृम्भित्वा Inf जृम्भितुम् .

जॄ (जॄष्) 4 P. वयोहानौ. To grow old, to decay. P. जीर्यति. Pf. जजार plu. जजरु , जेरु . 2nd sing जजरिथ, जेरिथ. P. F. जरिता, जरीता. F. जरिष्यति, जरीष्यति.C अजरिष्यत् ,अजरीष्यत् Aor. अजरत् ,अजारीत् .B. जीर्यात् . Caus. जरयति-ते. A अजीजरत् -त. D. जिजरिषति, जिजरीषति, जिजीर्षति. Frequ. जेजीर्यते, जाजर्ति, जजर्ति Pass. जीर्यते A. अजारि P. P. जीर्ण. G. जरित्वा, जरीत्वा, अनुजीर्य. Inf. जरितुम् , जरीतुम् .

जॄ 9 P. वयोहानौ. To grow old. P. जृणाति. Aor. अजारीत् Caus. जारयति ते For the other forms of the non-conjugational tenses see the above root.

जॄ 10 U. 1 P. वयोहानौ To grow old, to decay. P. जारयति-ते; जरति. Pf. जारयाञ्चकार चक्रे &c.; जजार P. F. जारयिता; जरिता, जरीता. F. जारयिष्यति ते, जरिष्यति, जरीष्यति. A. अजीजरत्-त; अजारीत्. B जार्यात् , जारयिषीष्ट; जीर्यात्. D. जिजारयिषति-ते; जिजरिषति, जिजरीषति, जिजीर्षति. Frequ. of the first conju. जेजीर्यते, जाजराति; जाजर्ति. Pass जार्यते; जीर्यते. A. अजारि. P. P. जारित; जीर्ण. G. जारयित्वा; जरित्वा, जरीत्वा. Inf. जारयितुम् ; जरितुम् , जरीतुम् .

जेष् (जेपृ) 1 A. गतौ To go P जेषते Pf. जिजेषे. P. F. जेषि-

ता F जेपिष्यते. Aor. अजेपिष्ट B. जेपिषीष्ट. Caus जेपयति ते. A. अजिजेपत् त Pass. जेप्यते. A. अजेपि

जेह् (जेहृ) 1 A प्रयत्नेगतौच To try, to go P जेहते Pf. जिजेहे P. F. जेहिता F. जेहिष्यते. Aor. अजेहिष्ट. B. जेहिषीष्ट Caus जेहयति-ते. A. अजिजेहत्-त D जिजेहिषते. Frequ. जेजेह्यते, जेजेहीति, जेजेढि.

जै 1 P क्षये. To decay. P. जायति. Pf जजौ P. F. जाता. F. जास्यति. Aor. अजासीत्. B जायात्. D. जिजासति. Frequ. जाजायते जाजेति, जाजाति.

ज्या 9 P वयोहानौ. To become old, to decay. P. जिनाति Pf. जिज्यौ. 2nd sing. जिज्यिथ, जिज्याथ P. F. ज्याता. F. ज्यास्यति. C. अज्यास्यत् Aor अज्यासीत्. B जीयात्. Caus ज्यापयति ते A. अजिज्यपत त D जिज्यासति Frequ जेज्यायते, जाज्येति, जाज्याति. Pass जीयते. A. अज्यायि. P. P. जीन. G. जीत्वा, प्रज्याय Inf. ज्यातुम्.

ज्यु (ज्युङ्) 1 A गतौ To go. P. ज्यवते. Pf. जुज्युवे P F. ज्योता F. ज्योष्यते. Aor अज्योष्ट. B ज्योषीष्ट. D. जुज्यूषते Frequ. जोज्यूयते, जोज्यवीति, जोज्योति.

ज्रि 1 जये, अभिभवेच To conquer, to defeat P. ज्रयति. Pf. जिज्राय P F ज्रेता F. ज्रेष्यति Aor. अज्रैषीत्. B. ज्रीयात्.

ज्रि 10 U. 1 P. वयोहानौ To grow old, to decay P ज्राययति-ते, ज्रयति Pf ज्राययाञ्चकार चक्रे &c., जिज्राय P. F. ज्राययिता; ज्रेता F ज्राययिष्यति ते, ज्रेष्यति Aor. अजिज्रयत्-त, अज्रैषीत्. B. ज्राय्यात्, ज्राययिषीष्ट, ज्रीयात्.

ज्वर् (घटादि) 1 P. रोगे To be hot with fever or passion. P. ज्वरति. Pf जज्वार. 2nd sing जज्वरिथ. P. F. ज्वरिता. F. ज्वरिष्यति. C अज्वरिष्यत्. Aor अज्वारीत्. B. ज्वर्यात् Caus. ज्वरयति ते A. अजिज्वरत्-त. D. जिज्वरिषति Frequ. जाज्वर्यते, जाज्वरीति, जाजूर्ति Pass. ज्वर्यते. A. अज्वरि, अज्वारि. P. P. ज्वरित. G ज्वरित्वा, सज्वर्य. Inf ज्वरितुम्.

ज्वल् (घटादि) 1. P. दीप्तौ. To shine. P. ज्वलति. Pf. जज्वाल.

2nd sing· जज्वलिथ P. F. ज्वलिता F ज्वलिष्यति. Aor अज्वालीत् . B. ज्वल्यात् . Caus· ज्वलयति-ते, ज्वालयति-ते (प्रज्वलयति-ते) A अजिज्वलत् -त D. जिज्वलिषति. Frequ· जाज्वल्यते, जाज्वलीति, जाज्वल्ति. Pass ज्वल्यते A अज्वालि, अज्वलि. P. P ज्वलित. G. ज्वलित्वा, प्रज्वल्य. Inf. ज्वलितुम् .

झ.

झट् 1 P. सघाते. To become matted together, to become confused . P झटति. Pf. जझाट. P. F. झटिता. F. झटिष्यति. Aor. अझटीत् ; अझाटीत् . B. झट्यात् .

झम् (झमु) 1 P अदने. To eat. झमति. Pf· जझाम. P. F. झमिता. F. झमिष्यति. Aor· अझमीत् . B. झम्यात् . D. जिझमिषति. Frequ· जञ्झम्यते, जञ्झन्ति &c. P. P. झान्त. G. झमित्वा, झान्त्वा. Inf. झमितुम्.

झर्झ् 1 P परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To speak, to injure, to menace· P. झर्झति Pf. जझर्झ. P. F. झर्झिता. F· झर्झिष्यति. Aor. अझर्झीत् . B. झर्झ्यात् . D जिझर्झिषति.

झर्झ् 6 P. परिभाषणभर्त्सनयो.. To speak, to blame, to menace· P· झर्झति. Pf. जझर्झ. P. F. झर्झिता. F झर्झिष्यति. Aor· अझर्झीत् . B. झर्झ्यात् . Frequ· जाझर्झ्यते, जाझर्झीति, जाझर्क्ति.

झष् 1 P. हिंसायाम् . To kill. P. झषति. Pf जझाष P F झषिता F· झषिष्यति. Aor अझषीत् , अझाषीत् .B. झष्यात् .

झष् 1 U· आदानसंवरणयो . To take, to put on, to cover· P. झषति ते. Pf. जझाष, जझषे. P. F. झषिता. F. झषिष्यति-ते. . अझषिष्यत्-त. Aor. अझषीत् , अझाषीत् , अझषिष्ट. B. झष्यात् , झषि [illegible]

Caus· झषयति-ते. A. अजीझषत् -त.

झॄ (झॄष्) 4 P. वयोहानौ. To become old· P. झीर्यति . Pf. जझार. P. F· झरिता, झरीता. F. झरिष्यति, झरीष्यति. Aor अझारीत् B. झीर्यात् . D. जिझीर्षति Frequ· जेझीर्यते, जाझर्ति &c.

झॄ 9 P. वयोहानौ To become old P. झृणाति. The remaining forms of this root are like those of the above root.

ट.

टङ्क् (टकि) 10 U 1 P. बन्धने. To build. P. टङ्कयति ते; टङ्कति. Pf. टङ्कयाञ्चकार चक्रे &c; टटङ्क. P. F. टङ्कयिता; टङ्किता. F. टङ्कयिष्यति-ते; टङ्किष्यति. Aor. अटटङ्कत् -त; अटङ्कीत् .B टङ्क्यात्, टङ्कयिषीष्ट; टङ्क्यात् . D टिटङ्कयिषति ते; टिटङ्किषति. Frequ. of the first conju टाटङ्क्यते, टाटङ्कीति. टाटङ्कि. Pass.टङ्क्यते. A. अटङ्कि. P. P. टङ्कित. G. टङ्कयित्वा; टङ्कित्वा. Inf. टङ्कयितुम् ; टङ्कितुम् .

टल् 1 P. वैक्लव्ये. To be confused. P. टलति.Pf.टटाल. P. F. टलिता F. टलिष्यति. Aor. अटालीत् . B. टल्यात् .

टिक् (टिकृ 1A गतौ. To go.P टेकते. Pf. टिटिके.P.F. टेकिता. F. टेकिष्यते. Aor. अटेकिष्ट.B.टेकिषीष्ट.Caus. टेकयति-ते.A.अटिटेकत्-त.

टिप् 10 U. क्षेपे. To throw, to send. P. टेपयति-ते. Pf. टेपयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. टेपयिता. F. टेपयिष्यति ते. Aor. अटिटेपत् त. B टेप्यात्, टेपयिषीष्ट. P. P. टेपित. G. टेपयित्वा. Inf. टेपयितुम्.

टीक् (टीकृ) 1 A. गतौ. To go. P टीकते. Pf. टिटीके. P. F. टीकिता. F. टीकिष्यते C. अटीकिष्यत. Aor. अटीकिष्ट. B. टीकिषीष्ट. Caus. टीकयति ते A. अटिटीकत् -त. D. टिटीकिषते Frequ. टेटीक्यते, टेटीकीति, टेटीक्ति. Pass. टीक्यते. A. अटीकि. P. P. टीकित. G. टीकित्वा. Inf. टीकितुम्.

टौक् (टौकृ) 1 A. गतौ. To go. P. टौकते. Pf टुटौके. P. F. टौकिता. F. टौकिष्यते. C. अटौकिष्यत. Aor. अटौकिष्ट. B. टौकिषीष्ट.

ट्वल् 1 P. वैक्लव्ये. To be disturbed. B. ट्वलति. Pf. टट्वाल. P. F. ट्वलिता F. ट्वलिष्यति. Aor. अट्वालीत् . B. ट्वल्यात् . D. टिट्वलिषति. Frequ.टाट्वल्यते, टाट्वलीति, टाट्वल्ति.

ड.

डप् 10 A. संघाते. To collect; to accumulate. P. डापयते. Pf. डापयाञ्चक्रे &c. P. F. डापयिता. F. डापयिष्यते. Aor. अडीडपत. B डापयिषीष्ट. D डिडापयिषते.

डम्ब् 10 U. क्षेपे. To throw, to send. P. डम्बयति-ते. Pf. डम्बयाञ्-

कार चक्रे &c. P. F डम्बयिता. F डम्बयिष्यति ते. Aor. अडडम्बत् त. B डम्ब्यात्, डम्बयिषीष्ट. D. डिडम्बयिषति-ते. Pass. डम्ब्यते. A. अडम्बि. P. P. डम्बित G डम्बयित्वा. Inf डम्बयितुम्.

डिप् 4 P. क्षेपे. To throw, P. डिप्यति. Pf डिडेप. P. F. डेपिता. F डेपिष्यति Aor अडिपत्. B डिप्यात्. D. डिडिपिषति, डिडेपिषति. Frequ. डेडिप्यते, डेडिपीति, डेडेप्ति.

डिप् 10 A संघाते To collect, to heap together. P. डेपयते. Pf. डेपयाञ्चक्रे &c P F. डेपयिता. F डेपयिष्यते. Aor. अडीडिपत. B. डेपयिषीष्ट Pass डिप्यते. A अडेपि.

डिप् 10 U. क्षेपे. To throw, to send P डेपयति-ते. Pf. डेपयाञ्चकार चक्रे &c P F. डेपयिता. F डेपयिष्यति ते. Aor. अडीडिपत् त. B डेप्यात्, डेपयिषीष्ट.

डी (डीङ्) 1 A विहायसा गतौ. To fly P डयते. Pf. डिड्ये. 2nd sing. डिड्यिषे. P. F डयिता. F डयिष्यते. C अडयिष्यत Aor. अडयिष्ट B डयिषीष्ट. Caus. डाययति-ते. A अडीडयत्-त. D. डिडयिषते. Frequ डेडीयते, डेडयीति, डेडेति. Pass. डीयते. A. अडायि. dual. अडायिषाताम्, अडयिषाताम्. P. P. डयित. G. डयित्वा, उड्डीय. Inf डयितुम्.

डी (डीङ्) 4 A विहायसा गतौ. To fly P. डीयते. P P. डीन. Present P. डीयमान. The remaining forms of this root are like those of the above root

ढ.

ढौकृ (ढौकृ) 1 A. गतौ. To go to approach P. ढौकते. Pf डुढौके. P. F. ढौकिता. F ढौकिष्यते C. अढौकिष्यत. Aor. अढौकिष्ट. B ढौकिषीष्ट. Caus. ढौकयति ते. A अडुढौकत् त D डुढौकिषते. Frequ डोढौक्यते, डोढौकीति, डोढौक्ति Pass. ढौक्यते. A. अढौकि. P. P. ढौकित. G. ढौकित्वा, उपढौक्य. Inf. ढौकितुम्.

त.

तक् 1 P. हसनेसहनेच. To laugh; to endure P. तकति. Pf. ततोक. 2nd sing तेकिथ. P F. तकिता. F. तकिष्यति. C. अतकि-

ष्यत् Aor. अतकीत्, अताकीत्. D. तितकिषति. Frequ. तातक्यते, तातक्ति &c. B. तक्यात्. P. P. तकित. Pot.P. तक्य.G. तकित्वा. Inf. तकितुम्

तक्ष् 1 P. त्वचने संवरणेच. To pare, to cover. P. तक्षति Pf. ततक्ष 2nd sing ततक्षिथ. P. F. तक्षिता. F तक्षिष्यति Aor. अतक्षीत्. B. तक्ष्यात्. D. तितक्षिषति. Frequ.तातक्ष्यते, तातष्टि &c.

तक्ष् (तक्षू) 1 P. तनूकरणे. To pare, to make thin; to wound. P. तक्षति, तक्ष्णोति. plu. तक्षन्ति, तक्ष्णुवन्ति Pf. ततक्ष 2nd sing. ततक्षिथ, ततष्ठ P. F. तक्षिता, तष्टा F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति. C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत् Aor अतक्षीत्, अताक्षीत्. B. तक्ष्यात्. Caus. तक्षयति ते. A. अततक्षत्-त. D. तितक्षिषति, तितक्षति. Frequ. तातक्ष्यते, तातक्षीति, तातष्टि Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि. P. P. तष्ट G. तक्षित्वा, तष्ट्वा, सतक्ष्य. Inf. तक्षितुम्, तष्टुम्.

तङ्क् (तकि) 1 P कृच्छ्रजीवने. To live in distress. P. तङ्कति. Pf ततङ्क P. F. तङ्किता. F. तङ्किष्यति. Aor. अतङ्कीत्. B. तङ्क्यात्. Caus. तङ्कयति ते. A. अततङ्कत्-त D. तितङ्किषति. Frequ तातङ्क्यते, तातङ्कीति, तातङ्कि. Pass तङ्क्यते. A. अतङ्कि. P. P. तङ्कित G. तङ्कित्वा. Inf. तङ्कितुम्.

तङ्ग् (तगि) 1 P. गतौस्खलनेकम्पेच. To go, to stumble, to shake. P. तङ्गति. Pf. ततङ्ग. P. F. तङ्गिता F. तङ्गिष्यति. Aor. अतङ्गीत्. B. तङ्ग्यात्. P. P. तङ्गित. G. तङ्गित्वा. Inf. तङ्गितुम्.

तञ्च् (तञ्चु) 1 P. गतौ. To go. P. तञ्चति. Pf. ततञ्च. P. F. तञ्चिता F. तञ्चिष्यति. C. अतञ्चिष्यत्. Aor. अतञ्चीत् B. तच्यात् D. तितञ्चिषति For Frequ see the next root. P. P. तक्त. G. तञ्चित्वा, तक्त्वा. Inf. तञ्चितुम्.

तञ्च् (तञ्चू) 7 P संकोचने. To contract, to shrink. P. तनक्ति. Pf. ततञ्च. 2nd sing. ततञ्चिथ, ततङ्क्थ. P. F. तञ्चिता, तङ्क्ता. F. तञ्चिष्यति, तङ्क्ष्यति. Aor. अतञ्चीत्, अताङ्क्षीत्. B तच्यात्. Caus. तञ्चयति-ते. A. अततञ्चत्-त. D. तितञ्चिषति, तितङ्क्षति. Frequ. तातच्यते, तातञ्चीति, तातङ्क्ति. Pass तच्यते. A. अतञ्चि. P. P. तक्त.

G. तञ्चित्वा, तक्त्वा. Inf. तञ्चितुम्, तङ्क्तुम्.

तञ्ज् (तञ्ज्) 7 P. संकोचने. To shrink; to contract. P. तनक्ति. Pf. ततञ्ज. 2nd sing. ततञ्जिथ, ततङ्क्थ. P. F. तञ्जिता, तङ्क्ता F. तञ्जिष्यति, तङ्क्ष्यति. Aor. अतञ्जीत्, अताङ्क्षीत्. B. तज्यात्. Caus. तञ्जयति-ते. A. अततञ्जत्-त. D. तितञ्जिषति, तितङ्क्षति. Frequ. तातज्यते, तातञ्जीति, तातङ्क्ति. Pas. तज्यते. A. अताञ्जि. P. P. तक्त. G. तञ्जित्वा, तक्त्वा, तङ्क्त्वा. Inf. तञ्जितुम्, तङ्क्तुम्.

तट् 1 P. उच्छ्राये To be raised. P. तटति. Pf. तताट. P. F. तटिता. F. तटिष्यति. Aor. अतटीत्, अताटीत्. B. तट्यात्.

तड् 10 U. आघाते भाषायां च. To strike; to beat; to strike a musical instrument, to speak. P ताडयति-ते. Pf. ताडयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. ताडयिता. F. ताडयिष्यति-ते. Aor. अतीतडत् त. B. ताड्यात्, ताडयिषीष्ट. D. तिताडयिषति-ते. Pass. ताड्यते. A. अताडि. P. P. ताडित. G. ताडयित्वा, सताड्य. Inf. ताडयितुम्.

तण्ड् (तडि) 1 A. ताडने. To beat. P. तण्डते Pf. ततण्डे. P. F. तण्डिता. F. तण्डिष्यते. Aor. अतण्डिष्ट. B. तण्डिषीष्ट. D. तितण्डिषते Frequ. तातण्ड्यते, तातण्डि &c. Pass. तण्ड्यते. A. अतण्डि.

तन् (तनु) 8 U. विस्तारे. To spread. P. तनोति, तनुते. 1st pe dual. तनुवः, तन्वः, तनुवहे, तन्वहे. Pf. ततान, तेने. 2nd sing. तेनिथ तेनिषे. P. F. तनिता. F. तनिष्यति-ते. C. अतनिष्यत्-त. Aor. अतनीत्, अतानीत्, अतनिष्ट, अतत. 2nd sing. अतनीः, अतनिष्ठाः, अतथाः B. तन्यात्, तनिषीष्ट. Caus. तानयति ते A. अतीतनत् त. D. तितनिषति ते, तितांसति ते, तितनिषति-ते. Frequ. तन्तन्यते, तंतन्यते, तन्तनीति, तंतनीति, तन्तन्ति, तंनान्ति. Pass. तन्यते, तायते. A. अतानि P. P. तत. G. तनित्वा, तत्वा, वितत्य. Inf. तनितुम्.

तन् (तनु) 10 U. 1 P. श्रद्धोपकरणयोः. To confide in; to assist. P. तानयति ते; तनति. Pf. तानयाञ्चकार-चक्रे &c; ततान P. F. तानयिता; तनिता. F. तानयिष्यति-ते; तनिष्यति. Aor. अतीतनत्-त; अतनीत्, अतानीत्. B. तान्यात्, तानयिषीष्ट, तन्यात्. D. तितानयिषति ते; तितनिषति. Frequ. of the first conju. see the above

root. Pass. ताम्यते; तन्यते. A. अतानि. P. P. तानित; तत. G. तानयित्वा; तनित्वा, तत्वा. Inf. तानयितुम्; तनितुम्.

तन्तस् 11 P. दुःखे. To distress; to grieve. P. तन्तस्यति. Pf. तन्तसाञ्चकार &c. P. F. तन्तसिता. F. तन्तसिष्यति. Aor. अतन्तसीत्. B. तन्तस्यात्.

तन्त्र् (तत्रि) 10 A. कुटुम्बधारणे. To support; to maintain; to govern. P. तन्त्रयते. Pf. तन्त्रयाञ्चक्रे &c. P. F. तन्त्रयिता. F. तन्त्रयिष्यते. C. अतन्त्रयिष्यत. Aor अततन्त्रत. B. तन्त्रयिषीष्ट. D. तितन्त्रयिषते. Pass. तन्त्र्यते. A. अतन्त्रि. P. P. तन्त्रित. G. तन्त्रयित्वा. Inf तन्त्रयितुम्.

तन्द्र् (तद्रि) (सौत्र.) 1 P. अवसादमोहेच. To be exhausted; to be disturbed in mind. P. तन्द्रति. Pf ततन्द्र. P. F. तन्द्रिता. F. तन्द्रिष्यति. Aor. अतन्द्रीत्. B. तन्द्र्यात्. Pass. तन्द्र्यते. A. अतन्द्रि.

तप् 1 P. सन्तापे. To heat; to burn; to shine. P तपति. Pf. ततापं. 2nd sing. तेपिथ, ततप्थ. P. F तप्ता. F. तप्स्यति. C. अतप्स्यत्. Aor. अताप्सीत्. 3rd dual. अताप्ताम्. B. तप्यात्. Caus. तापयति-ते. A. अतीतपत् न. D तितप्सति. Frequ. तातप्यते, तातपीति, तातप्ति. Pass. तप्यते. A. अतापि, * अतप्त. P. P. तप्त. G. तप्त्वा, संतप्य. Inf. तप्तुम्.

तप् 4 A. ऐश्वर्ये. To rule. P. तप्यते Pf. तेपे. 2nd sing. तेपिषे. P F. तप्ता. F. तप्स्यते. Aor. अतप्त. B. तप्सीष्ट. Caus. तापयति-ते. Aor. अतीतपत्-त. D. तितप्सते. Frequ. see the above root. Pass. तप्यते A. अतापि. (अतप्त). P. P. तप्त. Pf. P. तेपान. G. तप्त्वा. Inf. तप्तुम्.

तप् 10 U. 1 P. संतापे. To heat; to make hot; to burn; to afflict. P. तापयति ते; तपति. Pf. तापयाञ्चकार-चक्रे &c.; ततापं

---

* **तपोनुतापेच ॥** तपस्त्रेश्चिण्नस्यात्कर्मकर्तर्यनुतापेच. तप्, in the sense of 'to repent' &, in the reciprocal passive, forms its Aorist as अतप्त; Ex. अन्वतप्त पापेन कर्मणा. 'He was distressed by a sinful act.' अतप्त तपस्तापसः. 'The devotee accomplished austere devotion.

तेलिष्यति Aor अतेलीत् B तिल्यात्. Caus. तेलयति-ते A. अतीतिलत् त.

तिल् 6 P. स्नेहे. To oil, to anoint P. तिलति. Pf. तितेल. P. F. तेलिता. F. तेलिष्यति. Aor. अतेलीत् B. तिल्यात्.

तिल् 10 U. स्नेहे. To oil; to be unctuous or greasy. P. तेलयति-ते. Pf. तेलयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. तेलयिता. F. तेलयिष्यति-से. Aor. अतीतिलत् त B तेल्यात्, तेलयिषीष्ट

तिल्ल् 1 P. गतौ To go P. तिल्लति. Pf. तितिल्ल. P. F. तिल्लिता F. तिल्लिष्यति Aor अतिल्लीत्. B तिल्लयात्.

तीक् (टीकृ) 1 A गतौ. To go. तीकते. Pf तितीके. P. F तीकिता. F तीकिष्यते C. अतीकिष्यत. A अतीकिष्ट B. तीकिषीष्ट. Caus. तीकयति ते A अतितीकत्-त D तितीकिषते. Frequ. तेतीक्यते. तेतीकीति, तेतीक्ति.

तीम् 4 P क्लेदने To be wet or moist. P. तीम्यति. Pf. तितीम. P. F तीमिता. F तीमिष्यति Aor अतीमीत्. B तीम्यात्.

तीर् 10 U पारगतौकर्मसमाप्तौच. To finish; to get through. P. तीरयति ते. Pf तीरयाञ्चकार चक्रे &c P F तीरयिता. F. तीरयिष्यति ते. C. अतीरयिष्यत् &c Aor अतितीरत् त. B तीर्यात्, तीरयिषीष्ट. D तितीरयिषति ते. Pass तीर्यते. A. अतीरि. P P. तीरित. G तीरयित्वा, सतीर्य. Inf तीरयितुम्.

तीव् 1 P स्थौल्ये. To be large or strong; to be fat or corpulent P तीवति. Pf तितीव P. F तीविता. F. तीविष्यति. Aor अतीवीत्. B तीव्यात्. D तितीविषति. Frequ. तेतीव्यते.

तु (सौत्र.) 2 P गतिवृद्धिहिंसासु. To go, to grow; to kill. P. तौति, तवीति. Pf तुताव. 2nd sing. तुतविथ, तुतोथ. P. F. तोता. F तोष्यति. C. अतोष्यत्. Aor अतौषीत्. B. तूयात्. Caus. तावयति-ते. A. अतूतवत्-त. D. तुतूषति. Frequ. तोतूयते, तोतवीति, तोतोति. Pass तूयते A अतावि P P. तुत. G. तुत्वा. Inf तोतुम्.

तुज् 1 P हिंसायाम्. To kill P. तोजति. Pf. तुतोज. P. F. तोजिता. F तोजिष्यति. Aor अतोजीत्. B तुज्यात्. D. तुतुजिषति, तुतोजिषति. Frequ तोतुज्यते, तोतुजीति, तोतोक्ति.

तुज् 10 U हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To strike, to be strong, to take; to dwell. P तोजयति ते. Pf तोजयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. तोजयिता F. तोजयिष्यति-ते. A अतूतुजत् त. B तोज्यात्, तोजयिषीष्ट.

तुञ्ज् (तुजि) 1 P प्रापणेहिंसायाबलेच. To reach; to kill, to be strong P. तुञ्जति. Pf तुतुञ्ज. P F. तुञ्जिता. F तुञ्जिष्यति Aor. अतुञ्जीत्. B तुञ्ज्यात्. Pass. तुञ्ज्यते. A. अतुञ्जि.

तुञ्ज् (तुजि) 10 U 1 P. हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To kill, to be strong, to take, to dwell P तुञ्जयति ते; तुञ्जति Pf तुञ्जयाञ्चकार चक्रे &c, तुतुञ्ज P F तुञ्जयिता; तुञ्जिता. F तुञ्जयिष्यति; तुञ्जिष्यति. Aor अतुतुञ्जत् त, अतुञ्जीत्. B तुञ्ज्यात्, तुञ्जयिषीष्ट; तुञ्ज्यात्. Pass तुञ्ज्यते A. अतुञ्जि.

तुट् (कुटादि) 6 P कलहकर्मणि. To quarrel, to cut P. तुटति. Pf तुतोट. 2nd sing तुतुटिथ. P F तुटिता. F तुटिष्यति. Aor. अतुटीत्. B तुट्यात् D तुतुटिषति.

तुड् (तुडृ) 1 P तोडने. To tear, to kill P तोडति. Pf तुतोड. 2nd sing तुतोडिथ. P. F तोडिता F तोडिष्यति. C अतोडिष्यत्. Aor अतोडीत्. B तुड्यात्. Caus. तोडयति-ते A. अतूतुडत्-त.

तुड् (कुटादि) 6 P. तोडने To tear, to kill. P. तुडति. Pf तुतोड. 2nd sing तुतुडिथ P. F. तुडिता. F. तुडिष्यति Aor अतुडीत्. B. तुड्यात्. D तुतुडिषति. Frequ तोतुड्यते, तोतोड्टि &c

तुड्ड् 1 P अनादरे To disrespect, to disregard P. तुड्डति. Pf. तुतुड्ड P F तुड्डिता F. तुड्डिष्यति. Aor अतुड्डीत्. B तुड्ड्यात्.

तुण् 6 P कौटिल्ये. To curve P. तुणति Pf तुतोण. P F तोणिता. F. तोणिष्यति. Aor अतोणीत्. B तुण्यात् D तुतुणिषति तुतोणिषति.

तुण्ड् (तुडि) 1 A तोडने To tear, to break P तुण्डते Pf. तुतुण्डे P F तुण्डिता F तुण्डिष्यते A अतुण्डिष्ट. B. तुण्डिषीष्ट

तुत्थ् 10 U. आवरणे To cover. P. तुत्थयति-ते. Pf. तुत्थयाञ्चकार-चक्रे &c P F तुत्थयिता. F. तुत्थयिष्यति ते. Aor. अतुतुत्थत्-त. B तुत्थ्यात्, तुत्थयिषीष्ट.

तुद् 6 U व्यथने. To pain, to strike P. तुदति ते. Pf. तुतोद, तुतुदे.

2nd sing. तुतोदिथ, तुतुदिषे. P. F. तोत्ता. F तोत्स्यति-ते. Aor. अतौत्सीत्, अतुत्त. B. तुद्यात्, तुत्सीष्ट. Caus. तोदयति-ते. A. अतुतुदत्-त. D. तुतुत्सति-ते. Frequ. तोतुद्यते, तोतुदीति, तोतोत्ति Pass. तुद्यते. A. अतोदि. P. P. तुन्न. G. तुत्त्वा. प्रतुद्य. Inf. तोत्तुम्.

तुप् 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुपति. Pf. तुतोप. P. F. तोपिता. F. तोपिष्यति. Aor. अतोपीत्. B. तुप्यात्.

तुप् 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तोपति. Pf. तुतोप. P. F. तोपिता. F. तोपिष्यति. Aor. अतोपीत्. B. तुप्यात्. Caus तोपयति-ते. A. अतूतुपत्-त.

तुफ् 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तोफति. Pf तुतोफ. P. F. तोफिता. F. तोफिष्यति. Aor. अतोफीत्. B तुफ्यात्.

तुफ् 6 P हिंसायाम्. To kill. P. तुफति. Pf. तुतोफ. P. F. तोफिता. F. तोफिष्यति Aor. अतोफीत्. B. तुफ्यात्. Pass तुफ्यते. A. अतोफि.

तुभ् 1 A. हिंसायाम्. To kill P. तोभते. Pf. तुतुभे P. F. तोभिता. F. तोभिष्यते. Aor. अतुभत्, अतोभिष्ट. B तोभिषीष्ट. Frequ. तोतुभ्यते, तोतोब्धि &c.

तुभ् 4 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुभ्यति. Pf. तुतोभ. P. F. तोभिता. F. तोभिष्यति. Aor. अतोभीत्. B तुभ्यात्.

तुभ् 9 P हिंसायाम्. To kill. P तुभ्नाति. Imper. 2nd sing. तुभान. Pf. तुतोभ. P. F. तोभिता. F. तोभिष्यति. Aor. अतोभीत्. B. तुभ्यात्.

तुम्प् 1 P 6 P हिंसायाम्. To kill P. तुम्पति. (*प्रस्तुम्पति). Pf. तुतुम्प. dual. तुतुम्पतुः. P. F. तुम्पिता. F. तुम्पिष्यति. Aor. अतुम्पीत्. B. तुप्यात्.

तुम्फ् 1 P. 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुम्फति. Pf. तुतुम्फ. P F. तुम्फिता. F. तुम्फिष्यति. Aor. अतुम्फीत्. B. तुफ्यात्. Pass. तुफ्यते. A. अतुम्फि. D तुतुम्फिषति. Frequ. तोतुफ्यते, तोतुम्फि &c.

---

* प्रात्तुम्पतौगवि कर्तरि ॥ स् is prefixed to the root तुम्प्, when it is preceded by प्र and has for its subject a word signifying a cow. (प्रस्तुम्पति गौः); not, however, in the Frequentative. (प्रतोतुम्पीति).

तुम्ब् (तुबि) 1 P. अर्दने. To distress to hurt. P. तुम्बति. Pf. तुतुम्ब. P. F. तुम्बिता. F. तुम्बिष्यति. Aor. अतुम्बीत्. B. तुम्ब्यात्.

तुम्ब् 10 U. 1 P. अदर्शनेऽर्दनेच. To be invisible: to trouble. P. तुम्बयति-ते; तुम्बति. Pf. तुम्बयाञ्चकार-चक्रे &c.; तुतुम्ब. P. F. तुम्बयिता; तुम्बिता. F. तुम्बयिष्यति-ते; तुम्बिष्यति. Aor. अतुतुम्बत्-त; अतुम्बीत् B. तुम्ब्यात्, तुम्बयिषीष्ट; तुम्ब्यात्.

तुर् (छान्दसः) 3 P. त्वरणे. To make haste. तुतोर्ति, तुतूर्तः, तुतुरति. Pf. तुतोर. Aor. अतोरीत्.

तुरण् 11 P. त्वरायाम्. To make haste; to hurry. P. तुरण्यति. Pf. तुरणाञ्चकार &c P. F. तुरणिता. F. तुरणिष्यति. Aor. अतुरणीत्. B. तुरण्यात्.

तुर्व् (तुर्वी) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तूर्वति Pf. तुतूर्व. P. F. तूर्विता. F तूर्विष्यति. C. अतूर्विष्यत्. Aor. अतूर्वीत्. B. तूर्व्यात्. D तुतूर्विषति. Frequ तोतूर्व्यते, तोतूर्वीति, तोतोर्ति.

तुल् 10 U. उन्माने. To weigh; to measure. P. *तोलयति-ते. Pf. तोलयाञ्चकार-चक्रे &c P F तोलयिता. F तोलयिष्यति-ते. Aor. अतूतुलत्-त. B. तोल्यात्, तोलयिषीष्ट. D. तुतोलयिषति-ते. Pass. तोल्यते. A. अतोलि. P P तोलित. G. तोलयित्वा, उत्तोल्य. Inf. तोलयितुम्.

तुष् 4 P. तुष्टौ. To be pleased or delighted. P. तुष्यति. Pf तुतोष. 2nd sing तुतोषिथ. P F. तोष्टा. F. तोक्ष्यति. C. अतोक्ष्यत्. Aor. अतुषत्. B तुष्यात्. Caus तोषयति ते. A. अतूतुषत् त. D. तुतुक्षति. Frequ तोतुष्यते, तोतुषीति, तोतोष्टि. Pass तुष्यते. A. अतोषि. P. P. तुष्ट. G. तुष्ट्वा, परितुष्य. Inf. तोष्टुम्.

तुस् 1 P. To sound P. तोसति. Pf. तुतोस. P. F. तोसिता. F. तोसिष्यति. Aor. अतोसीत्. B तुस्यात्.

तुह् (तुहिर्) 1 P. अर्दनेऽरवेच. To hurt, to pain; to kill. P. तोहति. Pf. तुतोह. P. F. तोहिता. F. तोहिष्यति. C. अतोहिष्यत्.

*The forms तुलयति, तुलना &c are made up from the word तुला, an abstract noun from this root.

Aor. अतुडत्, अतोहीत्. B तुह्यात्. D. तुतुहिषति, तुतोहिषति. Frequ तोतुह्यते, तोतुहीति, तोतोढि.

तूड् (तूड्ृ) 1 P. तोडनेऽनादरेच. To split, to slight; to disrespect. P तूडति. Pf तुतूड. P. F. तूडिता. F. तूडिष्यति. Aor. अतूडीत्. B तूड्यात्. Caus. तूडयति ते. A. अतुतूडत्-त. P. P. तूडित. G. तूडित्वा. Inf. तूडितुम्.

तूण् 10 A. पूरणे To fill up. P. तूणयते. Pf तूणयाञ्चक्रे &c. P. F. तूणयिता. F तूणयिष्यते. Aor. अतुतूणत. B तूणयिषीष्ट.

तूर् (तूरी) 4 A. गतित्वरणहिंसयोः. To go quickly; to make haste; to hurt, to kill P तूर्यते. Pf तुतूरे. P. F. तूरिता. F. तूरिष्यते. C. अतूरिष्यत. Aor. अतूरिष्ट. B तूरिषीष्ट. Caus तूरयति ते. A. अतुतूरत् त. D. तुतूरिषते. Frequ तोतूर्यते, तोतूरीति, तोतूर्ति. Pass तूर्यते. A. अतूरि. P. P. तूर्ण G तूरित्वा. Inf तूरितुम्.

तूल् 1 P. निष्कर्षे. To ascertain quantity or weight. P. तूलति. Pf. तुतूल. P. F. तूलिता. F तूलिष्यति. Aor. अतूलीत्. B तूल्यात्. Pass तूल्यते. A. अतूलि.

तूष् 1 P. तुष्टौ. To be satisfied or pleased P. तूषति. Pf. तुतूष. P. F. तूषिता. F. तूषिष्यति. Aor. अतूषीत्. B. तूष्यात्. D. तुतूषिषति. Frequ. तोतूष्यते, तोतूष्टि &c.

तृक्ष् 1 P गतौ. To go P. तृक्षति. Pf. ततृक्ष. P. F. तृक्षिता. F. तृक्षिष्यति. Aor. अतृक्षीत्. B. तृक्ष्यात्. D. तितृक्षिषति. Frequ. तरीतृक्ष्यते, तरीतृष्टि &c.

तृण् (तृणु) 8 U. अदने. To eat; to graze. P. तृणोति, तर्णोति, तृणुते, तर्णुते. Pf. ततर्ण, ततृणे. 2nd sing ततर्णिथ, ततृणिषे. P. F. तर्णिता. F. तर्णिष्यति-ते. C. अतर्णिष्यत्-त. Aor. अतर्णीत्, अतर्णिष्ट, अतृत. 2nd sing. अतर्णीः, अतर्णिष्ठाः, अतृथाः. B. तृण्यात्, तर्णिषीष्ट. Caus. तर्णयति. A. अततर्णत्, अतीतृणत्. D. तितर्णिषति ते. Frequ. तरीतृण्यते, तर्तर्णोति, तर्तृण्ति &c. Pass. तृण्यते. A. अतर्णि. P. P. तृत. G. तृणित्वा, तृत्वा, प्रतृत्य. Inf. तर्णितुम्.

तृद् (उतृदिर्), 7 U हिंसानादरयोः. To kill, to destroy; to disregard

P. तृणत्ति, तृन्ते. Pf. ततर्द, ततृदे. 2nd sing. ततर्दिथ, ततृदिषे, ततृत्से. P F तर्दिता. F तर्दिष्यति ते, तर्त्स्यति ते. Aor अतर्दीत्, अतृदत्, अतर्दिष्ट. B. तृद्यात्, तर्दिषीष्ट, तृत्सीष्ट. Caus तर्दयति-ते. A अततर्दत् त, अतीतृदत्-त D. तितर्दिषति ते, तितृत्सति ते. Frequ तरीतृद्यते, तरीतृदीति, तरीतर्त्ति &c. Pass. तृद्यते. A अतर्दि P. P तृण्ण. G. तर्दित्वा, तृत्त्वा. Inf. तर्दितुम्.

तृप् 4 P. तृप्तौ. To be satisfied or pleased; to please. P. तृप्यति. Pf ततर्प. 2nd sing ततर्पिथ, ततर्प्थ, तत्रप्थ. P F तर्पिता, तर्प्ता, त्रप्ता. F. तर्पिष्यति तर्प्स्यति, त्रप्स्यति. C. अतर्पिष्यत्, अतर्प्स्यत्, अत्रप्स्यत्. Aor. अतृपत्, अतार्प्सीत्, अत्राप्सीत्, अतर्पीत्. B. तृप्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A अततर्पत् त, अतीतृपत् त D. तितृप्सति, तितर्पिषति. Frequ. तरीतृप्यते, तरीतृपीति, तरीतर्प्ति, तरीत्रप्ति &c. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तृप्त. G तर्पित्वा, तृप्त्वा, संतृप्य. Inf. तर्पितुम्, तर्प्तुम्, त्रप्तुम्.

तृप् 5 P. प्रीणने. To please, to be pleased or satisfied. P. तृप्नोति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिथ. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. Aor. अतर्पीत्. B. तृप्यात्. Caus. तर्पयति ते. A. अततर्पत् त, अतीतृपत् त. D. तितर्पिषति. Frequ. see the above root. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P P. तृपित. G तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृप् 6 P. प्रीणने. To please, to be pleased or satisfied. P. तृपति. The forms of the non-conjugational tenses and moods of this root are like those of the root तृप् 5 P.

तृप् 10 U. 1 P. तृप्तौसंदीपनेच. To be satisfied, to light. P तर्पयति ते; तर्पति. Pf तर्पयाञ्चकार चक्रे &c. ततर्प P. F. तर्पयिता; तर्पिता. F. तर्पयिष्यति-ते; तर्पिष्यति. Aor. अततर्पत-त; अतीतृपत् त; अतर्पीत्. B. तर्प्यात्, तर्पयिषीष्ट, तृप्यात्. D. तितर्पयिषति-ते; तितर्पिषति. Frequ of the first conju. see तृप् 4 P. Pass. तर्प्यते; तृप्यते. A. अतर्पि P. P. तर्पित; तृपित. G. तर्पयित्वा; तर्पित्वा. Inf. तर्पयितुम्; तर्पितुम्

तृफ् 6 P. प्रीणने. To please, to be satisfied. P. तृफति. Pf. ततर्फ. P. F. तर्फिता. F. तर्फिष्यति Aor. अतर्फीत्. B तृफ्यात्.

तृम्प् 6 P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृम्पति. Pf. ततृम्प. P. F. तृम्पिता. F. तृम्पिष्यति. C. अतृम्पिष्यत्. Aor. अतृम्पीत्. B. तृप्यात्.

तृम्फ् 6 P. प्रीणने To please; to be satisfied. P. तृम्फति. Pf. ततृम्फ. P. F तृम्फिता F. तृम्फिष्यति. Aor. अतृम्फीत्. B. तृफ्यात्. D तितृम्फिषति. Frequ. तरीतृफ्यते तरीतृम्फीति, तरीतृम्प्ति &c.

तृष् (ञितृषा) 4 P. पिपासायाम्. To be thirsty; to wish. P. तृष्यति. Pf. ततर्ष. 2nd sing. ततर्षिथ. P. F. तर्षिता. F. तर्षिष्यति. C. अतर्षिष्यत्. Aor. अतृषत्. B. तृष्यात् Caus. तर्षयति-ते. A. अततर्षत्-त, अतीतृषत्-त. D. तितर्षिषति. Frequ. तरीतृष्यते, तरीतृषीति, तरीतर्ष्टि &c. Pass तृष्यते. A. अतर्षि P. P. * तृषित. G. तृषित्वा, तर्षित्वा. Inf. तर्षितुम्.

तृह् (तृहू) 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहति. Pf. ततर्ह. 2nd sing. ततर्हिथ, ततर्ढ. P. F. तर्हिता, तर्ढा. F. तर्हिष्यति, तर्क्ष्यति. Aor. अतर्हीत्, अतृक्षत्. B तृह्यात्. Caus. तर्हयति-ते. A. अततर्हत्-त, अतीतृहत्-त. D. तितर्हिषति, तितृक्षति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतर्ढि &c. Pass. तृह्यते. A. अतर्हि. P. P. तृढ. G. तर्हित्वा, तृढ्वा. Inf. तर्हितुम्, तर्ढुम्.

तृह् 7 P. हिंसायाम्. To kill, to hurt. P. तृणेढि. 2nd sing. तृणेक्षि. 1st sing. तृणेह्मि. Impert. 3rd & 2nd sing. अतृणेट्-ड्, अतृणेट्-ड्. 1st sing. अतृणहम्. Imper. तृणेढु. 2nd sing. तृण्ढि. 1st sing. तृणहानि. Pf. ततर्ह. 2nd sing. ततर्हिथ. P. F. तर्हिता. F. तर्हिष्यति. C. अतर्हिष्यत्. Aor. अतर्हीत्. B. तृह्यात्. Caus. तर्हयति-ते. A. अततर्हत्-त, अतीतृहत्-त. D. तितर्हिषति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृहीति, तरीतर्ढि &c. P. P. तृहित. G. तर्हित्वा. Inf. तर्हितुम्.

तृंह् (तृंहू) 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तृंहति. Pf. ततृंह. 2nd sing. ततृंहिथ, ततृण्ढ. P. F. तृंहिता, तृण्ढा. F. तृंहिष्यति, तृङ्क्ष्यति.

---

* The form तृषित is made up from the word तृषा with the termination इत. तृषासंजाताऽस्येतितृषितः (तारकादित्वादितच्).

Aor. अतृंहीत्, अतार्ह्णीत्. 3rd dual. अताण्ढाम्. B. तृह्यात्. Caus. तृंहयति ते. A. अततृंहत् त. D. तितृंहिषति, तितृक्षति. Frequ. तरीतृह्यते, तरीतृंहीति, तरीतृण्ढि &c. Pass. तृह्यते. A. अतृंहि. P. P. तृढ. G. तृंहित्वा, तृढ्वा Inf. तृंहितुम्, तण्ढुम्.

तॄ 1 P प्लवनतरणयोः. To swim, to cross over. P. तरति. Pf. ततार. 2nd sing तेरिथ. P. F. तरिता, तरीता. F. तरिष्यति, तरीष्यति. C. अतरिष्यत्, अतरीष्यत्. Aor. अतारीत्. B. तीर्यात्. Caus तारयति-ते. A. अतीतरत् त. D तितीर्षति, तितरिषति, तितरीषति. Frequ. तेतीर्यते, तातरीति, तातर्ति. Pass. तीर्यते. Pf. तेरे. P. F. तारिता, तरिता, तरीता. F तारिष्यते, तरिष्यते, तरीष्यते. A. अतारि. 3rd dual. अतारिषाताम्, अतरिषाताम्, अतरीषाताम्. 2nd plural. अतारिध्वम् ढ्वम्, अतरिध्वम्-ढ्वम्, अतरीध्वम् ढ्वम्, अतीर्ढ्वम्. B. तारिषीष्ट, तरिषीष्ट, तीर्षीष्ट. P.P. तीर्ण. G. तीर्त्वा, उत्तीर्य. Inf. तरितुम्, तरीतुम्.

तेज् 1 P. निशानेपालनेच. To sharpen; to protect. P. तेजति. Pf. तितेज. P. F. तेजिता. F तेजिष्यति. Aor. अतेजीत्. B. तेज्यात्. D. तितेजिषति. Frequ. तेतेज्यते, तेतेक्ति &c.

तेपृ (तेपृ) 1 A. क्षरणेकम्पेच्युतौच. To ooze; to shake; to drop. P. तेपते. Pf. तितेपे. P. F. तेपिता F. तेपिष्यते. Aor. अतेपिष्ट. B. तेपिषीष्ट. Caus. तेपयति-ते. A. अतितेपत्-त. Pass. तेप्यते. A. अतेपि.

तेव् (तेवृ) 1 A. देवने. To play. P. तेवते. Pf. तितेवे. P. F. तेविता. F. तेविष्यते. C. अतेविष्यत. Aor. अतेविष्ट. B. तेविषीष्ट. D. तितेविषते. Frequ. तेतेव्यते. Caus. तेवयति-ते. A. अतितेवत्-त.

तोड् (तोडृ) 1 P. अनादरे To disregard; to treat with disrespect. P. तोडति. Pf. तुतोड. P. F. तोडिता. F. तोडिष्यति. Aor. अतोडीत्. B. तोड्यात्. Caus. तोडयति-ते. A. अतुतोडत् -त. Pass. तोड्यते. A. अतोडि.

त्यज् 1 P. हानौ. To abandon P. त्यजति. Pf. तत्याज. 2nd sing. तत्यजिथ, तत्यक्थ. P. F. त्यक्ता. F. त्यक्ष्यति. C. अत्यक्ष्यत्. Aor. अत्याक्षीत्. 3rd dual. अत्याक्ताम्. B. त्यज्यात्. Caus. त्याजयति ते. A. अतित्यजत् त. D. तित्यक्षति. Frequ. तात्यज्यते, तात्य-

जीति, तास्यक्ति. Pass. त्यज्यते. A. अत्याजि. P. P. त्यक्त. G. त्यक्त्वा, सत्यज्य. Inf त्यक्तुम्.

त्रख् 1 P. गतौ. To go. P. त्रखति. Pf. तत्राख. P. F. त्रखिता. F. त्रखिष्यति. Aor. अत्रखीत्, अत्राखीत्. B. त्रख्यात्.

त्रङ्क् (त्रकि) 1 A गतौ. To go. P. त्रङ्कते. Pf. तत्रङ्के. P. F. त्रङ्किता. F. त्रङ्किष्यते. C. अत्रङ्किष्यत. Aor. अत्रङ्किष्ट. B. त्रङ्किषीष्ट. Pass. त्रङ्क्यते. A. अत्राङ्कि. P.P. त्रङ्कित. G. त्रङ्कित्वा. Inf. त्रङ्कितुम्.

त्रङ्ख् (त्रखि) 1 P. To go. P. त्रङ्खति. Pf. तत्रङ्ख. P. F. त्रङ्खिता. F. त्रङ्खिष्यति. Aor. अत्रङ्खीत्. B. त्रङ्ख्यात्. Pass. त्रङ्ख्यते. A. अत्रङ्खि.

त्रङ्ग् (त्रगि) 1 P. गतौ. To go. P. त्रङ्गति. Pf. तत्रङ्ग. P. F. त्रङ्गिता. F. त्रङ्गिष्यति. Aor. अत्रङ्गीत्. B. त्रङ्ग्यात्. Pass. त्रङ्ग्यते. A. अत्रङ्गि.

त्रप् (त्रपूष्) 1 A. लज्जायाम्. To become perplexed; to be ashamed; to be modest. P. त्रपते. Pf. त्रेपे. 2nd sing. त्रेपिषे, त्रेप्से. P. F. त्रपिता, त्रप्ता. F. त्रपिष्यते, त्रप्स्यते. C. अत्रपिष्यत, अत्रप्स्यत. Aor. अत्रपिष्ट, अत्रप्त. B त्रपिषीष्ट, त्रप्सीष्ट. Caus. त्रपयति-ते. (according to भोज, त्रापयति-ते). A. अतित्रपत्-त. D. तित्रपिषते, तित्रप्सते. Frequ. तात्रप्यते, तात्रपीति, तात्रप्ति. Pass. त्रप्यते. A. अत्रापि. P. P. त्रप्त. G. त्रपित्वा, त्रप्त्वा, अपत्रप्य. Inf. त्रपितुम्, त्रप्तुम्.

त्रस् (त्रसी) 4 P उद्वेगे. To fear; to tremble. P. त्रस्यति, त्रसति. Pf. तत्रास. Plu. तत्रसुः, त्रेसुः. 2nd sing. तत्रसिथ, त्रेसिथ. P. F. त्रसिता. F. त्रसिष्यति. C. अत्रसिष्यत्. Aor अत्रसीत्, अत्रासीत्. B त्रस्यात्. Caus. त्रासयति-ते. A. अतित्रसत्-त. D तित्रसिषति. Frequ तात्रस्यते, तात्रसीति, तात्रस्ति. Pass त्रस्यते. A. अत्रासि. P. P. त्रस्त. G. त्रसित्वा, संत्रस्य. Inf. त्रसितुम्.

त्रस् 10 U. ग्रहणेधारणेवारणेच. To take; to hold; to oppose. P. त्रासयति-ते. Pf. त्रासयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. त्रासयिता. F. त्रासयिष्यति-ते. Aor. अतित्रसत्-त. B. त्रास्यात्, त्रासयिषीष्ट. D. तित्रासयिषति-ते. Pass. त्रास्यते. A. अत्रासि. P. P. त्रासित. G. त्रासयित्वा. Inf. त्रासयितुम्.

त्सर् 1 P. छद्मगतौ. To proceed with fraud P त्सरति. Pf तत्सार. 2nd sing तत्सरिथ. P F. त्सरिता. F त्सरिष्यति. Aor. अत्सारीत्. B त्सर्यात्. Caus त्सारयति ते. A. अतत्सरत्-त.

थ.

थुड् (कुटादि) 6 P. संवरणे. To cover, to hide P. थुडति. Pf तुथोड. 2nd sing तुथुडिथ. P F थुडिता. F. थुडिष्यति. C अथुडिष्यत् Aor अथुडीत्. B थुड्यात्. D तुथुडिषति. Pass. थुड्यते. A. अथोडि.

थुर्व् (थुर्वी) 1 P हिंसायाम्. To kill P. थूर्वति. Pf. तुथूर्व. P F. थूर्विता. F. थूर्विष्यति Aor. अथूर्वीत्. B. थूर्व्यात्. Frequ. तोथूर्व्यते, तोथूर्वीति, तोथोर्ति. Pass. थूर्व्यते. A. अथूर्वि. P. P. थूर्ण. G. थूर्वित्वा. Inf. थूर्वितुम्.

द.

दक्ष् 1 A. वृद्धौशीघ्रार्थेच. To grow, to go in speed P. दक्षते. Pf. ददक्षे. P. F. दक्षिता. F. दक्षिष्यते. Aor. अदक्षिष्ट. B. दक्षिषीष्ट. D. दिदक्षिषते. Frequ. दादक्ष्यते, दादक्षीति दादष्टि.

दक्ष् (घटादि) 1 A. गतिहिंसनयो. To go, to kill. दक्षते. Pf. ददक्षे. P. F. दक्षिता. F. दक्षिष्यते. C. अदक्षिष्यत. Aor. अदक्षिष्ट. B दक्षिषीष्ट. Caus. दक्षयति ते. A. अददक्षत् त. Pass. दक्ष्यते. A. अदक्षि, अदाक्षि. P. P दक्षित. G. दक्षित्वा, दक्षदक्षम्, दाक्षदाक्षम् (णमुलि). Abs. दक्षा. Inf. दक्षितुम्.

दघ् (छान्दस) 5 P. घातनेपालनेच. To destroy, to protect. P. दघ्नोति Pf. ददाघ P. F. दघिता. F. दघिष्यति. Aor. अदघीत्, अदाघीत्. B. दघ्यात्.

दण्ड् 10 U. दण्डनिपातनेदमनेच. To punish, to fine, to subdue P. दण्डयति-ते. Pf. दण्डयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. दण्डयिता. F. दण्डयिष्यति ते. Aor. अददण्डत्-त. B. दण्ड्यात्, दण्डयिषीष्ट. D. दिदण्डयिषति-ते. Pass. दण्ड्यते. A. अदण्डि. P. P. दण्डित. G. दण्डयित्वा. Inf. दण्डयितुम्.

दद् 1 A. दाने. To give. P. ददते. Pf. ददे. 2nd sing. ददिषे. P. F. ददिता. F. ददिष्यते. C. अददिष्यत. Aor. अददिष्ट. B. ददिषीष्ट. Caus. दादयति-ते. A. अदीददत्-त. D. दिददिषते. Frequ. दादद्यते, दाददीति, दादत्ति. Pass. दद्यते. A. अदादि. P. P. ददित. G. ददित्वा. Inf. ददितुम्.

दध् 1 A. धारणे. To hold; to present. P. दधते. Pf. देधे. P. F. दधिता. F. दधिष्यते. C. अदधिष्यत. Aor. अदधिष्ट. B. दधिषीष्ट. Caus. दाधयति-ते. A. अदीदधत्-त. D. दिदधिषते. Frequ. दादध्यते, दादधीति, दादद्धि. Pass. दध्यते. A. अदाधि. P. P. दधित. G. दधित्वा. Inf. दधितुम्.

दम् (दमु) 4 P. उपशमे. To tame; to subdue. P. दाम्यति. Pf. ददाम. 2nd sing. देमिथ. P. F. दमिता. F. दमिष्यति. Aor. अदमत्. B. दम्यात्. Caus. *दमयते only. A. अदीदमत. D. दिदमिषति. Frequ. दंदम्यते, दंदमीति, दंदन्ति. Pass. दम्यते. A. अदमि, अदामि. P. P. दमित, दान्त. G. दमित्वा, दान्त्वा. Inf. दमितुम्. Abs. दमथुः.

दम्भ् (दम्भु) 5 P. दम्भने. To deceive; to injure. P. दभ्नोति. Pf. ददम्भ, देभ. dual. ददम्भतुः, देभतुः. 2nd sing. ददम्भिथ, देभिथ. P. F. दम्भिता. F. दम्भिष्यति. C अदम्भिष्यत्. Aor. अदम्भीत्. B. दभ्यात्. Caus. दम्भयति-ते. A. अददम्भत्-त. D. धिप्सति, धीप्सति, दिदम्भिषति. Frequ. दादभ्यते, दादम्भीति, दादम्भि. Pass. दभ्यते. A. अदम्भि. P. P. दब्ध. G. दब्ध्वा, दम्भित्वा, संदभ्य. Inf. दम्भितुम्.

---

* नपादम्याङ्यमाङ्यसपरिमुहरुचिनृतिवदवसः ॥ The roots पा 1 P. दम्, यम् with आ, यस् with आ, मुह् with परि, रुच्, नृत्, वद्, and वस् do not take Parasmaipada in the Causative; as पाययते, दमयते, आयामयते, आयासयते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, वादयते, वासयते. These, however, take Parasmaipada if they do not convey a reflective sense; as वत्सान् पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयतां मदम्; भिक्षा वासयति.

दम्भ् 10 U. प्रेरणे. To send, to propel. P. दम्भयति-ते. Pf. दम्भयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. दम्भयिता F. दम्भयिष्यति-ते. Aor अददम्भत्-त. B दम्भ्यात्, दम्भयिषीष्ट. D. दिदम्भयिषति-ते. Pass. दम्भ्यते. A. अदम्भि. P. P दम्भित G. दम्भयित्वा, सदम्भ्य. Inf. दम्भयितुम्.

दय् 1 A. दानगतिरक्षणहिंसादानेषु. To feel pity, to give, to go, to protect, to injure, to take P. दयते. Pf. दयाञ्चक्रे &c. P. F. दयिता. F दयिष्यते. C अदयिष्यत. Aor. अदयिष्ट. B दयिषीष्ट. Caus. दाययति ते. A. अदीदयत् त D. दिदयिषते. Frequ. दादय्यते, दादयीति, दादति Pass दय्यते. A. अदायि. Pass. दयित. G. दयित्वा, सदय्य Inf. दयितुम्.

दरिद्रा 2 P दुर्गतौ To be poor, to be sparse, to be distressed. P. दरिद्राति dual दरिद्रित plu. दरिद्रति. Imperf. अदरिद्रात्. pl अदरिद्रुः. Imper दरिद्रातु 2nd sing. दरिद्रिहि. Pot. दरिद्रियात्. Pf. ददरिद्रौ, दरिद्राञ्चकार &c. 2nd sing ददरिद्रिथ, दरिद्राञ्चकर्थ &c P F दरिद्रिता F. दरिद्रिष्यति. C. अदरिद्रिष्यत्. Aor. अदरिद्रीत्, अदरिद्रासीत्. B दरिद्र्यात्. Caus दरिद्रयति-ते. A. अददरिद्रत् त D दिदरिद्रासति, दिदरिद्रिषति. Pass. दरिद्र्यते. A. अदरिद्रायि. P P. दरिद्रित G. दरिद्रित्वा Inf. दरिद्रितुम्.

दल 1 P. विशरणे. To break, to split to expand, to open P. दलति. Pf. ददाल 2nd sing. देलिथ. P. F. दलिता. F. दलिष्यति. C अदलिष्यत्. Aor. अदालीत्. B दल्यात्. Caus दलयति ते; (according to भोज) दालयति ते. A. अदीदलत् त. D. दिदलिषति. Frequ दादल्यते, दादलीति, दादल्ति. Pass दल्यते. A. अदालि, अदलि P. P. दलित. G. दलित्वा Inf. दलितुम्.

दल् 10 U. विदारणे To cut, to tear P. दाल्यति ते. Pf. दालयाञ्चकार चक्रे &c P. F. दालयिता. F दालयिष्यति ते. Aor. अदीदलत् त. B दाल्यात्, दालयिषीष्ट. D. दिदालयिषति ते Pass दाल्यते. A. अदालि P. P. दालित. G. दालयित्वा. Inf दालयितुम्.

दंश् (दशि) 1 P. दशने To bite, to sting P. दशति. Pf ददंश. 2nd sing. ददंशिथ, ददंष्ठ. P. F. दंष्टा. F. दङ्क्ष्यति C. अदङ्क्ष्यत्. Aor.

अदाङ्क्षीत् dual अदाशाम्. B दश्यात्. Caus दशयति ते. A. अददशत् त. D. दिदङ्क्षति Frequ दन्दश्यते, दन्दशाति, दन्दशीति, दन्दष्टि, दन्दष्टि Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दष्ट. G. दष्ट्वा. उपदश्य. Inf दष्टुम्

दंश् (दंशि) 10 A. 1 P. दशने. to bite, to sting. P. दशयते. Pf दशयाञ्चक्रे &c. P. F. दशयिता. F दशयिष्यते. C अदशयिष्यत. Aor. अददशत B. दशयिषीष्ट D दिदशयिषते Pass. दश्यते. A. अदशि. P P. दशित G. दशयित्वा. Inf दशयितुम्. The forms of दश् 1 P. are like those of the root दश् (दशि) 1 P.

दंश् (दंशि) 10 U and 1 P. भाषायाम्. To speak. P दशयति ते. Pf. दशयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. दशयिता F. दशयिष्यति ते. Aor. अददशत्-त. B दश्यात्, दशयिषीष्ट D दिदशयिषति ते. Pass. दश्यते. A. अदशि. The forms of दश् 1 P. are like those of the root. दश् (दशि) 1 P.

दस् (दसु) 4 P. उपक्षय To perish. P दस्यति. Pf. ददास 2nd sing. दसिथ. P. F. दसिता. F दसिष्यति C. अदसिष्यत्. Aor. अदसत्. B दस्यात् Pass दस्यते. A. अदासि. P. P. दस्त. G. दसित्वा, दस्त्वा. Inf. दसितुम्. P. P. of Caus. दस्त, दासित.

दस् (Another reading for दस् (दसि) 10 A दर्शनदशनयोः. To see to bite P. दासयते. Pf दासयाञ्चक्रे &c P. F. दासयिता F दासयिष्यते. Aor. अदीदसत B दासयिषीष्ट.

दंस् (दंसि) 10 A. 1 P. दर्शनदशनयोः. To see, to bite P दंसयते, दंसति Pf दंसयाञ्चक्रे &c, ददंस P F. दंसयिता, दंसिता. F. दंसयिष्यति-ते, दंसिष्यति Aor अददंसत, अदंसीत्. B दंसयिषीष्ट दंस्यात्. Pass. दंस्यते. A. अदंसि.

दंस् (दंसि) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak. P. दंसयति ते, दंसति Pf दंसयाञ्चकार चक्रे &c, ददंस P. F दंसयिता, दंसिता. F. दंसयिष्यति ते, दंसिष्यति. Aor. अददंसत् त, अदंसीत्. B. दंस्यात्, दंसयिषीष्ट, दंस्यात्.

दह् 1 P. भस्मीकरणे. To burn; to reduce to ashes. दहति. Pf. ददाह. 2nd sing. देहिथ, ददग्ध. P. F. दग्धा. F. धक्ष्यति. C. अधक्ष्यत्. Aor. अधाक्षीत्. dual. अदाग्धाम्. B. दह्यात्. Caus. दाहयति-ते. A. अदीदहत्-त. D. दिधक्षति. Frequ. दंदह्यते, दन्दह्यते, दंदहीति, दन्दहीति, दंदग्धि, दन्दग्धि. Pass. दह्यते. A. अदाहि. P. P. दग्ध. G. दग्ध्वा, संदह्य. Inf. दग्धुम्.

दा (दाण्) 1 P. दाने. To give. P. यच्छति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिथ, ददाथ. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदात्. B. देयात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. D. दित्सति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्वा, संदाय. Inf. दातुम्. Pot. P. देय.

दा (दाप्) 2 P. लवने. To cut. P. दाति. Imperf. अदात्-द्. plu. अदुः, अदान्. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिथ, ददाथ. P. F. दाता. F. दास्यति. Aor. अदासीत्. B. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. D. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दात. G. दात्वा, अवदाय. Inf. दातुम्

दा (डुदाञ्) 3 U. दाने. To give. P. ददाति, दत्ते. Pf. ददौ, ददे. P. F. दाता. F. दास्यति-ते. Aor. अदात्, अदित. B. देयात्, दासीष्ट. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. D. दित्सति ते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्वा, प्रदाय. Inf. दातुम्.

दान् 1 U. खण्डने, आर्जवेच. To cut off; to straighten. P. दीदांसति-ते. Pf. दीदांसाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. दीदांसिता. F. दीदांसिष्यति-ते. C. अदीदांसिष्यत्-त. Aor. अदीदांसीत्, अदीदांसिष्ट. B. दीदांस्यात्, दीदांसिषीष्ट. Caus. दीदांसयति-ते. A. अदीदांसत्-त. D. * दीदांसति-ते. Pass. दीदांस्यते. A. अदीदांसि. P. P. दीदांसित. G. दीदांसित्वा. Inf. दीदांसितुम्.

---

* These forms do not convey a desiderative sense. Vide Page 179 §§ 82–92.

दान् 10 U. छेदने. To cut; to divide. P. दानयति ते. Pf. दानयाञ्चकार-चक्रे &c.P. F. दानयिता. F. दानयिष्यति ते. Aor. अदीदनत्-त. B. दान्यात्, दानयिषीष्ट. Caus. दानयति ते. A. अदीदनत् त. D. दिदानयिषति ते. Pass. दान्यते. A. अदानि. P. P. दानित. G. दानयित्वा, सदान्य. Inf. दानितुम्. According to some this root is of the first conjugation. दानति-ते &c.

दाय् (दायृ) 1 A. दाने. To give. P. दायते. Pf. ददाये. P. F. दायिता. F. दायिष्यते. Aor. अदायिष्ट. B. दायिषीष्ट. Caus. दाययति ते. A. अददायत् त. Pass. दाय्यते. A. अदायि.

दाश् (दाशृ) 1 U. दाने. To give. P. दाशति-ते. Pf. ददाश शे. P. F. दाशिता. F. दाशिष्यति-ते. C. अदाशिष्यत् त. Aor. अदाशीत्, अदाशिष्ट. B. दाश्यात्, दाशिषीष्ट. Caus. दाशयति-ते A. अददाशत् त. D. दिदाशिषति-ते. Frequ. दादाश्यते, दादाष्टि &c.

दाश् (छान्दसः) 5 P. हिंसायाम्. To kill. P. दाश्नोति. Pf. ददाश. P. F. दाशिता. F. दाशिष्यति. Aor. अदाशीत्. B. दाश्यात्.

दास् (दासृ) 1 U. दाने. To give. P. दासति ते. Pf. ददास से. P. F. दासिता. F. दासिष्यति ते. Aor. अदासीत्, अदासिष्ट. B दास्यात्, दासिषीष्ट. Caus. दासयति ते. A. अददासत्-त.

दिन्व् (दिवि) 1 P. प्रीणने. To please. P. दिन्वति Pf. दिदिन्व. P. F. दिन्विता. F. दिन्विष्यति. C. अदिन्विष्यत्. Aor. अदिन्वीत्. B. दिन्व्यात्. D. दिदिन्विषति. Frequ. देदिन्व्यते.

दिव् (दिवु) 4 P. क्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु. To play; to desire to overcome; to deal; to shine; to praise; to be glad; to be mad, to be sleepy, to love; to go. P. दीव्यति. Pf. दिदेव. 2 nd sing. दिदेविथ. P. F. देविता. F. देविष्यति. C. अदेविष्यत्. Aor. अदेवीत्. B. दीव्यात्. Caus. देवयति-ते. A. अदीदिवत्-त. D. दिदेविषति, दुद्यूषति. Frequ. देदीव्यते, Pass. दीव्यते. A. अदेवि. P. P. द्यून, (also द्यूत gambling). G. देवित्वा, द्यूत्वा, आदीव्य. Inf. देवितुम्.

दिव् (दिवु) 10 U. 1 P. मर्दने. To rub. P. देवयति-ते; देवति.

Pf देवयाञ्चकार चकै &c. दिदेव. P F. देवयिता; देविता F देवयिष्यति-ते, देविष्यति. Aor अदीदिवत्-त; अदेवीत् B. देव्यात्, देवयिषीष्ट, दीव्यात्. P. P. देवित, द्यूत G. देवयित्वा, देवित्वा, द्यूत्वा. Inf देवयितुम्; देवितुम्.

दिव् (दिवु) 10 A. 1 P. परिकूजने. To cause to lament. P. देवयते. Pf. देवयाञ्चक्रे &c. P F. देवयिता F देवयिष्यते. Aor. अदीदिवत. B देवयिषीष्ट. The forms of दिव् 1 P. are the same as those given above

दिश् 6 U. अतिसर्जने, आज्ञापने, कथनेच To give; to order, to tell. P दिशति त Pf दिदेश, दिदिशे. 2nd sing. दिदेशिथ, दिदिशिषे. P F. देष्टा F देक्ष्यति-ते. C. अदेक्ष्यत् त. Aor. अदिक्षत-त. B दिश्यात्, दिक्षीष्ट. Caus देशयति ते A अदीदिशत् त. D दिदिक्षति-ते Frequ देदिश्यते, देदिशीति, देदेष्टि. Pass दिश्यते. A अदेशि P. P. दिष्ट. G. दिष्ट्वा, आदिश्य Inf देष्टुम्.

दिह् 2 U उपचये. To increase to anoint P देग्धि, दिग्धे Pf. दिदेह, दिदिहे 2nd sing. दिदेहिथ. दिदिहिषे. P. F. देग्धा. F. धेक्ष्यति-ते C अधेक्ष्यत्-त Aor. अधिक्षत् त, अदिग्ध B. दिह्यात्, धिक्षीष्ट Caus देहयति ते A अदीदिहत् त D दिधिक्षति ते Frequ. देदिह्यते, देदिहीति, देदेग्धि Pass दिह्यते A अदेहि. P. P. दिग्ध. G दिग्ध्वा, संदिह्य. Inf देग्धुम्

दी (दीङ्) 4 A. क्षये To perish, to decay P दीयते. Pf. दिदीये. 2nd sing. दिदीयिषे P F. दाता F. दास्यते Aor. अदास्त. 2nd sing. अदास्था. B दासीष्ट. Caus. दापयति-ते A. अदीदपत्-त. D दिदीषते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति Pass. दीयते. A. अदायि P. P दीन G दीत्वा, प्रदाय. Inf दातुम्.

दीक्ष् 1 A. मौण्ड्येज्योपनयननियमव्रतादेशेषु To be shaved, to perform a sacrifice, to invest with a sacred thread, to practise self restraint, to teach religious observances P. दीक्षते Pf दिदीक्षे 2nd sing. दिदीक्षिषे. P. F. दीक्षिता. F. दीक्षिष्यते. C अदीक्षिष्यत Aor. अदीक्षिष्ट. B. दीक्षिषीष्ट. Caus.

दीक्षयति-ते. A. अदिदीक्षत्-त. D. दिदीक्षिषते. Frequ. देदीक्ष्यते, देदीक्षीति, देदीष्टि. Pass. दीक्ष्यते A. अदीक्षि. P. P. दीक्षित. G. दीक्षित्वा. Inf. दीक्षितुम्.

दीधी (दीधीङ्.) (छान्दसः) 2 A. दीप्तिदेवनयोः. To shine; to appear. P. दीधीते. dual. दीध्याते. Pf. *दीध्याञ्चक्रे &c. P. F. ¶दीधिता. F. दीधिष्यते. C. अदीधिष्यत. Aor. अदीधिष्ट. B दीधीषीष्ट.

दीप् (दीपी) 4 A. दीप्तौ. To shine; to burn; to be illustrious. P. दीप्यते. Pf. दिदीपे. 2nd sing. दिदीपिषे. P. F. दीपिता. F. दीपिष्यते. Aor. अदीपि, अदीपिष्ट. B दीपिषीष्ट. Caus. दीपयति-ते. A. अदीदिपत् त, अदिदीपत्-त. D. दिदीपिषते. Frequ. देदीप्यते, देदीपीति, देदीप्ति. Pass. दीप्यते. A. अदीपि. P. P. दीप्त. G. दीपित्वा, संदीप्य. Inf. दीपितुम्.

दु 1 P. गतौ To go. P. दवति. Pf. दुदाव. P. F. दोता. F. दोष्यति. Aor. अदौषीत्. B दूयात्. P. P. दून. G. दुत्वा. Inf. दोतुम्.

दु (टुदु) 5 P. उपतापे. To give pain; to afflict; to burn; to be distressed. P. दुनोति. Pf. दुदाव. 2nd sing. दुदविथ, दुदोथ. P. F. दोता. F. दोष्यति. C. अदोष्यत्. Aor. अदौषीत्. B. दूयात्. Caus दावयति-ते. A. अदूदवत्-त. D दुदूषति. Frequ. दोदूयते, दोदवीति, दोदोति. Pass. दूयते. A. अदावि. P. P. दुत. G. दुत्वा. Inf. दोतुम्.

दुःख् 10 U. दुःखक्रियायाम्. To give pain. P. दुःखयति-ते. (also दुःखापयति-ते). Pf दुःखयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. दुःखयिता. F. दुःखयिष्यति-ते. Aor. अदुदुःखत् त. B. दुःख्यात्, दुःखयिषीष्ट. D. दुदुःखयिषति-ते. Pass. दुःख्यते, (also दुःखाप्यते). A. अदुःखि. P. P. दुःखित. G. दुःखयित्वा. Inf. दुःखयितुम्.

दुःख् 11 P. दुःखक्रियायाम्. To feel pain; to be distressed. P.

---

* **दीधीवेवीटाम्** ||The roots दीधी, वेवी, and the intermediate इ, do not take guna.

¶ **यीवर्णयोर्दीधीवेव्योः** || These two roots drop their final vowel before य् and इ.

दुःख्यति. Pf. दुःखाञ्चकार &c. P. F. दुःखिता. F. दुःखिष्यति. Aor. अदुःखीत्. B दुःख्यात्.

दुर्व् (दुर्वी) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. दूर्वति. Pf. दुदूर्व. P. F. दूर्विता. F. दूर्विष्यति. C. अदूर्विष्यत्. Aor. अदूर्वीत्. B दूर्व्यात्. D. दुदूर्विषति. Frequ. दोदूर्व्यते, दोदूर्वीति, दोदोर्ति. P. P. दूर्त. G. दूर्वित्वा. Inf दूर्वितुम्.

दुल् 10 U. उत्क्षेपे. To shake to and fro P. दोलयति ते. Pf. दोलयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. दोलयिता. F. दोलयिष्यति ते. Aor. अदूदुलत् त. B दोल्यात्, दोलयिषीष्ट. D. दुदोलयिषति-ते., Pass. दोल्यते. A अदोलि. P. P. दोलित. G. दोलयित्वा. Inf. दोलयितुम्.

दुवस् 11 P. परिचरणे, उपतापेच. To worship, to give pain. P. दुवस्यति. Pf दुवसाञ्चकार &c. P. F. दुवसिता. F. दुवसिष्यति. Aor. अदुवसीत्. B दुवस्यात्.

दुष् 4 P वैकृत्ये. To be bad or corrupted. P. दुष्यति. Pf दुदोष. 2nd sing दुदोषिथ. P. F. दोष्टा. F. दोक्ष्यति. C. अदोक्ष्यत्. Aor. अदुषत्. B. दुष्यात्. Caus. दूषयति ते, दोषयति-ते (to make depraved or corrupt) A. अदूदुषत् त. D. दुदुक्षति. Frequ. दोदुष्यते, दोदुषीति, दोदोष्टि. Pass. दुष्यते. A. अदोषि. P. P. दुष्ट. G दुष्ट्वा, प्रदुष्य. Inf. दोष्टुम्.

दुह् (दुहिर्) 1 P. अर्दने. To distress; to pain. P. दोहति. Pf. दुदोह 2nd sing दुदोहिथ. P. F दोहिता. F. दोहिष्यति. Aor. अदुहत्, अदोहीत्. B. दुह्यात्. P. P दुहित. G. दोहित्वा. Inf. दोहितुम्.

दुह् 2 U. प्रपूरणे. To milk, to yield P. दोग्धि, दुग्धे. Pf दुदोह, दुदुहे. 2nd sing दुदोहिथ, दुदुहिषे. P. F. दोग्धा. F धोक्ष्यति ते. C अधोक्ष्यत्-त. Aor. अधुक्षत्-त, अदुग्ध. B दुह्यात्, धुक्षीष्ट. Caus दोहयति-ते. A. अदूदुहत् त. D दुधुक्षति ते. Frequ दोदुह्यते, दोदुहीति, दोदोग्धि. Pass दुह्यते. * (दुग्धे also). A. अ-

---

* नदुहस्नुनमांयक्चिणौ, एषांकर्मकर्तरियक्चिणौ न स्तः. The roots दुह्, स्नु and नम् do not take य (यक्) and इ (चिण्) in the reflexive passive, गौः पयो दुग्धे.

दोहि,(§ अधुक्षत,अदुग्ध).P. P. दुग्ध.G दुग्ध्वा,संदुह्य.Inf. दोग्धुम्.

दू (दूङ्) 4 A. परितापे. To suffer pain; to be afflicted. P. दूयते. Pf. दुदुवे. 2nd sing. दुदुविषे. P. F. दविता. F दविष्यते. C. अदविष्यत. Aor. अदविष्ट. B. दविषीष्ट. Caus दावयति-ते A. अदूदवत् त. D दुदूषते. Frequ दोदूयते, दोदवीति, दोदोति. Pass. दूयते. A. अदावि. P. P. दून. G दूत्वा. Inf दवितुम्.

दृ (छान्दसः) 5 P हिंसायाम्. To kill. P. दृणोति P दद ... दर्ता. F. दरिष्यति. Aor. अदार्षीत्. B द्रियात्.

दृ (दृङ्) 6 A. आदरे. To honour; to regard. (always used with the preposition आ). P. आद्रियते. Pf. आदद्रे. 2nd sing. आदद्रिषे P. F. आदर्ता. F. आदरिष्यते. C. आदरिष्यत. Aor आदृत. B आदृषीष्ट. Caus आदारयति-ते. A. आदीदरत्-त. D. आदिदरिषते. Frequ. आदेद्रीयते, आदर्दर्ति, आदरिदर्ति, आदरीदर्ति &c. Pass. आद्रियते. A. आदारि. P. P. आदृत. G. आदृत्य. Inf. आदर्तुम्.

दृप् 4 P हर्षमोहनयोः. To be glad, to be proud, to be arrogant. P. दृप्यति. Pf ददर्प. 2nd sing. ददर्पिथ, ददर्प्थ, दद्रप्थ. P. F. दर्पिता, दर्प्ता, द्रप्ता. F. दर्पिष्यति, दर्प्स्यति, द्रप्स्यति. C अदर्पिष्यत्, अदर्प्स्यत्, अद्रप्स्यत्. Aor. अदृपत्, अदर्पीत्, अदार्प्सीत्, अद्राप्सीत्. B. दृप्यात्. Caus दर्पयति-ते. A. अदीदृपत्-त, अददर्पत्-त. D. दिदर्पिषति, दिदृप्सति. Frequ. दरीदृप्यते, दर्दर्ति, दरिदर्ति, दरीदर्ति, दर्दर्पीति, दरिदर्पीति, दरीदर्पीति. Pass. दृप्यते. A. अदर्पि. P. P. दृप्त. G. दर्पित्वा, दृप्त्वा, सदृप्य. Inf दर्पितुम्, दर्प्तुम्, द्रप्तुम्.

दृप् 6 P. उत्क्लेशे. To give pain. P. दृपति. Pf. ददर्प. P. F. दर्पिता. F. दर्पिष्यति. Aor. अदर्पीत्. B. दृप्यात्.

दृप् 10 U. 1 P. संदीपने. To light, to kindle. P. दर्पयति-ते; दर्पति. Pf. दर्पयाञ्चकार चक्रे &c; ददर्प. P. F. दर्पयिता; दर्पिता. F. दर्पयि-

---

§ दुहश्च, दुहधातोश्चिण्वास्यात्. The root दुह् takes इ (चिण्) optionally in pass-Aorist.

प्स्यति-ते, दर्पिष्यति. Aor. अदीदृपत् त, अददर्पत्-त; अदर्पीत्. B. दर्प्यात्, दर्पयिषीष्ट; दृप्यात्. D. दिदर्पयिषति-ते; दिदर्पिषति. Frequ. of the 1st conju see the above root. Pass. दर्प्यते; दृप्यते. A. अदर्पि P. P. दर्पित; दर्पित. G. दर्पयित्वा; दर्पित्वा. Inf. दर्पयितुम्; दर्पितुम्.

दृफ् 6 P. क्लेशे. To give pain P. दृफति. Pf. ददर्फ. P. F. दर्फिता. F दर्फिष्यति. Aor. अदर्फीत्. B. दृफ्यात्.

दृभ् (दृभी) 6 P ग्रन्थे To string; to connect (generally with सम्). P. दृभति Pf. ददर्भ. 2nd sing. ददर्भिथ. P. F. दर्भिता. F. दर्भिष्यति. C. अदर्भिष्यत्. Aor. अदर्भीत्. B. दृभ्यात्. Caus. दर्भयति-ते. A. अदीदृभत् त, अददर्भत्-त. D. दिदर्भिषति. Frequ. दरीदृभ्यते, दर्दृभीति, दर्दर्ब्धि &c. Pass. दृभ्यते. A. अदर्भि. P. P. दृब्ध. G. दृर्भित्वा, सदृभ्य. Inf. दर्भितुम्.

दृभ् (दृभी) 10 U. 1 P. भये. To fear. P. दर्भयति-ते; दर्भति Pf. दर्भयाञ्चकार चक्रे &c; ददर्भ. P. F. दर्भयिता; दर्भिता. F. दर्भयिष्यति-ते, दर्भिष्यति. Aor. अदीदृभत् त, अददर्भत् त; अदर्भीत्. B. दर्भ्यात्, दर्भयिषीष्ट; दृभ्यात्. P. P. दर्भित; दृब्ध. G. दर्भयित्वा; दर्भित्वा. Inf दर्भयितुम्; दर्भितुम्.

दृभ् 10 U. 1 P. सन्दर्भे. To string; to connect. The forms of this root are like those of the above root.

दृम्फ् 6 P. उत्क्लेशे. To give pain. P. दृम्फति. Pf. ददृम्फ. P. F. दृम्फिता. F दृम्फिष्यति. Aor. अदृम्फीत्. B. दृम्फ्यात्. D. दिदृम्फिषति. Frequ. दरीदृम्फ्यते, दर्दृम्फीति &c.

दृश् (दृशिर्) 1 P. प्रेक्षणे. To see P. पश्यति. Pf. ददर्श. 2nd sing. ददर्शिथ, दद्रष्ठ. P. F. द्रष्टा. F. द्रक्ष्यति. C. अद्रक्ष्यत्. Aor. अदर्शत्, अद्राक्षीत्. B दृश्यात्. Caus. दर्शयति-ते A. अदीदृशत्-त. अददर्शत्-त D. दिदृक्षते. Frequ. दरीदृश्यते, दर्दर्शीति, दर्दर्ष्टि &c. Pass. दृश्यते. A. अदर्शि. P. P. दृष्ट. Pf. P. ददृश्वस्, ददृशिवस्, ददृशान. G. दृष्ट्वा, संदृश्य. Inf. द्रष्टुम्.

दृह् 1 P. वृद्धौ. To increase. P. दर्हति Pf. ददर्ह. P. F. दर्हिता.

F. दर्हिष्यति. Aor. अदर्हीत्. B. दृह्यात्. Pass. दृह्यते A. अदर्हि. D. दिदर्हिषति. Frequ. दरीदृह्यते, दर्दर्हि &c.

दृंह् (दृहि) 1 P. वृद्धौ. To increase. P. दृंहति. Pf ददृंह. P. F. दृंहिता. F. दृंहिष्यति. C. अदृंहिष्यत्. Aor. अदृंहीत्. B. दृंह्यात्. Pass. दृंह्यते. A. अदृंहि. P. P. दृंहित. D. दिदृंहिषति. Frequ. दरीदृंह्यते, दर्दृंहि &c.

दृ (घटादिः) 1 P. भये. To fear. P दरति. Pf. ददार. P. F दरिता, दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. C. अदरिष्यत्, अदरीष्यत्. Aor. अदारीत्. B दीर्यात्. Caus. दरयति-ते. A. अदीदरत्-त. P. P. दीर्ण.

दृ 9 P विदारणे. To tear; to split P. दृणाति. Pf. ददार. plu. ददरुः, दद्रुः. 2nd sing. ददरिथ. P. F. दरिता, दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. Aor. अदारीत्. B दीर्यात्. Caus. दारयति-ते, (दरयति ते in the sense of 'to fear') A. अददरत्-त. D. दिदरिषति, दिदरीषति, दिदीर्षति. Frequ देदीर्यते, दादर्ति, दादर्ति. Pass दीर्यते. A. अदारि. P. P. दीर्ण. G. दीर्त्वा, विदीर्य. Inf. दरितुम्, दरीतुम्.

दे (देङ्) 1 A. पालने. To protect. P दयते. Pf. दिग्ये. 2nd sing. दिग्यिषे. P. F. दाता. F. दास्यते. C अदास्यत. Aor अदित. 2nd sing. अदिथाः. B दासीष्ट. Caus दापयति ते. A. अदीदपत्-त. D. दित्सते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P P. दत्त. G. दत्वा. Inf. दातुम्

देव् (देवृ) 1 A. देवने. To play; to sport; to lament P देवते. Pf. दिदेवे. 2nd sing. दिदेविषे. P. F. देविता F देविष्यते. Aor. अदेविष्ट. B. देविषीष्ट. Caus. देवयति-ते. A. अदिदेवत्-त. D. दिदेविषते. Frequ. देदेव्यते. Pass देव्यते. A. अदेवि. P. P. देवित. G. देवित्वा, परिदेव्य. Inf. देवितुम्.

दै (दैप्) 1 P. शोधने. To purify; to cleanse; to be purified. P. दायति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिथ, ददाथ. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदासीत्. 2nd sing. अदासीः. B. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. D. दिदासति. Frequ.

दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दान. G. दात्वा. Inf. दातुम्.

दो 4 P. अवखण्डने. To cut; to mow. P. द्यति. Pf. ददौ. P. F. दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदात्. B. देयात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त. D दित्सति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दित. Pot. P. देय. G. दित्वा, अवदाय Inf. दातुम्.

द्यु 2 P. अभिगमने. To assail; to advance towards. P. द्यौति. Pf. दुद्याव. 2nd sing. दुद्यविथ, दुद्योथ. P. F. द्योता. F. द्योष्यति. C. अद्योष्यत्. Aor. अद्यौषीत्. B. द्यूयात्. Caus द्यावयति-ते. A. अदुद्यवत्-त. D. दुद्यूषति. Frequ. देद्यूयते, देद्यवीति, देद्योति. Pass. द्यूयते. A. अद्यावि. P. P. द्युत. G. द्युत्वा, संद्युत्य. Inf. द्योतुम्.

द्युत् 1 A. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. द्योतते. Pf. दिद्युते. 2nd sing. दिद्युतिषे. P. F. द्योतिता F. द्योतिष्यते. Aor. अद्युतत्, अद्योतिष्ट. B द्योतिषीष्ट. Caus. द्योतयति-ते. A. अदुद्युतत्-त. D. दिद्युतिषते, दिद्योतिषते. Frequ. देद्युत्यते, देद्युतीति, देद्योत्ति. Pass. द्युत्यते. A. अद्योति. P. P. द्युतित, द्योतित. G. द्योतित्वा, विद्युत्य. Inf. द्योतितुम्.

द्यै 1 P. न्यक्करणे. To despise; to treat with contempt. P. द्यायति. Pf ददौ. P. F. द्याता. F. द्यास्यति. Aor. अद्यासीत्. B. द्यायात्, द्येयात्.

द्रम् 1 P. गतौ. To go. P. द्रमति. Pf. दद्राम P. F. द्रमिता. F. द्रमिष्यति. Aor. अद्रमीत्. B. द्रम्यात्. D. दिद्रमिषति. Frequ. दन्द्रम्यते, देद्रम्यते, दन्द्रमीति, दन्द्रन्ति &c. Caus. द्रमयति. A. अदिद्रमत्. Pass. द्रम्यते. A. अद्रमि, अद्रामि.

द्रवस् 11 P. परितापपरिचरणयोः. To take great pains; to attend upon or serve any person. P. द्रवस्यति. Pf. द्रवसाञ्चकार &c. P. F. द्रवसिता. F. द्रवसिष्यति. Aor. अद्रवसीत्. B. द्रवस्यात्.

द्रा 2 P. कुत्सायांगतौस्वप्नेच. To be spoiled; to run; to sleep. (generally with नि in the last sense.) P. द्राति. Pf. दद्रौ.

2nd sing. दद्रिथ, दद्राथ. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. C. अद्रास्यत्. Aor. अद्रासीत्. B द्रायात्, द्रेयात्. Caus. द्रापयति ते. A. अदिद्रपत्-त. D. दिद्रासति. Frequ. दाद्रायते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass. द्रायते. A. अद्रायि. P. P. द्राण. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf. द्रातुम्.

द्राख् (द्राखृ) 1 P. शोषणालमर्थयोः. To become dry; to be able. P. द्राखति. Pf. दद्राख. P. F. द्राखिता. F. द्राखिष्यति. Aor. अद्राखीत्. B. द्राख्यात्. Caus. द्राखयति-ते. A. अदद्राखत् त.

द्राघ् (द्राघृ) 1 A सामर्थ्ये, आयामेच. To be able, to lengthen. P. द्राघते. Pf. दद्राघे. P. F. द्राघिता F. द्राघिष्यते. Aor. अद्राघिष्ट. B द्राघिषीष्ट. Caus. द्राघयति-ते. A. अदद्राघत्-त.

द्राङ्क्ष् (द्राक्षि) 1 P घोरवाशिते. To utter a discordant sound. P. द्राङ्क्षति. Pf. दद्राङ्क्ष. P. F. द्राङ्क्षिता F. द्राङ्क्षिष्यति. C. अद्राङ्क्षिष्यत्. Aor. अद्राङ्क्षीत्. B द्राङ्क्ष्यात्. Pass द्राङ्क्ष्यते. A. अद्राङ्क्षि.

द्राह् (द्राहृ) 1 A. निद्राक्षये. To wake. P. द्राहते. Pf. दद्राहे P. F. द्राहिता. F. द्राहिष्यते. Aor. अद्राहिष्ट. B. द्राहिषीष्ट Caus. द्राहयति-ते. A. अदद्राहत्-त. D. दिद्राहिषते. Frequ. दाद्राह्यते, दाद्राहीति, दाद्राग्धि.

द्रु 1 P. गतौ. To go. P द्रवति. Pf दुद्राव. 2nd sing. दुद्रोथ. P. F. द्रोता. F द्रोष्यति. Aor. अदुद्रुवत्. B द्रूयात्. Caus. द्रावयति only. A अदुद्रवत्, अदिद्रवत्. D दुद्रूषति D. of Caus. दिद्रावयिषति, दुद्रावयिषति. Frequ. दोद्रूयते, दोद्रवीति, दोद्रोति. Pass. द्रूयते. A. अद्रावि. P. P. द्रुत. G. द्रुत्वा, निद्रुत्य. Inf. द्रोतुम्.

द्रुण् 6 P गतिहिंसाकौटिल्येषु. To go; to kill; to make crooked. P. द्रुणति. Pf. दुद्रोण. P F. द्रोणिता. F. द्रोणिष्यति. Aor. अद्रोणीत्. B. द्रुण्यात्. D. दुद्रुणिषति, दुद्रोणिषति. Pass. द्रुण्यते. A. अद्रोणि.

द्रुह् 4 P. जिघांसायाम्. To bear hatred; to seek to hurt P. द्रुह्यति. Pf. दुद्रोह. 2nd sing दुद्रोहिथ, दुद्रोग्ध, दुद्रोढ. P. F. द्रोहिता, द्रोग्धा, द्रोढा F. द्रोहिष्यति, ध्रोक्ष्यति. C अद्रोहिष्यत्, अध्रोक्ष्यत्. Aor. अद्रुहत्. B द्रुह्यात्. Caus. द्रोहयति-ते. A. अदुद्रुहत्-त. D. दुद्रोहिषति, दुद्रुहिषति, दुध्रुक्षति. Frequ दोद्रुह्यते, दोद्रुहीति, दोद्रोग्धि. Pass. द्रुह्यते A. अद्रोहि. P. P. द्रुग्ध. द्रूढ. G. द्रुहित्वा, द्रोहित्वा.

द्राग्वा, द्रूढ्वा. Inf द्रोहितुम्, द्रोग्धुम्, द्रोढुम्.

द्रू (द्रूञ्) 9 U. हिंसायाम्. To kill P. द्रूणाति, द्रूणीते. Pf. दुद्राव, दुद्रुव. 2nd sing. दुद्रविथ, दुद्रुविषे. P. F. द्रविता. F. द्रविष्यति ते. Aor अद्रावीत्, अद्रविष्ट. B द्रूयात्, द्रविषीष्ट. D. दुद्रूषति-ते. Frequ. दोद्रूयते, दोद्रवीति, दोद्रोति, Pass द्रूयते. A. अद्रावि.

द्रेक् (द्रेकृ) 1 A. शब्दोत्साहयोः. To sound, to manifest joy. P. द्रेकते. Pf. दिद्रेके P F द्रेकिता. F द्रेकिष्यते. Aor अद्रेकिष्ट. B. द्रेकिषीष्ट Caus द्रेकयति ते. A. अदिद्रेकत्-त.

द्रै 1 P स्वप्ने. To sleep. (mostly preceded by नि). P. द्रायति. Pf दद्रौ. 2nd sing दद्रिथ, दद्राथ. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. Aor अद्रासीत्. B द्रायात्, द्रेयात्. Caus. द्रापयति-ते. A अदिद्रपत्-त. D. दिद्रासति. Frequ दाद्रायते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass. द्रायते. A अद्रायि. P P द्राण. G द्रात्वा, निद्राय. Inf. द्रातुम्.

द्विष् 2 U अप्रीतौ. To hate; to dislike P द्वेष्टि, द्विष्टे. Imperf. अद्वेट् ड्, अद्विष्ट. plural अद्विषन्, अद्विषुः, अद्विषत. Imper. 2nd sing द्विड्ढि, द्विक्ष्व Pf दिद्वेष, दिद्विषे. 2nd sing. दिद्वेषिथ, दिद्विषिषे. P F द्वेष्टा. F द्वेक्ष्यति-ते. Aor. अद्विक्षत्-त. B. द्विष्यात्, द्विक्षीष्ट. Caus द्वेषयति ते. A अदिद्विषत्-त. D. दिद्विक्षति-ते. Frequ. देद्विष्यते, देद्विषीति, देद्वेष्टि. Pass द्विष्यते. A अद्वेषि. P. P. द्विष्ट G द्विष्ट्वा, विद्विष्य. Inf. द्वेष्टुम्.

द्वृ 1 P. संवरणे, अङ्गीकृतौ च. To cover; to appropriate. P. द्वरति. Pf दद्वार. P. F. द्वर्ता F. द्वरिष्यति Aor अद्वार्षीत्. B. द्वर्यात्. D. दुद्वूर्षति Frequ. दाद्वर्यते, दर्द्वर्ति, दरिद्वर्ति &c.

ध.

धक्क् 10 U नाशने. To kill, to destroy. P. धक्कयति ते. Pf. धक्कयाञ्चकार चक्रे &c. P. F धक्कयिता. F. धक्कयिष्यति ते. Aor. अदधक्कत्-त. B धक्क्यात्, धक्कयिषीष्ट. D दिधक्कयिषति-ते.

धण् 1 P. शब्दे. To sound P. धणति Pf दधाण. P. F. धणिता. F. धणिष्यति. Aor. अधणीत्, अधाणीत्. B. धण्यात्. D. दिध-

णिषति. Frequ. दंधण्यते, दंवणीति, दंधण्टि.

धन् 1 P. शब्दे. To sound P. धनति. Pf. दधान. P. F. धनिता. F. धनिष्यति. Aor. अधनीत्, अधानीत्. B. धन्यात्. Pass. धन्यते. A. अधानि.

धन् (छान्दसः) 3 P. धान्ये. To bear fruit, to produce crops of grain P. दधन्ति, dual दधन्त, plu. दधनति. Pf. दधान. P. F. धनिता. F. धनिष्यति. Aor. अधनीत्, अधानीत्. B. धन्यात्.

धन्व् (धवि) 1 P. गतौ To go P धन्वति. Pf दधन्व. P. F. धन्विता F. धन्विष्यति. Aor. अधन्वीत्. B धन्व्यात्. D. दिधन्विषति. Frequ. दाधन्व्यते. Pass. धन्व्यते. A. अधन्वि. P. P. धन्वित. G. धन्वित्वा. Inf. धन्वितुम्.

धा (डुधाञ्) 3 U. धारणपोषणयोर्दानेच. To hold; to maintain; to give. P. दधाति, धत्ते. Pf. दधौ, दधे. 2nd sing. दधिथ, दधाथ, दधिषे. P. F धाता. F. धास्यति-ते. C. अधास्यत् त Aor. अधात्, अधित. B धेयात्, धासीष्ट. Caus धापयति ते. A. अदीधपत्-त. D. धित्सति-ते. Frequ देधीयते, दाधेति, दाधाति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. हित. Pot. P. धेय. G. हित्वा, संधाय. Inf. धातुम्.

धाव् (धावु) 1 U. गतिशुद्ध्योः. To run; to cleanse; to wash. P. धावति-ते. Pf. दधाव-वे. 2nd sing. दधाविथ षे. P. F. धाविता. F. धाविष्यति ते. Aor. अधावीत्, अधाविष्ट. B धाव्यात्, धाविषीष्ट. Caus. धावयति ते. A. अदीधवत्-त. D. दिधाविषति-ते. Frequ. दाधाव्यते. Pass. धाव्यते. A. अधावि. P. P. धावित, धौत. G. धावित्वा, धौत्वा, प्रधाव्य. Inf. धावितुम्.

धि 6 P. धारणे. To hold; to possess P. धियति. Pf. दिधाय. 2nd sing. दिधयिथ, दिधेथ. P. F. धेता. F. धेष्यति. C. अधेष्यत्. Aor. अधैषीत्. B. धीयात्. Caus. धाययति ते. A. अदीधयत्-त. D. दिधीषति. Frequ. देधीयते, देधयीति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धित. G. धित्वा, संधित्य. Inf. धेतुम्.

धिक्ष् 1 A. संदीपनक्लेशनजीवनेषु. To kindle, *to be weary; to live.*

P. धिक्षते. Pf. दिधिक्षे. P. F. धिक्षिता. F. धिक्षिष्यते. Aor. अधिक्षिष्ट. B. धिक्षिषीष्ट. D. दिधिक्षिषते. Frequ. देधिक्ष्यते, देधिक्षीति, देधिष्टि. P. P. धिक्षित. G. धिक्षित्वा. Inf धिक्षितुम्.

धिन्व् (धिवि) 1 P. प्रीणने. To please, to delight P. धिनोति. Pf दिधिन्व. 2nd sing. दिधिन्विथ. P. P. धिन्विता. F. धिन्विष्यति. Aor अधिन्वीत्. B धिन्व्यात्. Caus. धिन्वयति-ते. A. अदिधिन्वत् त. D दिधिन्विषति. Frequ देधिन्व्यते. Pass. धिन्व्यते. A. अधिन्वि. P P धिन्वित. G. धिन्वित्वा. Inf धिन्वितुम्.

धिष् (छान्दस) 3 P शब्दे. To sound. P. दिधेष्टि, dual. दिधिष्टः, plu दिधिषति. Pf दिधेष. P. F. धेषिता. F. धेषिष्यति. Aor. अधेषीत्. B धिष्यात्.

धी (धाङ) 4 A आधारे. To hold. P धीयते. Pf दिध्ये. 2nd sing. दिध्यिषे. P F धेता F. धेष्यते. C. अधेष्यत. Aor. अधेष्ट. B. धेषीष्ट. Caus धाययति-ते. A. अदीधयत् त. D दिधीषते. Frequ. देधीयते, देधयीति, देधेति. Pass धीयते. A अधायि. P. P. धीन. G धीत्वा. Inf धेतुम्.

धु (धुञ) 5 U कम्पने. To shake, to tremble. P. धुनोति, धुनुते. Pf दुधाव, दुधुवे. 2nd sing दुधोथ, दुधविथ, दुधुविषे. P. F. धोता. F. धोष्यति ते. Aor. अधौषीत्, अधोष्ट. B धूयात्, धोषीष्ट. Caus धावयति only. A. अदूधवत्. D दुधूषति-ते. Frequ. दोधूयते, दोधवीति, दोधोति. Pass धूयते. A. अधावि. P. P. धुत. G धुत्वा, विधुय. Inf. धोतुम्.

धुक्ष् 1 A. सदीपनक्लेशनजीवनेषु. To kindle, to be weary, to live P. धुक्षते. Pf दुधुक्षे. 2nd sing. दुधुक्षिषे. P F. धुक्षिता. F. धुक्षिष्यते. C अधुक्षिष्यत. Aor. अधुक्षिष्ट. B धुक्षिषीष्ट. Caus. धुक्षयति ते. A अदुधुक्षत्-त. D दुधुक्षिषते. Frequ. दोधुक्ष्यते, दोधुक्षीति, दोधुष्टि. Pass. धुक्ष्यते. A. अधुक्षि. P. P. धुक्षित. G. धुक्षित्वा. Inf धुक्षितुम्.

धुर्व् (धुर्वी) 1 P. हिंसायाम्. To kill, to injure. P धूर्वति. Pf दुधूर्व. 2nd sing दुधूर्विथ. P. F. धूर्विता. F. धूर्विष्यति. Aor. अधू-

र्वीत्. B. धूर्व्यात्. Caus धूर्वयति-ते. A. अदुधूर्वत्-त. D. दुधूर्विषति. Frequ. दोधूर्व्यते, दोधूर्वीति, दोधोर्ति. Pass धूर्व्यते. A. अधूर्वि. P. P. धूर्त. G धूर्वित्वा. Inf. धूर्वितुम्.

धू (धूञ्) 5 U. कम्पने. To shake; to cover; to tremble; to excite. P. धूनोति, धूनुते. Pf. दुधाव, दुधुवे. 2nd sing. दुधविथ, दुधोथ, दुधुविषे. P. F. धोता, धविता. F. धोष्यति ते, धविष्यति-ते. Aor. अधावीत्, अधविष्ट, अधोष्ट. B धूयात्, धविषीष्ट, धोषीष्ट. Caus धूनयति, धावयति (according to हरदत्त). A. अदूधुनत्, अदूधवत्. D. दुधूषति-ते. Frequ. दोधूयते, दोधवीति, दोधोति. Pass. धूयते. A अधावि. P. P. धूत. G धूत्वा, विधूय. Inf. धोतुम्, धवितुम्.

धू (कुटादिः) 6 P विधूनने. To shake; to cause to tremble P. धुवति. Pf दुधाव. 2nd sing दुधुविथ. P. F. धुविता. F. धुविष्यति. C. अधुविष्यत्. Aor अधुवीत्. B. धूयात्. Caus धावयति only. A अदूधवत्. D. दुधूषति. Frequ दोधूयते, दोधोति, दोधवीति. Pass धूयते. A. अधावि. P. P. धूत. G. धूत्वा, विधूय. Inf धुवितुम्.

धू (धूञ्) 9 U कम्पने. To shake. P धुनाति, धुनीते. Imperf. अधुनात्, अधुनीत. Imper. धुनातु, धुनीताम्. 2nd sing. धुनीहि, धुनीष्व. Pot. धुनीयात्, धुनीत. P P धून. All other forms *of this root are identical with those of* धू 5 U.

धू (धूञ्) 10 U 1 U. कम्पने. To shake; to agitate. P. * धूनयति-ते, धावयति-ते; († according to हरदत्त this root is conjugated as धावय् throughout); धवति-ते. Pf धूनयाञ्चकार-

* धूञ्प्रीञोर्नुग्वक्तव्यः ॥ The roots धू & प्री insert न् before the इ of the tenth class and causals.

†According to हरदत्त the reading of this वार्तिक is धूञ्प्रीणोर्नुग्वक्तव्यः; *and in his opinion the root* धू 9 *inserts* न् before the इ of the 10th class & causals, and not other roots. हरदत्तस्तु धूञ्प्रीणोरिति पठित्वा प्रीणातिसाहचर्याद्धूनातेरेव नुगमाह. *Sidh-Kau.*

धृष् (ञिधृषा) 5 P प्रागल्भ्ये. To be bold or confident, to be proud P धृष्णोति. Pf दधर्ष. 2nd sing दधर्षिथ. P F धर्षिता. F धर्षिष्यति. C अधर्षिष्यत्. Aor अधर्षीत्. B धृष्यात्. Caus धर्षयति ते A अदीधृषत्-त, अददर्षत् त D दिधर्षिषति. Frequ. दरीधृष्यते, दरीधर्ष्टि &c Pass धृष्यते. A अधर्षि. P P धर्षित, धृष्ट (immodest or bold).G धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf धर्षितुम्.

धृष् 10 U 1 P प्रसहने. To offend, to overcome P धर्षयति-ते; धर्षति. Pf धर्षयाञ्चकार-ञ्चक्रे &c, दधर्ष. P F धर्षयिता, धर्षिता. F धर्षयिष्यति-ते, धर्षिष्यति. Aor अदीधृषत्-त, अददर्षत्-त; अधर्षीत B धर्ष्यात्, धर्षयिषीष्ट, धृष्यात्. D दिधर्षयिषति ते; दिधर्षिषति Frequ of the first con दरीधृष्यते, दरीधर्ष्टि &c. Pass. धर्ष्यते, धृष्यते. A अधर्षि P. P. धर्षित G. धर्षयित्वा, प्रधर्ष्य, धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्; धर्षितुम्.

धॄ (another reading for जॄ) 9 P वयोहानौ To be old P धृणाति. Pf दधार 2nd sing. दधरिथ. P. F. धरिता, धरीता F. धरिष्यति, धरीष्यति Aor. अधारीत्. B धीर्यात्. D. दिधीर्षति. Frequ. देधीर्यते, दाधर्ति &c.

धे (धेट्) 1 P. पाने. To suck, to drink. P. धयति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिथ, दधाथ. P. F. धाता. F. धास्यति. C. अधास्यत्. Aor. अधात्, अदधत्, अधासीत्. B. धेयात्. Caus. *धापयते only. A. अदीधपत. D. धित्सति. Frequ. देधीयते, दाधाति, दाधेति. P. P. धीत G. धीत्वा; सधाय. Inf. धातुम्.

धेक् 10 U. दर्शने. To see P धेकयति-ते. Pf. धेकयाञ्चकार चक्रे &c P. F. धेकयिता. F. धेकयिष्यति ते. Aor. अदिधेकत् त. B. धेक्यात् धेकयिषीष्ट.

धोर् (धोर्ऋ) 1 P. गतिचातुर्ये. To run well, to trot, to be skilful

* धेटउपसंख्यानम्. The causative of धे does not take Parasmaipada, धापयेतेशिशुमेकसमीची. धे, however, takes Parasmaipada if it does not convey a reflective sense, वत्सान् धापयति पयः

P. घोरति. Pf. दुघोर. P. F. घोरिता. F. घोरिष्यति. C. अघोरिष्यत्. Aor. अघोरीत्. B. घोर्यात्. Caus. घोरयति ते. A. अदुघोरत् त. D. दुघोरिषति. Frequ. दोघोर्यते, दोघोर्ति *&c.*

ध्मा 1 P. शब्दाग्निसंयोगयोः. To blow (a pipe *&c*); to blow fire; to cast. P. धमति. Pf. दध्मौ 2nd sing दध्मिथ, दध्माथ. P. F. ध्माता. F. ध्मास्यति. C अध्मास्यत्. Aor. अध्मासीत्. B. ध्मायात्, ध्मेयात्. Caus. ध्मापयति ते. A. अदिध्मपत्-त D दिध्मासति. Frequ. देध्मीयते, दाध्मेति, दाध्मति. Pass. ध्मायते. A. अध्मायि. P. P. ध्मात. G. ध्मात्वा, आध्माय. Inf. ध्मातुम्.

ध्यै 1 P. चिन्तायाम्. To think of, to meditate; to recollect. P. ध्यायति. Pf. दध्यौ. 2nd sing. दध्यिथ, दध्याथ. P. F. ध्याता. F. ध्यास्यति. Aor. अध्यासीत्. B ध्यायात्, ध्येयात्. Caus. ध्यापयति-ते. A. अदिध्यपत्-त. D दिध्यासति. Frequ. दाध्यायते, दाध्याति, दाध्येति. Pass. ध्यायते. A. अध्यायि. P. P. ध्यात. G. ध्यात्वा, अनुध्याय. Inf. ध्यातुम्.

ध्रज् 1 P. गतौ. To go. P. ध्रजति. Pf. दध्राज. P. F. ध्रजिता. F. ध्रजिष्यति. Aor. अध्रजीत्, अध्राजीत्. B. ध्रज्यात्. Pass. ध्रज्यते. A. अध्राजि.

ध्रञ्ज् (ध्रजि) 1 P. गतौ. To go. P. ध्रञ्जति. Pf. दध्रञ्ज. P. F. ध्रञ्जिता. F. ध्रञ्जिष्यति. C. अध्रञ्जिष्यत्. Aor. अध्रञ्जीत्. B. ध्रञ्ज्यात्. D. दिध्रञ्जिषति. Frequ. दाध्रञ्ज्यते, दाध्रङ्क्ति *&c*. Pass. ध्रञ्ज्यते. A. अध्रञ्जि.

ध्रण्* 1 P. शब्दे. To sound as a drum or other instrument. P. ध्रणति. Pf. दध्राण. P. F. ध्रणिता. F. ध्रणिष्यति. Aor. अध्रणीत्, अध्राणीत्. B. ध्रण्यात्. Frequ. दंध्रण्यते, दन्ध्रण्यते, *दंध्रन्ति, दन्ध्रन्ति.

[ध्र]स् (उध्रस्) 9 P. उञ्छे. To glean. P. ध्रस्नाति. Pf. दध्रास. P.

---

* This root originally ends in न्; then न् is changed to ण्, [उ]पदेशे नान्तोयम्। नेपदेशफलंनुयङ्लुकि; as दन्ध्रन्ति.

ध्वन्यते. A. अध्वनि. P. P. ध्वनित. G. ध्वनयित्वा. Inf. ध्वनयितुम्.

ध्वंस् (ध्वसु) 1 A. अवस्रंसने गतौ च. To fall down; to perish; to go. P. ध्वंसते. Pf. दध्वंसे. P. F. ध्वंसिता. F. ध्वंसिष्यते. C. अध्वंसिष्यत्. Aor. अध्वसत्, अध्वंसिष्ट. B. ध्वंसिषीष्ट Caus. ध्वंसयति-ते. A. अदध्वसत्-त D. दिध्वंसिषते Frequ दनीध्वस्यते, दनीध्वंसीति, दनीध्वंस्ति. Pass. ध्वस्यते. A. अध्वंसि. P. P. ध्वस्त. G. ध्वंसित्वा, ध्वस्त्वा, वि ध्वस्य. Inf. ध्वंसितुम्.

ध्वाङ्क्ष् (ध्वाक्षि) 1 P. घोरवाशिते. To utter the cry of birds; to caw. P. ध्वाङ्क्षति Pf. दध्वाङ्क्ष P. F. ध्वाङ्क्षिता. F ध्वाङ्क्षिष्यति Aor. अध्वाङ्क्षीत्. B ध्वाङ्क्ष्यात्. D. दिध्वाङ्क्षिषति Frequ. दाध्वाङ्क्ष्यते, दाध्वाङ्क्षीति, दाध्वाङ्ष्टि. Pass ध्वाङ्क्ष्यते A. अध्वाङ्क्षि.

ध्वृ 1 P. हूर्छने. To bend, to make crooked P. ध्वरति. Pf. दध्वार 2nd sing दध्वर्थ P. F. ध्वर्ता. F. ध्वरिष्यति. Aor अध्वार्षीत् B. ध्वर्यात्. Caus ध्वारयति-ते A. अदिध्वरत्-त D दुध्वूर्षति. Frequ. दाध्वर्यते, दर्ध्वर्ति, दर्ध्वरीति &c. Pass. ध्वर्यते A. अध्वारि. P. P. ध्वृत. G ध्वृत्वा. Inf. ध्वर्तुम्.

न.

नक्क् 10 U. नाशने. To perish. P नक्कयति-ते, (प्रनक्कयति-ते). Pf. नक्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F नक्कयिता. F. नक्कयिष्यति-ते. Aor. अननक्कत्-त् B. नक्क्यात्, नक्कयिषीष्ट.

नक्ष् (णक्ष्) 1 P. गतौ. To go; to move P. नक्षति, (प्रणक्षति). Pf. ननक्ष. P F. नक्षिता. F. नक्षिष्यति. C. अनक्षिष्यत्. Aor. अनक्षीत्. B. नक्ष्यात् .D. निनक्षिषति Frequ. नानक्ष्यते, नानक्ष्टि &c.

नख् (णख्) 1. P. गतौ To go, to move. P. नखति, (प्रणखति). Pf. ननाख 3rd dual नेखतुः P. F. नखिता. F नखिष्यति. Aor. अनखीत्, अनाखीत्. B. नख्यात्. Caus नाखयति-ते. A. अनीनखत्-त.

नङ्ख् (णखि) 1. P. गतौ. To go. P. नङ्खति, (प्रणङ्खति). Pf. ननङ्ख. P. F. नङ्खिता F. नङ्खिष्यति. Aor. अनङ्खीत्. B. नङ्ख्यात् Pass. नङ्ख्यते. A. अनङ्खि.

नट् (णट्) (घटादिः) 1 P. नृत्तौ (नृत्तनृत्ययोः), नतौ गतौ च. To

dance with indication or passion; to dance with gestures to bend; to go. P. नटति, (प्रणटति). Pf. ननाट. 2nd sing. नेटिथ. P. F नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B नट्यात्. Caus. नटयति-ते. A. अनीनटत्-त D निनटिषति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानट्टि. Pass नटयते. A. अनटि, अनाटि. P. P. नटित. Pot. P. नाट्य. G नटित्वा Inf नटितुम्.

नट् 1 P. नाट्ये To act(to dance with verbal representation of passion). P. नटति. Pf ननाट. P. F नटिता F. नटिष्यति. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B नट्यात्. Caus. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते.) A अनीनटत्-त. For other forms see the above root

नट् (णट्) 10 U. भाषायाम्. To speak. P. नाटयति-ते. Pf. नाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अनीनटत्-त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट.

नद् (णद्) 1 P. अव्यक्तेशब्दे. To sound inarticulately P. नदति, (प्रणदति, प्रणिनदति, परिणिनदति).Pf. ननाद. 2nd sing. नेदिथ. P. F. नादिता. F. नदिष्यति. C. अनदिष्यत्. Aor. अनदीत्, अनादीत्. B. नद्यात्. Caus. नादयति-ते. A. अनीनदत्-त. D. निनदिषति. Frequ. नानद्यते, नानदीति, नानत्ति. Pass.नद्यते. A. अनादि. P. P. नदित. Pot. P. नाद्य. G. नदित्वा, प्रणद्य. Inf. नदितुम्.

नद् (णद्) 10 U. भाषायाम्. To speak, to shine. P. नादयति-ते, (प्रणादयति-ते).Pf.नादयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. नादयिता. F. नादयिष्यति ते. Aor. अनीनदत् त. B. नाद्यात्, नादयिषीष्ट.

नन्द् (टुनदि) 1 P. समृद्धौ. To be glad; to be satisfied. P. नन्दति, (प्रनन्दति, प्रणन्दति according to some). Pf. ननन्द. 2nd sing. ननन्दिथ. P. F.नन्दिता. F. नन्दिष्यति. C. अनन्दिष्यत्. Aor. अनन्दीत्. B. नन्द्यात्. Caus. नन्दयति only. A. अननन्दत्. D. निनन्दिषति. Frequ. नानन्द्यते, नानन्दीति, नानन्ति. Pass. नन्द्यते. A. अनन्दि. P. P. नन्दित. G. नन्दित्वा, अभिनन्द्य. Inf.

C. अनाधिष्यत. Aor. अनाधिष्ट. B. नाधिषीष्ट. Caus. नाधयति-ते. A. अननाधत् त. D. निनाधिषते. Frequ. नानाध्यते, नानाद्धि &c.

नास् (णासृ) 1 A शब्दे. To sound. P. नासते, (प्रणासते). Pf. ननासे. P. F. नासिता. F नासिष्यते. Aor. अनासिष्ट. B नासिषीष्ट. Caus नासयति-ते. A अननासत् त. Frequ नानास्यते, नानास्ति &c.

निक्ष् (णिक्ष्) 1 P चुम्बने. To kiss P. निक्षति, (प्रणिक्षति). Pf. निनिक्ष. P. F. निक्षिता. F. निक्षिष्यति. Aor. अनिक्षीत् .B. निक्ष्यात्. Caus निक्षयति-ते. A. अनिनिक्षत् त. Pass. निक्ष्यते. A. अनिक्षि. Pot. P. निक्षितव्य, * (प्रनिक्षितव्य, प्रणिक्षितव्य).

निज् (णिजिर्) 3 U. शौचपोषणयोः. To wash; to purify, to nourish P. नेनेक्ति, नेनिक्ते, (प्रणेनेक्ति, प्रणेनिक्ते). Pf. निनेज, निनिजे. 2nd sing निनेजिथ, निनिजिषे. P. F. नेक्ता. F. नेक्ष्यति-ते. C. अनेक्ष्यत् त. Aor. अनिजत्, अनैक्षीत्, अनिक्त B निज्यात्, निक्षीष्ट. Caus. नेजयति ते. A अनीनिजत् त. D निनिक्षति ते. Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनेक्ति. Pass. निज्यते. A. अनेजि. P. P. निक्त. G. निक्त्वा, अवनिज्य. Inf. नेक्तुम्.

निञ्ज् (णिजि) 2 A शुद्धौ To wash; to purify P. निङ्क्ते, (प्रणिङ्क्ते). Pf. निनिञ्जे. 2nd sing. निनिञ्जिषे. P F. निञ्जिता. F. निञ्जिष्यते. Aor. अनिञ्जिष्ट. B. निञ्जिषीष्ट. Caus निञ्जयति-ते. A अनिनिञ्जत् त. D. निनिञ्जिषते. Frequ. नेनिञ्ज्यते, नेनिञ्जीति, नेनिङ्क्ति. Pass. निञ्ज्यते. A. अनिञ्जि. P. P. निञ्जित. G. निञ्जित्वा, प्रणिञ्ज्य. Inf. निञ्जितुम्.

निद् (णिद) 1 U. कुत्सासंनिकर्षयोः. To ridicule; to reach; to be near P. नेदति-ते, (प्रणेदति ते). Pf. निनेद, निनिदे. P F. नेदिता. F. नेदिष्यति ते. C. अनेदिष्यत् त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट. B. निद्यात्, नेदिषीष्ट. Caus नेदयति ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनिदिषति-ते, निनेदिषति-ते. Frequ. नेनिद्यते, नेनेत्ति &c. Pass. निद्यते. A. अनेदि.

---

* **वा निंसनिक्षनिन्दाम्** । The न् of the roots निंस्, निक्ष् and निन्द् is changed to ण् optionally before कृत् terminations.

निन्द् (णिदि) 1 P. कुत्सायाम् . To blame; to censure. P. निन्दति, (प्रणिन्दति). Pf. निनिन्द. 2nd sing. निनिन्दिथ. P. F. निन्दिता. F. निन्दिष्यति. C. अनिन्दिष्यत . Aor. अनिन्दीत् . B. निन्द्यात् . Caus निन्दयति-ते. A. अनिनिन्दत्-त. D निनिन्दिषति. Frequ. नेनिन्द्यते, नेनिन्दीति, नेनिन्त्ति. Pass. निन्द्यते. A. अनिन्दि. P. P. निन्दित. Pot. P. निन्दितव्य, (प्रनिन्दितव्य, प्रणिन्दितव्य). G. निन्दित्वा, विनिन्द्य Inf निन्दितुम् .

निन्व् (निवि) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle; to attend to P. निन्वति, (प्रणिन्वति). Pf. निनिन्व P. F निन्विता. F. निन्विष्यति. Aor. अनिन्वीत् . B. निन्व्यात् . D. निनिन्विषति-ते. Frequ. नेनिन्व्यते. Pass निन्व्यते. A. अनिन्वि.

निल् (णिल्) 6 P. गहने. To understand with difficulty; to become thick P निलति, (प्रणिलति). Pf. निनेल. P. F. नेलिता. F नेलिष्यति. Aor. अनेलीत् . B. निल्यात् . D. निनिलिषति, निनेलिषति. Frequ. नेनिल्यते, नेनेल्ति &c. Caus. नेलयति-ते. A अनीनिलत् -त.

निवास् (णिवास्) 10 U आच्छादने. To cover. P. निवासयति-ते, (प्रणिवासयति ते). Pf. निवासयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. निवासयिता. F निवासयिष्यति-ते. Aor अनिनिवासत्-त. B. निवास्यात्, निवासयिषीष्ट. D निनिवासयिषति-ते. Pass निवास्यते. A. अनिवासि. P P. निवासित. G निवासयित्वा Inf. निवासयितुम्.

निश् (णिश) 1 P समाधौ. To meditate upon; to think. P. नेशति, (प्रणेशति) Pf निनेश. P F नेशिता. F. नेशिष्यति. C. अनेशिष्यत्. Aor. अनेशीत् B निश्यात् . Frequ. नेनिश्यते, नेनेष्टि &c Pass. निश्यते. A. अनेशि.

निष् (णिष्) 1 P. सेचने. To sprinkle; to moisten. P. नेषति, (प्रणेषति). Pf. निनेष. P. F नेषिता. F. नेषिष्यति. Aor. अनेषीत् . B निष्यात् . Caus. नेषयति-ते. A. अनीनिषत्-त.

निष्क् (णिष्क्) 10 A. परिमाणे. To measure; to weigh. P. निष्कयते, (प्रणिष्कयते). Pf. निष्कयाञ्चक्रे &c. P. F. निष्कयिता. F.

निष्क्रियिष्यते. Aor अनिनिष्क्रत. B निष्क्रयिषाष्ट.

निंस् (णिसि) 2 A चुम्बने. To kiss I निंस्ते, (प्रणिंस्ते). Pf. निनिंसे. P F निंसिता F निंसिष्यते Aor. अनिंसिष्ट. B निंसिषी ष्ट. Pot P निंसितव्य, (प्रनिंसितव्य, प्रणिंसितव्य).

नी (णीञ्) 1 U प्रापणे. To lead, to carry P नयति-ते, (प्रणयति-ते) Pf निनाय, निन्ये 2nd sing. निनयिथ, निनथ, निन्यिषे. P F नेता F नेष्यति-ते C अनेष्यत्-त Aor अनैषीत्, अनेष्ट. B नीयात्, नेषीष्ट Caus नाययति ते A अनीनयन्-त. D निनीषति ते. Frequ नेनीयते, नेनयीति, नेनेति. Pass नीयते. A अनायि P P नीत G नीत्वा, प्रणीय. Inf. नेतुम्.

नील् (णील्) 1 P वर्णे To be of a dark colour, to dye dark P. नीलति, (प्रणीलति) Pf निनील P F. नीलिता F नीलिष्यति Aor. अनीलीत् B नील्यात् D निनीलिषति. Frequ नेनील्यते, नेनीलिति &c.

नीव् (णीव) 1 P स्थौल्ये To become fat or corpulent P नीवति, (प्रणीवति) Pf निनीव P F नीविता. F नीविष्यति. Aor. अनीवीत् B नीव्यात्. Frequ नेनीव्यते Caus नीवयति ते A. अनीनिवत्-त

नु (णु) 2 P स्तुतौ To praise P नौति, (प्रणौति) Pf नुनाव. 2nd sing नुनविथ P F नविता F नविष्यति. C अनविष्यत्. Aor. अनावीत्. B नूयात् Caus नावयति-ते A अनूनवत्-त. D नुनूषति. D of causal नुनावयिषति ते Frequ नोनूयते, नोनवीति, नोनोति. Pass नूयते A अनावि P P नुत G नुत्वा, प्रणुय. Inf नवितुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by the preposition आ, as आनुते

नुद् (णुद्) 6 U प्रेरणे To throw, to push, to drive P नुदति-ते, (प्रणुदति ते) Pf नुनोद, नुनुदे 2nd sing नुनोदिथ, नुनुदिषे P F नोत्ता F नोत्स्यति-ते. Aor अनौत्सीत्, अनुत्त B नुद्यात्, नुत्सीष्ट Caus. नोदयति ते. Aor अनूनुदत्-त D नुनुत्सति ते Frequ नोनुद्यते, नोनुदीति, नोनोत्ति Pass नुद्यते. A अनोदि

P. P. नुत्त, नुन्न. G. नुत्वा, प्रणुद्य. Inf. नोत्तुम्.

नुद् (णुद्) 6 P. प्रेरणे. To throw; to push; to drive. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root. कर्त्रभिप्रायेऽपिफलेपरस्मैपदार्थ.पुनःपाठः. (*Sid. Kau.*) This root is given again in the Dhatupatha, to show that the root should be Parasmaipada, even when the fruit or result of the action refers to the agent.

नू (णू) (कुटादि.) 6 P. स्तुतौ. To praise. P नुवति, (प्रणुवति). Pf. नुनाव. 2nd sing नुनुविथ. P. F. नुविता. F. नुविष्यति. C. अनुविष्यत्. Aor. अनुवीत्. B. नूयात्. Caus. नावयति-ते. A. अनूनवत्-त. D. नुनूषति. Frequ. नोनूयते, नोनवीति, नोनोति Pass. नूयते. A. अनावि. P. P नूत. G. नूत्वा, परिणूय. Inf नुवितुम्.

नृत् (नृती) 4 P. गात्रविक्षेपे. To dance; to gesticulate. P. नृत्यति, (प्रनृत्यति). Pf ननर्त. 2nd sing. ननर्तिथ. P. F. नर्तिता. F नर्तिष्यति, नर्त्स्यति. Aor अनर्तीत्. B नृत्यात्. Caus *नर्तयते only A. अननर्तत, अनीनृतत. D निनर्तिषति, निनृत्सति. Frequ. नरीनृत्यते, नर्नर्ति, नर्नृतीति नरिनर्ति, नरिनृतीति, नरीनर्ति, नरीनृतीति. Pass. नृत्यते. A अनर्ति. P. P नृत्त. G. नर्तित्वा, प्रनृत्य. Inf. नर्तितुम्.

नॄ (णॄ according to some) (घटादिः) 9 P. नये. To lead. P. नृणाति, (प्रनृणाति, प्रणृणाति). Pf. ननार. 2nd sing नचरिथ. P F. नरिता, नरीता. F नरिष्यति, नरीष्यति. Aor. अनारीत्. B. नीर्यात् D. निनरिषति, निनरीषति, निनीर्षति. Frequ. नेनीर्यते, नानर्ति &c. Caus. नरयति-ते (नये), नारयति-ते (नयादन्यत्र). A. अनीनरत्-त.

नेद् (णेदृ) 1 U कुत्सासन्निकर्षयोः. To censure; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). Pf. निनेद, निनिदे. 2nd sing. निनेदिथ, निनेदिषे. P. F. नेदिता. F. नेदिष्यति-ते C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट.B. नेद्यात्, नेदिषीष्ट.Caus. नेदयति ते. A.अनिनेदत्-त.

---

* See note on दम् 4 P.

नेप् (णेपृ) 1 A. गतौ. To go. P. नेपते, (प्रणेपते). Pf. निनेपे. 2nd sing. निनेपिषे P. F. नेपिता F. नेपिष्यते. Aor. अनेपिष्ट. B. नेपिषीष्ट. Caus. नेपयति ते. A. अनिनेपत्-त. Pass नेप्यते. A. अनेपि.

प.

पक्ष् 1 P. परिग्रहे. To seize, to accept; to take side. P पक्षति. Pf. पपक्ष. 2nd sing. पपक्षिथ P. F पक्षिता. F. पक्षिष्यति. C. अपक्षिष्यत्. Aor अपक्षीत्. B पक्ष्यात्. Caus पक्षयति ते. A. अपपक्षत् त. D पिपक्षिषति. Frequ पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापष्टि. Pass पक्ष्यते. A अपक्षि. P P. पक्षित. G पक्षित्वा. Inf. पक्षितुम्.

पक्ष् 10 U परिग्रहे. To seize; to accept, to take side. P. पक्षयति-ते. Pf. पक्षयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. पक्षयिता. F. पक्षयिष्यति ते. Aor. अपपक्षत्-त. B. पक्ष्यात्, पक्षयिषीष्ट. D. पिपक्षयिषति-ते. Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P. P पक्षित. G. पक्षयित्वा Inf. पक्षयितुम्.

पच् (डुपचष्) 1 U. पाके. To cook, to bake, to burn. P. पचति-ते. Pf. पपाच, पेचे. 2nd sing पेचिथ, पपक्थ, पेचिषे. P. F. पक्ता. F. पक्ष्यति ते. C. अपक्ष्यत् त. Aor. अपाक्षीत्, अपक्त dual अपाक्ताम, अपक्षाताम्. B पच्यात्, पक्षीष्ट. Caus पाचयति-ते. A अपीपचत्-त. D पिपक्षति ते. Frequ पापच्यते, पापचीति, पापक्ति Pass पच्यते. A अपाचि. P. P. पक्व. Pot. P. पाक्य, (अवश्यपाक्य). G. पक्त्वा, विपच्य. Inf. पक्तुम्.

पञ्च् (पचि) 1 A. व्यक्तीकरणे. To make clear or evident. P. पञ्चते. Pf. पपञ्चे P. F पञ्चिता. F. पञ्चिष्यते. C. अपञ्चिष्यत. Aor. अपञ्चिष्ट. B. पञ्चिषीष्ट. Caus पञ्चयति ते. A. अपपञ्चत्-त. D. पिपञ्चिषते. Frequ. पापञ्च्यते, पापञ्चीति, पापङ्क्ति Pass. पञ्च्यते. A. अपञ्चि. P. P. पञ्चित G. पञ्चित्वा. Inf पञ्चितुम्.

पञ्च् (पचि) 10 U. 1 P. विस्तारवचने. To spread, to make clear. P. पञ्चयति ते; पञ्चति. Pf. पञ्चयाञ्चकार चक्रे &c; पपञ्च. P. F. पञ्चयिता; पञ्चिता. F. पञ्चयिष्यति-ते; पञ्चिष्यति. A. अपपञ्चत् त, अपञ्चीत्. B. पञ्च्यात्, पञ्चयिषीष्ट; पञ्च्यात्. D. पिपञ्चयिषति-ते, पिपञ्चिषति. Frequ of the 1st Con. पापञ्च्यते, पा-

ञ्चीति, पापाङ्क्ति. P. P. पाञ्चित. G. पञ्चयित्वा; पञ्चित्वा, प्रपञ्च्य. Inf. पञ्चयितुम् ; पञ्चितुम् .

पट् 1 P. गतौ. To go P. पटति Pf. पपाट. 2nd sing. पेटिथ. P. F. पटिता. F. पटिष्यति C. अपटिष्यत् . Aor. अपटीत् , अपाटीत् B. पट्यात् . Caus. पाटयति ते. A. अपीपटत्-त. D. पिपटिषति. Frequ. पापट्यते, पापटीति, पापट्टि. Pass. पट्यते. A. अपाटि. P. P. पटित. G. पटित्वा. Inf. पटितुम् .

पट् 10 U. भाषायांवेष्टनेच. To speak; to cover P. पाटयति ते. Pf. पाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F पाटयिता F पाटयिष्यति ते Aor. अपीपटत त. B. पाट्यात् , पाटयिषीष्ट. D. पिपाटयिषति-ते. Pass. पाट्यते. A. अपाटि. P.P.पाटित.G.पाटयित्वा, उत्पाट्य. Inf.पाटयितुम् .

पट् 10 U. ग्रन्थे. To string; to envelop; to clothe. P. पटयति-ते. Pf. पटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पटयिता F. पटयिष्यति-ते. Aor. अपपटत्-त. B. पट्यात् , पटयिषीष्ट. D. पिपटयिषति-ते. Pass. पट्यते. A. अपटि. P. P. पटित. G. पटयित्वा. Inf पटयितुम् .

पठ् 1 P. व्यक्तायांवाचिलिखिताक्षरवाचनेच. To declare; to mention; to read. P. पठति. Pf. पपाठ. 2nd sing. पेठिथ. P. F. पठिता. F. पठिष्यति. C. अपठिष्यत् . Aor अपठीत् , अपाठीत् . B पठ्यात् . Caus पाठयति-ते. A. अपीपठत्-त. D. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते, पापठीति, पापट्टि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G. पठित्वा, प्रपठ्य. Inf. पठितुम् .

पण् 1 A. व्यवहारे. To transact business; to bet; to stake. P. पणते. Pf. पेणे. 2nd sing. पेणिषे. P. F. पणिता. F. पणिष्यते. Aor अपणिष्ट. B पणिषीष्ट. Caus. पाणयति-ते. A. अपीपणत्-त. D. पिपणिषते. Frequ. पम्पण्यते, पंपण्यते, पम्पणीति, पंपणीति, पम्पण्टि, पपण्टि. Pass. पण्यते. A. अपाणि. P. P. पणित. Pot. P. पण्य. G. पणित्वा, विपण्य. Inf. पणितुम् .

पण् 1 P. (but A. without आय्).स्तुतौ. To praise. P. पणायति, पणते. Pf. पणायाञ्चकार &c, पेणे. 2nd sing. पणायाञ्चकर्थ &c, पेणिषे. P. F. पणायिता, पणिता. F. पणायिष्यति, पणिष्यते. Aor.

अपणायीत्, अपणिष्ट. B. पणाय्यात्, पणिषीष्ट. Caus. पणाययति ते, पाणयति-ते. A. अपपणायत् त, अपीपणत् त. D पिपणायिषति, पिपणिषते. Frequ see the above root Pass. पणाय्यते, पण्यते. A. अपणायि, अपाणि. P P पणायित, पणित. Pot P. पणाय्य, पाण्य G पणायित्वा, पणित्वा. Inf पणायितुम्, पणितुम्.

पण्ड् (पडि) 1 A. गतौ. To go P पण्डते. Pf पपण्डे. P. F पण्डिता. F पण्डिष्यते. Aor अपण्डिष्ट. B पण्डिषीष्ट. Caus पण्डयति ते. A. अपपण्डत् त

पण्ड् (पडि) 10 U 1 P नाशनेसंहतौच. To destroy; to collect. P पण्डयति ते. पण्डति. Pf पण्डयाञ्चकार-चक्रे &c, पपण्ड. P. F. पण्डयिता. पण्डिता. F पण्डयिष्यति-ते; पण्डिष्यति. Aor. अपपण्डत् त, अपण्डीत्. B पण्ड्यात्, पण्डयिषीष्ट; पण्ड्यात्. Pass. पण्ड्यते. A अपण्डि

पत् (पत्ऌ) 1 P गतौ. To come down, to fall. P. पतति. Pf. पपात 2nd sing पेतिथ. P F. पतिता. F. पतिष्यति. C अपतिष्यत्. Aor अपप्तत्. B पत्यात्. Caus. पातयति-ते. A. अपीपतत्-त. D. पिपतिषति, पित्सति. Frequ पनीपत्यते, पनीपतीति, पनीपत्ति. Pass. पत्यते. A अपाति. P. P. पतित. Pot. P. पात्य. G. पतित्वा. निपत्य. Inf पतितुम्.

पत् 4 A ऐश्वर्ये. To be master of, to rule. P. पत्यते. Pf. पेते. 2nd sing. पेतिषे. P F. पतिता. F. पतिष्यते. Aor. अपतिष्ट. B. पतिषीष्ट.

पत् 10 U 1 P. गतौ. (वाणिजन्तः; वाऽदन्तइत्येके) To go. P. पतयति-ते; पतति, पातयति-ते. Pf. पतयाञ्चकार-चक्रे &c; पपात; पातयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पतयिता; पतिता; पातयिता. F. पतयिष्यति-ते, पतिष्यति, पातयिष्यति ते. Aor. अपपतत् त; अपतीत्, अपातीत्; अपीपतत्-त. B पत्यात्, पतयिषीष्ट; पत्यात्; पात्यात्, पातयिषीष्ट.

पथ् (पथे) 1 P. गतौ. To go. P. पथति. Pf. पपाथ. 2nd sing. पेथिथ. P. F पथिता. F पथिष्यति. Aor. अपथीत्. B पथ्यात्. D. पिपथिषति. Frequ. पापथ्यते, पापत्ति &c.

पथ् 10 U. प्रक्षेपे. To throw P. पाथयति-ते. Pf. पाथयाञ्चकार-चक्रे, &c. P. F. पाथयिता. F. पाथयिष्यति-ते. Aor. अपीपथत् त. B. पाथ्यात्, पाथयिषीष्ट. D. पिपाथयिषति-ते. P. P. पाथित. G. पाथयित्वा. Inf पाथयितुम्.

पद् 4 A. गतौ. To go. P. पद्यते. Pf. पेदे. 2nd sing पेदिष. P. F. पत्ता. F. पत्स्यते. C. अपत्स्यत. Aor. अपादि. dual. अपत्साताम्. 2nd sing. अपत्थाः. plu. अपद्ध्वम्. B. पत्सीष्ट. Caus. पादयति-ते. A. अपीपदत् त. D. पित्सते. Frequ. पनीपद्यते, पनीपदीति, पनीपत्ति. Pass. पद्यते. A. अपादि. P. P. पन्न. G. पत्त्वा, प्रपद्य. Inf. पत्तुम्.

पद् 10 A. गतौ. To go; to move P. पदयते. Pf. पदयाञ्चक्रे &c. P. F. पदयिता. F. पदयिष्यते. Aor. अपपदत. B. पदयिषीष्ट. D. पिपदयिषते Pass. पद्यते. A. अपदि P. P. पदित. G. पदयित्वा. Inf. पदयितुम्.

पन् 1 P. (but A. without आय्) स्तुतौ. To praise. The forms of this root are like those of पण् with the only difference of न for ण्.

पन्थ् (पथि) 10 U. 1 P. गतौ. To go. P. पन्थयति-ते; पन्थति. Pf. पन्थयाञ्चकार-चक्रे &c; पपन्थ. P. F. पन्थयिता; पन्थिता. F. पन्थयिष्यति-ते; पन्थिष्यति. Aor. अपपन्थत्-त; अपन्थीत्. B. पन्थ्यात्, पन्थयिषीष्ट; पन्थ्यात्. Pass. पन्थ्यते. A. अपन्थि.

पम्पस् 11 P. दुःखे. To pain. P. पम्पस्यति. Pf. पम्पसाञ्चकार &c. P. F. पम्पसिता. F. पम्पसिष्यति. Aor. अपम्पसीत्. B. पम्पस्यात्.

पय् 1. A. गतौ. To go; to move. P. पयते. Pf. पेये. P. F. पयिता. F. पयिष्यते. Aor. अपयिष्ट. B. पयिषीष्ट. D. पिपयिषते. Frequ. पापय्यते, पापयीति, पापति.

पयस् 11 P. प्रसृतौ. To flow. P. पयस्यति. Pf. पयसाञ्चकार &c. P. F. पयसिता. F. पयसिष्यति. Aor. अपयसीत्. B. पयस्यात्.

पर्ण् 10 U. हरितभावे. To make green. P. पर्णयति-ते. Pf. पर्णयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पर्णयिता. F. पर्णयिष्यति-ते. C. अपर्णयिष्यत् त. Aor. अपपर्णत्-त. B. पर्ण्यात, पर्णयिषीष्ट. D. पिपर्णयि-

षति-ते. Pass. पर्ण्यते. A. अपर्णि. P. P. पर्णित. G. पर्णयित्वा. Inf. पर्णयितुम्.

पर्द् 1 A. कुत्सितेशब्दे. To break wind; to fast. P. पर्दते. Pf. पपर्दे P. F. पर्दिता F. पर्दिष्यते Aor. अपर्दिष्ट. B. पर्दिषीष्ट. Caus. पर्दयति-ते A. अपपर्दत्-त. Pass. पर्द्यते. A. अपर्दि.

पर्प् 1 P. गतौ To go P. पर्पति. Pf. पपर्प. P. F. पर्पिता. F. पर्पिष्यति. Aor. अपर्पीत्. B पर्प्यात्. D. पिपर्पिषति. P. P. पर्पित. G पर्पित्वा. Inf. पर्पितुम्.

पर्ब् 1 P गतौ To go P. पर्बति. Pf. पपर्ब. P F. पर्बिता. F. पर्बिष्यति Aor अपर्बीत्. B. पर्ब्यात्. Frequ. पापर्ब्यते, पापर्ति &c.

पर्व् 1 P पूरणे. To fill P. पर्वति. Pf. पपर्व. P. F. पर्विता. F. पर्विष्यति. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. D. पिपर्विषति. Frequ. पापर्व्यते, पापर्वीति, पापर्ति.

पल् 1 P. गतौ. To go, to move P. पलति Pf. पपाल. P. F. पलिता. F. पलिष्यति. C. अपलिष्यत्. Aor. अपालीत्. B. पल्यात्. ८

पल्पूल् 10 U. लवनपवनयोः. To cut; to wash in lye or water impregnated with alkaline salt P. पल्पूलयति-ते Pf. पल्पूलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F पल्पूलयिता. F. पल्पूलयिष्यति-ते. Aor. अपपल्पूलत्-त. B. पल्पूल्यात्, पल्पूलयिषीष्ट.

पल्यूल् (Another reading for पल्पूल्) 10 U लवनपवनयोः. To cut off, to wash. The forms of this root are like those of the above with the only difference of य् for प्.

पश् 10 U. बन्धने. To bind, to fetter P. पाशयति-ते. Pf. पाशयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पाशयिता. F पाशयिष्यति-ते C अपाशयिष्यत्-त. Aor. अपीपशत्-त. B पाश्यात्, पाशयिषीष्ट. D पिपाशयिषति-ते. Pass. पाश्यते. A. अपाशि. P. P. पाशित. G. पाशयित्वा. Inf. पाशयितुम्.

पष् (without any preposition) 10 U. गतौ. To go; to move. P. पषयति-ते. Pf. पषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पषयिता. F. पषयिष्यति-ते. Aor. अपपषत्-त. B. पष्यात्, पषयिषीष्ट.

पंस् (पंसि) 10 U 1 P नाशने. To destroy. P पंसयति ते; पंसति. Pf पंसयाञ्चकार चक्रे &c; पपंस. P F. पंसयिता; पंसिता. F. पंसयिष्यति ते, पंसिष्यति Aor. अपपंसत् त; अपंसीत्. B पंस्यात्, पंसयिषीष्ट, पंस्यात्. Pass. पंस्यते. A. अपंसि. Caus. पंसयति ते. A. अपपंसत् त.

पा 1 P. पाने. To drink. P. पिबति. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिथ, पपाथ. P. F. पाता. F. पास्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपात्. B. पेयात्. Caus पाययते, पाययति (when it does not convey a reflective sense; as वत्सान्पाययति पयः). A. अपीप्यत, अपीप्यत्. D पिपासति. Frequ. पेपीयते, पापाति, पापेति. Pass पीयते. A. अपायि. P. P. पीत. Pot. P. पेय. G. पीत्वा, निपाय. Inf. पातुम्.

पा 2 P. रक्षणे To protect, to govern. P. पाति. Imperf. अपात्. plu. अपान् अपुः. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिथ, पपाथ. P. F. पाता. F. पास्यति Aor. अपासीत् B पायात्. Caus. पालयति-ते. A. अपीपलत् त D. पिपासति. Frequ. पापायते, पापाति, पापेति. Pass. पायते A अपायि. P. P. पात. G पात्वा. Inf. पातुम्.

पार् 10 U कर्मसमाप्तौ. To bring to a conclusion; to accomplish; to rescue P. पारयति ते. Pf पारयाञ्चकार चक्रे &c. P. F पारयिता. F. पारयिष्यति ते. Aor अपपारत् त. B. पार्यात्, पारयिषीष्ट. D पिपारयिषति ते. Pass. पार्यते. A. अपारि. P. P. पारित. G. पारयित्वा. Inf. पारयितुम्.

पाल् 10 U रक्षणे. To protect, to govern P पालयति-ते. Pf. पालयाञ्चकार-चक्रे &c P. F पालयिता. F पालयिष्यति-ते. Aor. अपीपलत् त. B पाल्यात्, पालयिषीष्ट. D. पिपालयिषति-ते. Pass. पाल्यते. A अपालि. P P. पालित. G पालयित्वा, सपाल्य. Inf. पालयितुम्.

पि 6 P गतौ. To go, to move P पियति. Pf. पिपाय. 2nd sing. पिपयिथ, पिपेथ. P. F. पेता. F. पेष्यति C. अपेष्यत्. Aor. अपैषीत्. B पीयात्. D पिपीषति Frequ. पेपीयते, पेपयीति, पेपेति. Pass. पीयते. A अपायि.

पिच्छ् 10 U कुट्टने To split to cut to divide P पिच्छयति ते. Pf पिच्छयाञ्चकार चक्र &c P F पिच्छयिता F पिच्छयिष्यति-ते. Aor अपिपिच्छत-त. B पिच्छयात्, पिच्छयिषीष्ट Caus पिच्छयति ते. A अपिपिच्छत् त

पिज् (Another reading for पिञ्ज्.) 10 U हिंसाबलादाननिकेतनेषु To kill to be strong, to take to dwell P पेजयति-ते Pf पेजयाञ्चकार चक्रे &c P F. पेजयिता. F पेजयिष्यति-ते. Aor अपीपिजत त B पेज्यात्, पेजयिषीष्ट Pass पेज्यते A अपेजि.

पिञ्ज् (पिजि) 2 A वर्णे, सम्पर्चने, अवयवे, अव्यक्तशब्देच. To tinge, to dye to colour to join to divide, to speak inarticulately P पिङ्क्ते Pf पिपिञ्जे P F पिञ्जिता F पिञ्जिष्यते Aor अपिञ्जिष्ट B पिञ्जिषीष्ट Caus पिञ्जयति ते A अपिपिञ्जत्-त. D पिपिञ्जिषते. Frequ पेपिञ्ज्यते, पेपिञ्जीति, पेपिङ्क्ति.

पिञ्ज् (पिजि) 10 U. 1 P भासार्थः To speak to shine P पिञ्जयति ते, पिञ्जति Pf पिञ्जयाञ्चकार चक्रे &c, पिपिञ्ज P F पिञ्जयिता, पिञ्जिता F पिञ्जयिष्यति ते, पिञ्जिष्यति Aor अपिपिञ्जत्-त, अपिञ्जीत् B पिञ्ज्यात्, पिञ्जयिषीष्ट, पिञ्ज्यात्. Pass पिञ्ज्यते. A अपिञ्जि P P पिञ्जित G पिञ्जित्वा Int पिञ्जितुम्.

पिट् 1 P शब्दसंघातयोः To sound, to assemble, to heap together P पेटति Pf पिपेट P F पेटिता F पेटिष्यति Aor अपेटीत् B पिट्यात्. Caus. पेटयति-त A अपीपिटत् त.

पिठ् 1 P हिंसासंक्लेशनयोः To injure, to kill to feel pain or affliction P पेठति Pf पिपेठ P F पेठिता F पेठिष्यति C अपेठिष्यत् Aor अपेठीत B पिठ्यात्. D पिपिठिषति, पिपेठिषति. P P पिठित G पिठित्वा Inf पेठितुम्.

पिण्ड् (पिडि) 1 A संघाते To roll into a lump or ball, to put together P पिण्डते Pf पिपिण्डे P F पिण्डिता F पिण्डिष्यते C अपिण्डिष्यत Aor अपिण्डिष्ट. B पिण्डिषीष्ट Caus पिण्डयति-ते A अपिपिण्डत् त D पिपिण्डिषते Frequ पेपिण्ड्यते, पेपिण्डीति, पेपिण्टि Pass पिण्ड्यते A अपिण्डि. P P पिण्डित.

G. पिण्डित्वा; संपिण्ड्य. Inf. पिण्डितुम्.

पिण्ड् 10 U. 1 P. संघाते. To roll into a lump; to heap. P. पिण्डयति-ते; पिण्डति. Pf. पिण्डयाञ्चकार-चक्रे &c; पिपिण्ड. P. F. पिण्डयिता; पिण्डिता. F. पिण्डयिष्यति ते; पिण्डिष्यति. Aor. अपिपिण्डत्-त;अपिण्डीत्. B. पिण्ड्यात्, पिण्डयिषीष्ट; पिण्ड्यात्. D. पिपिण्डयिषति-ते; पिपिण्डिषते. Pass. पिण्ड्यते. A. अपिण्डि.

पिन्व् (पिवि) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle; to serve. P. पिन्वति. Pf. पिपिन्व. P. F. पिन्विता. F. पिन्विष्यति. Aor. अपिन्वीत्. B. पिन्व्यात्. Caus पिन्वयति-ते. A. अपिपिन्वत् त.

पिश् 6 P. अवयवेसमूहस्याशाभावेदीपनायाच. To form; to be reduced to constituent parts, to light P. पिशति. Pf. पिपेश. P. F. पेशिता. F पेशिष्यति. Aor अपेशीत्. B पिश्यात्. Caus. पेशयति-ते. A अपीपिशत् -त. D पिपिशिषति, पिपेशिषति. Frequ. पेपिश्यते, पेपिशीति, पेपेष्टि. Pass पिश्यते. A. अपेशि. P P. पिशित. G. पिशित्वा, पेशित्वा. Inf पेशितुम्.

पेष् (पिष्लृ) 7 P संचूर्णने. To grind, to pound, to crush. P. पिनष्टि. Imperf. अपिनट्-ड्. Imper. पिनष्टु. 2nd sing. पिण्ड्ढि. Pot पिंष्यात्. Pf पिपेष. 2nd sing. पिपेषिथ. P. F पेष्टा. F. पेक्ष्यति. C अपेक्ष्यत्. Aor अपिषत्. B पिष्यात्. Caus पेषयति ते. A अपीपिषत् त. D. पिपिक्षति. Frequ. पेपिष्यते, पेपिषीति, पेपेष्टि. Pass. पिष्यते. A अपेषि. P. P पिष्ट. G पिष्ट्वा, संपिष्य Inf पेष्टुम्.

पिस् (पिसृ) 1 P गतौ. To go, to move, to extend. P. पेसति. Pf. पिपेस. P. F पेसिता. F. पेसिष्यति. Aor. अपेसीत्. B पिस्यात्. Caus. पेसयति ते. A. अपिपेसत् त. Pass पिस्यते. A. अपेसि.

पिस् 10 U. To go. P. पेसयति ते. Pf. पेसयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पेसयिता. F. पेसयिष्यति ते. Aor. अपीपिसत् त. B पेस्यात्, पेसयिषीष्ट. Pass. पेस्यते A अपेसि. P. P. पेसित. G. पेसयित्वा. Inf. पेसयितुम्.

पिंस् (पिसि) 10 U. 1 P. भाषार्थदीप्तौच. To speak, to shine P. पिंसयति-ते; पिंसति. Pf. पिंसयाञ्चकार चक्रे &c; पिपिंस. P. F. पिंसयिता; पिंसिता. F. पिंसयिष्यति-ते; पिंसिष्यति. Aor. अपिपिंसत् त;

अपिसीत्. B पिस्यात्, पिसयिषीष्ट, पिस्यात्.

पी (पीङ्.) 4 A पाने. To drink P पीयते. Pf पिप्ये. 2nd sing. पिप्यिषे. P. F पेता. F. पेष्यते. C अपेष्यत. Aor अपेष्ट. B पेषीष्ट. Caus पाययति ते. A अपीपयत् त D पिपीषते. Frequ पेपीयते, पेपयीति, पेपेति. Pass पीयते. A. अपायि. P P. पीत. Pot. P. पेय. G पीत्वा, निपीय. Int पेतुम्.

पीड् 10 U. अवगाहने To squeeze, to pinch, to press; to oppress to give pain P पीडयति-ते. Pf. पीडयाञ्चकार चक्रे &c P F पीडयिता F पीडयिष्यति ते. Aor अपिपीडत् त, अपीपिडत-त B पीड्यात्, पीडयिषीष्ट. D पिपीडयिषति-ते. Pass पीड्यते A अपीडि P P पीडित. G पीडयित्वा, निपीड्य. Inf पीडयितुम्.

पील् 1 P प्रतिष्टम्भे To check, to impede, to obstruct P पीलति Pf पिपील P F पीलिता. F पीलिष्यति Aor अपीलीत्. B पील्यात् D पिपीलिषति. Frequ पेपील्यते, पेपीलिति &c

पीव् 1 P स्थौल्ये To be fat or corpulent, to be thick P. पीवति Pf पिपीव P. F पीविता F पीविष्यति. Aor. अपीवीत्. B पीव्यात् Frequ पेपीव्यते. Caus पीवयति ते. A अपीपिवत्-त. Pass पीव्यते. A अपीवि.

पुट् (कुटादि) 6 P संश्लेषणे To embrace, to intertwine P. पुटति. Pf पुपोट. 2nd sing पुपुटिथ P F पुटिता. F पुटिष्यति. C अपुटिष्यत्. Aor अपुटीत्. B पुट्यात्. Caus पोटयति-ते. A. अपूपुटत्-त. D पुपुटिषति. Frequ पोपुट्यते, पोपुटीति, पोपोट्टि. Pass पुट्यते A अपोटि. P. P. पुटित, G पुटित्वा. Inf पुटितुम्.

पुट् 10 U भाषार्थदीप्त्योः. To speak, to shine P पोटयति-ते. Pf. पोटयाञ्चकार चक्रे &c P F. पोटयिता. F पोटयिष्यति ते. Aor. अपूपुटत्-त. B पोट्यात्, पोटयिषीष्ट. D पुपोटयिषति ते.

पुट् (अदन्त) 10 U संसर्गे. To be in contact, to bind together P. पुटयति ते. Pf. पुटयाञ्चकार-चक्रे &c. P F पुटयिता F पुटयिष्यति ते Aor अपुपुटत् त B पुट्यात्, पुटयिषीष्ट. D पुपुटयिषति-ते Pass पुट्यते A अपुटि. P P पुटित G पुटयित्वा

संपुट्य. Inf. पुटयितुम्.

पुट्ट 10 U. अल्पीभावे. To decrease; to diminish P. पुट्टयति-ते. Pf. पुट्टयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पुट्टयिता. F. पुट्टयिष्यति-ते. Aor. अपुपुट्टत्-त. B. पुट्ट्यात्, पुट्टयिषीष्ट.

पुड् 1 P. मर्दने. To grind. P. पोडति. Pf. पुपोड. P. F. पोडिता. F. पोडिष्यति. C. अपोडिष्यत्. Aor. अपोडीत्. B. पुड्यात्.

पुड् (कुटादिः) 6 P. उत्सर्गे. To leave; to quit, to dismiss P. पुडति. Pf पुपोड. 2nd sing. पुपुडिथ. P. F. पुडिता. F. पुडिष्यति. Aor. अपुडीत्. B पुड्यात्. D. पुपुडिषति. Frequ. पोपुड्यते, पोपुडीति, पोपोड्टि. Pass पुड्यते. A. अपोडि.

पुण् 6 P. शुभकर्मणि. To be pure or virtuous; to do a pious or holy work P. पुणति. Pf. पुपोण. P F. पोणिता. F. पोणिष्यति. Aor. अपोणीत्. B पुण्यात्. D. पुपुणिषति, पुपोणिषति. Caus. पोणयति-ते. A. अपूपुणत् त. P P. पुणित. G पुणित्वा. Inf पुणितुम्.

पुण् 10 U संघाते. To collect, to heap; to accumulate P. पोणयति-ते. Pf. पोणयाञ्चकार-चक्रे &c P. F पोणयिता. F. पोणयिष्यति-ते Aor अपूपुणत्-त. B पोण्यात्, पोणयिषीष्ट. P. P. पोणित. G. पोणयित्वा. Inf. पोणयितुम्.

पुण्ट् (पुटि) 10 U· 1 P भाषार्थादीप्तौच. To speak; to shine. P. पुण्टयति ते; पुण्टति. Pf पुण्टयाञ्चकार चक्रे &c; पुपुण्ट. P. F पुण्टयिता; पुण्टिता. F. पुण्टयिष्यति-ते, पुण्टिष्यति. A. अपुपुण्टत् त; अपुण्टीत्. B पुण्ट्यात्, पुण्टयिषीष्ट; पुण्ट्यात्.

पुण्ड् (पुडि) 1 P. खण्डने. To grind; to pound; to reduce to dust or powder. P पुण्डति. Pf पुपुण्ड. P. F. पुण्डिता. F. पुण्डिष्यति. Aor. अपुण्डीत्. B. पुण्ड्यात्. D. पुपुण्डिषति. Frequ. पोपुण्ड्यते, पोपुण्ड्टि &c. Pass. पुण्ड्यते. A. अपुण्डि.

पुथ् 4 P हिंसायाम्. To kill. P पुथ्यति. Pf. पुपोथ. 2nd sing. पुपोथिथ. P. F. पोथिता. F. पोथिष्यति C. अपोथिष्यत्. Aor. अपोथीत्. B पुथ्यात्. Frequ. पोपुथ्यते, पोपोत्ति &c. Pass. पुथ्यते. A. अपोथि.

पुथ् 10 U° भाषायादीताच To speak, to shine P पोथयति ते. Pf पोथयाञ्चकार चक्र &c P F पोथयिता F पोथयिष्यति ते. Aor. अपूपुथत् त B पोथ्यात्, पोथयिषीष्ट.

पुन्थ् (पुथि) 1 P हिंसासंक्लेशनयो To kill, to injure, to suffer pain P पुन्थति. Pf पुपुन्थ. P F पुन्थिता. F पुन्थिष्यति. Aor अपुन्थीत् B पुन्थ्यात्. Pass पुन्थ्यते. A अपुन्थि. Caus पुन्थयति ते A अपुपुन्थत् त

पुर् 6 P अग्रगमन To precede, to go before, to go at the head, to lead P पुरति Pf पुपोर P. F पोरिता F पोरिष्यति Aor अपोरात् B पूर्यात् D पुपुरिषति, पुपोरिषति. Frequ. पोपूर्यते, पापोति &c

पुर्व् 1 P पूरणे To fill P पूर्वति. Pf पुपूर्व. P F पूर्विता. F पूर्विष्यति. Aor अपूर्वीत् B पूर्व्यात्. Pass पूर्व्यते A अपूर्वि

पुर्व् 10 U निकेतने To dwell, to inhabit to invite P पूर्वयति ते Pf पूर्वयाञ्चकार चक्रे &c P F पूर्वयिता. F पूर्वयिष्यति ते, Aor अपुपूर्वत् -त B पूर्व्यात्, पूर्वयिषीष्ट.

पुल् 1 P महत्वे. To be great or large, to be lofty or high to be piled or heaped up P पोलति. Pf पुपोल. P F पोलिता. F पोलिष्यति C अपोलिष्यत्. Aor. अपोलीत् B पुल्यात्, Caus पोलयति ते. A अपूपुलत् त. P P पुलित, पोलित. G पुलित्वा, पोलित्वा Inf पोलितुम्.

पुल् 6 P महत्वे To be great or large P पुलति. For other forms see the above root

पुल् 10 U सङ्घातेमहत्वेच To heap, to be great or large. P. पोलयति-ते. Pf पोलयाञ्चकार चक्रे &c P F पोलयिता. F. पोलयिष्यति-ते. Aor अपूपुलत् -त B पोल्यात्, पोलयिषीष्ट

पुष् 1 P. पुष्टौ To nourish, to support, to develop P पोषति Pf पुपोष. 2nd sing पुपोषिथ. P F पोषिता. F पोषिष्यति C अपोषिष्यत्. Aor अपोषीत्. B पुष्यात्. Caus. पोषयति ते A अपूपुषत् त. D पुपुषिषति, पुपोषिषति. Frequ पोपु

प्यते, पोपुषीति, पोपोष्टि. Pass. पुष्यते. A. अपोषि. P. P. पुषित, पोषित. G. पुषित्वा, पोषित्वा. Inf. पोषितुम्.

पुष् 4 P. पुष्टौ. To nourish; to increase. P. पुष्यति. Pf. पुपोष. 2nd sing. पुपोषिथ. P. F. पोष्टा. F. पोक्ष्यति. Aor. अपुषत्. B. पुष्यात्. Caus. पोषयति-ते. A. अपूपुषत्-त. D. पुपुक्षति. Frequ. see the above root Pass. पुष्यते. A. अपोषि. P. P. पुष्ट. G. पुष्ट्वा, संपुष्य. Inf. पोष्टुम्.

पुष् 9 P. पुष्टौ. To nourish; to bring up. P. पुष्णाति. For the remaining forms see the root पुष् 1 P. Present. P. पुष्णत्. P. P. पुषित G. पुषित्वा. Inf. पोषितुम्.

पुष् 10 U. धारणे. To maintain; to promote. P. पोषयति-ते. Pf. पोषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पोषयिता. F. पोषयिष्यति ते. Aor. अपूपुषत्-त. B पोष्यात्, पोषयिषीष्ट. D. पुपोषयिषति-ते. Pass. पोष्यते. A. अपोषि. P. P. पोषित. G. पोषयित्वा, संपोष्य. Inf. पोषयितुम्.

पुष्प् 4 P. विकसने. To blow, to flower. P. पुष्प्यति. Pf. पुपुष्प. 2nd sing पुपुष्पिथ. P. F. पुष्पिता. F. पुष्पिष्यति. C. अपुष्पिष्यत्. Aor. अपुष्पीत्. B पुष्प्यात्. Caus. पुष्पयति-ते. A अपुपुष्पत् त. D. पुपुष्पिषति. Frequ. पोपुष्प्यते, पोपुष्पीति, पोपुष्प्ति. Pass पुष्प्यते. A अपुष्पि P. P. पुष्पित. G. पुष्पित्वा. Inf. पुष्पितुम्.

पुंस् 10 U. अभिवर्धने. To increase; to crash. P. पुंसयति-ते. Pf. पुंसयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. पुंसयिता. F पुंसयिष्यति-ते. Aor. अपुपुंसत्-त. B. पुंस्यात्, पुंसयिषीष्ट. Pass. पुंस्यते. A अपुंसि.

पुस्त् 10 U. आदरानादरयोः. To honour, to respect; to disregard; to disrespect P. पुस्तयति ते. Pf पुस्तयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पुस्तयिता. F पुस्तयिष्यति ते. Aor. अपुपुस्तत् त. B पुस्त्यात्, पुस्तयिषीष्ट. D. पुपुस्तयिषति ते.

पू (पूङ्) 1 A. पवने. To purify; to clean from chaff. P. पवते. Pf. पुपुवे. 2nd sing. पुपुविषे P. F. पविता. F. पविष्यते. C. अपविष्यत. Aor. अपविष्ट. B. पविषीष्ट. Caus. पावयति-ते. A. अपीपवत्-त. D. पिपविषते. Frequ. पोपूयते, पोपवीति, पोपोति, Pass.

• पूयते. A अपावि P P पूत,पवित. G पूत्वा,पवित्वा. Inf पवितुम्.

पू (पूञ्) 9 U पवने. To purify P. पुनाति, पुनीते. Pf पुपाव, पुपुवे. P F पविता. F पविष्यति-ते. Aor. अपावीत्, अपविष्ट. B. पूयात्, पविषीष्ट Caus see the above root D पुपूषति ते. Frequ and Pass see the above root P P पूत (also पून destroyed, पूनायग्रा (विनष्टा इत्यर्थ) G पूत्वा,विपूय.Inf पवितुम्.

पूज् 10 U पूजायाम्. To worship, to adore to receive with honour, to present with P पूजयति-ते. Pf पूजयाञ्चकार-चक्रे &c P F पूजयिता. F पूजयिष्यति ते Aor अपूपुजत्-त. B पूज्यात्, पूजयिषीष्ट D पुपूजयिषति-ते Pass पूज्यते. A अपूजि P. P पूजित G पूजयित्वा, सपूज्य Inf पूजयितुम्.

पूय् (पूयी) 1 A विशरणेदुर्गन्धेच To be dissolved, to split, to putrify. P पूयते Pf पुपूये. 2nd sing पुपूयिषे P F पूयिता. F पूयिष्यते. C अपूयिष्यत. Aor. अपूयिष्ट B पूयिषीष्ट Caus. पूययति-ते. A अपूपुयत्-त. D पुपूयिषते. Frequ. पोपूय्यते, पोपूयीति, पोपोति. Pass पूय्यते. A अपूयि.P P पूत G पूयित्वा.Inf. पूयितुम्.

पूर् (पूरी) 4 A. आप्यायने. To fill, to satisfy, to be full, to be satisfied P पूर्यते Pf पुपूरे. 2nd sing पुपूरिषे P F पूरिता. F पूरिष्यते Aor अपूरिष्ट, अपूरि B पूरिषीष्ट Caus पूरयति ते. A अपूपुरत् त. D पुपूरिषते. Frequ पोपूर्यते, पोपूरीति, पोपूर्ति. Pass. पूर्यते A अपूरि. P P पूर्ण, पूर्त. G पूरित्वा, परिपूर्य. Inf पूरितुम्.

पूर् (पूरी) 10 U 1 P आप्यायने To fill, to cover, to fill with sound, to intensify P पूरयति-ते; पूरति. Pf पूरयाञ्चकार-चक्रे &c; पुपूर P F पूरयिता, पूरिता. F पूरयिष्यति-ते, पूरिष्यति Aor अपूपुरत् त, अपूरात्. B पूर्यात्, पूरयिषीष्ट, पूर्यात्. D पुपूरयिषति-ते. Frequ of the 1st Con see the above root Pass पूर्यते A अपूरि P P पूर्ण, पूरित. G पूरयित्वा, पूरित्वा Inf पूरयितुम्, पूरितुम्.

पूर्ण् 10 U सघाते. To collect, to heap together पूर्णयति-ते. Pf पूर्णयाञ्चकार चक्रे &c P F पूर्णयिता.F. पूर्णयिष्यति-ते. Aor अपु

पूर्णत्-त. B. पूर्ण्यात्; पूर्णयिषीष्ट. D. पुपूर्णयिषति-ते.

पूल् 1 P. संघाते. To collect; to gather; to heap up, to assem
P. पूलति. Pf. पुपूल. P. F. पूलिता. F. पूलिष्यति. Aor. अपू
B. पूल्यात्. D पुपूलिषति. Frequ पोपूल्यते, पोपूलि &c. P
पूल्यते. A. अपूलि. P. P. पूलित. G. पूलित्वा. Inf. पूलितुम्.

पूल् 10 U. संघाते. To collect; to accumulate. P. पूलयति-ते.
पूलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पूलयिता. F. पूलयिष्यति-ते. Aor. अ
पुलत्-त. B. पूल्यात्, पूलयिषीष्ट.

पूष् 1 P. वृद्धौ. To nourish; to increase; to grow. P पूषति.
पुपूष. 2nd sing. पुपूषिथ. P. F. पूषिता. F. पूषिष्यति. C. अ
षिष्यत्. Aor. अपूषीत्. B. पूष्यात्. Frequ. पोपूष्यते, पोपूषि

पॄ 3 P. पालनपूरणयोः. To protect; to deliver; to fill; to p
mote. P. पिपर्ति. dual. पिपूर्तः. plu. पिप्रति. Imperf. अपि
dual. अपिपूर्ताम्. plu. अपिपरुः. Imper. पिपर्तु. plu. पिप्र
2nd sing पिपूर्हि. 1st sing. पिपराणि. Pot. पिपूर्याम्. P
पपार. 2nd sing. पपर्थ. P. F पर्ता. F परिष्यति. Aor अपारीत्
B. प्रियात्. Caus.. पारयति-ते. A. अपीपरत्-त. D. पुपूर्
Frequ. पेप्रीयते, पर्पर्ति, परिपर्ति, परीपर्ति, पर्परीति &c. Pass. प्रिय
A. अपारि. P. P. पृत. G पृत्वा. Inf. पर्तुम्.

पृ (छन्दसः). 5 P. प्रीतौ. To please P. पृणोति. Pf. पपार. P.
पर्ता. F. परिष्यति. Aor. अपार्षीत्. B प्रियात्.

पृ (पृङ्) 6 A. (नित्यमयं व्याङ्पूर्वः, always with व्या). व्याप
व्यापारेच. To be busy or active P. व्याप्रियते. Pf. व्यापप्र
2nd sing व्यापप्रिषे. P. F. व्यापर्ता. F. व्यापरिष्यते. Aor. व्या
पृत. B व्यापृषीष्ट. Caus. व्यापारयति-ते. A. व्यापीपरत्-त. D
व्यापुपूर्षते. Frequ. व्यापेप्रीयते, व्यापर्पर्ति &c. Pass. व्याप्रिय
A. व्यापारि. P. P. व्यापृत. G. व्यापृत्य. Inf व्यापर्तुम्.

पृच् (पृची) 2 A. संपर्चने. To come in contact with; to touch
P. पृक्ते. Pf. पपृचे. 2nd sing. पपृचिषे. P. F. पर्चिता. F. पर्चिष्यते
C. अपर्चिष्यत. Aor. अपर्चिष्ट B. पर्चिषीष्ट. Caus. पर्चयति-ते. A.

अपपर्चत् त, अपीपृचन् त. D पिपर्चिषते. Frequ. परीपृच्यते, पपर्क्ति, परिपर्क्ति, परीपर्क्ति, पर्पृचीति, परिपृचीति &c. Pass. पृच्यते. A. अपर्चि. P. P. पृक्त. G. पर्चित्वा, सपृच्य. Inf. पर्चितुम् .

पृच् (पृची) 7 P संपर्चने. To come in contact. P. पृणक्ति. Pf. पपर्च. 2nd sing. पपर्चिथ. P. F. पर्चिता. F. पर्चिष्यति. Aor. अपर्चीत् . B पृच्यात् . Caus. see the above root. D पिपर्चिषति. Frequ and Pass see the above root. P. P. पृक्त. G पर्चित्वा. Inf पर्चितुम् .

पृच् 10 U 1 P सयमने. To hinder; to join. P. पर्चयति-ते; पर्चति. Pf. पर्चयाञ्चकार-चक्रे &c; पपर्च. P. F. पर्चयिता; पर्चिता. F. पर्चयिष्यति-ते; पर्चिष्यति. Aor अपपर्चत्-त, अपीपृचन्-त; अपर्चीत् . B पर्च्यात्, पर्चयिषीष्ट; पृच्यात् . D. पिपर्चयिषति ते; पिपर्चिषति. Frequ of the 1st Conj see the above root. Pass. पर्च्यते. A अपर्चि. P P. पर्चित. G पर्चयित्वा, सपर्च्य; पर्चित्वा, संपृच्य. Inf पर्चयितुम् ; पर्चितुम् .

पृञ्ज् (पृजि) (Another reading for पिञ्ज्) 2 A. वर्णे. To tinge, to dye to colour P पृङ्क्ते . Pf. पपृञ्जे P. F. पृञ्जिता. F. पृञ्जिष्यते. C. अपृञ्जिष्यत. Aor अपृञ्जिष्ट. B. पृञ्जिषीष्ट. D. पिपृञ्जिषते. Frequ. परीपृञ्ज्यते, पर्पृङ्क्ते &c. Caus. पृञ्जयति ते. A अपपृञ्जत् त.

पृड् 6 P. मुडने. To gladden, to delight. P. पृडति. Pf. पपर्ड 2nd sing. पपर्डिथ. P. F. पर्डिता. F. पर्डिष्यति. Aor. अपर्डीत् B. पृड्यात् . D. पिपर्डिषति. Frequ. परीपृड्यते, परीपर्ड्डि &c.

पृण् 6 P. प्रीणने. To please, to propitiate P. पृणति. Pf. पपर्ण 2nd sing. पपर्णिथ. P. F. पर्णिता. F. पर्णिष्यति. Aor. अपर्णीत् B. पृण्यात् . Caus. पर्णयति ते. A. अपीपृणत् त, अपपर्णत् त Pass. पर्ण्यते. A. अपर्णि.

पृथ् 10 U, प्रक्षेपे. To throw, to cast; to send, to direct P. पर्थयति-ते. Pf. पर्थयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. पर्थयिता. F. पर्थयिष्यति-ते. Aor अपपर्थत्-त, अपीपृथत्-त. B. पर्थ्यात्, पर्थयिषीष्ट.

पृष् (पृषु) 1 P. सेचनहिंसासंक्लेशनेषु To sprinkle, to hurt, to

weary. P. पर्पति. Pf. पपर्प. 2nd sing. पपर्पिथ. P. F. पर्पिता. F. पर्पिष्यति. C. अपर्पिष्यत्. Aor. अपर्पीत्. B. पृप्यात्. Caus. पर्पयति-ते. A. अपपर्पत्-त, अपीपृपत्-त. D. पिपर्पिषति. Frequ. परीपृप्यते, परीपृपीति, परीपर्प्ति &c. Pass. पृप्यते. A. अपर्पि. P. P. पर्पित, पृप्त. G. पर्पित्वा, पृप्त्वा. Inf. पर्पितुम्.

पृ 3 P. पालनपूरणयोः. To protect; to nourish; to fill. P. पिपर्ति. Pf. पपार. plu. पपरुः, पप्रुः 2nd sing. पपरिथ. P. F. परिता, परीता. F परिष्यति, परीष्यति. Aor. अपारीत्. B पूर्यात्. Caus. पारयति-ते. A. अपीपरत्-त. D. पिपरिषति, पिपरीषति, पुपूर्षति. Frequ पोपूर्यते, पापरीति, पापर्ति Pass. पूर्यते A. अपारि. P. P. पूर्त, पूर्ण. G. पूर्त्वा, प्रपूर्य Inf. परितुम्, परीतुम्.

पृ 9 P. पालनपूरणयोः. To protect; to nourish; to fill. P. पृणाति. All other forms of this root are like those of the above root except the Present P. which is पृणत्.

पृ 10 U. 1 P. पालनपूरणे. To protect, to nourish; to fill. P. पारयति-ते; परति. Pf. पारयाञ्चकार-चक्रे &c; पपार. P. F. पारयिता; परिता, परीता. F. पारयिष्यति ते; परिष्यति, परीष्यति. Aor. अपीपरत्-त; अपारीत्. B. पार्यात्, पारयिषीष्ट; पूर्यात्. Frequ. See पृ 3 P.

पेल् (पेलृ) 1 P. गतौ. To go. P. पेलति. Pf. पिपेल. P. F. पेलिता F. पेलिष्यति. C. अपेलिष्यत्. Aor. अपेलीत. B. पेल्यात्. D. पिपेलिषति. Frequ पेपेल्यते, पेपेल्ति &c. Caus. पेलयति ते. A. अपिपेलत्.

पेव् (पेवृ) 1 A. सेवने. To serve P. पेवते. Pf. पिपेवे. P. F. पेविता. F. पेविष्यते. Aor. अपेविष्ट. B. पेविषीष्ट. Caus. पेवयति-ते. A. अपिपेवत्-त. Frequ. पेपेव्यते. Pass. पेव्यते. A. अपेवि.

पेष् (पेषृ) 1 A. सेवनेनिश्चयेप्रयत्ने च. To serve; to determine; to strive diligently. P. पेषते. Pf. पिपेषे P. F. पेषिता. F. पेषिष्यते. Aor. अपेषिष्ट. B पेषिषीष्ट. Caus. पेषयति-ते. A. अपिपेषत्-त. D. पिपेषिषते. P. P. पेषित. G. पेषित्वा. Inf. पेषितुम्.

पेस् (पेसृ) 1 P. गतौ. To go; to move. P. पेसति. Pf. पिपेस. P. F. पेसिता. F. पेसिष्यति. Aor. अपेसीत्. B. पेस्यात्. Caus ...

यति ते. A. अपिपेसत् त. Pass पेस्यते. A. अपेसि.

पै 1 P. शोषणे To dry, to wither P. पायति. Pf. पपौ. P. F. पाता. F पास्यति Aor अपासीत्. B पायात्. D. पिपासति. Frequ. पापयते, पापेति, पापाति. Pass. पायते. A. अपायि

पैण् (पैणृ) 1 P. गतिप्रेरणश्लेषणेषु. To go, to send, to touch; to embrace P पैणति. Pf पिपैण. P F. पैणिता. F पैणिष्यति. Aor. अपैणीत्. B पैण्यात् D पिपैणिषति. Frequ पेपैण्यते, पेपैण्टि &c Caus. पैणयति ते. A अपिपैणत्-त. P. P. पैणित. G पैणित्वा Inf. पैणितुम्.

प्याय् (ओप्यायी) 1 A वृद्धौ. To grow, to swell; to increase. P प्यायते. Pf पिप्ये. 2nd sing पिप्यिषे. P. F. प्यायिता. F. प्यायिष्यते. Aor अप्यायि, अप्यायिष्ट. Caus प्याययति ते. A. अपिप्ययत् त D पिप्यायिषते. Frequ. पेपीयते, पाप्याति, पाप्येति. Pass प्याय्यते. A अप्यायि P. P पीन, (पीन मुख) प्यान, पीन (स्वेद), (प्रप्यान, आपीन) G प्यायित्वा, आप्याय्य. Inf. प्यायितुम्.

प्यै (प्यैङ्) 1 A वृद्धौ. To grow P प्यायते. Pf पप्ये 2nd sing. पप्यिषे. P F प्याता. F प्यास्यते. Aor अप्यास्त. B प्यासीष्ट. D. पिप्यासते. Frequ पाप्यायते, पाप्याति &c. P. P. पीन.

प्रच्छ् 6 P ज्ञीप्सायाम्. To ask, to seek, to desire to know. P. पृच्छति. Pf पप्रच्छ. 2nd sing पप्रच्छिथ, पप्रष्ठ P F. प्रष्टा. F. प्रक्ष्यति. C अप्रक्ष्यत्. Aor अप्राक्षीत्. dual. अप्राष्टाम्. B पृच्छ्यात्. Caus प्रच्छयति ते. A अपप्रच्छत्-त. D पिपृच्छिषति ते. Frequ. परीपृच्छ्यते, पाप्रच्छीति, पाप्रष्टि. Pass पृच्छ्यते. A अप्राच्छि. P P. पृष्ट. G पृष्ट्वा, आपृच्छ्य. Inf प्रष्टुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by आ; as आपृच्छते &c.

प्रथ् (घटादिः) 1 A प्रख्याने To become famous. P प्रथते. Pf. पप्रथे. 2nd sing. पप्रथिषे. P. F. प्रथिता. F प्रथिष्यते. Aor. अप्रथिष्ट B प्रथिषीष्ट. Caus प्रथयति ते. A अपप्रथत् त. D. पिप्रथिषते. Frequ. पाप्रथ्यते, पाप्रथीति, पाप्रत्ति. Pass प्रथ्यते. A. अप्रथि, अप्राथि P. P. प्रथित. G प्रथित्वा. Inf. प्रथितुम्.

प्रथ् 10 U. प्रख्याने. To become famous. P. प्राथयति-ते. Pf. प्राथ-

याञ्चकार-चक्रे &c. P. F. प्राथयिता. F. प्राथयिष्यति-ते. Aor. अपप्रथन्-त. B. प्राथ्यात्, प्राथयिषीष्ट. D. पिप्राथयिषति-ते. Pass. प्राथ्यते. A. अप्राथि. P. P. प्राथित. G. प्राथयित्वा. Inf. प्राथयितुम्.

प्रस् (घटादिः) 1 A. विस्तारे. To extend; to expand. P. प्रसते. Pf. पप्रसे. 2nd sing. पप्रसिषे. P. F. प्रसिता. F. प्रसिष्यते. Aor. अप्रसिष्ट. B. प्रसिषीष्ट. Caus. प्रसयति ते. A. अपप्रसत्-त. Pass. प्रस्यते. A. अप्रसि, अप्रासि.

प्रा 2 P. पूरणे. To fill. P. प्राति. Pf. पप्रौ. 2nd sing. पप्रिथ, पप्राथ. P. F. प्राता. F. प्रास्यति. Aor. अप्रासीत्. B. प्रायात्, प्रेयात्. D. पिप्रासति. Pass. प्रायते. A. अप्रायि. P. P. प्राण.

प्री (प्रीङ्) 4 A. प्रीतौ. To please; to be satisfied; to feel affection. P. प्रीयते. Pf. पिप्रिये 2nd sing. पिप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेष्यते. C. अप्रेष्यत. Aor. अप्रेष्ट. B. प्रेषीष्ट. Caus. प्राययति-ते. A. अपिप्रयत् त. D. पिप्रीषते. Frequ. पेप्रीयते, पेप्रयीति, पेप्रेति. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि. P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, संप्रीय. Inf. प्रेतुम्.

प्री (प्रीञ्) 9 U. तर्पणे. To please; to delight. P. प्रीणाति, प्रीणीते. Pf. पिप्राय, पिप्रिये. 2nd sing. पिप्रयिथ, पिप्रेथ, पिप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेष्यति-ते. Aor. अप्रैषीत्, अप्रेष्ट B. प्रीयात्, प्रेषीष्ट. Caus. प्रीणयति-ते. A. अपिप्रिणत् त. D. पिप्रीषति-ते. Frequ. see the above root. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि. P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, संप्रीय. Inf. प्रेतुम्.

प्री 10 U. 1 U. तर्पणे. To please, to gratify. P. प्रीणयति-ते, (प्राययति-ते, according to हरदत्त); प्रयति ते. Pf. प्रीणयाञ्चकार-चक्रे &c, (प्राययाञ्चकार-चक्रे &c.); पिप्राय, पिप्रिये. P. F. प्रीणयिता, (प्राययिता); प्रेता. F. प्रीणयिष्यति-ते, (प्राययिष्यति-ते); प्रेष्यति-ते Aor. अपिप्रिणत् त, (अपिप्रयत्-त); अप्रैषीत्, अप्रेष्ट. B. प्रीण्यात्, प्रीणयिषीष्ट, (प्राय्यात्, प्राययिषीष्ट); प्रीयात्, प्रेषीष्ट.

प्रु (प्रुङ्) 1 A. गतौ. To go; to move; to jump. P. प्रवते. Pf. पुप्रुवे. 2nd sing पुप्रुविषे. P. F. प्रोता. F. प्रोष्यते. C. अप्रोष्यत. Aor. अप्रोष्ट. B. प्रोषीष्ट. Caus. प्रावयति. A. अपिप्रवत्, अपुप्रवत्. D. पुप्रूषते.

(D of Caus. पिप्रावयिषति, पुप्रावयिषति.) Frequ पोप्रूयते, पोप्रवीति, पोप्रोति. Pass. प्रूयते A. अप्रावि P. P. प्रुत. G. प्रुत्वा.-Inf.प्रोतुम्.

प्रुट् 1 P. मर्दने. To rub. P. प्रोटति. Pf. पुप्रोट. P. F. प्रोटिता. F. प्रोटिष्यति. Aor. अप्रोटीत्. B. प्रुट्यात्. Pass. प्रुट्यते. A. अप्रोटि.

प्रुष् (प्रुषु) 1 P. दाहे. To burn; to reduce to ashes.P. प्रोषति. Pf. पुप्रोष 2nd sing. पुप्रोषिथ P. F. प्रोषिता. F. प्रोषिष्यति. Aor. अप्रोषीत्. B. प्रुष्यात्. Caus. प्रोषयति-ते. A. अपुप्रुषत् त. D. पुप्रुषिषति, पुप्रोषिषति. Frequ. पोप्रुष्यते, पोप्रुषीति, पोप्रोष्टि. Pass. प्रुष्यते A. अप्रोषि. P. P. प्रुष्ट. G. प्रुष्ट्वा, प्रोषित्वा, प्रुषित्वा. Inf. प्रोषितुम्.

प्रुष् 9 P. स्नेहनसेवनपूरणेषु. To become wet; to sprinkle; to fill. P. प्रुष्णाति. P. P. प्रुषित. G. प्रोषित्वा. The remaining forms are like those of the above root.

प्रेङ्खोल् 10 U. आन्दोलने. To swing; to shake. P. प्रेङ्खोलयति ते. Pf. प्रेङ्खोलयाञ्चकार-चक्रे &c. P.F. प्रेङ्खोलयिता. F. प्रेङ्खोलयिष्यति-ते. Aor. अपिप्रेङ्खोलत्-त. B. प्रेङ्खोल्यात्, प्रेङ्खोलयिषीष्ट. D. पिप्रेङ्खोलयिषति-ते. Pass प्रेङ्खोल्यते. A. अप्रेङ्खोलि. P. P. प्रेङ्खोलित G. प्रेङ्खोलयित्वा. Inf. प्रेङ्खोलयितुम्.

प्रेव् (प्रेवृ) 1 A. गतौ. To go; to move.P. प्रेवते. Pf. पिप्रेवे. P. F प्रेविता. F. प्रेविष्यते. Aor. अप्रेविष्ट. B. प्रेविषीष्ट. Caus. प्रेवयति-ते A. अपिप्रेवत्-त. D. पिप्रेविषते. Pass. प्रेव्यते. A. अप्रेवि.

प्रोथ् (प्रोथृ) 1 U. पर्याप्तौ. To be equal to; to be a match for to be full or complete. P. प्रोथति ते. Pf. पुप्रोथ, पुप्रोथे. 2n sing. पुप्रोथिथ, पुप्रोथिषे. P. F. प्रोथिता. F. प्रोथिष्यति ते. C अप्रोथिष्यत्-त. Aor. अप्रोथीत्, अप्रोथिष्ट. B प्रोथ्यात्, प्रोथिषीष्ट Caus. प्रोथयति-ते. A अपुप्रोथत् त. D पुप्रोथिषति-ते. Frequ. पोप्रोथ्यते, पोप्रोथीति, पोप्रोत्ति. Pass. प्रोथ्यते. A अप्रोथि. P. P. प्रोथित G. प्रोथित्वा. Inf. प्रोथितुम्.

प्सक्ष् 1 U. अदने. To eat. P. प्सक्षति ते. Pf. पप्सक्ष-क्षे. 2nd sing. प प्सक्षिथ-षे. P. F. प्सक्षिता. F. प्सक्षिष्यति-ते. Aor. अप्सक्षीत्, अप्सक्षिष्ट.

प्रुक्ष्यात्, प्रक्षिषीष्ट D पिप्रक्षिषति ते. Frequ. पाप्रुक्ष्यते, पाप्रष्टि &c. Caus. प्रक्षयति ते. A. अपप्रक्षत्-त.

प्लिह् 1 A. गतौ To go, to move. P प्लेहते. Pf. पिप्लिहे. P F. प्लेहिता. F. प्लेहिष्यते C. अप्लेहिष्यत. Aor. अप्लेहिष्ट. B. प्लेहिषीष्ट. D. पिप्लिहिषते, पिप्लेहिषते.

प्ली 9 P. गतौ. To go. P. प्लिनाति. Pf. पिप्लाय. P. F. प्लेता. F. प्लेष्यति. Aor. अप्लैषीत्. B. प्लीयात्. D. पिप्लीषति Frequ. पेप्लीयते, पेप्लयीति, पेप्लेति. Caus. प्लेपयति-ते. A. अपिप्लिपत्-त.

प्लु (प्लुङ्) 1 A गतौ To go, to jump, to fly, to float, to swim. P. प्लवते. Pf. पुप्लुवे. 2nd sing. पुप्लुविषे. P. F. प्लोता. F. प्लोष्यते. C. अप्लोष्यत. Aor. अप्लोष्ट. B प्लोषीष्ट. Caus प्लावयति ते. A. अपुप्लवत्-त, अपिप्लवत् त D. पुप्लूषते (D of caus. पुप्लावयिषति ते, पिप्लावयिषति-ते). Frequ. पोप्लूयते, पोप्लवीति, पोप्लोति Pass. प्लूयते. A. अप्लावि. P. P. प्लुत. G प्लुत्वा, उत्प्लुत्य. Inf. प्लोतुम्.

प्लुष् (प्लुषु) 1 P. दाहे. To burn P. प्लोषति. Pf. पुप्लोष. P. F. प्लोषिता. F. प्लोषिष्यति. Aor अप्लोषीत्. B. प्लुष्यात्. D. पुप्लुषिषति, पुप्लोषिषति. Frequ. पोप्लुष्यते, पोप्लुषीति, पोप्लोष्टि Caus प्लोषयति-ते. A. अपुप्लुषत्-त. Pass. प्लुष्यते. A. अप्लोषि. P. P. प्लुष्ट G. प्लुषित्वा, प्लोषित्वा, प्लुष्ट्वा. Inf. प्लोषितुम्.

प्लुष् 4 P. दाहे. To burn. P. प्लुष्यति. Pf. पुप्लोष. 2nd sing. पुप्लोषिथ. P. F. प्लोषिता. F. प्लोषिष्यति. Aor. अप्लुषत्. B. प्लुष्यात्. P. P. प्लुषित. G. प्लुषित्वा, प्लोषित्वा. Inf. प्लोषितुम्.

प्लुष् 9 P. स्नेहनसेचनपूरणेषु. To sprinkle, to be wet, to fill P. प्लुष्णाति. Aor. अप्लोषीत्. The remaining forms are like *those of the above root.*

प्सा 2 P To eat, to devour, P. प्साति. Pf. पप्सौ 2nd sing. पप्सिथ, पप्साथ. P. F. प्साता. F प्सास्यति. Aor अप्सासीत्. B. प्सायात्, प्सेयात्. Caus प्सापयति only A अपिप्सपत्. D पिप्सासति. Frequ पाप्सायते, पाप्सेति, पाप्साति Pass. प्सायते. A. अप्सायि. P. P. प्सात G प्सात्वा Inf. प्सातुम्.

फ.

फक्क् 1 P नीचैर्गतौ To behave ill, to go softly P फक्कति. Pf. पफक्क P F फक्किता F फक्किष्यति Aor अफक्कीत्. B फक्क्यात्.

फण् 1 P गतिदीप्त्योः To go, to shine P फणति Pf पफाण. plu पफणु, फेणु 2nd sing पफणिथ, फेणिथ P F फणिता. F फणिष्यति C अफणिष्यत्. Aor अफणीत्, अफाणीत् B फण्यात् Caus फणयति-ते. (also फाणयति ते, when it does not mean to go) A अपीफणत्-त D पिफणिषति. Frequ. पम्फण्यते, पम्फणीति, पम्फण्टि Pass फण्यते A अफाणि P P. फणित, (also *फाण्ट a decoction easily prepared अल्पप्रयाससाध्य कषायविशेष) Inf फणितुम्.

फल् 1 P निष्पत्तौ To bear fruit to result, to be successful P फलति. Pf पफाल plu फेलु. 2nd sing फेलिथ P F फलिता F फलिष्यति C अफलिष्यत्. Aor अफालीत्. B फल्यात्. Caus फालयति ते A. अपीफलत्-त D पिफलिषति Frequ पम्फुल्यते, पफुल्यते, पम्फुलीति, पफुलीति, पम्फुल्ति, पफुल्ति. Pass फल्यते A अफालि. P P फलित. G फलित्वा. Inf फलितुम्.

फल् (ञिफला) 1 P विशरणे. To burst open, to split P P फुल्ल, † प्रफुल्त, उत्फुल्ल, सफुल्ल. Past Act Part फुल्लवत्. For other forms see the above root

फुल्ल् 1 P विकसने To open, to expand, to blow P फुल्लति. Pf पुफुल्ल P F फुल्लिता F फुल्लिष्यति Aor अफुल्लीत् B फुल्ल्यात्. Cau फुल्लयति-ते A. अपुफुल्लत् त D पुफुल्लिषति Frequ. पोफुल्ल्यते, पोफुल्लीति, पोफुल्ति. Pass फुल्ल्यते A अफुल्लि P P. फुल्लित G फुल्लित्वा Inf फुल्लितुम्.

---

* माधवस्तु वेदभाष्ये नवनीतभावाप्रागवस्थापन्नं द्रव्यं फाण्टमित्याह

† लोमद्रुम सानुमत प्रफुल्लमित्यत्र ' फुल्लविकसने ' इत्यस्यपचाद्यचिरूपम्. The form प्रफुल्ल is not a past participle, it is made up from the root फुल्ल् with प्र, by affixing the termination, अ (अच्)

फेल्ट् (फेल) 1 P. गतौ. To go. P. फेलति. Pf. पिफेल. P. F. फेलिता. F. फेलिष्यति. C. अफेलिष्यत्. Aor. अफेलीत्. B. फेल्यात्. Caus. फेलयति-ते. A. अपिफेलत्-त. Pass. फेल्यते. A. अफेलि.

व.

वण् 1 P. शब्दे. To sound. P. वणति. Pf. ववाण. plu. वेणुः. 2nd sing. वेणिथ. P. F. वणिता. F. वणिष्यति. Aor. अवणीत्, अवाणीत्. B. वण्यात्. D. विवणिषति. Frequ वंवण्यते, वंवण्टि &c.

वद् 1 P. स्थैर्ये. To be steady; to be firm. P. वदति. Pf. ववाद. plu. वेदुः. 2nd sing. वेदिथ. P. F. वदिता. F. वदिष्यति. Aor. अवदीत्, अवादीत्. B. वद्यात्. Caus वादयति-ते. A. अवीवदत्-त.

वध् 1 A. चित्तविकारे To loathe, to be disgusted with, to shrink from. P. बीभत्सते. Pf. बीभत्साञ्चक्रे &c. P. F. बीभत्सिता. F. बीभत्सिष्यते. Aor. अबीभत्सिष्ट. B बीभत्सिषीष्ट Caus. बीभत्सयति-ते. A. अबीभत्सत्-त. D. बीभत्सिषते. Pass बीभत्स्यते. A. अबीभत्सि. P. P. बीभत्सित. G. बीभत्सित्वा. Inf. बीभत्सितुम्.

When this root means 'to bind,' it belongs to the 10th conjugation, and its forms are like those of the root below.

वध् 10 U. संयमने To bind, to restrain; to check P. बाधयति-ते. Pf. बाधयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बाधयिता. F. बाधयिष्यति-ते. Aor. अबीबधत्-त B. बाध्यात्, बाधयिषीष्ट. D. बिबाधयिषति ते. Pass. बाध्यते. A. अबाधि. P. P. बाधित G. बाधयित्वा. Inf. बाधयितुम्.

वन्ध् 9 P. बन्धने. To bind, to fasten; to attract; to form. P. बध्नाति. Pf. बबन्ध. 2nd sing. बबन्धिथ, बबन्द्ध. P. F. बन्द्धा. F. भन्त्स्यति. C. अभन्त्स्यत्. Aor. अभान्त्सीत्. dual. अबान्द्धाम्. plu. अभान्त्सुः. B. बध्यात्. Caus. बन्धयति-ते. A. अबबन्धत्-त. D. बिभन्त्सति. Frequ. बाबध्यते, बाबन्धीति, बाबन्द्धि. Pass बध्यते. A. अबन्धि. P. P. बद्ध. G. बद्ध्वा, निबध्य. Inf. बन्द्धुम्.

वन्ध् (according to चांद्र) 10 U. संयमने. To bind. P. बन्धयति ते Pf. बन्धयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बन्धयिता. F. बन्धयिष्यति-ते. Aor. अबबन्धत्-त. B. बन्ध्यात्, बन्धयिषीष्ट. D. बिब-

न्धयिषति-ते. Pass. वन्ध्यते. A. अवन्धि. P. P. वन्धित. G. वन्धयित्वा. Inf. वन्धयितुम्.

बर्ब् 1 P गतौ To go. P. बर्बति. Pf. बबर्ब. P. F. बर्बिता F. बर्बिष्यति. Aor. अबर्बीत्. B. बर्ब्यात्. Caus. बर्बयति-ते. अबबर्बत्-त. Frequ बाबर्ब्यते, बाबर्ब्ति &c.

बर्ह् 1 A परिभाषणहिंसाप्रदानेषुच. To be pre-eminent; to speak; to hurt; to give. P बर्हते Pf बबर्हे. P. F. बर्हिता. F. बर्हिष्यते. Aor. अबर्हिष्ट. B बर्हिषीष्ट Pass. बर्ह्यते. A. अबर्हि.

बर्ह् 10 U. हिंसायाम्. To kill P बर्हयति-ते. Pf. बर्हयाञ्चकार-चक्रे &c P F बर्हयिता. F. बर्हयिष्यति ते. Aor. अबबर्हत्-त. B. बर्ह्यात्, बर्हयिषीष्ट. D विबर्हयिषति ते. P. P. बर्हित. G. बर्हयित्वा. Inf. बर्हयितुम्.

बर्ह् 10 U. भाषार्थादीप्तौच. To speak; to shine. The forms of this root are indentical with those of the above root.

बल् 1 P प्राणनेधान्यावरोधेच. To breathe, to hoard grain. P. बलति. Pf. बबाल. 2nd sing. बेलिथ. P. F. बलिता. F. बलिष्यति. Aor. अबालीत्. B बल्यात्. P. P बलित. G. बलित्वा Inf. बलितुम्.

बल् (घटादिः) 10 U. प्राणने. To breathe. P. बलयति-ते. Pf. बलयाञ्चकार चक्रे &c P. F बलयिता. F. बलयिष्यति-ते. Aor. अबीबलत् त. B. बल्यात्, बलयिषीष्ट. Pass. बल्यते A. अबलि

बल्ह् 1. A. प्राधान्ये. To be pre-eminent P. बल्हते. Pf. बबल्हे. P. F. बल्हिता. F. बल्हिष्यते. Aor. अबल्हिष्ट. B. बल्हिषीष्ट. D. बिबल्हिषते. Frequ बाबल्ह्यते, बाबल्हीति, बाबल्ढि.

बल्ह् 10 U. भाषार्थादीप्तौच. To speak; to shine. P. बल्हयति-ते. Pf. बल्हयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बल्हयिता. F. बल्हयिष्यति-ते. Aor अबबल्हत्-त. B. बल्ह्यात्, बल्हयिषीष्ट.

बस् (बसु) 4 P. स्तम्भे. To stop. P. बस्यति. Pf. बबास. P. F. बसिता. F. बसिष्यति. C. अबसिष्यत्. Aor. अबसत्. B. बस्यात्.

बस्त् 10 A. अर्दने. To ask; to injure; to go. P बस्तयते. Pf. बस्तयाञ्चक्रे &c. P. F. बस्तयिता. F. बस्तयिष्यते. Aor. अबबस्तत. B. बस्तयिषीष्ट.

बंहृ (बहि) 1 A. वृद्धौ. To grow; to increase. P. बंहते. Pf. बबंहे. P. F. बंहिता. F. बंहिष्यते. Aor. अबंहिष्ट. B. बंहिषीष्ट. D. बिबंहिषते. Frequ बाबंह्यते, बाबंहीति; बाबण्ढि. Pass. बंह्यते A. अबंहि.

बाड् (बाडृ) 1 A. आप्लाव्ये. To bathe; to dive; to emerge. P. बाडते. Pf. बबाडे. P. F. बाडिता. F. बाडिष्यते. Aor. अबाडिष्ट. B. बाडिषीष्ट. Caus. बाडयति-ते. A. अबबाडत्-त. Pass. बाड्यते. A. अबाडि.

बाधृ (बाधृ) 1 A. लोडने. To oppress; to torment. P. बाधते.
5 Pf बबाधे. 2nd sing. बबाधिषे. P F बाधिता. F. बाधिष्यते. C. अबाधिष्यत. Aor. अबाधिष्ट. B. बाधिषीष्ट. Caus. बाधयति-ते. A. अबबाधत्-त. D. बिबाधिषते. Frequ. बाबाध्यते, बाबाधीति, बाबाद्धि. Pass. बाध्यते. A. अबाधि. P. P. बाधित. G. बाधित्वा, अपबाध्य. Inf. बाधितुम्.

बाहृ (बाहृ) 1 A. प्रयत्ने. To endeavour; to strive; to make effort. P. बाहते. Pf. बबाहे. 2nd sing. बबाहिषे. P. F. बाहिता. F. बाहिष्यते. Aor. अबाहिष्ट B बाहिषीष्ट. Caus बाहयति-ते. A. अबबाहत्-त. D. बिबाहिषते. Frequ. बाबाह्यते, बाबाढि &c.

बिट् 1 P. आक्रोशे. To swear; to curse, to shout. P. बेटति. Pf. बिबेट. 2nd sing. बिबेटिथ P. F. बेटिता. F बेटिष्यति. Aor. अबेटीत्. B. बिट्यात्. Frequ. बेबिट्यते, बेबिटीति, बेबेट्टि.

बिन्द् (बिदि) 1 A. अवयवे. To split; to cleave; to divide. P. बिन्दति Pf. बिबिन्द. 2nd sing. बिबिन्दिथ. P. F. बिन्दिता. F. बिन्दिष्यति. Aor. अबिन्दीत्. B बिन्द्यात्. D. बिबिन्दिषते. Caus. बिन्दयति-ते. A. अबिबिन्दत्-त. Frequ. बेबिन्द्यते, बेबिन्दीति, बेबिन्त्ति. Pass. बिन्द्यते. A. अबिन्दि.

बिल् 6 P. भेदने. To break. P. बिलति. Pf. बिबेल. 2nd sing. बिबेलिथ. P. F. बेलिता F. बेलिष्यति. Aor. अबेलीत्. B. बिल्यात्. D. बिबिलिषति, बिबेलिषति. Frequ. बेबिल्यते, बेबेल्ति &c. Caus. बेलयति-ते. A. अबीबिलत् त.

बिल् 10 U. भेदने To break; to split; to divide. P. बेलयति-ते. Pf. बेलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बेलयिता. F. बेलयिष्यति-ते. Aor. अबीबिलत्-त. B. बेल्यात्, बेलयिषीष्ट.

विस् 4 P. क्षेपप्रेरणेच. To throw; to instigate; to go; to direct. P. विस्यति. Pf. विवेस. 2nd sing. विवेसिथ. P. F. वेसिता. F. वेसिष्यति. Aor. अविसत्. B. विस्यात्. Pass. विस्यते. A. अवेसि.

बुक्क् 1 P. भषणे. To bark, to sound; to yelp; to speak. P. बुक्कति. Pf. बुबुक्क 2nd sing. बुबुक्किथ. P. F. बुक्किता. F. बुक्किष्यति. Aor अबुक्कीत्. B. बुक्क्यात्. D. बुबुक्किषति. Frequ. बोबुक्क्यते, बोबुक्ति &c. Caus. बुक्कयति-ते. A. अबुबुक्कत्-त. P. P. बुक्कित. G. बुक्कित्वा. Inf. बुक्कितुम्.

बुक्क् 10 U. भषणे. To bark, to speak. P. बुक्कयति-ते. P. बुक्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बुक्कयिता. F. बुक्कयिष्यति ते. Aor. अबुबुक्कत्-त. B. बुक्क्यात्, बुक्कयिषीष्ट.

बुड् (कुटादि.) 6 P. त्यागसंवरणेच. To discharge; to cover. P. बुडति. Pf. बुबोड. 2nd sing बुबुडिथ. P. F. बुडिता. F. बुडिष्यति. Aor अबुडीत्. B. बुड्यात्. D. बुबुडिषति.

बुध् (बुधिर्) 1 U. बोधने. To know; to understand; to think. P. बोधति ते. Pf. बुबोध, बुबुधे. 2nd sing. बुबोधिथ, बुबुधिषे. P. F. बोधिता. F. बोधिष्यति-ते. C. अबोधिष्यत्. Aor. अबुधत्, अबोधीत्, अबोधिष्ट. B बुध्यात्, बोधिषीष्ट. Caus. बोधयति-ते. A. अबूबुधत्-त. D. बुबोधिषति ते, बुबुधिषति-ते. Frequ. बोबुध्यते, बोबुधीति, बोबोद्धि. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुधित. G. बुधित्वा, बोधित्वा, संबुध्य. Inf बोधितुम्.

बुध् 1 P. अवगमने. (गुरुःशिष्यान् बोधति). To make known; to inform; to teach. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root.

बुध् 4 A. बोधने. To know, to understand; to awake; to be restored to one's senses. P. बुध्यते. Pf. बुबुधे. 2nd sing बुबुधिषे. P. F. बोद्धा. F. भोत्स्यते. Aor अबुद्ध. अबोधि. B. भुत्सीष्ट. Caus बोधयति only. A. अबूबुधत्. D. बुभुत्सते. Frequ see बुध् 1 U. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुद्ध. P. F. बुद्ध्वा, प्रबुध्य. Inf बोद्धुम्.

बुन्द् (उबुन्दिर्) 1 U. निशामने. To perceive, to apprehend. P. बुन्दति ते. Pf. बुबुन्द न्दे. 2nd sing. बुबुन्दिथ, बुबुन्दिषे. P. F. बुन्दिता. F. बुन्दिष्यति ते. C अबुन्दिष्यत्-त. Aor अबुन्दत्, अबुन्दीत्, अबुन्दिष्ट. B बुद्यात्, बुन्दिषीष्ट. Caus. बुन्दयति-ते. A. अबुबुन्दत्-त. D. बुबुन्दिषति ते. Frequ. बोबुद्यते, बोबुन्दीति, बोबुन्त्ति. Pass बुद्यते. A. अबुन्दि. P. P. बुन्न. G बुन्दित्वा, बुत्त्वा. Inf बुन्दितुम्.

बुस् (Another reading for व्युष् .) 4 P. उत्सर्गे. To discharge, to emit P. बुस्यति. Pf. बुबोस. 2nd sing. बुबोसिथ. P. F. बोसिता. F. बोसिष्यति. Aor. अबुसत्. B. बुस्यात्.

बुस्त् (Another reading for पुस्त् .) 10 U आदरानादरयो: To respect, to disrespect P. बुस्तयति-ते. Pf. बुस्तयाञ्चकार ... बुस्तयिता. F. बुस्तयिष्यति ते. Aor. अबुबुस्तत्-त. B बुस्त्यात्, बुस्तयिषीष्ट.

बृह् 1 P. वृद्धौ. To grow, to increse P बर्हति. Pf. बबर्ह 2nd sing. बबर्हिथ. P. F. बर्हिता. F. बर्हिष्यति. C. अबर्हिष्यत्. Aor. अबर्हीत्. B. बृह्यात्. D. बिबर्हिषति. Frequ. बरीबृह्यते, बर्बर्ढि &c.

बृह् (बृहिर्) 1 P. वृद्धौ. To grow, to increase. Aor. अबृहत्, अबर्हीत्. For other forms see the above root.

बृह् (बृहू) 6 P. उद्यमने. To work, to labour. P. बृहति. Pf. बबर्ह. 2nd sing. बबर्हिथ, बबर्ढ. P. F. बर्हिता, बर्ढा. F. बर्हिष्यति, भर्क्ष्यति. Aor. अबर्हीत्, अभृक्षत्. B. बृह्यात्. Caus बर्हयति-ते. A. अबबर्हत् त, अबीबृहत्-त. D. बिबर्हिषति, बिभृक्षति. Frequ. बरीबृह्यते, बर्बृहीति, बर्बर्ढि &c. Pass. बृह्यते. A. अबर्हि. P. P. बृढ. G. बर्हित्वा, बृढ्वा. Inf. बर्हितुम्, बर्ढुम्.

बृंह् (बृहि) 1 P. वृद्धौशब्दे च. To increase; to sound. P. बृंहति. Pf बबृंह. 2nd sing. बबृंहिथ. P. F. बृंहिता. F. बृंहिष्यति. Aor. अबृंहीत्. B बृंह्यात्. D बिबृंहिषति. Frequ बरीबृंह्यते, बरीबृण्ढि &c Pass. बृंह्यते. A. अबृंहि.

बेहृ (बेहृ)1 A. प्रयत्ने. To strive P. बेहते. Pf. बिबेहे. P. F. बेहिता. F. बेहिष्यते. Aor. अबेहिष्ट. B. बेहिषीष्ट. Caus. बेहयति-ते. A. अबिबेहत् त. Pass. बेह्यते. A. अबेहि.

व्युस् (Another reading for व्युष्) 4 P विभागे. To divide P व्युस्यति. Pf बुव्योस. P F व्योसिता. F व्योसिष्यति. Aor. अव्युसत्. B व्युस्यात्.

ब्रू (ब्रूञ्) 2 U व्यक्तायां वाचि. To speak P ब्रवीति (आह), ब्रूते. Pf उवाच, ऊचे. 2nd sing उवचिथ, उवक्थ, ऊचिषे. P F. वक्ता. F वक्ष्यति, वक्ष्यते Aor अवोचत्-त. B उच्यात्, वक्षीष्ट. Caus वाचयति ते A अवीवचत् त. D विवक्षति-ते. Frequ वावच्यते. Prest P ब्रुवत्, ब्रुवाण. Pass उच्यते. A. अवाचि. P P उक्त G उक्त्वा, प्रोच्य Inf वक्तुम्.

ब्रूस् 10 U हिंसायाम्. To kill, to hurt P ब्रूसयति-ते. Pf ब्रूसयाञ्चकार चक्रे &c P F ब्रूसयिता F ब्रूसयिष्यति-ते. Aor अबुब्रूसत्-त B ब्रूस्यात्, ब्रूसयिषीष्ट.

भ.

भक्ष् (Another reading for भक्ष according to मैत्रेय) 1 U. अदने To eat P. भक्षति ते. Pf बभक्ष क्षे. 2nd sing बभक्षिथ षे. P F भक्षिता. F भक्षिष्यति ते. C अभक्षिष्यत्-त. Aor अभक्षीत्, अभक्षिष्ट. B भक्ष्यात्, भक्षिषीष्ट. D बिभक्षिषति. Frequ. बाभक्ष्यते, बाभष्टि &c P P. भक्षित G भक्षित्वा. Inf भक्षितुम्.

भक्ष् 10 U. अदने. To eat, to devour P भक्षयति ते. Pf भक्षयाञ्चकार-चक्रे &c P F भक्षयिता. F भक्षयिष्यति ते Aor अबभक्षत्-त. B भक्ष्यात्, भक्षयिषीष्ट. D बिभक्षयिषति ते. Pass भक्ष्यते. A अभक्षि P P भक्षित G भक्षयित्वा, सभक्ष्य. Inf भक्षयितुम्.

भज् 1 U सेवायाम्. To serve, to worship, to honour; to divide P भजति ते. Pf बभाज, भेजे. 2nd sing भेजिथ, बभक्थ भेजिषे. P F भक्ता. F भक्ष्यति-ते. C. अभक्ष्यत्-त Aor. अभाक्षीत्, अभक्त. dual. अभाक्ताम्, अभक्षाताम्. B भज्यात्, भक्षीष्ट Caus भाजयति ते. A अबीभजत् त. D बिभक्षति-ते Frequ बाभज्यते, बाभजीति, बाभक्ति Pass. भज्यते. A. अभाजि P P भक्त. G भक्त्वा, विभज्य. Inf भक्तुम्.

भज् 10 U विश्राणने To give, to bestow, to cook. P भाजयति ते

Pf. भाजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति-ते. Aor. अबीभजत्-त. B. भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. बिभाजयिषति-ते. Pass. भाज्यते. A. अभाजि. P. P. भाजित. G. भाजयित्वा, विभाज्य. Inf. भाजयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जो) 7 P. आमर्दने. To break; to interrupt; to disappoint. P. भनक्ति. Pf. बभञ्ज. 2nd sing. बभञ्जिथ, बभङ्क्थ. P. F. भङ्क्ता. F. भङ्क्ष्यति. C. अभङ्क्ष्यत्. Aor. अभाङ्क्षीत्. dual. अभाङ्क्ताम्. B. भज्यात्. Caus. भञ्जयति ते. A. अबभञ्जत्-त. D. बिभङ्क्षति. Frequ. बंभज्यते, बंभंजीति, बंभङ्क्ति. Pass. भज्यते. A. अभञ्जि, अभाजि. P. P. भग्न. G. भङ्क्त्वा, भक्त्वा, विभज्य. Inf. भङ्क्तुम्.

भञ्ज् (भजि) 10 U. भाषार्थः दीप्तौ च. To speak; to shine. P. भञ्जयति-ते. Pf. भञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. भञ्जयिता. F. भञ्जयिष्यति-ते. Aor. अबभञ्जत्-त. B. भञ्ज्यात्, भञ्जयिषीष्ट.

भट् 1 P. भृतौ. To hire; to receive wages; to nourish. P. भटति. Pf. बभाट. 2nd sing. बभटिथ. P. F. भटिता. F. भटिष्यति. Aor. अभटीत्, अभाटीत्. B भट्यात्. Caus भाटयति-ते. A. अबीभटत्-त. D. बिभटिषति. Frequ. बाभट्यते, बाभट्टि &c. Pass. भट्यते. A. अभाटि.

भट् (घटादिः) 1 P. परिभाषणे. To speak. Caus. भटयति-ते. A. अबीभटत्-त. Pass. भट्यते. A. अभटि, अभाटि. For the remaining forms see the above root.

भण् 1 P. शब्दे. To speak; to call. P. भणति. Pf. बभाण. 2nd sing. बभणिथ. P. F. भणिता. F. भणिष्यति. Aor. अभणीत्, अभाणीत्. *B. भण्यात्. Caus. भाणयति-ते. A. अबीभणत्-त, अबभाणत्-*त. D. बिभणिषति. Frequ. बंभण्यते, बम्भण्यते, बंभणीति, बम्भणीति, बंभण्टि, बम्भण्टि. Pass. भण्यते. A. अभाणि. P. P. भणित. G. भणित्वा. Inf. भणितुम्.

भण्ड् (भडि) 1 A. परिभाषणे. To chide; to speak; to jest. P. भण्डते. Pf. बभण्डे. P. F. भण्डिता. F. भण्डिष्यते. Aor. अभण्डिष्ट.

B. भण्डिषीष्ट Pass भण्ड्यते. A. अभण्डि. P. P. भण्डित. G. भण्डित्वा. Inf भण्डितुम्.

भण्ड् (भडि) 10 U 1 P कल्याणेमुखेप्रतारणेच. To be fortunate; to render fortunate, to be happy, to cheat. P. भण्डयति ते; भण्डति. Pf. भण्डयाञ्चकार-चक्रे; बभण्ड. P. F. भण्डयिता; भण्डिता. F भण्डयिष्यति ते; भण्डिष्यति. Aor. अबभण्डत्-त; अभण्डीत्. B. भण्ड्यात्, भण्डयिषीष्ट. Pass भण्ड्यते. A. अभण्डि.

भन्द् (भदि) 1 A कल्याणेसुखेच. To be prosperous, to be glad. P भन्दते. Pf बभन्दे. P F. भन्दिता. F. भन्दिष्यते. C. अभन्दिष्यत. Aor अभन्दिष्ट. B भन्दिषीष्ट. D बिभन्दिषते. Frequ. बाभन्द्यते, बाभन्ति &c. Pass. भन्द्यते. A. अभन्दि.

भर्त्स् 10 A. तर्जने. To reprove, to menace; to deride. P. भर्त्सयते. Pf. भर्त्सयाञ्चक्रे &c. P. F. भर्त्सयिता. F. भर्त्सयिष्यते. Aor. अबभर्त्सत. B भर्त्सयिषीष्ट. D बिभर्त्सयिषते Pass भर्त्स्यते. A. अभर्त्सि. P P भर्त्सित. G. भर्त्सयित्वा, निर्भर्त्स्य. Inf. भर्त्सयितुम्.

भर्व् 1 P. हिंसायाम् To kill, to injure P. भर्वति. Pf बभर्व. P. F. भर्विता. F. भर्विष्यति. Aor. अभर्वीत्. B. भर्व्यात्. Frequ बाभर्व्यते.

भल् 1 A. परिभाषणहिंसादानेषु. To speak; to kill; to injure, to give. P भलते. Pf. बभले. P F भलिता. F. भलिष्यते. Aor. अभलिष्ट. B भलिषीष्ट. Caus भालयति ते. P. अबीभलत्-त. Pass. भल्यते. A अभालि

भल् 10 A. आभण्डने. To see; to behold. P. भालयते Pf. भालयाञ्चक्रे &c. P. F भालयिता. F. भालयिष्यते. Aor. अबीभलत. B. भालयिषीष्ट. P. P भालित. G भालयित्वा. Inf. भालयितुम्.

भल्ल् 1 A. परिभाषणहिंसादानेषु. To speak; to describe; to injure; to give P. भल्लते. Pf. बभल्ले. P. F. भल्लिता. F. भल्लिष्यते. Aor. अभल्लिष्ट. B भल्लिषीष्ट. Caus भल्लयति-ते. A. अबभल्लत् त. Pass. भल्ल्यते. A. अभल्लि. Frequ. बाभल्ल्यते, बाभल्ति &c.

भष् 1. P. भर्त्सने, (श्वरवे). To reproach, to bark. P. भषति. Pf. बभाष. 2nd sing. बभषिथ. P. F. भषिता F. भषिष्यति. C. अ-

भषिष्यत्. Aor. अभर्वीत्, अभाषीत्. B. भष्यात्. Caus. भापयति ते. A. अबीभपत् त D. बिभविषति. Frequ. बाभष्यते, बाभषीति, बाभष्टि. Pass. भष्यते. A. अभाषि. P. P. भषित. G. भषित्वा Inf. भषितुम्.

भस् (छान्दस.) 3 P. भर्त्सनदीप्त्योः. To censure; to blame; to shine P. बभस्ति. dual. बब्धः. Plu बप्सति. Pf. बभास. P. F. भसिता. F. भसिष्यति. Aor. अभसीत्, अभासीत्. B. भस्यात्.

भा 2 P. दीप्तौ. To shine; to appear; to exist. P भाति. Imperf. अभात्. plu. अभान्, अभुः. Pf. बभौ. 2nd sing. बभिथ, बभाथ P. F. भाता. F. भास्यति. C. अभास्यत्. Aor. अभासीत् B. भायात्. Caus. भापयति-ते. A. अबीभपत्-त. D. बिभासति ते. Frequ. बाभायते, बाभेति, बाभाति. Pass. भायते. A. अभायि. P. P. भात. G. भात्वा, विभाय. Inf. भातुम्.

भाज 10 U. पृथक्करणे. To divide; to distribute. P. भाजयति-ते. Pf. भाजयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति ते. Aor. अबभाजत् -त. B भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. बिभाजयिषति-ते. Pass. भाज्यते. A. अभाजि. P. P. भाजित. G. भाजयित्वा, विभाज्य. Inf. भाजयितुम्.

भाम् 1 A. क्रोधे. To be angry. P. भामते. Pf. बभामे. P. F. भामिता. F. भामिष्यते. Aor. अभामिष्ट B. भामिषीष्ट. D. बिभामिषते. Frequ. बाभाम्यते, बाभामीति बाभान्ति. P. P. भामित. G. भामित्वा. Inf. भामितुम्.

भाम् 10 U. क्रोधे. To be angry. P भामयति ते Pf. भामयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. भामयिता. F. भामयिष्यति-ते. Aor. अबभामत् त. B. भाम्यात्, भामयिषीष्ट.

भाष् 1 A व्यक्तायां वाचि. To speak. P. भाषते. Pf. बभाषे. 2nd sing बभाषिषे. P. F. भाषिता. F. भाषिष्यते. C. अभाषिष्यत. Aor. अभाषिष्ट. B. भाषिषीष्ट. Caus भाषयति ते. A. अबभाषत् -त, अबीभषत् -त. D. बिभाषिषते. Frequ. बाभाष्यते, बाभाषीति, बाभाष्टि. Pass. भाष्यते. A अभाषि. P. P. भाषित. G. भाषित्वा, संभाष्य. Inf. भाषितुम्.

भास् (भासृ) 1 A. दीप्तौ. To shine; to appear; to become clear; to be bright. P. भासते. Pf. बभासे, बभासिषे. P. F. भासिता. F. भासिष्यते. Aor. अभासिष्ट. B भासिषीष्ट. Caus. भासयति ते A. अबभासत् -त, अबीभसत् -त. D. बिभासिषते. Frequ. बाभास्यते, बाभासीति, बाभास्ति. Pass भास्यते. A. अभासि. P. P. भासित G भासित्वा, आभास्य. Inf. भासितुम्.

भिक्ष् 1 A भिक्षायामलाभेलाभेच. To ask; to beg for; to ask for without obtaining; to obtain. P भिक्षते. Pf. बिभिक्षे. 2nd sing बिभिक्षिषे. P. F भिक्षिता. F भिक्षिष्यते. Aor. अभिक्षिष्ट. B भिक्षिषीष्ट. Caus भिक्षयति ते. A अबिभिक्षत् -त. D. बिभिक्षिषते. Frequ. बेभिक्ष्यते, बेभिक्षीति, बेभिष्टि. Pass भिक्ष्यते. A. अभिक्षि. P. P. भिक्षित. G भिक्षित्वा, संभिक्ष्य. Inf. भिक्षितुम्.

भिद् (भिदिर्) 7 U. विदारणे. To separate, to break down P. भिनत्ति, भिन्ते. Pf बिभेद, बिभिदे. 2nd sing बिभेदिथ, बिभिदिषे. P. F. भेत्ता. F भेत्स्यति-ते. C अभेत्स्यत् त. Aor अभिदत्, अभैत्सीत्, अभित्त. dual अभिदताम्, अभैत्ताम्, अभित्साताम्. B. भिद्यात्, भित्सीष्ट. Caus भेदयति ते. A अबीभिदत् -त. D बिभित्सति ते. Frequ बेभिद्यते, बेभिदीति, बेभेत्ति. Pass भिद्यते. A. अभेदि. P P. भिन्न. (also भित्तम् *n*, a bit). G. भित्त्वा, सभिद्य. Inf. भेत्तुम्.

भिन्द् (भिदि) (Another reading for विन्द्). 1 P. अवयवे. To split; to divide P भिन्दति. Pf बिभिन्द. P. F. भिन्दिता. F. भिन्दिष्यति. Aor. अभिन्दीत्. B. भिन्द्यात्. Pass भिन्द्यते. A. अभिन्दि. Caus भिन्दयति-ते. A. अबिभिन्दत् -त D. बिभिन्दिषति. Frequ बेभिन्द्यते, बेभिन्ति &c.

भिषज् 11 P. चिकित्सायाम्. To heal, to cure P. भिषज्यति. Pf. भिषजाञ्चकार &c P. F. भिषजिता. F. भिषजिष्यति. Aor. अभिषजीत्. B भिषज्यात्.

भिष्णज् 11 P. उपसेवायाम्. To heal, to cure. P. भिष्णज्यति. Pf. भिष्णजाञ्चकार &c P F. भिष्णजिता. F. भिष्णजिष्यति. Aor.

अभिष्णाजीत् . B भिष्णज्यात् .

भी (ञिभीँ) 3 P. भये. To be afraid of. P. बिभेति. plu. बिभ्यति. Pf. बिभाय, बिभयाञ्चकार &c. 2nd sing बिभेथ, बिभयिथ, बिभयाञ्चकर्थ &c. P. F भेता. F. भेष्यति. C अभेष्यत् . Aor. अभैषीत् . B भीयात् Caus. भाययति, भापयते, भीषयते. A. अबीभयत् , अबीभषत, अबीभिषत. D बिभीषति. Frequ. बेभीयते, बेभयीति, बेभेति. Pass. भीयते. A. अभायि. P. P. भीत. G. भीत्वा, सभीय. Inf भेतुम्.

भुज् (भुजो) 6 P कौटिल्ये. To bend; to curve; to be crooked. P. भुजति. Pf. बुभोज. 2nd sing बुभोजिथ. P. F. भोक्ता. F. भोक्ष्यति. Aor. अभौक्षीत् . dual. अभौक्ताम् . B. भुज्यात् . Caus. भोजयति-ते. A. अबूभुजत्-त. D. बुभुक्षति Frequ बोभुज्यते, बोभुजीति, बोभोक्ति. Pass भुज्यते. A. अभोजि P. P. भुग्न. G. भुक्त्वा, सभुज्य. Inf भोक्तुम् .

भुज् 7 U. पालनाभ्यवहारयोः. To protect; to govern (P); to eat; to enjoy; to suffer; to pass (as time) (A). P भुनक्ति, भुङ्क्ते. Pf. बुभोज, बुभुजे. P F बुभोजिथ, बुभुजिषे P F. भोक्ता. F भोक्ष्यति ते Aor. अभौक्षीत् , अभुक्त. dual अभौक्ताम् , अभुक्षाताम् . B भुज्यात् , भुक्षीष्ट Caus भोजयति-ते, (P only in the sense of to eat.) A अबूभुजत् त. D बुभुक्षति-ते. Frequ. बोभुज्यते, बोभुजीति, बोभोक्ति. Pass भुज्यते. A अभोजि. P P भुक्त. Pot. P. भोज्य, (भोग्य enjoyable). G भुक्त्वा, उपभुज्य. Inf भोक्तुम्.

भुरण् 11 P. धारणपोषणयोः . To hold, to nourish P. भुरण्यति. Pf. भुरणाञ्चकार &c. P. F भुरणिता. F भुरणिष्यति Aor. अभुरणीत् . B. भुरण्यात् .

भू 1 P. सत्तायाम् . To be. P. भवति. Pf. बभूव. 2nd sing बभूविथ. P. F. भविता. F. भविष्यति. C. अभविष्यत् . Aor. अभूत् . B. भूयात् . Caus भावयति ते. A. अबीभवत् -त. D. बुभूषति. Frequ बोभूयते, बोभवीति, बोभोति. Pass. भूयते. A. अभावि. P. P. भूत. G. भूत्वा, संभूय. Inf. भवितुम् . 4

भू 10 U. अवकल्कने. To be purified; to consider; to mix. P.

भावयति ते. Pf. भावयाञ्चकार चक्रे &c. P. F भावयिता. F भाव-
यिष्यति-ते. Aor अबीभवत् त. B भाव्यात्, भावयिषीष्ट. D बिभाव-
यिषति ते. Pass भाव्यते A अभावि. P P. भावित. G भाव-
यित्वा, सभाव्य. Inf भावयितुम्.

भू 10 A 1 U प्राप्तौ. To obtain, to attend P भावयते, भवति ते.
Pf भावयाञ्चक्रे &c, बभूवे. 2nd sing भावयाञ्चकृषे &c, बभू-
विषे P F भावयिता, भविता. F भावयिष्यते; भविष्यति ते. Aor.
अबीभवत, अभूत, अभविष्ट. B भावयिषीष्ट; भूयात, भविषीष्ट.
Pass भाव्यते, भूयते A अभावि D बिभावयिषते; बुभूषति-ते. P P.
भावित, भूत.G भावयित्वा,सभाव्य,भूत्वा,सभूय.Inf.भावयितुम्; भवितुम्.

भूष् 1 P अलङ्कारे. To adorn, to decorate P भूषति. Pf बुभूष.
P F भूषिता F भूषिष्यति C. अभूषिष्यत्. Aor अभूषीत् B भू-
ष्यात्. Caus भूषयति-ते. A अबूभुषत्-त. D बुभूषिषति. Frequ
बोभूष्यते, बोभूषीति, बोभूष्टि Pass भूष्यते. A. अभूषि. P. P भूषित.
G भूषित्वा, सभूष्य. Inf भूषितुम्.

भूष् 10 U अलङ्कारे. To adorn, to decorate P भूषयति-ते. Pf
भूषयाञ्चकार-ञ्चक्रे &c P F भूषयिता F भूषयिष्यति ते Aor. अबुभू-
षत् त B भूष्यात्, भूषयिषीष्ट D बुभूषयिषति ते. Pass भूष्यते.
A अभूषि P P भूषित. G भूषयित्वा, सभूष्य. Inf भूषयितुम्.

भृ (भृञ्) 1 U भरणे To fill, to support. P भरति ते. Pf बभार,
बभ्रे 2nd sing बभर्थ, बभृष P F भर्ता F भरिष्यति-ते. Aor अभा-
र्षीत, अभृत. B भ्रियात्, भृषीष्ट Caus भारयति ते. Aor अबी-
भरत्-त. D बुभूर्षति-ते, बिभरिषति त. Frequ बेभ्रीयते, बर्भर्ति, बर्भ
रीति &c Pass भ्रियते. A अभारि P P भृत. G भृत्वा
सभृत्य Inf भर्तुम्.

भृ (डुभृञ्) 3 U धारणपोषणयोः. To bear, to support, to nou
rish P बिभर्ति, बिभृते. Imperf अबिभ plu. अबिभर. Pf
बभार, बभ्रे, बिभराञ्चकार चक्रे &c P F. भर्ता F भरिष्यति ते. Aor
अभार्षीत्, अभृत. B भ्रियात्, भृषीष्ट. Caus भारयति ते. A
अबीभरत् त. D बुभूर्षति ते. Frequ see the above root Pass

म्रियते A. अभारि. P. P भृत. G. भृत्वा, संभृत्य. Inf. भर्तुम्.

भृज् (भृजी) 1 A. भर्जने. To parch; to fry. P. भर्जते. Pf बभृजे. 2nd sing बभृजिषे. P. F. भर्जिता. F भर्जिष्यते. C. अभर्जिष्यत. Aor. अभर्जिष्ट. B. भर्जिषीष्ट. Caus भर्जयति-ते. A अबभर्जत्-त, अबीभृजत्-त. D बिभर्जिषते. Frequ. बरीभृज्यते, बर्भृजीति, बर्भर्क्ति *&c.* Pass. भृज्यते. A. अभर्जि. P. P भृक्त. G. भर्जित्वा. Inf भर्जितुम्.

भृश् (भृशु) 4 P. अध पतने. To fall down. P. भृश्यति Pf. बभर्श. 2nd sing. बभर्शिथ. P. F. भर्शिता. F. भर्शिष्यति. Aor. अभृशत्. B. भृश्यात् D. बिभर्शिषति. P. P भृष्ट. G. भर्शित्वा, भृष्ट्वा. Inf. भर्शितुम्.

भृंश् (भृशि) 10 U. 1 P. भाषार्थाः दीप्तौ च. To speak; to shine P. भृंशयति ते; भृंशति. Pf. भृंशयाञ्चकार-चक्रे *&c*; बभृंश. P. F. भृंशयिता; भृंशिता. F. भृंशयिष्यति-ते; भृंशिष्यति. Aor. अबभृंशत् त; अभृंशीत्. B. भृंश्यात्, भृंशयिषीष्ट; भृंश्यात्. Pass. भृंश्यते. A. अभृंशि.

भॄ 9 P. भर्त्सने; भरणेप्येके. To blame; to censure; to nourish, to maintain; to support P. भृणाति. Pf. बभार. 2nd sing. बभरिथ P. F भरिता, भरीता. F भरिष्यति, भरीष्यति. Aor. अभारीत्. B भूर्यात्. D. बिभरिषति, बिभरीषति, बिभूर्षति. Frequ. बोभूर्यते, बाभरीति, बाभर्ति.

भेप् (भेपृ) 1 U. भये गतौ च. To fear; to go; to move. P. भेपति-ते. Pf. बिभेप, बिभेपे. P F भेपिता. F. भेपिष्यति-ते. Aor. अभेपीत्, अभेपिष्ट. B. भेप्यात्, भेपिषीष्ट. Caus भेपयति ते A. अबिभेपत्-त.

भ्यस् 1 A. भये To fear. P. भ्यसते. Pf. बभ्यसे. 2nd sing. बभ्यसिषे. P. F. भ्यसिता. F. भ्यसिष्यते. Aor. अभ्यसिष्ट. B. भ्यसिषीष्ट. D. बिभ्यसिषते. Pass. भ्यस्यते. A. अभ्यासि.

भ्रक्ष् 1 U. अदने. To eat. P. भ्रक्षति-ते. Pf. बभ्रक्ष क्षे. P. F. भ्रक्षिता. F. भ्रक्षिष्यति-ते. C. अभ्रक्षिष्यत्-त. Aor. अभ्रक्षीत्, अभ्रक्षिष्ट. B. भ्रक्ष्यात्, भ्रक्षिषीष्ट. Caus. भ्रक्षयति-ते. A. अबभ्रक्षत् त. Pass. भ्रक्ष्यते. A. अभ्रक्षि. D. बिभ्रक्षिषति-ते. Frequ. बाभ्रक्ष्यते, बाभ्रष्टि *&c.* P. P. भ्रक्षित. G. भ्रक्षित्वा. Inf. भ्रक्षितुम्.

भ्रण् 1 P. शब्दे. To speak. P. भ्रणति. Pf. बभ्राण. 2nd sing. ब-

भ्रणिथ. P. F. भ्रणिता. F. भ्रणिष्यति. Aor. अभ्रणीत्, अभ्राणीत्. B. भ्रण्यात्. D. बिभ्रणिषति. Frequ. बंभ्रण्यते, बंभ्रण्टि &c.

भ्रम् (भ्रमु) 1 P. चलने. To roam about P. भ्रमति, भ्रम्यति. Pf. बभ्राम. dual. बभ्रमतु, भ्रेमतुः. 2nd sing. बभ्रमिथ, भ्रेमिथ. P. F भ्रमिता. F. भ्रमिष्यति C. अभ्रमिष्यत्. Aor. अभ्रमीत्. B. भ्रम्यात्. Caus भ्रमयति. (also भ्रामयति according to some). A. अबिभ्रमत्. D. बिभ्रमिषति. Frequ. बम्भ्रम्यते, बंभ्रम्यते, बम्भ्रमीति, बंभ्रमीति, बम्भ्रन्ति, बभ्रन्ति. Pass. भ्रम्यते. A. अभ्रमि. P. P. भ्रान्त. G. भ्रमित्वा, भ्रान्त्वा, सम्भ्रम्य. Inf. भ्रमितुम्.

भ्रम् (भ्रमु) 4 P. अनवस्थाने. To move unsteadily. P. भ्राम्यति. Aor. अभ्रमत्. Prest. P. भ्राम्यत्. For the remaining forms see the above root.

भ्रश् 1 A. अवस्रंसने. To fall, to drop down. P. भ्रशते. Pf बभ्रशे. 2nd sing. बभ्रशिषे. P F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते. Aor अभ्रशिष्ट. B भ्रशिषीष्ट Caus. भ्राशयति ते. A. अबिभ्रशत्-त.

भ्रंश् (भ्रंशु) 1 A. अवस्रंसने. To fall, to drop down. P. भ्रंशते Pf. बभ्रंशे, बभ्रंशिषे. P. F. भ्रंशिता. F. भ्रंशिष्यते. C. अभ्रंशिष्यत्. Aor. अभ्रशत्, अभ्रंशिष्ट. B भ्रंशिषीष्ट. Caus. भ्रंशयति ते. A. अबभ्रंशत् त. D. बिभ्रंशिषते. Frequ. बाभ्रश्यते. बाभ्रंशीति, बाभ्रंष्टि. Pass. भ्रश्यते A. अभ्रंशि. P. P. भ्रष्ट. G. भ्रंशित्वा, भ्रष्ट्वा, प्रभ्रश्य. Inf. भ्रंशितुम्.

भ्रंश् (भ्रंशु) 4 P. अधःपतने. To fall down. P. भ्रश्यति. Pf. बभ्रंश. P. F. भ्रंशिता F. भ्रंशिष्यति. Aor. अभ्रशत्. B भ्रश्यात् Caus. भ्रंशयति ते. A. अबभ्रंशत्-त. D बिभ्रंशिषति. Frequ see the above root Pass. भ्रश्यते. A. अभ्रंशि. P. P. भ्रष्ट G. भ्रंशित्वा, भ्रष्ट्वा. Inf. भ्रंशितुम.

भ्रंस् (भ्रंसु) 1 A. अवस्रंसने To fall down. P. भ्रंसते. Pf. बभ्रंसे 2nd sing. बभ्रंसिषे. P. F. भ्रंसिता F. भ्रंसिष्यते. C अभ्रंसिष्यत. Aor अभ्रसत्, अभ्रंसिष्ट. B. भ्रंसिषीष्ट. Caus. भ्रंसयति. A. अबभ्रंसत्. D. बिभ्रंसिषते. Frequ. बनीभ्रस्यते, बनीभ्रंसीति, बनीभ्रंस्ति.

Pass. भ्रस्यते. A. अभ्रंसि. P. P भ्रस्त. G. भ्रंसित्वा, भ्रस्त्वा, संभ्रस्य. Inf. भ्रंसितुम्.

भ्रस्ज् 6 U. पाके. To parch; to fry. P. भृज्जति ते. Pf. बभ्रज्ज, बभर्ज, बभ्रज्जे, बभर्जे. 2nd sing. बभ्रज्जिथ, बभर्जिथ, बभ्रष्ठ, बभर्ष्ठ, बभ्रज्जिषे, बभर्जिषे P. F. भ्रष्टा, भर्ष्टा. F. भ्रक्ष्यति-ते, भर्क्ष्यति ते. Aor. अभ्राक्षीत्, अभार्क्षीत्, अभ्रष्ट, अभर्ष्ट. dual. अभ्राष्टाम्, अभार्ष्टाम्, अभ्रक्षाताम्, अभर्क्षाताम्. B भृज्ज्यात्, भ्रक्षीष्ट, भर्क्षीष्ट. Caus. भ्रज्जयति-ते, भर्जयति-ते. A. अबभ्रज्जत् त, अबभर्जत् त. D बिभ्रक्षति-ते, बिभर्क्षति ते, बिभ्रज्जिषति-ते, बिभर्जिषति-ते. Frequ. बरीभृज्ज्यते, बाभ्रज्जीति, बाभ्रष्टि &c. Pass. भृज्ज्यते. A. अभ्राज्जि, अभर्जि. P. P. भृष्ट. G. भृष्ट्वा, संभृज्ज्य. Inf. भ्रष्टुम्, भर्ष्टुम्.

भ्राज् (टुभ्राजृ) 1 A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्राजते. Pf. बभ्राजे, भ्रेजे. 2nd sing. बभ्राजिषे, भ्रेजिषे. P. F. भ्राजिता. F. भ्राजिष्यते C. अभ्राजिष्यत. Aor. अभ्राजिष्ट. B. भ्राजिषीष्ट. Caus. भ्राजयति-ते. A. अबिभ्रजत् त, अबभ्राजत् त. D. बिभ्राजिषते. Frequ. बाभ्राज्यते, बाभ्राजीति, बाभ्राष्टि. Pass. भ्राज्यते. A. अभ्राजि P. P. भ्राजित. G. भ्राजित्वा. Inf. भ्राजितुम्. Abs. भ्राजथु (brilliance, splendour).

भ्राज् (भ्राजृ) 1 A. दीप्तौ. To shine. P. भ्राजते. Pf. बभ्राजे. 2nd sing. बभ्राजिषे. Frequ. बाभ्राज्यते, बाभ्राजीति, बाभ्राक्ति. For other forms see the above root.

भ्राश् (भ्राशृ) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter. P. भ्राशते, भ्राश्यते. Pf. बभ्राशे, भ्रेशे. 2nd sing. बभ्राशिषे, भ्रेशिषे. P. F. भ्राशिता. F. भ्राशिष्यते. C. अभ्राशिष्यत. Aor. अभ्राशिष्ट. B. भ्राशिषीष्ट. Caus. भ्राशयति-ते. A. अबभ्राशत्-त. D. बिभ्राशिषते. Frequ. बाभ्राश्यते, बाभ्राशीति, बाभ्राष्टि. Pass. भ्राश्यते A. अभ्राशि. P. P. भ्राशित. G. भ्राशित्वा. Inf. भ्राशितुम्. Abs भ्राशथुः (splendour).

भ्री 9 P. भये; भरणेऽप्येके. To fear; to support. P. भ्रीणाति, भ्रिणाति. Pf. बिभ्राय. 2nd sing. बिभ्रयिथ, बिभ्रेथ. P. F. भ्रेता. F. भ्रेष्यति. Aor. अभ्रैषीत्. B. भ्रीयात्. Frequ. बेभ्रीयते, बेभ्रयीति, बेभ्रेति. Pass.

भ्रीयते. A. अभ्रायि. P P भ्रीत. G. भ्रीत्वा. Inf भ्रेतुम्.

भ्रुड् (कुटादिः) 6 P. आच्छादनेसञ्चये, निमज्जनइत्येके. To cover; to collect, to plunge P. भ्रुडति. Pf. बुभ्रोट. 2nd sing. बुभ्रुडिथ. P. F. भ्रुडिता. F. भ्रुडिष्यति. Aor अभ्रुडीत्. B. भ्रुड्यात्. D बुभ्रुडिषति. Pass भ्रुड्यते A. अभ्रोडि.

भ्रूण् 10 A. आशाविशङ्कनयोः. To hope, to fear P भ्रूणयते. Pf. भ्रूणयाञ्चकार-चक्रे &c P F भ्रूणयिता. F. भ्रूणयिष्यते. Aor. अबुभ्रूणत. B भ्रूणयिषीष्ट D. बुभ्रूणयिषते Pass. भ्रूण्यते. A. अभ्रूणि. P. P भ्रूणित G. भ्रूणयित्वा Inf भ्रूणयितुम्.

भ्रेज् (भ्रेजृ) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter P. भ्रेजते Pf. बिभ्रेजे. P. F भ्रेजिता. F. भ्रेजिष्यते. C. अभ्रेजिष्यत. Aor. अभ्रेजिष्ट B. भ्रेजिषीष्ट. Caus भ्रेजयति-ते. A. अबिभ्रेजत्-त. D. बिभ्रेजिषते. Frequ बेभ्रेज्यते, बेभ्रेक्ति &c.

भ्रेप् (भ्रेपृ) 1 A भयेगतौच. To fear, to go, to move P. भ्रेपते. Pf. बिभ्रेपे. 2nd sing बिभ्रेपिषे. P. F. भ्रेपिता. F. भ्रेपिष्यते. Aor. अभ्रेपिष्ट. B. भ्रेपिषीष्ट. Caus. भ्रेपयति-ते. A. अबिभ्रेपत्-त. P. P. भ्रेपित. G. भ्रेपित्वा. Inf. भ्रेपितुम्.

भ्लक्ष् 1. U. अदने. To eat. P. भ्लक्षति-ते. Pf बभ्लक्ष क्षे. 2nd sing. बभ्लक्षिथ, बभ्लक्षिषे. P. F. भ्लक्षिता. F. भ्लक्षिष्यति ते. Aor. अभ्लक्षीत्, अभ्लक्षिष्ट. B. भ्लक्ष्यात्, भ्लक्षिषीष्ट. D. बिभ्लक्षिषति ते. Frequ. बाभ्लक्ष्यते, बाभ्लक्षीति, बाभ्लष्टि. Caus. भ्लक्षयति-ते. A. अबभ्लक्षत् त. Pass. भ्लक्ष्यते. A. अभ्लक्षि.

भ्लाश् (टुभ्लाशृ) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter. भ्लाशते, भ्लाश्यते. Pf. बभ्लाशे, भ्लेशे. 2nd sing. बभ्लाशिषे. भ्लेशिषे. P. F. भ्लाशिता. F. भ्लाशिष्यते Aor. अभ्लाशिष्ट. B. भ्लाशिषीष्ट. Caus. भ्लाशयति ते. A. अबभ्लाशत् त. D. बिभ्लाशिषते. Frequ. बाभ्लाश्यते, बाभ्लाशीति, बाभ्लाष्टि. Pass. भ्लाश्यते. A. अभ्लाशि. P. P. भ्लाशित. G. भ्लाशित्वा. Inf. भ्लाशितुम्.

म्लेव् (म्लेवृ) 1 A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. म्लेवते. Pf. मिम्लेवे. 2nd sing. मिम्लेविषे. P. F. म्लेविता. F. म्लेविष्यते. Aor. अम्लेविष्ट. B. म्लेविषीष्ट. Caus. म्लेवयति-ते. A. अमिम्लेवत्-त. Pass. म्लेव्यते. A. अम्लेवि. D. मिम्लेविषते. Frequ. मेम्लेव्यते, मेम्लेत्ति &c.

म.

मक्ष् 1 P. संघाते. To collect. P. मक्षति. Pf. ममक्ष. 2nd sing. ममक्षिथ. P. F. मक्षिता. F मक्षिष्यति. C. अमक्षिष्यत्. Aor. अमक्षीत्. B. मक्ष्यात्. Frequ मामक्ष्यते, मामष्टि &c. Caus. मक्षयति-ते. A. अममक्षत् त.

मख् 1 P. गतौ. To go P. मखति. Pf. ममाख. 2nd sing. मेखिथ. P. F. मखिता F. मखिष्यति. Aor. अमखीत्, अमाखीत् B. मख्यात्. D. मिमखिषति. Frequ मामख्यते, मामक्ति &c.

मगध् 11 P. परिवेष्टनेनीचदास्येच. To surround; to serve; to be a slave. P. मगध्यति. Pf. मगधाञ्चकार &c. P. F. मगधिता. F. मगधिष्यति. Aor. अमगधीत्. B मगध्यात्.

मङ्क् (मकि) 1 A. मण्डने. To adorn; to decorate. P. मङ्कते. Pf. ममङ्के. P. F. मङ्किता. F मङ्किष्यते. Aor अमङ्किष्ट. B. मङ्किषीष्ट. Pass. मङ्क्यते. A. अमङ्कि. Caus. मङ्कयति-ते. A. अममङ्कत्-त.

मङ्ख् (मखि) 1 P. गतौ. To go. P. मङ्खति. Pf. ममङ्ख. 2nd sing. ममङ्खिथ. P. F. मङ्खिता. F. मङ्खिष्यति. C. अमङ्खिष्यत्. Aor. अमङ्खीत्. B. मङ्ख्यात्. Pass. मङ्ख्यते. A. अमङ्खि. Frequ. मामङ्ख्यते, मामङ्क्ति &c.

मङ्ग् (मगि) 1 P. गतौ. To go. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि.

मङ्घ् (मघि) 1 P. मण्डने. To adorn; to decorate. P. मङ्घति. Pf ममङ्घ. 2nd sing. ममङ्घिथ. P. F. मङ्घिता. F. मङ्घिष्यति. Aor. अमङ्घीत्. B. मङ्घ्यात्. Pass. मङ्घ्यते. A. अमङ्घि. D. मिमङ्घिषति. Frequ. मामङ्घ्यते, मामङ्घ्टि &c.

मङ्घ् (मघि) 1 A. गत्याक्षेपगत्यारम्भेकैतवेच. To go; to blame; to

move quickly, to commence, to cheat P मङ्घते. Pf ममङ्घे. 2nd sing ममङ्घिषे. P F मङ्घिता. F मङ्घिष्यते. C. अमङ्घिष्यत. Aor अमङ्घिष्ट. B मङ्घिषीष्ट. Pass मङ्घ्यते A अमङ्घि.

मच् 1 A दम्भेकत्थनेकल्कनेच. To cheat, to boast, to pound P. मचते. Pf. मेचे. 2nd sing मेचिषे. P F मचिता F मचिष्यते. C अमचिष्यत. Aor अमचिष्ट B मचिषीष्ट. Caus माचयति ते. A. अमीमचत् त.

मज् 1 P मदनेशब्दाथेच. To be mad, to sound P मजति. Pf. ममाज. 2nd sing मेजिथ. P F मजिता. F मजिष्यति Aor. अमजीत्, अमाजीत् B मज्यात्. Pass मज्यते. A. अमाजि.

मञ्च् (मचि) 1 A धारणोच्छ्रायपूजनेषु To hold, to grow high, to adore P मञ्चते Pf ममञ्चे 2nd sing ममञ्चिषे P F मञ्चिता. F मञ्चिष्यते. C. अमञ्चिष्यत. Aor. अमञ्चिष्ट B मञ्चिषीष्ट. Pass. मञ्च्यते. A अमञ्चि. D मिमञ्चिषते. Frequ मामञ्च्यते, मामङ्क्ति &c.

मञ्ज् (मजि) 1 P. शब्दे To sound P मञ्जति. Pf ममञ्ज. P F मञ्जिता. F मञ्जिष्यति. Aor अमञ्जीत् B मञ्ज्यात् Pass मञ्ज्यते. A. अमञ्जि. P P. मञ्जित. G. मञ्जित्वा. Inf मञ्जितुम्.

मठ् 1 P. मर्दनिवासनयो. To grind, to dwell P मठति. Pf ममाठ. 2nd sing. मेठिथ. P. F. मठिता. F. मठिष्यति. Aor. अमठीत्, अमाठीत्. B. मठ्यात्. P.P मठित. G मठित्वा. Inf मठितुम्.

मण् 1 P. शब्दे. To sound, to murmur. P. मणति. Pf. ममाण. 2nd sing. मेणिथ P. F मणिता F मणिष्यति C अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमाणीत्. B. मण्यात्. Frequ मंमण्यते, मम्मण्यते, ममणीति, मम्मणीति, ममण्टि, मम्मण्टि.

मण्ठ् (मठि) 1 A शोके To remember with regret, to grieve for. P. मण्ठते. Pf. ममण्ठे. 2nd sing. ममण्ठिषे. P. F. मण्ठिता. F. मण्ठिष्यते. Aor. अमण्ठिष्ट. B. मण्ठिषीष्ट. Pass. मण्ठ्यते. A. अमण्ठि. Caus मण्ठयति-ते. A. अममण्ठत् त.

मण्ड् (मडि) 1 P. भूषायाम्. To adorn oneself. P. मण्डति. Pf ममण्ड. 2nd sing. ममण्डिथ. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यति Aor

अमण्डीत्. B. मण्ड्यात्. Caus. मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त. D. मिमण्डिषति. Frequ. मामण्ड्यते, मामण्डीति, मामण्ट्टि. Pass मण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित. G. मण्डित्वा. Inf. मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 1 A. विभाजने. To divide. P. मण्डते Pf. ममण्डे. 2nd sing. ममण्डिषे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. C. अमण्डिष्यत. Aor. अमण्डिष्ट. B. मण्डिषीष्ट. Caus. मण्डयति-ते. A. अममण्डत्-त. D. मिमण्डिषते. Frequ. see the above root Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि P. P. मण्डित. G. मण्डित्वा. Inf. मण्डितुम्.

मण्ड् (मडि) 10 U. 1 P. भूषायाम्. To adorn, to decorate. P मण्डयति ते; मण्डति. Pf. मण्डयाञ्चकार चक्रे &c; ममण्ड. P. F. मण्डयिता; मण्डिता. F. मण्डयिष्यति-ते; मण्डिष्यति. Aor. अममण्डत्-त; अमण्डीत्. B. मण्ड्यात्, मण्डयिषीष्ट; मण्ड्यात्. D. मिमण्डयिषति-ते; मिमण्डिषति Frequ. see मण्ड् 1 P. Pass. मण्ड्यते. A अमण्डि. P. P. मण्डित. G. मण्डयित्वा; मण्डित्वा. Inf. मण्डयितुम्; मण्डितुम.

मथ् (मथे) 1 P. विलोडने. To stir, to whirl round, to churn. P मथति. Pf. ममाथ. 2nd sing. मेथिथ. P. F. मथिता. F. मथिष्यति. C अमथिष्यत्. Aor अमथीत्. B. मथ्यात्. Caus. माथयति-ते. A. अमीमथत्-त. D. मिमथिषति. Frequ. मामथ्यते, मामथीति, मामत्ति. Pass. मथ्यते. A. अमाथि. P. P. मथित. G. मथित्वा. Inf. मथितुम्.

मद् (मदी) (घटादि) 4 P. हर्षग्लेपनयोः. To be glad, to be poor or distressed. P. माद्यति. Pf ममाद. 2nd sing. मेदिथ P. F. मदिता. F. मदिष्यति. Aor अमदीत्, अमादीत्. B. मद्यात्. Caus. मदयति ते. (also मादयति-ते, when it means to madden; to inebriate). A. अमीमदत्-त. D. मिमदिषति. Frequ मामद्यते, मामदीति, मामत्ति. Pass. मद्यते. A. अमदि, अमादि. P. P. मत्त. G. मदित्वा, समद्य. Inf मदितुम्.

मद् 10 A. तृप्तियोगे. To gratify; to please P. मादयते. Pf. मादयाञ्चक्रे &c. P. F. मादयिता. F. मादयिष्यते. Aor. अमीमदत. B. मादयिषीष्ट. D. मिमादयिषते. Pass. माद्यते. A. अमादि. P. P. मादित. G. मादयित्वा. Inf. मादयितुम्.

मन् 4 A ज्ञाने. To think, to suppose P मन्यते Pf मेने. 2nd sing. मेनिषे. P. F. मन्ता. F मंस्यते. C अमंस्यत. Aor अमंस्त. B. मंसीष्ट. Caus मानयति ते. A अमीमनत्-त. D मिमंसते. Frequ. ममन्यते, मम्मन्यते, ममनीति, मम्मनीति, ममन्ति, मम्मन्ति Pass मन्यते. A अमानि P. P मत. G मनित्वा, मत्वा, अनुमत्य. Inf. मन्तुम्.

मन् (मनु) 8 A अवबोधने. To know, to think P. मनुते. Pf. मेने. 2nd sing मेनिषे. P F मनिता. F मनिष्यते. Aor अमत, अमनिष्ट. 2nd sing अमथा, अमनिष्ठा. B मनिषीष्ट. D मिमनिषते. Caus & Frequ see the above root. Pass मन्यते. A. अमानि. P P मत G मनित्वा, मत्वा, समत्य Inf मनितुम्.

मन् 10 A स्तम्भे To be proud, to stop P. मानयते. Pf मानयाञ्चक्रे &c P F. मानयिता. F मानयिष्यते. C अमानयिष्यत. Aor. अमीमनत. B मानयिषीष्ट D मिमानयिषते. Pass मान्यते A. अमानि. P P मानित G मानयित्वा. Inf मानयितुम्.

मन्तु 11 P अपराधे To transgress against, to be angry, to be offended P मन्तूयति. Pf मन्तूयाञ्चकार &c P F मन्तूयिता. F मन्तूयिष्यति. Aor अमन्तूयीत्. B मन्तूय्यात्.

मन्तु (मन्तुञ्) 11 U अपराधे To be offended P मन्तूयति-ते. Pf मन्तूयाञ्चकार-चक्रे &c P F मन्तूयिता F मन्तूयिष्यति-ते C अमन्तूयिष्यत् त. Aor अमन्तूयीत्, अमन्तूयिषीष्ट B मन्तूय्यात्, मन्तूयिषीष्ट

मन्त्र् (मत्रि) 10 A गुप्तपरिभाषणे To consult, to ponder over to advise P मन्त्रयते. Pf मन्त्रयाञ्चक्रे &c P. F मन्त्रयिता F. मन्त्रयिष्यते Aor. अममन्त्रत B. मन्त्रयिषीष्ट. D. मिमन्त्रयिषते Pass मन्त्र्यते. A. अमन्त्रि. P. P मन्त्रित. G मन्त्रयित्वा, आमन्त्र्य Inf. मन्त्रयितुम्.

मन्थ् (मथि) 1 P. हिंसासंक्लेशनयोः. To kill, to suffer pain P मन्थति. Pf. ममन्थ 2nd sing. ममन्थिथ. P. F मन्थिता. F मन्थिष्यति. C. अमन्थिष्यत्. Aor. अमन्थीत्. B. मन्थ्यात्. Cau मन्थयति ते A. अममन्थत् त D. मिमन्थिषति. Frequ. मामन्थ्यते मामन्थीति, मामन्ति. Pass. मन्थ्यते. A. अमन्थि. P. P. मन्थि

G. मन्थित्वा Inf. मन्थितुम्.

मन्थ् 1 P. विलोडने. To churn, to shake. P. मन्थति B. मथ्यात्. Pass. मथ्यते. A. अमन्थि. P. P मथित. Pres. P. मन्थत्. G. मन्थित्वा, मथित्वा, उन्मथ्य. Inf मन्थितुम्. For the remaining forms see the above root

मन्थ् 9 P. विलोडने. To churn, to shake. P. मथ्नाति. Imperf. अमथ्नात्. Impera मथ्नातु 2nd sing. मथान Pot. मथ्नीयात्. Prest. P. मथ्नत् For the remaining forms see root मथ् 1 P.

मन्द् (मदि) 1 A. स्तुतिमोदमदस्वप्नकान्तिगतिषु To praise, to be glad, to be proud, to sleep, to shine to move slowly. P. मन्दते. Pf. ममन्दे. 2nd sing ममन्दिषे. P. F. मन्दिता. F मन्दिष्यते C. अमन्दिष्यत. Aor. अमन्दिष्ट. B. मन्दिषीष्ट. Pass. मन्द्यते. A. अमन्दि. Caus. मन्दयति ते. A. अममन्दत् त. D. मिमन्दिषते. Frequ. मामन्द्यते, मामन्दीति, मामन्त्ति.

मभ्र् 1 P. गतौ. To go, to move. P. मभ्रति. Pf. ममभ्र 2nd sing. ममभ्रिथ. P. F. मभ्रिता. F. मभ्रिष्यति. Aor. अमभ्रीत्. B. मभ्र्यात्. D. मिमभ्रिषति. Frequ. मामभ्र्यते, मामभ्रीति, मामभ्र्ति. Pass मभ्र्यते. A. अमभ्रि.

मय् 1 A. गतौ. To go, to move P मयते Pf मेये 2nd sing मेयिषे P. F. मयिता F. मयिष्यते. C. अमयिष्यत. Aor. अमयिष्ट. B. मयिषीष्ट.

मर्च् 10 U. शब्देग्रहणेच. To sound, to take. P. मर्चयति-ते. Pf. मर्चयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. मर्चयिता. F. मर्चयिष्यति-ते. Aor. अममर्चत् -त. B. मर्च्यात्, मर्चयिषीष्ट. P. P. मर्चित. G. मर्चयित्वा. Inf. मर्चयितुम्.

मर्व् 1 P. गतौ. To go to move. P. मर्वति. Pf. ममर्व 2nd sing. ममर्विथ. P. F. मर्विता. F. मर्विष्यति. C. अमर्विष्यत्. Aor. अमर्वीत्. B. मर्व्यात् D. मिमर्विषति. Frequ. मामर्व्यते, मामर्वीति, मामर्ति.

मर्व् 1 P पूरणे. To fill P. मर्वति. Pf ममर्व. 2nd sing ममर्विथ. P F मर्विता F. मर्विष्यति. Aor अमर्वीत्. B मर्व्यात्. Caus. मर्वयति ते. A. अममर्वत् त. Frequ मामर्व्यते.

मह् 1 A. धारणे. To hold, to possess P. मठते. Pf. मेठे. P. F.

मेमीयते, मामाति, मामेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माङ्) 3 A. माने. To measure; to compare with P. मिमीते. plu. मिमते. Pf. ममे. 2nd sing. ममिषे. P. F. माता. F. मास्यते. Aor अमास्त. B मासीष्ट. Caus. see the above root. D मित्सते. Frequ see the above root Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माङ्) 4 A. माने. To measure P मायते. Prest. P. मायमान. For other forms see the root मा 3 A.

माङ्क्ष् (माक्षि) 1 P काङ्क्षायाम्. To desire, to wish. P. माङ्क्षति. Pf ममाङ्क्ष. 2nd sing. ममाङ्क्षिथ. P F माङ्क्षिता. F. माङ्क्षिष्यति. C. अमाङ्क्षिष्यत्. Aor. अमाङ्क्षीत्. B. माङ्क्ष्यात्. Caus. माङ्क्षयति-ते. A अममाङ्क्षत् त. D. मिमाङ्क्षिषति. Frequ मामाङ्क्ष्यते, मामाङ्क्षीति, मामाङ्क्ष्टि. Pass. माङ्क्ष्यते. A. अमाङ्क्षि P. P. माङ्क्षित. G. माङ्क्षित्वा Inf. माङ्क्षितुम्.

मान् 1 A. जिज्ञासायाम्. To investigate, to examine P. मीमांसते. Pf मीमांसाञ्चक्रे &c P. F. मीमांसिता. F. मीमांसिष्यते. Aor. अमीमांसिष्ट B. मीमांसिषीष्ट. Caus मीमांसयति ते. A. अमीमांसत्-त. D. मीमांसिषते. Pass. मीमांस्यते. A. अमीमांसि. P. P. मीमांसित. G. मीमांसित्वा, संमीमांस्य. Inf. मीमांसितुम्.

मान् 10 A. स्तम्भे. To stop, to be proud P. मानयते. Pf. मानयाञ्चक्रे &c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. Aor. अमीमनत. B. मानयिषीष्ट. D. मिमानयिषते Pass. मान्यते. A. अमानि.

मान् 10 U. 1 P. पूजायाम्. To worship; to honour. P. मानयति-ते;-मानति. Pf. मानयाञ्चकार-चक्रे &c; ममान. P. F. मानयिता; मानिता. F. मानयिष्यति-ते; मानिष्यति. Aor. अमीमनत्-त; अमानीत. B. मान्यात्, मानयिषीष्ट; मान्यात्. D. मिमानयिषति ते; मिमानिषति. Frequ. of the 1st conj. मामान्यते, मामानीति, मामान्ति. Pass. मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G. मानयित्वा, मानित्वा, सम्मान्य. Inf. मानयितुम्, मानितुम्.

मार्ग् 10 U. 1 P. अन्वेषणे. To seek; to strive after; to obtain. P. मार्गयति ते; मार्गति. Pf. मार्गयाञ्चकार-चक्रे &c; ममार्ग. P. F. मार्गयिता; मार्गिता. F. मार्गयिष्यति-ते; मार्गिष्यति. C. अमार्गयिष्यत्-त; अमार्गिष्यत्. Aor. अममार्गत्-त; अमार्गीत्. B. मार्ग्यात्, मार्गयिषीष्ट; मार्ग्यात्. D. मिमार्गयिषति-ते; मिमार्गिषति. Frequ. of the 1st conju. मामार्ग्यते, मामार्गीति, मामार्क्ति. Pass. मार्ग्यते. A. अमार्गि. P. P. मार्गित. G. मार्गयित्वा; मार्गित्वा, परिमार्ग्य. Inf. मार्गयितुम्; मार्गितुम्.

मार्ज् 10 U. शब्देशुद्धौच. To sound; to cleanse; to purify. P. मार्जयति-ते. Pf. मार्जयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मार्जयिता. F. मार्जयिष्यति-ते Aor. अममार्जत्-त. B मार्ज्यात्, मार्जयिषीष्ट. D. मिमार्जयिषति ते. Pass. मार्ज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित. G. मार्जयित्वा. Inf. मार्जयितुम्.

माह् (माहृ) 1 U माने. To measure. P. माहति-ते. Pf. ममाह-हे. 2nd sing. ममाहिथ-षे. P. F. माहिता. F. माहिष्यति-ते. C. अमाहिष्यत्-त. Aor. अमाहीत्, अमाहिष्ट. B. माह्यात्, माहिषीष्ट. Caus माहयति-ते. A अममाहत्-त. D. मिमाहिषति-ते. Frequ. मामाह्यते, मामाढि &c.

मि (डुमिञ्) 5 U प्रक्षेपणे. To throw; to scatter. P. मिनोति, मिनुते. Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिथ, ममाथ, मिम्यिषे. P. F. माता. F. मास्यति-ते. Aor. अमासीत्, अमास्त. B. मीयात्, मासीष्ट. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त. D. मित्सति-ते. Frequ. मेमीयते, मेमयीति, मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P P. मित. G. मित्वा, संमाय. Inf. मातुम्. Abs. मित्रिम (मयनेननिर्वृत्तम्).

मिच्छ् 6 P. उत्क्लेशे. To annoy; to hurt; to obstruct. P. मिच्छति. Pf. मिमिच्छ. P. F. मिच्छिता. F. मिच्छिष्यति Aor. अमिच्छीत्. B मिच्छ्यात्. D. मिमिच्छिषति. Frequ मेमिच्छ्यते, मेमिच्छीति, मेमेष्टि. Caus. मिच्छयति-ते. A. अमिमिच्छत्-त.

मिञ्ज् (मिजि) 10 U. 1 P. भाषार्थादीप्तौच. To speak; to shine. P. मिञ्जयति-ते; मिञ्जति. Pf. मिञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c; मिमिञ्ज. P. F. मिञ्जयिता; मिञ्जिता. F. मिञ्जयिष्यति ते; मिञ्जिष्यति. Aor. अमिमिञ्जत्-त;

अमिञ्जीत् . B. मिञ्ज्यात् , मिञ्जयिषीष्ट; मिञ्ज्यात्. Pass. मिञ्ज्यते.
A अमिञ्जि Frequ. of the 1st conju. मेमिञ्ज्यते, मेमिङ्क्ति &c.

मिथ् (मिथृ) 1 U मेधाहिंसयोः. To understand, to hurt P मेथति-ते Pf मिमेथ, मिमिथे. P F मेथिता F. मेथिष्यति-ते. C. अमेथिष्यत् त. Aor अमेथीत् , अमेथिष्ट.B मिथ्यात् , मेथिषीष्ट.Caus. मेथयति-ते A अमिमेथत्-त D मिमिथिषति ते, मिमेथिषति ते Frequ मेमिथ्यते,मेमिथीति,मेमेत्ति P P मिथित.G मिथित्वा, मेथित्वा. Int मेथितुम्.

मिद् (ञिमिदा) 1 A स्नेहने. To love, to melt, to be unctous P. मेदते Pf मिमिदे 2nd sing मिमिदिषे. P F मेदिता. F मेदिष्यते. Aor अमिदत् , अमेदिष्ट B मेदिषीष्ट Caus. मेदयति ते. A अमीमिदत्-त D मिमिदिषते, मिमेदिषते. Frequ मेमिद्यते, मेमिदीति, मेमेत्ति Pass मिद्यते A अमेदि P P. मिन्न, मेदित. G मिदित्वा, मेदित्वा Inf मेदितुम्.

मिद् (मिदृ) 1 U मेधाहिंसयो To understand, to kill P मेदति ते. Pf मिमेद, मिमिदे P F मेदिता F मेदिष्यति-ते C अमेदिष्यत्-त Aor अमेदीत् , अमेदिष्ट B मिद्यात् , मेदिषीष्ट Caus मेदयति ते A अमिमेदत् त. D and Frequ see the above root.

मिद् (ञिमिदा) 4 P स्नेहने.To love,to be soft, to melt. P मेद्यति. Pf मिमेद. 2nd sing मिमेदिथ. P F मेदिता F मेदिष्यति. Aor. अमिदत् . B मिद्यात् . D मिमिदिषति, मिमेदिषति. prest. P मेद्यत्. For other forms see मिद् 1 A

मिध् (मिधृ) 1 U मेधाहिंसयो . To understand, to hurt, to kill P मेधति-ते. Pf मिमेध, मिमिधे. 2nd sing मिमेधिथ, मिमिधिषे. P F मेधिता F मेधिष्यति ते. C अमेधिष्यत्-त. Aor अमेधीत् , अमेधिष्ट. B मिध्यात् , मेधिषीष्ट. Caus मेधयति-ते. A अमिमेधत्-त. Pass मेध्यते A अमेधि. Frequ मेमिध्यते, मेमेद्धि &c.

मिन्द् (मिदि) 10 U 1 P. स्नेहने. To love, to melt, to become fat. P मिन्दयति ते, मिन्दति Pf. मिन्दयाञ्चकार चक्रे &c, मिमिन्द. P F मिन्दयिता, मिन्दिता. F मिन्दयिष्यति -ते, मिन्दिष्यति Aor. अमिमिन्दत्-त, अमिन्दीत् . B मिन्द्यात् , मिन्दयिषीष्ट, मिन्द्यात् . Pass

मिन्द्यते. A. अमिन्दि. D मिमिन्दयिषति ते; मिमिन्दिषति-ते. Frequ. of the 1st conju मेमिन्द्यते, मेमिन्दीति, मेमिन्त्ति.

मिन्व् (मिवि) 1 P. स्नेहनेसेचनेच. To love; to sprinkle. P. मिन्वति. Pf. मिमिन्व. P. F. मिन्विता. F. मिन्विष्यति. Aor. अमिन्वीत्. B. मिन्व्यात्. Pass. मिन्व्यते. A. अमिन्वि. Frequ मेमिन्व्यते.

मिल् 6 U. also 6 P. संगमे. To unite. P. मिलति ते. Pf. मिमेल, मिमिले. 2nd sing. मिमेलिथ, मिमिलिषे. P. F. मेलिता. F. मेलिष्यति-ते. C. अमेलिष्यत्-त. Aor. अमेलीत्, अमेलिष्ट. B. मिल्यात्, मेलिषीष्ट. Caus. मेलयति ते. A. अमीमिलत् -त. D. मिमिलिषति ते, मिमेलिषति ते. Frequ. मेमिल्यते, मेमिलीति, मेमेल्ति. Pass. मिल्यते. A अमेलि. P. P. मिलित. G. मिलित्वा, मेलित्वा, संमिल्य. Inf. मेलितुम्.

मिश् 1 P. शब्देरोषकृतेच. To make a noise; to be angry. P. मेशति. Pf. मिमेश. P. F. मेशिता. F. मेशिष्यति. C. अमेशिष्यत्. Aor. अमेशीत्. B मिश्यात्. Caus. मेशयति-ते. A. अमीमिशत्-त. Pass. मिश्यते. A. अमेशि.

मिश्र् 10 U. संपर्के. To mix; to add; to combine. P. मिश्रयति-ते. Pf. मिश्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मिश्रयिता. F. मिश्रयिष्यति-ते. Aor. अमिमिश्रत् त. B. मिश्र्यात्, मिश्रयिषीष्ट. D. मिमिश्रयिषति-ते. Pass. मिश्र्यते. A. अमिश्रि. P. P. मिश्रित. G. मिश्रयित्वा, समिश्र्य. Inf. मिश्रयितुम्.

मिष् (मिषु) 1 P. सेचने. To sprinkle; to wet; to serve. P. मेषति. Pf. मिमेष. 2nd sing. मिमेषिथ. P. F. मेषिता. F. मेषिष्यति. C. अमेषिष्यत्. Aor. अमेषीत्. B. मिष्यात्. Caus. मेषयति ते. A. अमीमिषत् त. D. मिमिषिषति, मिमेषिषति. Frequ. मेमिष्यते, मेमिषीति, मेमेष्टि. Pass. मिष्यते. A. अमेषि. P. P. मिष्ट. G. मिषित्वा, मेषित्वा, मिष्ट्वा. Inf. मेषितुम्.

मिष् 1 P. शब्देरोषकृतेच. To make noise; to be angry. P. P. मेषित. G. मेषित्वा. For other forms see the above root.

मिष् 6 P. स्पर्धायाम्. To rival, to look at. P मिषति. P. P. मिषित. Prest. P. मिषत्. G. मिषित्वा, मेषित्वा, उन्मिष्य. Inf. मेषि-

तुम्. For other forms see मिप् (मिगु) 1 P.

मिह् 1 P. सेचने To sprinkle; to make water; to wet. P. मेहति Pf. मिमेह. 2nd sing. मिमेहिथ. P. F. मेढा. F. मेक्ष्यति. C. अमेक्ष्यत्. Aor. अमिक्षत्. B. मिह्यात्. Caus. मेहयति ते. A. अमीमिहत् -त. D. मिमिक्षते. Frequ. मेमिह्यते, मेमिहीति, मेमेढि. Pass. मिह्यते. A. अमेहि. P. P. मीढ. G. मीढ्वा. Inf. मेढुम्.

मी (मीङ्) 4 A. हिंसायाम्, (प्राणवियोगे). To perish; to die. P. मीयते. Pf. मिम्ये. 2nd sing. मिम्यिषे. P.F. मेता. F. मेष्यते. Aor. अमेष्ट B. मेषीष्ट. Caus मापयति ते. A. अमीमपत् त. D. मिमीषते. Frequ मेमीयते, मेमयीति, मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मीन. G. मीत्वा. Inf मेतुम्.

मी (मीञ्) 9 U. हिंसायाम्. To lessen, to kill; to diminish P. मीनाति, मीनीते. Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिथ, ममाथ, मिम्यिषे. P. F माता. F मास्यति ते. C अमास्यत् त. Aor. अमासीत्, अमास्त. B. मीयात्, मासीष्ट. Caus मापयति ते. A. अमीमपत् त. D. मित्सति ते. Frequ see the above root Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मीत. G मीत्वा, प्रमाय. Inf मातुम्.

मी 10 U 1 P. गतौ. To go, to move. P. माययति ते; मयति. Pf. माययाञ्चकार चक्रे &c, मिमाय. P. F. माययिता; मेता. F. माययिष्यति-ते; मेष्यति. Aor अमीमयत् त; अमैषीत्. B माय्यात्, माययिषीष्ट; मीयात्.

मीम् (मीमृ) 1 P गतौ. To go; to move. P. मीमति. Pf. मिमीम. P. F मीमिता. F. मीमिष्यति. C अमीमिष्यत्. Aor. अमीमीत्. B मीम्यात्. Caus मीमयति-ते. A. अमिमीमीत् त. Pass मीम्यते. A. अमीमि. D. मिमीमिषति. Frequ मेमीम्यते, मेमीमीति, मेमीन्ति. P. P. मीमित. G मीमित्वा. Inf. मीमितुम्.

मील् 1 P. निमेषणे. To close (the eyes); to twinkle; to fade; to disappear. P. मीलति. Pf. मिमील. 2nd sing मिमीलिथ. P. F. मीलिता. F. मीलिष्यति. C. अमीलिष्यत्. Aor. अमीलीत्. B. मील्यात्. Caus. मीलयति-ते. A. अमीमिलत् -त, अमिमीलत् त. D. मिमीलिषति. Frequ. मेमील्यते, मेमीलीति, मेमील्ति. Pass. मी-

ल्यते. A. अमीलि. P. P. मीलित. G. मीलित्वा, संमील्य. Inf. मीलितुम्.

मीव् 1 P. स्थौल्ये. To grow fat; to be large. P. मीवति. Pf. मिमीव. 2nd sing मिमीविथ. P. F. मीविता. F मीविष्यति. Aor. अमीवीत्. B. मीव्यात्. Caus. मीवयति-ते. A. अमीमिवत्-त. D. मिमीविषति. Frequ मेमीव्यते.

मुच् 10 U. प्रमोचनेमोदनेच. To loose; to liberate; to rejoice. P, मोचयति-ते. Pf मोचयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मोचयिता. F मोचयिष्यति-ते. Aor. अमूमुचत् त B मोच्यात्, मोचयिषीष्ट D मुमोचयिषति-ते. Pass. मोच्यते. A. अमोचि. P. P. मोचित. G. मोचयित्वा Inf. मोचयितुम्.

मुच् (मुच्लृ) 6 U. मोक्षणे. To release. P. मुञ्चति-ते. Pf. मुमोच, मुमुचे. 2nd sing मुमोचिथ, मुमुचिषे. P. F. मोक्ता. F. मोक्ष्यति-ते. Aor. अमुचत्, अमुक्त. B. मुच्यात्, मुक्षीष्ट. Caus. मोचयति-ते. A. अमूमुचत् त. D. मुमुक्षति, (transitive). मुमुक्षते, मोक्षते, (intransitive) Frequ. मोमुच्यते, मोमुचीति, मोमोक्ति. Pass. मुच्यते. A अमोचि P P. मुक्त. G मुक्त्वा, विमुच्य. Inf. मोक्तुम्.

मुज् 1 P. शब्दे. To sound. P मोजति. Pf. मुमोज. 2nd sing. मुमोजिथ. P F. मोजिता. F. मोजिष्यति C. अमोजिष्यत्. Aor अमोजीत्. B मुज्यात्. D. मुमुजिषति, मुमोजिषति. Pass मुज्यते. A. अमोजि.

मुञ्च् (मुचि) 1 A. कल्कनेकथनेच. To cheat, to be wicked; to tell P मुञ्चते. Pf. मुमुञ्चे. P F. मुञ्चिता. F. मुञ्चिष्यते. Aor. अमुञ्चिष्ट. B मुञ्चिषीष्ट. Pass मुञ्च्यते. A. अमुञ्चि. D. मुमुञ्चिषते. Frequ. मोमुञ्च्यते, मोमुञ्चीति, मोमुङ्क्ति.

मुञ्ज् (मुजि) 1 P. शब्दे. To sound. P. मुञ्जति. Pf. मुमुञ्ज. 2nd sing. मुमुञ्जिथ. P. F मुञ्जिता. F. मुञ्जिष्यति. Aor. अमुञ्जीत्. B. मुञ्ज्यात्. Pass. मुञ्ज्यते. A. अमुञ्जि.

मुट् 1 P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोटति. Pf. मुमोट. P. F. मोटिता. F. मोटिष्यति. C. अमोटिष्यत्. Aor. अमोटीत्. B. मुट्यात्. D. मुमुटिषति, मुमोटिषति. Frequ. मोमुट्यते, मोमोट्टि &c. Caus. मोटयति-ते. A. अमूमुटत् त. P. P. मुटित. G. मुटित्वा, मोटित्वा. Inf. मोटितुम्.

मुट् 6 P आक्षेपमर्दनबन्धनेषु. To blame, to crush to bind P मुटति Pf मुमोट. 2nd sing मुमोटिथ. P F मोटिता. F मोटिष्यति. Aor अमोटीत् B मुट्यात् D. and Frequ see the above root

मुट् 10 U. सञ्चूर्णने. To crush, to grind, to break P. मोटयति ते. Pf मोटयाञ्चकार-चक्रे &c. P F मोटयिता F मोटयिष्यति ते. Aor. अमूमुटत् त. B मोट्यात्, मोटयिषीष्ट. Pass मोट्यते. A अमोटि.

मुड् 1 P मर्दने. To crush, to grind, to break P मोडति Pf. मुमोड. P F मोडिता. F मोडिष्यति. C अमोडिष्यत्. Aor अमोडीत्. B मुड्यात्. Pass. मुड्यते. A. अमोडि.

मुण् 6 P प्रतिज्ञाने. To promise P मुणति Pf मुमोण. 2nd sing. मुमोणिथ P F मोणिता F मोणिष्यति Aor अमोणीत्. B मुण्यात्. Frequ मोमुण्यते, मोमुणीति, मोमुण्टि.

मुण्ठ् (मुठि) 1 A पालने पलायनेवा. To protect, to run away. P. मुण्ठते Pf. मुमुण्ठे. P F. मुण्ठिता P मुण्ठिष्यते. Aor अमुण्ठिष्ट. B. मुण्ठिषीष्ट. Pass मुण्ठ्यते A. अमुण्ठि. Caus मुण्ठयति-ते. A. अमुमुण्ठत् त D मुमुण्ठिषते Frequ मोमुण्ठ्यते, मोमुण्ठि &c.

मुण्ड् (मुडि) 1 A मार्जने मज्जनेवा. To be pure, to sink P. मुण्डते. Pf मुमुण्डे. P. F मुण्डिता F. मुण्डिष्यते. Aor. अमुण्डिष्ट. B मुण्डिषीष्ट. Pass. मुण्ड्यते. A. अमुण्डि. P. P. मुण्डित. G. मुण्डित्वा. Inf. मुण्डितुम्.

मुण्ड् (मुडि) 1 P. खण्डने To grind, to shave, to shear. P. मुण्डति Pf. मुमुण्ड. 2nd sing मुमुण्डिथ. P. F. मुण्डिता. F. मुण्डिष्यति. C अमुण्डिष्यत्. Aor. अमुण्डीत्. B. मुण्ड्यात्. Caus. मुण्डयति ते. A. अमुमुण्डत्-त D. मुमुण्डिषति Frequ. मोमुण्ड्यते, मोमुण्डीति, मोमुण्टि. Pass. मुण्ड्यते A. अमुण्डि P. P. मुण्डित. G मुण्डित्वा. Inf. मुण्डितुम्.

मुद् 1 A. हर्षे. To be glad, to rejoice. P. मोदते. Pf. मुमुदे. 2nd sing मुमुदिषे. P. F मोदिता. F. मोदिष्यते. Aor. अमोदिष्ट. B. मोदिषीष्ट. Caus. मोदयति ते. A. अमूमुदत् त. D. मुमुदिषते, मुमोदिषते Frequ. मोमुद्यते, मोमुदीति, मोमोत्ति. Pass. मुद्यते. A.

अमोदि. P. P. मुदित, मोदित. G. मोदित्वा, मुदित्वा, संमुद्य. Inf. मोदितुम्.

मुद् 10 U. संसर्गे. To mix; to mingle, to unite P. मोदयति ते. Pf. मोदयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. मोदयिता. F मोदयिष्यति-ते. Aor. अमूमुदत् त. B. मोद्यात्, मोदयिषीष्ट. D. मुमोदयिषति ते. Pass. मोद्यते. A. अमोदि.

मुर् 6 P. संवेष्टने. To surround; to encompass; to bind together. P. मुरति Pf. मुमोर. 2nd sing. मुमोरिथ. P. F. मोरिता. F. मोरिष्यति. Aor. अमोरीत्. B. मूर्यात्. Caus. मोरयति ते. A. अमूमुरत्-त. Pass. मूर्यते. P. अमोरि.

मुर्छ् (मुर्छा) 1 P. मोहसमुच्छ्राययोः. To faint, to increase; to grow; to take effect on P. मूर्च्छति. Pf. मुमूर्च्छ. 2nd sing. मुमूर्च्छिथ. P. F. मूर्छिता. F. मूर्छिष्यति. C. अमूर्च्छिष्यत्. Aor. अमूर्च्छीत्. B. मूर्च्छ्यात्. Caus. मूर्च्छयति ते. A. अमुमूर्च्छत्-त. D. मुमूर्च्छिषति. Frequ. मोमूर्च्छ्यते, मोमूर्च्छीति, मोमोर्ति. Pass. मूर्च्छ्यते. A. अमूर्च्छि. P. P. मूर्च्छित, मूर्त. G. मूर्च्छित्वा, समूर्च्छ्य. Inf. मूर्च्छितुम्.

मुर्व (मुर्वी) 1 P. बन्धने. To bind; to tie P. मूर्वति. Pf. मुमूर्व. P. F. मूर्विता. F. मूर्विष्यति. Aor. अमूर्वीत्. B. मूर्व्यात्. P. P. मूर्ण.

मुष् 4 P. (Another reading for मुस् according to Bhattikavaya). खण्डने. To break; to steal; to destroy. P. मुष्यति. Pf. मुमोष P. F. मोषिता. F मोषिष्यति. Aor. अमुषत्. For other forms see the root मुष् 9 P. below.

मुष् 9 P. स्तेये. To steal, to carry off. P. मुष्णाति; Impera. 2nd sing. मुषाण. Pf. मुमोष. 2nd sing. मुमोषिथ. P. F. मोषिता F. मोषिष्यति. C. अमोषिष्यत्. Aor. अमोषीत्. B. मुष्यात्. Caus. मोषयति-ते. A. अमूमुषत् त. D. मुमुषिषति, मुमोषिषति. Frequ. मोमुष्यते, मोमुषीति, मोमोष्टि. Pass. मुष्यते. A. अमोषि. P. P. मुषित. G. मुषित्वा, संमुष्य. Inf. मोषितुम्.

मुस् 4 P. खण्डने. To break; to destroy; to steal. P. मुस्यति. Pf. मुमोस. Aor. अमुसत्. All other forms of this root are identical with those of मुष्, with the only difference of स् for ष्.

मुस्त् 10 U सघाते To gather, to collect, to accumulate P. मुस्तयति-ते. Pf. मुस्तयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. मुस्तयिता. F मुस्तयिष्यति ते. Aor अमुमुस्तत्-त. B. मुस्त्यात्, मुस्तयिषीष्ट.

मुह् 4 P. वैचित्ये To faint, to swoon, to err, to be foolish P. मुह्यति Pf. मुमोह 2nd sing मुमोहिथ, मुमोढ, मुमोग्ध. P. F. मोहिता, मोढा, मोग्धा F. मोहिष्यति, मोक्ष्यति Aor. अमुहत्. B. मुह्यात्. Caus. मोहयति-ते (with परि, परिमोहयते only). A. अमूमुहत्-त D. मुमुहिषति, मुमोहिषति, मुमुक्षति. Frequ. मोमुह्यते, मोमुहीति, मोमोढि, मोमोग्धि. Pass मुह्यते. A अमोहि P.P. मुग्ध, मूढ G. मोहित्वा, मुहित्वा, मूढ्वा, मुग्ध्वा, समुह्य. Inf. मोहितुम्, मोग्धुम्, मोढुम्

मु (मुङ्) 1 A. बन्धने. To bind to tie, to make fast P मवते. Pf. मुमुवे. P. F मविता F. मविष्यते C. अमविष्यत Aor अमविष्ट. B. मविषीष्ट Caus. मावयति ते. A अमीमवत्-त D. मुमूषते. D of Causal मिमावयिषति-ते. Pass. मूयते. A. अमावि.

मूत्र् 10 U. प्रस्रवणे To discharge urine. P मूत्रयति-ते. Pf. मूत्रयाञ्चकार चक्रे &c. P F मूत्रयिता. F मूत्रयिष्यति ते. Aor. अमुमूत्रत् त. B मूत्र्यात्, मूत्रयिषीष्ट. D मुमूत्रयिषति-ते. Frequ मोमूत्र्यते. Pass मूत्र्यते. A अमूत्रि P. P. मूत्रित. G. मूत्रयित्वा. Inf मूत्रयितुम्.

मूल् 1 P. प्रतिष्ठायाम्. To take root, to be firm, to accumulate P मूलति. Pf. मुमूल P F मूलिता. F मूलिष्यति. C अमूलिष्यत्. Aor अमूलीत्. B मूल्यात्. Caus मूलयति-ते A अमूमुलत् त. D मुमूलिषति. Frequ मोमूल्यते, मोमूलीति, मोमूल्ति. Pass मूल्यते A. अमूलि. P. P मूलित. G मूलित्वा Inf मूलितुम्.

मूल् 10 U. रोपणे. To cause to grow, to rear P मूलयति ते. Pf. मूलयाञ्चकार चक्रे &c. P F मूलयिता. F मूलयिष्यति ते Aor अमूमुलत्-त B मूल्यात्, मूलयिषीष्ट. D मुमूलयिषति ते Pass मूल्यते. A अमूलि. P. P. मूलित. G मूलयित्वा, उन्मूल्य. Inf. मूलयितुम्.

मूष् 1 P स्तेये. To steal, to rob P मूषति Pf मुमूष 2nd sing मुमूषिथ. P F मूषिता. F मूषिष्यति. C अमूषिष्यत्. Aor अमूषीत्. B. मूष्यात्. Caus. मूषयति-ते. A. अमूमुषत्-त. D. मुमूषिषति.

Frequ मोमूष्यते, मोमूषीति, मोमूष्टि. Pass मूष्यते. A. अमूषि. P. P. मूषित. G. मूषित्वा. Inf मूषितुम्.

मृ (मृङ्) 6 A. but P. in Pf; P. F; F; C; and D. प्राणत्यागे. To die, to decease. P. म्रियते. Pf. ममार. 2nd sing. ममर्थ. P F. मर्ता. F. मरिष्यति. C अमरिष्यत्. Aor. अमृत. B मृषीष्ट Caus. मारयति-ते. A अमीमरत्-त. D मुमूर्षति. Frequ मरीम्रीयते, मर्मर्ति &c. Pass म्रियते. A. अमारि. P. P. मृत. Prt P. म्रियमाण. G मृत्वा, अनुमृत्य. Inf मर्तुम्.

मृक्ष् 1 P सङ्घाते. To accumulate; to collect; to rub P. मृक्षति. Pf. ममृक्ष. P. F. मृक्षिता. F. मृक्षिष्यति. Aor. अमृक्षीत्. B. मृक्ष्यात्. D. मिमृक्षिषति. Frequ मरीमृक्ष्यते, मरीमृष्टि &c. Caus. मृक्षयति ते. A अममृक्षत् त. Pass. मृक्ष्यते. A. अमृक्षि.

मृग् 4 P अन्वेषणे. To seek; to hunt P. मृग्यति. Pf. ममर्ग. P F. मर्गिता. F मर्गिष्यति Aor. अमर्गीत्. B मृग्यात्. D मिमर्गिषति. Pass मृग्यते. A अमर्गि. P. P. मृगित. G मृगित्वा. Inf मर्गितुम्.

मृग् 11 P. अन्वेषणे. To seek, to hunt P. मृग्यति. Pf. मृगाञ्चकार &c. P. F मृगिता. F मृगिष्यति. Aor अमृगीत्. B मृग्यात्.

मृग् 10 A अन्वेषणे. To seek, to examine; to investigate, to beg P मृगयते. Pf मृगयाञ्चक्रे &c P F. मृगयिता. F. मृगयिष्यते. C अमृगयिष्यत. Aor अममृगत. B मृगयिषीष्ट. D मिमृगयिषते Pass मृग्यते. A अमृगि. P. P. मृगित G मृगयित्वा. Inf. मृगयितुम्.

मृज् (मृजू) 2 P शुद्धौ. To cleanse; to purify; to wipe off P. मार्ष्टि. plu मृजन्ति, मार्जन्ति. Imperf अमार्ट् ड्. Impera मार्ष्टु. 2nd sing मृड्ढि. Pf ममार्ज. 2nd sing. ममार्जिथ, ममार्ष्ट. P F. मार्जिता, मार्ष्टा. F. मार्जिष्यति, मार्क्ष्यति. Aor. अमार्जीत्; अमार्क्षीत्. dual. अमार्जिष्टाम्, अमार्ष्टाम्. B मृज्यात्. Caus. मार्जयति ते. A अममार्जत् -त. D मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. मरीमृज्यते. मरीमार्ष्टि, मर्मार्ष्टि, मरीमृजीति &c Pass मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मृष्ट. G. मार्जित्वा, मृष्ट्वा, परिमृज्य. Inf. मार्जितुम्, मार्ष्टुम्.

मृज् (मृजू) 10 U. 1 P. शौचालंकारयोः. To wipe off; to adorn. P. मार्जयति ते; मार्जति. Pf. मार्जयाञ्चकार-चक्रे &c; ममार्ज. 2nd

sing. मार्जयाञ्चकर्थ चकृषे &c; ममार्जिथ, ममार्ष्ट. P. F. मार्जयिता; मार्जिता, मार्ष्टा. F. मार्जयिष्यति-ते, मार्जिष्यति, मार्क्ष्यति. C. अमार्जयिष्यत्-त; अमार्जिष्यत्, अमार्क्ष्यत्. Aor. अममार्जत्-त, अमीमृजत्-त; अमार्जीत्, अमार्क्षीत्. B. मार्ज्यात्, मार्जयिषीष्ट; मृज्यात्. D. मिमार्जयिषति-ते; मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ see the above root. Pass. मार्ज्यते, मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित; मृष्ट. G. मार्जयित्वा; मार्जित्वा, मृष्ट्वा. Inf. मार्जयितुम्; मार्जितुम्, मार्ष्टुम्.

मृड् 6 P. सुखने. To rejoice, to make happy. P. मृडति. Pf. ममर्ड. P F. मर्डिता F मर्डिष्यति. Aor. अमर्डीत्. B मृड्यात्. D. मिमर्डिषति. Frequ मरीमृड्यते, मर्मड्डि &c. Caus. मर्डयति-ते. A. अममर्डत्-त, अमीमृडत्-त. P P. मृडित. G. मृडित्वा. Inf. मर्डितुम्.

मृड् 9 P. क्षोदेसुखेच. To pound; to be happy. P. मृड्णाति. For other forms see the above root. G. मृडित्वा.

मृण् 6 P. हिंसायाम्. To kill; to slay. P. मृणति. Pf. ममर्ण. P. F. मर्णिता. F मर्णिष्यति. Aor. अमर्णीत्. B मृण्यात्. Caus., मर्णयति-ते. A अमीमृणत्-त, अममर्णत्-त. Pass मृण्यते. A. अमर्णि. P. P. मृणित. G. मृणित्वा. Inf. मर्णितुम्.

मृद् 9 P. क्षोदे. To press; to pound; to rub. P. मृद्नाति. Pf. ममर्द. 2nd sing. ममर्दिथ. P. F. मर्दिता. F. मर्दिष्यति. C. अमर्दिष्यत्. Aor. अमर्दीत्. B. मृद्यात्. Caus. मर्दयति ते. A. अमीमृदत्-त, अममर्दत् त. D. मिमर्दिषति. Frequ. मरीमृद्यते, मरिमृदीति, मरिमर्ति &c. Pass मृद्यते. A. अमर्दि. P. P. मृदित. G मृदित्वा, समृद्य. Inf. मर्दितुम्.

मृध् (मृधु) 1 U उन्दनेहिंसायाच. To moisten; to kill; to injure. P. मर्धति ते. Pf. ममर्ध, ममृधे. P. F मर्धिता. F. मर्धिष्यति ते. Aor अमर्धीत्, अमर्धिष्ट. B. मृध्यात्, मर्धिषीष्ट. D. मिमर्धिषति ते. Frequ. मरीमृध्यते, मर्मर्द्धि &c P. P. मृद्ध. G. मर्धित्वा, मृद्ध्वा. Inf. मर्धितुम्.

मृश् 6 P. आमर्शनेप्रणिधानेच. To touch; to consider; to reflect. P. मृशति. Pf. ममर्श. 2nd sing. ममर्शिथ. P. F. मर्ष्टा, म्रष्टा. F. मर्क्ष्यति, म्रक्ष्यति. Aor. अमृक्षत्, आमार्क्षीत्, अम्राक्षीत्. dual. अमृक्षताम्, अमार्ष्टाम्, अम्राष्टाम्. B मृश्यात्. Caus. मर्शयति ते.

A अमीमृशत् त, अममर्शत्-त. D. मिमृक्षति. Frequ मरीमृश्यते, मर्मृशीति, मर्मर्ष्टि &c. Pass. मृश्यते. A. अमर्शि. P. P. मृष्ट. G. मृष्ट्वा, परामृश्य. Inf. मर्ष्टुम्, म्रष्टुम्.

मृष् (मृषु) 1 P. सेचनेसहनेच. To sprinkle; to endure P. मर्षति. Pf ममर्ष. 2nd sing ममर्षिथ. P. F. मर्षिता. F. मर्षिष्यति. C. अमर्षिष्यत्. Aor. अमर्षीत्. B मृष्यात्. Caus मर्षयति-ते. A. अममर्षत् त, अमीमृषत्-त. D. मिमर्षिषति. Frequ. मरीमृष्यते, मर्मृषीति, मर्मर्ष्टि &c. Pass मृष्यते. A. अमर्षि. P. P. मृष्ट. G. मृष्ट्वा, मृषित्वा, मर्षित्वा. Inf. मर्षितुम्.

मृष् 4 U. तितिक्षायाम्. To bear; to endure. P. मृष्यति-ते. The remaining forms are like those of मृष् 1 U. below.

मृष् 10 U. 1 U. तितिक्षायाम्. To forgive, to pardon, to bear patiently P मर्षयति ते; मर्षति ते. Pf मर्षयाञ्चकार-चक्रे &c; ममर्ष, ममृषे. 2nd sing मर्षयाञ्चकर्थ- चकृषे &c; ममर्षिथ, ममृषिषे. P. F. मर्षयिता; मर्षिता. F. मर्षयिष्यति-ते; मर्षिष्यति-ते. Aor. अमीमृषत् त; अममर्षत् -त; अमर्षीत्, अमर्षिष्ट; B. मर्ष्यात्, मर्षयिषीष्ट; मृष्यात्, मर्षिषीष्ट. D. मिमर्षयिषति-ते; मिमर्षिषति-ते. Frequ. of the 1st conju मरीमृष्यते, मर्मृषीति, मर्मर्ष्टि &c. Pass. मर्ष्यते; मृष्यते. A. अमर्षि. P. P. मर्षित. G. मर्षयित्वा; मृषित्वा, मर्षित्वा. Inf. मर्षयितुम्; मर्षितुम्.

मॄ 9 P. हिंसायाम्. To kill, to injure P. मृणाति. Pf. ममार. 2nd sing. ममरिथ P. F. मरिता, मरीता. F. मरिष्यति, मरीष्यति. Aor. अमारीत्. B. मूर्यात्. Caus. मारयति ते. A. अमीमरत् -त. D. मिमरिषति, मिमरीषति, मुमूर्षति. Frequ मेमूर्यते, मामरीति, मामर्ति. Pass. मूर्यते A. अमारि. P. P मूर्ण. G. मूर्त्वा Inf. मरितुम्, मरीतुम्.

मे (मेङ्) 1 A. प्रणिदाने; To return; to exchange; to barter. P. मयते. Pf. ममे. 2nd sing. ममिषे. P. F. माता. F. मास्यते. C. अमास्यत. Aor. अमास्त. B. मासीष्ट. Caus. माययति-ते. A अमीमयत् त. D. मित्सते Frequ. मेमीयते, मामेति, मामाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P मित G. मित्वा, अपमित्य, अपमाय (याचते). Inf. मातुम्.

मेथ् (मेृ) 1 U. मेधाहिंसयोः To know, to understand; to kill, to hurt. P. मेथति ते. Pf मिमेथ थे. P. F. मेथिता F. मेथिष्यति ते. Aor. अमेथीत्, अमेथिष्ट. B मेथ्यात्, मेथिषीष्ट Caus. मेथयति ते A. अमिमेथत्-त. Pass. मेथ्यते. A. अमेथि. P. P. मेथित. G. मेथित्वा Inf. मेथितुम्.

मेद् (मेदृ) 1 U. मेधाहिंसयोः. To know, to understand, to kill The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for थ्.

मेध् (मेधृ) 1 U मेधाहिंसयोः सगमे च. To know, to kill, to meet. The forms of this root are like those of मेथ् 1 U with the difference of ध् for थ्

मेधा 11 P. आशुग्रहणे. To understand or comprehend quickly P मेधायति. Pf. मेधायाञ्चकार &c P F मेधायिता. F. मेधायिष्यति Aor अमेधायीत्. B मेधाय्यात्.

मेप् (मेपृ) 1 A गतौ. To go, to move P. मेपते. Pf मिमेपे. P. F मेपिता. F मेपिष्यते C अमेपिष्यत. Aor अमेपिष्ट. B मेपिषीष्ट. Caus मेपयति-ते. A अमिमेपत् त. D मिमेपिषते Frequ मेमेप्यते, मेमेपीति, मेमेप्ति Pass. मेप्यते. A अमेपि.

मेव् (मेवृ) 1 A सेवने To serve, to worship Frequ मेमेव्यते. The other forms are like the above root with the only difference of व् for प्.

म्ना 1 P. अभ्यासे. To study, to repeat, to remember, to think P. मनति. Pf. मम्नौ. 2nd sing मम्निथ, मम्नाथ. P F म्नाता. F. म्नास्यति. C अम्नास्यत्. Aor अम्नासीत्. B म्नायात्, म्नेयात्. Caus म्नापयति ते. A अमिम्नपत् त. D मिम्नासति Frequ माम्नायते, माम्नाति, माम्नेति Pass म्नायते. A अम्नायि. P. P. म्नात. G. म्नात्वा, आम्नाय. Inf म्नातुम्.

म्रक्ष् 1 P सङ्घाते. To collect, to accumulate, to rub P म्रक्षति. Pf मम्रक्ष P F म्रक्षिता F म्रक्षिष्यति. Aor अम्रक्षीत्. B. म्रक्ष्यात्. D मिम्रक्षिषति. Frequ माम्रक्ष्यते, माम्रष्टि &c.

म्रक्ष् 10 U. संयोजनेस्नेहनेम्लेच्छनेच. To combine; to smear; to speak indistinctly. P. म्रक्षयति-ते. Pf. म्रक्षयाञ्चकार-चक्रे &c. P. म्रक्षयिता. F. म्रक्षयिष्यति-ते. Aor. अमम्रक्षत्-त. B. म्रक्ष्यात्, म्रक्षयिषीष्ट. D. मिम्रक्षयिषति-ते.

म्रद् (घटादिः) 1 A. मर्दने. To crush; to pound. P. म्रदते. Pf. मम्रदे. P. F. म्रदिता. F. म्रदिष्यते. Aor. अम्रदिष्ट. B. म्रदिषीष्ट. Caus. म्रदयति-ते. A. अमिम्रदत्-त. D. मिम्रदिषते. Frequ. माम्रद्यते, माम्रदीति, माम्रत्ति. Pass. म्रद्यते. A. अम्रदि, अम्रादि. P. P. म्रदित. G. म्रदित्वा. Inf म्रदितुम्.

म्रुच् (म्रुचु) 1 P. गतौ. To go; to move. P. म्रोचति. Pf. मुम्रोच. 2nd sing. मुम्रोचिथ. P. F. म्रोचिता. F. म्रोचिष्यति. C. अम्रोचिष्यत्. Aor. अम्रुचत्, अम्रोचीत्. B म्रुच्यात्. Caus. म्रोचयति-ते. A. अमुम्रुचत्-त. D. मुम्रुचिषति, मुम्रोचिषति. Frequ. मोम्रुच्यते, मोम्रुचीति, मोम्रोक्ति. Pass. म्रुच्यते. A. अम्रोचि. P. P. म्रुक्त. G. म्रोचित्वा, म्रुचित्वा, म्रुक्त्वा. Inf. म्रोचितुम्.

म्रुञ्च् (म्रुञ्चु) 1 P. गतौ. To go; to move. P म्रुञ्चति. Pf. मुम्रुञ्च. 2nd sing. मुम्रुञ्चिथ. P. F. म्रुञ्चिता. F. म्रुञ्चिष्यति. Aor. अम्रुञ्चीत्. B. म्रुच्यात्. Caus. म्रुञ्चयति ते. A. अमुम्रुञ्चत्-त D. मुम्रुञ्चिषति. Frequ मोम्रुच्यते, मोम्रुञ्चीति, मोम्रुङ्क्ति. Pass. म्रुच्यते. A. अम्रुञ्चि. P. P. म्रुक्त. G म्रुञ्चित्वा, म्रुक्त्वा. Inf. म्रुञ्चितुम्.

म्रेट् (म्रेटृ) 1 P. उन्मादे To be mad. P. म्रेटति. Pf. मिम्रेट. P. F. म्रेटिता F. म्रेटिष्यति. Aor. अम्रेटीत्. B. म्रेट्यात्. Caus. म्रेटयति-ते. A. अमिम्रेटत्-त. Pass. म्रेट्यते. A. अम्रेटि.

म्रेड् (म्रेडृ) 1 P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated like the above root with the only difference of ड् for ट्.

म्लुञ्च् (म्लुञ्चु) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like म्रुच् 1 P., म्ल् only being put for म्र्.

म्लुच् (म्लुचु) 1 P. गतौ. To go. to move. This root is conjugated like म्रुञ्च् (म्रुञ्चु) 1 P. म्ल् being put for म्र्.

म्लेच्छ् 10 U. 1 P. अव्यक्तेशब्दे. To speak confusedly or bar-

barously. P. म्लेच्छयति-ते; म्लेच्छति. Pf. म्लेच्छयाञ्चकार-चक्रे &c; मिम्लेच्छ. P. F. म्लेच्छयिता; म्लेच्छिता. F. म्लेच्छयिष्यति-ते; म्लेच्छिष्यति. Aor. अमिम्लेच्छत्-त; अम्लेच्छीत्. B. म्लेच्छयात्, म्लेच्छयिषीष्ट; म्लेच्छ्यात्. D. मिम्लेच्छयिषति ते; मिम्लेच्छिषति. Frequ. of the 1st conju. मेम्लेच्छयते, मेम्लेच्छीति, मेम्लेष्टि. Pass. म्लेच्छ्यते. A. अम्लेच्छि. P. P. म्लेच्छित G. म्लेच्छयित्वा; म्लेच्छित्वा. Inf. म्लेच्छयितुम्; म्लेच्छितुम्.

म्लेट् (म्लेट) 1 P. उन्मादे. To be mad. P. म्लेटति. Pf. मिम्लेट. P. F. म्लेटिता. F. म्लेटिष्यति. C अम्लेटिष्यत्. Aor. अम्लेटीत्. B म्लेट्यात्. Caus. म्लेटयति ते. A. अमिम्लेटत्-त. Pass. म्लेट्यते. A. अम्लेटि.

म्लेड् (म्लेडृ) 1 P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated like the above root with the difference of ड् for ट्.

म्लेव् (म्लेवृ) 1 A. सेवने. To serve; to worship; to gratify by service. P. म्लेवते. Pf. मिम्लेवे. P. F. म्लेविता. F. म्लेविष्यते. Aor. अम्लेविष्ट. B म्लेविषीष्ट. Caus. म्लेवयति-ते. A. अमिम्लेवत्-त. D. मिम्लेविषते. Frequ. मेम्लेव्यते. Pass. म्लेव्यते. A. अम्लेवि.

म्लै 1 P. हर्षक्षये. To fade; to grow weary, to be sad. P. म्लायति. Pf. मम्लौ. 2nd sing. मम्लिथ, मम्लाथ. P. F. म्लाता. F. म्लास्यति. C अम्लास्यत्. Aor. अम्लासीत्. B म्लायात्, म्लेयात्. Caus. म्लापयति-ते. A. अमिम्लपत्-त. D. मिम्लासति. Frequ. माम्लायते, माम्लेति, माम्लाति. Pass. म्लायते. A. अम्लायि. P. P. म्लान. G. म्लात्वा, परिम्लाय. Inf. म्लातुम्. Abs. म्लानिः.

य.

यक्ष् 10 A. पूजायाम् To honour; to worship. P. यक्षयते. Pf. यक्षयाञ्चक्रे &c. P. F. यक्षयिता. F. यक्षयिष्यते. Aor. अययक्षत. B. यक्षयिषीष्ट. Pass. यक्ष्यते. A. अयक्षि. P. P. यक्षित. G. यक्षयित्वा. Inf. यक्षयितुम्.

यज् 1 U. देवपूजासंगतिकरणयजनदानेषु. To make an oblation to a deity; to worship; to associate with; to sacrifice; to

give P. यजति-ते. Pf. इयाज, ईजे. 2nd sing. इयजिथ, इयष्ट, ईजिषे. P. F. यष्टा. F. यक्ष्यति-ते. C. अयक्ष्यत्-त. Aor. अयाक्षीत्, अयष्ट. dual. अयाष्टाम्, अयक्षाताम्. B. इज्यात्, यक्षीष्ट. Caus. याजयति-ते. A. अयीयजत्-त D. यियक्षति-ते. Frequ. यायज्यते, यायजीति, यायष्टि. Pass इज्यते. A. अयाजि. P. P. इष्ट. G. इष्ट्वा-समिज्य. Inf. यष्टुम्.

यत् (यती) 1 A. प्रयत्ने. To strive; to endeavour. P. यतते. Pf. येते. 2nd sing. येतिषे P. F. यतिता. F. यतिष्यते. C. अयतिष्यत. Aor. अयतिष्ट B. यतिषीष्ट. Caus. यातयति ते. A. अयीयतत्-त D. यियतिषते. Frequ. यायत्यते, यायतीति, यायत्ति. Pass. यत्यते. A. अयाति. P. P. यत्त. G. यतित्वा, संयत्य. Inf. यतितुम्.

यत् 10 U. निकारोपस्कारयोः. To torture; to encourage. P. यातयति-ते. Pf. यातयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. यातयिता. F. यातयिष्यति-ते. Aor. अयीयतत् त. B. यात्यात्, यातयिषीष्ट. D. यियातयिषति-ते. Pass यात्यते. A. अयाति. P. P. यातित. G. यातयित्वा, संयात्य. Inf. यातयितुम्.

यन्त्र् (यत्रि) 10 U. संकोचे. To restrain; to bind, to confine. P यन्त्रयति-ते Pf. यन्त्रयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. यन्त्रयिता. F. यन्त्रयिष्यति-ते. Aor. अययन्त्रत्-त. B. यन्त्र्यात्, यन्त्रयिषीष्ट. D. यियन्त्रयिषति-ते. Pass. यन्त्र्यते. A. अयन्त्रि. P. P. यन्त्रित. G. यन्त्रयित्वा, नियन्त्र्य. Inf. यन्त्रयितुम्.

यभ् 1 P. मैथुने. To cohabit. P. यभति. Pf. ययाभ. 2nd sing. येभिथ, ययब्ध. P. F. यब्धा. F. यप्स्यति. C. अयप्स्यत्. Aor. अयाप्सीत्. dual. अयाब्धाम्. B. यभ्यात्. Caus. याभयति-ते. A. अयीयभत् त. D. यियप्सति. Frequ. यायभ्यते, यायभीति, यायब्धि. P. P. यब्ध. G. यब्ध्वा. Inf. यब्धुम्.

यम् 1 P. उपरमे. To check; to stop; to refrain. P. यच्छति. Pf. ययाम. 2nd sing. येमिथ, ययन्थ. P. F. यन्ता. F. यंस्यति. Aor. अयंसीत्, (with उद्, उदायत & with उप्, उपायंस्त). B. यम्यात्. Caus. यामयति-ते, (with आ, आयामयते & with नि,

नियमयति ते, according to स्वामी). A. अयीयमत् त D यियंमनि. I requ ययम्यते, यय्ँम्यते, ययमीति, यय्ँमीति, ययन्ति, यय्ँन्ति. Pass यम्यते A अयामि P P यत G यत्वा, नियम्य, नियत्य Inf यन्तुम्.

यम् (घटादि). 10 U. परिवेषने, (वेष्टने). To cover, to surround. P यमयति-ते. Pf यमयाञ्चकार चक्रे &c P F. यमयिता F यमयिष्यति ते. Aor अयीयमत् त. B यम्यात्, यमयिषीष्ट D यियमिषति-ते. Pass यम्यते. A अयमि, अयामि P P यमित G यमयित्वा. Inf यमयितुम्.

यस् (यसु) 4 P प्रयत्ने To strive, to endeavour P यस्यति, यसति, (with सम्, संयसति, संयस्यति & with प्र or any preposition other than सम्, प्रयस्यति only). Pf. ययास. 2nd sing. येसिथ P F यसिता. F यसिष्यति. C अयसिष्यत्. Aor अयसत्. B यस्यात्. Caus. यासयति-ते, (but with आ, आयासयते only). A अयीयसत् त D यियसिषति. Frequ यायस्यते, यायसीति, यायस्ति. Pass यस्यते A अयासि. P P यस्त. G. यसित्वा, यस्त्वा, आयस्य. Inf यसितुम्.

या 2 P प्रापणे To go, to pass away, to elapse P याति Imperf. अयात्. plu अयान्, अयुः. Pf ययौ 2nd sing ययिथ, ययाथ. P F याता. F यास्यति. Aor अयासीत्. B यायात्. Caus यापयति ते A अयीयपत्-त. D यियासति Frequ. यायायते, यायेति, यायाति Pass यायते. A अयायि P P यात Pot P. येय. G. यात्वा, प्रयाय Inf यातुम्.

याच् (टुयाचृ) 1 U याच्ञायाम्. To beg, to ask, to solicit. P. याचति ते. Pf ययाच चे P F याचिता F याचिष्यति-ते. C अयाचिष्यत्-त. Aor अयाचीत्, अयाचिष्ट. B याच्यात्, याचिषीष्ट. Caus याचयति ते A अययाचत्-त D यियाचिषति-ते. Frequ यायाच्यते, यायाचीति, यायाक्ति. Pass याच्यते. A अयाचि. P P याचित. G याचित्वा, अनुयाच्य. Inf याचितुम्. Abs. याचथु.

यु 2 P मिश्रणेऽमिश्रणेच To mix, to seperate P यौति. Pf युयाव. 2nd sing युयविथ. P F यविता. F यविष्यति Aor अयावीत्. B यूयात्. Caus यावयति ते A अयीयवत् त. D of Caus

यियावयिषति-ते. D. युयूषति, यियविषति. Frequ. योयूयते, योयवीति, योयोति. Pass यूयते. A. अयावि. P. P. युत. G. युत्वा, सयुय. Inf. यवितुम्.

यु (युञ्) 9 U. बन्धने. To bind. P. युनाति, युनीते. Pf. युयाव, युयुवे. 2nd sing. युयविथ, युयोथ, युयुविषे. P. F. योता. F. योष्यति-ते. C. अयोष्यत्-त. Aor. अयौषीत्, अयोष्ट. B यूयात्, योषीष्ट. D. युयूषति-ते. Inf. योतुम्. Caus. Frequ. Pass. &c. like those of the above root.

यु 10 A. जुगुप्सायाम्. To censure; to despise. P. यावयते. Pf. यावयाञ्चक्रे &c. P. F. यावयिता. F. यावयिष्यते. Aor. अयीयवत. B. यावयिषीष्ट. D. यियावयिषते. Pass. याव्यते. A. अयावि. P. P. यावित. G. यावयित्वा. Inf. यावयितुम्.

युङ्ग् (युगि) 1. P. वर्जने. To abandon; to desert. P. युङ्गति. Pf. युयुङ्ग. P F. युङ्गिता. F. युङ्गिष्यति. Aor. अयुङ्गीत्. B. युङ्ग्यात्. Caus. युङ्गयति-ते. A. अयुयुङ्गत्-त Pass. युङ्ग्यते. A. अयुङ्गि.

युच्छ् 1 P. प्रमादे. To err; to be negligent. P. युच्छति Pf. युयुच्छ. P. F युच्छिता. F. युच्छिष्यति. Aor. अयुच्छीत्. B. युच्छ्यात्. D. युयुच्छिषति. Frequ योयुच्छ्यते, योयुच्छीति, योयोष्टि.

युज् 4 A. समाधौ, (चित्तवृत्तिनिरोधे). To concentrate the mind; to meditate. P. युज्यते. Pf. युयुजे. 2nd sing. युयुजिषे. P. F. योक्ता. F. योक्ष्यते. C. अयोक्ष्यत. Aor. अयुक्त. B. युक्षीष्ट. Caus. योजयति-ते. A. अयूयुजत्-त D युयुक्षते. Frequ. योयुज्यते, योयुजीति, योयोक्ति. Pass. युज्यते. A. अयोजि. P. P. युक्त. Pot. P. योग्य, योज्य. G. युक्त्वा, प्रयुज्य. Inf. योक्तुम्.

युज् (युजिर्) 7 U. योगे. To join; to mix; to appoint. P. युनक्ति, युङ्क्ते. Pf. युयोज, युयुजे. 2nd sing. युयोजिथ, युयुजिषे. P. F. योक्ता. F. योक्ष्यति-ते. Aor. अयुजत्, अयौक्षीत्, अयुक्त. B. युज्यात्, युक्षीष्ट. Caus. योजयति-ते. A. अयूयुजत्-त. D. युयुक्षति-ते. Frequ. & Pass. see युज् 4 P. P. P. युक्त. G. युक्त्वा, प्रयुज्य. Inf. योक्तुम्.

युज् 10 U. 1 P. संयमने. To bind; to restrain. P. योजयति-ते; योजति. Pf. योजयाञ्चकार-चक्रे &c; युयोज. P. F. योजयिता; योक्ता F.

योजयिष्यति-ते; योक्ष्यति. Aor. अयूयुजत्-त; अयौक्षीत् . B. योज्यात्, योजयिषीष्ट; युज्यात् . D. युयोजयिषति-ते; युयुक्षति. Frequ. of the 1st conj. see युज् 4. Pass. योज्यते; युज्यते. A. अयोजि P. P. योजित; युक्त G. योजयित्वा, नियोज्य; युक्त्वा, नियुज्य. Inf. योजयितुम् ; योक्तुम् .

युत् (युतृ) 1 A. भासने. To shine. P. योतते. Pf. युयुते. 2nd sing. युयुतिषे P. F. योतिता. F. योतिष्यते. C अयोतिष्यत. Aor. अयोतिष्ट. B. योतिषीष्ट Caus. योतयति-ते. A. अयुयोतत् त. Pass. युत्यते. A. अयोति.

युध् 4 A. संप्रहारे. To fight, to contend with P. युध्यते. Pf. युयुधे. 2nd sing. युयुधिषे. P. F. योद्धा. F. योत्स्यते. C. अयोत्स्यत. Aor. अयुद्ध. dual. अयुत्साताम् . B. युत्सीष्ट. Caus. योधयति only A. अयूयुधत् . D. युयुत्सते. Frequ. योयुध्यते, योयुधीति, योयोद्धि. Pass. युध्यते. A. अयोधि. P. P. युद्ध. G. युद्ध्वा, नियुध्य. Inf. योद्धुम् .

युप् (युपु) 4 P. विमोहने. To confuse; to perplex. P. युप्यति. Pf युयोप.2nd sing युयोपिथ.P.F योपिता F.योपिष्यति Aor.अयुपत्. B. युप्यात्. D. युयुपिषति, युयोपिषति. Frequ. योयुप्यते, योयुपीति, योयोप्ति P. P. युप्त. G. युपित्वा, योपित्वा, युप्त्वा Inf.योपितुम्.

युष् (सौत्रः) 10 U. सेवने To serve. P. योषयति ते. Pf. योषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. योषयिता.F. योषयिष्यति-ते.Ao .अयूयुषत्-त B. योष्यात्, योषयिषीष्ट. D.युयोषयिषति-ते. Pass. योष्यते. A.अयोषि.

यूप् 1 P. हिंसायाम् . To injure, to kill. P. यूपति. Pf. युयूप. P. F. यूपिता. F. यूपिष्यति. C. अयूपिष्यत् . Aor. अयूपीत् . B. यूप्यात् Caus यूपयति-ते. A. अयूयुपत्-त. D युयूपिषति. Frequ. योयूप्यते योयूप्ति &c. P. P. यूपित. G. यूपित्वा. Inf. यूपितुम् .

येष् (येषृ) 1 A. प्रयत्ने. To try; to attempt P. येषते. Pf. यियेषे P. F. येषिता. F. येषिष्यते Aor. अयेषिष्ट. B. येषिषीष्ट Caus. येषयति ते. A. अयियेषत्-त. Pass. येष्यते. A. अयेषि.

यौट् (यौटृ) 1 P. बन्धे. To bind, to tie . P. यौटति. Pf. युयौट

P. F. यौटिता. F. यौटिष्यति. C. अयौटिष्यत्. Aor. अयौटीत्. B यौट्यात्. Caus यौटयति-ते. A. अयुयौटत्-त. Frequ. योयौट्यते, योयौट्टि &c.

यौड् (यौडृ) (Another reading for यौटृ) 1 P. बन्धे. To tie; to bind. This is conjugated like the above root, with the only difference of ड् for ट्.

र.

रक् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste, to obtain. P. राकयति-ते. Pf. राकयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F राकयिता. F. राकयिष्यति-ते. Aor. अरीरकत्-त. B राक्यात्, राकयिषीष्ट Pass. राक्यते. A. अराकि.

रक्ष् 1 P. पालने. To protect; to avoid. P. रक्षति. Pf. ररक्ष. 2nd sing. ररक्षिथ. P F. रक्षिता. F. रक्षिष्यति. C अरक्षिष्यत्. Aor. अरक्षीत्. B रक्ष्यात्. Caus. रक्षयति-ते. A. अररक्षत्-त. D. रिरक्षिषति Frequ. रारक्ष्यते, रारक्षीति, राराष्टि. Pass. रक्ष्यते. A. अरक्षि. P. P. रक्षित. G. रक्षित्वा, सरक्ष्य. Inf. रक्षितुम्.

रख् 1 P. गतौ. To go, to move P. रखति. Pf रराख. P. F. रखिता. F. रखिष्यति. Aor. अरखीत्, अराखीत्. B रख्यात्. D रिरखिषति. Frequ. रारख्यते, रारक्ति &c. Caus. राखयति-ते. A. अरीरखत्-त.

रग् (रगे) (घटादिः) 1 P. शङ्कायाम्. To doubt. P. रगति. Pf. रराग. P. F. रगिता. F. रगिष्यति. C अरगिष्यत्. Aor. अरगीत्. B. रग्यात्. Caus रगयति-ते. A अरगि, अरागि. Frequ. रारग्यते, रारक्ति &c. P. P. रगित. G. रगित्वा. Inf रगितुम्.

रग् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. P. रागयति-ते. Pf. रागयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. रागयिता. F. रागयिष्यति-ते. Aor. अरीरगत्-त. B. राग्यात्, रागयिषीष्ट. Pass. राग्यते. A. अरागि.

रघ् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. This is conjugated like the above root, with the only difference of घ् for ग्.

रङ्घ् (रघि) 1 P. गतौ To go; to move. P. रङ्घति. Pf. ररङ्घ. P. F. रङ्घिता. F. रङ्घिष्यति. C. अरङ्घिष्यत्. Aor. अरङ्घीत्. B. रङ्घ्यात्. Pass. रङ्घ्यते. A. अरङ्घि.

रङ्ग् (रगि) 1 P गतौ To go, to move This is conjugated like the above root, with the only difference of ग् for ग्.

रङ्घ् (रघि) 1 A. गतौ. to go, to move P रङ्घते. Pf ररङ्घे. P F. रङ्घिता F रङ्घिष्यते. Aor. अरङ्घिष्ट. B रङ्घिषीष्ट. Pass रङ्घ्यते. A अरङ्घि. D रिरङ्घिषते Frequ. रारङ्घ्यते, रारङ्घि &c

रङ्घ् (रघि) 10 U 1 P भाषार्थदीप्तौच To speak, to shine P. रङ्घयति ते, रङ्घति Pf रङ्घयाञ्चकार चक्रे &c, ररङ्घ. P F रङ्घयिता; रङ्घिता. F रङ्घयिष्यति ते, रङ्घिष्यति. Aor अररङ्घत् त; अरङ्घीत्. B रङ्घ्यात्, रङ्घयिषीष्ट, रङ्घ्यात्. Pass रङ्घ्यते. A अरङ्घि. Frequ of the 1st conj see the above root. P. P. रङ्घित. G रङ्घयित्वा, रङ्घित्वा Inf रङ्घयितुम्; रङ्घितुम्.

रच् 10 U. प्रतियत्ने To arrange, to compose, to effect. P रचयति ते Pf रचयाञ्चकार चक्रे &c P F रचयिता F रचयिष्यति-ते. Aor अररचत् त. B रच्यात्, रचयिषीष्ट. D रिरचयिषति ते. Pass रच्यते A अरचि P P रचित. G रचयित्वा, विरचय्य. Inf रचयितुम्.

रञ्ज् 1 U रागे To dye to be attached to P रजति-ते. Pf ररञ्ज-ञ्जे 2nd sing ररञ्जिथ, ररङ्क्थ, ररञ्जिषे. P F रङ्क्ता F रङ्क्ष्यति ते. C अरङ्क्ष्यत्-त. Aor अराङ्क्षीत्, अरङ्क dual अराङ्क्ताम्, अरङ्क्षाताम्. B रज्यात्, रङ्क्षीष्ट Caus. रञ्जयति-ते, रजयति ते (when it means to hunt a deer) A. अररञ्जत् त, अरीरजत् त. D रिरङ्क्षति ते. Frequ रारज्यते, रारञ्जीति, रारङ्क्ति. Pass रज्यते A अरञ्जि. P P रक्त G रङ्क्त्वा, रक्त्वा, अनुरज्य. Inf रङ्क्तुम्. Pres P रजत्, रजमान.

रञ्ज् 4 U रागे To dye to be attached to P. रज्यति ते. Pres. P रज्यत्, रज्यमान. For other forms see the above root

रट् 1 P परिभाषणे To roar; to call out. P रटति. Pf. रराट. 2nd sing रेटिथ P F रटिता F रटिष्यति. C अरटिष्यत् Aor अरटीत्, अराटीत् B रट्यात. Caus राटयति-ते A अरीरटत् त. D रिरटिषति Frequ रारट्यते, रारटीति, रारट्टि Pass रट्यते A अराटि P P रटित. G रटित्वा, आरट्य Inf रटितुम्.

रद् 1 P. परिभाषणे. To speak. This root is conjugated like the above root, द् only being substituted for द्.

रण् 1 P. शब्दे. To sound; to ring; to shout. P. रणति. Pf. रराण. 2nd sing. रेणिथ. P. F. रणिता. F. रणिष्यति. C. अरणिष्यत्. Aor. अरणीत्, अराणीत्. B. रण्यात्. Caus. राणयति-ते. A. अरीरणत्-त, अरराणत् त. D. रिरणिषति. Frequ. रंरण्यते, रंरणीति, रंरण्टि. Pass. रण्यते. A. अराणि. P. P. रणित. G. रणित्वा. Inf. रणितुम्.

रण् (घटादिः) 1 P. गतौ. To go. Caus. रणयति-ते. A. अरीरणत्-त. Pass. रण्यते. A. अरणि, अराणि. All other forms of this root are like those of the above root.

रण्व् (रवि) 1 P. गतौ. To go. P. रण्वति. Pf. ररण्व. P. F. रण्विता. F. रण्विष्यति. C. अरण्विष्यत्. Aor. अरण्वीत्. B. रण्व्यात्. D. रिरण्विषति. Frequ. रारण्व्यते. Pass. रण्व्यते. A. अरण्वि. P. P. रण्वित. G. रण्वित्वा. Inf. रण्वितुम्.

रद् 1 P. विलेखने. To split; to scratch. P. रदति. Pf. रराद. 2nd sing. रेदिथ. P. F. रदिता. F. रदिष्यति. Aor. अरदीत्, अरादीत्. B. रद्यात्. Caus. रादयति-ते. A. अरीरदत्-त. D. रिरदिषति. Frequ. रारद्यते, रारदीति, रारत्ति. Pass. रद्यते. A. अरादि. P. P. रदित. G. रदित्वा. Inf. रदितुम्.

रध् 4 P. हिंसासंराध्योः. To kill; to injure; to finish; to accomplish; to cook or to mature; to be right or correct. P. रध्यति. Pf. ररन्ध. 1st dual. ररन्धिव, रेध्व. plu. ररन्धिम, रेध्म. 2nd sing ररन्धिथ, ररद्ध. P. F. * रधिता, रद्धा. F. रधिष्यति, रत्स्यति. Aor. अरधत्. B. रध्यात् Caus. रन्धयति-ते. A. अररन्धत्-त. D. रिरधिषति, रिरत्सति. Frequ रारध्यते, रारन्धीति, रारद्धि. Pass. रध्यते. A. अरन्धि. P. P. रद्ध. G. रधित्वा, रद्ध्वा, संरध्य. Inf. रधितुम्, रद्धुम्.

---

* नेट्यलिटिरधेः. लिड्वर्जे इटिरधेर्नुम्न स्यात्. न् is not inserted in the verb रध् before a termination which admits the intermediate इ, except in the Perfect.

रप् 1 P. व्यक्तायां वाचि. To talk; to speak. P. रपति. Pf. रराप. 2nd sing. रेपिथ. P. F. रपिता. F. रपिष्यति. C. अरपिष्यत्. Aor. अरपीत्, अरापीत्. B रप्यात्. Caus. रापयति-ते. A. अरीरपत्-त. D. रिरपिषति. Frequ. रारप्यते, रारपीति, रारप्ति. Pass. रप्यते. A. अरापि. P. P रपित. G. रपित्वा. Inf. रपितुम्.

रफ् 1 P. हिंसायागतौच. To kill; to go. This root is conjugated like the above root, फ् being put for प्.

रभ् 1 A रामस्ये. To act rashly; to begin; to desire. P. रभते. Pf. रेभे. 2nd sing रेभिषे. P. F. रब्धा. F. रप्स्यते. Aor. अरब्ध. dual अरप्साताम्. B रप्सीष्ट. Caus रम्भयति ते. A. अररम्भत् त. D रिप्सते. Frequ रारभ्यते, रारभीति, राराब्धि. Pass. रभ्यते. A. अरम्भि. P P रब्ध. G. रब्ध्वा, आरभ्य. Inf. रब्धुम्.

रम् 1 A. क्रीडायाम्. To sport, to amuse oneself; to play. P. रमते. Pf रेमे. 2nd sing. रेमिषे. P. F. रन्ता. F. रंस्यते. C. अरंस्यत. Aor. अरंस्त. B. रंसीष्ट. Caus रमयति ते. A. अरीरमत्-त. D. रिरंसते. Frequ. रंरम्यते, रंरमीति, रंरन्ति. Pass रम्यते. A. अरामि. P. P. रत. G रत्वा, (रमित्वा, रंत्वा according to some), विरम्य, विरत्य. Inf. रन्तुम्. The root is Paras. when it is preceded by वि, आ, परि and उप्.

रम्फ् (रफि) 1 P. गतौहिंसायाच. To go; to kill. P. रम्फति. Pf ररम्फ 2nd sing. ररम्फिथ. P. F. रम्फिता. F. रम्फिष्यति. Aor. अरम्फीत्. B रम्फ्यात्. Pass रम्फ्यते. A. अरम्फि. Caus. रम्फयति ते A. अररम्फत्-त

रम्ब् (रबि) 1 A. शब्दे. To sound. P. रम्बते. Pf. ररम्बे. P. F रम्बिता. F. रम्बिष्यते. Aor. अरम्बिष्ट. B. रम्बिषीष्ट. D. रिरम्बिषते Frequ. रारम्ब्यते, रारम्बि &c. Pass. रम्ब्यते. अरम्बि.

रम्भ् (रभि) 1 A. शब्दे. To sound. Thi[illegible] like the above root, with the onl[illegible]

रय् 1 A. गतौ. To go, to move P. रय[illegible] P. F. रयिता. F. रयिष्य[illegible] राययति-ते. A. अरीरयत[illegible]

रश् (सौत्रः) 1 P स्वने To sound. P. रशति. Pf. रराश. 2nd sing. रेशिथ. P. F. रशिता. F. रशिष्यति. Aor. अरशीत्, अराशीत्. B. रश्यात्.

रस् 1 P. शब्दे. To sound; to praise. P. रसति. Pf. ररास. 2nd sing. रेसिथ. P. F. रसिता. F. रसिष्यति. C. अरसिष्यत्. Aor. अरसीत्, अरासीत्. B. रस्यात्. Caus रासयति-ते. A. अरीरसत्-त. D. रिरसिषति. Frequ. रारस्यते, रारसीति, रारस्ति. Pass. रस्यते. A. अरासि. P. P. रसित. G. रसित्वा, अनुरस्य. Inf. रसितुम्.

रस् 10 U. आस्वादनस्नेहनयोः To taste; to relish; to love. P. रसयति-ते. Pf. रसयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. रसयिता. F. रसयिष्यति-ते. Aor. अररसत्-त. B. रस्यात्, रसयिषीष्ट. D. रिरसयिषति-ते Pass. रस्यते. A. अरासि. P. P. रसित. G. रसयित्वा. Inf. रसयितुम्.

रह् 1 P. त्यागे. To abandon. P रहति. Pf. रराह. 2nd sing. रेहिथ. P. F. रहिता. F. रहिष्यति. C. अरहिष्यत्. Aor. अरहीत्. B. रह्यात्. Caus. राहयति-ते. A. अरीरहत् त. D. रिरहिषति. Frequ. रारह्यते, रारहीति, राराढि. Pass. रह्यते. A. अराहि. P. P. रहित. G. रहित्वा, निरह्य. Inf. रहितुम्.

रह् 10 U. त्यागे. To abandon. P. रहयति-ते. Pf. रहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. रहयिता. F. रहयिष्यति-ते. Aor. अररहत्-त. B. रह्यात्, रहयिषीष्ट. D. रिरहयिषति-ते. Pass. रह्यते. A. अरहि. P. P. रहित. G. रहयित्वा. Inf रहयितुम्.

रह् (घटादिः) 10 U. त्यागे. To abandon. Aor. अरीरहत्-त. Pass. रह्यते. A अरहि, अराहि. For all other forms see the above root.

रंह् (रहि) 1 P गतौ. To go, to move. P. रंहति. Pf. ररंह. P. F. रंहिता. F. रंहिष्यति C. अरंहिष्यत्. Aor. अरंहीत्. B. रंह्यात्. Caus. रंहयति-ते. A. अररंहत् त. D. रिरंहिषति. Frequ रारंह्यते, रारंहीति, रारण्ढि. Pass रंह्यते. A. अरंहि. P. P. रंहित. G. रंहित्वा. Inf. रंहितुम्.

रंह् (रहि) 10 U. 1 P. भाषार्थश्चदीप्तौच. To speak; to shine. P. रंहयति-ते; रंहति. Pf. रंहयाञ्चकार-चक्रे &c; ररंह. P. F. रंहयिता; रंहिता. F. रंहयिष्यति-ते; रंहिष्यति. Aor. अररंहत्-त; अरंहीत्. B. रंह्यात्, रंहयिषीष्ट; रंह्यात्. Pass. रंह्यते. A. अरंहि. Frequ. P. P. &c. of

the 1st conj. see the above root.

रा 2 P. दाने. to give; to grant. P. राति. Imperf. अरात्. plu. अरान्, अरुः. Pf. ररौ. 2nd sing. ररिथ, रराथ. P. F. राता. F. रास्यति Aor. अरासीत्. B. रायात्. Caus. रापयति-ते. A. अरीरपत्-त. D. रिरासति. Frequ. रारायते, रारेति, राराति. Pass. रायते. A. अरायि. P. P. रात. G. रात्वा. Inf. रातुम्.

राख् (राखृ) 1 P. शोषणालमर्थयोः. To dry; to adorn; to be able P. राखति. Pf. रराख. P. F. राखिता. F. राखिष्यति. C. अराखिष्यत्. Aor. अराखीत्. B. राख्यात्. Caus. राखयति-ते. A. अरराखत्-त. D रिराखिषति. Frequ. राराख्यते. राराखीति, रराक्ति. Pass. राख्यते. A. अराखि. P. P. राखित. G. राखित्वा. Inf. राखितुम्.

राघ् (राघृ) 1 A. सामर्थ्ये. To be able. P. राघते. Pf. रराघे. P. F राघिता. F. राघिष्यते. Aor. अराघिष्ट. B. राघिषीष्ट. Caus. राघयति-ते A. अरराघत्-त. Frequ. राराघ्यते, राराग्धि &c. Pass. राघ्यते. A. अराघि

राज् (राजृ) 1 U. दीप्तौ. To shine. P. राजति ते. Pf. रराज, रराजे रेजे. 2nd sing रराजिथ, रेजिथ, रराजिषे, रेजिषे. P. F. राजिता F. राजिष्यति ते. Aor. अराजीत्, अराजिष्ट. B. राज्यात्, राजिषीष्ट Caus. राजयति-ते. A. अरराजत्-त. D. रिराजिषति-ते. Frequ. राराज्यते, राराजीति, राराष्टि. Pass. राज्यते. A. अराजि. P. P. राजित. G. राजित्वा, विराज्य. Inf. राजितुम्.

राध् 4 P. वृद्धौ. To grow; to be ready. P. राध्यति. Pf. रराध. 2nd sing. रराधिथ. P. F. राद्धा. F. रात्स्यति. C. अरात्स्यत्. Aor. अरात्सीत्. dual. अराद्धाम्. B. राध्यात्. Caus. राधयति-ते. A. अरीरधत्-त. D. रिरात्सति. Frequ. राराध्यते, राराधीति, राराद्धि. Pass. राध्यते. A. अराधि. P. P. राद्ध. G. राद्ध्वा, विराध्य. Inf. राद्धुम्.

राध् 5 P. संसिद्धौहिंसायांच. To accomplish; to kill; to destroy. P. राध्नोति. Pf. रराध. 2nd sing. रराधिथ. (3rd sing. अपरराध. 2nd sing. अपरेधिथ. 3rd plu. अपरेधुः. when it means to kill). D. रिरात्सति, (रिरसति wishes to kill). Prest P. राध्नुवत्. The remaining forms are like those of the above root.

राश् (राशृ) 1 A. शब्दे. To sound. P. राशते. Pf. रराशे. P. F. राशिता. F. राशिष्यते. C. अराशिष्यत. Aor. अराशिष्ट. B. राशिषीष्ट. Caus. राशयति-ते. A अरराशत्-त. D. रिराशिषते. Frequ. राराश्यते, राराशीति, राराष्टि. Pass. राश्यते. A. अराशि. P. P. राशित. G. राशित्वा. Inf. राशितुम्.

रास् (रासृ) 1 A. शब्दे. To sound. Frequ. रारास्यते, रारासीति, रारास्ति. This is conjugated like the above root, with the only difference of स् for श्.

रि (छान्दसः) 5 P. हिंसायाम्. To kill. P. रिणोति. Pf. रिराय. P. F. रेता. F. रेष्यति. Aor. अरैषीत्. B. रीयात्.

रि 6 P. गतौ. To go; to move. P. रियति. Pf. रिराय. 2nd sing. रिरयिथ, रिरेथ. P. F. रेता. F. रेष्यति. C. अरेष्यत्. Aor. अरैषीत्. B. रीयात्. Caus राययति-ते. A अरीरयत् त. D. रिरीषति. Frequ. रेरीयते, रेरयीति, रेरेति. Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रित. G. रित्वा. Inf. रेतुम्.

रिख् 1 P. गतौ. To go; to move. P. रेखति. Pf. रिरेख. 2nd sing. रिरेखिथ. P. F. रेखिता. F. रेखिष्यति. Aor. अरेखीत्. B. रिख्यात्. Caus रेखयति-ते. A. अरीरिखत्-त. Pass. रिख्यते. A. अरेखि.

रिङ्ख् (रिखि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. रिङ्खति. Pf. रिरिङ्ख. 2nd sing. रिरिङ्खिथ. P. F. रिङ्खिता. F. रिङ्खिष्यति. Aor. अरिङ्खीत्. B. रिङ्ख्यात्. D. रिरिङ्खिषति. Frequ. रेरिङ्ख्यते, रेरिङ्खीति, रेरिङ्क्ति. Pass. रिङ्ख्यते. A. अरिङ्खि.

रिङ्ग् (रिगि) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like the above root, ग् being put for ख्.

रिच् (रिचिर्) 7 U. विरेचने. To purge, to empty; *to evacuate*. P. रिणक्ति, रिङ्क्ते. Pf रिरेच, रिरिचे. 2nd sing. रिरेचिथ, रिरिचिषे. P. F. रेक्ता. F. रेक्ष्यति-ते. C. अरेक्ष्यत् त. Aor. अरिचत्, अरैक्षीत्, अरिक्त. dual. अरिचताम्, अरैक्ताम्, अरिक्षाताम्. B. रिच्यात्, रिक्षीष्ट. Caus रेचयति ते. A. अरीरिचत्-त. D. रिरिक्षति-ते. Frequ. रेरिच्यते, रेरिचीति, रेरेक्ति. Pass. रिच्यते. A. अरेचि. P. P. रिक्त.

G. रिक्त्वा, अतिरिच्य. Inf. रेक्तुम् .

रिच् 10 U. 1 P. नियोजनसंपर्चनयोः. To separate; to divide; to join; to mix. P. रेचयति-ते; रेचति Pf. रेचयाञ्चकार-चक्रे &c; रिरेच. P. F. रेचयिता; रेक्ता. F. रेचयिष्यति-ते; रेक्ष्यति. Aor. अरीरिचत्-त; अरैक्षीत् . B. रेच्यात् , रेचयिषीष्ट; रिच्यात् . D. रिरेचयिषति-ते; रिरिक्षति. Frequ see the above root. Pass. रेच्यते; रिच्यते. A. अरेचि. P. P. रेचित; रिक्त. G. रेचयित्वा; रिक्त्वा. Inf. रेचयितुम् ; रेक्तुम्.

रिण्व् (रिवि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. रिण्वति. Pf. रिरिण्व. P. F. रिण्विता. F. रिण्विष्यति. Aor. अरिण्वीत् . B रिण्व्यात् . Pass. रिण्व्यते. A. अरिण्वि. Caus. रिण्वयति-ते. A. अरिरिण्वत् त. D. रिरिण्विषति. Frequ. रेरिण्व्यते.

रिफ् 6 P. कत्थन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु. To boast (to speak); to fight, to censure; to kill; to give. P. रिफति. Pf. रिरेफ. P. F. रेफिता. F. रेफिष्यति. C. अरेफिष्यत् . Aor. अरेफीत् . B. रिफ्यात् . Caus रेफयति-ते. A. अरीरिफत्-त. D. रिरिफिषति, रिरेफिषति. Frequ रेरिफ्यते, रेरिफीति, रेरेप्ति. Pass. रिफ्यते. A. अरेफि. P. P. रिफित. G. रेफित्वा. Inf. रेफितुम् .

रिश् 6 P. हिंसायाम् . To kill; to tear, to injure. P. रिशति. Pf. रिरेश. 2nd sing. रिरेशिथ. P. F. रेष्टा. F. रेक्ष्यति. Aor. अरिक्षत् . B. रिश्यात् . Caus. रेशयति-ते. A. अरीरिशत्-त. D. रिरिक्षति. Frequ. रेरिश्यते, रेरिशीति, रेरेष्टि. Pass. रिश्यते. A. अरेशि. P. P. रिष्ट. G. रिष्ट्वा Inf. रेष्टुम् .

रिष् 1 P. हिंसायाम् . To kill; to injure; to destroy. P. रेषति. Pf. रिरेष. 2nd sing. रिरेषिथ. P. F. रेषिता, रेष्टा. F. रेषिष्यति. C. अरेषिष्यत् . Aor. अरेषीत् . B. रिष्यात् . Caus. रेषयति ते. A. अरीरिषत् त D. रिरिषिषति, रिरेषिषति. Frequ. रेरिष्यते, रेरिषीति, रेरेष्टि. Pass. रिष्यते. A. अरेषि. P. P. रिष्ट. Pot. P. रेषितव्य, रेष्टव्य. G. रिषित्वा, रेषित्वा, रिष्ट्वा. Inf. रेषितुम् , रेष्टुम् .

रिष् 4 P. हिंसायाम् . To kill; to destroy; to injure P रिष्यति. Aor. अरिषत् . Prest. P. रिष्यत् . For other forms see the above rooot.

रिह् 6 P. कथन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु. To boast (to speak), to fight; to censure; to kill; to give. P. रिहति. Pf रिरेह. 2nd sing. रिरेहिथ. P. F. रेहिता. F. रेहिष्यति. C. अरेहिष्यत्. Aor. अरेहीत्. B. रिह्यात्. Caus. रेहयति ते. A. अरीरिहत्-त. D. रिरिहिषति, रिरेहिषति. Frequ. रेरिह्यते, रेरिहीति, रेरेढि. Pass. रिह्यते. A. अरेहि.

री (रीङ्) 4 A. स्रवणे. To ooze, to flow. P. रीयते. Pf. रिर्ये. 2nd sing रिर्यिषे. P F. रेता. F रेष्यते. Aor. अरेष्ट. B रेषीष्ट. Caus. रेपयति-ते A अरीरिपत् त. D. रिरीषते. Frequ रेरीयते, रेरयीति, रेरेति. Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रीण. G. रीत्वा. Inf रेतुम्.

री 9 P. गतिरेषणयोः. To go; to move, to howl. P. रिणाति. Pf. रिराय. 2nd sing रिरयिथ, रिरेथ. P F रेता. F. रेष्यति. C. अरेष्यत्. Aor. अरैषीत्. B रीयात्. D. रिरीषति. Caus. Frequ. Pass. P. P. &c. see the above root.

रु (रुङ्) 1 A. गतिरेषणयोः. To go, to kill; to injure. P. रवते. Pf रुरुवे. 2nd sing. रुरुविषे. P. F रविता. F. रविष्यते. Aor. अरविष्ट. B. रविषीष्ट. D. रुरूषते The remaining forms are like those of root रु 2 P below

रु 2 P शब्दे. To sound. P रौति, रवीति. Pf. रुराव. 2nd sing. रुरविथ. P. F. रविता. F रविष्यति. C अरविष्यत्. Aor. अरावीत्. B. रूयात्. Caus रावयति ते. A अरीरवत्-त. D. रुरूषति. D. of Caus. रिरावयिषति ते. Frequ रोरूयते, रोरवीति, रोरोति. P. P. रूयते. A. अरावि. P P रुत. G. रुत्वा, विरुत्य. Inf. रवितुम्.

रुच् 1 A दीप्तावभिप्रीतौच. To shine; to please, to like P. रोचते. Pf. रुरुचे. 2nd sing रुरुचिषे. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यते. Aor. अरुचत्, अरोचिष्ट. B रोचिषीष्ट. Caus. रोचयते. A. अरूरुचत. D. रुरुचिषते, रुरोचिषते. Frequ रोरुच्यते, रोरुचीति, रोरोक्ति. Pass. रुच्यते. A. अरोचि P. P. रुचित, रोचित. G. रुचित्वा, रोचित्वा, संरुच्य. Inf. रोचितुम्.

रुज् (रुजो) 6 P. भङ्गे. To break; to destroy. P. रुजति. Pf.

रुरोज. 2nd sing रुरोजिथ. P. F रोक्ता. F रोक्ष्यति. C अरोक्ष्यत्. Aor अरौक्षीत् : dual अरौक्ताम्. B रुज्यात्. Caus रोजयति-ते. A अरूरुजत्-त. D रुरुक्षति Frequ रोरुज्यते, रोरुजीति, रोरोक्ति. Pass रुज्यते. A अरोजि.P. P. रुग्ण G रुक्त्वा, विरुज्य Inf रोक्तुम्.

रुज् 10 U हिंसायाम्. To kill P रोजयति ते. Pf रोजयाञ्चकार-चक्रे &c P F रोजयिता. F रोजयिष्यति ते. Aor अरूरुजत् त. B रोज्यात्, रोजयिषीष्ट D रुरोजयिषति ते. Pass रोज्यते. A अरोजि. P P रोजित G रोजयित्वा. Inf रोजयितुम्.

रुट् 1 A प्रतिघाते. To strike against, to oppose P रोटते. Pf. रुरुटे 2nd sing रुरुटिषे P F रोटिता.F रोटिष्यते. C अरोटिष्यत. Aor अरुटत्, अरोटिष्ट. B. रोटिषीष्ट. Caus. रोटयति-ते. A. अरूरुटत्-त. Pass रुटयते. A अरोटि.

रुट् 10 U. रोषे. To be angry P रोटयति-ते. Pf. रोटयाञ्चकार चक्रे &c. P F रोटयिता. F. रोटयिष्यति-ते. Aor. अरूरुटत् त. B रोट्यात्, रोटयिषीष्ट. Pass रोट्यते. A. अरोटि.

रुठ् 1 P उपघाते To strike down, to fell P रोठति. Pf. रुरोठ. 2nd sing. रुरोठिथ P F रोठिता F रोठिष्यति. Aor. अरोठीत .B. रुठ्यात् .D रुरुठिषति, रुरोठिषति.Frequ रोरुठ्यते, रोरुठीति, रोरोट्टि.

रुठ् 10 U. भाषायार्दीतौच To speak, to shine P रोठयति-ते. Pf रोठयाञ्चकार चक्रे &c P F रोठयिता. F. रोठयिष्यति-ते. Aor. अरूरुठत् त B रोठ्यात्, रोठयिषीष्ट.

रुण्ट् (रुटि) 1 P स्तेये. To steal, to rob P रुण्टति.Pf. रुरुण्ट. 2nd sing. रुरुण्टिथ.P F रुण्टिता F रुण्टिष्यति.C.अरुण्टिष्यत् .Aor. अरुण्टीत् .B रुण्टयात् .D रुरुण्टिषति.Frequ.रोरुण्ट्यते, रोरुण्टि &c.Pass रुण्ट्यते A अरुण्टि. P P रुण्टित. G रुण्टित्वा. Inf रुण्टितुम्.

रुण्ठ् (रुठि) 1 P स्तेयेगतौच. To steal, to be lame, to go This root is conjugated like the above root, ठ् being put for ट्,

रुण्ड् (रुडि) 1 P स्तेये To steal This is conjugated like रुण्ट्, ड् being put for ट्.

रुद् (रुदिर्) 2 P. अश्रुविमोचने. To cry, to weep, to lament P.

रोदिति. Imperf. अरोदत्, अरोदीत्. 2nd sing. अरोदः. अरोदीः. Pf. रुरोद. 2nd sing. रुरोदिथ. P. F रोदिता. F. रोदिष्यति. C. अरोदिष्यत्. Aor. अरुदत्, अरोदीत्. B. रुद्यात्. Caus रोदयति. A. अरूरुदत्. D. रुरुदिषति. Frequ रोरुद्यते, रोरदीति, रोरोत्ति. Pass. रुद्यते. A. अरोदि. P. P. रुदित. G. रुदित्वा, विरुद्य. Inf. रोदितुम्.

रुध् (with अनु.) 4 A. कामे. To desire; to obey. P. रुध्यते. Pf. रुरुधे. 2nd sing रुरुधिषे. P. F. रोद्धा. F. रोत्स्यते. C. अरोत्स्यत. Aor. अरुद्ध. dual. अरुत्साताम्. B रुत्सीष्ट. Caus रोधयति ते. A. अरूरुधत्-त. D. रुरुत्सते Frequ. रोरुध्यते, रोरुधीति, रोरोद्धि. Pass. रुध्यते. A. अरोधि. P. P. रुद्ध. G. रुद्ध्वा, अनुरुध्य. Inf. रोद्धुम्.

रुध् (रुधिर्) 7. U. आवरणे. To oppose; to besiege; to enclose. P. रुणद्धि, रुन्द्धे. Imperf. अरुणत्-द्, अरुन्द्ध. 2nd sing. अरुणः, अरुणत्-द्, अरुन्द्धाः. Impera. रुणद्धु, रुन्द्धाम्. 2nd sing. रुन्द्धि, रुन्त्स्व. Pf. रुरोध, रुरुधे. 2nd sing. रुरोधिथ, रुरुधिषे. P. F. रोद्धा. F. रोत्स्यति-ते. Aor. अरुधत्, अरौत्सीत्, अरुद्ध. dual. अरुधताम्, अरौद्धाम्, अरुत्साताम्. B. रुध्यात्, रुत्सीष्ट. Caus रोधयति-ते. A. अरूरुधत्-त. D. रुरुत्सति-ते. Frequ. रोरुध्यते, रोरुधीति, रोरोद्धि. Pass. रुध्यते. A. अरोधि. P. P. रुद्ध. G. रुद्ध्वा, संरुध्य. Inf. रोद्धुम्.

रुप् (रुपु) 4 P. विमोहने. To violate; to confound; to disturb. P. रुप्यति. Pf. रुरोप 2nd sing. रुरोपिथ. P. F. रोपिता. F. रोपिष्यति. Aor. अरुपत्. B. रुप्यात्. Caus. रोपयति-ते. A. अरूरुपत्-त. D. रुरुपिषति, रुरोपिषति. Frequ. रोरुप्यते, रोरुपीति, रोरोप्ति. Pass. रुप्यते. A. अरोपि. P. P. रुप्त. G. रुपित्वा, रोपित्वा, रुप्त्वा. Inf. रोपितुम्.

रुश् 6 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. रुशति. Pf. रुरोश. 2nd sing. रुरोशिथ. P. F. रोष्टा. F. रोक्ष्यति. C. अरोक्ष्यत्. Aor. अरुक्षत्. B. रुश्यात्. Caus रोशयति-ते. A. अरूरुशत्-त. D. रुरुक्षति. Frequ रोरुश्यते, रोरुशीति, रोरोष्टि. Pass. रुश्यते. A. अरोशि. P. P. रुष्ट. G. रुष्ट्वा. Inf. रोष्टुम्.

रुंश् (रुशि) 10 U. 1 P. भाषार्थश्च. To speak; to shine. P.

रुशयति ते, रुशति. Pf. रुशयाञ्चकार चक्रे &c, रुरुश. P. F रुशयिता, रुशिता. F. रुशयिष्यति ते; रशिष्यति. Aor. अरुरुशत् त, अरुशीत्. B. रुश्यात्, रुशयिषीष्ट,रुश्यात्. D. रुरुशयिषति-ते, रुरुशिषति. Frequ of the 1st conj.रोरुश्यते रोरुशीति,रोरुष्टि.Pass. रुश्यते.A. अरुशि.P P. रुशित G रुशयित्वा, रुशित्वा. Inf. रुशयितुम्; रुशितुम्.

रुष् 1 P हिंसायाम्. To kill to injure P रोषति. Pf रुरोष 2nd sing रुरोषिथ. P F रोषिता, रोष्टा F रोषिष्यति. Aor अरोषीत् B रुष्यात् Caus रोषयति ते. A अरूरुषत्-त D रुरुषिषति, रुरोषिषति Frequ रोरुष्यते, रोरुषीति, रोरोष्टि. Pass. रुष्यते A अरोषि. P P रुष्ट G रुषित्वा, रोषित्वा, रुष्ट्वा. Inf रोषितुम्, रोष्टुम्.

रुष् 4 P हिंसायाम To kill, to injure P रुष्यति. Aor अरुषत्. Prest P रुष्यत् For other forms see the above root

रुष् 10 U रोषे To be angry P रोषयति-ते Pf. रोषयाञ्चकार चक्रे &c P F रोषयिता. F रोषयिष्यति ते C अरोषयिष्यत् त Aor. अरूरुषत् त B रोष्यात्, रोषयिषीष्ट Pass रोष्यते. A अरोषि.

रुंस् (रुंसि)10 U 1 P भाषायादीप्तौच To speak, to shine This root is conjugated like रुश् (रुशि),स् being put for श्.

रुह् 1 P बीजजन्मनिप्रादुर्भावेच. To grow from seed, to be produced, to become manifest, to be born P रोहति Pf रुरोह. 2nd sing रुरोहिथ. P F रोढा. F. रोक्ष्यति. C अरोक्ष्यत्. Aor. अरुक्षत्. B रुह्यात्. Caus रोहयति ते, रोपयति ते. A अरूरुहत्-त, अरूरुपत्-त. D रुरुक्षति Frequ रोरुह्यते, रोरुहीति, रोरोढि. Pass. रुह्यते. A अरोहि. P P रूढ. C रूढ्वा, आरुह्य. Inf रोढुम्.

रूक्ष् 10 U. पारुष्ये. To be rough or harsh, to make dry P. रूक्षयति-ते. Pf. रूक्षयाञ्चकार चक्रे &c P F रूक्षयिता F रूक्षयिष्यति ते. Aor अररूक्षत् त. D रूक्ष्यात्, रूक्षयिषीष्ट. Pass रूक्ष्यते A. अरूक्षि P P रूक्षित G रूक्षयित्वा. Inf रूक्षयितुम्.

रूप् 10 U रूपक्रियायाम्. To form, to represent on the stage, to see, to consider P रूपयति ते. Pf रूपयाञ्चकार चक्रे &c. P F. रूपयिता. F रूपयिष्यति ते C. अरूपयिष्यत् त Aor. अरु-

रूपत् त. B. रूप्यात्, रूपयिषीष्ट. D. रूरूपयिषति ते. Pass रूप्यते. A. अरूपि. P. P. रूपित. G. रूपयित्वा, निरूप्य. Inf. रूपयितुम्.

रूष् 1 P. भूषायाम्. To decorate; to adorn P. रूषति. Pf. रुरूष. 2nd sing. रुरूषिथ. P. F. रूषिता. F. रूषिष्यति. Aor. अरूषीत्. B रूष्यात्. D रुरूषिषति. Frequ. रोरूष्यते, रोरूषीति, रोरूष्टि. Pass. रूष्यते. A. अरूषि. P. P. रूषित. G. रूषित्वा. Inf. रूषितुम्.

रेक् (रेकृ) 1 A. शङ्कायाम् To suspect; to doubt. P. रेकते. Pf. रिरेके. 2nd sing. रिरेकिषे. P. F. रेकिता. F रेकिष्यते. C. अरेकिष्यत. Aor. अरेकिष्ट. B रेकिषीष्ट. Caus. रेकयति-ते. A. अरिरेकत् त. Frequ. रेरेक्यते, रेरेक्ति &c. Pass रेक्यते. A. अरेकि.

रेखा 11 P श्लाघासादनयोः. To praise; to flatter; to approach. P. रेखायति. Pf. रेखायाञ्चकार &c. P. F. रेखायिता. F. रेखायिष्यति. Aor. अरेखायीत्. B रेखाय्यात्.

रेट् (रेटृ) 1 P. परिभाषणे. To speak; to ask; to request. P. रेटति. Pf रिरेट. 2nd sing. रिरेटिथ. P. F. रेटिता. F. रेटिष्यति. C. अरेटिष्यत्. Aor. अरेटीत्. B रेट्यात्. Caus. रेटयति-ते. A. अरिरेटत् त. D. रिरेटिषति. Frequ. रेरेट्यते, रेरेटीति, रेरेट्टि. Pass. रेट्यते. A. अरेटि. P. P. रेटित. G. रेटित्वा. Inf. रेटितुम्.

रेप् (रेपृ) 1 A. गतौ. To go, to move P. रेपते. Pf. रिरेपे. 2nd sing. रिरेपिषे. P. F. रेपिता. F. रेपिष्यते. Aor. अरेपिष्ट. B रेपिषीष्ट. Caus. रेपयति-ते. A. अरिरेपत्-त. Frequ. रेरेप्यते, रेरेपीति, रेरेप्ति.

रेभ् (रेभृ) 1 A. शब्दे. To speak. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of भ् for प्.

रेव् (रेवृ) 1 P. प्लवगतौ. To go; to move; to leap; to jump. P. रेवते. Pf. रिरेवे. 2nd sing. रिरेविषे. P. F. रेविता. F. रेविष्यते. C. अरेविष्यत. Aor. अरेविष्ट B रेविषीष्ट. Caus. रेवयति-ते. A. अरिरेवत् त. D रिरेविषते. Frequ. रेरेव्यते. P. P. रेवित G. रेवित्वा. Inf. रेवितुम्.

रेष् (रेषृ) 1. A. अव्यक्तशब्दे. To utter any inarticulate sound; to neigh; to roar. This root is conjugated like the above root, ष् being put for व्.

रै 1 P. शब्दे. To sound. P. रायति. P. रौ. 2nd sing. ररिथ, रराथ. P. F राता. F. रास्यति. C. अरास्यत्. Aor. अरासीत्. B. रायात्. Caus. रापयति-ते. A. अरीरपत् त. D. रिरासति. Frequ. रारायते, रारेति, राराति. Pass. रायते A. अरायि.

रोड् (रोड़) 1 P. अनादरे, उन्मादे च. To despise; to be mad. P. रोडति. Pf. रुरोड. 2nd sing. रुरोडिथ. P. F. रोडिता. F. रोडिष्यति. Aor. अरोडीत्. B. रोड्यात्. Caus. रोडयति-ते. A. अरुरोडत्-त. Pass. रोड्यते. A. अरोडि.

ल.

लक्ष् 10 U दर्शनाङ्कनयोः. To observe; to mark; to define. P. लक्षयति ते. Pf. लक्षयाञ्चकार-चक्रे *&c.* P. F. लक्षयिता. F. लक्षयिष्यति-ते. Aor. अललक्षत्-त. B. लक्ष्यात्, लक्षयिषीष्ट. D. लिलक्षयिषति-ते. Pass. लक्ष्यते. A. अलक्षि. P. P. लक्षित. G. लक्षयित्वा, अनुलक्ष्य. Inf. लक्षयितुम्.

लक्ष् 10 A.आलोचने.To see; to look at. The forms of this root are identical with the Atmanepadi forms of the above root.

लख् 1 P. गतौ. To go, to move. P. लखति. Pf. ललाख 2nd sing. लेखिथ. P. F. लखिता. F. लखिष्यति. C. अलखिष्यत्. Aor. अलखीत्, अलाखीत्. B. लख्यात्. D. लिलखिषति. Frequ. लालख्यते, लालक्ति *&c.* P. P. लखित. G. लखित्वा. Inf.लखितुम्.

लग् (लगे) (घटादिः) 1 P. संगे. To be with or near; to touch; to come in contact. P. लगति. Pf. ललाग. 2nd sing. लेगिथ. P. F. लगिता. F. लगिष्यति. C. अलगिष्यत्. Aor. अलगीत्. B. लग्यात्. Caus. लगयति-ते. A. अलीलगत्-त. D. लिलगिषति. Frequ. लालग्यते, लालगीति, लालक्ति. Pass. लग्यते. A. अलगि, अलागि. P. P. लगित, लग्न.G. लगित्वा, संलग्य. Inf. लगितुम्.

लग् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. P. लागयति-ते. Pf. लागयाञ्चकार-चक्रे *&c.* P. F. लागयिता. F. लागयिष्यति-ते. Aor. अलीलगत्-त. B. लाग्यात्, लागयिषीष्ट. D. लिलागयिषति-ते. Pass.लाग्यते.A.अलागि.P. P.लागित.G.लागयित्वा.Inf.लागयितुम्.

लङ्ख् (लखि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. लङ्खति. Pf. ललङ्ख. 2nd sing. ललङ्खिथ. P. F. लङ्खिता. F. लङ्खिष्यति. Aor. अलङ्खीत्. B. लङ्ख्यात्. Caus. लङ्खयति ते. A. अललङ्खत्-त. D. लिलङ्खिषति. Frequ लालङ्ख्यते, लालङ्खि &c. Pass. लङ्ख्यते A. अलङ्खि.

लङ्ग् (लगि) 1 P. गतौ. To go, to move; to limp. P. लङ्गति. Pf. ललङ्ग. 2nd sing. ललङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

लङ्घ् (लघि) 1 P. शोषणे. To dry; to diminish. P. लङ्घति. Pf. ललङ्घ. 2nd sing. ललङ्घिथ. P. F. लङ्घिता. F. लङ्घिष्यति. Aor. अलङ्घीत्. B. लङ्घ्यात. Pass. लङ्घ्यते. A. अलङ्घि.

लङ्घ् (लघि) 1 A. गत्यर्थेभोजननिवृत्तौच To go, to fast. P. लङ्घते Pf. ललङ्घे 2nd sing. ललङ्घिषे. P. F. लङ्घिता. F. लङ्घिष्यते. C. अलङ्घिष्यत. Aor. अलङ्घिष्ट. B. लङ्घिषीष्ट. Caus. लङ्घयति-ते. A. अललङ्घत् त. D. लिलङ्घिषते Frequ. लालङ्घ्यते, लालङ्घीति, लालङ्घ्मि. Pass. लङ्घ्यते. A. अलङ्घि. P. P. लङ्घित. G. लङ्घित्वा, उल्लङ्घ्य. Inf. लङ्घितुम्.

लङ्घ् (लघि) 10 U. 1 P. भाषायादीप्तौसीमातिक्रमेच. To speak; to shine, to transgress P. लङ्घयति-ते; लङ्घति. Pf. लङ्घयाञ्चकार-चक्रे &c, ललङ्घ. P. F. लङ्घयिता, लङ्घिता F. लङ्घयिष्यति-ते; लङ्घिष्यति. Aor. अललङ्घत् त; अलङ्घीत्. B. लङ्घ्यात्; लङ्घयिषीष्ट; लङ्घ्यात्. D. लिलङ्घयिषति ते; लिलङ्घिषति. Frequ of the 1st conju. see the above root. Pass. लङ्घ्यते. A. अलङ्घि. P. P. लङ्घित G. लङ्घयित्वा; लङ्घित्वा, उल्लङ्घ्य. Inf. लङ्घयितुम्; लङ्घितुम्.

लच्छ् 1 P. लक्षणे To mark. P लच्छति. Pf. ललच्छ. 2nd sing. ललच्छिथ. P. F. लच्छिता F. लच्छिष्यति. C. अलच्छिष्यत्. Aor. अलच्छीत्. B. लच्छ्यात्. Caus लच्छयति-ते. A. अललच्छत्-त. D. लिलच्छिषति. Frequ. लालच्छ्यते, लालष्टि &c. P. P. लच्छित G. लच्छित्वा. Inf. लच्छितुम्.

लज् 1 P. भर्जने. To fry; to roast. P. लजति. Pf. ललाज. 2nd sing. लेजिथ. P. F. लजिता. F. लजिष्यति. Aor. अलजीत्, अ-

लाजीत्. B. लज्यात्. Caus. लाजयति ते A. अलीलजत् -त. Pass. लज्यते. A. अलाजि.

लज् (ओलजी) 6 A. व्रीडने To be ashamed; to be bashful. P. लजते. Pf. लेजे. 2nd sing. लेजिषे. P. F. लजिता. F. लजिष्यते. C. अलजिष्यत. Aor. अलजिष्ट. B. लजिषीष्ट. Caus. लाजयति-ते. A. अलीलजत्-त. D. लिलजिषते. Frequ. लालज्यते, लालजीति, लालक्ति. Pass लज्यते. A. अलाजि. P. P. लग्न. G. लजित्वा. Inf. लजितुम्.

लज् (Another reading for लड्) 10 U. अपवारणे. To cover. P. लाजयति-ते. Pf. लाजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. लाजयिता. F. लाजयिष्यति ते. Aor. अलीलजत् त. B. लाज्यात्, लाजयिषीष्ट. Pass. लाज्यते. A. अलाजि.

लज् 10 U. प्रकाशने. To appear, to seem; to shine. P. लजयति-ते. Pf. लजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. लजयिता. F लजयिष्यति-ते. Aor. अललजत्-त. B. लज्यात्, लजयिषीष्ट. D. लिलजयिषति ते. Pass. लज्यते. A. अलजि.

लञ्ज् (लजि) 1 P. भर्जने. to fry, to roast. P. लञ्जति. Pf. ललञ्ज. 2nd sing. ललञ्जिथ. P. F. लञ्जिता. F. लञ्जिष्यति. C. अलञ्जिष्यत्. Aor. अलञ्जीत्. B. लञ्ज्यात्. Caus. लञ्जयति-ते. A. अललञ्जत्-त. Pass. लञ्ज्यते. A. अलञ्जि.

लञ्ज् (लजि) [Another reading for तुञ्ज् (तुजि)] 10 U. 1 P. हिंसाबलादाननिकेतनेषु To injure, to be strong, to take; to dwell. P. लञ्जयति ते; लञ्जति. Pf. लञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c, ललञ्ज. P. F. लञ्जयिता; लञ्जिता. F. लञ्जयिष्यति ते, लञ्जिष्यते. A. अललञ्जत् त; अलञ्जीत्. B लञ्ज्यात्, लञ्जयिषीष्ट; लञ्ज्यात् D. लिलञ्जयिषति ते; लिलञ्जिषति. Frequ. लालञ्ज्यते, लालञ्जीति, लालङ्क्ति. Pass. लञ्ज्यते. A. अलञ्जि. P. P लञ्जित. G. लञ्जयित्वा; लञ्जित्वा. Inf. लञ्जयितुम्; लञ्जितुम्.

लञ्ज् (लजि) 10 U. 1 P. भाषार्थः दीप्तौ च. To speak, to shine. For the forms of this root see the above root.

लञ्ज् (लजि) 10 U. 1 P. प्रकाशने. To be manifest. For the forms of this root see the root लज 10 U. 1 P. हिंसाबलादाननिकेतनेषु.

लट् 1 P. बाल्ये. *To act like a child; to be childish.* P. लटति. Pf. ललाट. 2nd sing. लेटिथ. P. F. लटिता. F. लटिष्यति. Aor. अलटीत्, अलाटीत्. B. लट्यात्. D. लिलटिषति. Frequ. लालट्यते, लालट्टि &c.

लड् 1 P. विलासे. To play, to sport; to amuse oneself. P. लडति. Pf. ललाड. 2nd sing. लेडिथ. P. F. लडिता. F. लडिष्यति. Aor. अलडीत्, अलाडीत्. B. लड्यात्. Caus. लाडयति ते. A. अलीलडत्-त. Pass. लड्यते. A. अलाडि.

लड् (घटादिः) 1 P. जिह्वोन्मथने. To loll the tongue; to stir with the tongue; to use the tongue; to harass; to churn. P. लडति Pf. ललाड. 2nd sing. लेडिथ. P. F. लडिता. F. लडिष्यति. C. अलडिष्यत्. Aor. अलडीत्, अलाडीत्. B. लड्यात्. Caus. लडयति-ते. A. अलीलडत्-त. D. लिलडिषति. *Frequ.* लालड्यते, लालडीति, लालड्टि. Pass. लड्यते. A. अलाडि, अलाडि. P P. लडित. G. लडित्वा. Inf. लडितुम्.

लड् 10 U. उपसेवायाम्. To fondle, to caress P. लाडयति ते. Pf. लाडयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. लाडयिता. F. लाडयिष्यति-ते. Aor. अलीलडत्-त. B. लाड्यात्, लाडयिषीष्ट. D. लिलाडयिषति-ते. Pass. लाड्यते. A. अलाडि. P. P. लाडित. G. लाडयित्वा. Inf. लाडयितुम्.

लण्ड् (ओलडि) 10 U. 1 P. उत्क्षेपणे. To throw, to toss up. P. लण्डयति ते; लण्डति. Pf. लण्डयाञ्चकार-चक्रे &c; ललण्ड. P. F. लण्डयिता; लण्डिता. F. लण्डयिष्यति ते; लण्डिष्यति. Aor. अललण्डत्-त; अलण्डीत्. B. लण्ड्यात्, लण्डयिषीष्ट, लण्ड्यात्. D. लिलण्डयिषति ते; लिलण्डिषति. Frequ. of the 1st conj लालण्ड्यते, लालण्डीति, लालण्ट्टि. Pass. लण्ड्यते. A. अलण्डि. P. P. लण्डित, लण्ड्ण. G. लण्डयित्वा; लण्डित्वा. Inf. लण्डयितुम्; लण्डितुम्.

लण्ड् (लडि) 10 U. 1 P. भाषायादीप्तौ. To speak; to shine. P. P. लण्डित. All other forms are identical with those of the above root.

ला 2 P. आदानेदानेच. To take; to give. P. लाति Imperf. अलात्. plu. अलान्, अलुः. Pf. ललौ. 2nd sing. ललिथ, ललाथ. P. F. लाता. F. लास्यति. Aor. अलासीत्. B. लायात्. Caus. लापयति-ते; लालयति-ते (when it means to melt). A. अलीलपत् त, अलीलयत् -त. D. लिलासति. Frequ. लालायते, लालेति, लालाति. Pass. लायते A. अलायि P. P लात. G. लात्वा, आलाय. Inf. लातुम्.

लाख् (लाखृ) 1 P. शोषणालमर्थयोः. To grow dry; to adorn; to suffice P लाखति. Pf. ललाख. 2nd sing. ललाखिथ. P. F. लाखिता. F. लाखिष्यति C. अलाखिष्यत्. Aor. अलाखीत्. B. लाख्यात्. Caus. लाखयति-ते. A. अललाखत् -त. D. लिलाखिषति. Pass. लाख्यते. A. अलाखि.

लाघ् (लाघृ) 1 A. सामर्थ्ये. To be able; to be competent. P. लाघते. Pf. ललाघे. 2nd sing. ललाघिषे P. F. लाघिता. F. लाघिष्यते. Aor. अलाघिष्ट. B. लाघिषीष्ट. Caus. लाघयति-ते. A. अललाघत् -त. Frequ. लालाघ्यते, लालाघीति, लालाग्धि.

लाज् 1 P. भर्त्सनेभर्जनेच. To blame, to fry. P. लाजति. Pf. ललाज. 2nd sing. ललाजिथ. P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. Aor. अलाजीत्. B. लाज्यात्. Caus. लाजयति-ते. A. अलीलजत्-त. Pass. लाज्यते. A. अलाजि.

लाञ्छ् (लाछि) 1 P. लक्षणे. To mark; to distinguish. P. लाञ्छति. Pf. ललाञ्छ. 2nd sing. ललाञ्छिथ. P. F. लाञ्छिता. F. लाञ्छिष्यति. C अलाञ्छिष्यत्. Aor. अलाञ्छीत्. B. लाञ्छ्यात्. D. लिलाञ्छिषति. Frequ. लालाञ्छ्यते, लालाष्टि &c. Pass लाञ्छ्यते. A अलाञ्छि. P. P. लाञ्छित. G. लाञ्छित्वा. Inf. लाञ्छितुम्.

लाञ्ज् (लाजि) 1 P. भर्त्सनेभर्जनेच. To blame; to fry. P. लाञ्जति. Pf. ललाञ्ज. 2nd sing. ललाञ्जिथ. P. F. लाञ्जिता. F. लाञ्जिष्यति. Aor. अलाञ्जीत्. B. लाञ्ज्यात्. Pass. लाञ्ज्यते. A. अलाञ्जि. P. P. लाञ्जित. G. लाञ्जित्वा. Inf. लाञ्जितुम्.

लाट् 11 P. जीवने. To live. P. लाट्यति. Pf. लाटयाञ्चकार &c. P. F. लाटिता. F. लाटिष्यति. Aor. अलाटीत्. B. लाट्यात्.

लाभ् 10 U. प्रेरणे. To throw, to direct. P. लाभयति-ते. Pf. लाभया-

ञ्चकार-चक्रे &c. P. F. लाभयिता. F. लाभयिष्यति-ते. A. अललाभत्-त. B. लाभ्यात्, लाभयिषीष्ट. Pass. लाभ्यते. A. अलाभि.

लिख् 6 P. अक्षरविन्यासे. To write; to scratch; to rub; to touch; to peck (said of birds). P. लिखति. Pf. लिलेख. 2nd sing. लिलेखिथ. P. F. लेखिता. F. लेखिष्यति. C अलेखिष्यत्. Aor. अलेखीत्. B लिख्यात् Caus. लेखयति-ते. A. अलीलिखत्-त. D. लिलिखिषति, लिलेखिषति. Frequ. लेलिख्यते, लेलिखीति, लेलेक्ति. Pass. लिख्यते. A. अलेखि. P. P. लिखित. G. लिखित्वा, लेखित्वा, विलिख्य. Inf. लेखितुम्.

लिङ्ग् (लिगि) 1 P. To go; to move, (with आ, to embrace). P. लिङ्गति. Pf. लिलिङ्ग. 2nd sing. लिलिङ्गिथ. P. F. लिङ्गिता F. लिङ्गिष्यति. Aor. अलिङ्गीत्. B. लिङ्ग्यात्. Caus. लिङ्गयति ते. A. अलिलिङ्गत्-त D. लिलिङ्गिषति. Frequ लेलिङ्ग्यते, लेलिङ्गीति, लेलिङ्क्ति. Pass. लिङ्ग्यते. A. अलिङ्गि. P. P. लिङ्गित. G. लिङ्गित्वा, आलिङ्ग्य. Inf. लिङ्गितुम्.

लिङ्ग् (लिगि) 10 U. 1 P. चित्रीकरणे. To paint; to variegate. P. लिङ्गयति-ते; लिङ्गति. Pf. लिङ्गयाञ्चकार-चक्रे &c; लिलिङ्ग. P. F. लिङ्गयिता; लिङ्गिता. F. लिङ्गयिष्यति-ते; लिङ्गिष्यति. Aor. अलिलिङ्गत्-त; अलिङ्गीत्. B लिङ्ग्यात्, लिङ्गयिषीष्ट; लिङ्ग्यात्. D. लिलिङ्गयिषति ते; लिलिङ्गिषति. Frequ. of the 1st conj. & Pass. see the above root. P. P. लिङ्गित. G. लिङ्गयित्वा; लिङ्गित्वा, आलिङ्ग्य. Inf लिङ्गयितुम्; लिङ्गितुम्.

लिट् 11 P. अल्पकुत्सनयोः. To be little; to think little of. P. लिट्यति. Pf. लिटाञ्चकार &c. P. F. लिटिता. F. लिटिष्यति. Aor. अलिटीत्. B. लिट्यात्.

लिप् 6 U. उपदेहे. To anoint; to be smeared; to cover. P. लिम्पति-ते. Pf. लिलेप, लिलिपे. 2nd sing. लिलेपिथ, लिलिपिषे. P. F. लेप्ता. F. लेप्स्यति-ते. C. अलेप्स्यत्-त. Aor. अलिपत्-त, अलिप्त. B लिप्यात्, लिप्सीष्ट. Caus. लेपयति-ते. A. अलीलिपत्-त. D. लिलिप्सति-ते. Frequ. लेलिप्यते, लेलिपीति, लेलेप्ति. Pass. लिप्यते. A. अलेपि. P. P. लिप्त. G. लिप्त्वा, संलिप्य. Inf. लेप्तुम्.

लिश् 4 A. अल्पीभावे. To decrease; to become small. P. लिश्यते. Pf. लिलिशे. 2nd sing. लिलिशिषे. P. F. लेष्टा. F. लेक्ष्यते. Aor अलिक्षत्. dual. अलिक्षाताम्. B. लिक्षीष्ट. Caus. लेशयति ते. A. अलीलिशत् त. D लिलिक्षते. Frequ लेलिश्यते, लेलिशीति, लेलेष्टि. Pass. लिश्यते. A अलेशि. P. P. लिष्ट. G. लिष्ट्वा. Inf. लेष्टुम्.

लिश् 6 P. गतौ To go; to move. P. लिशति. Pf. लिलेश. 2nd sing. लिलेशिथ. P. F. लेष्टा. F. लेक्ष्यति. C. अलेक्ष्यत्. Aor. अलिक्षत्. B लिश्यात्. Caus लेशयति-ते. A. अलीलिशत्-त. D. लिलिक्षति. Frequ. see the above root. Pass. लिश्यते. A. अलेशि P P लिष्ट. G. लिष्ट्वा. Inf. लेष्टुम्.

लिह् 2 U. आस्वादने. To taste, to lick. P. लेढि, लीढे. Pf. लिलेह, लिलिहे. 2nd sing. लिलेहिथ, लिलिहिषे. P. F. लेढा. F. लेक्ष्यति-ते. C. अलेक्ष्यत्-त. Aor. अलिक्षत् -त, अलीढ. dual. अलिक्षताम्, अलिक्षाताम्, अलीढाम्. B लिह्यात्, लिक्षीष्ट. Caus. लेहयति-ते. A अलीलिहत् -त. D लिलिक्षति-ते. Frequ. लेलिह्यते, लेलिहीति. लेलेढि. Pass. लिह्यते A. अलेहि. P. P. लीढ. G. लीढ्वा, आलिह्य. Inf. लेढुम्.

ली (लीङ्) 4 A. श्लेषणे. To adhere; to cling; to stick. P. लीयते. Pf लिल्ये. 2nd sing. लिल्यिषे. P. F. लेता, लाता. F. लेष्यते, लास्यते. Aor. अलेष्ट, अलास्त. D लेषीष्ट, लासीष्ट. Caus. लालयति-ते, लाययति ते, लापयति-ते, लीनयति ते (to melt). A. अलीललत् त, अलीलयत्-त, अलीलपत्-त, अलीलिनत् त. D. लिलीषते. Frequ. लेलीयते, लेलयीति, लेलेति. Pass. लीयते. A. अलायि. P. P. लीन. G. लीत्वा, विलाय, विलीय. Inf. लेतुम्, लातुम्.

ली 9 P. श्लेषणे. To adhere; to melt; to be absorbed in. P. लिनाति. Pf. लिलाय, ललौ. 2nd sing. लिलयिथ, लिलेथ, ललिथ, ललाथ. P. F. लेता, लाता. F. लेष्यति, लास्यति. Aor. अलैषीत्, अलासीत्. B. लीयात्. D. लिलीषति. Caus. Frequ. Pass. P. P. &c see the above root.

ली 10 U. 1 P. द्रवीकरणे. To melt. P. लाययति-ते; लयति. Pf. लाययाञ्चकार-चक्रे &c; लिलाय. P. F. लाययिता; लेता. F. लाययि-

ष्यति ते; लेष्यति. Aor. अलीलयत् त; अलैषीत. B. लाय्यात्, लाययिषीष्ट; लीयात्. D. लिलाययिषति-ते; लिलीषति. Frequ. of the first conj see ली 4. A. Pass लाय्यते; लीयते A. अलायि. P. P. लायित; लीत. G. लायचित्वा; लीत्वा. Inf. लाययितुम्; लेतुम्.

लुञ्च् 1 P. अपनयने. To remove; to pluck. P. लुञ्चति. Pf. लुलुञ्च. 2nd sing. लुलुञ्चिथ. P. F. लुञ्चिता. F. लुञ्चिष्यति. C. अलुञ्चिष्यत्. Aor. अलुञ्चीत्. B. लुञ्च्यात्. Caus लुञ्चयति ते. A. अलुलुञ्चत्-त D. लुलुञ्चिषति. Frequ. लोलुच्यते, लोलुञ्चीति, लोलुङ्क्ति. Pass. लुञ्च्यते. A. अलुञ्चि. P. P. लुञ्चित. G. लुचित्वा, लुञ्चित्वा. Inf. लुञ्चितुम्.

लुञ्ज् (लुजि) 10 U. 1 P. हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To injure; to be strong, to take, to dwell. P. लुञ्जयति-ते; लुञ्जति. Pf. लुञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c; लुलुञ्ज. P. F. लुञ्जयिता; लुञ्जिता. F. लुञ्जयिष्यति-ते; लुञ्जिष्यति. Aor. अलुलुञ्जत् त; अलुञ्जीत्. B लुञ्ज्यात्, लुञ्जयिषीष्ट; लुञ्ज्यात्. Frequ of the 1st conj लोलुञ्ज्यते, लोलुञ्जीति, लोलुङ्क्ति. Pass लुञ्ज्यते. A. अलुञ्जि.

लुञ्ज् (लुजि) 10 U. 1 P. भाषायादीप्तौच. To speak; to shine. For the forms of this root see the above root.

लुट् 1 P. विलोडने. To churn, to roll, to wallow P. लोटति. Pf. लुलोट 2nd sing लुलोटिथ. P. F लोटिता. F. लोटिष्यति. C. अलोटिष्यत्. Aor अलोटीत्. B. लुट्यात्. Caus. लोटयति-ते. A. अलूलुटत्-त, अलुलोटत्-त. D. लुलुटिषति, लुलोटिषति. Frequ. लोलुट्यते, लोलुटीति, लोलोट्टि. Pass. लुट्यते. A. अलोटि. P. P. लुटित, लोटित. G. लोटित्वा, लुटित्वा. Inf. लोटितुम्.

लुट् 1 A. प्रतिघाते. To oppose; to resist P. लोटते. Pf. लुलुटे 2nd sing. लुलुटिषे. P. F. लोटिता. F. लोटिष्यते. Aor. अलुटत्, अलोटीत्. B. लोटिषीष्ट. D. लुलुटिषते, लुलोटिषते. Prest. P. लोटमान. For other forms see the above root.

लुट् 4 P. विलोडने. To churn; to agitate; to roll, to wallow. P. लुट्यति Aor. अलुटत्. Prest. P. लुट्यत्. For other forms see लुट् 1 P.

लुट् (कुटादि.) 6 P. संश्लेषणे. To be connected, to be in contact

with P. लुटति. Pf लुलोट. 2nd sing लुलुटिथ. P F. लुटिता. F लुटिष्यति. C. अलुटिष्यत्. Aor अलुटीत्. B लुट्यात्. D. लुलुटिषति. Pass लुट्यते. A अलोटि.

लुट् 10 U भाषायादीप्तौच. To speak, to shine P. लोटयति-ते. Pf. लोटयाञ्चकार चक्रे &c P F. लोटयिता. F लोटयिष्यति-ते. Aor. अलूलुटत् त. B लोटयात्, लोटयिषीष्ट Pass लोट्यते. A. अलोटि.

लुठ् 1 A. प्रतिघाते. To oppose, to resist P लोठते. Pf लुलुठे. 2nd sing. लुलुठिषे. P F लोठिता. F लोठिष्यते. Aor अलुठत्, अलोठिष्ट B लोठिषीष्ट Caus लोठयति-ते. A अलुलोठत्-त. D. लुलुठिषते, लुलोठिषते. Frequ लोलुठ्यते, लोलुठीति, लोलोट्टि. Pass. लुठ्यते A अलोठि. P P लुठित, लोठित. G लुठित्वा, लोठित्वा, विलुठ्य. Inf लोठितुम्.

लुठ् 1 P.उपघाते.To strike, to knock down.P.लोठति Pf. लुलोठ. 2nd sing.लुलोठिथ. P.F.लोठिता F.लोठिष्यति C.अलोठिष्यत्. Aor. अलोठीत् B लुठ्यात्.Caus लोठयति-ते.A अलूलुठत्-त, अलुलोठत् त. D लुलुठिषति, लुलोठिषति.For other forms see the above root.

लुठ् (कुटादि) 6 P. संश्लेषणे. To join, to roll, to wallow P. लुठति. Pf लुलोठ. 2nd sing लुलुठिथ P F लुठिता. F लुठिष्यति. Aor अलुठीत्. B लुठ्यात्. Caus लोठयति ते. A अलूलुठत्-त, अलुलोठत्-त D लुलुठिषति. Frequ लोलुठ्यते, लोलुठीति, लोलोट्टि. Pass. लुठ्यते. A. अलोठि P P लुठित.G लुठित्वा, विलुठ्य. Inf लुठितुम्.

लुड् 1 P विलोडने. To churn, to agitate, to disturb P. लोडति. Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिथ P F लोडिता. F लोडिष्यति. C अलोडिष्यत्. Aor अलोडीत्. B लुड्यात् Caus लोडयति ते. A. अलूलुडत् त. D. लुलुडिषति, लुलोडिषति. Frequ लोलुड्यते, लोलुडीति, लोलोड्टि Pass लुड्यते. A अलोडि. P P. लुडित, लोडित. G. लुडित्वा, लोडित्वा. Inf लोडितुम्.

लुण्ट्(लुटि) 1 P. स्तेये To steal, to rob to plunder P लुण्टति. Pf लुलुण्ट 2nd sing. लुलुण्टिथ P F लुण्टिता.F.लुण्टिष्यति Aor. अलुण्टीत् B लुण्ट्यात् Caus लुण्टयति-ते A अलुलुण्टत् त.D लुलुण्टिषति.

Frequ लोलुण्टयते, लोलुण्टीति, लोलुण्टि. Pass. लुण्टयते. A. अलुण्टि. P. P. लुण्टित. G. लुण्टित्वा. Inf. लुण्टितुम्.

लुण्ठ् (लुठि) 1 P. आलस्ये प्रतिघाते च. To be idle; to resist. P. लुण्ठति. Pf लुलुण्ठ. 2nd sing. लुलुण्ठिथ. P. F. लुण्ठिता. F. लुण्ठिष्यति. C. अलुण्ठिष्यत्. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठ्यात्. Caus. लुण्ठयति-ते. A. अलुलुण्ठत्-त. D. लुलुण्ठिषति. Frequ लोलुण्ठ्यते, लोलुण्ठीति, लोलुण्टि. Pass. लुण्ठ्यते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठित्वा. Inf. लुण्ठितुम्.

लुण्ठ् (लुठि) [Another reading for लुण्ट् (लुटि)] 1 P. स्तेये. To steal. This root is conjugated like लुण्ट् (लुटि) 1 P., ठ् for ट् being substituted.

लुण्ठ् 10 U. स्तेये. To steal; to rob; to plunder. P. लुण्ठयति-ते. Pf. लुण्ठयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F लुण्ठयिता. F. लुण्ठयिष्यति-ते. Aor. अलुलुण्ठत्-त. B. लुण्ठ्यात्, लुण्ठयिषीष्ट. Pass. लुण्ठ्यते. A. अलुण्ठि. P. P. लुण्ठित. G. लुण्ठयित्वा. Inf. लुण्ठयितुम्.

लुण्ड् (लुडि) [Another reading for लुण्ट् (लुटि)] 1 P. स्तेये. To steal; to rob. This root is conjugated like लुण्ट् (लुटि) 1 P, ड् only being put for ट्.

लुन्थ् (लुथि) 1 P हिंसासंक्लेशनयोः. To strike; to afflict; to suffer pain. P. लुन्थति. Pf लुलुन्थ. 2nd sing. लुलुन्थिथ. P. F. लुन्थिता. F. लुन्थिष्यति. C. अलुन्थिष्यत्. Aor. अलुन्थीत्. B. लुन्थ्यात्. D. लुलुन्थिषति. Frequ. लोलुन्थ्यते, लोलुन्थीति, लोलुन्ति. Pass. लुन्थ्यते. A. अलुन्थि.

लुप् (लुप) 4 P. विमोहने. To be confused; to be disturbed. P. लुप्यति. Pf. लुलोप. 2nd sing. लुलोपिथ. P. F. लोपिता. F. लोपिष्यति. Aor. अलुपत्. B. लुप्यात्. Caus. लोपयति-ते. A. अलूलुपत्-त, अलुलोपत्-त. D. लुलुपिषति, लुलोपिषति. Frequ. लोलुप्यते, लोलुपीति, लोलोप्ति. Pass लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुपित्वा, लोपित्वा. Inf. लोपितुम्.

लुप् (लुप्लृ) 6 U. छेदने. To cut; to break into pieces. P. लुम्पति-ते. Pf. लुलोप, लुलुपे. 2nd sing. लुलोपिथ, लुलुपिषे. P. F. लोप्ता. F. लोप्स्यति-ते. C. अलोप्स्यत्-त. Aor. अलुपत्, अलुप्त. B.

लुप्यात्, लुप्सीष्ट.D.लुलुप्सति-ते. Caus & Frequ see the above root Pass लुप्यते.A.अलोपि P.P.लुप्त G.लुप्त्वा,विलुप्य.Inf.लोप्तुम्.

लुभ् 1 P गार्ध्ये. To covet, to long for; to allure, to be perplexed P लोभति. Pf. लुलोभ. 2nd sing लुलोभिथ. P. F. लोभिता, लोब्धा. F लोभिष्यति. Aor. अलोभीत्. B लुभ्यात्. Caus लोभयति-ते A अलूलुभत्-त. D लुलुभिषति, लुलोभिषति. Frequ लोलुभ्यते, लोलुभीति, लोलोब्धि. Pass लुभ्यते. A. अलोभि. P P लुब्ध, (लुभित perplexed). G. लुभित्वा, लोभित्वा, लुब्ध्वा, प्रलुभ्य. Inf लोभितुम्, लोब्धुम्.

लुभ् 4 P. गार्ध्ये. To covet, to long for, to allure. P. लुभ्यति. Aor. अलुभत्. Prest. P लुभ्यत्. For the remaining forms see the above root.

लुभ् 6 P विमोहने. To bewilder, to confound, to disturb P. लुभति Aor. अलोभीत्. Prest P लुभत्. P P. लुभित. G लुभित्वा, लोभित्वा, लुब्ध्वा For the remaining forms see लुभ् 1 P.

लुम्ब् (लुबि) 1 P. अर्दने. To torment, to harass P. लुम्बति.Pf. लुलुम्ब.2nd sing-लुलुम्बिथ.P.F.लुम्बिता.F.लुम्बिष्यति C. अलुम्बिष्यत्. Aor अलुम्बीत्.B लुम्ब्यात्.D.लुलुम्बिषति Frequ.लोलुम्ब्यते, लोलुम्बीति, लोलुम्ब्ति. Pass लुम्ब्यते. A. अलुम्बि.

लुम्ब् (लुबि) 10 U 1 P अदर्शनेऽर्दनेच To be invisible, to torment P लुम्बयति ते; लुम्बति. Pf लुम्बयाञ्चकार चक्रे &c; लुलुम्ब. P F लुम्बयिता, लुम्बिता F लुम्बयिष्यति ते, लुम्बिष्यति. Aor अलुलुम्बत् त, अलुम्बीत्. B लुम्ब्यात्, लुम्बयिषीष्ट; लुम्ब्यात्. D. लुलुम्बयिषति-ते; लुलुम्बिषति. Frequ of the 1st conj see the above root Pass लुम्ब्यते. A. अलुम्बि. P. P. लुम्बित. G. लुम्बयित्वा, लुम्बित्वा: Inf लुम्बयितुम्; लुम्बितुम्.

लू (लूञ्) 9 U छेदने To cut, to divide, to destroy P लुनाति, लुनीते. Pf. लुलाव, लुलुवे. 2nd sing लुलविथ, लुलुविषे. P F. लविता. F लविष्यति ते. C अलविष्यत् त. Aor. अलावीत्, अलविष्ट B लूयात्, लविषीष्ट. Caus लावयति-ते. A. अलीलवत् त. D.

लूयति-ते. Frequ. लोलूयते, लोलवीति, लोलोति. Pass. लूयते. A. अलावि. P. P. लून. Pot. P. लव्य. (अवश्यलाव्य). G. लूत्वा, अवलूय. Inf. लवितुम् .

लूष् 1 P. भूषायाम्. To adorn; to decorate. P. लूषति. Pf. लुलूष. 2nd sing लुलूषिथ. P F. लूषिता. F. लूषिष्यति. Aor. अलूषीत्. B. लूष्यात्. Caus. लूषयति-ते. A. अलूलुषत्-त. Frequ. लोलूष्यते, लोलूष्टि &c. Pass. लूष्यते. A. अलूषि.

लूष् 10 U. हिंसायाम्. To hurt; to injure. P. लूषयति-ते. Pf. लूषयाञ्चकार- चक्रे &c. P. F. लूषयिता. F. लूषयिष्यति ते. Aor. अलूलुषत्-त. B. लूष्यात्, लूषयिषीष्ट. Pass. लूष्यते. A. अलूषि.

लेख् 11 P. स्खलने. to stumble; to slip. P. लेख्यति. Pf. लेखाञ्चकार &c. P. F. लेखिता. F. लेखिष्यति. Aor. अलेखीत्. B लेख्यात्.

लेखा 11 P. स्खलनेविलासेच. To slip; to stumble; to sport wantonly P. लेखायति. Pf लेखायाञ्चकार &c. P. F. लेखायिता. F. लेखायिष्यति. Aor अलेखायीत्. B. लेखाय्यात्.

लेट् 11 P. धौर्त्यपूर्वभावेस्वप्नेच; (दीप्तावित्येके). To deceive; to be first; to sleep; (to shine). P. लेट्यति. Pf. लेटाञ्चकार &c. P F. लेटिता. F. लेटिष्यति. Aor. अलेटीत्. B. लेट्यात्.

लेप् (लेपृ) 1 A. गतौ. To go, to move. P लेपते Pf. लिलेपे. 2nd sing लिलेपिषे. P F. लेपिता. F. लेपिष्यते. C. अलेपिष्यत. Aor. अलेपिष्ट. B. लेपिषीष्ट. Caus. लेपयति-ते. A. अलिलेपत्-त. D लिलेपिषते. Pass. लेप्यते. A. अलेपि.

लेला 11 P. दीप्तौ. To shine; to quiver. P. लेलायति. Pf. लेलायाञ्चकार &c. P F. लेलायिता. F. लेलायिष्यति. Aor. अलेलायीत्. B. लेलाय्यात्.

लैण् (लैणृ) [Another reading for पैण् (पैणृ)] 1 P. गतिप्रेरणश्लेषणेषु. To go, to approach; to send; to embrace. P. लैणति. Pf. लिलैण. 2nd sing. लिलैणिथ. P. F. लैणिता. F. लैणिष्यति. Aor. अलैणीत्. B. लैण्यात्. Caus. लैणयति-ते. A. अलिलैणत्-त. D. लिलैणिषति. Frequ. लेलैण्यते, लेलैण्टि &c.

लोक् (लोकृ) 1 A. दर्शने. To see; to perceive. P. लोकते. Pf. लुलोके. 2nd sing. लुलोकिषे. P. F. लोकिता. F. लोकिष्यते. C. अलोकिष्यत. Aor. अलोकिष्ट. B. लोकिषीष्ट. Caus. लोकयति-ते. A.

अलुलोकत्-त. D लुलोकिषते. Frequ लोलोक्यते, लोलोकीति, लोलोक्ति Pass लोक्यते. A अलोकि. P P लोकित. G. लोकित्वा, अवलोक्य. Inf लोकितुम्.

लोक् (लोकृ) 10 U भाषायाठीतौच. To speak, to shine P लोकयति ते Pf. लोकयाञ्चकार चक्रे &c. P F लोकयिता. F लोकयिष्यति-ते Aor अलुलोकत्-त. B लोक्यात्, लोकयिषीष्ट. D लुलोकयिषति ते Pass लोक्यते. A अलोकि. P P लोकित. G लोकयित्वा, अवलोक्य Inf लोकयितुम्.

लोच् (लोचृ) 1 A दर्शने To see, to perceive This root is conjugated like लोक् (लोकृ) 1 A, च् being put for क्.

लोच् (लोचृ) 10 U दर्शने. To see, to perceive This root is conjugated like लोक् (लोकृ) 10 U च् being put for क्.

लोट् 11 P धौर्त्येपूर्वभावेस्वप्नेच, (दीप्तावित्येके). To deceive, to be first, to sleep, (to shine) P लोटयति. Pf लोटाञ्चकार &c. P F लोटिता F लोटिष्यति. Aor अलोटीत्. B लोट्यात्.

लोड् (लोडृ) 1 P उन्मादे. To be foolish, to be mad P लोडति. Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिथ. P F लोडिता. F. लोडिष्यति. C अलोडिष्यत्. Aor अलोडीत् B लोड्यात्. Caus लोडयति ते. A. अलुलोडत् त Pass लोड्यते. A अलोडि

लोष्ट् 1 A सघाते. To heap up, to accumulate P लोष्टते. Pf. लुलोष्टे 2nd sing लुलोष्टिषे P F लोष्टिता. F लोष्टिष्यते Aor. अलोष्टिष्ट B लोष्टिषीष्ट Caus. लोष्टयति-ते A अलुलोष्टत्-त D लुलोष्टिषते Frequ लोलोष्टयते, लोलोष्टीति, लोलोष्टि P P लोष्टित. G लोष्टित्वा Inf लोष्टितुम्.

व.

वक्ष् 1 P रोषेसघातेच To be angry, to accumulate P वक्षति. Pf ववक्ष. 2nd sing ववक्षिथ. P F वक्षिता F. वक्षिष्यति. C अवक्षिष्यत. Aor अवक्षीत्. B वक्ष्यात्. Frequ वावक्ष्यते, वावक्षीति, वावष्टि Pass. वक्ष्यते A. अवक्षि

वख् 1 P गतौ. To go, to move P वखति Pf ववाख 2nd

sing. ववखिथ. P. F. वखिता. F. वखिष्यति Aor. अवखीत्, अवाखीत्. B. वख्यात्. D. विवखिषति. Caus. वाखयति ते. A. अवीवखत् त. P. P. वखित G. वखित्वा. Inf. वखितुम्.

वङ्क् (वकि) 1 A. कौटिल्यगतौच. To be crooked; to go crookedly. P. वङ्कते. Pf. ववङ्के 2nd sing. ववङ्किषे. P. F. वङ्किता. F. वङ्किष्यते. Aor. अवङ्किष्ट. B. वङ्किषीष्ट. Frequ. वावङ्क्यते, वावङ्कि &c. Pass. वङ्क्यते. A. अवङ्कि.

वङ्ख् (वखि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. वङ्खति. Pf. ववङ्ख, 2nd sing ववङ्खिथ. P. F. वङ्खिता. F. वङ्खिष्यति. C. अवङ्खिष्यत्. Aor. अवङ्खीत्. B. वङ्ख्यात्. Pass. वङ्ख्यते. A. अवङ्खि.

वङ्ग् (वगि) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like the above root, ग् being put for ख्.

वङ्घ् (वघि) 1 A. गत्याक्षेपे. To go; to move swiftly; to blame. The forms of this root are like those of the root वङ्क् (वकि) 1 A, with the only difference of घ् for क्.

वच् 2 P. परिभाषणे. To speak; to say; to read. P. वक्ति. Pf. उवाच. 2nd sing. उवचिथ, उवक्थ. P. F. वक्ता. F. वक्ष्यति. C. अवक्ष्यत्. Aor. अवोचत्. B. उच्यात्. Caus वाचयति-ते. A. अवीवचत्-त. D. विवक्षति. Frequ. वावच्यते, वावचीति, वावक्ति. Pass. उच्यते. A. अवाचि. P. P. उक्त. Pot P. वाच्य, वाक्य (a sentence). Pf. P. ऊचिवस्, ऊचान, (with अनु, अनूचान). G. उक्त्वा, प्रोच्य. Inf. वक्तुम्.

वच् 10 U. I P परिभाषणे. To speak, to tell; to read; to declare. P वाचयति ते; वचति. Pf वाचयाञ्चकार-ञ्चक्रे &c; उवाच. P. F वाचयिता; वक्ता. F. वाचयिष्यति ते; वक्ष्यति. Aor. अवीवचत् -त; अवाक्षीत्. B. वाच्यात्, वाचयिषीष्ट; उच्यात्. D. विवाचयिषति-ते; विवक्षति. Frequ. of the 1st conj. वावच्यते, वावचीति, वावक्ति. Pass वाच्यते; उच्यते. A. अवाचि. P. P. वाचित; उक्त. G. वाचयित्वा, अनुवाच्य; उक्त्वा, अनूच्य. Inf. वाचयितुम्; वक्तुम्.

वज् 1 P. गतौ. To go; to move. P. वजति. Pf. ववाज. 2nd sing. ववजिथ. P. F. वजिता. F. वजिष्यति. Aor. अवजीत्, अवाजीत्.

B वज्याद् Caus वाजयति-ते. A अवीवजन्-त. Frequ वावज्यते, वावक्ति &c Pass वज्यते. A अवाजि.

वज् 10 U मार्गसंस्कारगत्योः . To prepare the way, to trim or feather an arrow P वाजयति ते Pf वाजयाञ्चकार चक्रे &c. P F वाजयिता.F वाजयिष्यति ते Aor अवीवजत्-त . B. वाज्यात्, वाजयिषीष्ट. Pass वाज्यते. A अवाजि

वञ्च् (वञ्चु)1 P.गतौ To go, to move.P.वञ्चति Pf.ववञ्च.2nd sing. ववञ्चिथ P F वञ्चिता.F.वञ्चिष्यति C अवञ्चिष्यत् . Aor अवञ्चीत् . B.वच्यात . Caus वञ्चयति-ते. A अववञ्चत् त. D विवञ्चिषति. Frequ वनीवच्यते, वनीवञ्चीति, वनीवङ्क्ति. Pass वच्यते. A अवञ्चि P P वञ्चित. G वञ्चित्वा, वचित्वा, वक्त्वा Inf वञ्चितुम् .

वञ्च् (वञ्चु) 10 * A 1 P प्रलम्भने To deceive, to beguile. P वञ्चयते, वञ्चति Pf. वञ्चयाञ्चक्रे &c, ववञ्च. P F वञ्चयिता; वञ्चिता F वञ्चयिष्यते, वञ्चिष्यते Aor अववञ्चत् त, अवञ्चीत् . B वञ्चयिषीष्ट, वच्यात् .D विवञ्चयिषते, विवञ्चिषति Frequ. see the above root Pass वञ्च्यते, वच्यते A. अवञ्चि P P वञ्चित. G वञ्चयित्वा, वचित्वा, वञ्चित्वा, वक्त्वा. Inf वञ्चयितुम्; वञ्चितुम् .

वट् 1 P वेष्टने. To cover; to surround, to encompass P वटति. Pf ववाट 2nd sing. ववटिथ.P F वटिता F वटिष्यति C अवटिष्यत्. Aor अवटीत्, अवाटीत् . B वट्यात् . Caus वाटयति ते. A अवीवटत्-त. Frequ वावटयते, वावट्टि &c. Pass वटयते A अवाटि.

वट् (घटादिः) 1 P परिभाषणे. To speak Caus वटयति ते. A अवीवटत् त Pass वट्यते. A अवटि, अवाटि. The remaining forms are like those of the above root.

वट् 10 U ग्रन्थे. To tie, to string, to connect. P वटयति ते. Pf. वटयाञ्चकार चक्रे &c P F वटयिता. F वटयिष्यति ते. Aor अवीवटत् त. B वट्यात्, वटयिषीष्ट. D विवटयिषति ते. Pass वटयते. A अवाटि. P P वटित. G. वटयित्वा. Inf वटयितुम् .

वट् 10 U विभाजने. To divide, to partition The forms of

* आकुस्मीयमात्मनेपदणिच्सनियोगेनैवनिष्ठ्याख्यातार ।

this root are like those of the above root.

चट् 1 P. स्थौल्ये. To be large; to be fat P. वठति. Pf. ववाठ. 2nd sing ववठिथ. P. F. वठिता. F. वठिष्यति. C. अवठिष्यत्. Aor. अवठीत्, अवाठीत्. B वठ्यात्. D. विवठिषति. Frequ. वावठ्यते, वावट्टि &c.

वठ् 10 U. ग्रन्थे. To tie; to connect. This root is conjugated like वट् 10 U, ठ् being put for ट्.

वण् 1 P. शब्दे. To sound; to noise P. वणति. Pf. ववाण. 2nd sing. ववणिथ. P F वणिता. F. वणिष्यति. C. अवणिष्यत् Aor. अवणीत्, अवाणीत्. B वण्यात्. Caus. वाणयति-ते. A. अवीवणत्-त, अववाणत्-त. D विवणिषति. Frequ वंवण्यते. वंवण्यते, वंवणीति, वंवणीति, वंवण्टि; ववण्टि. Pass. वण्यते. A. अवाणि. P. P. वणित G वणित्वा. Inf. वणितुम्.

वण्ट् (वटि) 10 U. 1 P विभाजने To divide; to partition. P. वण्टयति-ते, (वण्टापयति ते according to some); वण्टति. Pf. वण्टयाञ्चकार-चक्रे &c, ववण्ट. P F वण्टयिता; वण्टिता. F. वण्टयिष्यति ते; वण्टिष्यति. Aor अववण्टत्-त; अवण्टीत्. B. वण्ट्यात्, वण्टयिषीष्ट; वण्ट्यात्. D विवण्टयिषति-ते; विवण्टिषति. Frequ वावण्ट्यते, वावण्टीति, वावण्ट्टि Pass वण्ट्यते. A अवण्टि. P P. वण्टित. G वण्टयित्वा; वण्टित्वा. Inf. वण्टयितुम्; वण्टितुम्.

वण्ठ् (वठि) 1 A एकचर्यायाम्. To go alone, to go unaccompanied P. वण्ठते. Pf ववण्ठे. 2nd sing. ववण्ठिषे. P. F. वण्ठिता. F. वण्ठिष्यते. Aor. अवण्ठिष्ट. B वण्ठिषीष्ट. Pass. वण्ठ्यते. A. अवण्ठि. P. P. वण्ठित. G वण्ठित्वा. Inf. वण्ठितुम्.

वण्ड् (वडि) 10 U. 1 P. विभाजने. To divide, to partition. This root is conjugated like the root वण्ट् (वटि) 10 U. 1 P, ड् being put for ट्.

वद् 1 P. व्यक्तायां वाचि. To speak; to tell; to utter. P. वदति. Pf उवाद. 2nd sing उवदिथ. P. F. वदिता. F. वदिष्यति. C. अवदिष्यत्. Aor. अवादीत्. B. उद्यात्. Caus. वादयति ते. A. अवीवदत् त. D. विवदिषति, Frequ. वावद्यते, वावदीति, वावत्ति.

Pass उद्यते. A. अवादि. P P उदित. Pot P. वाद्य, अवद्य (despisable), अनुद्य (unutterable). G. उदित्वा, अनूद्य. Inf. वदितुम्.

वद् 10 U. 1 U (according to some A only) सन्देशवचने To inform, to communicate P वादयति-ते, वदति ते. Pf वादयाञ्चकार चक्रे &c; ववाद; ववदे. 2nd sing वादयाञ्चकर्थ चकृषे &c; ववदिथ, ववदिषे. P F वादयिता, वदिता. F वादयिष्यति ते, वदिष्यति-ते. Aor अवीवदत्-त; अवदीत्, अवादीत्, अवदिष्ट. B वाद्यात्, वादयिषीष्ट, वद्यात्, वदिषीष्ट. D विवादयिष्यति-ते; विवदिषति ते. Frequ see the above root Pass वाद्यते; वद्यते. A अवादि. P. P. वादित; वदित G वादयित्वा, वदित्वा. Inf. वादयितुम्, वदितुम्.

वन् 1 P शब्देसम्भक्तौच. To sound, to honour, to help P वनति. Pf ववान 2nd sing ववनिथ P F. वनिता F वनिष्यति. C. अवनिष्यत्. Aor अवनीत्, अवानीत्. B वन्यात्. Caus वानयति ते A अवीवनत् त. D विवनिषति. Frequ ववन्यते, वँवन्यते, ववनीति, वँवनीति, ववन्ति, वँवन्ति Pass वन्यते. A. अवानि. P. P. वनित. G वनित्वा. Inf वनितुम्.

वन् (वनु) (घटादि.) 1 P क्रियासामान्ये. To act. Caus वनयति-ते. (with a preposition वानयति-ते also) A अवीवनत् त. P P. वत. G वनित्वा, वत्वा. Inf वनितुम्. The remaining forms are like those of the above root.

वन् (वनु) 8 A (according to चान्द्र, P) याचने. To beg, to request. P. वनुते Pf ववने. 2nd sing ववनिषे. P F. वनिता. F. वनिष्यते. Aor. अवनिष्ट, अवत. 2nd sing अवनिष्ठा, अवथा. B वनिषीष्ट. Caus वानयति ते. A अवीवनत् त D विवनिषते. Frequ see the above root. Pass. वन्यते. A. अवानि. P. P. वत. G. वनित्वा, वत्वा. Inf. वनितुम्.

वन्द् (वदि) 1 A. अभिवादनस्तुत्यो. To salute respectfully, to praise. P. वन्दते. Pf ववन्दे. 2nd sing. ववन्दिषे. P. F. वन्दिता. F. वन्दिष्यते. C. अवन्दिष्यत. Aor. अवन्दिष्ट. B. वन्दिषीष्ट Caus. वन्दयति-ते. A. अववन्दत्-त. D. विवन्दिषते. Frequ. वावन्द्यते,

वावन्दीति, वावन्ति. Pass. वन्द्यते. A. अवन्दि P. P. वन्दित. G. वन्दित्वा, अभिवन्द्य. Inf. वन्दितुम्.

वप् (डुवप्) 1 U. बीजसन्ताने छेदनेच. To sow; to propagate; to cut; to shave; to weave. P वपति-ते. Pf. उवाप, ऊपे. 2nd sing. उवपिथ, उवप्थ, ऊपिषे. P. F. वप्ता. F. वप्स्यति-ते Aor. अवाप्सीत्, अवप्त. dual. अवाप्ताम्, अवप्साताम्. B. उप्यात्, वप्सीष्ट. Caus. वापयति-ते. A. अवीवपत्-त. D. विवप्सति ते. Frequ. वावप्यते, वावपीति, वावप्ति. Pass. उप्यते. A. अवापि. P. P उप्त. G. उप्त्वा, प्रोप्य. Inf. वप्तुम्. Abs. उप्त्रिम.

वभ्र् 1 P. गतौ. To go; to move. P. वभ्रति. Pf. ववभ्र. 2nd sing. ववभ्रिथ. P. F. वभ्रिता. F. वभ्रिष्यति. Aor. अवभ्रीत्. B. वभ्र्यात्. Pass. वभ्र्यते. A. अवभ्रि.

वम् (टुवम्) 1 P. उद्गिरणे. To vomit; to pour out; to throw out; to reject. P. वमति. Pf. ववाम. 2nd sing. ववमिथ. P. F. वमिता. F वमिष्यति. C अवमिष्यत्. Aor अवमीत्. B. वम्यात्. Caus वमयति-ते, वामयति-ते. (with a preposition, only वमयति-ते). A अवीवमत् त. D विवमिषति. Frequ वंवम्यते, वँव्वम्यते, ववमीति, वँव्वमीति, वंवन्ति, वँव्वन्ति. Pass. वम्यते. A. अवामि. P. P. * वमित. G वमित्वा, उद्वम्य. Inf. वमितुम्. Abs. वमथुः.

वय् 1 A. गतौ. To go; to move. P. वयते. Pf. ववये. 2nd sing. ववयिषे. P. F. वयिता. F. वयिष्यते. Aor. अवयिष्ट. B. वयिषीष्ट. D. विवयिषते. Frequ. वावय्यते, वावयीति, वावति.

वर् 10 U. ईप्सायाम्. To wish, to obtain; to desire. P. वरयति ते. Pf. वरयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. वरयिता. F. वरयिष्यति-ते. Aor. अववरत्-त. B. वर्यात्, वरयिषीष्ट. D. विवरयिषति-ते. Pass. वर्यते. A. अवरि. P. P. वरित. G. वरयित्वा, संवरय्य. Inf. वरयितुम्.

वरण् 11 P. गतौ. To go; to move. P. वरण्यति. Pf. वरणाञ्चकार &c. P. F. वरणिता. F. वरणिष्यति. Aor. अवरणीत्. B. वरण्यात्.

---

* Some form वान्त by assigning a mute उ to this root; but it is better that it should be formed by means of उणादि suffix.

31

वर्च् 1 A. दीप्तौ. To shine; to be bright. P. वर्चते. Pf ववर्चे. 2nd sing ववर्चिषे. P.F वर्चिता. F. वर्चिष्यते. C. अवर्चिष्यत. Aor. अवर्चिष्ट B. वर्चिषीष्ट. Caus वर्चयति ते. A. अववर्चत्-त. D. विवर्चिषते. Frequ. वावर्च्यते, वावर्क्ति &c. P. P. वर्चित. G. वर्चित्वा. Inf. वर्चितुम्.

वर्ण् (अदन्त) 10 U. वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु. To paint, to delineate to extend, to praise; to describe. P वर्णयति-ते. Pf. वर्णयाञ्चकार चक्रे &c. P.F. वर्णयिता. F. वर्णयिष्यति ते. Aor. अववर्णत् त. B. वर्ण्यात्, वर्णयिषीष्ट. D. विवर्णयिषति ते. Pass. वर्ण्यते. A अवर्णि. P. P वर्णित G वर्णयित्वा, निर्वर्ण्य. Inf. वर्णयितुम्.

वर्ण् 10 U प्रेरणे, वर्णनइत्येके. To drive, to describe This root is conjugated like the above root.

वर्ध् 10 U छेदनपूरणयोः. To cut, to fill. P. वर्धयति-ते. Pf. वर्धयाञ्चकार चक्रे &c. P. F वर्धयिता. F. वर्धयिष्यति-ते. Aor. अववर्धत् त. B. वर्ध्यात्, वर्धयिषीष्ट. D. विवर्धयिषति ते. Pass. वर्ध्यते. A. अवर्धि P. P. वर्धित. G. वर्धयित्वा. Inf. वर्धयितुम्.

वर्ष् 1 A. स्नेहने. To be unctuous, to melt, to love. P. वर्षते. Pf. ववर्षे. 2nd sing. ववर्षिषे. P. F. वर्षिता. F. वर्षिष्यते. C. अवर्षिष्यत. Aor. अवर्षिष्ट. B. वर्षिषीष्ट. D. विवर्षिषते. Frequ. वावर्ष्यते, वावर्ष्टि &c.

वर्ह् 1 A. परिभाषणहिंसाप्रदानेषु. To speak, to hurt, to give P. वर्हते. Pf ववर्हे. 2nd sing. ववर्हिषे. P. F. वर्हिता. F. वर्हिष्यते. Aor. अवर्हिष्ट. B वर्हिषीष्ट. Caus. वर्हयति ते. A. अववर्हत्-त. D. विवर्हिषते. Frequ वावर्ह्यते, वावर्हीति, वावर्ढि. Pass. वर्ह्यते. A. अवर्हि. P. P. वर्हित. G. वर्हित्वा, निवर्ह्य. Inf. वर्हितुम्.

वल् 1 A. संवरणेसञ्चरणेच. To be surrounded, to cover; to move to & fro. P. वलते. Pf. ववले. 2nd sing. ववलिषे. P. F. वलिता. F. वलिष्यते. C. अवलिष्यत. Aor. अवलिष्ट. B. वलिषीष्ट. Caus. वालयति ते A. अवीवलत् त. D. विवलिषति ते. Frequ. वावल्यते, वावलीति, वावल्ति. Pass. वल्यते. A. अवालि. P.P. वलित. G. वलित्वा, संवल्य. Inf. वलितुम.

वल् (वद्यादि: according to भोज.) 1 P.संवरणेसंचरणेच. To be surrounded; to cover; to move to & fro. P. वलति. Pf. ववाल. 2nd sing.ववलिथ.P.F.वलिता.F. वलिष्यति. Aor. अवालीत्. B.वल्यात्. Caus. वलयति-ते.A.अवीवलत्-त.D.विवलिषति.Pass. वल्यते. A. अवलि, अवालि. For other forms see the above root.

वल्क् 10 U. परिभाषणे. To speak. P. वल्कयति-ते. Pf. वल्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F.वल्कयिता.F. वल्कयिष्यति-ते.Aor अववल्कत्-त. B.वल्क्यात्,वल्कयिषीष्ट.D.विवल्कयिषति-ते. Pass. वल्क्यते. A.अवल्कि.

वल्ग् 1 P.गतौ To go; to move; to jump; to fluctuate. P. वल्गति Pf. ववल्ग. 2nd sing. ववल्गिथ. P. F. वल्गिता. F. वल्गिष्यति. C. अवल्गिष्यत् Aor.अवल्गीत्.B.वल्ग्यात्.Caus.वल्गयति ते. A.अववल्गत्-त.D.विवल्गिषति.Frequ.वावल्ग्यते, वावल्गीति,वावल्क्ति. Pass.वल्ग्यते.A. अवल्गि. P.P. वल्गित.G. वल्गित्वा. Inf. वल्गितुम्.

वल्गु 11 P. पूजामाधुर्ययोः. To honour; to praise; to be gentle; to be beautiful or handsome. P. वल्गूयति. Pf वल्गूयाञ्चकार &c. P. F. वल्गूयिता. F. वल्गूयिष्यति. Aor. अवल्गूयीत्. B. वल्गूय्यात्.

वल्भ् 1 A. भोजने. To eat; to devour. P. वल्भते. Pf. ववल्भे. 2nd sing ववल्भिषे. P. F. वल्भिता. F.वल्भिष्यते. Aor. अवल्भिष्ट. B. वल्भिषीष्ट D.विवल्भिषते. Frequ.वावल्भ्यते, वावल्भीति, वावल्ब्ध. Caus. वल्भयति ते. A. अववल्भत्-त.

वल्ल् 1 A. संवरणे. To be covered; to go; to move. P. वल्लते. Pf. ववल्ले. 2nd sing. ववल्लिषे. P F. वल्लिता.F. वल्लिष्यते. C. अवल्लिष्यत.Aor. अवल्लिष्ट. B.वल्लिषीष्ट Pass. वल्ल्यते. A. अवल्लि.

वल्ह् 1 A.परिभाषणहिंसाप्रदानेषु To speak; to kill; to give; P.वल्हते. Pf. ववल्हे. 2nd sing ववल्हिषे. P. F. वल्हिता. F. वल्हिष्यते. Aor. अवल्हिष्ट. B. वल्हिषीष्ट. Frequ.वावल्ह्यते, वावल्ढि &c.

वश् 2 P.कान्तौ.To desire; to wish. P.वष्टि. Pf.उवाश. 2nd sing. उवशिथ. Impera. 2nd sing. उड्ढि.P. F.वशिता. F. वशिष्यति.C. अवशिष्यत्.Aor.अवशीत्, अवाशीत्.B.उश्यात्.Caus.वाशयति ते. A.अवीवशत्-त.D. विवशिषति. Frequ. वावश्यते, वावशीति, वावष्टि.

Pass.उश्यते.A.अवाशि.P.P वशित.G. वशित्वा. Inf. वशितुम्.

वष् 1 P. हिंसायाम्. To hurt, to strike; to kill P. वषति. Pf. ववाष. 2nd sing. ववषिथ. P F. वषिता. F वषिष्यति. Aor अवषीत्, अवाषीत्. B वष्यात्. Pass. वष्यते.A अवाषि.P P. वषित D. Frequ. &c like the above with the difference of ष for श.

वस् 1 P. निवासे.To dwell, to live P. वसति.Pf उवास.2nd sing. उवसिथ, उवस्थ.P.F.वस्ता.F.वत्स्यति. C. अवस्यत्. Aor. अवात्सीत्. dual. अवात्ताम्. B उष्यात्. Caus. वासयति-ते. A. अवीवसत् त. D विवत्सति Frequ. वावस्यते, वावसीति, वावस्ति. Pass. उष्यते A. अवासि. P P. उषित. G. उषित्वा, प्रोष्य. Inf. वस्तुम्.

वस् 2 A. आच्छादने. To dress, to put on P. वस्ते. Pf. ववसे. 2nd sing. ववसिषे P F वसिता F. वसिष्यते Aor अवसिष्ट. B. वसिषीष्ट Caus वासयति ते.A. अवीवसत् त D विवसिषते. Frequ. see the above root. Pass. वस्यते. A. अवासि. P. P. वसित. G. वसित्वा, उद्वस्य. Inf. वसितुम्.

वस् (वसु) 4 P. स्तम्भे.To be straight, to fix P. वस्यति Pf ववास. 2nd sing ववसिथ. P F. वसिता. F. वसिष्यति. C.अवसिष्यत्. Aor. अवसत् B वस्यात. P. P. वस्त. G वसित्वा, वस्त्वा. Inf. वसितुम्.

वस् 10 U स्नेहच्छेदापहारणेषु. To love, to cut, to take away. P. वासयति ते Pf वासयाञ्चकार चक्रे &c.P F वासयिता F.वासयिष्यति ते. Aor.अवीवसत् -त.B.वास्यात्, वासयिषीष्ट.Pass वास्यते.A.अवासि.

वस् 10 U. निवासे. To dwell P.वसयति-ते. Pf.वसयाञ्चकार-चक्रे &c. P F वसयिता.F.वसयिष्यति-ते.Aor अववसत् त.B वस्यात्, वसयिषीष्ट

वस्क् 1 A. गतौ. To go, to move P वस्कते. Pf ववस्के. 2nd sing. ववस्किषे. P F वस्किता. F वस्किष्यते. Aor अवस्किष्ट. B वस्किषीष्ट. D विवस्किषते. Caus वस्कयति-ते. A अववस्कत् त.

वस्त् 10 A अर्दने To hurt, to torment, to go to ask P वस्तयते. Pf वस्तयाञ्चक्रे &c P F वस्तयिता F. वस्तयिष्यते. Aor. अववस्तत. B वस्तयिषीष्ट. Pass वस्त्यते. A अवस्ति.

वह् 1 U प्रापणे. To bear, to carry, to flow as a stream P.

वहति-ते. Pf. उवाह, ऊहे. 2nd sing. उवहिथ, उवोढ, ऊहिषे. P. F. वोढा F. वक्ष्यति ते. C. अवक्ष्यत्-त. Aor. अवाक्षीत्, अवोढ, dual अवोढाम्, अवक्षाताम्. B. उह्यात्; वक्षीष्ट. Caus. वाहयति ते. A. अवीवहत्-त. D. विवक्षति-ते. Frequ. वावह्यते, वावहीति, वावोढि. Pass. उह्यते. A. अवाहि. P. P. ऊढ. Pot. P. वह्य, (वहन्त्यनेनेति, conveyance of any sort). वाह्य. G. ऊढ्वा, प्रोह्य. Inf. वोढुम्.

वा 2 P. गतिगन्धनयोः. To go; to blow (as a wind); to kill; to injure. P. वाति. Imperf. अवात्. Plu. अवान्, अवुः. Pf. ववौ. 2nd sing. वविथ, ववाथ. P. F. वाता. F. वास्यति. Aor. अवासीत्. B वायात्. Caus. वापयति-ते. (वाजयति-ते he shakes). A. अवीवपत् त. (अवीवजत् त). D विवासति. Frequ. वावायते, वावेति, वावाति. Pass वायते. A. अवायि. P. P. वात. (निर्वाणोऽग्निर्मुनिर्वा, fire or sage. निर्वातो वातः, wind). G. वात्वा, निर्वाय. Inf. वातुम्.

वाङ्क्ष् (वाक्षि) 1 P. काङ्क्षायाम्. To wish; to desire. P. वाङ्क्षति. Pf. ववाङ्क्ष. 2nd sing. ववाङ्क्षिथ. P. F. वाङ्क्षिता. F. वाङ्क्षिष्यति. C. अवाङ्क्षिष्यत्. Aor. अवाङ्क्षीत्. B. वाङ्क्ष्यात्. D. विवाङ्क्षति. Frequ. वावाङ्क्ष्यते, वावाङ्क्षीति, वावाङ्क्षि. Pass. वाङ्क्ष्यते. A. अवाङ्क्षि.

वाञ्छ् (वाछि) 1 P. वाञ्छायाम्. To desire; to wish. P. वाञ्छति. Pf. ववाञ्छ. 2nd sing. ववाञ्छिथ. P. F. वाञ्छिता. F. वाञ्छिष्यति. Aor. अवाञ्छीत्. B वाञ्छ्यात्. Caus. वाञ्छयति-ते. A. अववाञ्छत्-त. D. विवाञ्छिषति. Frequ. वावाञ्छ्यते, वावाञ्छीति, वावांष्टि. Pass. वाञ्छ्यते. A. अवाञ्छि. P. P. वाञ्छित. G. वाञ्छित्वा, अभिवाञ्छ्य. Inf. वाञ्छितुम्.

वात् 10 U. सुखसेवनयोः. To make happy; to serve; to fan. P. वातयति-ते. Pf. वातयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. वातयिता. F. वातयिष्यति-ते. Aor. अववातत् त. B. वात्यात्, वातयिषीष्ट. D. विवातयिषति-ते. Pass. वात्यते. A. अवाति. P. P. वातित. G. वातयित्वा Inf. वातयितुम्.

वावृत् (वावृतु) 4 A. वरणे. To choose; to select; to prefer. P. वावृत्यते. Pf. वावर्ताञ्चक्रे &c. P. F. वावर्तिता. F. वावर्तिष्यते. Aor. अवावर्तिष्ट. B. वावर्तिषीष्ट. P. P. वावृत्त. G. वावर्तित्वा, वावृत्त्वा. Inf. वावर्तितुम्.

वाश् (वाशृ) 4 A शब्दे To howl, to sound to call P वाश्यते. Pf ववाशे 2nd sing ववाशिषे P F वाशिता. F वाशिष्यते. C अवाशिष्यत. Aor अवाशिष्ट B वाशिषीष्ट Caus वाशयति-ते A. अववाशत -त Frequ वावाश्यते, वावाशीति, वावाष्टि Pass वाश्यते. A अवाशि P P वाशित. G वाशित्वा Inf वाशितुम्.

वास् 10 U उपसेवायाम्. To perfume, to incense, to spice P. वासयति से Pf वासयाञ्चकार चक्रे &c P F वासयिता. F वासयिष्यति ते Aor अववासत् -त B वास्यात्, वासयिषीष्ट D विवासयिषति ते. Pass वास्यते A अवासि P P वासित G वासयित्वा. Inf वासयितुम्.

वाह् (वाहृ) 1 A प्रयत्ने To endeavour to make effort P. वाहत Pf. ववाहे 2nd sing ववाहिषे. P F वाहिता. F वाहिष्यते. C अवाहिष्यत Aor अवाहिष्ट. B वाहिषीष्ट Caus वाहयति-ते A अववाहत् त. D विवाहिषते Frequ वावाह्यते, वावाहीति, वावाढि Pass वाह्यते A अवाहि.

विच् (विचिर) 7 U पृथग्भावे. To divide, to separate, to discriminate P विनक्ति, विङ्क्ते. Pf विवेच, विविचे. 2nd sing विवेचिथ, विविचिषे P F वेक्ता. F वेक्ष्यति-से. Aor अविचत्, अवैक्षीत्, अविक्त B विच्यात्, विक्षीष्ट Caus. वेचयति-ते. A. अवीविचत् त. D विविक्षति ते Frequ वेविच्यते, वेविचीति, वेवेक्ति. Pass विच्यते. A अवेचि P P विक्त G विक्त्वा, विविच्य Inf वेक्तुम्.

विच्छ् 6 P गतौ. To go, to move P विच्छायति Pf विविच्छ, विच्छायाञ्चकार &c P F विच्छिता, विच्छायिता. F विच्छिष्यति, विच्छायिष्यति. Aor अविच्छीत्, अविच्छायीत्. B विच्छ्यात्, विच्छाय्यात्. Caus. विच्छयति-ते, विच्छाययति-ते. A अविविच्छत् त, अविविच्छायत् -त. D विविच्छिषति, विविच्छायिषति Frequ वेविच्छ्यते Pass विच्छ्यते, विच्छाय्यते A अविच्छि, अविच्छायि P P. विच्छित, विच्छायित G विच्छित्वा, विच्छायित्वा. Inf विच्छितुम्, विच्छायितुम्.

विच्छ् 10 U भाषार्थाः सौच To speak, to shine P विच्छयति ते. Pf विच्छयाञ्चकार चक्रे &c P F विच्छयिता. F विच्छयिष्यति ते. Aor अविविच्छत्-त B विच्छ्यात्. विच्छयिषीष्ट. D विविच्छयिष-

ति ते. Pass. विच्छ्यते. A. अविच्छि.

विज् (विजिर्) 3 U. पृथग्भावे. To separate; to divide; to distinguish; to discern. P. वेवेक्ति, वेविक्ते. Pf. विवेज, विविजे. 2nd sing. विवेजिथ, विविजिषे. P F. वेक्ता. F. वेक्ष्यति ते. C. अवेक्ष्यत्-त. Aor. अविजत्, अवैक्षीत्, अविक्त. dual अविजताम्, अवैक्ताम्, अविक्षाताम्. B विज्यात्, विक्षीष्ट. Caus. वेजयति-ते. A. अवीविजत्-त. D. विविक्षति-ते Frequ. वेविज्यते, वेविजीति, वेवेक्ति. Pass. विज्यते. A. अवेजि. P. P. विक्त. G विक्त्वा, विविज्य. Inf. वेक्तुम्.

विज् (ओविजी) (प्रायेणायमुत्पूर्वः, generally with उद्). 6 A भयचलनयोः. To fear; to tremble. P. विजते. Pf. विविजे. 2nd sing. विविजिषे. P .F. विजिता. F. विजिष्यते. Aor. अविजिष्ट. B. विजिषीष्ट. Caus. वेजयति only. A. अवीविजत्. D. विविजिषते. Frequ. see the above root. Pass विज्यते. A. अवेजि. P. P. विग्न. G. विजित्वा, उद्विज्य. Inf. विजितुम्.

विज् (ओविजी) 7 P. भयचलनयोः. To fear; to tremble. P. विनक्ति. Pf. विवेज. 2nd sing. विविजिथ. P. F. विजिता. F. विजिष्यति. C. अविजिष्यत्. Aor. अविजीत्. B. विज्यात्. D. विविजिषति. Caus. Frequ. & Pass see the above root. P. P. विग्न. G. विजित्वा, उद्विज्य. Inf. विजितुम्.

विट् 1 P. आक्रोशेशब्देच. To curse; to swear at; to sound. P. वेटति. Pf. विवेट. 2nd sing. विवेटिथ. P. F. वेटिता. F. वेटिष्यति. Aor. अवेटीत्. B. विट्यात् D विविटिषति, विवेटिषति. Frequ. वेविट्यते, वेविटीति, वेवेट्टि. Pass. विट्यते. A. अवेटि.

विडम्ब् 10 U. विडम्बने. To imitate; to ridicule; to mock; to deceive. P. विडम्बयति-ते. Pf. विडम्बयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. विडम्बयिता. F. विडम्बयिष्यति ते. Aor. अविविडम्बत्-त, *व्यडडम्बत्-त. B. विडम्ब्यात्, विडम्बयिषीष्ट. D. विविडम्बयिषति-ते, * विडिडम्बयिषति ते. Pass विडम्ब्यते. A. अविडम्बि, *व्यडम्बि. P. P. विडम्बित. G. विडम्बयित्वा, *विडम्ब्य. Inf. विडम्बयितुम्.

---

*These forms are made up when the root is to be considered as डम्ब् with वि.

विथ् (विथृ) 1 A. याचने. To beg; to ask. P. वेथते. Pf. विविथे. 2nd sing. विविथिषे P F. वेथिता. F. वेथिष्यते. Aor. अवेथिष्ट. B. वेथिषीष्ट. Caus वेथयति-ते. A अविवेथत्-त. Frequ वेविथ्यते, वेवेत्ति &c Pass विथ्यते. A. अवेथि. P. P. विथित. G. विथित्वा, वेथित्वा. Inf. वेथितुम्.

विद् 2 P ज्ञाने. To know, to learn. P. वेत्ति, वेद. Impera वेत्तु, विदाङ्करोतु. Pf. विवेद, विदाञ्चकार &c P F. वेदिता. F. वेदिष्यति. C. अवेदिष्यत्. Aor अवेदीत्. B विद्यात्. Caus. वेदयति ते. A. अवीविदत् त. D विविदिषति ते. Frequ वेविद्यते, वेविदीति, वेवेत्ति. Pass विद्यते. A. अवेदि P P. विदित. G. विदित्वा, संविद्य. Inf. वेदितुम्.

विद् 4 A सत्तायाम्. To be, to exist P विद्यते. Pf विविदे. 2nd sing. विविदिषे. P. F वेत्ता. F वेत्स्यते. Aor अवित्त. dual. अवित्सातताम्. B वित्सीष्ट. Caus see the above root D. विवित्सते. Frequ & Pass. see the above root. P. P. विन्न. G वित्त्वा. Inf वेत्तुम्.

विद् (विदॢ) 6 U लाभे. To get, to obtain P. विन्दति-ते. Pf. विवेद, विविदे 2nd sing विवेदिथ, विविदिषे. P. F. वेत्ता, वेदिता. F वेत्स्यति-ते, वेदिष्यति ते. Aor. अविदत्, अवित्त, अवेदिष्ट. B. विद्यात्, वित्सीष्ट, वेदिषीष्ट. Caus see विद्. 2 P. D. विवित्सति-ते, विविदिषति ते, विवेदिषति ते. Frequ. & Pass see विद् 2 P. P. P. विन्न (वित्तम् wealth; वित्त famous). G. विदित्वा, वेदित्वा, संविद्य Inf. वेत्तुम्, वेदितुम्.

विद् 7 A विचारणे. To consider, to discuss; to reason upon. P. विन्ते. Pf. विविदे. 2nd sing विविदिषे. P. P. विन्न, वित्त. For other forms see the root विद् 4 A

विद् 10 A. चेतनाख्याननिवासेषु. To feel; to experience, to tell; to dwell. P. वेदयते. Pf. वेदयाञ्चक्रे &c. P. F. वेदयिता. F. वेदयिष्यते. Aor. अवीविदत. B. वेदयिषीष्ट. D. विवेदयिषते. Pass. वेद्यते. A. अवेदि. P P. वेदित. G. वेदयित्वा. Inf वेदयितुम्.

विध् 6 P. विधाने. To pierce. P. विधति. Pf. विवेध. 2nd sing.

विवेविथ. P F. वेधिता. F. वेधिष्यति. C. अवेधिष्यत्. Aor. अवेधीत्. B. विध्यात्. Caus. वेधयति-ते A. अवीविधत्-त. D. विविधिषति, विवेधिषति. Frequ. वेविध्यते, वेविधीति, वेवेद्धि. Pass. विध्यते. A. अवेधि. P. P. विधित. G. विधित्वा, वेधित्वा. Inf. वेधितुम्.

विल् 6 P. संवरणे. To cover; to conceal; to close. P. विलति. Pf. विवेल. 2nd sing. विवेलिथ P. F. वेलिता. F. वेलिष्यति. Aor. अवेलीत्. B. विल्यात्. Caus. वेलयति-ते. A. अवीविलत्-त. Frequ. वेविल्यते, वेवेल्ति &c. Pass. वेल्यते. A. अवेलि.

विल् 10 U. क्षेपे. To throw; to cast. P. वेलयति-ते. Pf. वेलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. वेलयिता. F. वेलयिष्यति-ते Aor. अवीविलत्-त. B. वेल्यात्, वेलयिषीष्ट. D. विवेलयिषति-ते. Pass. वेल्यते. A. अवेलि. P. P. वेलित. G. वेलयित्वा. Inf. वेलयितुम्.

विश् 6 P. प्रवेशने To enter. P. विशति. Pf. विवेश. 2nd sing. विवेशिथ. P. F. वेष्टा F. वेक्ष्यति. C. अवेक्ष्यत्. Aor. अविक्षत् B. विश्यात्. Caus. वेशयति-ते. A. अवीविशत्-त. D. विविक्षति. Frequ. वेविश्यते, वेविशीति, वेवेष्टि. Pass. विश्यते. A. अवेशि. P. P. विष्ट. G. विष्ट्वा, प्रविश्य. Inf. वेष्टुम्.

विष् (विषु) 1 P. सेचने. To sprinkle P. वेषति. Pf. विवेष. 2nd sing. विवेषिथ. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति. Aor. अविक्षत्. B. विष्यात्. D विविक्षति. Frequ. see the next root. P. P. विष्ट. G. विषित्वा, विष्ट्वा. Inf. वेष्टुम.

विष् (विष्लृ) 3 U. व्याप्तौ. To pervade. P. वेवेष्टि, वेविष्टे. Imperf. 3rd sing. अवेवेट्-ड्, अवेविष्ट. Impera 2nd sing. वेविड्ढि, वेविक्ष्व. Pf. विवेष, विविषे. 2nd sing. विवेषिथ, विविषिषे. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति-ते. Aor. अविषत्, अविक्षत्. B. विष्यात्, विक्षीष्ट. Caus. वेषयति-ते. A. अवीविषत्-त. D. विविक्षति-ते. Frequ. वेविष्यते, वेविषीति, वेवेष्टि. Pass. विष्यते. A. अवेषि. P. P विष्ट. G. विष्ट्वा. Inf. वेष्टुम्.

विष् 9 P. विप्रयोगे. To separate; to disjoin. P. विष्णाति. Pf. विवेष. 2nd sing. विवेषिथ. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति. C. अवेक्ष्यत्. Aor. अविक्षत्. B. विष्यात्. D. Frequ. &c. see the above root.

विष्क् 10 A हिंसायाम् . To kill P विष्कयते. Pf विष्कयाञ्चक्रे &c. P F विष्कयिता. F विष्कयिष्यते. Aor. अविविष्कत. B विष्कयिषीष्ट. D विविष्कयिषते. Pass विष्क्यते. A अविष्कि.

विष्क् 10 U दर्शने. To see, to perceive P विष्कयति ते. Pf. विष्कयाञ्चकार चक्रे &c P F विष्कयिता. F विष्कयिष्यति-ते. Aor. अविविष्कत् -त. B विष्क्यात् , विष्कयिषीष्ट.

विस् 4 P प्रेरणे. To send P विस्यति. Pf विवेस. 2nd sing विवेसिथ. P F वेसिता F. वेसिष्यति C. अवेसिष्यत् . Aor अविसत् . B. विस्यात् . D विविसिषति, विवेसिषति. Frequ. वेविस्यते, वेविसीति, वेवेस्ति.

वी 2 P गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु. To go, to pervade, to conceive, to impregnate, to desire, to throw, to eat. P. वेति. Imperf अवेत् . plu अवियन् , अव्यन् . Pf. विवाय. 2nd sing विवयिथ, विवेथ. P F वेता. F. वेष्यति. Aor अवैषीत् . B वीयात् . Caus. वाययति-ते. (also वापयति-ते when it means 'to cast, to conceive'). A. अवीवयत्-त. (अवीवपत् त). D विवीषति. Frequ वेवीयते, वेवयीति, वेवेति. Pass. वीयते. A अवायि P P वीत. G वीत्वा. Inf वेतुम् .

वीज् 10 U व्यजने. To fan P वीजयति-ते. Pf वीजयाञ्चकार चक्रे &c. P F वीजयिता. F वीजयिष्यति ते. Aor. अवीविजत् त. B वीज्यात् , वीजयिषीष्ट. D विवीजयिषति ते. Pass वीज्यते. A अवीजि. P. P वीजित G वीजयित्वा, अभिवीज्य. Inf वीजयितुम् .

वीर 10 A. विक्रान्तौ. To be powerful, to display heroism P. वीरयते Pf वीरयाञ्चक्रे &c. P F वीरयिता. F वीरयिष्यते. Aor. अविवीरत. B वीरयिषीष्ट. D विवीरयिषते. Pass वीर्यते. A. अवीरि. P P. वीरित G वीरयित्वा. Inf वीरयितुम् .

वुङ्ग् (वुगि) 1 P वर्जने. To leave, to abandon P वुङ्गति. Pf. वुवुङ्ग. 2nd sing वुवुङ्गिथ P F. वुङ्गिता. F वुङ्गिष्यति C. अवुङ्गिष्यत् . Aor अवुङ्गीत् . B वुङ्ग्यात् . D वुवुङ्गिषति. Frequ. वोवुङ्ग्यते, वोवुङ्गीति, वोवुङ्क्ति. Pass वुङ्ग्यते. A अवुङ्गि. P. P. वुङ्गित G. वुङ्गित्वा. Inf. वुङ्गितुम् .

चुण्ट् (चुटि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. चुण्टयति ते; चुण्टति. Pf. चुण्टयाञ्चकार-चक्रे &c; चुचुण्ट. P. F. चुण्टयिता; चुण्टिता. F. चुण्टयिष्यति-ते; चुण्टिष्यति. Aor. अचुचुण्टत् -त; अचुण्टीत्. B. चुण्ट्यात्, चुण्टयिषीष्ट; चुण्ट्यात्. Frequ of the 1st conj. चोचुण्ट्यते. चोचुण्टि &c. Pass. चुण्ट्यते. A. अचुण्टि.

बुन्ध् (बुधि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. बुन्धयति-ते; बुन्धति. Pf. बुन्धयाञ्चकार-चक्रे &c; बुबुन्ध. P. F. बुन्धयिता; बुन्धिता. F. बुन्धयिष्यति; बुन्धिष्यति. Aor. अबुबुन्धत् -त; अबुन्धीत्. B. बुन्ध्यात्, बुन्धयिषीष्ट; बुन्ध्यात्. Pass. बुन्ध्यते. A. अबुन्धि.

बुस् 4 P. विभागे. To divide. P. बुस्यति. Pf. बुबोस. 2nd sing. बुबोसिथ P. F. बोसिता. F. बोसिष्यति. C. अबोसिष्यत्. Aor. अबुसत्. B. बुस्यात्. Pass. बुस्यते. A. अबोसि.

बूष् 10 U. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P बूषयति-ते. Pf. बूषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. बूषयिता. F. बूषयिष्यति ते. Aor. अबुबूषत्-त. B. बूष्यात्, बूषयिषीष्ट. Pass. बूष्यते. A. अबूषि.

वृ (वृञ्) 5 U. वरणे. To choose; to select, to ask for; to cover. P. वृणोति, वृणुते. Pf. ववार, वव्रे. 2nd sing. ववरिथ, ववर्थ (vedic), ववृषे. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. C. अवरिष्यत्-त, अवरीष्यत्-त. Aor. अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत. B व्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट. Caus. वारयति-ते. A. अवीवरत्-त. D. विवरिषति-ते, विवरीषति-ते, वुवूर्षति-ते. Frequ. वेव्रीयते, वर्वरीति, वर्वर्ति &c. Pass. व्रियते. A. अवारि. P. P. वृत. G. वृत्वा, अनुवृत्य. Inf. वरितुम्, वरीतुम्.

वृ (वृङ्) 9 A. संभक्तौ. To serve; to worship. P. वृणीते. Pf. वव्रे. 2nd sing. ववृषे. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यते, वरीष्यते. Aor. अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत. B. वृषीष्ट, वरिषीष्ट, वूर्षीष्ट. D. विवरिषते, विवरीषते, वुवूर्षते. Prest. P. वृणान. For the remaining forms see the above root.

वृ (वृञ्) 10 U. 1 U. आवरणे. To cover; to conceal. P. वारयति-ते; वरति ते. Pf. वारयाञ्चकार-चक्रे &c; ववार, वव्रे. P. F. वारयिता;

वरिता, वरीता. F. वारयिष्यति-ते; वरिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. Aor. अवीवरत-त; अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत. B. वार्यात्, वारयिषीष्ट; व्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट. D. विवारयिषति-ते. P. P. वारित. G. वारयित्वा, निवार्य. Inf. वारयितुम्.-The remaining forms of वृ 1 U. are like those of the root वृ 5 U.

वृक् 1 A. आदाने. To take; to accept; to seize. P. वर्कते. Pf. ववृके. 2nd sing. ववृकिषे. P. F. वर्किता. F. वर्किष्यते. C. अवर्किष्यत. Aor. अवर्किष्ट. B वर्किषीष्ट. Caus वर्कयति-ते. A. अवीवृकत्-त, अववर्कत्-त. D. विवर्किषते. Frequ. वरीवृक्यते, वर्वृकीति, वर्वर्क्ति &c. Pass वृक्यते. A. अवर्कि. P. P. वृक्त. G. वर्कित्वा. Inf. वर्कितुम्.

वृक्ष् 1 A आवरणे. To cover; to keep off P. वृक्षते. Pf. ववृक्षे. P. F. वृक्षिता. F. वृक्षिष्यते. Aor. अवृक्षिष्ट. B. वृक्षिषीष्ट. D. विवृक्षिषते. Frequ. वावृक्ष्यते, वावृक्षीति, वावृष्टि. Pass वृक्ष्यते. A. अवृक्षि. P. P वृक्षित. G. वृक्षित्वा. Inf. वृक्षितुम्.

वृच् (वृची) 7 P. वर्जने. To abandon; to exclude; to shun. P. वृणक्ति. Pf. ववर्च. 2nd sing. ववर्चिथ. P. F. वर्चिता. F. वर्चिष्यति. Aor. अवर्चीत्. B. वृच्यात्. Frequ. वरीवृच्यते, ववर्क्ति &c. Pass वृच्यते. A. अवर्चि. P. P. वृक्त. G. वर्चित्वा Inf वर्चितुम्.

वृज् (वृजी) 2 A. वर्जने. To avoid; to abandon. P. वृक्ते. Pf. ववृजे. 2nd sing. ववृजिषे. P. F वर्जिता. F. वर्जिष्यते. C. अवर्जिष्यत. Aor. अवर्जिष्ट. B. वर्जिषीष्ट. Caus वर्जयति ते A. अवीवृजत् त, अववर्जत्-त. D. विवर्जिषते. Frequ वरीवृज्यते, वर्वृजीति, वर्वर्क्ति &c. Pass. वृज्यते. A. अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) 7 P. वर्जने. To avoid; to shun. P. वृणक्ति. Pf. ववर्ज. 2nd sing. ववर्जिथ. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यति Aor. अवर्जीत्. B वृज्यात्. D. विवर्जिषति. Caus. & Frequ. see the above root. Pass. वृज्यते. A. अवर्जि. P. P. वृक्त G. वर्जित्वा. Inf वर्जितुम्.

वृज् (वृजी) वर्जने. 10 U. 1 P. वर्जने. To avoid; to shun. P. वर्जयति ते; वर्जति. Pf. वर्जयाञ्चकार-चक्रे &c; ववर्ज. P. F. वर्जयिता;

वर्जिता. F. वर्जयिष्यति ते; वर्जिष्यति. Aor. अवीवृजत्-त, अववर्जत् त; अवर्जीत् . B. वर्ज्यात् , वर्जयिषीष्ट; वृज्यात् . Pass. वर्ज्यते; वृज्यते. A. अवर्जि. P. P. वर्जित, वृक्त. G. वर्जयित्वा; वर्जित्वा. Inf. वर्जयितुम् . वर्जितुम् .

वृञ्ज् (वृजि) 2 A. वर्जने. To avoid; to shun; to abandon. P. वृङ्क्ते. Pf. ववृञ्जे. 2nd sing. ववृञ्जिषे. P. F. वृञ्जिता. F. वृञ्जिष्यते. C. अवृञ्जिष्यत. Aor. अवृञ्जिष्ट. B वृञ्जिषीष्ट. Caus. वृञ्जयति-ते. A. अववृञ्जत् त. Pass. वृज्ज्यते. A. अवृञ्जि.

वृण् 6 P. प्रीणने. To please; to gratify. P. वृणति. Pf. ववर्ण. 2nd sing. ववर्णिथ. P. F. वर्णिता. F. वर्णिष्यति Aor. अवर्णीत् . B. वृण्यात् . D. विवर्णिषति. Frequ. ववृण्यते, वंवृणीति, वंवृण्टि. Pass. वृण्यते. A. अवर्णि.

वृत् (वृतु) 1 A. वर्तने. To be; to happen; to be occupied; to act. P. वर्तते. Pf ववृते. 2nd sing. ववृतिषे. P F. वर्तिता. F. वर्तिष्यते, वर्त्स्यति. Aor. अवृतत् , अवर्तिष्ट. B. वर्तिषीष्ट Caus. वर्तयति ते A. अवीवृतत्-त, अववर्तत् त. D. निवर्तिषते, विवृत्सति. Frequ. वरीवृत्यते, वरीवृतीति, वर्वर्ति &c. Pass. वृत्यते. A. अवर्ति. P. P. वृत्त. of the causal वृत्त (studied); वर्तित (brought about). G वर्तित्वा, वृत्वा, अनुवृत्य. Inf वर्तितुम् .

वृत् (वृतु) 4 A. वरणे. To choose; to like. P. वृत्यते. For other forms see the above root

वृत् (वृतु) 10 U. 1 P भाषायांदीप्तौच. To speak; to shine. P. वर्तयति-ते; वर्तति. Pf. वर्तयाञ्चकार-चक्रे &c; ववर्त P. F. वर्तयिता; वर्तिता. F. वर्तयिष्यति-ते; वर्तिष्यति. Aor. अवीवृतत् त, अववर्तत्-त; अवर्तीत् . B. वर्त्यात् , वर्तयिषीष्ट; वृत्यात् . Pass. वर्त्यते; वृत्यते A. अवर्ति.

वृध् (वृधु) 1 A. वृद्धौ. To increase; to grow. P. वर्धते. Pf. ववृधे. 2nd sing. ववृधिषे. P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, वर्त्स्यति. C. अवर्धिष्यत; अवर्त्स्यत् . Aor. अवृधत् , अवर्धिष्ट. B. वर्धिषीष्ट. Caus. वर्धयति-ते. A. अवीवृधत्-त, अववर्धत्-त. D. विवर्धिषते, विवृत्सति. Frequ. वरीवृध्यते, वरीवृधीति, वरीवर्द्धि, वर्वर्द्धि &c. Pass. वृध्यते. A. अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धित्वा, वृद्ध्वा , संवृध्य. Inf. वर्धितुम् .

वृध् (वृधु) 10 U 1 P भाषायांदीप्तौच To speak, to shine P. वर्धयति ते, वर्धति. Pf वर्धयाञ्चकार-चक्रे &c; ववर्ध. P. F वर्धयिता; वर्धिता. F. वर्धयिष्यति ते, वर्धिष्यति. Aor. अवीवृधत् -त, अववर्धत् त; अवर्धीत् . B वर्ध्यात्, वर्धयिषीष्ट; वृध्यात् . Pass वर्ध्यते; वृध्यते A. अवर्धि.

वृश् 4 P वरणे. To choose, to like, to select P. वृश्यति. Pf. ववर्श 2nd sing ववर्शिथ. P F वर्शिता. F. वर्शिष्यति Aor अवृशत् . B वृश्यात् Frequ वरीवृश्यते, वर्वर्ष्टि &c. Pass वृश्यते. A. अवर्शि.

वृष् (वृषु) 1 P सेचनहिंसाक्लेशनेषु To rain, to strike, to give pain. P वर्षति. Pf ववर्ष. 2nd sing ववर्षिथ. P. F वर्षिता. F. वर्षिष्यति. C. अवर्षिष्यत् . Aor अवर्षीत् . B वृष्यात् . Caus वर्षयति ते. A अवीवृषत् -त, अववर्षत् त. D विवर्षिषति Frequ. वरीवृष्यते, वर्वृषीति, वर्वर्ष्टि &c Pass वृष्यते. A अवर्षि. P P वृष्ट. G. वृष्ट्वा, वर्षित्वा, प्रवृष्य. Inf वर्षितुम् .

वृष् 10 A शक्तिबन्धने, (प्रजननसामर्थ्येशक्तिसवन्धेच.) To have the power of production, (to be powerful) P वर्षयते. Pf. वर्षयाञ्चक्रे &c P F वर्षयिता. F वर्षयिष्यते. Aor. अवीवृषत, अववर्षत. B वर्षयिषीष्ट. D विवर्षयिषते. Pass वर्ष्यते. A अवर्षि. P P वर्षित. G वर्षयित्वा. Inf वर्षयितुम् .

वृह् (वृहू) 6 P उद्यमने. To work, to labour P वृहति. Pf ववर्ह. 2nd sing ववर्हिथ, ववर्ढ. P F वर्हिता, वर्ढा. F वर्हिष्यति, वर्क्ष्यति C अवर्हिष्यत्, अवर्क्ष्यत् . Aor. अवर्हीत्, अवृक्षत् . B वृह्यात् . Caus वर्हयति. A. अववर्हत्, अवीवृहत् . D. विवर्हिषति, विवृक्षति. Frequ वरीवृह्यते, वर्वृहीति, वर्वर्ढि &c Pass वृह्यते A अवर्हि. P, P. वृढ. G. वर्हित्वा, वृढ्वा, परिवृह्य. Inf. वर्हितुम्, वर्ढुम् .

वृंह् (वृंहि) 10 U. 1 P. भाषायांदीप्तौच. To speak, to shine P. वृंहयति ते, वृंहति. Pf. वृंहयाञ्चकार चक्रे &c, ववृंह. P. F वृंहयिता; वृंहिता F. वृंहयिष्यति ते, वृंहिष्यति. Aor अववृंहत् -त, अवृंहीत् . B वृंह्यात्, वृंहयिषीष्ट, वृंह्यात् . D. विवृंहयिषति ते, विवृंहिषति. Frequ. वरीवृंह्यते, वरीवृंहीति, वर्वृण्ढि &c. Pass वृंह्यते. A. अवृंहि.

वॄ (वॄञ्) 9 U. वरणे. To choose, to select P. वृणाति, वृणीते.

Pf. ववार, वव्रे. 2nd sing ववरिथ; ववरिषे. P. F वरिता, वरीता. F वरिष्यति-ते, वरीष्यति ते. Aor. अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृष्ट. B वूर्यात्, वरिषीष्ट, वूर्षीष्ट. Caus वारयति-ते. A. अवीवरत्-त. D. विवरिषति-ते, विवरीषति-ते, वुवूर्षति-ते. Frequ वोवूर्यते, वावरीति, वावर्ति. Pass वूर्यते. A. अवारि. P. P. वूर्ण. G. वूर्त्वा, संवूर्य. Inf वरितुम्, वरीतुम्.

वृ 9 P. वरणेभरणेच. To choose; to fill. P. वृणाति. Pf. ववार.The remaining forms of this root are like the Parasmaipada forms of the above root.

वे (वेञ्) 1 U. तन्तुसंताने. To weave; to sew; to compose P. वयति-ते Pf. उवाय, ववौ, ऊये, ऊवे, वव्रे. 2nd sing उवयिथ, ववथ, ववाथ, ऊयिषे, ऊविषे, वविषे. P. F. वाता. F. वास्यति ते. C अवास्यत्-त. Aor. अवासीत्, अवास्त. B. ऊयात्, वासीष्ट. Caus वाययति-ते. A अवीवयत्-त. D विवासति ते. Pass. ऊयते. A. अवायि. P. P. उत. G. उत्वा, प्रवाय. Inf. वातुम्.

वेण् (वेणृ) 1 U.गतिज्ञानचिंतानिशामनवादित्रग्रहणेषु To go; to know; to consider, to hear; to play on an instrument; to take. P. वेणति ते. Pf. विवेण, विवेणे. 2nd sing. विवेणिथ, विवेणिषे. P. F. वेणिता. F. वेणिष्यति-ते. Aor अवेणीत्, अवेणिष्ट. B. वेण्यात्, वेणिषीष्ट. Caus वेणयति ते. A अविवेणत् त. D. विवेणिषति-ते Frequ. वेवेण्यते, वेवेणीति, वेवेण्टि.Pass.वेण्यते.A.अवेणि.

वेथ् (वेथृ) 1 A याचने. To beg; to solicit; to ask. P. वेथते.Pf. विवेथे.2nd sing. विवेथिषे.P. F. वेथिता.F. वेथिष्यते. C. अवेथिष्यत. Aor अवेथिष्ट. B. वेथिषीष्ट. Caus वेथयति-ते.A. अविवेथत्-त.D. विवेथिषते.Frequ वेवेथ्यते, वेवेथीति, वेवेत्ति.Pass. वेथ्यते.A. अवेथि. P. P. वेथित. G. वेथित्वा. Inf. वेथितुम्.

वेद् 11 P. धौर्त्येस्वप्नेच. To be clever; to sleep. P. वेदयति. Pf. वेदाञ्चकार &c. P. F. वेदिता.F. वेदिष्यति. Aor. अवेदीत्. B वेद्यात्.

वेन् (वेनृ) 1 U. गतिज्ञानचिन्तानिशामनवादित्रग्रहणेषु. To go; to know; to consider; to hear; to play on an instrument, to take.

This root is conjugated like घेण्, म् being substituted for ण्.

वेपृ (टुवेपृ) 1 A. कम्पने. To shake, to tremble. P. वेपते. Pf. विवेपे. 2nd sing. विवेपिषे P. F. वेपिता. F. वेपिष्यते. C. अवेपिष्यत Aor. अवेपिष्ट. B. वेपिषीष्ट. Caus. वेपयति only. A. अविवेपत्. D. विवेपिषते. Frequ. वेवेप्यते, वेवेपीति, वेवेप्ति. Pass. वेप्यते. A. अवेपि. P. P. वेपित. G. वेपित्वा, प्रवेप्य Inf. वेपितुम् Ab.. वेपथु.

वेल् (वेल्ट) 1 P चलने. To shake; to move; to go. P. वेलति. Pf. विवेल 2nd sing. विवेलिथ. P. F. वेलिता. F वेलिष्यति. Aor. अवेलीत्. B वेल्यात्. Caus. वेलयति. A. अविवेलत्. D. विवेलिषते Pass. वेल्यते. A. अवेलि.

वेल् 10 U. कालोपदेशे. To count the time P. वेलयति-ते. Pf. वेलयाञ्चकार चक्रे &c P. F. वेलयिता. F. वेलयिष्यति ते. Aor. अविवेलत् त B. वेल्यात्, वेलयिषीष्ट. D. विवेलयिषति ते. Pass. वेल्यते. A. अवेलि. P. P. वेलित. G. वेलयित्वा. Inf. वेलयितुम्.

वेल्ल् 1 P. चलने To go, to move. P. वेल्लति. Pf. विवेल्ल. 2nd sing. विवेल्लिथ P. F. वेल्लिता. F. वेल्लिष्यति C. अवेल्लिष्यत्. Aor. अवेल्लीत्. B. वेल्ल्यात्. D. विवेल्लिषति. Frequ. वेवेल्ल्यते, वेवेल्लीति, वेवेल्ति. P. P. वेल्लित. G. वेल्लित्वा. Inf. वेल्लितुम्.

वेवी (वेवीङ्) (छान्दस) 2 A. गतिव्याप्तिप्रजनकान्त्यसनखादनेषु. To go; to pervade, to conceive, to wish, to love, to throw; to eat. P. वेवीते. Pf. वेव्याञ्चक्रे &c. P. F. वेविता F. वेविष्यते. Aor. अवेविष्ट. B. वेविषीष्ट.

वेष्ट् 1 A. वेष्टने. To surround P. वेष्टते. Pf. विवेष्टे. 2nd sing. विवेष्टिषे P F. वेष्टिता. F. वेष्टिष्यते. Aor. अवेष्टिष्ट. B. वेष्टिषीष्ट. Caus. वेष्टयति ते. A. अविवेष्टत् त; अववेष्टत्-त. D विवेष्टिषते. Frequ वेवेष्ट्यते, वेवेष्टीति, वेवेष्टि. Pass. वेष्ट्यते. A. अवेष्टि. P. P. वेष्टित. G वेष्टित्वा, संवेष्ट्य. Inf. वेष्टितुम्.

वेह् (वेहृ) 1 A प्रयत्ने. To strive; to make effort; to endeavour. P. वेहते. Pf. विवेहे. 2nd sing विवेहिषे. P. F वेहिता. F. वेहिष्यते. C. अवेहिष्यत Aor. अवेहिष्ट. B. वेहिषीष्ट. Caus वेहयति ते. A.

अविवेहत् त D. विवेहिषते. Frequ. वेवेह्यते, वेवेहीति, वेवेढि. Pass. वेह्यते. A. अवेहि.

वै (ओवै) 1 P. शोषणे To dry; to be languid. P. वायति. Pf. ववौ. 2nd sing ववथ, ववाथ. P F. वाता. F वास्यति. Aor. अवासीत्. B. वायात्. Caus. वापयति-न्ते, (वाजयति-ते when it means to shake) A अवीवपत्-त, (अवीवजत्-त). D. विवासति. Frequ. वावायते, वावेति, वावाति. Pass वायते. A. अवायि. P P. वान. (निर्वाण). G वात्वा. Inf वातुम्.

व्यच् 6 P व्याजीकरणे. To deceive, to defraud. P. विचति. Pf. विव्याच. dual. विविचतु 2nd sing. विव्यचिथ P F. व्यचिता. F व्यचिष्यति. C. अव्यचिष्यत्. Aor. अव्यचीत्, अव्याचीत्. B. विच्यात्. Caus. व्याचयति ते. A. अविव्यचत् त. D. विव्याचिषति. Frequ. वेविच्यते, वाव्यचीति, वाव्यक्ति. Pass. विच्यते. A. अव्याचि. P. P. विचित. G विचित्वा, विविच्य. Inf. व्यचितुम्.

व्यथ् (घटादि.) 1 A भयचलनयो. To fear, to be disquieted. P. व्यथते. Pf. विव्यथे. 2nd sing. विव्यथिषे. P. F. व्यथिता. F. व्यथिष्यते. Aor. अव्यथिष्ट. B. व्यथिषीष्ट. Caus. व्यथयति only. A. अविव्यथत्-त. D. विव्यथिषते. Frequ वाव्यथ्यते, वाव्यथीति, वाव्यत्ति. Pass. व्यथ्यते. A. अव्यथि, अव्याथि. P. P. व्यथित. G. व्यथित्वा, सव्यथ्य. Inf. व्यथितुम्.

व्यध् 4 P. ताडने To strike, to hurt, to pierce. P. विध्यति. Pf. विव्याध. plu. विविधतु. 2nd sing विव्यधिथ, विव्यद्ध. P. F. व्यद्धा. F व्यत्स्यति C. अव्यत्स्यत्. Aor. अव्यात्सीत्. dual. अव्याद्धाम्. B. विध्यात्. Caus. व्याधयति ते. A. अविव्यधत्-त. D. विव्यत्सति. Frequ वेविध्यते, वाव्यधीति, वाव्यद्धि. Pass. विध्यते. A. अव्याधि P. P. विद्ध. G विद्ध्वा, आविध्य Inf. व्यद्धुम्

व्यय् 1 U. गतौ. To go, to move. व्ययति-न्ते. Pf. वव्याय, वव्यये. 2nd sing वव्ययिथ, वव्ययिषे. P F व्ययिता. F. व्ययिष्यति-न्ते. Aor. अव्ययीत्, अव्ययिष्ट. B व्यय्यात्, व्ययिषीष्ट. Caus. व्याययति ते. A. अविव्ययत् त. D विव्ययिषति ते. Frequ. वाव्यय्यते.

वाव्ययीति, वाव्यति. P P. व्ययित. G. व्ययित्वा. Inf व्ययितुम्.

व्यय् 10 U. वित्तसमुत्सर्गे. To give; to expend. P व्ययति-ते. Pf. व्यययाञ्चकार-चक्रे &c P.F. व्ययिता. F. व्ययिष्यति-ते. Aor. अवव्ययत् त. B. व्यय्यात्, व्ययिषीष्ट. D. विव्ययिषति ते. Pass. व्यय्यते. A. अव्ययि. P. P. व्ययित. G. व्ययित्वा. Inf. व्ययितुम्.

व्युष् 4 P. विभागेदाहेच. To divide; to burn P. व्युष्यति. Pf. वुव्योष. 2nd sing. वुव्योषिथ. P. F. व्योषिता. F. व्योषिष्यति. Aor. अव्योषीत्, (अव्युषत् when it means to divide).B व्युष्यात्.

व्ये (व्येञ्) 1 U. संवरणे. To cover, to veil. P. व्ययति-ते. Pf. विव्याय, विव्ये. 2nd sing. विव्ययिथ, विव्यिथ. P F. व्याता. F. व्यास्यति ते. C. अव्यास्यत् -त. Aor अव्यासीत्, अव्यास्त. B. वीयात्, व्यासीष्ट. Caus. व्याययति ते. A. अविव्ययत् त D. विव्यासति-ते. Frequ. वेवीयते, वाव्येति, वाव्याति. Pass. वीयते. A. अव्यायि. P. P. वीत. G. वीत्वा, सव्याय. (परिवीय, परिव्याय). Inf. व्यातुम्.

व्रज् 1 P. गतौ. To go, to pass away P. व्रजति. Pf. वव्राज. 2nd sing. वव्रजिथ. P F. व्रजिता. F. व्रजिष्यति. Aor. अव्राजीत्. B. व्रज्यात्. Caus व्राजयति ते. A. अविव्रजत् त. D. विव्रजिषति. Frequ. वाव्रज्यते, वाव्रजीति, वाव्रक्ति. Pass व्रज्यते. A. अव्राजि. P. P. व्रजित. G. व्रजित्वा. अनुव्रज्य. Inf. व्रजितुम्.

व्रज् 10 U. मार्गसंस्कारगत्योः. To clear the way; to go P. व्राजयति-ते. Pf. व्राजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. व्राजयिता. F. व्राजयिष्यति ते. Aor. अविव्रजत् त.B. व्राज्यात्, व्राजयिषीष्ट. Pass.व्राज्यते.A.अव्राजि.

व्रण् 1 P. शब्दे. To sound P. व्रणति. Pf. वव्राण. 2nd sing वव्रणिथ. P. F.व्रणिता.F व्रणिष्यति. Aor. अव्रणीत्, अव्राणीत्. B व्रण्यात् D. विव्रणिषति.Frequ वव्रण्यते, वव्रणीति, वव्रण्टि.Pass व्रण्यते.A.अव्राणि.

व्रण् 10 U. गात्रविचूर्णने. To wound, to hurt. P. व्रणयति-ते. Pf. व्रणयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. व्रणयिता. F. व्रणयिष्यति-ते. Aor. अवव्रणत् त. B. व्रण्यात्, व्रणयिषीष्ट. D विव्रणयिषति-ते. Pass व्रण्यते. A. अव्रणि. P. P व्रणित. G. व्रणयित्वा. Inf. व्रणयितुम्.

व्रश्च् (ओव्रश्चू) 6 P छेदने; To cut, to tear, to wound. P. वृश्चति.

Pf. वव्रश्च. 2nd sing. वव्रश्चिथ, वव्रष्ठ. P. F व्रश्चिता, व्रष्टा. F. व्रश्चिष्यति, व्रक्ष्यति. C अव्रश्चिष्यत्, अव्रक्ष्यत्. Aor. अव्रश्चीत्, अव्राक्षीत्. dual अव्रश्चिष्टाम्, अव्राष्टाम्. B. वृश्च्यात्. Caus. व्रश्चयति-ते. A. अवव्रश्चत् त. D विव्रश्चिषति, विव्रक्षति. Frequ. वरीवृश्च्यते, वावर्श्चीति. वाव्रष्टि. Pass वृश्च्यते. A. अव्रश्चि. P. P. वृक्ण. G. व्रश्चित्वा, सवृश्च्य. Inf. व्रश्चितुम्, व्रष्टुम्.

व्री (व्रीङ्) 4 A. वरणे. To choose, to select P. व्रीयते. Pf. विव्रिये. 2nd sing विव्रियिषे. P. F व्रेता. F. व्रेष्यते. A. अव्रेष्ट. B. व्रेषीष्ट. D विव्रीषते. Frequ वेव्रीयते, वेव्रयीति, वेव्रेति. P. P. व्रीण.

व्री 9 P. वरणे. To choose, to select. P. व्रीणाति. Pf विव्राय. 2nd sing. विव्रयिथ, विव्रेथ. P. F. व्रेता. F. व्रेष्यति. Aor. अव्रैषीत्. B व्रीयात्. Caus. व्राययति-ते, (according to Swami, व्रेपयति ते). A. अविव्रयत्-त. D विव्रीषति Frequ. वेव्रीयते, वेव्रयीति, वेव्रेति. P P व्रीण. G. व्रीत्वा. Inf व्रेतुम्.

व्रीड् 4 P. चोदनेलज्जायाञ्च. To throw; to be ashamed. P. व्रीड्यति. Pf. विव्रीड. 2nd sing विव्रीडिथ. P. F व्रीडिता. F व्रीडिष्यति. C. अव्रीडिष्यत्. Aor अव्रीडीत्. B व्रीड्यात्. Caus. व्रीडयति-ते. A. अविव्रीडत्-त. D विव्रीडिषति. Frequ वेव्रीड्यते, वेव्रीडीति, वेव्रीढि. Pass. व्रीड्यते. A अव्रीडि. P. P. व्रीडित. G. व्रीडित्वा. Inf व्रीडितुम्.

व्रुड् (कुटादिः) 6 P. सवरणे. To cover, to heap P व्रुडति. Pf. वुव्रोड. 2nd sing वुव्रुडिथ. P F. व्रुडिता. F. व्रुडिष्यति. Aor. अव्रुडीत्. B व्रुड्यात्. D वुव्रुडिषति. Pass. व्रुड्यते. A. अव्रोडि. P. P व्रुडित. G. व्रुडित्वा. Inf. व्रुडितुम्.

व्ली 9 P. वरणे. To choose, to select. P. व्लिनाति. Pf. विव्लाय. 2nd sing. विव्लयिथ, विव्लेथ. P. F. व्लेता. F. व्लेष्यति. C अव्लेष्यत्. Aor. अव्लैषीत्. B. व्लीयात्. Caus. व्लेपयति-ते. A. अविव्लिपत् त. D विव्लीषति. Frequ. वेव्लीयते, वेव्लयीति, वेव्लेति. P. P. व्लीन. G. व्लीत्वा. Inf व्लेतुम्.

श.

शक् 4 U. मर्षणे To endure; to be able P. शक्यति ते. Pf.

शशाक, शेके 2nd sing. शेकिथ, शशक्थ, शेकिषे P F. शकिता, शक्ता. F शकिष्यति ते, शक्ष्यति-ते. C अशकिष्यत्-त, अशक्ष्यत त. Aor अशकन्, अशकिष्ट. अशक्त B शक्यात, शकिषीष्ट, शक्षीष्ट. Caus शाकयति ते A अशीशकन् त. D शिशकिषति ते, शिक्षते ते. Frequ शाशक्यते, शाशकीति, शाशक्ति Pass शक्यते A अशाकि. P P. शकित, शक्त. G शकित्वा, शक्त्वा. Inf शकितुम्, शक्तुम्.

शक् (शक्लृ) 5 P शक्तौ To be able, to be powerful P शक्नोति Pf शशाक dual शेकतु 2nd sing शेकिथ, शशक्थ P F शक्ता F शक्ष्यति Aor अशकत्. B शक्यात्. D शिक्षते. For Caus Frequ and Pass see the above root P. P शक्त G शक्त्वा Inf शक्तुम्.

शङ्क् (शकि) 1 A शङ्कायाम् To suspect, to fear, to think probable P शङ्कते. Pf शशङ्के 2nd sing शशङ्किषे P F शङ्किता F शङ्किष्यते C अशङ्किष्यत. Aor अशङ्किष्ट. B शङ्किषीष्ट. Caus शङ्कयति ते A अशशङ्कत् त D शिशङ्किषते. Frequ शाशङ्क्यते, शाशङ्कीति, शाशङ्क्ति. Pass शङ्क्यते A. अशङ्कि. P. P शङ्कित. G शङ्कित्वा, आशङ्क्य. Inf शङ्कितुम्.

शच् 1 A व्यक्तायां वाचि. To speak, to say, to tell P शचते. Pf. शेचे. 2nd sing. शेचिषे. P F शचिता. F शचिष्यते Aor अशचिष्ट B शचिषीष्ट Caus शाचयति ते. A. अशीशचत् त Frequ शाशच्यते, शाशक्ति &c Pass शच्यते. A अशाचि.

शट् 1 P रुजाविशरणगत्यवसादनेषु. To be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary P शटति. Pf शशाट. 2nd sing. शेटिथ. P F शटिता F शटिष्यति. C. अशटिष्यत्. Aor अशटीत्, अशाटीत्. B शट्यात्.

शठ् 1 P कैतवे. To cheat, to defraud, to deceive P शठति. Pf शशाठ. 2nd sing शेठिथ. P. F. शठिता. F शठिष्यति. Aor अशठीत्, अशाठीत्. B शठ्यात्. Caus शाठयति-ते. A. अशीशठत् -त.

D शिशाठिषति Frequ. शाशाठ्यते, शाशाठीति, शाशाट्टि. Pass. शाठ्यते. A अशाठि P P. शाठित. G. शठित्वा. Inf. शठितुम्.

शाठ् 10 U. असम्स्कारगत्योः. To leave unfinished; to go P शाठयति ते Pf शाठयाञ्चकार चक्रे &c P F. शाठयिता. F. शाठयिष्यति ते. Aor. अशीशठत् -त. B शाठ्यात्, शाठयिषीष्ट. Pass शाठ्यते. A अशाठि. P. P शाठित. G शाठयित्वा. Inf. शाठयितुम्.

शाठ् 10 A श्लाघायाम् To praise P. शाठयते. Pf. शाठयाञ्चक्रे &c. P F शाठयिता F शाठयिष्यते. Aor अशीशठत. B शाठयिषीष्ट. D शिशाठयिषते. Pass शाठ्यते. A. अशाठि. P P. शाठित. G. शाठयित्वा. Inf शाठयितुम्.

शाठ् (अदन्तः) 10 U सम्यगवभाषणे. To speak ill or well. P. शठयति ते Pf शठयाञ्चकार-चक्रे &c P. F शठयिता. F. शठयिष्यति ते. C अशठयिष्यत् त. Aor. अशशठत् -त B शठ्यात्, शठयिषीष्ट D शिशठयिषति ते. Pass शठ्यते. A. अशठि. P. P. शठित. G शठयित्वा Inf शठयितुम्.

शाण् (घटादि) 1 P दानेगतौच. To give, to go P शणति. Pf. शशाण. 2nd sing. शेणिथ. P F शणिता. F शणिष्यति. Aor. अशणीत्, अशाणीत्.B शण्यात्. Caus शणयति ते. A अशीशणत् -त. D शिशणिषति. Frequ शंशण्यते, शंशणीति, शंशण्टि Pass. शण्यते A.अशणि,अशाणि P P शणित G शणित्वा. Inf शणितुम्.

शण्ड् (शडि) 1 A रुजायासघातेच. To hurt; to cause disease; to collect.P.शण्डते.Pf.शशण्डे.2nd sing.शशण्डिषे.P.F.शण्डिता. F.शण्डिष्यते.Aor.अशण्डिष्ट.B.शण्डिषीष्ट D. शिशण्डिषते. Frequ. शाशण्ड्यते, शाशण्डीति, शाशण्टि. Pass.शण्ड्यते.A.अशण्डि.

शद् (शद्लृ) 1 P. शातने. To perish gradually; to throw down; to go P. शीयते. Pf. शशाद. dual. शेदतुः. 2nd sing. शेदिथ, शशत्थ. P. F. शत्ता. F. शत्स्यति. C. अशत्स्यत्. Aor. अशदत्. B शद्यात्. Caus शातयति-ते, (शादयति ते, when it means 'to cause to go') A. अशीशतत् -त, (अशीशदत् -त). D. शिशत्सति.Frequ. शाशद्यते.शाशदीति, शाशत्ति.Pass शद्यते.A.अशादि.

P P शस. G शस्त्वा, आशय. Inf शस्तुम्.

शद् (शद्लृ) 6 P. शातने. To perish gradually; to fall, to throw down The forms of this root are like those of the above root. स्वरार्थएवपुनःपाठ.

शप् 1 U आक्रोशे. To curse; to blame; to swear P शपति-ते. Pf. शशाप, शेपे. 2nd sing. शेपिथ, शशप्थ, शेपिषे. P. F. शप्ता. F. शप्स्यति-ते. C अशप्स्यत् त. Aor. अशाप्सीत्, अशप्त-dual. अशाप्ताम्, अशप्साताम्. B शप्यात्, शप्सीष्ट. Caus. शापयति ते A. अशीशपत्-त. D. शिशप्सति-ते. Frequ शाशप्यते, शाशपीति, शाशप्ति. Pass. शप्यते. A. अशापि. P P. शप्त. Pot P. शप्य G. शप्त्वा, अभिशप्य. Inf. शप्तुम्.

शप् 4 U आक्रोशे To curse; to blame. P. शप्यति ते. Prest P. शप्यत्, शप्यमान. For other forms see the above root

शब्द्* 10 U. आविष्कारे (अनुपसर्गात्); (उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः). To make manifest, (without a preposition); to make any sound, to call; to utter. (with a preposition). P. शब्दयति ते. Pf. शब्दयाञ्चकार चक्रे &c P. F. शब्दयिता. F. शब्दयिष्यति-ते. Aor. अशशब्दत्-त. B शब्द्यात्, शब्दयिषीष्ट. D शिशब्दयिषति ते. Pass. शब्द्यते. A. अशब्दि. P. P. शब्दित. G. शब्दयित्वा, सशब्द्य. Inf. शब्दयितुम्.

शम् (शमु) (घटादिः) 4 P. उपशमे. To be calm, to be pacified; to pacify. P. शाम्यति. Pf शशाम. 2nd sing शेमिथ. P. F. शमिता. F शमिष्यति. C अशमिष्यत्. Aor अशमत्. B शम्यात्. Caus शमयति-ते, शामयति ते. A. अशीशमत् त D. शिशमिषति. Frequ शंशम्यते, शंशमीति, शंशन्ति. Pass. शम्यते. A. अशमि. P P शान्त. (of the causal शान्त, शमित). G. शान्त्वा, शमित्वा, निशम्य. Inf. शमितुम्.

---

* उपसर्गादाविष्कारभाषणयोः. When compounded with a preposition, शब्द् means ' to make apparent or to speak ' प्रतिशब्दयति, निशब्दयति, प्रशब्दयति. Without any preposition, it merely signifies manifestation.

शाम् 10 A. आलोचने. To look at, to inspect, to show, to display P शामयते. Pf शामयाञ्चक्रे &c P F. शामयिता. F. शामयिष्यते Aor अशीशमत. B. शामयिषीष्ट. D शिशामयिषते. Pass. शाम्यते A. अशामि P P. शामित. G. शामयित्वा, निशाम्य. Inf. शामयितुम्.

शाम्ब् 10 U. सम्बन्धने. To accumulate, to collect, to heap together P शाम्बयति ते. Pf शाम्बयाञ्चकार चक्रे &c P F शाम्बयिता. F शाम्बयिष्यति ते. Aor अशशाम्बत् त B शाम्ब्यात्, शाम्बयिषीष्ट. D शिशाम्बयिषति ते. Pass शाम्ब्यते A अशाम्बि

शर्द् 1 P गतौ. To go, to move P. शर्दति. Pf शशर्द. 2nd sing. शशर्दिथ P F शर्दिता F शर्दिष्यति. C अशर्दिष्यत्. Aor. अशर्दीत् B शर्द्यात्. Frequ शाशर्द्यते, शाशर्त्ति &c

शर्व् 1 P हिंसायाम् To kill to injure, to hurt. P शर्वति. Pf शशर्व. 2nd sing शशर्विथ P F शर्विता. F शर्विष्यति. Aor. अशर्वीत्. B शर्व्यात्. D शिशर्विषति. Frequ शाशर्व्यते.

शल् 1 P गतौ To go, to move P. शलति Pf शशाल. 2nd sing. शेलिथ. P F शलिता. F शलिष्यति Aor अशालीत्. B शल्यात्. Pass शल्यते. A अशालि.

शल् 1 A चलनसंवरणयोः. To shake, to tremble, to cover P. शलते. Pf शेले. 2nd sing शेलिषे. P F शलिता. F शलिष्यते. Aor अशलिष्ट. B शलिषीष्ट. Caus शालयति-ते. A अशीशलत्-त. D शिशलिषते. Frequ शाशल्यते, शाशल्ति &c

शल्भ् 1 A कत्थने To praise, to boast P शल्भते. Pf शशल्भे. 2nd sing शशल्भिषे. P. F शल्भिता F शल्भिष्यते. Aor. अशल्भिष्ट. B शल्भिषीष्ट. Frequ शाशल्भ्यते, शाशल्भीति, शाशल्ब्धि.

शव् 1 P गतौ. To go, to move P शवति. Pf शशाव. 2nd sing. शेविथ. P F शविता. F. शविष्यति. C. अशविष्यत्. Aor अशवीत्, अशावीत् B. शव्यात्. Caus. शावयति ते. A. अशीशवत्-त. Frequ. शाशव्यते.

शश् 1 P प्लुतगतौ. To jump, to leap, to spring, to dance P. शशति. Pf शशाश. 2nd sing शेशिथ. P. F शशिता F शशिष्यति. Aor. अशशीत्, अशाशीत्. B शश्यात्. D शिशशिषति

Pass शस्यते. A अशसि. P. P शसित. G शसित्वा. Inf शसितुम्

शप् 1 P हिंसायाम्. To kill to hurt, to injure P शपति. Pf. शशाप. 2nd sing शेपिथ P. F. शपिता F शपिष्यति. Aor. अशपीत्, अशापीत्. B शप्यात्. Frequ शाशप्यते शाशपीति, शाशप्ति.

शस् (शसु) 1 P हिंसायाम् To kill, to injure P शसति Pf शशास. 2nd sing शशसिथ P F शसिता. F शसिष्यति Aor अशसीत्, अशासीत्. B शस्यात्. Caus शासयति ते. A. अशीशसत्-त D शिशसिषति Frequ शाशस्यते, शाशसीति, शाशस्ति. Pass. शस्यते A अशासि P P शस्त. G शस्त्वा, शसित्वा, विशस्य Inf. शसितुम्.

शंस् (शंसु) 1 P स्तुतौ दुर्गतौ च To praise, to be in distress, to calumniate to hurt. P शंसति. Pf. शशंस 2nd sing शशंसिथ. P F शंसिता F शंसिष्यति C अशंसिष्यत्. Aor अशंसीत् B. शस्यात्. Caus शंसयति ते. A. अशशंसत् त. D. शिशंसिषति. Frequ. शाशस्यते, शाशंसीति, शाशंस्ति. Pass शस्यते. A. अशंसि. P. P. शस्त Pot. P शंस्य or शस्य (according to काशिका). G. शंसित्वा, शस्त्वा, प्रशस्य Inf शंसितुम्.

शंस् (आङ् शसि) 1 A इच्छायाम् (generally with आ). To desire, to bless P. आशंसते Pf आशशंसे. 2nd sing. आशशंसिषे. P F आशंसिता. F आशंसिष्यते. Aor आशंसिष्ट B. आशंसिषीष्ट. Caus आशंसयति ते. A. आशशंसत त. D आशिशंसिषते. Frequ आशाशस्यते, आशाशंसीति, आशाशंस्ति. Pass. आशस्यते. A. आशंसि. P P आशंसित. G आशंस्य Inf आशंसितुम्.

शाख् (शाखृ) 1 P व्याप्तौ To pervade, to embrace P. शाखति. Pf शशाख 2nd sing शशाखिथ. P F शाखिता. F शाखिष्यति. C. अशाखिष्यत Aor अशाखीत्. B. शाख्यात्. Caus शाखयति ते. A अशशाखत् त D शिशाखिषति. Pass शाख्यते A. अशाखि

शाड् (शाडृ) 1 A श्लाघायाम्. To praise P शाडते Pf शशाडे. 2nd sing शशाडिषे. P. F शाडिता F. शाडिष्यते. Aor अशाडिष्ट. B शाडिषीष्ट. Caus शाडयति ते A. अशशाडत्-त Frequ. शाशाड्यते, शाशाडीति, शाशाड्टि. Pass शाड्यते. A. अशाडि.

शान् 1 U तेजने. To whet; to sharpen. P. शीशांसति-ते. Pf. शीशांसाञ्चकार चक्रे &c P. F. शीशासिता. F. शीशासिष्यति-ते. Aor अशीशासीत्, अशीशासिष्ट B. शीशास्यात्, शीशासिषीष्ट Caus. शीशासयति-ते. A. अशीशासत्-त. D. शीशासिषति ते. Pass शीशास्यते. A. अशीशासि. P. P. शीशासित. G. शीशासित्वा. Inf. शीशासितुम्.

शाल् (शाॡ) 1 A. श्लाघायादीप्तौच. To flatter: to shine; to be endowed with. P. शालते. Pf. शशाले. 2nd sing. शशालिषे. P. F. शालिता. F. शालिष्यते. C. अशालिष्यत. Aor. अशालिष्ट. B शालिषीष्ट. Caus शालयति-ते. A अशशालत्-त. D. शिशालिषते Frequ शाशाल्यते, शाशालीति, शाशाल्ति. Pass शाल्यते. A. अशालि. P P. शालित. G. शालित्वा. Inf. शालितुम्.

शास् (शासु) 2 P. अनुशिष्टौ. To govern, to instruct; to teach; to inform; to advise; to order, to enact. P. शास्ति. Imperf. अशात्-द्. dual अशिष्टाम्. plu अशासुः. 2nd sing अशाः, अशात्-द्. Impera 2nd sing. शाधि. Pot शिष्यात्. Pf. शशास. 2nd sing शशासिथ. P. F. शासिता. F. शासिष्यति. Aor अशिषत्. B. शिष्यात् Caus शासयति-ते. A अशशासत्-त. D. शिशासिषति. Frequ शेशिष्यते, शाशासीति, शाशास्ति Pass शिष्यते. A. अशासि. P P. शिष्ट. G. शासित्वा, शिष्ट्वा, अनुशिष्य. Inf. शासितुम्.

शास् (आङ शासु) 2 A इच्छायाम् (generally with आ). To desire, to bless, to long for. P. आशास्ते. Pf. आशशासे. 2nd sing आशशासिषे. P. F. आशासिता. F आशासिष्यते. Aor. आशासिष्ट. B आशासिषीष्ट. Caus आशासयति ते. A. आशशासत् त. D. आशिशासिषते Frequ आशाशास्यते, आशाशासीति, आशाशास्ति. Pass आशास्यते. A. आशासि. P P. आशासित. G. आशास्य. Inf आशासितुम्. (आङ्पूर्वत्वं प्रायिकं तेन नमोवाकं प्रशास्महे इति सिद्धम्. सि.कौ). Sometimes this root is preceded by प्र.

शि (शिञ्) 5 U. निशाने. To sharpen; to whet, to excite; to be attentive P शिनोति, शिनुते. Pf. शिशाय, शिश्ये. 2nd sing शिशयिथ, शिशेथ, शिश्यिषे. P. F. शेता. F. शेष्यति ते. C.

अशेष्यत् न. Aor अशेपीत्, अशेष्ट. B शीयात्; शेपीष्ट. Caus शाययति-ते. A अशीशयत्-त. D शिशीपति-ते. Frequ शेशीयते, शशयीति, शेशेति. Pass शीयते. A अशायि. P. P शित. G शित्वा, सशित्य. Int शेतुम्.

शिक्ष 1 A विद्योपादाने. To learn, to practise P शिक्षते. Pf शिशिक्षे. 2nd sing शिशिक्षिषे P F शिक्षिता. F शिक्षिष्यते. Aor. अशिक्षिष्ट. B शिक्षिपीष्ट. Caus शिक्षयति ते. A अशिशिक्षत् -त. D. शिशिक्षिषते. Frequ शेशिक्ष्यते, शेशिक्षीति, शेशिष्टि. Pass शिक्ष्यते. A अशिक्षि P P शिक्षित G शिक्षित्वा, प्रशिक्ष्य. Inf शिक्षितुम्.

शिङ्ख् (शिखि) 1 P गतौ. To go to move P शिङ्खति. Pf शिशिङ्ख 2nd sing शिशिङ्खिथ P F शिङ्खिता. F शिङ्खिष्यति. Aor अशिङ्खीत् B शिङ्ख्यात्. D शिशिङ्खिषति. Frequ शेशिङ्ख्यते, शेशिङ्खीति, शेशिङ्क्ति. Pass शिङ्ख्यते. A अशिङ्खि P P शिङ्खित. G शिङ्खित्वा. Inf शिङ्खितुम्.

शिङ्घ् (शिघि) 1 P आघ्राणे. To smell P शिङ्घति. Pf शिशिङ्घ. 2nd sing शिशिङ्घिथ. P F शिङ्घिता. F शिङ्घिष्यति C अशिङ्घिष्यत् Aor अशिङ्घीत् B. शिङ्घ्यात्. Caus. शिङ्घयति ते. A अशिशिङ्घत् त. Frequ शेशिङ्घ्यते, शेशिङ्घ्य &c. Pass शिङ्घ्यते. A अशिङ्घि.

शिञ्ज् (शिजि) 2 A अव्यक्तेशब्दे. To tinkle, to rattle, to whisper P. शिङ्क्ते Pf शिशिञ्जे. 2nd sing शिशिञ्जिषे. P F शिञ्जिता. F. शिञ्जिष्यते Aor. अशिञ्जिष्ट. B शिञ्जिषीष्ट. Caus शिञ्जयति ते. A अशिशिञ्जत् -त. Pass शिञ्ज्यते. A अशिञ्जि

शिट् 1 P अनादरे. To disregard, to despise P शेटति. Pf. शिशेट. 2nd sing शिशेटिथ. P. F शेटिता. F शेटिष्यति. A अशेटीत्. B शिट्यात्. Caus शेटयति ते. A अशीशिटत् त. Pass शिट्यते. A अशेटि.

शिल् 6 P उञ्छे To glean. P शिलति. Pf शिशेल. 2nd sing. शिशेलिथ. P F शेलिता F शेलिष्यति C. अशेलिष्यत्. Aor अशेलीत्. B शिल्यात्. D शिशिलिषति, शिशेलिषति. Frequ शेशिल्यते, शेशेल्ति &c Pass. शिल्यते. A. अशेलि.

शिप् * 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. शेपति. Pf. शिशेप. 2nd sing शिशेपिथ. P. F शेपिता,(शेप्टा). F. शेपिष्यति, (शेक्ष्यति). Aor अशेपीत्, (अशिक्षत्). B शिष्यात्. D शिशिपिषति, शिशेपिषति, (शिशिक्षति.) Frequ. शेशिष्यते, शेशेष्टि &c. Pass. शिप्यते. A अशेपि.

शिष् (शिष्लृ) 7 P विशेषणे. To distinguish; to separate, to assign attributes or qualities to. P शिनष्टि. Imperf अशिनट् ड्. Impera 2nd sing. शिण्ढि. Pot शिंष्यात्. Pf शिशेष. 2nd sing शिशेषिथ. P. F. शेष्टा. F. शेक्ष्यति. Aor. अशिषत्. B शिष्यात्.-Caus शेषयति ते. A अशीशिषत्-त. D शिशिक्षति. Frequ शेशिष्यते, शेशिषीति, शेशेष्टि. Pass शिष्यते. A. अशेषि. P P शिष्ट G शिष्ट्वा, विशिष्य. Inf शेष्टुम्.

शिष् 10 U I P असर्वोपयोगे; (विपूर्वोऽतिशये). To leave a residue; (with वि to excel) P शेषयति ते; शेषति. Pf शेषयाञ्चकार चक्र &c, शिशेष P F शेषयिता; शेष्टा. F शेषयिष्यति ते; शेक्ष्यति. Aor. अशीशिषत् त; अशिक्षत्. B. शेष्यात्; शिष्यात्. D शिशेषयिषति-ते; शिशिक्षति. Frequ. see the above root Pass. शेष्यते; शिष्यते. A. अशेषि P. P. शेषित, शिष्ट. G. शेषयित्वा, विशेष्य; शिष्ट्वा, विशिष्य. Inf. शेषयितुम्, शेष्टुम्.

शी (शीङ्) 2 A. स्वप्ने. To sleep; to lie down. P. शेते. plu. शेरते. Imperf. अशेत. plu. अशेरत. Impera. 2nd sing. शेष्व. Pot. शयीत. Pf. शिश्ये. 2nd sing. शिश्यिषे. P. F. शयिता. F. शयिष्यते. C. अशयिष्यत. Aor. अशयिष्ट. B. शयिषीष्ट. Caus. शाययति ते. A अशीशयत् त. D. शिशयिषते. Frequ. शाशय्यते, शेशयीति, शेशेति. Pass. शय्यते. A. अशायि. P. P. शयित. G. शयित्वा, उपशय्य. Inf. शयितुम्.

शीक् (शीकृ) 1 A. सेचने. To sprinkle, to wet. P. शीकते. Pf. शिशीके. 2nd sing. शिशीकिषे. P. F. शीकिता. F. शीकि-

---

* Madhava and others consider this root as Anit; Bopadeo and others as set.

ष्यते. Aor. अशीकिष्ट. B. शीकिषीष्ट. Caus. शीकयति ते. A. अशिशीकत् त. D. शिशीकिषते. Frequ. शेशीक्यते, शेशीकीति, शेशीक्ति. P. P. शीकित. G. शीकित्वा. Inf. शीकितुम्.

शीक् 10 U. भाषायांदीप्तौच. To speak, to shine. P. शीकयति-ते. Pf. शीकयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. शीकयिता. F. शीकयिष्यति-ते. Aor. अशीशिकत् त. B. शीक्यात्, शीकयिषीष्ट.

शीक् 10 U. 1 P. आमर्षणे. To be angry; to touch. P. शीकयति ते; शीकति. Pf. शीकयाञ्चकार चक्रे &c; शिशीक. P. F. शीकयिता; शीकिता. F. शीकयिष्यति ते; शीकिष्यति. Aor. अशीशिकत् -त; अशीकीत्. B. शीक्यात्, शीकयिषीष्ट, शीक्यात्. Pass. शीक्यते. A. अशीकि.

शीभ् (शीभृ) 1 A. कत्थने. To boast. P. शीभते. Pf. शिशीभे. 2nd sing. शिशीभिषे. P. F. शीभिता. F. शीभिष्यते. Aor. अशीभिष्ट. B. शीभिषीष्ट. Caus. शीभयति ते. A. अशिशीभत् त. D. शिशीभिषते. Frequ. शेशीभ्यते, शेशीभीति, शेशीब्धि. Pass. शीभ्यते. A. अशीभि.

शील् 1 P. समाधौ. To meditate; to contemplate; to intend; to reflect. P. शीलति. Pf. शिशील. 2nd sing. शिशीलिथ. P. F. शीलिता. F. शीलिष्यति. C. अशीलिष्यत्. Aor. अशीलीत्. B. शील्यात्. Caus. शीलयति-ते. A. अशिशीलत् -त. D. शिशीलिषति. Frequ. शेशील्यते, शेशीलीति, शेशील्ति. Pass. शील्यते. A. अशीलि. P. P. शीलित. G. शीलित्वा. Inf. शीलितुम्.

शील् (अदन्तः) 10 U. उपधारणे. To practise repeatedly; to exercise, to visit; to honour. P. शीलयति ते. Pf. शीलयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. शीलयिता. F. शीलयिष्यति ते. Aor. अशिशीलत् -त. B. शील्यात्, शीलयिषीष्ट. D. शिशीलयिषति-ते. Pass. शील्यते. A. अशीलि. P. P. शीलित. G. शीलयित्वा, परिशील्य. Inf. शीलयितुम्.

शुच् 1 P. शोके. To regret; to grieve for. P. शोचति. Pf. शुशोच. 2nd sing. शुशोचिथ. P. F. शोचिता. F. शोचिष्यति. Aor. अशोचीत्. B. शुच्यात्. Caus. शोचयति ते. A. अशूशुचत् -त. D. शुशुचिषति, शुशोचिषति. Frequ. शोशुच्यते, शोशुचीति, शोशोक्ति. Pass. शुच्यते. A. अशोचि. P. P. शुचित, शोचित. G. शुचित्वा,

शोचित्वा, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्.

शुच् (शुचिर्) 4 U. पूतीभावे..(क्लेदे). To wet; to moisture; to decay; to sting; to be clean. P. शुच्यति ते. Pf. शुशोच, शुशुचे. 2nd sing. शुशोचिथ, शुशुचिषे. P. F. शोचिता. F. शोचिष्यति-ते. C अशोचिष्यत् त. Aor. अशुचत्, अशोचीत्, अशोचिष्ट. B. शुच्यात्, शोचिषीष्ट. Caus. शोचयति-ते. A. अशूशुचत्-त. D. शुशुचिषति-ते, शुशोचिषति ते. For Frequ. & Pass. see the above root. P. P. शुचित. G. शुचित्वा, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्.

शुच्य् 1 P. स्नानपीडनसुरासंधानेषु. To perform ablution or religious bathing; to squeeze out juice; to distil. P. शुच्यति. Pf. शुशुच्य. 2nd sing शुशुच्यिथ. P. F शुच्यिता. F. शुच्यिष्यति. Aor. अशुच्यीत्. B शुच्यात्. D शुशुच्यिषति Pass शुच्यते. A. अशुच्यि. P. P. शुच्यित. G. शुच्यित्वा. Inf. शुच्यितुम्.

शुठ् 1 P. प्रतिघाते. To resist, to go lame P. शोठति. Pf शुशोठ. 2nd sing शुशोठिथ. P F. शोठिता. F. शोठिष्यति. Aor. अशोठीत्. B. शुठ्यात्. Frequ शोशुठ्यते, शोशोट्टि &c Pass शुठ्यते. A अशोठि.

शुठ् 10 U आलस्ये. To be lazy, to be dull. P शोठयति-ते. Pf. शोठयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. शोठयिता. F. शोठयिष्यति-ते. Aor. अशूशुठत्-त. B. शोठ्यात्, शोठयिषीष्ट. Pass. शोठ्यते. A. अशोठि.

शुण्ठ् (शुठि) 1 P. प्रतिघाते. To limp, to be lame. P. शुण्ठति. Pf. शुशुण्ठ. 2nd sing शुशुण्ठिथ. P F शुण्ठिता F. शुण्ठिष्यति. C. अशुण्ठिष्यत्. Aor अशुण्ठीत्. B शुण्ठ्यात्. Caus शुण्ठयति-ते. A. अशुशुण्ठत्-त. Pass शुण्ठ्यते. A. अशुण्ठि.

शुण्ठ् (शुठि) 10 U. 1 P शोषणे. To dry, to become dry. P. शुण्ठयति-ते; शुण्ठति. Pf शुण्ठयाञ्चकार-चक्रे &c; शुशुण्ठ. P. F. शुण्ठयिता; शुण्ठिता. F. शुण्ठयिष्यति ते; शुण्ठिष्यति. Aor. अशुशुण्ठत् त; अशुण्ठीत्. B. शुण्ठ्यात्, शुण्ठयिषीष्ट; शुण्ठिषीष्ट. Pass शुण्ठ्यते. A. अशुण्ठि.

शुध् 4 P. शौचे. To become pure; to be made clear. P. शुध्यति. Pf शुशोध. 2nd sing शुशोधिथ. P F. शोद्धा. F. शोत्स्यति. Aor. अशुधत्. B शुध्यात्. Caus शोधयति ते. A. अशूशुधत् त.

D शुशुत्सति. Frequ शोशुध्यते, शोशुधीति, शोशोद्धि. Pass. शुध्यते. A अशोधि. P. P शुद्ध. G. शुद्ध्वा, संशुध्य. Inf. शोद्धुम्.

शुन् 6 P गतौ To go, to move P. शुनति. Pf. शुशोन. 2nd sing. शुशोनिथ. P. F. शोनिता. F शोनिष्यति. Aor. अशोनीत्. B. शुन्यात्. D शुशुनिषति, शुशोनिषति. Frequ. शोशुन्यते, शोशुनीति, शोशोन्ति. Pass शुन्यते. A अशोनि.

शुन्ध् 1 P शुद्धौ. To purify, to make clean. P. शुन्धति. Pf. शुशुन्ध. 2nd sing शुशुन्धिथ. P. F शुन्धिता. F. शुन्धिष्यति. Aor अशुन्धीत्. B शुध्यात्. Caus. शुन्धयति-ते. A अशुशुन्धत् त. D शुशुन्धिषति. Frequ शोशुध्यते, शोशुन्धीति, शोशुन्द्धि. Pass. शुध्यते. A अशुन्धि. P P शुन्धित. G शुन्धित्वा. Inf. शुन्धितुम्.

शुन्ध् 10 U. 1 P. शौचकर्मणि. To purify, to make clean; to cleanse P शुन्धयति ते, शुन्धति Pf शुन्धयाञ्चकार-चक्रे &c; शुशुन्ध. P F शुन्धयिता; शुन्धिता. F शुन्धयिष्यति ते; शुन्धिष्यति. Aor. अशुशुन्धत् त; अशुन्धीत्. B. शुन्ध्यात्, शुन्धयिषीष्ट; शुध्यात्. Pass शुन्ध्यते; शुध्यते. A अशुन्धि. P P. शुन्धित. G. शुन्धयित्वा; शुन्धित्वा. Inf. शुन्धयितुम्; शुन्धितुम्.

शुभ् 1 P भाषणेभासनेहिंसायाञ्च. To speak, to shine, to strike. P. शोभति Pf शुशोभ. 2nd sing शुशोभिथ. P F. शोभिता. F. शोभिष्यति. C अशोभिष्यत्. Aor अशोभीत्. B शुभ्यात्. Caus. शोभयति ते. A अशूशुभत् त. D शुशुभिषति, शुशोभिषति. Frequ. शोशुभ्यते, शोशुभीति, शोशोब्धि. Pass शुभ्यते. A. अशोभि. Prest. P. शोभत्. P P. शुभित, शोभित. G. शुभित्वा, शोभित्वा, प्रशुभ्य. Inf. शोभितुम्.

शुभ् 1 A दीप्तौ. To shine; to be splendid, to be happy; to become P शोभते. Pf शुशुभे. 2nd sing शुशुभिषे, P. F. शोभिता F शोभिष्यते. Aor अशुभत्, अशोभिष्ट. B शोभिषीष्ट. D. शुशुभिषते, शुशोभिषते. Prest. P. शोभमान For the remaining forms see the above root

शुभ् 6 P शोभायाम्. To shine, to be splendid, to be happy; to become P शुभति. Prest. P. शुभत्. P. P. शुभित. For

other forms see the root शुभ् 1 P.

शुम्भ् 1 P. भाषणेभासनेहिंसायांच. To speak; to shine; to strike; to kill. P. शुम्भति. Pf. शुशुम्भ. 2nd sing. शुशुम्भिथ. P. F. शुम्भिता. F. शुम्भिष्यति C. अशुम्भिष्यत्. Aor. अशुम्भीत्. B. शुम्भ्यात्. Caus. शुम्भयति-ते. A. अशुशुम्भत्-त. D शुशुम्भिषति. Frequ शोशुम्भ्यते, शोशुम्भीति, शोशुम्भ्धि. Pass. शुम्भ्यते. A. अशुम्भि. P. P. शुम्भित. G. शुम्भित्वा. Inf. शुम्भितुम्.

शुम्भ् 6 P. शोभायाम्. To become; to shine. to be splendid; to be happy. The forms of this root are like those of the above root.

शुल्क् 10 U. अतिस्पर्शने. To pay; to give; to gain; to leave; to create. P. शुल्कयति-ते Pf शुल्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F शुल्कयिता. F. शुल्कयिष्यति ते. Aor. अशुशुल्कत् त. B शुल्क्यात्, शुल्कयिषीष्ट. D शुशुल्कयिषति-ते. Pass. शुल्क्यते. A. अशुल्कि.

शुल्ब् 10 U. माने. To measure P. शुल्बयति ते. Pf. शुल्बयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. शुल्बयिता. F शुल्बयिष्यति-ते. Aor अशुशुल्बत् त. B. शुल्ब्यात्, शुल्बयिषीष्ट. D शुशुल्बयिषति-ते. Pass. शुल्ब्यते. A. अशुल्बि. P. P. शुल्बित. G शुल्बयित्वा. Inf. शुल्बयितुम्.

शुष् 4 P. शोषणे. To dry up. P. शुष्यति. Pf. शुशोष. 2nd sing. शुशोषिथ. P. F. शोष्टा. F. शोक्ष्यति. C. अशोक्ष्यत्. Aor. अशुषत्. B. शुष्यात्. Caus. शोषयति ते A. अशूशुषत् त. D. शुशुक्षति. Frequ. शोशुष्यते, शोशुषीति, शोशोष्टि. P. P. शुष्क. G. शुष्ट्वा, परिशुष्य. Inf. शोष्टुम्.

शूर् (शूरी) 4 A. हिंसास्तम्भनयोः. To strike; to kill; to hurt; to be firm; to be senseless. P. शूर्यते. Pf. शुशूरे. 2nd sing. शुशूरिषे. P. F. शूरिता. F. शूरिष्यते. Aor. अशूरिष्ट. B. शूरिषीष्ट. D. शुशूरिषते. Pass. शूर्यते. A. अशूरि. P. P. शूर्ण. G. शूरित्वा. Inf. शूरितुम्.

शूर् 10 A. विक्रान्तौ. To be powerful; to be valiant. P. शूरयते. Pf. शूरयाञ्चक्रे &c. P. F. शूरयिता. F. शूरयिष्यते. Aor. अशुशूरत. B. शूरयिषीष्ट. D. शुशूरयिषते. Pass. शूर्यते. A. अशूरि. P. P.

शूरित G शूरयित्वा Inf शूरयितुम्.

शूर्प् 10 U माने To measure to mete out. P शूर्पयति ते. Pf शूर्पयाञ्चकार चक्रे &c P F शूर्पयिता F शूर्पयिष्यति-न्ते Aor अशुशूर्पत् त B शूर्प्यात्, शूर्पयिषीष्ट D शुशूर्पयिषति ते. Pass शूर्प्यते A अशूर्पि.

शूल् 1 P रुजायासंघातेच To be ill, to collect P. शूलति. Pf शुशूल 2nd sing शुशूलिथ. P F शूलिता F शूलिष्यति. C अशूलिष्यत् Aor अशूलीत्. B शूल्यात् Caus शूलयति ते A. अशुशूलत् त D शुशूलिषति Frequ शोशूल्यते, शोशूल्ति &c P P. शूलित G शूलित्वा Inf शूलितुम्.

शूष् 1 P प्रसवे (अभ्यनुज्ञाने). To bring forth to produce P. शूषति Pf. शुशूष. 2nd sing शुशूषिथ P F शूषिता F शूषिष्यति. Aor अशूषीत्. B शूष्यात्. D शुशूषिषति. Frequ शोशूष्यते, शोशूष्टि &c Pass शूष्यते A अशूषि,

शृध् (शृधु) 1 A शब्दकुत्सायाम् To break wind downwards P. शर्धते Pf शशृधे 2nd sing शशृधिषे P F शर्धिता. F. शर्धिष्यते, शर्त्स्यति Con अशर्धिष्यत, अशर्त्स्यत् Aor अशृधत्, अशर्धिष्ट. B शर्धिषीष्ट Caus शर्धयति ते A अशशर्धत् त, अशीशृधत् त. D शिशर्धिषते, शिशृत्सति. Frequ शरीशृध्यते, शरीशृधीति, शरीशर्द्धि &c Pass शृध्यते. A अशर्धि. P P शृद्ध. G शर्धित्वा, शृद्ध्वा Inf शर्धितुम्.

शृध् (शृधु) 1 U उन्दने To moisten, to become wet P. शर्धति ते Pf शशर्ध, शशृधे 2nd sing शशर्धिथ, शशृधिषे P F. शर्धिता F शर्धिष्यति ते. Aor अशर्धीत्, अशर्धिष्ट B शृध्यात्, शर्धिषीष्ट. P P शृद्ध G शर्धित्वा. शृद्ध्वा. Inf शर्धितुम्.

शृध् (शृधु) 10 U 1 P प्रहसने To insult, to mock at to ridicule P शर्धयति ते, शर्धति Pf शर्धयाञ्चकार चक्रे &c, शशर्ध P F शर्धयिता, शर्धिता. F शर्धयिष्यति ते, शर्धिष्यति Aor अशशर्धत् त, अशीशृधत् त, अशर्धीत्. B शर्ध्यात्, शर्धयिषीष्ट, शृध्यात् Caus D and Frequ see शृध् 1 A above.

शॄ 9 P हिंसायाम् To tear to pieces, to hurt, to destroy P

शृणाति. Pf. शशार. dual शशरतु, शश्रतु 2nd sing शशरिथ. P. F शरिता, शरीता. F शरिष्यति, शरीष्यति. C अशरिष्यत्, अशरीष्यत्. Aor अशारीत्. B शीर्यात् Caus शारयति ते. A. अशीशरत् त. D शिशरिषति, शिशरीषति, शिशीर्षति. Frequ. शेशीर्यते, शाश्शीति, शाशर्ति Pass शीर्यते. A अशारि. P P. शीर्ण. G. शीर्त्वा, विशीर्य. Inf. शरितुम्, शरीतुम्.

शेल् (शेलृ) 1 P. गतौ. To go, to move about. P P. शेलति. Pf शिशेल. 2nd sing शिशेलिथ P F शेलिता F शेलिष्यति. Aor अशेलीत्. B शेल्यात् Caus शेलयति ते. A अशिशेलत् त. Pass. शेल्यते A अशेलि. P P. शेलित. G शेलित्वा. Inf. शेलितुम्.

शेव् (शेवृ) 1 A सेवने. To worship, to serve P शेवते. Pf. शिशेवे. 2nd sing. शिशेविषे. P F शेविता. F शेविष्यते. Aor. अशेविष्ट. B शेविषीष्ट. Caus. शेवयति-ते. A अशिशेवत् त. D. शिशेविषते. Frequ. शेशेव्यते. Pass. शेव्यते. A अशेवि

शै 1 P पाके. To cook P शायति. Pf. शशौ 2nd sing. शशिथ, शशाथ P F शाता. F. शास्यति. Aor अशासीत् B शायात्. D शिशासति. Frequ शाशायते, शाशेति, शाशाति. Pass. शायते. A अशायि.

शो 4 P तनूकरणे To whet, to make thin, to sharpen P. श्यति Pf शशौ 2nd sing शशिथ, शशाथ. P. F शाता. F शास्यति. C अशास्यत्. Aor अशात्, अशासीत् B शायात्. Caus शाययति-ते A अशीशयत्-त. D शिशासति Frequ शाशायते, शाशेति, शाशाति. Pass शायते A अशायि. P P शित, शात, (संशित thoroughly finished). G शात्वा, शित्वा, निशाय. Inf शातुम्.

शोण् (शोणृ) 1 P वर्णगत्योः. To be red, to go P शोणति. Pf. शुशोण. 2nd sing शुशोणिथ. P. F शोणिता. F शोणिष्यति. Aor. अशोणीत्. B शोण्यात् Caus शोणयति-ते A. अशुशोणत् त. D. शुशोणिषति. Frequ. शोशोण्यते, शोशोण्टि &c. Pass. शोण्यते. A अशोणि.

शौट् (शौटृ) 1 P गर्वे. To be proud or haughty P शौटति. Pf. शुशौट. 2nd sing. शुशौटिथ. P F शौटिता. F. शौटिष्यति. Aor. अशौटीत्. B शौट्यात् Caus. शौटयति ते. A. अशुशौटत् त D. शुशौ-

टिपति. Frequ शोशौश्यते, शोशौट्टि &c. Pass. शौश्यते. A. अशौटि.

श्चुत् (श्चुतिर्) 1 P क्षरणे. To ooze, to trickle, to exude P. श्चोतति. Pf चुश्चोत. 2nd sing चुश्चोतिथ. P F. श्चोतिता F. श्चोतिष्यति C अश्चोतिष्यत् Aor. अश्चुतत्, अश्चोतीत्. B श्चुत्यात्. Caus श्चोतयति ते A अचुश्चुतत् त. D. चुश्चुतिषति, चुश्चोतिषति. Frequ चोश्चुत्यते, चोश्चुतीति, चोश्चोत्ति. Pass. श्चुत्यते. A अश्चोति. P P श्चुतित, श्चोतित G श्चुतित्वा, श्चोतित्वा, प्रश्चुत्य. Inf श्चोतितुम्.

श्च्युत् (श्च्युतिर्) 1 P क्षरणे. To ooze, to trickle This root is conjugated like the above root, with the only difference of श्च्य् for श्.

श्मील् 1 P निमेषणे. To wink; to contract the eyelids P श्मीलति Pf शिश्मील. 2nd sing. शिश्मीलिथ P F. श्मीलिता F. श्मीलिष्यति. Aor अश्मीलीत्. B श्मील्यात्. Caus श्मीलयति-ते. A अशिश्मीलत् -त. D शिश्मीलिषति. Frequ शेश्मील्यते, शेश्मीलीति, शेश्मील्ति. Pass. श्मील्यते. A अश्मीलि.

श्यै (श्यैङ्) 1 A गतौ. To go, to move P श्यायते. Pf शश्ये. 2nd sing. शश्यिषे. P F श्याता. F श्यास्यते. Aor. अश्यास्त. B श्यासीष्ट. Caus. श्यापयति-ते. A अशिश्यपत् -त. D शिश्यासते. Frequ शाश्यायते, शाश्येति, शाश्याति Pass श्यायते. A अश्यायि. P P श्यान, (शीन, शीत cold or co-agulated). G. श्यात्वा. Inf श्यातुम्.

श्रङ्क् (श्रकि) 1 A गतौ. To go, to move P श्रङ्कते. Pf शश्रङ्के. 2nd sing. शश्रङ्किषे. P F श्रङ्किता. F श्रङ्किष्यते C अश्रङ्किष्यत. Aor. अश्रङ्किष्ट. B श्रङ्किषीष्ट. D शिश्रङ्किषते. Frequ शाश्रङ्क्यते, शाश्रङ्कीति, शाश्रङ्क्ति. Pass श्रङ्क्यते. A अश्रङ्कि.

श्रङ्ग् (श्रगि) 1 P गतौ. To go, to move P श्रङ्गति. Pf शश्रङ्ग. 2nd sing. शश्रङ्गिथ. P F श्रङ्गिता. F श्रङ्गिष्यति. Aor. अश्रङ्गीत्. B श्रङ्ग्यात्. Caus. श्रङ्गयति ते A. अशश्रङ्गत् त. Pass. श्रङ्ग्यते Aor. अश्रङ्गि.

श्रण् (घटादिः) 1 P दाने To give, to grant, to present P

श्रणाति. Pf. शश्राण 2nd sing. शश्रणिथ. P F श्रणिता. F. श्रणिष्यति. Aor अश्रणीत्, अश्राणीत्. B. श्रण्यात्. Caus श्रणयति ते. A अशिश्रणत्-त D शिश्रणिषति. Frequ शाश्रण्यते, शाश्रणीति, शाश्रण्ति. Pass. श्रण्यते. A. अश्रणि, अश्राणि. P. P. श्रणित. G श्रणित्वा. Inf श्रणितुम्.

श्रण् 10 U. दाने. To give; to offer; to bestow. (प्रायेणायविपूर्वः generally with वि). P. श्राणयति ते. Pf. श्राणयाञ्चकार-चक्रे &c P F श्राणयिता. F. श्राणयिष्यति ते. Aor. अशिश्रणत्-त, अशश्राणत्-त. B श्राण्यात्, श्राणयिषीष्ट. D. शिश्राणयिषति ते. Pass. श्राण्यते. A अश्राणि. P. P. श्राणित. G. श्राणयित्वा, विश्राण्य. Inf श्राणयितुम्.

श्रथ् (घटादिः) 1 P हिंसायाम्. To kill, to injure. P. श्रथति. Pf. शश्राथ. 2nd sing. शश्रथिथ. P F. श्रथिता. F. श्रथिष्यति. C. अश्रथिष्यत्. Aor. अश्रथीत्, अश्राथीत्. B श्रथ्यात्. Caus. श्रथयति-ते A अशिश्रथत् त. D. शिश्रथिषति Frequ शाश्रथ्यते, शाश्रथीति, शाश्रत्ति. Pass श्रथ्यते. A. अश्रथि, अश्राथि. P. P. श्रथित. G श्रथित्वा. Inf. श्रथितुम्.

श्रथ् 10 U प्रयत्ने; प्रस्थान इत्येके. To make effort, to set out P. श्राथयति-ते. Pf श्राथयाञ्चकार चक्रे &c P F. श्राथयिता F. श्राथयिष्यति ते. Aor अशिश्रथत्-त. B. श्राथ्यात्, श्राथयिषीष्ट. Pass. श्राथ्यते. A. अश्राथि

श्रथ् (अदन्त.) 10 U दौर्बल्ये. To be weak. P श्रथयति-ते. Pf. श्रथयाञ्चकार-चक्रे &c. P F श्रथयिता. F श्रथयिष्यति-ते. Aor. अशश्रथत् त. B श्रथ्यात्, श्रथयिषीष्ट. Pass. श्रथ्यते. A. अश्रथि.

श्रथ् 10 U. 1 P. मोक्षणेहिंसायांच. To liberate; to set free, to kill. P. श्राथयति ते; श्रथति. Pf. श्राथयाञ्चकार-चक्रे &c, शश्राथ. P. F. श्राथयिता; श्रथिता. F. श्राथयिष्यति ते; श्रथिष्यति. Aor. अशिश्रथत् त; अश्रथीत्, अश्राथीत्. B. श्राथ्यात्, श्राथयिषीष्ट; श्रथ्यात्.

श्रन्थ् (श्रथि) 1 A. शैथिल्ये. To loosen; to liberate P. श्रन्थते. Pf. शश्रन्थे. 2nd sing. शश्रन्थिषे. P. F. श्रन्थिता. F. श्रन्थिष्यते.

C. अश्रन्थिष्यत . Aor. अश्रन्थिष्ट. B. श्रन्थिषीष्ट. Caus. श्रन्थयति-ते A. अशश्रन्थत् त. D शिश्रन्थिषते Frequ शाश्रन्थ्यते, शाश्रन्थीति, शाश्रन्ति. Pass. श्रन्थ्यते. A. अश्रन्थि.

श्रन्थ् 9 P. विमोचनप्रतिहर्षयोः सदर्भे च. To be loose, to delight; to bind, to connect, to arrange P श्रथ्नाति. Impera 2nd sing. श्रथान. pf शश्रन्थ, श्रेथ. dual. शश्रन्थतु, श्रेथतु. 2nd sing. शश्रन्थिथ, श्रेथिथ. P F श्रन्थिता. F श्रन्थिष्यति. Aor. अश्रन्थीत्. B श्रथ्यात्. Caus श्रन्थयति-ते. A अशश्रन्थत्-त. D शिश्रन्थिषति. Frequ. शाश्रथ्यते, शाश्रन्थीति, शाश्रन्ति. Pass श्रथ्यते. A. अश्रन्थि. P P श्रथित. G श्रन्थित्वा, श्रथित्वा. Inf. श्रन्थितुम्.

श्रन्थ् 10 U 1 P ग्रन्थसदर्भे. To arrange P. श्रन्थयति-ते, श्रन्थति. Pf. श्रन्थयाञ्चकार चक्रे &c. शश्रन्थ. P F श्रन्थयिता; श्रन्थिता. F श्रन्थयिष्यति-ते, श्रन्थिष्यति. Aor. अशश्रन्थत्-त, अश्रन्थीत्. B श्रन्थ्यात्, श्रन्थयिषीष्ट, श्रथ्यात्. Pass श्रन्थ्यते, श्रथ्यते. A. अश्रन्थि.

श्रम् (श्रमु) 4 P तपसि खेदे च. To perform austerity, to be wearied P श्राम्यति. Pf. शश्राम 2nd sing शश्रमिथ. P F. श्रमिता. F श्रमिष्यति. C अश्रमिष्यत् Aor. अश्रमत्. B श्रम्यात्. Caus श्रमयति-ते (श्रामयति ते). A अशिश्रमत् त. D शिश्रमिषति. Frequ शंश्रम्यते, शंश्रमीति, शंश्रन्ति Pass. श्रम्यते. A. अश्रमि. P. P. श्रान्त. G. श्रमित्वा, श्रान्त्वा, विश्रम्य. Inf. श्रमितुम्.

श्रम्भ् (श्रम्भु) 1 A. प्रमादे. To be careless, to err, to do wrong. P. श्रम्भते Pf. शश्रम्भे. 2nd sing शश्रम्भिषे. P. F. श्रम्भिता. F श्रम्भिष्यते. Aor अश्रम्भिष्ट. B श्रम्भिषीष्ट. D शिश्रम्भिषते. Frequ शाश्रभ्यते, शाश्रम्भीति, शाश्रम्भ्धि. Pass श्रभ्यते. A. अश्रम्भि. P P. श्रब्ध. G श्रम्भित्वा, श्रब्ध्वा. Inf. श्रम्भितुम्.

श्रा (घटादि) 2 P पाके. To cook. P श्राति. Imperf अश्रात्. plu अश्रान्, अश्रुः. Impera श्रातु 2nd sing श्राहि. Pf. शश्रौ. 2nd sing शश्रिथ, शश्राथ. P F श्राता F श्रास्यति. C अश्रास्यत्. Aor अश्रासीत्. B श्रेयात्, श्रायात्. Caus श्रपयति-ते, (श्रापयति ते to cause to sweat.) A. अशिश्रपत् त. D. शिश्रासति.

Frequ शाश्रायते, शाश्राति, शाश्रेति. Pass श्रायते. A. अश्रायि. P. P श्राण, श्रात. G श्रात्वा. Inf. श्रातुम्.

श्रि (श्रिञ्) 1 U. सेवायाम्. To serve, to depend upon; to resort to. P. श्रयति-ते. Pf. शिश्राय, शिश्रिये. 2nd sing शिश्रयिथ, शिश्रियिषे. P. F. श्रयिता. F. श्रयिष्यति-ते Aor. अशिश्रियत्-त. B. श्रीयात्, श्रयिषीष्ट. Caus. श्राययति ते. A. अशिश्रयत् त. D शिश्रीषति-ते, शिश्रयिषति ते. Frequ शेश्रीयते, शेश्रयीति, शेश्रेति. Pass. श्रीयते. A. अश्रायि. P. P. श्रित G श्रित्वा, आश्रित्य Inf. श्रयितुम्.

श्रिष् (श्रिषु) 1 P. दाहे. To burn. P श्रेषति. Pf. शिश्रेष. 2nd sing शिश्रेषिथ. P. F. श्रेषिता. F श्रेषिष्यति. Aor. अश्रेषीत्. B. श्रिष्यात्. Caus श्रेषयति ते. A. अशिश्रिषत्-त. D शिश्रिषिषति, शिश्रेषिषति. Frequ. शेश्रिष्यते, शेश्रिषीति, शेश्रेष्टि. Pass. श्रिष्यते. A. अश्रेषि. P. P श्रिष्ट G श्रिषित्वा, श्रेषित्वा, श्रिष्ट्वा. Inf. श्रेषितुम्.

श्री (श्रीञ्) 9 P पाके. To cook, to dress P श्रीणाति, श्रीणीते. Pf. शिश्राय, शिश्रिये. 2nd sing शिश्रयिथ, शिश्रेथ, शिश्रियिषे. P. F. श्रेता F श्रेष्यति ते. Aor. अश्रैषीत्, अश्रेष्ट B श्रीयात्, श्रेषीष्ट. Caus श्राययति ते. A अशिश्रयत् त. D शिश्रीषति ते. Frequ. शेश्रीयते, शेश्रयीति, शेश्रेति. Pass. श्रीयते. A. अश्रायि. P P. श्रीत. G श्रीत्वा. Int श्रेतुम्.

श्रु 1 P. श्रवणे. To hear, to listen, to obey P शृणोति. Pf. शुश्राव. 2nd sing शुश्रोथ. 1st d ul शुश्रुव. P F. श्रोता. F. श्रोष्यति. C. अश्रोष्यत्. Aor अश्रौषीत्. B श्रूयात्. Caus. श्रावयति ते. A. अशिश्रवत्-त, अशुश्रवत्-त. D शुश्रूषते, (प्रतिशुश्रूषति, आशुश्रूषति). D of Caus शिश्रावयिषति-ते, शुश्रावयिषति-ते. Frequ. शोश्रूयते, शोश्रवीति, शोश्रोति. Pass. श्रूयते. A. अश्रावि. P. P. श्रुत. G. श्रुत्वा, उपश्रुत्य. Inf. श्रोतुम्.

श्रै 1 P. श्रपणे. To cook; to render mature P. श्रायति Pf. शश्रौ. 2nd sing शश्रिथ, शश्राथ. P. F. श्राता F. श्रास्यति. Aor अश्रासीत्. B श्रायात्, श्रेयात्. For other forms see the root श्रा 2 P.

श्रोण् (श्रोणृ) 1 P. संघाते. To heap together; to collect, to

accumulate P. श्रोणति. Pf शुश्रोण. 2nd sing. शुश्रोणिथ. P. F श्रोणिता. F. श्रोणिष्यति Aor. अश्रोणीत्. B श्रोण्यात्. Caus. श्रोणयति-ते. A अशुश्रोणत्-त. D. शुश्रोणिषति. Frequ. शोश्रोण्यते, शोश्रोण्टि &c Pass श्रोण्यते A. अश्रोणि.

श्लङ्क् (श्लकि) 1 A गतौ. To go, to move. P. श्लङ्कते. Pf शश्लङ्के. 2nd sing. शश्लङ्किषे. P F श्लङ्किता. F. श्लङ्किष्यते. Aor. अश्लङ्किष्ट. B श्लङ्किषीष्ट. Pass. श्लङ्क्यते. A अश्लङ्कि.

श्लङ्ग् (श्लगि) 1 P गतौ. To go, to move P. श्लङ्गति. Pf. शश्लङ्ग. 2nd sing. शश्लङ्गिथ P F. श्लङ्गिता. F. श्लङ्गिष्यति. Aor. अश्लङ्गीत्. B श्लङ्ग्यात्. Caus. श्लङ्गयति ते. A. अशश्लङ्गत् त. Pass. श्लङ्ग्यते A. अश्लङ्गि.

श्लथ् (घटादि) 1 P. हिंसायाम्. To hurt, to kill, to be loose. P श्लथति. Pf शश्लाथ. 2nd sing. शश्लथिथ. P F. श्लथिता. F. श्लथिष्यति. Aor. अश्लथीत्, अश्लाथीत्. B. श्लथ्यात्. Caus. श्लथयति ते. A अशिश्लथत् -त D शिश्लथिषति Frequ. शाश्लथ्यते, शाश्लथीति, शाश्लत्ति. Pass श्लथ्यते. A. अश्लथि अश्लाथि. P. P श्लथित. G. श्लथित्वा. Inf श्लथितुम्.

श्लाख् (श्लाखृ) 1 P व्याप्तौ. To pervade, to penetrate P. श्लाखति. Pf शश्लाख 2nd sing. शश्लाखिथ. P F श्लाखिता F. श्लाखिष्यति. Aor अश्लाखीत्. B श्लाख्यात्. Caus. श्लाखयति ते. A. अशश्लाखत् त. Pass. श्लाख्यते. A अश्लाखि.

श्लाघ् (श्लाघृ) 1 A. कत्थने. To praise, to be proud of. P. श्लाघते. Pf. शश्लाघे. 2nd sing. शश्लाघिषे. P F. श्लाघिता. F. श्लाघिष्यते. C. अश्लाघिष्यत. Aor. अश्लाघिष्ट. B. श्लाघिषीष्ट. Caus. श्लाघयति ते. A अशश्लाघत्-त. D. शिश्लाघिषते. Frequ. शाश्लाघ्यते, शाश्लाघीति, शाश्लाग्धि. Pass. श्लाघ्यते. A. अश्लाघि. P. P श्लाघित .G. श्लाघित्वा, सश्लाघ्य. Inf. श्लाघितुम्.

श्लिष् (श्लिषु) 1 P दाहे. To burn. P श्लेषति. Pf शिश्लेष. 2nd sing. शिश्लेषिथ. P F. श्लेषिता. F. श्लेषिष्यति. Aor अश्लेषीत्. B श्लिष्यात्. D. शिश्लिषति, शिश्लेषिषति. Frequ see the next

root. Pass. श्लिष्यते. A. अश्लेषि. P. P. श्लिष्ट. G. श्लिषित्वा, श्लेषित्वा, श्लिष्ट्वा. Inf. श्लेषितुम्.

श्लिष् 4 P. आलिङ्गने. To embrace; to adhere to; to cling to. P. श्लिष्यति. Pf श्लिश्लेष. 2nd sing. शिश्लेषिथ. P. F. श्लेष्टा. F. श्लेक्ष्यति. Aor. अश्लिक्षत् (in the sense of to embrace), अश्लिषत्. (in other senses). B. श्लिष्यात्. Caus. श्लेषयति-ते. A. अशिश्लिषत् त. D. शिश्लिक्षति. Frequ शेश्लिष्यते, शेश्लिषीति, शेश्लेष्टि. Pass. श्लिष्यते. A. अश्लेषि. P. P. श्लिष्ट. G. श्लिष्ट्वा, आश्लिष्य. Inf. श्लेष्टुम्.

श्लिष् 10 U. श्लेषणे. To embrace; to connect. P. श्लेषयति-ते. Pf. श्लेषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. श्लेषयिता. F. श्लेषयिष्यति ते. Aor. अशिश्लिषत् त. B. श्लेष्यात्, श्लेषयिषीष्ट. Pass. श्लेष्यते. A. अश्लेषि.

श्लोक् (श्लोकृ) 1 A. संघाते. To heap together; to versify; to compose; to make verses. P. श्लोकते. Pf शुश्लोके. 2nd sing. शुश्लोकिषे. P. F. श्लोकिता. F. श्लोकिष्यते. C. अश्लोकिष्यत. Aor. अश्लोकिष्ट. B. श्लोकिषीष्ट. Caus. श्लोकयति ते. A. अशुश्लोकत् -त. D. शुश्लोकिषते. Frequ. शोश्लोक्यते, शोश्लोकीति, शोश्लोक्ति. Pass. श्लोक्यते. A. अश्लोकि. P. P. श्लोकित. G. श्लोकित्वा, उपश्लोक्य Inf. श्लोकितुम्.

श्लोण् (श्लोणृ) 1 P. संघाते. To accumulate; to collect. P. श्लोणति. Pf. शुश्लोण. 2nd sing. शुश्लोणिथ. P. F. श्लोणिता. F. श्लोणिष्यति. Aor. अश्लोणीत्. B श्लोण्यात्. Caus. श्लोणयति ते. A. अशुश्लोणत् त. D. शुश्लोणिषति. Frequ. शोश्लोण्यते, शोश्लोणीति, शोश्लोण्टि. Pass श्लोण्यते. A. अश्लोणि. P. P. श्लोणित. G. श्लोणित्वा. Inf. श्लोणितुम्.

श्वङ्क् (श्वकि) 1 A. गतौ. To go; to move. P श्वङ्कते. Pf. शश्वङ्के. 2nd sing. शश्वङ्किषे. P. F. श्वङ्किता. F. श्वङ्किष्यते. Aor. अश्वङ्किष्ट. B. श्वङ्किषीष्ट Frequ. शाश्वङ्क्यते, शाश्वङ्कीति, शाश्वङ्क्ति. Pass. श्वङ्क्यते. A. अश्वङ्कि.

श्वच् 1 A. गतौ. To go; to move. P. श्वचते. Pf. शश्वचे. 2nd sing. शश्वचिषे. Pf. श्वचिता. F. श्वचिष्यते. Aor. अश्वचिष्ट. B. श्वचिषीष्ट. Pass. श्वच्यते. A. अश्वाचि.

श्वञ्च् (श्वचि) 1 A गतौ To go, to move P श्वञ्चते Pf शश्वञ्चे 2nd sing F शश्वञ्चिषे P I श्वञ्चिता F श्वञ्चिष्यते Aor अश्वञ्चिष्ट B श्वञ्चिषीष्ट Pass श्वञ्च्यते A अश्वञ्चि

श्वठ् 10 U असंस्कारगत्योः To leave unfinished to go to move P श्वाठयति ते Pf श्वाठयाञ्चकार चक्रे &c P F श्वाठयिता F श्वाठयिष्यति ते Aor अशिश्वठत् त B श्वाठ्यात्, श्वाठयिषीष्ट Pass श्वाठ्यते A अश्वाठि P P श्वाठित G श्वाठयित्वा Inf श्वाठयितुम्

श्वठ् (अदन्त) 10 U सम्यगवभाषणे To speak ill to speak well or correctly P श्वठयति ते Pf श्वठयाञ्चकार चक्रे &c P. I श्वठयिता F श्वठयिष्यति ते Aor अशश्वठत् त B श्वठ्यात्, श्वठयिषीष्ट Pass श्वठ्यते A अश्वठि

श्वण्ठ (श्वठि) 10 U असंस्कारगत्योः To leave unfinished, to go, to move P श्वण्ठयति ते Pf श्वण्ठयाञ्चकार चक्रे &c P F श्वण्ठयिता F श्वण्ठयिष्यति ते Aor अशश्वण्ठत् त B श्वण्ठ्यात्, श्वण्ठयिषीष्ट D शिश्वण्ठयिषति ते Pass श्वण्ठ्यते A अश्वण्ठि

श्वभ्र 10 U गत्याम् To go to move P श्वभ्रयति-ते Pf श्वभ्रयाञ्चकार चक्रे &c P I श्वभ्रयिता F श्वभ्रयिष्यति ते Aor अशश्वभ्रत त B श्वभ्र्यात्, श्वभ्रयिषीष्ट Pass श्वभ्र्यते A अश्वभ्रि

श्वर्त् 10 U गत्याम् To go to move P श्वर्तयति ते Pf श्वर्तयाञ्चकार चक्रे &c P F श्वर्तयिता F श्वर्तयिष्यति-ते Aor. अशश्वर्तत् त B श्वर्त्यात, श्वर्तयिषीष्ट Pass श्वर्त्यते A अश्वर्ति P P श्वर्तित G श्वर्तयित्वा Inf श्वर्तयितुम

श्वल् 1 P आशुगमने To go quickly to run P श्वलति Pf शश्वाल 2nd sing शश्वलिथ P I श्वलिता F श्वलिष्यति Aor अश्वालीत् B श्वल्यात् Caus श्वालयति ते A अशिश्वलत् त D शिश्वलिषति Frequ शाश्वल्यते, शाश्वलीति, शाश्वल्ति

श्वल्क 10 U परिभाषणे To tell to narrate P श्वल्कयति ते Pf श्वल्कयाञ्चकार चक्रे &c P I श्वल्कयिता F श्वल्कयिष्यति ते Aor अशश्वल्कत त B श्वल्क्यात्, श्वल्कयिषीष्ट Pass श्वल्क्यते A अश्वल्कि

श्वल्ल् 1 P आशुगमने To go quickly, to run P श्वल्लति Pf श-

श्वल्ल. 2nd sing. शश्वल्लिथ. P F. श्वल्लिता. F श्वल्लिष्यति. Aor. अश्वल्लीत्. B. श्वल्ल्यात्.Caus श्वल्लयति-ते. A. अशश्वल्लत्-त. P. P. श्वल्लित. G. श्वल्लित्वा. Inf. श्वल्लितुम्.

श्वस् 2 P. प्राणने. To breathe; to respire. P. श्वसिति. 2nd sing. श्वसिषि. Imperf. अश्वसीत्, अश्वसत्. 2nd sing. अश्वसीः, अश्वसः. Impera. श्वसितु. 2nd sing. श्वसिहि. Pf. शश्वास. 2nd sing. शश्वसिथ. P. F. श्वसिता. F. श्वसिष्यति. C. अश्वसिष्यत्. Aor. अश्वसीत्. B. श्वस्यात्. Caus. श्वासयति-ते. A. अशिश्वसत्-त. D. शिश्वसिषति. Frequ. शाश्वस्यते, शाश्वसीति, शाश्वस्ति. Pass. श्वस्यते. A. अश्वासि. P. P. श्वसित, (आश्वस्त, विश्वस्त). G. श्वसित्वा, (आश्वस्य, विश्वस्य). Inf. श्वसितुम्.

श्वि (टुओश्वि) 1 P गतिवृद्ध्योः. To go, to grow; to increase; to swell. P. श्वयति. Pf शिश्वाय शुशाव. 2nd sing शिश्वयिथ, शुशविथ. P. F. श्वयिता. F. श्वयिष्यति. Aor. अश्वत्, अश्वयीत्, अशिश्वियत्. B शूयात्. Caus श्वाययति-ते, शावयति ते. A अशिश्वयत्-त, अशूशवत्-त. D. शिश्वयिषति. D. of Caus शिश्वाययिषति-ते. शुशावयिषति ते. Frequ. शेश्वीयते, शोशूयते, शेश्वयीति, शेश्वेति Pass. शूयते. A. अश्वायि. P. P. शून. G. श्वयित्वा, उच्छूय. Inf. श्वयितुम्. Abs. श्वयथुः.

श्वित् (श्विता) 1 A. वर्णे. To be white. P श्वेतते. Pf शिश्विते. 2nd sing. शिश्वितिषे P. F श्वेतिता. F. श्वेतिष्यते. C. अश्वेतिष्यत. Aor. अश्वितत्, अश्वेतिष्ट. B श्वेतिषीष्ट P. P. श्वित्त (श्वेतित, श्वित्त. Pass). To be white; to become white. P.

श्विन्द् (श्विदि) 1 A श्वैत्ये To be white; to become white. P. श्विन्दते. Pf. शिश्विन्दे. 2nd sing शिश्विन्दिषे. P. F. श्विन्दिता. F. श्विन्दिष्यते. Aor. अश्विन्दिष्ट. B. श्विन्दिषीष्ट. D. शिश्विन्दिषते. Frequ. शेश्विन्द्यते, शेश्विन्दीति, शेश्विन्त्ति. Pass. श्विन्द्यते. A. अश्विन्दि. Pass. श्विन्दित. G. श्विन्दित्वा. Inf. श्विन्दितुम्.

ष *

ष्ठिव् (ष्ठिवु) 1 P. निरसने. To spit out; to spatter. P. ष्ठीवति.

* There are only three roots, the initial ष् of which is not liable to be changed into स्.

Pf † तिष्ठेव or टिष्ठेव. 2nd sing. तिष्ठेविथ, टिष्ठेविथ. P. F. ष्ठेविता. F. ष्ठेविष्यति. C. अष्ठेविष्यत्. Aor. अष्ठेवीत्. B ष्ठीव्यात्. Caus. ष्ठेवयति. A. अतिष्ठिवत्. अटिष्ठिवत्, D. तिष्ठेविषति, टिष्ठेविषति, तुष्ठ्यूषति, टुष्ठ्यूषति. Frequ तेष्ठीव्यते, टेष्ठीव्यते. Pass. ष्ठीव्यते. A. अष्ठेवि. P. P. ष्ठ्यूत. G ष्ठेवित्वा, ष्ठ्यूत्वा, निष्ठीव्य. Inf. ष्ठेवितुम्.

ष्ठिव् (ष्ठिवु) 4 P. निरसने. To spit out; to spatter. P. ष्ठीव्यति. Prest. P. ष्ठीव्यत्. For other forms see the above root.

ष्वष्क् 1 A. गतौ To go; to move. P. ष्वष्कते. Pf. पष्वष्के. 2nd sing. पष्वष्किषे. P. F. ष्वष्किता. F. ष्वष्किष्यते. Aor. अष्वष्किष्ट. B. ष्वष्किषीष्ट. Caus. ष्वष्कयति-ते. A. अपष्वष्कत्-त. D. षिष्वष्किषते. Pass. ष्वष्क्यते. A. अष्वष्कि.

स.

सग् (षगे) (घटादिः) 1 P. संवरणे. To cover. P. सगति. Pf. ससाग. 2nd sing. सेगिथ. P. F. सगिता. F. सगिष्यति. C. असगिष्यत्. Aor. असगीत्. B. सग्यात्. Caus. सगयति-ते. A. असीसगत्-त. Pass. सग्यते. A. असगि, असागि.

सघ् (षघ्) 5 P. हिंसायाम्. To strike; to kill. P. सघ्नोति. Pf. ससाघ. 2nd sing. सेघिथ. P. F. सघिता. F. सघिष्यति. Aor. असघीत्, असाघीत्. B. सघ्यात्. Caus. साघयति-ते. A. असीसघत्-त. D. सिसघिषति. Frequ. सासघ्यते, सासघीति, सासग्धि. Pass. सघ्यते. A. असाघि. P. P. सघित. G. सघित्वा. Inf सघितुम्.

संकेत् 10 U. आमन्त्रणे. To invite; to counsel; to fix by convention. P. संकेतयति-ते. Pf. संकेतयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. संकेतयिता. F. संकेतयिष्यति-ते. Aor. अससंकेतत्-त. B. संकेत्यात्, संकेतयिषीष्ट. D. सिसंकेतयिषति ते. Pass. संकेत्यते. A. असंकेति. P. P. संकेतित. G. संकेतयित्वा. Inf. संकेतयितुम्.

संग्राम् 10 A. युद्धे. To fight. P. संग्रामयते. Pf. संग्रामयाञ्चक्रे &c. P. F. संग्रामयिता. F. संग्रामयिष्यते. Aor. अससंग्रामत. B. संग्राम-

† The second consonant of ष्ठिव् is either ष् or ट् according to वृत्ति.

यिषीष्ट. D. सिसग्रामयिषते. Pass सग्राम्यते. A. असग्रामि. P. P. सग्रामित. G. सग्रामयित्वा. Inf. संग्रामयितुम्.

सच् (षच्) 1 A सेचनेसेवनेच. To sprinkle, to serve P. सचने. Pf. सेचे. 2nd sing सेचिषे P. F. सचिता F सचिष्यते. C. असचिष्यत. Aor. असचिष्ट. B. सचिषीष्ट. D. सिसचिषते. Frequ. सासच्यते, सासचीति, सासक्ति Pass. सच्यते. A. असाचि.

सच् (षच्) 1 U. समवाये. To be associated with. P. सचति ते. Pf ससाच, सेचे. P. F. सचिता. F. सचिष्यति ते. Aor. असचीत्, असाचीत्, असचिष्ट B. सच्यात्, सचिषीष्ट Caus. साचयति-ते. A. असीसचत् त. Pass. सच्यते. A. असाचि

सञ्ज् (षञ्ज्) 1 P. सङ्गे. To cling to, to adhere to, to embrace. P. सजति. Pf ससञ्ज 2nd sing. ससञ्जिथ, ससङ्क्थ. P. F. सङ्क्ता. F. सङ्क्ष्यति. Aor. असाङ्क्षीत्. dual. असाङ्क्ताम् B. सज्यात्. Caus सञ्जयति ते. A. अससञ्जत् त. D. सिसङ्क्षति, (अभिषिषङ्क्षति) Frequ. सासज्यते, सासञ्जीति, सासङ्क्ति Pass सज्यते. A. असञ्जि P. P. सक्त. G. सक्त्वा, आसज्य. Inf. सङ्क्तुम्.

सट् (षट्) 1 P. अवयवे. To be a part or portion. P. सटति. Pf ससाट 2nd sing. सेटिथ. P. F. सटिता. F. सटिष्यति. Aor असटीत्, असाटीत्. B. सट्यात्. Frequ. सासट्यते, सासटीति, सासट्टि.

सट्ट् (षट्ट्) 10 U. हिंसायाम्. To hurt, to kill. P. सट्टयति-ते. Pf. सट्टयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. सट्टयिता F. सट्टयिष्यति-ते. Aor. अससट्टत् त. B सट्टयात्, सट्टयिषीष्ट Pass. सट्टयते. A. असट्टि.

सत्र् 10 A. सतानक्रियायाम्. To spread, to extend. P. सत्रयते. Pf. सत्रयाञ्चक्रे &c. P F. सत्रयिता. F. सत्रयिष्यते. Aor. अससत्रत. B सत्रयिषीष्ट D. सिसत्रयिषते Pass. सत्र्यते. A. असत्रि. P. P. सत्रित. G. सत्रयित्वा Inf सत्रयितुम्.

सद् (षद्लृ) 1 P विशरणगत्यवसादनेषु To divide, to break, to go; to wither; to despond, to be weary. P. सीदति, (निषीदति). Pf. ससाद (निषसाद). 2nd sing. सेदिथ, ससत्थ. P. F. सत्ता. F. सत्स्यति. C. असत्स्यत्. Aor. असदत्. B. सद्यात्.

Caus. मादयति ते. A. असीषदत् -त, (न्यषीषदत् -त). D. सिषत्सति,(निषिषत्सति).Frequ सासद्यते सासदीति,सासत्ति.Pass. सद्यते. A. असादि P. P. सन्न. G. सत्वा, निषद्य Inf.सत्तुम्. Abs. सादः.

सद् (षद्लृ) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु. To divide; to break; to go, to wither; to despond; to be weary. Feminine form of the present participle. सीदती, सीदन्ती. For other forms see the above root.

सद् (षद्लृ) 10 U. 1 P. गतौ. To go, to approach. P. सादयति ते. Pt. सादयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सादयिता. F. सादयिष्यति-ते. Aor. असीषदत् -त B. साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिषादयिषति-ते. Pass. साद्यते. A. असादि. P. P. सादित. G. सादयित्वा, आसाद्य Inf. सादयितुम्. For the forms of the root 1 P. see सद् 1 P. above.

सन् (षण्) 1 P सम्भक्तौ. To divide. P. सनति. Pf. ससान. 2nd sing. सेनिथ. P. F. सनिता. F. सनिष्यति. C. असनिष्यत्. Aor. असनीत्, असानीत्. B सन्यात्, सायात्. Caus. सानयति ते. A. असीषनत् -त. D सिषनिषति, सिषासति. Frequ. संसन्यते, सासायते, संसनीति, संसन्ति. Pass. सन्यते, सायते. A. असानि. P. P. सनित. G. सनित्वा. Inf. सनितुम्.

सन् (षणु) 8 U. दाने. To give, to honour, to obtain, to worship. P. सनोति, सनुते. Pf. ससान, सेने. 2nd sing. सेनिथ-षे. P. F सनिता. F. सनिष्यति ते. Aor असनीत्, असानीत्, असनिष्ट, असात. 2nd sing. असनीः, असानीः,असनिष्ठाः, असाथाः. B. सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिषनिषति ते, सिषासति ते. P. P. सात G. सनित्वा,सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (षप्) 1 P. समवाये. To connect. P. सपति. Pf. ससाप. 2nd sing सेपिथ. P. F. सपिता. F. सपिष्यति. Aor. असपीत्, असापीत्. B. सप्यात्. Caus सापयति ते. A असीषपत्-त. D सिसपिषति. Frequ. सासप्यते, सासपीति, सासप्ति.Pass. सप्यते. A. असापि.

सपर् 11 P. पूजायाम्. To worship; to adore. P. सपर्यति.Pf. सपरा-

ञ्चकार &c. P. F. सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor. असपरीत्. B. सपर्यात्.

सभाज् 10 U. प्रीतिदर्शनयोः. To serve; to honour; to salute; to please. P. सभाजयति-ते. Pf. सभाजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सभाजयिता. F. सभाजयिष्यति ते Aor. अससभाजत्-त. B. सभाज्यात्, सभाजयिषीष्ट D. सिसभाजयिषति-ते. Pass. सभाज्यते. A. असभाजि. P. P. सभाजित. G. सभाजयित्वा. Inf. सभाजयितुम्.

सम् (षमु) 1 P. वैकल्ये. To be confused P. समति. Pf. ससाम. 2nd sing सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor. असमीत्. B. सम्यात्. D. and Frequ. see the next root. Pass. सम्यते. A. असमि.

सम् (षमी) 4 P. परिणामे. To change forms P. सम्यति. Pf. ससाम. 2nd sing. सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor. असमत्. B सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. असीषमन्-त. D. सिसमिषति. Frequ. ससम्यते, ससमीति, संसन्ति. Pass. सम्यते. A. असमि. P. P. सान्त. G समित्वा. Inf. समितुम्.

सम्ब् (षम्ब्) 1 P. सम्बधने. To go; to creep. P. सम्बति. Pf. ससम्ब. 2nd sing. ससम्बिथ. P. F. सम्बिता. F. सम्बिष्यति. C. असम्बिष्यत्. Aor. असम्बीत्. B सम्ब्यात्. Frequ. सासम्ब्यते, सासम्बीति, सासम्ति. Pass सम्ब्यते. A असम्बि.

सम्ब् 10 U. सम्बन्धने. To collect, to connect. P. सम्बयति-ते. Pf. सम्बयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सम्बयिता. F. सम्बयिष्यति-ते. Aor. अससम्बत त. B. सम्ब्यात्, सम्बयिषीष्ट.

सम्भर् 11 P. सम्भरणे. To maintain. P सम्भर्यति. Pf. सम्भराञ्चकार &c. P. F. सम्भरिता. F सम्भरिष्यति. Aor. असम्भरीत्. B सम्भर्यात्.

सम्भूयस् 11 P. प्रभूतभावे. To increase, to be abundant. P. सम्भूयस्यति. Pf. सम्भूयसाञ्चकार &c. P. F. सम्भूयसिता. F. सम्भूयसिष्यति Aor. असम्भूयसीत्. B. सम्भूयस्यात्.

सर्ज् (षर्ज्) 1 P. सर्जने. To acquire; to gain. P. सर्जति. Pf. ससर्ज. 2nd sing. ससर्जिथ. P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति. C. असर्जिष्यत्. Aor. असर्जीत्. B. सर्ज्यात्. Caus. सर्जयति-ते. A. अससर्जत् त. D. सिसर्जिषति ते. Frequ. सासर्ज्यते, सासर्जीति,

Caus. सादयति ते. A. असीषदत् -त, (न्यषीषदत् -त). D. सिषत्सति, (निषिषत्सति). Frequ. सासद्यते मामदीति, सासत्ति. Pass. सद्यते. A. असादि P. P. सन्न. G. सत्वा, निषद्य Inf. सत्तुम्. Abs. सादः.

सद् (षद्लृ) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु. To divide, to break; to g , to wither, to despond, to be weary Feminine form of the present participle. सीदती, सीदन्ती. For other forms see the above root.

सद् (षद्लृ) 10 U. 1 P. गतौ. To go, to approach. P. सादयति ते. Pf. सादयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सादयिता. F. सादयिष्यति-ते. Aor असीषदत् -त B साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिषादयिषति-ते. Pass. साद्यते. A. असादि. P. P. सादित. G. सादयित्वा, आसाद्य Inf सादयितुम्. For the forms of the root 1 P. see सद् 1 P. above.

सन् (षण्) 1 P संभक्तौ. To divide. P. सनति. Pf. ससान. 2nd sing. सेनिथ. P. F. सनिता. F. सनिष्यति. C. असनिष्यत्. Aor. असनीत्, असानीत्. B सन्यात्, सायात्. Caus. सानयति ते. A. असीषनत् -त. D सिषनिषति, सिषासति. Frequ. संसन्यते, सासायते, संसनीति, संसन्ति. Pass. सन्यते, सायते. A. असानि. P. P. सनित. G. सनित्वा. Inf. सनितुम्.

सन् (षणु) 8 U. दाने. To give, to honour, to obtain, to worship. P. सनोति, सनुते. Pf. ससान, सेने. 2nd sing. सेनिथ-षे. P. F सनिता. F. सनिष्यति ते. Aor असनीत्, असानीत्, असनिष्ट, असात. 2nd sing. असनीः, असानीः, असनिष्ठाः, असाथाः. B. सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिषनिषति ते, सिषासति ते. P. P. सात G. सनित्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (षप्) 1 P समवाये. To connect. P. सपति. Pf. ससाप. 2nd sing सेपिथ. P. F. सपिता. F सपिष्यति. Aor. असपीत्, असापीत्. B. सप्यात्. Caus सापयति ते. A असीषपत् त. D सिसपिषति. Frequ सासप्यते, सासपीति, सासप्ति. Pass सप्यते. A असापि.

सपर् 11 P. पूजायाम्. To worship, to adore. P सपर्यति. Pf. सपर-

ञ्चकार&c. P F सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor असपरीत्. B सपर्यात्.

सभाज् 10 U. प्रीतिदर्शनयोः. To serve, to honour; to salute; to please. P. सभाजयति-ते. Pf सभाजयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. सभाजयिता. F. सभाजयिष्यति ते Aor अससभाजत्-त. B सभाज्यात्, सभाजयिषीष्ट D सिसभाजयिषति-ते. Pass सभाज्यते. A. असभाजि. P. P. सभाजित. G. सभाजयित्वा. Inf सभाजयितुम्.

सम् (षमु) 1 P. वैकल्ये. To be confused P. समति. Pf ससाम. 2nd sing सेमिथ. P F समिता. F. समिष्यति. Aor असमीत्. B. सम्यात्. D. and Frequ see the next root. Pass सम्यते. A. असमि.

सम् (षमी) 4 P. परिणामे. To change forms P सम्यति. Pf. ससाम. 2nd sing सेमिथ. P. F. समिता. F समिष्यति. Aor. असमत्. B सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. असीषमत्-त. D. सिसमिषति. Frequ सम्म्यते, सममीति, ससन्ति. Pass. सम्यते. A. असमि. P. P. सान्त. G समित्वा. Inf. समितुम्.

सम्ब् (षम्ब्) 1 P सम्बन्धने. To go, to creep P. सम्बति. Pf. सम्ब. 2nd sing ससम्बिथ. P. F सम्बिता. F सम्बिष्यति. C. असम्बिष्यत्. Aor असम्बीत. B सम्ब्यात्. Frequ सासम्ब्यते, सासम्बीति, सासम्ति. Pass सम्ब्यते. A असम्बि.

सम्ब् 10 U. सम्बन्धने. To collect, to connect. P सम्बयति-ते. Pf. सम्बयाञ्चकार-चक्रे &c P. F सम्बयिता. F. सम्बयिष्यति ते. Aor. अससम्बत्-त. B सम्ब्यात्, सम्बयिषीष्ट.

सम्भर् 11 P. सम्भरणे. To maintain P सम्भर्यति. Pf. सम्भराञ्चकार, &c. P. F. सम्भरिता. F सम्भरिष्यति. Aor असम्भरीत्. B सम्भर्यात्.

सम्भूयस् 11 P. प्रभूतभावे. To increase, to be abundant. P. सम्भूयस्यति. Pf. सम्भूयस्याञ्चकार &c. P F. सम्भूयसिता. F. सम्भूयसिष्यति. Aor. असम्भूयसीत्. B. सम्भूयस्यात्.

सर्ज् (षर्ज्) 1 P. सर्जने. To acquire, to gain. P. सर्जति. Pf. ससर्ज. 2nd sing. ससर्जिथ. P. F. सर्जिता. F. सर्जिष्यति. C. असर्जिष्यत्. Aor. असर्जीत्. B. सर्ज्यात्. Caus. सर्जयति-ते. A. अससर्जत्-त. D. सिसर्जिषति ते. Frequ. सासर्ज्यते, सासर्जीति,

Caus. सादयति ते. A. असीषदत् त, (न्यषीषदत् त). D. सिष-त्सति,(निषिषत्सति).Frequ सासद्यते सासदीति,सासत्ति Pass. सद्यते. A. असादि P. P. सन्न. G. सत्वा, निषद्य Inf.सत्तुम्.Abs.साद .

सद् (षद्लृ) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु . To divide, to break, to g , to wither, to despond, to be weary Feminine form of the present participle. सीदती, सीदन्ती. For other forms see the above root.

सद् (षद्लृ) 10 U 1 P. गतौ. To go, to approach. P. सादयति ते. Pt सादयाञ्चकार चक्रे &c. P F. सादयिता F. सादयिष्यति ते Aor असीषदत् त B साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिषादयिषति-ते. Pass साद्यते A. असादि. P P. सादित. G. सादयित्वा, आसाद्य Inf सादयितुम्. For the forms of the root 1 P. see सद् 1 P. above.

सन् (षण्) 1 P सम्भक्तौ. To divide P. सनति. Pf. ससान. 2nd sing सेनिथ P. F. सनिता. F सनिष्यति. C. असनिष्यत्. Aor. असनीत्, असानीत्. B सन्यात्, सायात्. Caus. सानयति ते. A. असीषनत्-त. D सिषनिषति, सिषासति. Frequ संसन्यते, सासायते, संसनीति, संसन्ति Pass. सन्यते, सायते. A. असानि. P. P. सनित. G सनित्वा. Inf. सनितुम्.

सन् (षणु) 8 U दाने. To give, to honour, to obtain, to worship. P. सनोति, सनुते. Pf ससान, सेने. 2nd sing सेनिथ-षे. P F सनिता F. सनिष्यति ते Aor असनीत्, असानीत्, असनिष्ट, असात. 2nd sing. असनीः, असानीः, असनिष्ठाः, असाथाः. B. सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिषनिषति ते, सिषासति ते. P. P. सात G सनित्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (षप्) 1 P समवाये. To connect P. सपति. Pf ससाप. 2nd sing सेपिथ. P. F सपिता. F सपिष्यति. Aor असपीत्, असापीत्. B सप्यात्. Caus सापयति ते. A असीषपत् त. D सिसपिषति. Frequ सासप्यते, सासपीति, सासप्ति Pass सप्यते. A असापि.

सपर् 11 P पूजायाम्. To worship, to adore P सपर्यति.Pf.सपरा-

Inf. साहितुम्, सोढुम्.

सह् (षह्) 4 P. तृप्तौ. *To satisfy; to be pleased.* P. सह्यति. Pf. ससाह 2nd sing. सेहिथ. P. F. सहिता. F. सहिष्यति. Aor. असहीत्. B. सह्यात्. D. सिसहिषति. Caus. Frequ. &c Pass. see the above root. P. P. सहित. G सहित्वा. Inf. सहितुम्.

सह् (षह्) 10 U. 1 P. मर्षणे. *To forbear, to be able.* P. साहयति ते; सहति. Pf. साहयाञ्चकार-चक्रे &c, ससाह. P. F. साहयिता; सहिता. F. साहयिष्यति-ते; सहिष्यति. Aor. असीषहत्-त; असहीत्. B. साह्यात्, साहयिषीष्ट; सह्यात्. D. सिसाहयिषति-ते; सिसहिषति. Pass. साह्यते; सह्यते. A असाहि. P. P. साहित; सहित. G. साहयित्वा, उत्साह्य; सहित्वा, उत्सह्य. Inf. साहयितुम्; सहितुम्.

साध् (षाध्) 5 P. संसिद्धौ. *To finish; to accomplish.* P. साध्नोति. Pf. ससाध. 2nd sing. ससाधिथ. P.F. साद्धा. F. सात्स्यति. C. असात्स्यत्. Aor. असात्सीत्. dual. असाद्धाम्. B. साध्यात्. Caus. साधयति-ते. A. असीषधत्-त. D. सिषात्सते. Frequ. साsाध्यते, सासाधोति, सासाद्धि. Pass. साध्यते. A. असाधि. P. P. साद्ध. G. साद्ध्वा, प्रसाध्य. Inf. साद्धुम्.

सान्त्व् 10 U. सामप्रयोगे. *To appease, to console; to pacify.* P. सान्त्वयति-ते. Pf. सान्त्वयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सान्त्वयिता. F. सान्त्वयिष्यति-ते. Aor. अससान्त्वत्-त. B सान्त्व्यात्, सान्त्वयिषीष्ट. D. सिसान्त्वयिषति ते. Pass. सान्त्व्यते. A. असान्त्वि. P. P. सान्त्वित. G. सान्त्वयित्वा, परिसान्त्व्य. Inf. सान्त्वयितुम्.

साम् 10 U. सान्त्वप्रयोगे. *To conciliate; to console, to appease.* P. सामयति-ते. Pf. सामयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सामयिता. F. सामयिष्यति-ते. Aor. अससामत्-त. B. साम्यात्, सामयिषीष्ट. D. सिसामयिषति-ते. Pass. साम्यते. A. असामि. P. P. सामित. G. सामयित्वा, प्रसाम्य. Inf. सामयितुम्.

साम्ब् 10 U. सम्बन्धने. *To collect.* P. साम्बयति ते. Pf. साम्बयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. साम्बयिता. F. साम्बयिष्यति-ते. Aor. अससाम्बत्-त. B. साम्ब्यात्, साम्बयिषीष्ट. D. सिसाम्बयिषति ते.

सासर्ति Pass. सर्ज्यते. A. असर्जि.

सर्ब् (षर्ब्) 1 P. गतौ. To go, to move. P. सर्बति. Pf. ससर्ब. P. F. सर्बिता. F. सर्बिष्यति. Aor. असर्बीत्. B. सर्ब्यात्. Pass सर्ब्यते. A. असर्बि.

सर्व् (षर्व्) 1 P. गतौहिंसायाच. To go, to kill, to hurt P. सर्वति. Pf. ससर्व. 2nd sing. ससर्विथ P. F. सर्विता. F. सर्विष्यति. Aor. असर्वीत्. B. सर्व्यात्. Caus सर्वयति ते. A. अससर्वत् त. Frequ. सासर्व्यते.

सल् (षल्) 1 P. गतौ To go, to move. P. सलति. Pf. ससाल. P. F. सलिता. F. सलिष्यति. Aor. असालीत्. B. सल्यात्. Caus सालयति-ते. A. असीसलत्-त D सिसलिषति. Frequ. सासल्यते, सासल्ति &c.

सस् (षस्) (छान्दस) 2 P. स्वप्ने. To sleep P. सस्ति. Imperf. असत्. Impera. 2nd sing सधि. Pf. ससास. dual. सेसतुः. 2nd sing. सेसिथ P. F. ससिता. F. ससिष्यति Aor. अससीत्, असासीत्. B सस्यात्. Caus. सासयति ते. A. असीषसत् त. D. सिससिषति. Frequ. सासस्यते, साससीति, सासस्ति. Pass. सस्यते. A. असासि P. P. ससित. G. ससित्वा. Inf. ससितुम्.

सस्ज् (षस्ज्) 1 U. गतौ. To go, to move. P. सज्जति-ते. Pf. ससज्ज ज्जे. 2nd sing. ससज्जिथ, ससज्जिषे. P. F. सज्जिता. F. सज्जिष्यति ते. C. असज्जिष्यत्-त. Aor. असज्जीत्, असज्जिष्ट. B. सज्ज्यात्, सज्जिषीष्ट. Caus. सज्जयति-ते. A. अससज्जत् त. D. सिसज्जिषति-ते. Frequ. सासज्ज्यते, सासज्जीति, सासक्ति. Pass. सज्ज्यते. A. असज्जि. P. P. सज्जित. G. सज्जित्वा. Inf. सज्जितुम्.

संस्त् (सस्ति) (छान्दस) 2 P. स्वप्ने. To sleep. P. सस्ति, सास्ति. dual सस्तः, सस्तः. plu सस्तन्ति Pf. ससस्त. 2nd sing. ससस्तिथ. P. F. सस्तिता. F. सस्तिष्यति. Aor. असस्तीत्. B. सस्त्यात्. Pass. सस्त्यते. A. असस्ति.

सह् (षह्) 1 A. मर्षणे. To suffer, to forbear. P. सहते. Pf. सेहे. 2nd sing सेहिषे. P. F. सहिता, सोढा. F. सहिष्यते. C असहिष्यत. Aor. असहिष्ट. B. सहिषीष्ट. Caus. साहयति ते. A. असीषहत् त. D. सिसहिषते. Frequ. स सह्यते, सासहीति, सासोढि. Pass सह्यते. A. असाहि. P. P. सोढ, (परिसोढ, विसोढ). G. सहित्वा, सोढ्वा.

ध्यात्. Caus सेधयति ते. A. असीषिधत् त. D. सिसिधिषति, सिसेधिषति. Frequ. सेषिध्यते, सेषिधीति, सेषेद्धि. Pass सिध्यते. A. असेधि. P. P. सिद्ध. G सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध्वा. Inf. सेधितुम्.

सिध् (षिधू) 1 P. शास्त्रेमाङ्गल्येच. To command in general; to ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do an auspicious act or one betokening good fortune. P. सेधति. Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिथ, सिषेद्ध. P. F. सेधिता, सेद्धा. F. सेधिष्यति, सेत्स्यति. Aor. असेधीत्, असैत्सीत्. dual. असेधिष्टाम्, असैद्धाम्. B. सिध्यात्. Caus. सेधयति ते. A. असीषिधत्-त. D. सिसिधिषति, सिसेधिषति, सिषित्सति. Frequ. & Pass. see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध्वा, निषिध्य. Inf सेधितुम्, सेद्धुम्.

सिध् (§षिधू) 4 P. संराद्धौ. To effect completely; to succeed; to be finished; to be accomplished. P. सिध्यति. Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिथ. P. F. सेद्धा. F. सेत्स्यति. C असेत्स्यत्. Aor. असिधत्. B. सिध्यात्. Caus साधयति-ते, (सेधयति-ते to cause to know the truth). A. असीषधत्-त, (असीषिधत्-त). D सिषित्सति. Frequ. & Pass see the above root. P. P. सिद्ध. G सिद्ध्वा, प्रसिध्य. Inf. सेद्धुम्.

सिन्व् (षिवि) 1 P सेचने. To sprinkle. P. सिन्वति. Pf. सिषिन्व. 2nd sing. सिषिन्विथ. P. F. सिन्विता. F. सिन्विष्यति. Aor. असिन्वीत्. B. सिन्व्यात्. Frequ. सेषिन्व्यते. Pass. सिन्व्यते. A. असिन्वि.

सिभ् (षिभु) 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. सेभति. Pf. सिषेभ. 2nd sing. सिषेभिथ. P F. सेभिता. F. सेभिष्यति. Aor. असेभीत्. B. सिभ्यात्. D. सिसिभिषति, सिसेभिषति. Frequ. सेषिभ्यते, सेषिभीति, सेषेब्धि. P. P. सिब्ध. G. सिभित्वा, सेभित्वा, सिब्ध्वा. Inf. सेभितुम्.

सिम्भ् (षिम्भु) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. सिम्भति. Pf. सिषिम्भ.

§ In the opinion of some it is incorrect to read the root as षिधू. They read it as षिधु.

Pass. साम्यते. A. असाम्मि.

सार् 10 U. दौर्बल्ये. To be weak; to weaken. P. सारयति-ते. Pf. सारयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सारयिता. F. सारयिष्यति-ते. Aor. अससारत्-त. B. सार्यात्, सारयिषीष्ट. D. सिसारयिषति-ते. Pass. सार्यते A. असारि P. P सारित. G. सारयित्वा, प्रसार्य. Int. सारयितुम्.

सि (षिञ्) 5 U. बन्धने. To tie; to bind; to fasten. P. सिनोति, सिनुते. Pf. सिषाय, सिष्ये. 2nd sing. सिषयिथ, सिषेथ, सिष्यिषे. P. F. सेता. F. सेष्यति ते. C. असेष्यत्-त. Aor. असैषीत्, असेष्ट. B सीयात्, सेषीष्ट. Caus. साययति ते. A. असीषयत्-त. D. सिषीसति-ते. Frequ. सेषीयते, सेषयीति, सेषेति. Pass. सीयते. A. असायि. P. P. सित, (सिन mouthful). G. सित्वा. Inf. सेतुम्.

सि (षिञ्) 9 U. बन्धने. To tie, to bind; to fasten. P. सिनाति, सिनीते. Prest. P. सिनत्, सिनान. For other forms see the above root.

सिच् (षिच्) 6 U. क्षरणे. To sprinkle; to filter; to moisten. P. सिञ्चति-ते. Pf. सिषेच, सिषिचे. 2nd sing. सिषेचिथ, सिषिचिषे. P. F. सेक्ता. F. सेक्ष्यति-ते. C असेक्ष्यत्-त. Aor. असिचत्-त, असिक्त. B. सिच्यात्, सिक्षीष्ट. Caus सेचयति ते. A. असीषिचत् त. D. सिसिक्षति-ते, (अभिषिषिक्षति ते). Frequ. सेषिच्यते, सेषिचीति, सेषेक्ति. Pass. सिच्यते. A. असेचि. P. P. सिक्त. G. सिक्त्वा, अभिषिच्य. Inf. सेक्तुम्.

सिट् (षिट्) 1 P. अनादरे. To disregard; to despise. P. सेटति. Pf. सिषेट. 2nd sing. सिषेटिथ. P. F. सेटिता. F. सेटिष्यति Aor. असेटीत्. B. सिट्यात्. Caus. सेटयति ते. A. असीषिटत्-त. D. सिसिटिषति, सिसेटिषति. Frequ सेषिट्यते, सेषिटीति, सेषेट्टि. Pass. सिट्यते, A. असेटि.

सिध् (षिधु) 1 P. गत्याम्. To go; to move. P. सेधति. (* विसेधति गङ्गाम्). Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिथ. P. F. सेधिता. F. सेधिष्यति. C. असेधिष्यत्. Aor. असेधीत्. B. सि-

* सेधतेर्गतौ. गत्यर्थस्य सेधतेः षत्वं न स्यात्. The स् of सिध् when it means 'to go' is not changed to ष्.

घ्यात्. Caus सेधयति-ते. A. असीषिधत् त. D. सिसिधिषति, सिषेधिषति. Frequ. सेषिध्यते, सेषिधीति, सेषेद्धि. Pass. सिध्यते. A. असेधि. P. P. सिद्ध. G सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध्वा. Inf. सेधितुम्.

सिध् (षिधू) 1 P. शास्त्रेमाङ्गल्येच. To command in general; to ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do an auspicious act or one betokening good fortune. P. सेधति. Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिथ, सिषेद्ध. P. F. सेधिता, सेद्धा. F. सेधिष्यति, सेत्स्यति. Aor. असेधीत्, असैत्सीत्. dual. असेधिष्टाम्, असैद्धाम्. B. सिध्यात्. Caus सेधयति ते. A. असीषिधत्-त D. सिसिधिषति, सिसेधिषति, सिषित्सति. Frequ. & Pass see the above root. P P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध्वा, निषिध्य. Inf. सेधितुम्, सेद्धुम्.

सिध् (§षिधू) 4 P. संराद्धौ. To effect completely; to succeed; to be finished; to be accomplished. P. सिध्यति. Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिथ. P. F. सेद्धा. F. सेत्स्यति. C असेत्स्यत्. Aor. असिधत्. B सिध्यात्. Caus. साधयति-ते, (सेधयति-ते to cause to know the truth). A. असीषधत्-त, (असीषिधत्-त). D. सिषित्सति. Frequ. & Pass see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिद्ध्वा, प्रसिध्य. Inf. सेद्धुम्.

सिन्व् (षिवि) 1 P सेचने. To sprinkle. P. सिन्वति. Pf. सिषिन्व. 2nd sing. सिषिन्विथ. P. F. सिन्विता. F. सिन्विष्यति. Aor. असिन्वीत्. B. सिन्व्यात्. Frequ. सेषिन्व्यते. Pass. सिन्व्यते. A. असिन्वि.

सिभ् (षिभु) 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. सेभति. Pf. सिषेभ. 2nd sing. सिषेभिथ. P F. सेभिता. F. सेभिष्यति. Aor. असेभीत्. B. सिभ्यात्. D. सिसिभिषति, सिसेभिषति. Frequ. सेषिभ्यते, सेषिभीति, सेषेब्धि. P. P. सिब्ध. G. सिभित्वा, सेभित्वा, सिब्ध्वा. Inf. सेभितुम्.

सिम्भ् (षिम्भु) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. सिम्भति. Pf. सिषिम्भ.

§ In the opinion of some it is incorrect to read the root as षिधू. They read it as षिधु.

2nd sing. सिषिम्भिथ. P. F. सिम्भिता. F. सिम्भिष्यति. Aor. असिम्भीत्. B. सिम्भ्यात्. D. सिसिम्भिषति. Frequ. सेषिम्भ्यते, सेषिम्भीति, सेषिम्भि. Pass. सिम्भ्यते. A. असिम्भि. P. P. सिम्भ. G. सिम्भित्वा, सिब्ध्वा. Inf. सिम्भितुम्.

सिल् (षिल्) 6 P. उञ्छे. To glean. P. सिलति. Pf. सिषेल. 2nd sing. सिषेलिथ. P. F. सेलिता. F. सेलिष्यति. Aor. असेलीत्. B. सिल्यात्.

सिव् (षिवु) 4 P. तन्तुसंताने. To sew; to stitch; to unite. P. सीव्यति. Pf. सिषेव. 2nd sing. सिषेविथ. P. F. सेविता. F. सेविष्यति. C. असेविष्यत्. Aor. असेवीत्. B सीव्यात्. Caus. सेवयति-ते. A. असीषिवत्-त. D. सिसेविषति, सुस्यूषति. Frequ. सेषीव्यते. Pass. सीव्यते. A. असेवि. P. P. स्यूत. G. सेवित्वा, स्यूत्वा, आसीव्य. Inf. सेवितुम्.

सीक् (सीकृ) 1 A. सेचने. To sprinkle; to scatter in drops. P. सीकते. Pf. सिसीके. 2nd sing. सिसीकिषे. P. F. सीकिता. F. सीकिष्यते. Aor. असीकिष्ट. B. सीकिषीष्ट. Caus. सीकयति-ते. A. असिसीकत्-त. Pass सीक्यते. A. असीकि. P. P. सीकित. G. सीकित्वा. Inf. सीकितुम्.

सु (षु) 1 P. प्रसवैश्वर्ययोः. To permit; to possess power. P. सवति. Pf. सुषाव. 2nd sing. सुषविथ, सुषोथ. P. F. सोता. F. सोष्यति. Aor. असावीत्, (असौषीत्). B. सूयात्. Caus. सावयति-ते. A. असूषवत्-त. D. सुसूषति. Frequ. सोषूयते, सोषवीति, सोषोति. Pass. सूयते. A. असावि. P. P. सुत. G. सुत्वा, प्रसुत्य. Inf. सोतुम्.

सु (षु) 2 P. प्रसवैश्वर्ययोः To permit; to possess power. P. सौति. Pf. सुषाव. 2nd sing. सुषविथ, सुषोथ. P. F. सोता. F. सोष्यति. Aor. असौषीत्. B. सूयात्. Prest. P. सुवत्. For other forms see the above root.

सु (षुञ्) 5 U. स्नपनपीडनस्नानसुरासंधानेषु. To cause to bathe; to churn; to pour out; to bathe; to press out juice; to distil. P. सुनोति, (अभिषुणोति), सुनुते. Pf. सुषाव, (अभिषुषाव), सुषुवे. 2nd sing. सुषविथ, सुषोथ, सुषुविषे. P. F. सोता.

F. सोष्यति-ते, (विसोष्यति). C. असोष्यत् -त. Aor. असावीत्, असोष्ट. B. सूयात्, सोषीष्ट. Caus. सावयति-ते. A. असूषवत् -त. D. सुसूषति-ते, (अभिसुसूषति-ते). Frequ. सोषूयते, सोषवीति, सोषोति. Pass. सूयते. A. असावि. P. P. सुत. G. सुत्वा, प्रसुत्य. Inf. सोतुम्.

सुख् 10 U. सुखक्रियायाम्. To make happy. P. सुखयति-ते. Pf. सुखयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. सुखयिता. F. सुखयिष्यति-ते. Aor. असुसुखत्-त. B. सुख्यात्, सुखयिषीष्ट. D. सुसुखयिषति ते. Pass. सुख्यते. A. असुखि. P. P. सुखित. G. सुखयित्वा. Inf. सुखयितुम्.

सुख् 11 P. सुखक्रियायाम्. To make happy. P. सुख्यति. Pf. सुखाञ्चकार &c. P. F. सुखिता. F. सुखिष्यति. Aor. असुखीत्. B. सुख्यात्.

सुट्ट् (षुट्ट्) 10 U. अनादरे. To disregard; to despise. P. सुट्टयति-ते. Pf. सुट्टयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. सुट्टयिता. F. सुट्टयिष्यति-ते. Aor. असुसुट्टत् त. B सुट्ट्यात्, सुट्टयिषीष्ट. D. सुसुट्टयिषति-ते. Pass. सुट्ट्यते. A. असुट्टि.

सुभ् (षुभ्) 1 P. भाषाहिंसयोः. To speak; to kill P. सोभति. Pf. सुषोभ. 2nd sing. सुषोभिथ. P. F. सोभिता. F सोभिष्यति. C. असोभिष्यत्. Aor. असोभीत्. B. सुभ्यात्. D. सुसुभिषति, सुसोभिषति. Frequ. सोसुभ्यते, सोसुभीति, सोसोब्धि. Pass. सुभ्यते. A. असोभि.

सुभ् (षुभ्) 6 P. भाषाहिंसयोः. To speak; to kill. P. सुभति. Pf. सुषोभ. 2nd sing सुषोभिथ. P. F. सोभिता. F. सोभिष्यति. Aor. असोभीत्. B. सुभ्यात्.

सुम्भ् (षुम्भ्) 1 P. भाषाहिंसयोः. To speak, to shine; to kill. P. सुम्भति. Pf. सुषुम्भ. 2nd sing. सुषुम्भिथ. P. F. सुम्भिता. F. सुम्भिष्यति. Aor. असुम्भीत्. B. सुभ्यात्. D. सुसुम्भिषति. Pass. सुभ्यते. A. असुम्भि.

सुम्भ् 1 P. भाषाहिंसयोः. To speak; to kill. The forms of this root are like those of the above root.

सुर् (षुर्) 6 P. ऐश्वर्यदीप्त्योः. To rule; to shine. P. सुरति. Pf. सुषोर. 2nd sing. सुषोरिथ. P. F. सोरिता. F. सोरिष्यति. Aor. असोरीत्. B. सूर्यात्. Caus. सोरयति-ते. A. असूषुरत् त. D. सुसु-

रिषति, सुसोरिषति. Frequ. सोपुर्यते, सोपुरीति, सोपोर्ति. P. P. सुरित. G. सुरित्वा, सोरित्वा. Inf. सोरितुम्.

सुह् (षुह्) 4 P. तृप्तौ. To be satisfied. P. सुह्यति. Pf. सुषोह. 2nd sing सुषोहिथ. P. F. सोहिता F. सोहिष्यति. Aor. असोहीत्. B. सुह्यात्. Frequ. सोपुह्यते, सोपुहीति, सोपोढि. Pass. सुह्यते. A. असोहि.

सू (षूङ्) 2 A. प्राणिगर्भविमोचने. To bring forth as a child; to produce. P. सूते. Pf. सुषुवे. 2nd sing. सुषुविषे. P. F. सोता, सविता. F. सोष्यते, सविष्यते. C. असोष्यत, असविष्यत. Aor. असोष्ट, असविष्ट. B सोषीष्ट, सविषीष्ट. Caus. सावयति-ते A. असूषवत्-त. D सुसूषते. Frequ. सोषूयते, सोषवीति, सोषोति. Pass. सूयते. A. असावि. P. P. सून. G. सूत्वा, प्रसूय. Inf. सोतुम्, सवितुम्.

सू (षूङ्) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने To bring forth as a child; to produce. P. सूयते. P. P. सून. Prest. P. सूयमान. For other forms see the above root.

सू (षू) 6 P. प्रेरणे. To impel; to drive, to discharge. P. सुवति. Pf सुषाव. 2nd sing. सुषविथ. P. F. सविता. F. सविष्यति. Aor. असावीत्. B. सूयात्. D. सुसूषति. Caus. Frequ. & Pass. see the above root. P. P. सूत. G. सूत्वा. Inf. सवितुम्.

सूच् (अदन्तः) 10 U. पैशून्ये. To betray; to reveal; to show; to give information; to relate, to ascertain; to espy. P. सूचयति-ते. Pf. सूचयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सूचयिता. F. सूचयिष्यति ते. Aor. असूसुचत्-त. B. सूच्यात्, सूचयिषीष्ट. D. सुसूचयिषति ते. Frequ. सोसूच्यते, सोसूचीति, सोसूक्ति. Pass सूच्यते. A. असूचि. P. P. सूचित. G. सूचयित्वा, ससूच्य. Inf. सूचयितुम्.

सूत्र् 10 U. वेष्टने. To tie; to bind P. सूत्रयति-ते Pf. सूत्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सूत्रयिता. F. सूत्रयिष्यति ते. Aor. असुसूत्रत्-त. B. सूत्र्यात्, सूत्रयिषीष्ट. D. सुसूत्रयिषति ते. Frequ. सोसूत्र्यते. Pass. सूत्र्यते. A. असूत्रि P. P. सूत्रित. G. सूत्रयित्वा. Inf. सूत्रयितुम्.

25 **सूद्** (षूद्) 1 A क्षरणे. to distil; to kill; to deposit; to place. P. सूदते. Pf. सुषूदे. 2nd sing. सुषूदिषे. P. F. सूदिता. F. सूदि-

ष्यते. Aor. असूदिष्ट. B. सूदिषीष्ट. Caus सूदयति ते. A. असूसुदत्-त. D. सुसूदिषते. Frequ. सोसूयते, सोसूदीति, सोसूत्ति. Pass. सूद्यते. A. असूदि. P. P. सूदित. G. सूदित्वा. Inf. सूदितुम्.

सूद् (षूद्) 10 U क्षरणे. To strike; to wound, to distil; to deposit, to place P. सूदयति-ते. Pf. सूदयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सूदयिता. F. सूदयिष्यति-ते. Aor. असूषुदत् त. B. सूद्यात्, सूदयिषीष्ट. D. सुसूदयिषति ते. Pass सूद्यते. A. असूदि. P. P. सूदित. G. सूदयित्वा. Inf. सूदयितुम्.

सूर्क्ष् (षूर्क्ष्) 1 P. आदरे. To respect; to regard P. सूर्क्षति. Pf. सुसूर्क्ष. 2nd sing. सुसूर्क्षिथ P. F. सूर्क्षिता. F. सूर्क्षिष्यति. C. असूर्क्षिष्यत्. Aor. असूर्क्षीत्. B. सूर्क्ष्यात्. D. सुसूर्क्षिषति. Pass. सूर्क्ष्यते. A. असूर्क्षि.

सूर्क्ष्य् (षूर्क्ष्य्) 1 P. ईर्ष्यायाम्. To envy; to despise. P. सूर्क्ष्यति. Pf. सुसूर्क्ष्य. 2nd sing सुसूर्क्ष्यिथ. P F. सूर्क्ष्यिता. F सूर्क्ष्यिष्यति. Aor. असूर्क्ष्यीत्. B. सूर्क्ष्यात्. Caus. सूर्क्ष्ययति-ते A असुसूर्क्ष्यत्-त. D. सुसूर्क्ष्यिषति. Frequ. सोसूर्क्ष्यते, सोसूर्क्ष्यीति, सोसूर्क्षि.

सृ 1 P. गतौ. To go; to move. P. सरति, (धावति when it means to run). Pf. ससार. 2nd sing ससर्थ P F. सर्ता F. सरिष्यति. Aor. असार्षीत्. B स्रियात्. Caus. सारयति ते A. असीसरत् त. D. सिसीर्षति Frequ. सेस्रीयते, सर्सरीति, सर्सर्ति &c. Pass स्रियते. A. असारि. P. P. सृत. G. सृत्वा, अनुसृत्य. Inf. सर्तुम्.

सृ (छान्दसः) 3 P. गतौ. To go, to move. P. ससर्ति. Pf. ससार. 2nd sing. ससर्थ. P. F. सर्ता. F. सरिष्यति. Aor. असरत्. B. स्रियात्. For the remaining forms see the above root.

सृज् 4 A. विसर्गे. To let loose; to abandon; to drop. P. सृज्यते. Pf. ससृजे. 2nd sing. ससृजिषे. P. F. स्रष्टा. F. स्रक्ष्यते. C. अस्रक्ष्यत. Aor. असृष्ट. B सृक्षीष्ट. Caus. सर्जयति ते. A. असीसृजत्-त, अससर्जत् त. D. सिसृक्षते. Frequ. सरीसृज्यते, सर्सृजीति, सर्सर्ष्टि &c. Pass. सृज्यते. A. असर्जि. P. P. सृष्ट G. सृष्ट्वा, संसृज्य. Inf. स्रष्टुम्.

सृज् 6 P. विसर्गे. To leave, to create P. सृजति. Pf. ससर्ज.

2nd sing सर्सर्जिथ, सस्रष्ठ P. F. स्रष्टा. F. स्रक्ष्यति. Aor. अस्राक्षीत्. dual. अस्राष्टाम्. B सृज्यात्. D. सिसृक्षति. Caus Frequ Pass see the above root. P. P. सृष्ट. G. सृष्ट्वा विसृज्य. Inf स्रष्टुम्.

सृप् (सृप्लृ) 1 P. गतौ. To go, to creep P सर्पति Pf. ससर्प. 2nd sing. ससर्पिथ P F सर्प्ता, स्रप्ता F सर्प्स्यति, स्रप्स्यति. Aor. असृपत्. B सृप्यात्. Caus सर्पयति-ते A. अससर्पत् त, असीसृपत्-त. D सिसृप्सति Frequ सरीसृप्यते, सरीसृपीति, सरीसर्प्ति, सरीस्रप्ति &c Pass. सृप्यते. A असर्पि P. P सृप्त. G. सृप्त्वा, प्रसृप्य. Inf सर्प्तुम्, स्रप्तुम्.

सृभ् (षृभु) 1 P हिंसायाम्. To kill, to slay, to injure. P. सर्भति. Pf. ससर्भ 2nd sing. ससर्भिथ P F. सर्भिता. F सर्भिष्यति. Aor. असर्भीत्. B सृभ्यात्. D सिसर्भिषति. Frequ सरीसृभ्यते, सर्सर्भ्धि &c P P सृब्ध. G सर्भित्वा, सृब्ध्वा, (सृब्ध्वा according to माधवीया). Inf. सर्भितुम्.

सृम्भ् (षृम्भु) 1 P. हिंसायाम्. To kill, to slay; to injure P. सृम्भति. Pf. ससृम्भ. 2nd sing ससृम्भिथ. P. F. सृम्भिता. F सृम्भिष्यति. Aor. असृम्भीत् B. सृम्भ्यात्. Caus. सृम्भयति ते. A. अससृम्भत् त.

सेक् (सेकृ) 1 A. गतौ. To go, to move P. सेकते. Pf. सिसेके. 2nd sing. सिसेकिषे. P. F. सेकिता F. सेकिष्यते. Aor. असेकिष्ट. B सेकिषीष्ट. Caus. सेकयति ते. A असिसेकत् त. Pass. सेक्यते. A. असेकि.

सेल् (षेलृ) 1 P. गतौ To go to move P सेलति. Pf. सिषेल. 2nd sing. सिषेलिथ. P. F सेलिता. F. सेलिष्यति. Aor. असेलीत् B. सेल्यात्. Caus सेलयति ते. A. असिषेलत् त. Pass. सेल्यते. A. असेलि.

सेव् (षेवृ) 1 A. सेवने. To serve; to worship P. सेवते. Pf. सिषेवे. 2nd sing. सिषेविषे. P. F. सेविता. F. सेविष्यते. C. असेविष्यत. Aor. असेविष्ट. B. सेविषीष्ट. Caus. सेवयति-ते. A. असिषेवत्-त. D. सिसेविषते. Frequ सेषेव्यते. Pass. सेव्यते. A. असेवि. P. P. सेवित. G. सेवित्वा, निषेव्य. Inf सेवितुम्.

सै (षै) 1 P क्षये. To waste away, to decline P. सायति. Pf.

ससौ. 2nd sing. ससिथ, ससाथ. P. F. साता. F. सास्यति. Aor. असासीत्. B. सायात्. D. सिषासति. Frequ. सासायते, सासेति, सासाति. P. P. सात. G. सात्वा Inf. सातुम्.

सो (षो) 4 P. अन्तकर्मणि. To put an end to, to destroy; to perish. P. स्यति. Pf. ससौ. 2nd sing. ससिथ, ससाथ. P. F. साता. F. सास्यति. Aor. असात्, असासीत्. B. सेयात्. Caus सायग्रति ते. A. असीषयत् त. D सिषासति Frequ सेषीयते, सासेति, सासाति. Pass. सीयते. A असायि P. P सित. G सित्वा, अवसाय. Inf सातुम्.

स्कन्द् (स्कन्दिर्) 1 P गतिशोषणयोः. To go, to be dry. P. स्कन्दति. Pf. चस्कन्द. 2nd sing. चस्कन्दिथ, चस्कन्थ. P F. स्कन्ता. F. स्कन्त्स्यति. C. अस्कन्त्स्यत्. Aor. अस्कदत्, अस्कान्त्सीत् - dual अस्कदताम्, अस्कान्ताम्. B. स्कद्यात्. Caus स्कन्दयति-ते. A अचस्कन्दत्-त. D. चिस्कन्त्सति. Frequ. चनीस्कद्यते, चनीस्कन्दीति, चनीस्कन्ति. Pass स्कद्यते. A अस्कन्दि. P. P स्कन्न, (विस्कन्न, परिष्कन्न, परिष्कण्ण). G. स्कन्त्वा, आस्कद्य. Inf. स्कन्तुम्.

स्कम्भ् (स्कभि) 1 A प्रतिबन्धने. To obstruct, to stop; to hinder. P स्कम्भते. Pf चस्कम्भे. 2nd sing चस्कम्भिषे. P. F स्कम्भिता. F. स्कम्भिष्यते. Aor अस्कम्भिष्ट. B स्कम्भिषीष्ट D चिस्कम्भिषते. Frequ. चास्कम्भ्यते, चास्कम्भीति, चास्कम्भ्वि. Pass स्कम्भ्यते A. अस्कम्भि.

स्कम्भ् (स्कम्भु) (सौत्र) 5 P रोधनस्तम्भनयोः. To obstruct; to stop. P. स्कभ्नोति. Pf. चस्कम्भ 2nd sing चस्कम्भिथ. P F. स्कम्भिता. F स्कम्भिष्यति. Aor अस्कभत्. अस्कम्भीत्. B स्कभ्यात्. Frequ. चास्कभ्यते, चास्कम्भीति, चास्कम्भ्धि. Pass. स्कभ्यते. A. अस्कम्भि. P. P स्कब्ध. G स्कम्भित्वा, स्कब्ध्वा. Inf. स्कम्भितुम्.

स्कम्भ् (स्कम्भु) (सौत्रः) 9 P. रोधनस्तम्भनयोः. To obstruct, to stop P. स्कभ्नाति. Pres P. स्कभ्नत्. The rest are like those of the above root.

स्कु (स्कुञ्) 9 U. आप्रवणे. To go by leaps; to cover; to raise. P. स्कुनाति, स्कुनीते. (स्कुनोति, स्कुनुते). Pf. चुस्काव, चुस्कुवे. 2nd sing चुस्कविथ, चुस्कोथ, चुस्कुविषे. P. F. स्कोता. F.

स्कोप्स्यति-ते. C अस्कोप्स्यत त. Aor अस्कौपीत्, अस्कोप्ट. B स्कूयात्, स्कोपीष्ट. Caus स्कावयति ते. A अचुस्कवत् त. D चुस्कूयति Frequ. चोस्कूयते, चोस्कवीति, चोस्कोति. Pass स्कूयते. A अस्कावि. P. P. स्कुत. G स्कुत्वा Inf स्कातुम्.

स्कुन्द् (स्कुदि) 1 A आप्रवणे To jump to raise, to lift P. स्कुन्दते Pf चुस्कुन्दे 2nd sing चुस्कुन्दिषे. P F स्कुन्दिता F. स्कुन्दिष्यते. Aor अस्कुन्दिष्ट. B स्कुन्दिषीष्ट. D चुस्कुन्दिषते. Frequ चोस्कुन्द्यते, चोस्कुन्दीति, चोस्कुन्ति. Pass. स्कुन्द्यते. A अस्कुन्दि.

स्कुम्भ् (स्कुम्भु) (सौत्र) 5 P रोधनधारणेच To hinder, to stop, to hold P स्कुभ्नोति Pf चुस्कुम्भ 2nd sing चुस्कुम्भिथ. P. F स्कुम्भिता F स्कुम्भिष्यति Aor अस्कुम्भीत्. B स्कुभ्यात्. Caus स्कुम्भयति-ते. A अचुस्कुम्भत्-त. D चुस्कुम्भिषति Frequ चोस्कुभ्यते, चोस्कुम्भीति, चोस्कुम्भि. Pass स्कुभ्यते. A अस्कुम्भि Pres P स्कुभ्नुवत् P P स्कुब्ध G स्कुम्भित्वा, स्कुब्ध्वा. Inf स्कुम्भितुम्.

स्कुम्भ् (सौत्र) 9 P रोधनधारणेच To hinder; to stop, to hold P. स्कुभ्नाति Pres P स्कुभ्नत् For other forms see the above root.

स्खद् (घटादि.) 1 A विद्रावणे To destroy, to cut, to rout P स्खदते. Pf चस्खदे. 2nd sing चस्खदिषे. P. F स्खदिता F स्खदिष्यते Aor अस्खदिष्ट. B स्खदिषीष्ट Caus स्खदयति ते. A अचिस्खदत् त D चिस्खदिषते Frequ चास्खद्यते, चास्खदीति, चास्खत्ति. Pass स्खद्यते A अस्खदि, अस्खादि. P P स्खदित G स्खदित्वा. Inf स्खदितुम्.

स्खल् (घटादि.) 1 P सचलने To move, to stumble, to slip, to fall P स्खलति Pf चस्खाल. 2nd sing चस्खलिथ P. F. स्खलिता F स्खलिष्यति C अस्खलिष्यत्. Aor अस्खालीत्. B स्खल्यात्. Caus. स्खलयति ते A अचिस्खलत् त. D चिस्खलिषति. Frequ चास्खल्यते, चास्खलीति, चास्खल्ति Pass स्खल्यते. A अस्खलि, अस्खालि. P P. स्खलित. G स्खलित्वा, प्रस्खल्य. Inf स्खलितुम्.

स्तक् (ष्टक्) (घटादि) 1 P प्रतिघाते To strike against, to resist, to repel P स्तकति Pf तस्ताक. 2nd sing तस्तकिथ. P. F स्तकिता F स्तकिष्यति Aor अस्तकीत्, अस्ताकीत् B स्तक्यात्. Caus

स्तरूयति ते A अतिष्टकत् त. Pass. स्तक्ष्यते. A अस्तकि, अस्ताकि.

स्तक्ष् (ष्टक्ष्) 1 P. गतौ. To go, to move. P स्तक्षति. Pf. तस्तक्ष. 2nd sing. तस्तक्षिथ. P. F. स्तक्षिता. F स्तक्षिष्यति. Aor. अस्तक्षीत्. B. स्तक्ष्यात् D तिष्टक्षिषति. Frequ तास्तक्ष्यते, तास्तक्षीति, तास्तष्टि. Pass स्तक्ष्यते. A अस्तक्षि.

स्तग् (ष्टगे) (घटादिः) 1 P. संवरणे. To cover P स्तगति. Pf. तस्ताग 2nd sing तस्तगिथ. P. F. स्तगिता F. स्तगिष्यति. Aor. अस्तगीत्. B स्तग्यात्. Caus. स्तगयति ते. A अतिष्टगत्-त. Frequ. तास्तग्यते, तास्तक्ति &c. Pass. स्तग्यते A. अस्तागि, अस्तागि.

स्तन् (घटादिः) 1 P. शब्दे. To sound; to thunder. P. स्तनति. Pf तस्तान. 2nd sing तस्तनिथ. P. F स्तनिता. F. स्तनिष्यति. C. अस्तनिष्यत्. Aor. अस्तनीत्, अस्तानीत्. B स्तन्यात्. Caus. स्तनयति-ते. A. अतिष्टनत्-त. D तिस्तनिषति. Frequ. तंस्तन्यते, तंस्तनीति, तंस्तन्ति. Pass स्तन्यते. A अस्तनि, अस्तानि. P. P. स्तनित. G स्तनित्वा. Inf. स्तनितुम्.

स्तन् 10 U. देवशब्दे. To thunder; to roar aloud. P. स्तनयति-ते. Pf. स्तनयाञ्चकार-चक्रे &c P. F स्तनयिता. F. स्तनयिष्यति-ते. Aor. अतस्तनत्-त. B. स्तन्यात्, स्तनयिषीष्ट. D. तिस्तनयिषति-ते. Pass स्तन्यते. A अस्तनि. P P स्तनित. G स्तनयित्वा. Inf. स्तनयितुम्.

स्तम् (ष्टम्) 1 P. वैक्लव्ये. (अवैक्लव्यइत्येके). To be confused; to be agitated; (not to be confused, according to some). P. स्तमति. Pf. तस्ताम. 2nd sing. तस्तमिथ. P. F. स्तमिता. F. स्तमिष्यति. C. अस्तमिष्यत्. Aor. अस्तमीत्. B स्तम्यात्. D. तिस्तमिषति. Frequ तंस्तम्यते, तंस्तमीति, तंस्तन्ति. Pass. स्तम्यते. A. अस्तामि. P P. स्तमित. G. स्तमित्वा. Inf. स्तमितुम्.

स्तम्भ्* (ष्टभि) 1 A. प्रतिबन्धने To stop; to hinder. P. स्तम्भते, (उत्तम्भते, विस्तम्भते). Pf. तस्तम्भे. 2nd sing. तस्तम्भिषे. P. F स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यते. Aor. अस्तम्भिष्ट. B. स्तम्भिषीष्ट.

---

* केचिदस्यटकारऔपदेशिकइत्याहुः । तम्भने ष्टम्भते, टष्टम्भे इतिरूपाणि. Some think this root as ष्टम्भ्.

Caus स्तम्भयति-ते. A. अतस्तम्भत्-त. D. तिस्तम्भियते. Frequ. तास्तम्भ्यते, तास्तम्भीति, तास्तम्भि. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P. स्तम्भित. G. स्तम्भित्वा, उत्तम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् (स्तम्भु) (सौत्रः) 5 P. रोधनेधारणेच. To stop; to suppress; to hinder; to support P स्तम्नोति. Pf. तस्तम्भ. 2nd sing. तस्तम्भिथ. F. स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यति. Aor. अस्तभत्, अस्तम्भीत्. B. स्तम्यात्. Caus स्तम्भयति ते. A. अतस्तम्भत्-त. D. तिस्तम्भिषति Frequ तास्तम्भ्यते, तास्तम्भीति, तास्तम्भि. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P स्तब्ध. G. स्तम्भित्वा, स्तब्ध्वा, विष्टभ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् 9 P. रोधनेधारणेच. To stop; to suppress; to hinder; to support. P. स्तभ्नाति. Pres. P. स्तभ्नत्. For the remaining forms see the above root.

स्तिघ् (ष्टिघ्) 5 A. आस्कन्दने. To ascend, to assail. P. स्तिघ्नुते. Pf. तिष्टिघे. 2nd sing. तिष्टिघिषे. P. F स्तेघिता. F. स्तेघिष्यते. C. अस्तेघिष्यत. Aor. अस्तेघिष्ट. B. स्तेघिषीष्ट. Caus. स्तेघयति-ते. A. अतिष्टिघत् त. D. तिष्टिघिषते, तिष्टेघिषते Frequ. तेष्टिघ्यते, तेष्टिघीति, तेष्टेघि. Pass. स्तिघ्यते. A. अस्तेघि. P. P. स्तिघित. G. स्तिघित्वा, स्तेघित्वा. Inf. स्तेघितुम्.

स्तिप् (ष्टिपृ) 1 A. क्षरणे. To ooze; to drip; to drop P. स्तेपते. Pf. तिष्टिपे. 2nd sing तिष्टिपिषे P. F. स्तेपिता. F स्तेपिष्यते. Aor. अस्तेपिष्ट. B स्तेपिषीष्ट. Caus. स्तेपयति-ते. A. अतिष्टेपत्-त. D. तिस्तिपिषते, तिस्तेपिषते. Frequ तेष्टिप्यते, तेष्टिपीति, तेष्टेप्ति. Pass स्तिप्यते. A. अस्तेपि. P. P. स्तिपित. G. स्तिपित्वा, स्तेपित्वा. Inf. स्तेपितुम्.

स्तिम् (ष्टिम्) 4 P. आर्द्रीभावे. To be wet; to moist. P. स्तिम्यति Pf. तिष्टेम. 2nd sing. तिष्टेमिथ. P. F. स्तेमिता. F. स्तेमिष्यति Aor. अस्तेमीत्. B स्तिम्यात्. Caus. स्तेमयति ते. A. अतिष्टिमत्-त Pass स्तिम्यते. A. अस्तेमि.

स्तीम् (ष्टीम्) 4 P. आर्द्रीभावे To be wet; to moist. P. स्तीम्यति Pf. तिष्टीम. 2nd sing तिष्टीमिथ. P F. स्तीमिता. F. स्तीमिष्यति Aor. अस्तीमीत्. B. स्तीम्यात्. D. तिस्तीमिषति. Frequ. तेष्टीम्यते

तेष्टीमीति तेष्टौम्ति. Pass. स्तीम्यते. A. अस्तीमि.

स्तु (ष्टुञ्) 2 U. स्तुतौ. To praise; to extol. P. स्तौति, स्तवीति, स्तुते, स्तुवीते. Pf. तुष्टाव, तुष्टुवे. 2nd sing. तुष्टोथ, तुष्टुषे. P. F. स्तोता. F स्तोष्यति ते. C. अस्तोष्यत्-त. Aor. अस्तावीत्, अस्तोष्ट. B स्तूयात्, स्तोषीष्ट. Caus स्तावयति-ते. A. अतुष्टवत्-त. D. तुष्टूषति ते. Frequ. तोष्टूयते, तोष्टवीति, तोष्टोति. Pass स्तूयते. A. अस्तावि P. P. स्तुत. G. स्तुत्वा, अभिष्टुत्य. Inf. स्तोतुम्.

स्तुच् (ष्टुच्) 1 A. प्रसादे. To be pleased P. स्तोचते. Pf. तुष्टुचे. 2nd sing. तुष्टुचिषे. P. F. स्तोचिता. F. स्तोचिष्यते. Aor. अस्तोचिष्ट. B. स्तोचिषीष्ट. D. तुस्तोचिषते, तुस्तुचिषते. Frequ. तोष्टुच्यते, तोष्टोक्ति &c. P. P. स्तुचित. G. स्तुचित्वा, स्तोचित्वा. Inf. स्तोचितुम्.

स्तुभ् (ष्टुभु) 1 A स्तम्भे. To stop. P. स्तोभते. Pf. तुष्टुभे. 2nd sing तुष्टुभिषे. P. F. स्तोभिता. F स्तोभिष्यते. Aor. अस्तोभिष्ट. B. स्तोभिषीष्ट. P. P स्तुब्ध G. स्तुभित्वा, स्तोभित्वा, स्तुब्ध्वा. Inf. स्तोभितुम्.

स्तुम्भ् (ष्टुम्भु) (सौत्रः) 5 P रोधनेधारणेच. To stop, to hinder; to support P स्तुभ्नोति Pf. तुष्टुम्भ. 2nd sing. तुष्टुम्भिथ. P. F. स्तुम्भिता. F. स्तुम्भिष्यति. C अस्तुम्भिष्यत्. Aor. अस्तुम्भीत् B स्तुभ्यात्. Caus. स्तुम्भयति ते. A अतुष्टुम्भत्-त. D. तुष्टुम्भिषति. Frequ. तोष्टुभ्यते, तोष्टुम्भीति, तोष्टुम्भि. P. P. स्तुब्ध. G. स्तुम्भित्वा, स्तुब्ध्वा. Inf. स्तुम्भितुम्.

स्तुम्भ् (ष्टुम्भु) 9 P रोधनेधारणेच. To stop. to hinder; to support. P. स्तुभ्नाति. The remaining forms of this root are like those of the above root

स्तूप् (ष्टूप्) 10 U. समुच्छ्राये. To heap up; to pile; to collect; to erect. P. स्तूपयति-ते. Pf. स्तूपयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्तूपयिता. F. स्तूपयिष्यति-ते. Aor. अतुष्टूपत्-त. B. स्तूप्यात्, स्तूपयिषीष्ट. D. तुस्तूपयिषति ते Pass स्तूप्यते. A. अस्तूपि. P. P. स्तूपित. G. स्तूपयित्वा. Inf. स्तूपयितुम्.

स्तूप् (ष्टूप्) 4 P. समुच्छ्राये. To heap up; to pile; to collect; to, erect. P. स्तूप्यति Pf. तुष्टूप. 2nd sing. तुष्टूपिथ. P. F. स्तूपिता. F. स्तूपिष्यति. Aor. अस्तूपीत्. B. स्तूप्यात्. Caus. स्तूप-

यति-ते A. अतुष्टूपत्-त. Pass. स्तूप्यते. A. अस्तूपि.

स्तृ (स्तृञ्) 5 U. आच्छादने. To cover P. स्तृणोति, स्तृणुते. Pf. तस्तार, तस्तरे. 2nd sing. तस्तर्थ, तस्तरिषे. P. F. स्तर्ता. F. स्तरिष्यति ते C. अस्तरिष्यत्-त. Aor. अस्तार्षीत्, अस्तृत, अस्तरिष्ट. dual. अस्तार्ष्टाम्, अस्तृषाताम्, अस्तारिषाताम्. B. स्तर्यात्, स्तृषीष्ट, स्तरिषीष्ट Caus. स्तारयति ते. A. अतिस्तरत्-त. D. तिस्तीर्षति-ते. Frequ. तास्तर्यते, तस्तरीति, तस्तर्ति &c. Pass. स्तर्यते. A. अस्तारि. P. P. स्तृत. G. स्तृत्वा, विस्तृत्य. Inf. स्तर्तुम्.

स्तृक्ष् (ष्टृक्ष्) 1 P. गतौ. To go, to move P. स्तृक्षति. Pf. तस्तृक्ष. 2nd sing. तस्तृक्षिथ. P. F स्तृक्षिता. F. स्तृक्षिष्यति. Aor. अस्तृक्षीत्. B. स्तृक्ष्यात्. D. तिस्तृक्षिषति. Frequ. तरीष्टृक्ष्यते, तरीष्टृक्षीति. तरीष्टर्ष्टि &c. Pass. स्तृक्ष्यते. A. अस्तृक्षि.

स्तृह् (ष्टृह्) 6 P. हिंसायाम्. To kill; to strike. P. स्तृहति. Pf. तस्तर्ह. 2nd sing. तस्तर्हिथ, तस्तर्ढ. P. F स्तर्हिता, स्तर्ढा. F. स्तर्हिष्यति, स्तर्क्ष्यति. Aor. अस्तर्हीत्, अस्तृक्षत्. B. स्तृह्यात्. Caus. स्तर्हयति-ते. A. अतस्तर्हत्-त, अतिस्तृहत्-त. D. तिस्तृहिषति, तिस्तृक्षति. Frequ. तरीष्टृह्यते, तरीष्टर्ढि, तर्ष्टर्ढि &c. Pass स्तृह्यते. A. अस्तर्हि. P. P स्तृढ. G. स्तर्हित्वा, स्तृढ्वा. Inf. स्तर्हितुम्, स्तर्ढुम्.

स्तॄ (स्तॄञ्) 9 U. आस्तरणे. To cover. P. स्तृणाति, स्तृणीते. Pf. तस्तार, तस्तरे. 2nd sing. तस्तरिथ, तस्तरिषे. P. F. स्तरिता, स्तरीता. F. स्तारिष्यति ते, स्तरीष्यति ते. Aor. अस्तारीत्, अस्तरिष्ट, अस्तरीष्ट, अस्तीर्ष्ट. B. स्तीर्यात, स्तारिषीष्ट, स्तीर्षीष्ट. Caus. स्तारयति-ते. A. अतिस्तरत्-त D तिस्तरिषति-ते, तिस्तरीषति ते, तिस्तीर्षति-ते. Frequ. तेस्तीर्यते, तास्तरीति, तास्तर्ति. Pass. स्तीर्यते. A. अस्तारि. P. P. स्तीर्ण. G. स्तीर्त्वा, विस्तीर्य. Inf. स्तरितुम्, स्तरीतुम्.

स्तेन् 10 U. चौर्ये. To steal. P. स्तेनयति-ते. Pf. स्तेनयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. स्तेनयिता. F. स्तेनयिष्यति ते. Aor. अतिस्तेनत्-त. B स्तेन्यात्, स्तेनयिषीष्ट. D. तिस्तेनयिषति-ते. Pass. स्तेन्यते. A. अस्तेनि. P. P. स्तेनित G. स्तेनयित्वा. Inf. स्तेनयितुम्.

स्तेप् (ष्टेपृ) 1 A. क्षरणे. To drop; to ooze. P. स्तेपते. Pf. तिष्टेपे.

2nd sing. तिष्टेपिषे. P. F. स्तेपिता. F. स्तेपिष्यते. C. अस्तेपिष्यत. Aor अस्तेपिष्ट. B. स्तेपिषीष्ट. Caus स्तेपयति-ते. A. अतिष्टेपत्-त. D. तिस्तेपिषते. Frequ. तेष्टेप्यते, तेष्टेपीति, तेष्टेप्ति. Pass. स्तेप्यते. A. अस्तेपि.

स्तै (ष्टै) 1 P. वेष्टने. To put on; to cover, to adorn. P. स्तायति. Pf. तस्तौ. 2nd sing. तस्तिथ, तस्ताथ. P. F. स्ताता. F. स्तास्यति. C. अस्तास्यत्. Aor. अस्तासीत्. B. स्तेयात्, स्तायात्. Caus स्तापयति-ते. A. अतिष्टपत्-त. D. तिष्टासति. Pass. स्तायते. A. अस्तायि. P. P. स्तात. G. स्तात्वा. Inf. स्तातुम्.

स्तोम् 10 U. श्लाघायाम्. To praise. P. स्तोमयति-ते. Pf. स्तोमयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्तोमयिता. F. स्तोमयिष्यति-ते. Aor. अतुस्तोमत्-त. B. स्तोम्यात्, स्तोमयिषीष्ट. D. तुस्तोमयिषति ते. Pass. स्तोम्यते. A. अस्तोमि. P. P. स्तोमित. G. स्तोमयित्वा. Inf. स्तोमयितुम्.

स्त्यै (also ष्ट्यै) 1 P. शब्दसंघातयोः. To sound; to be collected into a heap or mass, to be spread about. P. स्त्यायति. Pf. तस्त्यौ. 2nd sing. तस्तियथ, तस्त्याथ. P. F. स्त्याता. F. स्त्यास्यति. C. अस्त्यास्यत्. Aor. अस्त्यासीत्. B स्त्यायात्, स्त्येयात्. Caus. स्त्यापयति ते. A. अतिस्त्यपत्-त, (अतिष्ट्यपत्-त). D. तिस्त्यासति, (तिष्ट्यासति). Frequ तास्त्यायते, तास्त्येति, तास्त्याति. Pass. स्त्यायते. A अस्त्यायि. P. P. स्त्यान. G. स्त्यात्वा. Inf. स्त्यातुम्.

स्थग् (ष्ठग्) (घटादिः) 1 P. संवरणे. To cover; to hide. P. स्थगति. Pf. तस्थाग. 2nd sing. तस्थगिथ. P. F. स्थगिता. F. स्थगिष्यति. Aor. अस्थगीत्. B. स्थग्यात्. Caus. स्थगयति ते. A. अतिष्ठगत्-त. D. तिस्थगिषति. Frequ. तास्थग्यते, तास्थगीति, तास्थक्ति. Pass. स्थग्यते. A. अस्थगि, अस्थागि. P. P. स्थगित. G. स्थगित्वा. Inf. स्थगितुम.

स्थल् (ष्ठल्) 1 P. स्थाने. To stand firm; to be firm. P. स्थलति. Pf. तस्थाल. 2nd sing. तस्थलिथ. P. F. स्थलिता. F. स्थलिष्यति. Aor. अस्थालीत्. B. स्थल्यात्. Caus. स्थालयति-ते. A. अतिष्ठलत्-त. D. तिस्थलिषति. Frequ. तास्थल्यते, तास्थलीति. तास्थल्ति. Pass. स्थल्यते. A. अस्थालि. P P. स्थलित. G. स्थलित्वा. Inf स्थलितुम्.

स्था (ष्ठा) 1 P गतिनिवृत्तौ To stand, to stay, to be P तिष्ठति. Pf तस्थौ. 2nd sing. तस्थिथ, तस्थाथ. P F स्थाता F स्थास्यति. C अस्थास्यत्. Aor अस्थात्, (प्रास्थित). B स्थेयात्. Caus. स्थापयति ते A अतिष्ठिपत् त D तिष्ठासति. Frequ. तेष्ठीयते, तास्थेति, तास्थाति Pass स्थीयते. A. अस्थायि. P P. स्थित. G स्थित्वा, प्रस्थाय. Inf स्थातुम्.

स्थुड् (कुटादि) 6 P संवरणे To cover, to hide P. स्थुडति Pf. तुस्थोड 2nd sing तुस्थुडिथ. P F स्थुडिता F. स्थुडिष्यति. Aor अस्थुडीत्. B स्थुड्यात् D तुस्थुडिषति. Pass स्थुड्यते. A अस्थोडि.

स्थूल् (अदन्त) 10 A परिबृंहणे To become stout, to grow fat. P. स्थूलयते. Pf स्थूलयाञ्चक्रे &c P F स्थूलयिता F स्थूलयिष्यते. Aor. अतुस्थूलत. B. स्थूलयिषीष्ट D. तुस्थूलयिषते Pass. स्थूल्यते A अस्थूलि. P. P. स्थूलित. G स्थूलयित्वा Inf स्थूलयितुम्.

स्नस् (ष्णसु) 4 P निरसने. To reject, to eject. P स्नस्यति. Pf. सस्नास. 2nd sing सस्नसिथ P F स्नसिता F स्नसिष्यति. C. अस्नसिष्यत् Aor अस्नसीत्, अस्नासीत्. B स्नस्यात्. Caus स्नसयति ते, (स्नासयति ते, according to some). A. असिष्णसत् -त. D सिस्नसिषति Frequ सास्नस्यत, सास्नसीति, सास्नस्ति. Pass स्नस्यते A. अस्नासि. P P. स्नस्त. G स्नसित्वा, स्नस्त्वा. Inf स्नसितुम्.

स्ना (ष्णा) 2 P शौचे. To bathe, to perform ablution P स्नाति. Imperf अस्नान् द्. plural अस्नान्, अस्नु. Impera 2nd sing स्नाहि Pot. स्नायात् Pf सस्नौ 2nd sing. सस्निथ, सस्नाथ. P F स्नाता. F स्नास्यति. Aor अस्नासीत् B स्नायात्, स्नेयात्. Caus. स्नापयति ते, स्नपयति-ते, (with prepositions स्नापयति ते only). D सिस्नासति Frequ सास्नायते, सास्नेति, सास्नाति. Pass स्नायते. A. अस्नायि. P P स्नात, (निष्णात skilled in) G स्नात्वा, प्रस्नाय. Inf. स्नातुम्.

स्निह् (ष्णिह्) 4 P स्नेहे To feel affection for, to love, to be kind to or pleased with P. स्निह्यति. Pf. सिष्णेह. 2nd sing सिष्णेहिथ, सिष्णेढ, सिष्णेग्ध P F स्नेहिता, स्नेढा, स्नेग्धा F. स्नेहिष्यति, स्नेक्ष्यति. Aor. अस्निहत्. B स्निह्यात्. Caus स्नेहयति ते

A. असिष्णिहत्-त. D सिस्निहिपति, सिस्नेहिपति, सिस्निक्षति. Frequ. सेष्णिह्यते, सेष्णिहीति, सेष्णेढि, सेष्णेधि. Pass. स्निह्यते. A. अस्नेहि. P. P स्निग्ध, स्नीढ. G स्निहित्वा, स्नेहित्वा, स्नीढ्वा, स्निग्ध्वा, उपस्निह्य. Inf. स्नेहितुम्, स्नेढुम्, स्नेग्धुम्.

स्निह् 10 U. स्नेहे. To love, to be attached to; to account; to dissolve P. स्नेहयति-ते. Pf स्नेहयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. स्नेहयिता. F. स्नेहयिष्यति-ते. Aor. असिष्णिहत्-त. B. स्नेह्यात्, स्नेहयिषीष्ट. D सिस्नेहयिषति-ते. Pass स्नेह्यते. A. अस्नेहि. P. P. स्नेहित. G. स्नेहयित्वा, उपस्नेह्य. Inf. स्नेहयितुम्.

स्नु (ष्णु) 2 P. प्रस्रवणे. To distil; to ooze; to drop. P. स्नौति. Pf. सुष्णाव. 2nd sing. सुष्णविथ. P. F स्नविता. F. स्नविष्यति. C. अस्नविष्यत्. Aor अस्नावीत्. B. स्नूयात्. Caus स्नावयति-ते. A असुष्णवत् त. D सुस्नूषति. Frequ सोष्णूयते, सोष्णवीति, सोष्णोति. Pass. स्नूयते, (स्नुते). A अस्नावि, (अस्नाविष्ट, अस्नोष्ट). P. P. स्नुत. G स्नुत्वा, अपस्नुत्य. Inf स्नवितुम्.

स्नुस् (ष्णुसु) 4 P. अदने; आदानइत्येके; अदर्शनइत्यपरे. To eat; to take; to disappear, to become invisible. P स्नुस्यति. Pf. सुष्णोस. 2nd sing सुष्णोसिथ. P. F स्नोसिता. F स्नोसिष्यति. Aor. अस्नोसीत्. B स्नुस्यात्. Caus. स्नोसयति ते. A असुष्णुसत्-त. D. सुस्नुसिषति, सुस्नोसिषति. Frequ सोष्णुस्यते, सोष्णुसीति; सोष्णोस्ति. P. P. स्नुस्त G. स्नुसित्वा, स्नोसित्वा, स्नुस्त्वा. Inf. स्नोसितुम्.

स्नुह् (ष्णुह्) 4 P. उद्गिरणे. To vomit. P. स्नुह्यति. Pf. सुष्णोह. 2nd sing सुष्णोहिथ, सुष्णोग्ध, सुष्णोढ. P F. स्नोहिता, स्नोग्धा, स्नोढा. F. स्नोहिष्यति, स्नोक्ष्यति. Aor. अस्नुहत्. B. स्नुह्यात्. Caus. स्नोहयति ते. A. असुष्णुहत्-त. D. सुस्नुहिषति, सुस्नोहिषति, सुस्नुक्षति. Frequ सोष्णुह्यते, सोष्णुहीति, सोष्णोग्धि, सोष्णोढि. Pass. स्नुह्यते. A. अस्नोहि. P. P. स्नुग्ध, स्नूढ. G. स्नुहित्वा, स्नोहित्वा, स्नुग्ध्वा, स्नूढ्वा, उपस्नुह्य. Inf. स्नोहितुम्, स्नोग्धुम्, स्नोढुम्.

स्नै (ष्णै) 1 P. वेष्टने; शोभायामित्येके. To cover; to wrap round; to dress, to adorn. P. स्नायति. Pf. सस्नौ. 2nd sing. सस्निथ,

सस्नाथ. P. F. स्नाता. F. स्नास्यति. C. अस्नास्यत्. Aor. अस्नासीत्. B. स्नायात्, स्नेयात्. D. सिष्णासति. Frequ. सास्नायते, सास्नेति, सास्नाति. P. P. स्नात. G. स्नात्वा. Inf. स्नातुम्.

स्पन्द् (स्पदि) 1 A. किंचिच्चलने. To throb; to shake; to beat. P. स्पन्दते. Pf. पस्पन्दे. 2nd sing. पस्पन्दिषे. P. F. स्पन्दिता. F. स्पन्दिष्यते. Aor. अस्पन्दिष्ट. B. स्पन्दिषीष्ट. Caus. स्पन्दयति. A. अपस्पन्दत्. D. पिस्पन्दिषते. Frequ. पास्पन्द्यते, पास्पन्दीति, पास्पन्ति. Pass. स्पन्द्यते. A. अस्पन्दि. P. P. स्पन्दित. G. स्पन्दित्वा, परिस्पन्द्य. Inf. स्पन्दितुम्.

स्पर्ध् 1 A. संघर्षे. To envy; to vie with. P. स्पर्धते. Pf. पस्पर्धे. 2nd sing. पस्पर्धिषे. P. F. स्पर्धिता. F. स्पर्धिष्यते. Aor. अस्पर्धिष्ट. B. स्पर्धिषीष्ट. Caus. स्पर्धयति-ते. A. अपस्पर्धत्-त. D. पिस्पर्धिषते. Frequ. पास्पर्ध्यते, पास्पर्धीति, पास्पर्द्धि. Pass. स्पर्ध्यते. A. अस्पर्धि. P. P. स्पर्धित. G. स्पर्धित्वा, प्रतिस्पर्ध्य. Inf. स्पर्धितुम्.

स्पश् 1 U. बाधनस्पर्शनयोः. To destroy; to perceive clearly; to espy. P. स्पशति-ते. Pf. पस्पाश, पस्पशे. 2nd sing. पस्पशिथ, पस्पशिषे. P. F. स्पशिता. F. स्पशिष्यति-ते. C. अस्पशिष्यत्-त. Aor. अस्पशीत्, अस्पाशीत्, अस्पशिष्ट. B. स्पश्यात्, स्पशिषीष्ट. Caus. स्पाशयति-ते. A. अपस्पशत्-त. D. पिस्पशिषति-ते. Frequ. पास्पश्यते, पास्पशीति, पास्पष्टि. Pass. स्पश्यते. A. अस्पाशि. P. P. स्पशित. G. स्पशित्वा. Inf. स्पशितुम्.

स्पश् 10 A. ग्रहणसंश्लेषणयोः. To take; to embrace. P. स्पाशयते. Pf. स्पाशयाञ्चक्रे &c. P. F. स्पाशयिता. F. स्पाशयिष्यते. Aor. अपिस्पशत. B. स्पाशयिषीष्ट. D. पिस्पाशयिषते. Pass. स्पाश्यते. A. अस्पाशि.

स्पृ (छान्दसः) 5 P. प्रीतिपालनयोः; (प्रीतिचलनयोरित्यन्ये). To gratify; to defend; (to shake). P. स्पृणोति. Pf. पस्पार. 2nd sing. पस्परिथ. P. F. स्पर्ता. F. स्परिष्यति. Aor. अस्पार्षीत्. B. स्पर्यात्.

स्पृश् 6 P. संस्पर्शने. To touch; to cling to. P. स्पृशति. Pf. पस्पर्श. 2nd sing. पस्पर्शिथ. P. F. स्प्रष्टा, स्पर्ष्टा. F. स्प्रक्ष्यति, स्पर्क्ष्यति. C. अस्प्रक्ष्यत्, अस्पर्क्ष्यत. Aor. अस्पृक्षत्, अस्प्राक्षीत्, अस्पार्क्षीत्. dual.

अस्पृक्षताम्, अस्प्राष्टाम्, अस्पार्ष्टाम्. B. स्पृश्यात्. Caus. स्पर्शयति A. अपस्पर्शत् त, अपिस्पृशत्-त. D. पिस्पृक्षति. Frequ. परीस्पृश परीस्पृशीति, परीस्पर्ष्टि &c. Pass स्पृश्यते. A. अस्पर्शि. P. P. स्पृ G. स्पृष्ट्वा, उपस्पृश्य. Inf. स्प्रष्टुम्, स्पर्ष्टुम्.

स्पृह् 10 U. ईप्सायाम्. To wish; to desire; to envy. P. स्पृहयति Pf. स्पृहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्पृहयिता. F. स्पृहयिष्यति-ते. A अपस्पृहत् त. B. स्पृह्यात्, स्पृहयिषीष्ट. D. पिस्पृहयिषति-ते. Pass. स्पृ A. अस्पृहि. P. P. स्पृहित. G. स्पृहयित्वा. Inf. स्पृहयितुम्.

स्फर् (कुटादिः) 6 P. संचलने. To tremble; to move; to sha P. स्फरति. Pf. पस्फार. 2nd sing. पस्फरिथ. P. F. स्फरिता. स्फरिष्यति. Aor. अस्फारीत्. B. स्फर्यात्. D. पिस्फरिषति. Fre पास्फर्यते, पास्फरीति, पास्फर्ति. Pass. स्फर्यते. A. अस्फारि.

स्फाय् (स्फायी) 1 A. वृद्धौ. To grow; to increase. P. स्फा Pf. पस्फाये. 2nd sing. पस्फायिषे. P. F. स्फायिता. F. स्फायिष्य C. अस्फायिष्यत. Aor. अस्फायिष्ट. B. स्फायिषीष्ट. Caus. स्फावय ते. A. अपिस्फवत् त. D. पिस्फायिषते. Frequ. पास्फाय्यते, पास्फाय पास्फाति. Pass. स्फाय्यते. A. अस्फायि. P. P. स्फीत. G. स्फायि Inf. स्फायितुम्.

स्फिट् 10 U. स्नेहने. To love; to feel affection for. P. स्फेटय ते. Pf. स्फेटयाञ्चकार-चक्रे &c. P F. स्फेटयिता. F. स्फेटयिष्यति Aor. अपिस्फिटत्-त. B स्फेट्यात्, स्फेटयिषीष्ट. D. पिस्फेटयिषति Pass. स्फेट्यते. A. अस्फेटि.

स्फिट्ट् 10 U. हिंसायाम्. To kill. P. स्फिट्टयति-ते. Pf. स्फिट्टयाञ्चकार- &c. P. F. स्फिट्टयिता. F स्फिट्टयिष्यति-ते. Aor. अपिस्फिट्टत्-त. B. स्फि ट्ट्यात्, स्फिट्टयिषीष्ट. D. पिस्फिट्टयिषति-ते. Pass. स्फिट्ट्यते. A. अस्फि

स्फुट् 1 A. विकसने. To burst; to blossom; to blow. P. स्फो Pf. पुस्फुटे. 2nd sing. पुस्फुटिषे. P. F. स्फोटिता. F. स्फोटि Aor. अस्फोटिष्ट. B. स्फोटिषीष्ट. Caus. स्फोटयति-ते. A. अपुस्फुट D. पुस्फुटिषते, पुस्फोटिषते. Frequ. पोस्फुट्यते, पोस्फुटीति, पोस्फ Pass. स्फुट्यते. A. अस्फोटि. P. P. स्फुटित, स्फोटित. G. स्फुटि

स्फोटित्वा, सस्फुटय Inf स्फोटितुम्.

स्फुट् (स्फुटिर्) 1 P विशरण To split open, to break forth P स्फोटति. Pf पुस्फोट. 2nd sing पुस्फोटिथ P F स्फोटिता F स्फोटिष्यति. Aor अस्फुटत्, अस्फोटीत्. B स्फुटयात्. D पुस्फुटिषति, पुस्फोटिषति. For other forms see the root स्फुट् 1 A.

स्फुट् (कुटादि)6 P विकसने To break, to blow to blossom P. स्फुटति Pf पुस्फोट. 2nd sing पुस्फुटिथ P F स्फुटिता F स्फुटिष्यति C अस्फुटिष्यत् Aor अस्फुटीत्. B स्फुटयात्. D पुस्फुटिषति. P P स्फुटित. G स्फुटित्वा. Inf स्फुटितुम्. For other forms see the above root

स्फुट् 10 U भेदने To burst, to break open P स्फोटयति-ते Pf स्फोटयाञ्चकार चक्रे &c P F स्फोटयिता. F. स्फोटयिष्यति ते. Aor. अपुस्फुटत् -त B स्फोट्यात्, स्फोटयिषीष्ट. D पुस्फोटयिषति-ते Pass स्फोटयते A. अस्फोटि P. P स्फोटित. G स्फोटयित्वा Inf स्फोटयितुम्.

स्फुड् (कुटादि) 6 P संवरणे. To cover P स्फुडति. Pf पुस्फोड. 2nd sing पुस्फुडिथ. P. F स्फुडिता F स्फुडिष्यति. Aor अस्फुडीत्. B स्फुड्यात्. D पुस्फुडिषति. Pass स्फुड्यते. A अस्फोडि.

स्फुण्ट् (स्फुटि) 10 U 1 P परिहासे To jest to joke, to laugh at P स्फुण्टयति ते, स्फुण्टति. Pf स्फुण्टयाञ्चकार चक्रे &c, पुस्फुण्ट. P F स्फुण्टयिता, स्फुण्टिता F स्फुण्टयिष्यति ते, स्फुण्टिष्यति Aor अपुस्फुण्टत् त, अस्फुण्टीत्. B स्फुण्टयात्, स्फुण्टयिषीष्ट, स्फुण्ट्यात्. Pass. स्फुण्ट्यते. A अस्फुण्टि.

स्फुण्ड् (स्फुडि)10 U 1 P परिहासे To jest, to joke, to laugh at. All the forms of this root are like those of the above root, with the only difference of ड् for ट्

स्फुर् (कुटादि) 6 P स्फुरणे To throb, to move, to shake, to swell P स्फुरति. Pf पुस्फोर. 2nd sing पुस्फुरिथ P F स्फुरिता F स्फुरिष्यति. C अस्फुरिष्यत्. Aor. अस्फुरीत्. B स्फूर्यात्. Caus स्फारयति ते, स्फोरयति ते. A अपुस्फरत्-त, अपुस्फुरत्-त D. पुस्फुरिषति Caus D पुस्फारयिषति-ते, पुस्फोरयिषति ते Frequ पोस्फूर्यते, पोस्फुरीति, पोस्फोर्ति. Pass स्फूर्यते A अस्फोरि P P.

स्फुरति. G. स्फुरित्वा, प्रस्फूर्य. Inf. स्फुरितुम्.

र्छ् (स्फुर्च्छा) 1 P. विस्तृतौ. To spread; to extend. P. स्फूर्च्छति. Pf. पुस्फूर्च्छ. 2nd sing. पुस्फूर्च्छिथ. P. F. स्फूर्च्छिता. F. स्फूर्च्छिष्यति. Aor. अस्फूर्च्छीत्. B. स्फूर्च्छ्यात्. D. पुस्फूर्च्छिषति. Frequ. पोस्फूर्च्छ्यते, पोस्फूर्च्छीति, पोस्फोर्ति. P. P. स्फूर्च्छित, स्फूर्ण. G. स्फूर्च्छित्वा. Inf. स्फूर्च्छितुम्.

ळ् (कुटादिः) 6 P. संचलने. To tremble; to throb. P. स्फुलति. Pf. पुस्फोल. 2nd sing. पुस्फुलिथ. P. F. स्फुलिता. F. स्फुलिष्यति. Aor. अस्फुलीत्. B. स्फुल्यात्. D. पुस्फुलिषति. Frequ. पोस्फुल्यते, पोस्फुलीति, पोस्फोल्ति. Pass. स्फुल्यते. A. अस्फोलि.

र्ज् (टुओस्फूर्जा) 1 P. वज्रनिर्घोषे. To thunder; to crash; to explode. P. स्फूर्जति. Pf. पुस्फूर्ज. 2nd sing. पुस्फूर्जिथ. P. F. स्फूर्जिता. F. स्फूर्जिष्यति. C. अस्फूर्जिष्यत्. Aor. अस्फूर्जीत्. B. स्फूर्ज्यात्. Caus. स्फूर्जयति ते. A. अपुस्फूर्जत् -त. D पुस्फूर्जिषति. Frequ. पोस्फूर्ज्यते, पोस्फूर्जीति, पोस्फूर्क्ति. Pass. स्फूर्ज्यते. A. अस्फूर्जि. P. P. स्फूर्जित, स्फूर्ग. G. स्फूर्जित्वा. Inf स्फूर्जितुम्. Abs. स्फूर्जथुः a clap of thunder.

स्मि (ष्मिङ्) 1 A. ईषद्धसने. To smile; to expand; to bloom. P. स्मयते. Pf सिष्मिये. 2nd sing. सिष्मियिषे. P. F स्मेता. F. स्मेष्यते. Aor. अस्मेष्ट. B. स्मेषीष्ट. Cau स्माययति, स्मापयते, (विस्मापयते). A. असिष्मयत्, असिष्मपत्. D. सिस्मयिषते. Frequ सेष्मीयते, सेष्मयीति, सेष्मेति. Pass. स्मीयते. A. अस्मायि. P. P. स्मित. G. स्मित्वा, विस्मित्य. Inf. स्मेतुम्.

स्मिट् 10 U. अनादरे. To slight; to despise. P. स्मेटयति-ते. Pf. स्मेटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्मेटयिता. F. स्मेटयिष्यति-ते. Aor. असिस्मिटत् त. B. स्मेट्यात्, स्मेटयिषीष्ट. D. सिस्मेटयिषति-ते. Pass. स्मेट्यते. A. अस्मेटि.

स्मील् 1 P. निमेषणे. To wink; to blink; P. स्मीलति. Pf. सिस्मील. 2nd sing. सिस्मीलिथ. P. F. स्मीलिता. F. स्मीलिष्यति. Aor. अस्मीलीत्. B. स्मील्यात्. D. सिस्मीलिषति. Frequ. सेस्मील्यते, सेस्मीलीति, सेस्मील्ति. Pass. स्मील्यते. A. अस्मीलि. P. P. स्मीलित. G. स्मीलित्वा. Inf. स्मीलितुम्.

स्मृ 1 P. चिन्तायाम्. To remember; to recollect. P. स्मरति. Pf. सस्मार. Plu. सस्मरुः. 2nd sing. सस्मर्थ. P. F. स्मर्ता. F. स्मरिष्यति. C. अस्मरिष्यत्. Aor. अस्मार्षीत्. B. स्मर्यात्. Caus. स्मारयति-ते. A. असस्मरत्-त. D. सुस्मूर्षते. Frequ. सास्मर्यते, सर्स्मरीति, सर्स्मर्ति &c. Pass. स्मर्यते. A. अस्मारि. P. P. स्मृत. G. स्मृत्वा, विस्मृत्य. Inf. स्मर्तुम्.

स्मृ (घटादिः) 1 P. आध्याने (उत्कण्ठापूर्वकस्मरणे). To long for. Caus. स्मरयति-ते. Pass. स्मर्यते. A. अस्मरि, अस्मारि. All-other forms of this root are like those of the above root.

स्मृ (छान्दस.) 5 P. चिन्तायाम्. To remember; to recollect. P. स्मृणोति. For other forms see the root स्मृ 1 P.

स्यन्द् (स्यन्दू) 1 A. प्रस्रवणे. To ooze; to distil; to sprinkle; to go. P स्यन्दते, (§ with अनु, अनुस्यन्दते, अनुष्यन्दते). Pf. सस्यन्दे. 2nd sing. सस्यन्दिषे, सस्यन्त्से. P. F. स्यन्दिता, स्यन्त्वा. F. स्यन्दिष्यते, स्यन्त्स्यते, स्यन्त्स्यति. Aor. अस्यदत्, अस्यन्दिष्ट, अस्यन्त. B. स्यन्दिषीष्ट, स्यन्त्सीष्ट. Caus. स्यन्दयति-ते. A. असस्यन्दत्-त. D. सिस्यन्दिषते, सिस्यन्त्सते, सिस्यन्त्सति. Frequ. सास्यद्यते, सास्यन्दीति, सास्यन्ति. Pass. स्यद्यते A. अस्यन्दि. P. P. स्यन्न. G. स्यन्दित्वा, स्यन्त्वा, निष्यद्य, निस्यद्य. Inf. स्यन्दितुम्, स्यन्तुम्.

स्यम् (स्यमु) 1 P. शब्दे. To sound; to shout. P. स्यमति. Pf. सस्याम. dual. सस्यमतुः, स्येमतुः. 2nd sing. सस्यमिथ, स्येमिथ. P. F. स्यमिता. F. स्यमिष्यति. C. अस्यमिष्यत्. Aor. अस्यमीत्. B. स्यम्यात्. Caus. स्यमयति-ते. A. असिस्यमत्-त. D. सिस्यमिषति. Frequ. सेसिम्यते, संस्यमीति, संस्यन्ति. Pass. स्यम्यते. A. अस्यमि. P. P. स्यान्त. G. स्यमित्वा, स्यान्त्वा. Inf. स्यमितुम्.

स्यम् 10 A. वितर्के. To consider; to reflect; to think. P. स्यामयते. Pf. स्यामयाञ्चक्रे &c. P. F. स्यामयिता. F. स्यामयिष्यते. Aor. असिस्यमत. B. स्यामयिषीष्ट. Pass. स्याम्यते. A. अस्यामि.

---

§ Vide Chap. XIV sect. 1. 13. Page 257.

स्रङ्क् (स्रकि) 1 A. गतौ. To go, to move P स्रङ्कते. Pf सस्रङ्के. 2nd sing सस्रङ्किषे. P F. स्रङ्किता. F स्रङ्किष्यते. C अस्रङ्किष्यत. Aor. अस्रङ्किष्ट. B स्रङ्किषीष्ट. D सिस्रङ्किषते. Frequ. सास्रङ्क्यते, सास्रङ्कीति, सास्रङ्क्ति. Pass स्रङ्क्यते. A अस्रङ्कि.

स्रम्भ् (स्रम्भु) 1 A प्रमादेविश्वासेच. to err, to entrust P स्रम्भते. Pf सस्रम्भे. 2nd sing सस्रम्भिषे. P F स्रम्भिता. F स्रम्भिष्यते. Aor. अस्रमत्, अस्रम्भिष्ट B स्रम्भिषीष्ट. Caus स्रम्भयति ते. A. अससस्रम्भत् त. D सिस्रम्भिषते. Frequ सास्रम्भ्यते, सास्रम्भीति, सास्रम्ब्धि Pass स्रभ्यते. A अस्रम्भि. P. P स्रब्ध. G. स्रम्भित्वा, स्रब्ध्वा, विस्रभ्य. Inf स्रम्भितुम्.

स्रंस् (स्रंसु) 1 A. अवस्रंसने. To fall down, to drop to slip off P स्रंसते. Pf. सस्रंसे 2nd sing सस्रंसिषे P F स्रंसिता. F स्रंसिष्यते. Aor. अस्रसत्, अस्रंसिष्ट. B स्रंसिषीष्ट. Caus स्रंसयति-ते A असस्रंसत् त. D सिस्रंसिषते. Frequ सनीस्रस्यते, सनीस्रंसीति, सनीस्रंस्ति. Pass स्रस्यते A अस्रंसि. P P. स्रस्त. G स्रंसित्वा, स्रस्त्वा, विस्रस्य. Inf स्रंसितुम्.

स्रिव् (स्रिवु) 4 P गतिशोषणयो. To go, to dry P स्रीव्यति Pf सिस्रेव. 2nd sing सिस्रेविथ. P F स्रेविता. F स्रेविष्यति Aor. अस्रेवीत्. B स्रीव्यात्. Caus स्रेवयति ते A असिस्रिवत् त. D. सिस्रेविषति, सुस्रूषति. Frequ सेस्रीव्यते, सेस्रिवीति, सेस्रोति Pass स्रीव्यते A अस्रेवि P P. स्यूत G स्रेवित्वा, स्यूत्वा Inf स्रेवितुम्

स्रु 1 P. गतौ. To go, to move, to flow, to drop, to ooze P स्रवति. Pf सुस्राव. 2nd sing सुस्रोथ. P. F स्रोता F स्रोष्यति C अस्रोष्यत्. Aor असुस्रुवत्. B स्रूयात्. Caus स्रावयति. A असिस्रवत्, असुस्रवत्. D सुस्रूषति D of Caus सुस्रावयिषति सिस्रावयिषति. Frequ सोस्रूयते, सोस्रवीति, सोस्रोति. Pass स्रूयते A. अस्रावि. P P स्रुत. G स्रुत्वा, प्रस्रुत्य Inf स्रोतुम्.

स्रेक् (स्रेकृ) 1 A. गतौ. To go, to move P स्रेकते. Pf. सिस्रेके. 2nd sing सिस्रेकिषे. P F स्रेकिता. F. स्रेकिष्यते. Aor अस्रेकिष्ट. B स्रेकिषीष्ट. Caus. स्रेकयति ते. A असिस्रेकत् त. Pass स्रेक्यते. A. अस्रेकि.

स्वञ्ज् (ष्वञ्ज्) 1 A परिष्वङ्गे To embrace to clasp to encircle, to twist round P स्वजते Pf सस्वञ्जे or सस्वजे 2nd sing सस्वञ्जिषे, सस्वजिषे P F स्वङ्क्ता F स्वङ्क्ष्यते. C अस्वङ्क्ष्यत Aor अस्वङ्क्त dual अस्वङ्क्षाताम् B स्वङ्क्षीष्ट Caus स्वञ्जयति-ते. A अससवञ्जत् त D सिस्वङ्क्षते Frequ सास्वज्यते, सास्वञ्जीति, सास्वङ्क्ति Pass स्वज्यते A अस्वञ्जि P P स्वक्त G स्वङ्क्त्वा, स्वक्त्वा, परिष्वज्य Inf स्वङ्क्तुम्

स्वद् (ष्वद) 1 A आस्वादने To be sweet or pleasing (intransitive), to perceive to taste (transitive) P स्वदते Pf सस्वदे 2nd sing सस्वदिषे. P F स्वदिता F स्वदिष्यते. Aor अस्वदिष्ट B स्वदिषीष्ट Caus स्वादयति ते A असिष्वदत् -त D सिस्वदिषते. Frequ सास्वद्यते, सास्वदीति, सास्वत्ति Pass स्वद्यते A. अस्वादि. P P स्वन्ति G स्वदित्वा, आस्वद्य Inf स्वदितुम्.

स्वद् 10 U आस्वादने To make sweet P स्वादयति-ते Pf स्वादयाञ्चकार चक्रे &c P F स्वादयिता F स्वादयिष्यति ते Aor असिष्वदत् त B स्वाद्यात्, स्वादयिषीष्ट Pass स्वाद्यते. A अस्वादि

स्वन् 1 P शब्दे To sound to adorn P स्वनति Pf सस्वान 2nd sing सस्वनिथ P F स्वनिता F स्वनिष्यति C अस्वनिष्यत् Aor अस्वनीत्, अस्वानीत. B स्वन्यात् Caus स्वानयति ते, असिस्वनत् -त D सिस्वनिषति Frequ संस्वन्यते, सस्वनीति, सस्वन्ति Pass स्वन्यते A अस्वानि P P स्वनित, (आस्वनित, आस्वान्त (स्वान्त the mind) G स्वनित्वा Inf. स्वनितुम्

स्वन् (घटादि) 1 P अवतंसने To deck, to adorn Caus स्वनयति ते A असिस्वनत् त Pass स्वन्यते A. अस्वनि, अस्वानि For other forms see the above root

स्वप् (ञिष्वप्) 2 P शयन To sleep to go to bed, to lie down P स्वपिति Imperf अस्वपीत्, अस्वपत् 2nd sing अस्वपीः, अस्वपः Impera स्वपितु 2nd sing स्वपिहि. Pot. स्वप्यात् Pf सुष्वाप dual सुषुपतु 2nd sing सुष्वपिथ, सुष्वप्थ P F स्वप्ता F. स्वप्स्यति C अस्वप्स्यत् Aor अस्वाप्सीत् dual अस्वाप्ताम्

Aor असिदत्. B स्विद्यात्. Caus स्वेदयति ते. A. असिष्विदत् त. D. सिष्विन्सति. Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेत्ति. Pass स्विद्यते. A. अस्वेदि. P P स्विन्न. G. स्वित्त्वा. Inf स्वेत्तुम्. (अयज्ञीदिनिन्यासकारादय Nyasakara and others consider this root to have a mute ञि).

स्वृ 1 P शब्दोपतापयो. To sound, to pain P. स्वरति. Pf. सस्वार. 2nd sing सस्वरिथ, सस्वर्थ P F स्वरिता, स्वर्ता. F. स्वरिष्यति. C अस्वरिष्यत् Aor अस्वारीत ,अस्वार्षीत् B स्वर्यात् Caus स्वारयति ते. A. असिस्वरत् त. D सिस्वरिषति, सुस्वूर्षति. Freq सास्वर्यते, सस्वरीति, सस्वर्ति &c Pass. स्वर्यते A. अस्वारि. P P. स्वृत G. स्वृत्वा, सस्वृत्य Inf स्वरितुम्, स्वर्तुम्.

ह.

हट् 1 P. दीप्तौ. To shine, to be bright. P. हटति. Pf. जहाट. 2nd sing जहटिथ. P F हटिता. F हटिष्यति. Aor अहटीत् अहाटीत् B हट्यात् .D जिहटिषति.Frequ.जाहट्यते,जाहटीति,जाहट्टि.

हठ् 1 P. प्लुतिशठत्वयो. To leap, to be wicked, to treat with violence. P हठति. Pf जहाठ. 2nd sing जहठिथ. P. F. हठिता. F हठिष्यति. Aor अहठीत्, अहाठीत्. B हठ्यात्. Caus हाठयति ते A.अजीहठत्-त.Pass. हठ्यते A.अहाठि D & Frequ.see the above root with ठ् for ट् P P.हठित.G हठित्वा Inf.हठितुम्

हद् 1 A. पुरीषोत्सर्गे To discharge fæces, to void excrement P हदते. Pf. जहदे. 2nd sing जहदिषे. P F. हत्ता F. हत्स्यते.C अहत्स्यत. Aor अहत्त. B हत्सीष्ट. Caus. हादयति. A अजीहदत्. D जिहत्सते. Freq. जाहद्यते, जाहदीति, जाहत्ति. Pass हद्यते. A अहादि. P P हन्न G हत्त्वा. Inf. हत्तुम्.

हन् 2 P. हिंसागत्यो. To kill, to go P हन्ति. Imperf अहन् Plu अघ्नन्. 2nd sing अहन्. Impera. हन्तु. Plu घ्नन्तु 2nd sing जहि. Pot. हन्यात्. Pf. जघान. 2nd sing जघनिथ जघन्थ. P F. हन्ता. F हनिष्यति Aor. अवधीत्, (आहत, आवधिष्ट) B. वध्यात्. Caus घातयति ते A. अजीघनत्-त. D

जिघांसति. Frequ. जेघ्नीयते (kills frequently.). जंघन्यते, जंघनीति, जङ्घन्ति. Pass. हन्यते. A. अघानि, अवधि. P. P. हत. Pot. P. घात्य, वध्य. G. हत्वा, निहत्य. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हम्म् 1 P. गतौ. To go, to move. P. हम्मति. Pf. जहम्म. 2nd sing. जहम्मिथ. P. F. हम्मिता, F. हम्मिष्यति. Aor. अहम्मीत्. B. हम्म्यात्. Caus. हम्मयति ते. A. अजहम्मत् -त. D. जिहम्मिषति. Frequ. जेहम्म्यते, जंहम्मीति, जंहन्ति. Pass. हम्म्यते A. अहम्मि.

हय् 1 P. गतौ To go; to move. P. हयति. Pf. जहाय. 2nd sing. जहयिथ P. F. हयिता. F. हयिष्यति. Aor. अहयीत्. B. हय्यात्. D. जिहयिषति. Frequ. जाहय्यते, जाहयीति जाहति.

हर्य् 1 P. गतिकान्त्योः. To go; to move; to shine. P. हर्यति. Pf. जहर्य. 2nd sing. जहर्यिथ. P. F. हर्यिता. F. हर्यिष्यति. Aor. अहर्यीत्. B. हर्य्यात्. Caus. हर्ययति ते. A. अजहर्यत्-त. D. जिहर्यिषति. Frequ. जाहर्य्यते, जाहर्यीति, जाहर्ति. Pass. हर्य्यते. A. अहर्यि P. P. हर्यित. G. हर्यित्वा. Inf. हर्यितुम्.

हल् 1 P विलेखनेगतौच. To plough, to make furrows; to go. P. हलति. Pf. जहाल. 2nd sing. जहलिथ P. F. हलिता. F. हलिष्यति. C. अहलिष्यत्. Aor. अहालीत्. B. हल्यात्. Caus. हालयति-ते. A. अजीहलत् त. D. जिहलिषति. Frequ. जाहल्यते, जाहलीति, जाहल्ति. Pass. हल्यते. A. अहालि. P. P. हलित. G. हलित्वा. Inf हलितुम्.

हल् 6 P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. For the forms see the above root.

हस् (हसे) 1 P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. जहास. 2nd sing. जहसिथ. P. F. हसिता. F. हसिष्यति. Aor. अहसीत्. B. हस्यात्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहसत् -त. D. जिहसिषति. Frequ. जाहस्यते, जा[illegible]ति, जाहस्ति. Pass हस्यते. A. अहासि. P. P. हसित. G. हसित्वा, प्रहस्य, विहस्य. Inf. हसितुम्.

हा (ओहाक्) 3 P. त्यागे To abandon. P. जहाति. dual. जहितः,

जहीतः. plu. जहति. Imperf. अजहात् -द्. plu. अजहुः. 2nd sing. अजहाः. Impera. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जह्यात्. Pf जहौ. 2nd sing. जहिथ, जहाथ. P. F. हाता. F हास्यति. C. अहास्यत्. Aor. अहासीत्. B. हेयात्. Caus. हापयति-ते A. अजीहपत् -त. D. जिहासति. Frequ. जेहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A अहायि. P. P. हित. Pot. P हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हेतुम्.

हा (ओहाङ्) 3 A गतौ. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd sing. जहिषे. P. F हाता. F. हास्यते. Aor. अहास्त. B. हासीष्ट. Caus. हापयति-ते A. अजीहपत् -त. D. जिहासते. Frequ. जाहायते, जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय. Inf. हातुम्.

हि 5 P. गतौवृद्धौच. To go; to grow; to increase. P. हिनोति. Pf. जिघाय. 2nd sing. जिघयिथ, जिघेथ. P. F. हेता. F. हेष्यति. C. अहेष्यत्. Aor. अहैषीत्. B हीयात्. Caus. हाययति-ते. A. अजीहयत् -त. D. जिघीषति. Frequ. जेघीयते, जेघयीति, जेघेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. G. हित्वा, प्रहित्य. Inf. हेतुम्.

हिक्क 1 U. अव्यक्तेशब्दे. To make any indistinct sound; to hiccough. P. हिक्कति ते. Pf. जिहिक्क के. 2nd sing. जिहिक्किथ-षे. P. F. हिक्किता. F. हिक्किष्यति ते. Aor. अहिक्कीत्, अहिक्किष्ट. B. हिक्क्यात्, हिक्किषीष्ट. D. जिहिक्किषति-ते. Frequ. जेहिक्क्यते, जेहिक्कीति, जेहिक्कि. Pass. हिक्क्यते. A. अहिक्कि.

हिक्क 10 A. हिंसायाम्. To injure; to kill. P. हिक्कयते. Pf. हिक्कयाञ्चक्रे &c. P. F. हिक्कयिता. F. हिक्कयिष्यते. Aor. अजिहिक्कत. B. हिक्कयिषीष्ट. D. जिहिक्कयिषते.

हिट् 1 P. आक्रोशे. To curse; to swear, to shout; to exclaim P. हेटति. Pf. जिहेट. 2nd sing. जिहेटिथ. P. F. हेटिता. F. हेटिष्यति. Aor. अहेटीत्. B हिट्यात्. Caus. हेटयति ते. A. अजीहिटत्-त. D. जिहिटिषति, जिहेटिषति. Frequ. जेहिट्यते, जेहिटीति, जेहेट्टि. Pass. हिट्यते. A. अहेटि. P. P. हिटित. G. हिटित्वा, हेटित्वा. Inf. हेटितुम्.

हिठ 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To be born. P. हिठ्नाति. Pf. जिहेठ. हिठत्. The remaining forms are like those of th root, ठ only being put for ड.

हिण्ड् (हिडि) 1 A गत्यनादरयो. To go; to move; to wander; to disregard. P. हिण्डते. Pf. जिहिण्डे. 2nd sing. जिहिण्डिषे. P. F. हिण्डिता. F हिण्डिष्यते. Aor. अहिण्डिष्ट. B. हिण्डिषीष्ट. Pass हिण्ड्यते A अहिण्डि.

हिन्व् (हिवि) 1 P. प्रीणने To please; to satisfy. P. हिन्वति. Pf. जिहिन्व. 2nd sing. जिहिन्विथ. P. F. हिन्विता. F. हिन्विष्यति. Aor. अहिन्वीत्. B. हिन्व्यात् Caus. हिन्वयति ते. A. अजिहिन्वत्-त. D. जिहिन्विषति. Frequ. जेहिन्व्यते. Pass. हिन्व्यते. A. अहिन्वि. P. P. हिन्वित. G. हिन्वित्वा. Inf. हिन्वितुम्.

हिल 6 P. भावकरणे To express amorous inclination; to sport amorously. P. हिलति. Pf. जिहेल. 2nd sing. जिहेलिथ. P. F. हेलिता. F. हेलिष्यति C. अहेलिष्यत्. Aor. अहेलीत्. B. हिल्यात्. Pass. हिल्यते. A. अहेलि.

हिष्क् (Another reading for विष्क्) 10 A. हिंसायाम्. To kill; to injure. P हिष्कते. Pf. हिष्कयाञ्चक्रे &c. P. F. हिष्कयिता. F. हिष्कयिष्यते. Aor. अजिहिष्कत. B. हिष्कयिषीष्ट. Pass. हिष्क्यते. A. अहिष्कि.

हिंस् (हिसि) 7 P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. हिनस्ति. dual. हिंस्तः. plu. हिंसन्ति. Imperf. अहिनत् द्. 2nd sing. अहिनः त्-द्. Impera. हिनस्तु. 2nd sing. हिन्धि. Pot. हिंस्यात्. Pf. जिहिंस. 2nd sing. जिहिंसिथ. P. F. हिंसिता. F. हिंसिष्यति. Aor. अहिंसीत्. B हिंस्यात्. Caus. हिंसयति ते. A. अजिहिंसत्-त. D. जिहिंसिषति. Frequ. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि. P. P. हिंसित. G. हिंसित्वा Inf. हिंसितुम्.

हिंस (हिसि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure P. हिंसयति ते; हिंसति. Pf. हिंसयाञ्चकार-चक्रे &c. जिहिंस. P. F. हिंसयिता; हिंसिता. F. हिंसयिष्यति ते; हिंसिष्यति. Aor. अजिहिंसत् त; अहिंसीत्. B. हिंस्यात्, हिंसयिषीष्ट; हिंस्यात्. D. जिहिंसयिषति-ते; जिहिंसिषति.

Frequ. of the 1st conj. जेहिंस्यते, जहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते. A. अहिंसि. P. P. हिंसित. G. हिंसयित्वा; हिंसित्वा. Inf. हिंसयितुम् ; हिंसितुम्.

हु 3 P. दानादनयोः; (आदानेचेत्येके, प्रीणनेपि). To offer as an oblation, to sacrifice, to eat, to take, to please. P. जुहोति. Imperf. अजुहोत्. plu. अजुहवुः. Impera. जुहोतु. 2nd sing जुहुधि. Pot. जुहुयात्. Pf. जुहाव, जुहवाञ्चकार &c 2nd sing. जुहविथ, जुहोथ, जुहवाञ्चकर्थ &c P F होता. F होष्यति C. अहोष्यत्. Aor अहौषीत्. B हूयात् Caus. हावयति ते. A. अजूहवत्-त. D. जुहूषति. Frequ जोहूयते, जोहवीति, जोहोति. Pass. हूयते. A. अहावि. P. P. हुत. G. हुत्वा, प्रहुत्य Inf. होतुम्.

हुड् (हुडृ) 1 P. गतौ. To go, to move. P. होडति. Pf जुहोड. 2nd sing. जुहोडिथ. P. F होडिता F. होडिष्यति Aor. अहोडीत्. B. हुड्यात्. Caus होडयति ते A. अजुहोडत् त. D. जुहुडिषति, जुहोडिषति. Frequ. जोहुड्यते, जोहुडीति, जोहोट्टि. Pass. हुड्यते. A. अहोडि.

हुड् 6 P. सघाते. To collect, to accumulate P. हुडति. Pf. जुहोड. 2nd sing. जुहोडिथ. Caus. होडयति ते. A. अजूहुडत्-त. For other forms see the above root.

हुण्ड् (हुडि) 1 A. सघातेवरणे; हरणइत्येके. To collect to select; to take away. P. हुण्डते Pf. जुहुण्डे. 2nd sing. जुहुण्डिषे. P. F. हुण्डिता. F. हुण्डिष्यते. Aor. अहुण्डिष्ट. B. हुण्डिषीष्ट. Pass. हुण्ड्यते. A. अहुण्डि.

हुर्छ् (हुर्छा) 1 P. To be crooked; to deceive. P. हूर्छति. Pf. जुहूर्छ 2nd sing. जुहूर्छिथ. P.F. हूर्छिता. F. हूर्छिष्यति. Aor. अहूर्छीत्. B. हूर्छ्यात्. D जुहूर्छिषति. Frequ. जोहूर्छ्यते, जोहूर्छीति, जोहोर्ति. P.P. हूर्छित, हूर्ण. G. हूर्छित्वा Inf. हूर्छितुम्.

हुल् 1 P. गतौ. To go, to move. P. होलति. Pf. जुहोल. 2nd sing. जुहोलिथ. P.F. होलिता. F. होलिष्यति. Aor. अहोलीत्. B हुल्यात्. Caus होलयति-ते. A. अजूहुलत् त. D जुहुलिषति, जुहोलिषति. Frequ. जोहुल्यते, जोहुलीति, जोहोल्ति Pass. हुल्यते. A. अहोलि. P.P.

क्षिष्ट. B. क्षञ्जिषीष्ट. Caus. क्षञ्जयति-ते. A. अचक्षञ्जत् -त. Pass. क्षञ्ज्यते A. अक्षाञ्जि, अक्षाञ्जि. G. क्षञ्जंक्षञ्जम्, क्षाञ्जंक्षाञ्जम्.

क्षञ्ज् (क्षजि) 10 U. 1 P. कृच्छ्रजीवने. To live with difficulty. P. क्षञ्जयति-ते; क्षञ्जति. Pf. क्षञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c. चक्षञ्ज. P. F. क्षञ्जयिता; क्षञ्जिता. F. क्षञ्जयिष्यति-ते; क्षञ्जिष्यति. Aor. अचक्षञ्जत् -त; अक्षञ्जीत्. B. क्षञ्ज्यात्, क्षञ्जयिषीष्ट; क्षञ्ज्यात्.

क्षण् (क्षणु) 8 U. हिंसायाम्. To kill; to wound. P. क्षणोति, क्षणुते. Pf. चक्षाण, चक्षणे. 2nd sing. चक्षणिथ, चक्षणिषे. P. F. क्षणिता. F. क्षणिष्यति-ते. C. अक्षणिष्यत् -त. Aor. अक्षणीत्, अक्षणिष्ट, अक्षत. B. क्षण्यात्, क्षणिषीष्ट. Caus. क्षाणयति-ते. A. अचिक्षणत्-त. D. चिक्षणिषति ते. Frequ. चंक्षण्यते, चङ्क्षण्यते, चंक्षणीति, चङ्क्षणीति, चक्षण्टि, चङ्क्षण्टि. Pass. क्षण्यते. A. अक्षाणि. P. P. क्षत. G. क्षणित्वा, क्षत्वा, विक्षत्य. Inf. क्षणितुम्.

क्षद् 1 A. (सौत्र.) संपेषणेरक्षणेच. To grind; to cover. P. क्षदते. Pf. चक्षदे. P. F. क्षदिता. F. क्षदिष्यते; Aor. अक्षदिष्ट. B. क्षदिषीष्ट.

क्षप् 10 U. क्षेपेप्रेरणेच. To pass; to direct. P. क्षपयति-ते. Pf. क्षपयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. क्षपयिता. F. क्षपयिष्यति ते. Aor. अचक्षपत् त. B. क्षप्यात्, क्षपयिषीष्ट. D. चिक्षपयिषति ते. Pass. क्षप्यते. A. अक्षपि. P. P. क्षपित. G. क्षपयित्वा. Inf. क्षपयितुम्.

क्षम् (क्षमूष्) 1 A. सहने. To endure; to forgive. P. क्षमते. Pf. चक्षमे. 2nd sing. चक्षमिषे; चक्षंसे. P. F. क्षमिता, क्षंता. F. क्षमिष्यते, क्षंस्यते. C. अक्षमिष्यत, अक्षंस्यत. Aor. अक्षमिष्ट, अक्षंस्त. B क्षमिषीष्ट; क्षंसीष्ट. Caus. क्षमयति-ते. A. अचिक्षमत् त. D. चिक्षमिषते, चिक्षंसते. Frequ. चक्षम्यते, चङ्क्षम्यते, चंक्षमीति, चङ्क्षमीति, चंक्षन्ति, चङ्क्षन्ति. Pass. क्षम्यते. Aor. अक्षमि. P. P क्षान्त G. क्षमित्वा, क्षान्त्वा, सक्षम्य. Inf. क्षमितुम्, क्षन्तुम्. Abs क्षमा.

क्षम् (क्षमू) 4 P. सहने. To endure; to forgive. P. क्षाम्यति. Pf. चक्षाम. 2nd sing. चक्षमिथ, चक्षन्थ. P. F. क्षमिता, क्षन्ता. F. क्षमिष्यति, क्षंस्यति. Aor. अक्षमत्. B. क्षम्यात्. Caus. क्षमयति-ते. A. अचिक्षमत्-त. D. चिक्षमिषति, चिक्षंसति. Frequ. चंक्षम्यते,

चङ्क्षम्यते, चंक्षमीति, चङ्क्षमीति, चंक्षन्ति, चङ्क्षान्ति. Pass. क्षम्यते. A. अक्षमि P. P क्षान्त. G. क्षमित्वा, क्षान्त्वा, संक्षम्य. Inf. क्षमितुम्, क्षन्तुम्.

क्षम्प् (क्षपि) 10 U. 1 P. क्षान्त्याम्. To endure; to forgive. P. क्षम्पयति ते; क्षम्पति. Pf. क्षम्पयाञ्चकार-चक्रे &c; चक्षम्प. P. F. क्षम्पयिता; क्षम्पिता. F. क्षम्पयिष्यति-ते; क्षम्पिष्यति. Aor. अचक्षम्पत्-त; अक्षम्पीत्. B. क्षम्प्यात्, क्षम्पयिषीष्ट; क्षम्प्यात्. Pass. क्षम्प्यते. A. अक्षम्पि. G क्षम्पंक्षम्पम्, क्षाम्पंक्षाम्पम्.

क्षर् 1 P. सचलने. To flow. P. क्षरति. Pf. चक्षार. 2nd sing चक्षरिथ. P. F. क्षरिता. F. क्षरिष्यति. C. अक्षरिष्यत्. Aor. अक्षारीत्. B. क्षर्यात्. Caus. क्षारयति-ते A अचिक्षरत्-त. D. चिक्षरिषति. Frequ. चाक्षर्यते, चाक्षरीति, चाक्षर्ति. Pass. क्षर्यते. A. अक्षारि. P. P. क्षरित. G. क्षरित्वा. Inf. क्षरितुम्

क्षल् 10. U. 1 P. शौचकर्मणि. To wash; to cleanse. P. क्षालयति ते; क्षलति. Pf. क्षालयाञ्चकार-चक्रे &c; चक्षाल. P F क्षालयिता; क्षलिता F. क्षालयिष्यति-ते; क्षलिष्यति. Aor. अचिक्षलत्-त; अक्षालीत्. B क्षाल्यात्, क्षालयिषीष्ट; क्षल्यात्. D. चिक्षालयिषति ते; चिक्षलिषति. Frequ. of the first conju. चाक्षल्यते, चाक्षलीति, चाक्षल्ति. Pass. क्षाल्यते; क्षल्यते. A. अक्षालि. P. P. क्षालित; क्षलित. G. क्षालयित्वा; प्रक्षाल्य; क्षलित्वा; प्रक्षल्य. Inf. क्षालयितुम्; क्षलितुम्.

क्षि 1 P. क्षये. To decay, to waste P. क्षयति. Pf. चिक्षाय. 2nd sing चिक्षयिथ, चिक्षेथ P. F. क्षेता. F. क्षेष्यति. Aor. अक्षैषीत्. B. क्षीयात्. Caus. क्षाययति ते. A अचिक्षयत्-त. D. चिक्षीषति. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षयीति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षित, क्षीण. G. क्षित्वा, प्रक्षीय. Inf. क्षेतुम्. Pot. P. क्षेय, क्षय्य (perishable.)

क्षि 5 P. (छान्दसः) अयंभाषायामपीत्येके; (न तथराः शस्त्रभृतां क्षिणोति. *Raghu*) हिंसायाम्. To kill P. क्षिणोति. All other forms of this root except those of the conjugational tenses & moods are like those of the above root.

क्षि 6 P. निवासगत्योः. To dwell; to go. P. क्षियति. All

forms of this root except those of the conjugat tenses and moods are identical with those of क्षि

क्षिण् (क्षिणु) 8 U. हिंसायाम् .To kill; to hurt. P. क्षिणोति, णोति क्षिणुते, *क्षेणुते. Pf. चिक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षे चिक्षिणिषे. P. F. क्षेणिता F. क्षेणिष्यति-ते Aor. अक्षेणीत्. णिष्ट, अक्षित. 2nd sing. अक्षेणीः, अक्षेणिष्ठाः, अक्षिथाः. P क्षेणिषीष्ट.Caus.क्षेणयति ते. A.अचिक्षिणत्-त.D. चिक्षिणिषति ते क्षेणिषति ते Frequ चेक्षिण्यते,चेक्षिणीति,चेक्षेण्टि. Pass. क्षिण्यते. अक्षेणि.P P.क्षित.G.क्षिणित्वा, क्षेणित्वा,क्षित्वा,प्रक्षिण्य.Inf.क्षेणितुम्

क्षिद् 1 P अव्यक्ते शब्दे To speak inarticulately. P. क्षेदति Pf. चिक्षेद. 2nd sing. चिक्षेदिथ. P. F. क्षेदिता. F. क्षेदिष्यति Aor. अक्षेदीत् . B. क्षिद्यात् .

क्षिप् 4 P. प्रेरणे.To throw. P. क्षिप्यति. Pf चिक्षेप. 2nd s चिक्षेपिथ. P F क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति. C.अक्षेप्स्यत् . Aor. अक्षैप्सीत् B क्षिप्यात् . Caus. क्षेपयति ते. A. अचिक्षिपत् -त. D. चिक्षिप्सति. Frequ. चेक्षिप्यते, चेक्षिपीति, चेक्षेप्ति. Pass. क्षिप्यते. A अक्षेपि. P P. क्षिप्त. Ger. क्षिप्त्वा, संक्षिप्य. Inf क्षेप्तुम् .

क्षिप् 6 U प्रेरणे. To throw; to cast P. क्षिपति ते. Pf. चिक्षेप, चिक्षिपे. 2nd sing. चिक्षेपिथ, चिक्षिपिषे. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति-ते. C. अक्षेप्स्यत् त. Aor. अक्षैप्सीत् , अक्षिप्त.B. क्षिप्यात् , क्षिप्सीष्ट. D. चिक्षिप्सति-ते. All other forms of this root are like those of the above root.

क्षिव् (क्षिवु) 1 4. P. निरसने. To spit out. P क्षेवति, क्षीव्यति. Pf. चिक्षेव. 2nd sing. चिक्षेविथ. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. Aor. अक्षेवीत् . B. क्षीव्यात् .Caus. क्षेवयति ते. A. अचिक्षिवत् त. D. चिक्षेविषति. क्षुक्षूषति. Frequ. चेक्षीव्यते. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षेवि. P. P. क्ष्यूत. G. क्षेवित्वा, क्ष्यूत्वा, प्रक्षीव्य. Inf. क्षेवितुम् .

* The penultimate vowels of the roots क्षिण् , ऋण् , तृण् , घृण्, all of the 8th class, take guna optionally before उ, the conjugational sign.

[म् To kill. P. क्षीयते. Pf चिक्षिये. 2nd sing चि-
F क्षेता F क्षेष्यते. C अक्षेष्यत. Aor. अक्षेष्ट. B.
Caus क्षाययति-ते. A अचिक्षयत् त. D. चिक्षीषते.
चेक्षीयते, चेक्षयीति, चेक्षेति. Pass क्षीयते. A. अक्षायि.
त G [illegible]. Inf क्षेतुम्.
P [illegible]याम्. To kill P क्षीणाति All other
of this [illegible] are identical with those of क्षि 1 P.
क्षीत G [illegible] वा Inf क्षेतुम्.
[illegible]यतेन् To speak inarticulately P. क्षीजति. Pf.
2nd [illegible]. चिक्षीजिथ. P F क्षीजिता. F क्षीजिष्यति.
[illegible]ज्यात्. Caus क्षीजयति-ते. A. अचिक्षिजत् त.
क्षीजीत् [illegible] चेक्षीज्यते, चेक्षीजीति, चेक्षीक्ति.
क्षीजिषति F [illegible]

[illegible] 1 A मदे. To be drunk or intoxicated P क्षीबते.
चिक्षीबे 2nd sing चिक्षीबिषे P F क्षीबिता. F. क्षीबिष्यते.
क्षीबिष्यत Aor अक्षीबिष्ट B क्षीबिषीष्ट Caus क्षीबयति-ते.
[illegible]चेक्षीब[illegible]त D चिक्षीबिषते. Frequ चेक्षीब्यते, चेक्षीबीति,
[illegible]. Pass क्षीब्यते A अक्षीबि P P क्षीब, (but प्रक्षीबित).
क्षीबि[illegible] Inf. क्षीबितुम्.

क्षीवृ) 1 A. मदे. To be drunk, to be intoxicated The
[illegible] of this root are like those of the above root,
[wit]h the only difference of व् for ब्.

क्षीवु 1 P निरसने. To spit out. P क्षीवति. Pf चिक्षीव P F
क्षेता[illegible] क्षीविष्यति Aor अक्षीवीत्. B क्षीव्यात् Frequ. चेक्षीव्यते.

क्षु [illegible] 1 P शब्दे To cough, to sneeze P. क्षौति. Pf चुक्षाव.
2nd sing. चुक्षविथ. P F क्षविता. F. क्षविष्यति. Aor.
अक्षावीत्. B क्षूयात्. Caus. क्षावयति-ते. A. अचुक्षवत्-त. D.
[चु]क्षूषति. Frequ चोक्षूयते, चोक्षवीति, चोक्षोति. Pass क्षूयते A
अक्षावि P P क्षुत G क्षुत्वा. Inf क्षवितुम्.
[illegible] P. (छान्दस). गतौ. To go P क्षोदति. Pf चुक्षोद 2nd sing [illegible] अक्षोदीत्. [illegible]

forms of this root except those of the conjugational tenses and moods are identical with those of क्षि 1 P.

क्षिण् (क्षिणु) 8 U. हिंसायाम् .To kill; to hurt. P. क्षिणोति, *क्षेणोति क्षिणुते, *क्षेणुते. Pf. चिक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षेणिथ, चिक्षिणिषे. P. F. क्षेणिता F क्षेणिष्यति-ते Aor. अक्षेणीत्, अक्षेणिष्ट, अक्षित. 2nd sing अक्षेणीः, अक्षेणिष्ठाः, अक्षिथाः. B. क्षिण्यात्, क्षेणिषीष्ट. Caus. क्षेणयति ते. A. अचिक्षिणत्-त. D. चिक्षिणिषति ते, चिक्षेणिषति ते Frequ चेक्षिण्यते, चेक्षिणीति, चेक्षेण्टि. Pass. क्षिण्यते. A. अक्षेणि. P P क्षित. G. क्षिणित्वा, क्षेणित्वा, क्षित्वा, प्रक्षिण्य. Inf. क्षेणितुम्.

क्षिद् 1 P अव्यक्तशब्दे To speak inarticulately. P. क्षेदति. Pf. चिक्षेद. 2nd sing चिक्षेदिथ. P. F. क्षेदिता. F. क्षेदिष्यति. Aor. अक्षेदीत्. B क्षिद्यात्.

क्षिप् 4 P. प्रेरणे. To throw P. क्षिप्यति. Pf चिक्षेप. 2nd sing. चिक्षेपिथ. P F. क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति. C. अक्षेप्स्यत्. Aor. अक्षैप्सीत्. B. क्षिप्यात्. Caus. क्षेपयति ते. A. अचिक्षिपत्-त. D. चिक्षिप्सति. Frequ चेक्षिप्यते, चेक्षिपीति, चेक्षेप्ति. Pass. क्षिप्यते. A. अक्षेपि. P. P. क्षिप्त. Ger. क्षिप्त्वा, संक्षिप्य. Inf क्षेप्तुम्.

क्षिप् 6 U प्रेरणे. To throw; to cast P. क्षिपति ते. Pf. चिक्षेप, चिक्षिपे. 2nd sing चिक्षेपिथ, चिक्षिपिषे. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्स्यति-ते. C. अक्षेप्स्यत् त. Aor. अक्षैप्सीत्, अक्षिप्त. B. क्षिप्यात्, क्षिप्सीष्ट. D. चिक्षिप्सति-ते. All other forms of this root are like those of the above root.

क्षिव् (क्षिवु) 1 4. P. निरसने. To spit out. P क्षेवति, क्षीव्यति. Pf. चिक्षेव. 2nd sing चिक्षेविथ. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. Aor. अक्षेवीत्. B क्षीव्यात्. Caus. क्षेवयति-ते. A. अचिक्षिवत् त. D. चिक्षेविषति, चुक्ष्यूषति. Frequ. चेक्षीव्यते. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षेवि. P. P. क्ष्यूत. G. क्षेवित्वा, क्ष्यूत्वा, प्रक्षीव्य. Inf. क्षेवितुम्.

---

* The penultimate vowels of the roots क्षिण्, ऋण्, तृण्, and घृण्, all of the 8th class, take guna optionally before उ, the conjugational sign.

क्षी 4 A. हिंसायाम्. To kill. P. क्षीयते. Pf. चिक्षिये. 2nd sing. चिक्षियिषे. P. F. क्षेता. F. क्षेष्यते. C. अक्षेष्यत. Aor. अक्षेष्ट. B. क्षेषीष्ट. Caus. क्षाययति-ते. A. अचिक्षयत् त. D. चिक्षीषते. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षयीति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षी (क्षीष्) 9 P. हिंसायाम्. To kill. P क्षीणाति. All other forms of this root are identical with those of क्षि 1 P. P. P. क्षीत. G क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम्.

क्षीज् 1 P. अव्यक्तशब्दे. To speak inarticulately. P. क्षीजति. Pf. चिक्षीज. 2nd sing. चिक्षीजिथ. P F क्षीजिता. F. क्षीजिष्यति. Aor. अक्षीजीत्. B. क्षीज्यात्. Caus क्षीजयति-ते. A. अचिक्षिजत् त. D. चिक्षीजिषति. Frequ. चेक्षीज्यते, चेक्षीजीति, चेक्षीक्ति.

क्षीब् (क्षीबृ) 1 A. मदे. To be drunk or intoxicated. P. क्षीबते. Pf. चिक्षीबे. 2nd sing चिक्षीबिषे. P F. क्षीबिता. F. क्षीबिष्यते. C. अक्षीबिष्यत. Aor. अक्षीबिष्ट. B क्षीबिषीष्ट. Caus. क्षीबयति-ते. A. अचिक्षीबत्-त. D. चिक्षीबिषते. Frequ चेक्षीब्यते, चेक्षीबीति, चेक्षीप्ति. Pass. क्षीब्यते. A. अक्षीबि. P. P. क्षीब; (but प्रक्षीबित). G. क्षीबित्वा. Inf. क्षीबितुम्.

क्षीव् (क्षीवृ) 1 A. मदे. To be drunk, to be intoxicated. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of व् for ब्.

क्षीव् (क्षीवु) 1 P. निरसने. To spit out. P. क्षीवति. Pf चिक्षीव. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यति. Aor. अक्षीवीत्. B. क्षीव्यात्. Frequ. चेक्षीव्यते.

क्षु (टुक्षु) 2 P. शब्दे. To cough; to sneeze. P. क्षौति. Pf. चुक्षाव. 2nd sing. चुक्षविथ. P. F. क्षविता. F. क्षविष्यति. Aor. अक्षावीत्. B क्षूयात्. Caus. क्षावयति-ते. A. अचुक्षवत्-त. D. चुक्षूषति. Frequ. चोक्षूयते, चोक्षवीति, चोक्षोति. Pass क्षूयते. A. अक्षावि. P. P. क्षुत. G क्षुत्वा. Inf क्षवितुम्.

क्षुद् 1 P. (छान्दसः). गतौ. To go. P. क्षोदति. Pf. चुक्षोद. 2nd sing. चुक्षोदिथ. P. F. क्षोदिता. F. क्षोदिष्यति. Aor. अक्षोदीत्. B क्षुद्यात्.

क्षुद् (क्षुदिर्) 7 U. संपेषणे. To pound; to crush. P. क्षुणत्ति, क्षुन्ते. Pf. चुक्षोद, चुक्षुदे. 2nd sing. चुक्षोदिथ, चुक्षुदिषे. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोत्स्यति-ते. Aor. अक्षुदत्, अक्षौत्सीत्, अक्षुत्त. B. क्षुद्यात्; क्षुत्सीष्ट. Caus. क्षोदयति-ते. A. अचुक्षुदत्-त. D. चुक्षुत्सति-ते. Frequ. चोक्षुद्यते, चोक्षुदीति, चोक्षोत्ति. Pass. क्षुद्यते. A. अक्षोदि. P. P. क्षुण्ण. G. क्षुत्वा. Inf. क्षोत्तुम्.

क्षुध् 4 P. बुभुक्षायाम्. To be hungry. P. क्षुध्यति. Pf. चुक्षोध. 2nd sing चुक्षोधिथ. P F. क्षोद्धा. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्. Aor. अक्षुधत्. B क्षुध्यात्. Caus. क्षोधयति ते. A. अचुक्षुधत्-त. D. चुक्षुत्सति. Frequ. चोक्षुध्यते, चोक्षुधीति, चोक्षोद्धि Pass. क्षुध्यते. A. अक्षोधि. P. P. क्षुधित. G. क्षुधित्वा, क्षोधित्वा, संक्षुध्य. Inf. क्षोद्धुम्.

क्षुप (सौत्र.) 1 P. मदे To be intoxicated. P. क्षोपति. Pf. चुक्षोप. P. F क्षोपिता. F. क्षोपिष्यति. Aor. अक्षोपीत्. B. क्षुप्यात्.

क्षुभ् 1 A संचलने. To be agitated; to be disturbed. P. क्षोभते. Pf. चुक्षुभे. 2nd sing. चुक्षुभिषे. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्-ते. Aor. अक्षुभत्, अक्षोभिष्ट. B. क्षोभिषीष्ट. Caus क्षोभयति-ते. A. अचुक्षुभत्-त. D. चुक्षुभिषते, चुक्षोभिषते. Frequ. चोक्षुभ्यते, चोक्षुभीति, चोक्षोब्धि. Pass क्षुभ्यते. A. अक्षोभि. P. P. क्षुभित, क्षोभित, (also क्षुब्ध a churning handle.). G. क्षुभित्वा, क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य. Inf. क्षोभितुम्.

क्षुभ् 4 P. संचलने. To be agitated. P. क्षुभ्यति. Pf. चुक्षोभ 2nd sing. चुक्षोभिथ. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. Aor. अक्षुभत्. B. क्षुभ्यात्. D. चुक्षुभिषति, चुक्षोभिषति. P. P. क्षुभित; (also क्षुब्ध.) For the remaining forms see the above root.

क्षुभ् 9 P. संचलने. To tremble. P. क्षुभ्नाति. Imperf. अक्षुभ्नात्. Impera. क्षुभ्नातु. 2nd sing. क्षुभाण. Pf. चुक्षोभ. 2nd sing. चुक्षोभिथ. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. Aor. अक्षोभीत्. B क्षुभ्यात्. For the remaining forms see क्षुभ् 4 P.

क्षुम्प् (छान्दसः) 1 P गतौ. To go. P. क्षुम्पति. Pf. चुक्षुम्प. P. F. क्षुम्पिता. F. क्षुम्पिष्यति. Aor. अक्षुम्पीत्. B. क्षुप्यात्.

क्षुर् 6 P. विलेखने. To scratch; to make lines. P. क्षुरति. Pf. चुक्षोर. 2nd sing. चुक्षोरिथ. P. F. क्षोरिता. F. क्षोरिष्यति. C. अक्षोरिष्यत्. Aor. अक्षोरीत्. B क्षूर्यात्. D. चुक्षुरिषति, चुक्षोरिषति. Frequ. चोक्षूर्यते, चोक्षुरीति, चोक्षोर्ति.

क्षेड् 10 U. भक्षणे. To eat P. क्षेडयति-ते. Pf. क्षेडयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. क्षेडयिता. F. क्षेडयिष्यति-ते. Aor. अचिक्षेडत्-त. B. क्षेड्यात्, क्षेडयिषीष्ट.

क्षेव् (क्षेवु). 1 P. निरसने. To spit out. P. क्षेवति. Pf. चिक्षेव. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. Aor. अक्षेवीत्. B. क्षेव्यात्.

क्षै 1 P. क्षये. To wear out; to waste. P. क्षायति. Pf. चक्षौ. 2nd. sing. चक्षिथ, चक्षाथ. P. F. क्षाता. F. क्षास्यति. C. अक्षास्यत्. Aor. अक्षासीत्. B क्षायात्, क्षेयात्. Caus. क्षपयति-ते. A. अचिक्षपत्-त. D. चिक्षासति. Frequ. चाक्षायते, चाक्षेति, चाक्षाति. Pass. क्षायते. A. अक्षायि. P. P. क्षाम. G. क्षात्वा. Inf. क्षातुम्.

क्षोट् 10 U. क्षेपे. To throw; to cast. P. क्षोटयति-ते. Pf. क्षोटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. क्षोटयिता. F. क्षोटयिष्यति-ते. Aor. अचुक्षोटत्-त. B. क्षोट्यात्, क्षोटयिषीष्ट.

क्ष्णु 2 P. तेजने. To sharpen. P. क्ष्णौति. Pf. चुक्ष्णाव. 2nd sing. चुक्ष्णविथ. P. F. क्ष्णविता. F. क्ष्णविष्यति. C. अक्ष्णविष्यत्. Aor. अक्ष्णावीत्. B. क्ष्णूयात्. Caus. क्ष्णावयति-ते. A. अचुक्ष्णवत्-त. D. चुक्ष्णूषति. Frequ. चोक्ष्णूयते, चोक्ष्णवीति, चोक्ष्णोति. Pass. क्ष्णूयते. A. अक्ष्णावि. P. P. क्ष्णुत. G. क्ष्णुत्वा, संक्ष्णुत्य. Inf. क्ष्णवितुम्.

क्ष्माय् (क्ष्मायी) 1 A. विधूनने. To tremble. P. क्ष्मायते. Pf. चक्ष्माये. 2nd sing चक्ष्मायिषे. P. F. क्ष्मायिता. F. क्ष्मायिष्यते. Aor. अक्ष्मायिष्ट. B. क्ष्मायिषीष्ट. Caus. क्ष्मापयति-ते. A. अचिक्ष्मपत्-त. D. चिक्ष्मायिषते. Frequ. चाक्ष्माय्यते, चाक्ष्मायीति, चाक्ष्माति. Pass क्ष्माय्यते. A. अक्ष्मायि. P. P. क्ष्मात. G. क्ष्मायित्वा. Inf. क्ष्मायितुम्.

क्ष्मील् 1 P. निमेषणे. To wink; to twinkle P. क्ष्मीलति. Pf. चिक्ष्मील. P. F. क्ष्मीलिता. F. क्ष्मीलिष्यति. Aor. अक्ष्मीलीत्. B. क्ष्मील्यात्.

क्ष्विद् (ञिक्ष्विदा) 1 A. P. 4 P. स्नेहनमोचनयोः. To be unctuous; to discharge. क्ष्वेदते-ति; क्ष्विद्यति. Pf. चिक्ष्विदे; चिक्ष्वेद. 2nd

sing. चिक्ष्विडिषे; चिक्ष्वेडिथ. P. F. क्ष्वेडिता. F. क्ष्वेडिष्यति-ते. Aor. अक्ष्वेडिष्ट, अक्ष्विडत्; अक्ष्विडत्. B. क्ष्वेडिषीष्ट; क्ष्विड्यात्. For the remaining forms see the root क्ष्विद् 1 A. P. 4 P. below, with the only difference of ड् for द् Frequ. चेक्ष्वेट्टि. &c.

क्ष्विद् (ञिक्ष्विदा) 1 A. P. 4 P. स्नेहनमोचनयोः. To be unctuous; to discharge P. क्ष्वेदते-ति; क्ष्विद्यति. Pf. चिक्ष्विदे; चिक्ष्वेद. 2nd sing. चिक्ष्विदिषे; चिक्ष्वेदिथ. P. F. क्ष्वेदिता. F. क्ष्वेदिष्यते-ति. C. अक्ष्वेदिष्यत-त्. Aor. अक्ष्वेदिष्ट; अक्ष्विदत्; अक्ष्विदत्. B. क्ष्वेदिषीष्ट, क्ष्विद्यात्; क्ष्विद्यात्. Caus. क्ष्वेदयति-ते. A. अचिक्ष्विदत्-त. D चिक्ष्विदिषति ते, चिक्ष्वेदिषति ते. Frequ. चेक्ष्विद्यते, चेक्ष्विदीति, चेक्ष्वेत्ति. Pass. क्ष्विद्यते. A. अक्ष्वेदि. P. P. क्ष्विण्ण, क्ष्वेदित. G. क्ष्विदित्वा, क्ष्वेदित्वा. Inf. क्ष्वेदितुम्.

क्ष्वेल् (क्ष्वेल) 1 P. चलने. To move. P. क्ष्वेलति. Pf. चिक्ष्वेल. 2nd sing. चिक्ष्वेलिथ. P. F. क्ष्वेलिता F. क्ष्वेलिष्यति. Aor. अक्ष्वेलीत्. B. क्ष्वेल्यात्. Caus. क्ष्वेलयति ते. A. अचिक्ष्वेलत्-त. D चिक्ष्वेलिषति. Frequ. चेक्ष्वेल्यते, चेक्ष्वेलीति, चेक्ष्वेल्ति. Pass. क्ष्वेल्यते. A. अक्ष्वेलि. P. P. क्ष्वेलित. G. क्ष्वेलित्वा. Inf. क्ष्वेलितुम्.

ज्ञ.

ज्ञप् 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच. To know; to cause to know; to please. P. ज्ञपयति-ते. Pf. ज्ञपयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. ज्ञपयिता. F. ज्ञपयिष्यति-ते. Aor. अजिज्ञपत्-त. B. ज्ञप्यात्, ज्ञपयिषीष्ट D. जिज्ञपयिषति ते, ज्ञीप्सति-ते. Pass. ज्ञप्यते. A. अज्ञपि, P. P. ज्ञप्त, ज्ञपित. G. ज्ञपयित्वा, विज्ञपय्य. Inf. ज्ञपयितुम्.

ज्ञा 9 U. अवबोधने. To know. P. जानाति, जानीते. Imperf. अजानात्, अजानीत. Impera. जानातु, जानीताम्. 2nd sing. जानीहि, जानीष्व. Pot. जानीयात्, जानीत. Pf. जज्ञौ, जज्ञे. 2nd sing. जज्ञिथ, जज्ञाथ, जज्ञिषे. P. F. ज्ञाता. F. ज्ञास्यति-ते. C. अज्ञास्यत्-त Aor. अज्ञासीत्, अज्ञास्त. B. ज्ञायात्, ज्ञेयात्, ज्ञासीष्ट Caus. ज्ञापयति-ते; ज्ञपयति-ते (to cause to see; to sharpen; to slay). A. अजिज्ञपत्-त